

MAO'NUN İDEOLOJİSİ

Mao ve Düşünceleri Üzerine
Batılı ve Çin'li Düşünürlerin Araştırmaları
(1940-2007)

Yang Fengcheng

KALKEDON

MAO'NUNI

IDENTIFI

YANG FENGCHENG

$X_{AL} X_{E=00N}$

Mao'nun İdeolojisi

Mao ve Düşünceleri Üzerine

Batılı ve Çin'li Düşünürlerin

Araştırmaları

(1940-2007)

Mao'nun İdeolojisi

Mao ve Düşünceleri Üzerine Batılı ve Çin'li Düşünürlerin Araştırmaları (1940-2007)

Yang Fengcheng

Kitabın Orijinal Adı: Mao's Political Ideology : Reviewing Chinese and Global Studies Between 1940-2007

Kalkedon Yayıncılık: 141

Dünya Solu Dizisi: 1

Hocapaşa Mah, Kargılı Sok, Celal Orman İşhanı, No 1/ Kat 3, Daire 32
Sirkeci-İstanbul

Telefon ve Fax: 0212 512 43 56

Web: www.kalkedonyayinlari.com

e-mail: kalkedonyayinlari@gmail.com

Editör: Adnan Köymen

Çeviri: Mesut Akın – Deniz Kızılçeç

Kapak Tasarım: Semiha Şahin

Matbaa: C.R.U.P.Digital Press

İSBN: 978-605-5679-71-2

2007- Renmin Üniversitesi Yayınevi - ISBN 978-7-305-07512-9

Research Review on Mao Zedung Thought by Chinese and Foreign Scholars

Türkçe İlk Baskı: Ocak 2011

Copyright© Kalkedon Yayınları 2011

İÇİNDEKİLER

SUNUM

KİTABIN BİRİNCİ BÖLÜMÜ

Başlık 1

1.1 Araştırmalarda Başlangıç Aşaması Dönemi (1941-1949).....	14
Mao Zedung Düşüncesinin İncelenmesinde Temel Özellikler.....	20
1950-65 Yılları Dönemi	22
Mao Zedung Düşüncesi İncelemesinde Gerileme Dönemi.....	27
1.2. 11. ÇKP Merkez Komitesi'nin Üçüncü Plenum Sonrası.....	29
1981-1991: Araştırmalarda Başarılı Dönem.....	29
Mao Zedung'un Yeni Demokrasi Teorisi Üzerine Çalışmalar.....	32
Mao Zedung'un Sosyalist Dönüşüm Teorisine Yönelik Çalışmalar.....	32
Mao Zedung'un Sosyalist İnşa Teorisine Yönelik Çalışmalar.....	33
Araştırmaların Derinleştiği Dönem -1991'den günümüze.....	34
Teorik Açidan Önem Taşıyan Araştırma Sonuçları.....	35
Eserlerin Farklı Basımları İçin Araştırmaların Başlaması.....	38
1.3. 20.Yy. Mao Zedung Çalışmalarının Genel Değerlendirmesi.....	39
Fikirlerinin Araştırılmasında Karmaşık Konulara Odaklanılması.....	42
Mao Zedung'un Çin'in Modernleşmesi Hakkındaki Görüşleri.....	42
Mao Zedung'un Hayatının ve Başarılarının Derinlemesine İncelenmesi.....	43
Mao Zedung ve Deng Xiaoping Teorisinin Karşılaştırmalı İncelemesi.....	43

Başlık 2

2.1. Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişiminin Genel Çerçevesi.....	46
Araştırmaların Nesnesi, Hedefi ve Doğası.....	46
Mao Zedung Düşüncesi'nin Kaynaklarının Araştırılması.....	47
Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Aşamalarının Belirlenmesi.....	49
2.2 Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişim Aşamaları.....	50
2.3 Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Aşamalarının Sembolleri.....	53
2.4. Mao Zedung'un Erken ve Son Dönemlerindeki Fikirleri Üzerine.....	59

Başlık 3

3.1. Mao Zedung'un Felsefesi ve Bilimsel Olarak Tanımlanması	65
Parti'nin Yedinci Kongresi'nin Değerlendirmesi (1945).....	69
3.2. Mao Zedung Düşüncesi'nin Temel Nitelikleri.....	71
3.3. Mao Zedung Düşüncesi'nin Yapısı.....	77
Mao'nun Yeni-Demokratik Devrim Teorisi.....	78
Mao'nun Sosyalist Devrim ve İnşa Teorisi Üzerine.....	79

Başlık 4

4.1 Yeni Demokratik Devrim Teorisi.....	85
4.2 Çin Devriminde İki Aşamalı Strateji Sorunu.....	89
4.3 Kentlerin Kirlardan Kuşatılması Teorisi.....	96
Devrimci Yol ve Dogmatizm.....	100
4.4 Kentlerin Kirlardan Kuşatılması-1990 Sonrası Araştırmalar.....	102
Zhou Enlai'in katkıları.....	102
Mao Zedung Bu Teoriyi Tam Olarak Ne zaman Ortaya Attı.....	106
Kentlerden Kirlara Geçiş.....	107
Komünist Enternasyonal ve Kentlerin Kirlardan Kuşatılması Teorisi.....	109
Kızıl Üsler ve Kentlerin Kirlardan Kuşatılması Arasındaki İlişki.....	111
4.5 Devrimci Halk Savaşı Teorisi.....	111
4.6 Stratejik ve Taktik İlkeler.....	116
Stratejileri Zamanında Değıştirmek.....	118
4.7 Devrimci Halk Savaşı Üzerine Düşüncelerin Zenginleştirilmesi.....	119
4.8 Halk ile Silah Arasındaki Diyalektik İlişki.....	121
Halk Savaşı Gelecekte Uygulanabilir Mi?.....	121
4.9 Mao Zedung'un Halk Savaşı Düşüncesinin Geliştirilmesine Dair Sorunlar.....	122

Başlık 5

5.1 Mao'nun Birleşik Cephe -Burjuvazi ve Parti İnşaaTeorisi.....	125
Mao Zedung'un Marksist Birleşik Cephe Teorisine Yeni Katkıları.....	125
5.2 Mao Zedung'un Çin Burjuvazisi Üzerine Teorisi.....	127
Çin Burjuvazisi Teorisinin Oluşumunun Sembolleri.....	127
5.3 Birleşik Cephede Mücadele Yoluyla Birlik İlkesi.....	128
5.4 Japonya'ya Karşı Ulusal Cephe Teorisi Üzerine.....	130
5.5 Mao Zedung'un Birleşik Cephe Düşüncesinin Pratik Önemi.....	132
5.6 Çin'in Dış Dünyaya Açılma Politikalarında İnisiyatif İlkesi.....	135
5.7 Mao Zedung'un Parti İnşaa Teorisi.....	136
5.8 Mao Zedung'un Parti İnşası Düşüncesi'nin Ortaya Çıkışı.....	139
5.9 İktidardaki Marksist Parti Sorunu Nasıl Ele Alınmalı?.....	152

Başlık 6

6.1. Yeni Demokratik Toplum Teorisinin Biçimlenmesi ve Gelişimi.....	166
6.2. Köylülük Problemi ve Tarım Reformu: Teori ve Politikalar.....	178
6.3 Mao Zedung'un Devrimci Üsler İnşası Hakkındaki Fikri.....	188
6.4 Halkın Demokratik Diktatörlüğü Teorisi Üzerine.....	196

Başlık 7

7.1 Yeni Demokratik Toplumdan Sosyalist Topluma Geçişin Tarihsel Aşamaları.....	203
7.2 Geçiş Döneminin Temel Çizgisi Üzerine.....	207
7.3 Sosyalist Dönüşümün Değerlendirilmesi.....	212
7.4 Sosyalizmin Başlangıç Aşamasında Sosyalist Dönüşüm ve Reform Arasındaki İlişki.....	216

Başlık 8

8.1 Araştırma Ürünleri.....	221
8.2 Sosyalist Toplumdaki Çelişkiler Teorisi Üzerine.....	224
8.3 Sosyalist Ekonomik Gelişme Teorisi Üzerine.....	234
8.4. Mao'nun Sosyalist İnşa Teorisi Üzerine Araştırmaların Derinleşmesi.....	242
8.5. Sosyalist İnşa'daki Hatalar.....	246

Başlık 9

9.1 Mao Zedung Düşünce'sinin Yaşayan Özü Üzerine Araştırmalar.....	253
Gerçeği Olgularda Arama İlkesi Üzerine Araştırmalar.....	256
Gerçeği olgularda arama ilkesinin Mao Zedung Düşünce'sindeki yeri ve Deng Xiaoping Teorisi.....	258
Mao Zedung ve Deng Xiaoping'in karşılaştırılması.....	259
9.2 Kitle Çizgisi Teorisi Üzerine Araştırmalar.....	263
Çin komünistlerinin getirdiği bir yenilik	263
Tarihi yapanın halk olması ilkesi.....	264
Kitle Çizgisi ve Kitle Hareketi.....	266
Kitle Çizgisi Teorisinin Gelişiminde Tarihsel Dönemler.....	267
Mao Zedung'un Sosyalist Dönemde Halk İle İlgili Teorisi.....	268
Deng Xiaoping'in Getirdiği Yenilikler.....	269
Kendi Öz Gücüne Güvenme Teorisi Üzerine Araştırmalar.....	269

Başlık 10

Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi Arasındaki İlişkiler Üzerine Araştırmalar.....	275
10.1 Araştırmaların Genel Tablosu.....	275
10.2 Deng Xiaoping Teorisi Ve Mao Zedung Düşüncesinin Felsefi Temelleri.....	276
Yeni Demokrasi Teorisi ve Sosyalizmin Başlangıç Aşaması Teorisi.....	276
10.3 Deng Xiaoping Teorisi'nin Geliştirdiği Noktalar.....	280
10.4 İki Bakış Açısı Arasındaki İlişkiler Üzerine Araştırmanın Derinleştirilmesi.....	281
İkinci Düzey: Sosyalist Toplumda Çelişmeler Alanında İlerleme.....	283
Üçüncü Düzey: Sosyalist Toplumun İlerlemesi.....	283

KİTABIN İKİNCİ BÖLÜMÜ

Başlık 1

1.1 Yurtdışındaki Araştırmalar.....	287
Başlangıç Dönemi ve Ön Çalışmalar.....	287
1.2. İncelemelerin Gerçek Anlamda Başladığı Dönem.....	289
Sovyetler Birliği'ndeki Araştırmalar.....	290
Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Araştırmalar.....	291
Japonya'daki Araştırmalar.....	293
1.3. Araştırmalarda Hızlı Gelişme Dönemi.....	294
Amerika ve İngiltere'de İki Hararetli Tartışma.....	296
1960 ve 70'lerde Japonya'daki Araştırmalar.....	306
Diğer Ülkeler: Almanya, Fransa, Hindistan, Sovyetler.....	311
1.4. Araştırmalarda Düşüş ve Suskunluk Dönemi.....	312

Başlık 2

1.1 Mao Araştırmalarının Odağı.....	321
2.1. Mao Zedung Düşüncesi'nin Kaynağı.....	321
2.2 Mao Zedung'un Düşüncelerinin Temel Unsurları ve Nitelikleri.....	323
2.3. Mao Zedung'un Metodolojisi Üzerine.....	328

Başlık 3

3.1 Karşılaştırmalı Araştırma Yöntemi.....	333
3.2 Dinamik Araştırma Yöntemi.....	336
3.3 Statik Araştırma Yöntemi.....	336
3.4 Süreklilik ile Süreksizliklerin Birleştirilmesi Yöntemi.....	337
3.5 Psikolojik -Tarihsel Analiz.....	338

KİTABIN ÜÇÜNCÜ BÖLÜMÜ

Değerlendirmeler, Belgeler ve Ek'ler.....	343
---	-----

Başlık 1

Son Dönem Liderlerin Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Değerlendirmeleri.....	345
Ç.K.P'de Liderlik Mekanizması ve Son Dönem Gelişmeler.....	345
Parti Liderlerinin ve Belgelerinin Mao Zedung ile İlgili Değerlendirmeleri.....	347
Marksizm'in Çin Gerçekleri İle Birleştirilmesi.....	348
Ç.K.P'nin ve Halkın Kolektif Zekâsının Billurlaşması.....	352

Mao ve Hatalı Fikirler ve Eğilimlere Karşı Mücadele.....	353
Mao ve Marksizm-Leninizmin Geliştirilmesi.....	356
Mao ve Parti İnşa Teorisi Üzerine.....	359
Mao ve Dünyanın Üç Bölünmesi.....	359
Mao ve Sosyalist Dönüşüm.....	360
Mao Zedung Düşüncesi'nin Yaşayan Ruhu Üzerine.....	361
Mao ve Mao Zedung Düşüncesi Üzerine.....	365

Ek 1.....	376
Mao Zedung ve Kültür Devrimi Üzerine Değerlendirme Karar Belgesi	
Ek 2.....	413
Deng Xiao Ping'in Konuşmalarında Mao Zedung İle İlgili Yaptığı Değerlendirmeler	
Ek 3.....	423
Ünlü Tarihçi Hu Sheng,'in Mao ve Popülizm Üzerine Değerlendirme Makalesi	

SUNUM

Elinizdeki Kitap Kıta Çin'in önde gelen politik tarihçilerinden, Mao Zedung ve Çin Komünist Partisi Tarihi üzerine araştırma sürdüren Yang Fengcheng'in uzun yıllara dayalı çabalarının ürünüdür ve eserini 2007 yılında tamamlayabilmiştir. Yang Fengcheng, Pekin Renmin Üniversitesi Marksizm Araştırmaları Bölümünde öğretim görevlisidir.

Yang, Çin'de ve tüm dünyada 1940'lardan bu yana Mao'nun politik ideolojisi üzerine yapılan araştırmaları ve tartışmaları sistematik bir biçimde inceleyerek dalında ilk olan bir eseri ortaya çıkarmış bulunuyor. Eserin, Batı'da yayınlanmasından hemen sonra dilimize kazandırılması övgüye değer bir olaydır.

Çin'deki Marksist akım, Mao'nun ünlü Uzun Yürüyüş'ünden sonra dünyanın dikkatlerini üzerine çekmişti. Batı dünyasında Mao üzerine araştırmalar genellikle 1940'dan itibaren hızla gelişti. 1968-74 arası Batıda yükselen ileric, anti-otoriter aydın hareketleri ve anti-emperyalist dalga, Çin Kültür Devrimi'ne büyük bir ilgi duymuş, bu da Batı'da yapılan araştırmaların geniş ölçüde artmasına yol açmıştı.

Mao'nun düşünceleri Çin'de uzun bir süre boyunca onun kendi kişisel düşünceleri olarak ele alınmış ve araştırmalar bu perspektifle yürütülmüştü. Öte yandan onun düşünceleri üzerine yapılan araştırmalar da düz bir çizgi izlememişti. Parlak, sönük, sisli dönemler birbirini izledi; Mao'nun kendisinin de etkisiyle araştırmalar bir dönem kişi putlaştırılmasının kurbanı oldu ve oldukça yüzeyselleşti. Mao, 1976'da 83 yaşında hayata gözlerini yumduğunda, Kültür devrimi son buldu ve ardından kısa bir süre sonra Çin şaşırtıcı bir değişim dönemine girdi. Çin liderleri bu dönemde ortak bir sağduyu göstermişler, oydaşma içinde Çin için en uygun yolu aramaya koyulmuşlardı. Harvard Üniversitesi ve North Carolina Üniversitesi Asya ve Çin Uzmanı olan, Ezra F. Vogel, ve Steven I. Levine, bu olguyu "Deng Xiaoping Dünyayı Sarsıyor" adlı ortak eserde detaylı bir şekilde incelediler. 240 üst düzey Çin lideri 10 Kasım 1978'de ÇKP'nin aralıksız 34 gün süren çalışma konferansında demokratik bir biçimde Çin'in geleceği için bir plan belirlemeye çalışmışlar ve toplantı başarıya ulaşmıştı. Ezra F. Vogel eserini bu uzun toplantıda bulunan 2 dönem Çin Sosyal Bilimler Akademisi Başkanlığını yapmış Yu Guangyuan'ın birinci el notlarına dayanarak kitaplaştırmıştı. Yukarıdaki toplantıda oluşturulan düşünceler Aralık 1978'de yapılan Parti Merkez Komitesi toplantısında kararlara dönüştürüldü Bu toplantı Çin tarihinde bir dönüm noktası oluşturmuştu.

Çin Komünist Partisi bu günlerde, kendi özgün karakterini sergilemiş ve

devrimden sonraki 32 yıllık pratiğinin bir muhasebesini yapma görevini önüne koymuştu. Bu çaba 2.5 yılı aşkın bir süreyi aldı, Çin usulü geniş ve sabırlı toplantılar ve tartışmalar sürdürülerek üç yıl süren bir araştırma ve tartışma süreci yaşandı. Parti bütün hatalarından arınmalı ve yeniden saflığına kavuşmalıydı. Kadrolarına ve üyelerine, Parti-dışı insanlara yaptığı bir hak-sızlık varsa düzeltmeli, eski dosyalar tümü yeniden açılmalı titizlikle incelenmeliydi. Bu amaçla 100 üyeli bir araştırma komisyonu oluşturuldu. Ç.K.P benzer bir çalışmayı Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı sürerken 1942-45 yılları arasında bir düzeltme hareketi şeklinde yapmış ve sonunda Partinin kuruluşundan itibaren 24 yıllık pratiğin değerlendirmesini yapmıştı. Karara bağladığı belge Çin komünistlerinin 1946'da yaşadıkları krizi aşmada önemli bir rol oynamıştı. 1981 Haziran'ında Ç.K.P Merkez Komitesi hazırlanan taslağı incelenerek "Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu Yana Partimizin Tarihinde Belirli Sorunlar Üzerine Karar"-kitapta ek olarak sunulmuştur- oybirliği ile benimsemişti. İlginçtir, kararın adı 1945 kararı ile neredeyse aynı adı taşıyordu. Bu karar sadece Partinin genel pratiğini değerlendirmiyor, aynı zamanda özel olarak Mao'nun -bütün ortaya çıkardığı tatsızlıklar ve hayal kırıklıklarına karşın- büyük umutlar beslediği ve son nefesine kadar bu umutlarını koruduğu, Kültür Devrimini değerlendiriyordu. Karar, "Kültür devrimini Partinin, devletin ve halkın uğradığı en ciddi yenilgi ve en ağır kayıplardan sorumlu tutuyor. Bunun Mao Zedung yoldaş tarafından başlatıldığını ve yönetildiğini" dillendiriyordu. Belge, aynı zamanda Mao Zedung Yoldaş'ın Tarihsel Rolü ve Mao Zedung Düşüncesi adlı 4 maddelik detaylı bir bölüm içeriyor ve Partinin yönlendirici ideolojisi olan Mao Zedung Düşüncesini ve Mao Zedung'un kişisel değerlendirmesini ayrı olarak ele alıyordu. Mao Zedung'un yaşamının son yıllarında ortaya çıkan kişisel hatalarını ayrıntılı bir şekilde değerlendiriyordu. Diğer liderler de bu hatalarda kendilerinin de belirli derecede sorumlu olduklarını kabul ediyordu. Bu belge daha sonraki dönemde Çin'deki gelişmenin yönünü belirlemekle kalmamış, aynı zamanda Mao Zedung Düşüncesi olarak adlandırılan bir dizi teorilerden oluşan düşüncelerin araştırılmasında yeni bir yön ve perspektif ortaya koymuştu.

Mao Zedung Düşüncesi daha sonra sadece kişisel yönüyle değil düşüncelerin oluşumuna tüm katkıda bulunan etken ve aktörleri içine alan daha zengin bir içerik içinde araştırılmaya ve değerlendirilmeye başlandı ve "Çin'deki Marksizm'in ve Çin'in komünist idealinin kristalleştiği kolektif zekayı temsil ettiği" düşünüldü. Tabii ki, bu onun kişisel yönünün önemini azaltmamıştı. Elimizdeki kitapta izleyeceğimiz gibi, bundan sonra yapılan araştırmaların sayı, nitelik ve araştırma metotları bakımından zenginleştiği, farklı bakış açılarının ortaya koyulabildiği yeni bir dönemin açıldığı görülmektedir. 1990'lar ve 2000'lerde araştırmalar daha da artmıştır.

Yukarıdaki belgenin yankıları Batılı araştırmalara da yansımış, araştırmacılar belirli bir dönem sessizliğe ve düşüncelerini gözden geçirmeye koyulmuşlardır. Bu dönemde verilen ürünlerin sayısı dramatik bir biçimde düşmüş, daha sonra tekrar yükselmeye başlamıştır.

Türkiye'deki okuyucu bu eserde çok sayıda belge ve veri yardımıyla. Mao'nun eserlerini ve felsefesini, onun mimarı olduğu, Çin Devrimine ve sosyalist inşa çabalarına ilişkin tüm düşünceleri, Çin'deki Marksizm ve sosyalizme ilişkin kavramları; Çin toplumunda Mao'nun bıraktığı derin izleri ve Ç.K.P'nin dün ve bugün oynadığı rolü izlemek ve değerlendirmek olanağı bulabilecek, Batının ünlü araştırmacılarının düşünceleri ile karşılaştırmalar yapabilecek, öte yandan bu ülkenin 21. yüzyıldaki geleceğine ilişkin önemli ipuçları elde edebilecektir.

Cem Kızılçeç
Aralık 2010, İstanbul

1 . BÖLÜM

**Çin'de Mao Zedung Düşüncesi
Üzerine Yapılan Araştırmalar**

Başlık 1

Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Çin’de Yapılan Araştırmaların Tarihsel Süreci

Mao Zedung Düşüncesi, Çinli Komünistler ile onların Çin devrimi ve inşasında önderliğini temsil eden lider olarak Mao Zedung tarafından inşa edilmiş olan yönlendirici bir politik ideolojidir. Bu ideolojinin yazgısı, Çin Komünist Partisi’nin yazgısı ve Çin devrimi ve Çin’deki sosyalist insanın yazgısıyla sıkı sıklıya ilintilidir. Onun teorik gücü ise Parti üyelerinin ve halkın onu ne kadar iyi anladığına ve kavradığına bağlı olmaktadır. Bu yüzden Mao Zedung Düşüncesi, ÇKP’nin pratiği için büyük değer ifade eden bir politik teoridir. Mao Zedung Düşüncesini incelemek genellikle onunla ilgili eğitim ve tanıtım ile yakından ilişkilidir. Ve en başından beri, üst ve orta düzey Parti kadroları, teori ve kamuoyu oluşturma alanında çalışan parti üyeleri bu incelenme çalışmalarında ve Mao Zedung Düşüncesinin propagandasının yapılmasında asıl sorumluluğu üstlenmişlerdi. Aynı zamanda Mao Zedung Düşüncesinin araştırılması; incelenmesi ve kamuoyu çalışması ile ilgili yönleri, Mao Zedung ve onun kişisel düşüncelerinin araştırılması ve onunla ilgili kamuoyu çalışmasından ayrılamaz, çünkü o kişisel olarak Çin Komünist Partisi’nin önde gelen lideri ve Mao Zedung Düşüncesinin asıl kurucusudur.

Mao Zedung Düşüncesinin, bir biçimlenme ve gelişim süreci ve farklı gelişim aşamaları olmuştur; buna bağlı olarak da bu düşüncenin incelenmesinin de bir gelişim süreci ve farklı gelişim aşamalarından söz edebiliriz. Çin’de, 1940’lardan sonra son 50 yıl içinde Mao Zedung düşüncesinin incelenmesi sürecinin evreleri iki ana tarihsel evreye ayrılabilir. Ayrıca bu iki ana evre de her biri, Mao Zedung Düşüncesinin incelenmesinde ortaya çıkan farklı karakterlere göre farklı aşamalara da bölünebilir.

On Birinci ÇKP Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Toplantısı Öncesi Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalara İlişkin Kısa Özet (1978 Öncesi Dönem)

On Birinci Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Toplantısı öncesinde, Mao Zedung Düşüncesi üzerine yapılan araştırmalar, üç tarihsel evreye ayrılabilir:

1941-49, ön başlangıç aşaması;

1950-65, gelişim aşaması;

1966-78 gerileme aşaması.

1.1 Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılmasında Başlangıç Aşaması Dönemi (1941-1949)

Genel olarak bir düşünce ya da teori doğduğunda, buna uygun şekilde, ona ilişkin araştırma da ortaya çıkacaktır. Bu nedenle Mao Zedung Düşüncesinin ortaya çıkış ve oluşum süreci boyunca, onun üzerine araştırmalar da ortaya çıkmıştır.

Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmaların Ortaya Çıkışının Tarihsel- Nedensel Arka Planı

1920'lerin sonlarından 1930'ların başlarına kadar olan sürede, Mao Zedung'un bazı özgün yazıları basılmış ve ÇKP üyeleri arasında dolaşıma sokulmuştu. *Hunan'daki Köylü Hareketine İlişkin İnceleme Üzerine Rapor* gibi –Mao Zedung'un Büyük Devrim dönemindeki (1924-27) köylülükle ilgili sorunlarda görüşlerinin yoğunlaşmış ifadesi olarak kabul edilen bu yazı rapordaki önerileri tümüyle benimseyen ve içindeki fikirlere katılan liderlerden Qu Qiubai'nin önsözüyle basılmış ve dağıtımına sokulmuştu. 1930'ların ikinci yarısında, Mao Zedung'un yaşamı üzerine bazı biyografi yazıları ortaya çıktı, bunlar içinde derin bir etki yaratan yazar Edgar Snow tarafından Mao Zedung'un sözlü anlatımlarına dayanılarak hazırlanan *Mao Zedung'un Otobiyografisi* ve ÇKP'nin Komünist Enternasyonal delegeleri tarafından yayınlanan Mao Zedung'un Kısa Biyografisi oldu. Bu biyografiler Mao'nun yaşamını ve eylemlerini ortaya koyarken, kaçınılmaz biçimde düşüncelerine ilişkin de giriş niteliğindeki bazı fikirler ya da bazı yorumlar da getirmekteydi. Ancak bu tanıtımlar ve yorumlar henüz özel ve sistemsiz idi; halk tarafından anlaşılabilir şekilde olmaktan uzak sayılabilir. Bunlar henüz Mao Zedung Düşüncesi üzerine “araştırma” adı altında ilan edilmemişti. 1938'den itibaren ÇKP önderliği altında olan Japonya

karşıtı devrimci üs bölgelerinde, Mao Zedung'un *Uzun Süreli Savaş Üzerine, Yeni Dönem Üzerine* gibi bazı ayrı yazıları araştırılmaya ve kamuoyu çalışması yürütölmeye başlanmıştı. Ancak bunlar üzerinde inceleme ve kamuoyu çalışması belli özel sorunlar üzerine odaklanmıştı ve henüz yeterince sistematik ve kapsamlı olmaktan uzaktı.

Mao Zedung Düşüncesi üzerine çalışmalar gerçek anlamıyla 1930'ların sonlarında 1940'ların başlarında, hem Parti içindeki ve dışındaki, hem de ülke içindeki ve dışındaki koşullara bağılı olarak ortaya çıktı. Kızıl Ordu'nun iki yıl süren Uzun Yürüyüş'ünün başarıyla tamamlanmasıyla Mao Zedung'un fikirlerinin ve teorilerinin doğruluğı kanıtlanmış ve Mao'nun Kızıl Ordu'da ve Parti'deki önderlik pozisyonunun Komünist Enternasyonal tarafından da onaylanması ve tanınması gerçekleşmişti. İşte bu dönem boyunca Mao Zedung'un Çin Devrimi hakkındaki teorileri üzerine çalışmalar büyük bir gelişme kaydetti. Ve bu araştırmalar Mao Zedung'un, *Çin Devrimci Savaşının Stratejisi ile ilgili Problemleri, Pratik Üzerine, Çelişki Üzerine, Uzun Süreli Savaş Üzerine, Yeni Aşama Üzerine, Komünist Dergisini yayınlamaya Başlarken* adlı eseri, Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi Makalesi, Yeni Demokrasi Üzerine ve bazı diğler yazılarının basımına yol açtı. Bu yazıların yayınlanması Mao Zedung'un teorik olarak giderek olgunlaşmakta olduğunu gösteriyor ve Mao Parti üyeleri nezdinde teorik çalışmalar konusunda yüksek prestij kazandığını da gösteriyordu. 1942 de üç yıl süren Yen'an Düzeltme Hareketi Kampanyasına girişilmesiyle beraber tüm Partinin, Marksizm-Leninizm'in teorisini öğrenme düzeyini yükselten ve Çin devriminin tarihsel deneyimini değerlendirerek toparlayan ileriye doğru bir sıçrama başlamıştı. Bu Kampanya sürecinde pek çok Parti üyesi ve Parti'nin teori çalışanları grubu, ÇKP'nin -onun önde gelen temsilcisi konumundaki Mao Zedung olarak- teori ve pratiğinin, tam da Marksizmin Çin devriminin pratiğıyle birleştirilmesi olduğunu ve bunun artık doğru değerlendirilerek bir isimlendirilme yapılması gerektiğini kavradılar.

Kuomingtang Partisi 1939 kışından itibaren 1940 baharına değin süren birinci anti-Komünist saldırı kampanyasını; askeri saldırı ve taarruzlarına ek olarak, tüm propaganda organlarını *"tek parti, tek doktrin, tek lider"* propagandasını yürütecek şekilde düzenleyerek yürütmüştü. Sonuç olarak bundan dolayı da Mao Zedung'un politikadaki önder pozisyonunu ve ideolojik yetkinliğini onaylayıp vurgulamak, ideolojik alanda da düşmanla mücadele eden ve KMT'ye karşı bir propaganda savaşı yürüten ÇKP'nin çabaları açısından yaşamsaldı. İlaveten, 1943 de Komünist Enternasyonal'in kendini dağıtması ÇKP'ye, Çin devrimine ilişkin sorunları bağımsız olarak çözme yeteneğı göstermesi açısından daha yüksek gereksinimler ve sorumluluklar yükledi ve bu yeni olay ÇKP'nin kendi ideolojik bayrağını yükseltmesi için nesnel bir gereksinim yarattı.

Yukarıdaki gerçekler, Mao Zedung'un, düşüncelerinin ve teorisinin kamuoyu çalışmasının yapılması açısından hem nesnel hem de subjektif koşulların oluşmuş olduğuna işaret ediyordu. Bundan dolayı "Mao Zedung Düşüncesi"

kavramının ortaya çıkışı ve Mao Zedung Düşüncesinin ÇKP'nin yönlendirici ideolojisi olarak benimsenmesi doğal bir olaydı. Bu nedenle 1940'larda, Mao Zedung Düşüncesinin propagandasının yapılması ve incelenmesi olağanüstü önem kazanmıştı.

Mao Zedung Düşüncesi Kavramının Ortaya Çıkışı ve Parti İçin Yönlendirici Konumunun Onaylanması

Ekim 1938'de, Altıncı Kongre'nin seçtiği ÇKP Merkez Komitesinin Altıncı Genel Oturumunda Mao Zedung, ilk kez "Marksizmi somut olarak Çin'de uygulanması" fikrini ortaya attı ve ertesi yılın Ekim ayında da "Marksizm-Leninizm'in teorisini, Çin devriminin pratiğiyle birleştirme" şeklindeki bu temel ideolojik ilkeyi "*Komünist*" Dergisi Çıkarken adlı önsöz yazısında açtı ve geliştirdi. Bu iki olay, Mao Zedung Düşüncesinin şekillenmesinde ve olgun hale gelisinde büyük bir önem taşımaktaydı.

Partinin teorik grubu çalışanı Zhang Ruxin daha 1941 başlarında, içinde "Mao Zedung Yoldaşın Düşüncesi" terimini erken bir şekilde kullandığı Bolşevik Eğitimci Üzerine adlı bir makale yayınlamıştı. Makalesinde, Mao Zedung'un sözlerinin ve yazılarının, Marksizm-Leninizm teorisinin Çin pratiğiyle birleştirilmesinin tipik sonuçları olduğundan söz ediyor ve Partinin eğitimcilerinin çalışmalarında Lenin ve Stalin'in düşüncelerine olduğu kadar Mao Zedung yoldaşın düşüncelerine de önem vermeleri gerektiğini söylüyordu. Ayrıca o bu yazısında partinin teori grubu çalışanlarının da Mao Zedung'un yazılarını inceleyerek "Mao Zedung'un Marksizm-Leninizmin temel öğretilerini Çin'in özgül koşullarına nasıl uyarladığını ve Marksizmi nasıl yaratıcı bir biçimde geliştirdiğini" araştırmaları gerektiğini savunuyordu. Bu olay kendisi gibi bir kısım teori çalışanlarının daha o yıl içinde de Mao Zedung Düşüncesi konusunda rasyonel bir anlayışa ulaşmış olduklarını ve bu Düşünceyi öğrenmeye, araştırmaya, bilinçli olarak propagandasını yapmaya başladıklarına işaret ediyordu.

Şubat 1942'de Zhang Ruxin Liberation Daily' (*Kurtuluş Günlüğü*) de yayınlanan Mao Zedung'un Teorilerini ve Taktiklerini İnceleyelim ve Kavrayalım adlı makalesinde daha da ileri giderek Mao Zedung'un teorilerinin ve taktiklerinin, Marksizm-Leninizm'in teori ve taktiklerinin sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal Çin'deki uygulanması ve geliştirilmesini ifade ettiğini ve Çin'in Marksizm-Leninizm'i olduğu düşüncesini ortaya atmıştı. Aynı zamanda da Mao Zedung'un teorilerinin ve taktiklerinin hem tarihsel inceleme yöntemi açısından hem de mantıksal inceleme yöntemi açısından kendi içinde tutarlı, sistematik ve bütünlüklü olduğunu savunuyordu. Ancak açıklanması ve üzerinde inceleme yapılmasının kolaylaştırılması için şarta bağlı ve görelî olarak üç parçaya ayrılabilirliğini de ileri sürmüştü: Birincisi ideolojik çizgi -düşünceyi oluşturma tarzı/araştırma yöntemi- ikincisi politik çizgi veya bilim, üçüncüsü askeri çizgi veya bilim.

1940'larda Mao Zedung Düşüncesinin propagandasına büyük katkılar yapmış olan Partinin bir diğer teori çalışanı Deng Tuo, 1 Temmuz 1942'de *Jinchaji Günlüğü*'nde yayınladığı "1 Temmuz'da, ÇKP'nin 21. Kuruluş Yıldönümünde Tüm Parti Maoizmi Kavramayı İncelemeli" adlı başyazısında, ilk kez "Maoizm" terimini kullanıyordu. Maoizmin ÇKP'nin Çin devrimine önderlik sürecindeki teori ve taktiklerinin birleşmiş ve bütünlüklü sistematik bir ifadesi olduğunu ve Marksizm-Leninizm'in yaratıcı biçimde geliştirilerek yeni bir aşamaya ilerletilmesi olduğunu savunuyordu. Bu olaylarla artık Parti'nin, Mao Zedung Düşüncesinin öğrenilmesine, propagandasına ve araştırılmasına büyük önem atfetmeye başladığını söyleyebiliriz. Ve bu düşüncenin yönlendirici pozisyonunun onaylanması için ve Mao Zedung Düşüncesi kavramının ortaya atılmasına ilişkin teorik hazırlıkların yapılmış olduğunu da söyleyebiliriz.

Partinin merkez karargâhı olan Yen'an'da düzeltme hareketi kampanyasına girilmesiyle beraber, tüm Parti, Mao Zedung Düşüncesini daha ileri düzeyde kavramaya başladı. Bu kampanyanın ortamı Mao Zedung Düşüncesinin, daha geniş çaplı öğrenilmesi, propaganda ve incelenmesi için gerekli olan koşulları da yaratıyordu. Bunun yanı sıra Mao Zedung'un izniyle, "Mao Zedung Düşüncesi" kavramı, resmen onaylanarak ve yaygın bir biçimde, Mao Zedung'un tüm düşüncelerini, teorilerini ve ilkelerini özetlemek anlamında kullanılmaya başlandı.

8 Temmuz 1943'te Wang Jiaxiang, *Kurtuluş Günlüğü*'nde de yayınladığı *ÇKP'nin ve Çin'in Ulusal Kurtuluş Yolu* makalesinde, Mao Zedung Düşüncesinin "Çin'deki Marksizm-Leninizm, Bolşevizm ve Komünizm olduğunu" ileri sürdü. Bu düşüncenin "Marksizm-Leninizm'in temel teorisi temelinde Çin'in gerçekliğinin incelenmesinin, Parti'nin "yirmi iki yıllık sürecindeki Parti içindeki ve dışındaki güçlüklerinin ve mücadelelerinin deneyimlerinden çıkarılan derslerle" ve "Marksizm-Leninizm ile Çin Devriminin pratiği ve deneyiminin birleştirilmesinin sonucu olduğunu" onaylıyordu. Bu olay, Wang Jiaxiang'ın Mao Zedung Düşüncesini kavramada ve onun teorileri üzerine netleşmede yeni bir aşamaya ulaştığına işaret ediyordu. Bu makalede Mao Zedung Düşüncesiyle Mao Zedung'un düşünceleri kavramı birbirine karıştırılıyordu ama Mao Zedung Düşüncesiyle Parti'nin yirmi iki yıllık tecrübesi kavramını bütünleştirerek, yeni bir açılım sunuyordu. Denebilir ki, bu makale Mao Zedung Düşüncesini'nin propaganda ve incelenmesinde yol açıcı öncü bir anlam taşıyordu ve sonraki araştırmacılara da büyük ölçüde esin verip etkiledi. Bundan sonra, "Mao Zedung Düşüncesi" terimi giderek çok daha sık kullanılmaya; açıklanmaya ve Parti belgelerinde ve Parti önderlerinin konuşmalarında da yer almaya başladı.

1945'deki ÇKP Yedinci Ulusal Kongresi, Mao Zedung Düşüncesinin incelenme ve araştırma sürecinde yaşamsal önem taşıyordu. Bu Yedinci Kongre'de onaylanan Programında Parti, Marksizm-Leninizm teorisinin ve Çin devrim pratiği ile bütünleşmesi olarak Mao Zedung Düşüncesini, Partinin bütün çalışmalarının yönlendirici ideolojisi olmasına karar verdi. Ayrıca Kongrede su-

nulan Parti Programının Gözden Geçirilmesine İlişkin Raporun içinde Liu Shaoqi, “*Partinin Yönlendirici İdeolojisi Üzerine*” başlıklı başlı başına bir bölüm planlamıştı.

Bu bölümde Liu; Mao Zedung Düşüncesi kavramı ilintili teorik sorunları yorumlamaktaydı; -kavramın anlamı ve temel görüşleri, ortaya çıkmasının gerekleri üzerine ve bu Düşüncenin Çin Komünist Partisi ile ilişkisi, sosyal temeli ve teorik kaynağını açıklıyordu. Mao Zedung’un Çin devrimi hakkında böylesine bir bilimsel teoriler bütünlüğü yaratmasının nedenleri ve Mao Zedung Düşüncesinin doğuşunun ve gelişiminin önemi gibi - teorik sorunlar açıklanıyordu.

Mao Zedung Düşüncesinin, “Marksizmin Çin’e uygulanmasının mükemmel örneği” ve “Çin halkının devrim ve ulusal gelişme üzerine teorilerinin bütünlüklü bir sistem olarak toparlanması” gibi; Mao Zedung Düşüncesinin teorik ve pratik önemini tamamen doğrulayan bu kavramlara ve yargılara özel bir dikkat gösterilmeliydi. Mao Zedung’un, Marksizmi Çin’e “dikkat çekecek şekilde ve başarıyla” uyguladığı nitelemesi ile yapılan açıklamalarda, Çin Devrimine ilişkin teorilerin niye onun adıyla isimlendirildiğine yanıtlar verilmiş oluyordu. ÇKP’nin tarihinde ilk kez, Mao Zedung Düşüncesine ilişkin temel bileşenler ve bu Düşüncenin detaylı fikirleri o günkü koşullarda dokuz başlıkta toparlanarak -oldukça tam bir biçimde- özetlenmişti. Ayrıca, Kongrede tüm Partiye Mao Zedung Düşüncesinin incelenmesi ve kamuoyu çalışmasının yapılması için çağrıda bulunulmuştu ve Mao Zedung Düşüncesinin incelemesinin, propaganda-sının, öğrenilmesinin ve yaygınlaştırılması için çeşitli tedbirler alınması kararlaştırıldı. Li Shaoqi’nin sunuşunda Mao Zedung Düşüncesinin Mao Zedung’un kendisine mi yoksa tüm Partinin kolektif aklına mı ait olduğuna ilişkin iki seçenek de onaylanıyordu. Ama genel olarak, 1940’lardaki Mao Zedung Düşüncesi üzerine çalışmalarda ve aynı zamanda bundan çok sonraki tarihsel dönemlerdeki yorumlarda da egemen olduğu gibi; Lui’de de Mao Zedung Düşüncesinin Mao Zedung’un kendisine ait olduğunu benimseme eğilimi daha güçlüydü.

1945’de ÇKP’nin Yedinci Kongresinde Mao Zedung Düşüncesinin Partinin yönlendirici ideolojisi olarak kabul edilmesi, Mao Zedung Düşüncesinin bilinçli ve sistematik biçimde incelenmesinin resmi başlangıcını da belirginleştirdi. Bu kongre Parti’nin ideoloji ve teorisine ilişkin alanlarda sıcak bir tartışma ortamı yarattı, Liu Shaoqi’nin kongredeki sunumu sadece Mao Zedung Düşüncesinin incelenmesi konusunda en yeni gelişme aşmasını yansıtmakla kalmadı aynı zamanda bunun daha ileri aşamalara doğru geliştirilmesini de teşvik etti.

Yedinci Kongre çalışmaları sırasında toplantı içinde ve dışında ve kongreyi izleyen dönemde, Chen Yi, Bo Gu, Deng Xiaoping, Chen Yun ve Zhou Enlai’nin de aralarında bulunduğu Parti önderleri yaptıkları konuşmalarda birçok kez Mao Zedung Düşüncesinin üzerinde durdular ve pek çok teori çalışması da Mao Zedung Düşüncesinin propagandasını yapmak ve farklı açılar-

dan, farklı düzeylerde tartışmak için büyük etki yaratan bazı makaleler ortaya koydular: bunlar arasında Zhang Ruxin'in *Mao Zedung Düşüncesi ve Çalışma Stili* (Eylül 1946) ve Huang Qian'in *Mao Zedung Düşüncesinde Politik Yaklaşım* (Ağustos 1949) ve *Mao Zedung Düşüncesinde Düşünce Tarzı* (Temmuz 1949) önemli eserlerdi.

Mao Zedung'un Çalışmalarının Yayınlanması

Mao Zedung'un bilimsel çalışmaları, Mao Zedung Düşüncesinin yoğunlaştırılmış ifadesidir. Mao Zedung Düşüncesinin ortaya çıkıp oluşması ve gelişme süreci belirginleştikçe ve bu Düşüncenin öğrenilmesinde, propagandasının yapılmasında ve incelenmesinde mesafe kat edildikçe, Mao Zedung'un eserlerinin yayınlanması işi de doğal olarak Ç.K.P'nin gündemine girmiş oldu. Sonuç olarak da Mao Zedung'un yazılarının çoğu, ayrıbasımlar, tezler ve seçme yazılar olarak yayınlandı. Bu yayınlar, o dönemde Mao Zedung Düşüncesinin propaganda ve incelenmesi için çok önemliydi ve aynı zamanda daha ileri propaganda ve inceleme için de, uygun koşullar sağladı.

Mao'nun çalışmalarının tek tek broşürler şeklinde ayrı basımları 1920'lerin sonları gibi erken bir dönemde ortaya çıkmıştı ve 30'larda Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı patlak verdikten sonra çoğalmıştı. Bazı ayrıbasımların kapakları, düşman işgalindeki bölgelere ve Kuomintang kontrolündeki bölgelere gönderilmek veya buralarda basılmak üzere kamüfle edilmiş ve değiştirilmişti. Mao Zedung'un uzun makalelerinin basımı, 7 Temmuz 1937'deki ünlü Xi'an Olayından sonra başlamıştı. 1928'deki Altıncı Ulusal Kongre'den Önceki Dönem ve Altıncı Ulusal Kongre'den Bugüne başlığı ile Parti dokümanlarının iki ayrı yazı serisi, Mao'nun bu dönemdeki en önemli ve karakteristik çalışmalarını da içeren tarzda, Ç.K.P Merkez Komitesi Sekreterliği tarafından 1940'ların başlarında ilk kez yayına hazırlandı ve basıldı. Ayrıbasımların, uzun yazıların ve seçilmiş derlemelerin basımı, sadece Ç.K.P'nin ve onun temsil ettiği halkın politik çizginin kamuoyu çalışmasını gerçekleştirmeyi sağlamakla kalmadı. Bu yayınlar aynı zamanda Mao Zedung Düşüncesine ilişkin fikirlerin tanıtılması ve daha da açılması için gerekli hazırlık koşullarını oluşturdu. Bu yayınlar -ilerde Mao Zedung Düşüncesi fikrini bir sistematik olarak da yansıtabilecek olan- Mao Zedung'un seçme eserlerinin yayına hazırlanması için bir temel sağladı.

Mao Zedung'un seçme eserlerinin farklı derlemeleri, 1944'den itibaren kurtarılmış bölgelerde yayınlandı. *Beş ciltlik Mao'nun Seçme Eserleri*'nin ilk basımı, Mao'nun 450,000 karakterlik 29 yazısı bir araya getirilerek, 1944'de *Jinchaji Günlüğü* tarafından yapıldı. İçeriğine göre sınıflandırılarak, beş cilt sırasıyla yeni demokratik devrimin temel teorileri ve politik sistemi, birleşik cephe meselesi, savaş ve askeri sorunlar, yeni demokrasinin ekonomik ve mali konuları ve Parti inşası teorileri üzerinde odaklanmıştı. Bu seçme eserlerle Mao Zedung Düşüncesinin sistemli propagandası ve Parti'nin teorik gelişimi-

nin yükseltilmesi hedeflenmişti. 1945 te Yedinci Ulusal Kongresinde kendisine ait olan bayrağını yükselttikten sonra, Partinin tüm üyelerini, Mao Zedung'un eserlerini sistemli biçimde inceleme ve Mao Zedung Düşüncesinin temel fikirlerini geliştirme/sahiplenme konusunda teşvik etmek Ç.K.P için önemli bir görev haline gelmişti ve bu yüzden de Mao Zedung'un seçme eserlerini tüm devrimci üs alanlarında ve kurtarılmış bölgelerde yayınlamak bir gereklilik haline gelmişti. Çin-Sovyeti Yayınevi; Shandong'daki Xinhua Kitapevi, Bohai'deki Xinhua Kitapevi, Kuzeydoğu Kitapevi ve Shanxi-Hebei-Shandong-Henan bölgesindeki ÇKP Merkez Komitesi'nin Merkez Bürosu, Mao Zedung'un seçme eserlerinin kendi basımlarını yayınladılar ancak tümünün düzenlemeleri ve yazı seçimleri farklı idi.

Sovyet-Çin Yayınevi tarafından basılan *Mao Zedung'un Seçme Eserleri*'ne özel bir önem verilmişti. Zhu De, Zhou Enlai ve Liu Shaoqi'nin de aralarında bulunduğu toplam 18 Parti liderinin, bu baskının girişinde Mao Zedung Düşüncesi Üzerine başlığında bir önsöz makalesi bulunuyordu. Bu yazıda Mao Zedung Düşüncesinin ortaya çıkışının koşulları, anlamı, temel fikirleri ve teorik ve pratik önemi ve Mao Zedung'un bizzat kişisel açıdan değerlendirilmesi gibi bir dizi konu işlenmekteydi. Fakat nesnel kısıtlar yüzünden, farklı biçimlerde düzenlenmiş olan bu basımlar, Mao Zedung'un bazı önemli yazılarını içermiyordu ve Mao Zedung tarafından veya merkezi otoriteler tarafından yayınlanmadan önce kontrol edilmediği için de bazı hatalar da vardı⁴ Tüm bunlara karşın, Mao Zedung'un seçme eserlerinin bu yayına hazırlanma ve yayınlanma süreci, farklı yönlerden editörlerin ve devrimci üs bölgelerindeki Parti ve devlet organlarının Mao Zedung Düşüncesini bir ön-anlaşılma ve toparlanmasında ulaşılan düzeyi göstermekteydi. Bunlar, Mao Zedung Düşüncesi üzerine, kamuoyu çalışmasının yapılması açısından önemliydi ve Partinin teorik çalışma grubu ve kamuoyu çalışması grubu üst düzey ve orta düzey kadrolarının ve Parti üyelerinin Mao Zedung Düşüncesini öğrenmesi anlaması kavraması ve incelemesi açısından yardımcı olmada çok önemliydi.

Mao Zedung Düşüncesinin İncelenmesinde Temel Özellikler

Genel olarak değerlendirirsek; bu ilk dönem boyunca, Partinin hakim düşünsel kavrayışının çizgileri şöyleydi: Mao Zedung Düşüncesinin doğruluğunun açıklanması; onaylanması ve bu yönde kamuoyu çalışması yapılması gerekli görülüyordu. İnceleme ve araştırmada ise oluşumunun koşulları üzerine temel ön bilgiler verildikten sonra; onun anlamı, özellikleri, tutumu ve rolü üzerine odaklanılıyordu.

Bu süreçte Mao Zedung Düşüncesinin incelenmesinin ana özelliklerini şöyle açabiliriz:

İnceleme-Araştırma Sürecinin Özellikleri

Birincisi, Mao Zedung Düşüncesinin bir kavram olarak ele alınması ve Parti'nin yönlendirici ideolojisi olarak ele alınmasından sonra, araştırmacılar tek tek bireyleri aşarak tüm Partiyi kapsayacak şekilde artmış bulunmaktaydı. Ve incelemeler artık, bilinçsiz ve ayırıksı tarzdan, bilinçli ve sistematik bir biçime dönüşmüştü.

İkinci ilerleme, araştırmanın vurguları üzerindeydi. Algısal ve gözlem nitelikli bir inceleme değil akılcı bir tarz ağır basmaya başlamıştı. Mao Zedung Düşüncesine ilişkin teorik problemler dikkatleri çekmeye başlamış olmasına karşın, ancak hala bu inceleme süreci Mao Zedung Düşüncesinin, Marksizm'in Çin'deki uygulanması anlamına, teorik ve politik alanlarda Mao Zedung Düşüncesini onaylamaya ve onunla ilgili kamuoyu çalışması yapmaya odaklanmaktaydı.

Üçüncü, olarak incelemenin kazanımları açısından ele alırsak; Araştırmanın kazanımları daha çok tarihsel değere vurgu yapıyor; tarihsel açıdan değerli kaynaklar açığa çıkarılıyor; teorik değer üzerine odaklanma daha zayıf kalıyordu. Tek bir alana odaklanan tarzda yazılı ürünler de ortaya çıkmaya başlamıştı fakat bunlar genellikle kısaydı ve inceleme konuları oldukça dardı; politik düşünce, politik strateji gibi... Diğer deyişle özel konulara odaklanan pek fazla çalışma yoktu ama olanlar da yüksek bir politik duyarlılıkla ele alınıyordu.

Dördüncüsü, incelemenin konusuydu. Mao Zedung Düşüncesi genellikle, yetersiz bir kavrayış düzeyinden dolayı ve politik ihtiyaçların basıncıyla bizzat Mao'nun kendi düşünceleri biçiminde ele alınıyordu.

Beşincisi, incelemelerin amacıydı. Amaç, ÇKP'nin mücadelesi için bir ideolojik bayrak yükseltmek ve Mao Zedung Düşüncesinin, Parti'nin ve halkın düşüncesinde yönlendirici bir ideoloji haline getirilmek istenmesiydi.

Altıncısı, incelemenin yürütüldüğü bölgeydi. İnceleme esas olarak, ÇKP'nin önderliği altındaki devrimci üs bölgelerinde ve kurtarılmış bölgelerde yürütülüyordu. Ancak Kuomintang kontrolü altındaki bölgelerde ve düşman bölgelerde de, hatta Hong Kong kadar uzak bölgelerde de inceleme ve propaganda yapılıyordu.

Yedincisi, çalışma yöntemleri açısından. Mao Zedung Düşüncesinin Marksizmle bütünleştirilmesi ve birleştirilmesine özel vurgu yapılıyor ve Mao Zedung Düşüncesinin temel karakteristiğinin Marksizmin Çin devriminin pratiğiyle birleştirilmesinin sonucu olarak ortaya çıktığı vurgulanıyordu.

Bu süreçteki, incelemenin ve propagandanın açık bir biçimde göze çarpan sınırlılığı, Mao Zedung Düşüncesinin; Mao Zedung'un düşüncelerine eşitlenmesiydi. Çünkü; **birincisi**, Mao Zedung'un kişisel başarıları hemen hemen tüm Parti tarafından ortaklaşa görülür olmuştu. Onun dogmatizme karşı geliştirdiği tutum ve Marksizmin Çin koşullarında geliştirilmesi konusundaki büyük katkıları oldukça dikkat çekmekteydi.

İkincisi, o dönemde Çin’de Mao Zedung Düşüncesinin uzantısı ve teorik kaynağı olan Marksizm-Leninizm de “kolektif aklın” bir ifadesi olarak değil, Marks’ın, Engels’in ve Lenin’in kişisel teorik fikirleri ve düşünce sistemleri olarak kabul ediliyordu ve henüz Çin’de “kolektif akıl” gibi bir kavram oluşmamıştı.

Üçüncüsü, Mao Zedung’un Çin devrimine ilişkin teorik bakış açısının bütün yönleri bu devrim sürecinde doğru çıkmış ve kanıtlanmıştı. Mao Zedung Düşüncesiyle Mao Zedung’un düşüncelerini ayırtıran bakış açısı, ilk kez “kültür devrimi”nden sonra -yaşanan bu pratiğin dersleriyle birlikte- ortaya çıktı.

Dördüncüsü, 1978 öncesi araştırmalarında dönemin kavrayış sınırlıklarına bağlı olarak, Parti’nin yönlendirici ideolojisi ile Parti liderinin ideolojisini eşitlemenin belirli olumsuz koşullar altında Parti için yaratabileceği olası zarar riski dikkate alınmamıştı.

1950-65 yılları; Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmaların Gelişme Süreci

Mao Zedung Düşüncesi Teriminin Kamuoyu Çalışmalarında Yaygın Olarak Kullanılmasının ve Araştırmaların Nedenleri

Bu dönemde Mao Zedung Düşüncesinin kamuoyu oluşturma çalışmalarında kullanılması ve araştırılmasının yaygınlaşmasının sebebi Çin devriminin Mao Zedung Düşüncesinin önderliği altında zafer kazanmış olmasıdır.

Birincisi, Çin devriminin zafer kazanmasının ardından Mao Zedung Düşüncesi toplumdaki insanların sosyal düşünceleri içinde egemen ideoloji haline gelmiştir, sadece Partinin davranışlarını yönlendiren bir ideolojiden bütün ülkenin davranışlarını yönlendiren bir ideolojiye dönüşmüştür.

Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla beraber sosyal sistem de büyük ölçüde değiştiği için ve ülkede ideoloji alanında, insanların sosyal düşünce yapısında ve kültür alanında önemli değişimler meydana gelmiştir.

ÇKP’nin kendi parti ideolojisini bütün ülkeyi yönlendirecek bir ideoloji haline dönüştürüp böylece yeni Çin’i kendi hedefleri doğrultusunda yönetmek ve inşa etmeye girişmesi oldukça olağan bir davranıştır.

Sonuç olarak Mao Zedung Düşüncesi toplumun her alanını geri dönüşü olmayacak bir şekilde etkilemeye başlamıştır ve bu düşünce üzerine araştırmalar sadece partinin teori alanında çalışan “üst düzey” ve “orta düzey” kadrolarının ve üyelerinin özel çalışması olmaktan çıkmış bütün topluma yayılmaya başlamıştır.

İkincisi, Mao Zedung Düşüncesi, Çin devriminin zaferiyle birlikte bilimsel bir gerçek olduğunu kanıtlamış ve devrimciler ve geniş kitleler için bir entelektüel hedef noktası olmaya başlamıştır.

Kurtuluşu elde eden ve refah yoluna girildiğini gören Çin halkı Mao Zedung'u ve ÇKP'yi kendi kurtarıcısı olarak görmüş, Mao Zedung Düşüncesi'ne inanmış ve bu düşünceyi öğrenmek, araştırmak için istek ve çaba sarf etmeye başlamıştır.

Dolayısıyla toplumda Mao Zedung Düşüncesini araştırmak için elverişli bir ortam oluşmuştu.

Üçüncüsü, demokratik devrimin zaferinin ardından ÇKP, sosyalist devrim ve ülke inşası gibi oldukça zorlu bir görevle karşı karşıya idi ve sosyal gelişmeyi hızlandırırken insanları bir arada tutmak için "manevi" bir itici güce ihtiyacı vardı.

Bu nedenle, daha Yeni Çin'in kurulmasından itibaren Parti halk içinde, onların sosyal, politik ve kültürel hayatlarında Mao Zedung Düşüncesini tanımalarına, bu düşüncenin propaganda edilmesine ve araştırılmasına büyük önem vermiş ve onları Marksizm ve Mao Zedung Düşüncesi üzerine eğitmek ve bilgilendirmek için çeşitli yöntemler geliştirmiştir.

Dördüncüsü, Mao Zedung'un çalışmaları ve eserlerinin geniş çaplı yayınlanması Mao Zedung Düşüncesinin yoğun bir biçimde öğrenilmesini ve araştırılmasını sağlamıştır.

1940'larda özgürlüğünü kazanan iç bölgelerde yayınlanan Mao Zedung Seçme eserlerinin çeşitli versiyonları biçimsel olarak bazı sorunlar taşıyor ve çeşitli imla hataları içeriyordu. Bu nedenle sistematik araştırmalar ve propaganda için uygun değildi. Dolayısıyla 1951 ve 1960 yılları arasında Mao'nun demokratik devrim sürecinde yazdığı önemli yazıları içeren Mao Zedung Seçme Eserleri, Mao'nun bizzat kendisinin yeniden kontrolünden geçirildikten sonra dört cilt halinde yayınlanmıştır.

Ayrıca, sosyalist sürece girilmesinden sonra yaptığı çalışmalar ve konuşmalardan bazıları gazetelerde ve özel baskılarla sık sık yayınlanmıştır; bu yayınlardan başka çeşitli özel konulara yoğunlaşan bazı yazıları da birleştirilerek kitapçıklar olarak derlenmiş ve yayınlanmıştır.

Sonuç olarak Parti kadroları ve halk açısından, Mao Zedung Düşüncesini öğrenebilmeleri, akademisyenler ve teorisyenlerin üzerinde çalışacakları pek çok malzeme ortaya çıkmış bulunuyordu.

Yukarıdaki faktörlere bağlı olarak Yeni Çin'in kurulmasından sonra geçen ilk on yedi yıllık süreç içinde Mao Zedung Düşüncesinin araştırılması ve yaygınlaştırılması 1940lara kıyasla çok daha büyük bir gelişme kaydedilmiştir.

Bu gelişmelere karşın ÇKP'nin 1956'da gerçekleştirdiği Sekizinci Kongresinde benimsenen Tüzük ve Programında "Mao Zedung Düşüncesi" terimi henüz kullanılmamıştı.

Bunun yerine Partinin temel ideolojisini tanımlayan paragrafta "Çin Komünist Partisi eylemlerinde Marksizm-Leninizm'i yönlendirici olarak ele alır," şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Bu tercih bazı değerlendirmelerden hareket etmekteydi:

Birincisi, Partinin sosyalist yapılandırma sürecine ilişkin deney süresi ve birikimi oldukça kısıydı ve Mao Zedung'un sosyalist yapılandırma konusundaki teorileri henüz sistematik değildi ve pratikte sınanmamıştı.

İkincisi, sosyalist ülkeler arasındaki dayanışmanın geliştirilmesi açısından bir değerlendirme idi. Çeşitli ülkelerin devrimci partileri ülkelerinde önderlerinin düşüncesini yönlendirici ideoloji olarak almak yerine ortaklaşa Marksizm-Leninizm terimini tercih edebiliyorlardı.

Üçüncüsü, ise Mao Zedung Stalin'le ilgili olumsuz tecrübeden sonra sonra "kişi kültü" ne karşı oldukça dikkat göstermekteydi ve Mao Zedung Düşüncesi teriminin propagandada kullanılması konusunda çok temkinli idi; teorisyenlere "bu terimi olabildiğince az kullanmalarını" tavsiye ediyordu. Bu nedenle 1956'daki 8.Kongre'den itibaren geçen dört yılda -1960 Eylülüne kadar- "Mao Zedung Düşüncesi" terimine gazetelerde ya da kitaplarda nadiren yer veriliyordu.

Genellikle bu terim yerine Mao Zedung'un da isteği doğrultusunda "*Yoldaş Mao Zedung'un çalışmaları*" terimi kullanılıyordu.

1960 Eylülünde Mao Zedung Düşüncesi terimi ÇKP'nin Merkezi Askeri Komisyonu'nun genişletilmiş bir toplantısında resmen yeniden gündeme getirildi ve bu toplantı kararlarında ÇKP, Halk Kurtuluş Ordusunu "Mao Zedung Düşüncesinin kıızıl bayrağını yükseltmeye" çağıran bir paragraf bulunuyordu. Böylece "Mao Zedung Düşüncesi" terimi de tekrar sıkça gazetelerde kullanılmaya başlamıştı.

Bu değişikliğin asıl nedeni Ç.K.P'nin ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin ideolojilerinde büyük farklılıkların belirmeye başlaması ve bu partilerin pratik çalışmalarda -politikada ve ekonomide- işbirliği yapmayı sürdüremez hale gelmeleridir. Dolayısıyla Ç.K.P, Marksizm ve Leninizme bağlı kalmak, onu korumak ve geliştirmede kararlı olduğunu göstermek için Mao Zedung Düşüncesi terimini yeniden öne çıkarmıştır. Aynı zamanda ÇKP o günlerde sosyalist inşa çalışmalarında oldukça hatırı sayılır bir deney edinmiş olduğuna inanmaktaydı ve nedenlerden biri de bu idi. Bütün bu değişimlere karşın, belgelerde veya kamuoyunda "Mao Zedung Düşüncesi" terimi ister kullanılsın veya kullanılmamasını aslında ÇKP'nin 7. Kongresinin ardından (1945) bu düşünce daima ÇKP'nin yönlendirici ideolojisi olarak sürmüştür. Dolayısıyla, eğitim, öğrenim, kamuoyu oluşturma çalışmaları ve araştırma faaliyetleri bu değişikliklerden etkilenmemiştir.

Araştırmalarda Ele Alınan Temel Konular

Mao Zedung Düşüncesi araştırmalarında yaşanan hızlı gelişmeler sayesinde bu konuyla ilgili pek çok kitap ve eser yayınlandı ve araştırmaların kapsamı oldukça genişledi. Mao Zedung Düşüncesi'nin somut temaları üzerine yapılan çalışmalar ivme kazandı ve Felsefe'ye has konularda daha fazla kitap

ve yazı yayınlandı. Felsefe, sanat-edebiyat, askeri ilişkiler, eğitim, siyaset ve ekonomi gibi konuları kapsayan bu eserler, Yeni Çin'in ilk yıllarında insanların Mao Zedung Düşüncesi'nin ne şekilde anlayıp incelediğini ve hangi konulara odaklandıklarını ortaya koymaktadır.

Mao Zedung'un *Pratik Üzerine ve Çelişki Üzerine* adlı eserlerine odaklanarak felsefi bakış açısını inceleyen çalışmalar, diğerlerine kıyasla daha fazla önem taşımaktadır. Sırasıyla 1950 ve 1952 yıllarında yayınlanan bu iki eser araştırmaların merkezine oturdu. Ülkedeki bütün gazeteler bu eserler üzerine tanıtım ve inceleme yazıları yayınlarken, Li Da, Ai Siqi, Feng Youlan, Hu Sheng, Li Qi, Chen Boda, Wang Ya'nan ve Shen Zhiyuan gibi tanınmış teorisyenlerin neredeyse tamamı da bu kitaplar üzerine araştırmalar ortaya koydular. Tam olmayan istatistiklere göre, 1951'den 1956'ya kadar belediye veya daha üst düzey birimlerin gazetelerinde *Pratik Üzerine* hakkında 140'a, *Çelişki Üzerine* hakkında ise 50'ye yakın eğitici makale yayınlanmıştır. Ayrıca, *Pratik Üzerine* için 25, *Çelişki Üzerine* için de 8 adet eğitici kitap basılmıştır.¹ Bunlar arasında, Li Da'nın *Pratik Üzerine'ye Açıklama ve "Çelişki Üzerine Açıklama*, Li Qi'nin *Pratik Üzerine'nin Yorumlaması ve Çelişki Üzerine'ye Temel Giriş*, Zhang Ruxin'in *Mao Zedung'un Marksist Materyalizm'e Katkıları ve Mao Zedung'un Marksist Diyalektiğe Katkıları* adlı eserleri büyük yankı uyandırdı. Ancak, bu çalışmaların hepsi genel itibarıyla *Pratik Üzerine* ve *Çelişki Üzerine* adlı eserleri açıklamaya odaklanmıştı.

Yeni Çin'in kurulmasından sonra Mao Zedung Düşüncesi üzerine yapılan araştırmaların bir diğer odağı ise edebiyat ve sanat alanındaydı. Bu alandaki çalışmalar çoğunlukla Mao Zedung'un Yenian Edebiyat ve Sanat Forumu'ndaki Söyleşiler'ini temel alıyordu. Edebiyat ve sanatın ne yönde geliştiği, eleştiri normları, edebiyat ve sanatın siyasetle ilişkisi, oluşumu ve edebiyatla sanatın işçi, köylü ve askerlere hizmet etmesi gerektiği savı ise araştırmaların esas konularını oluşturuyordu. Mao Zedung'un eğitimle ilgili fikirlerine yönelik çalışmalarda *Demokrasi Üzerine ve Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması* eserleri inceleniyordu. Bu araştırmalar geniş kitlelerin ulusal ve bilimsel eğitim alması, eğitimin proleter siyasete hizmet etmesi, eğitimle üretici çalışmanın bir araya getirilmesi ve herkesi ahlaki, düşünsel ve fiziksel olarak geliştirerek sosyalist bilince ve kültüre sahip birer işçi olmasını sağlayacak eğitimi alması ilkeleri üzerinde duruyordu.

Mao Zedung'un askeri fikirleri üzerine yapılan çalışmaların özünde, halk savaşı ve bu savaşın stratejileri ve taktikleri yer alıyordu. Lin Biao, Zhang Zhen, Mo Wenhua, Liu Yalou ve Xia Jinguang gibi komutanlarla subaylar bu konu üzerine çeşitli makaleler yazdılar. Guo Huaruo'nun Mao Zedung'un Askeri Düşüncesini İncelemek adlı eseri, bu fikirlerin gelişim sürecini, temel bileşenlerini ve niteliklerini göreceli olarak sistematik bir biçimde özetlemekteydi. Askeri Bilim

1 Han Rongzhang et al., The Study on Mao Zedung Thought in China, Chongqing Publishing House, Chongqing, 1993, p. 53.

Akademisi, 7 Haziran 1959'da *Liberation Army Daily* gazetesinde, Mao Zedung'un askeri Düşüncesi üzerine bir makale yayınladı. Mao'nun askeri fikirlerini derinlemesine inceleyerek hazırlanan bu makale, Mao Zedung'un askeri Düşüncesinin; halk savaşı, halk ordusunu kurma ve halk savaşında kullanılacak operasyonel taktikler üzerine dayandığı fikrini öne sürüyordu.

Mao Zedung'un ekonomiyle ilgili görüşlerine yoğunlaşan çalışmalar, uzunca bir süre yeni demokratik ekonomi düzeninden, sosyalist ekonomik düzene geçiş teorilerine özel bir önem verdi. Bu durum, ÇKP'nin geçiş dönemi için çizdiği yolun bir sonucuydu. 1950'lerin ortasında, tarımın sosyalist dönüşümü için gerekli temelleri, ilkeleri ve aşamaları ve kırsal bölgelerde Parti'nin izleyeceği temel çizgiyi değerlendiren birçok makale yayınlandı. Bu makalelerin hepsi, Mao Zedung'un bu alandaki fikirlerinin Marksist ekonomi teorisini nasıl geliştirdiğini açıklıyordu.

Siyaset Düşüncesi araştırmaları ise Mao Zedung'un yeni demokratik devrim, halkın demokratik diktatörlüğü ve doğası gereği birbirinden farklı olan iki toplumsal çelişkinin doğru bir biçimde çözümlenmesi üzerine ortaya koyduğu teorileri ele alıyordu.² Chen Boda, 28 Haziran 1951'de *People's Daily gazetesinde* yayınladığı "Mao Zedung Düşüncesi Marksizm-Leninizm'le Çin Devriminin Bileşkesidir" adlı oldukça uzun makalesinde Mao Zedung'un yeni demokratik devrimle ilgili teorilerini detaylı bir biçimde incelemişti. Bu makale, dönemin araştırmalarının hangi seviyede olduğunu gösteriyordu. Mao Zedung'un Marks'ın proleterya diktatörlüğü teorisine katkılarını değerlendiren teorisyen sayısı 1950'lerin sonlarına doğru artış gösterdi. Aynı zamanda Mao Zedung'un "Bırakın yüz çiçek açsın, bırakın yüz düşünce okulu birbiriyle yarışsın" fikri ve birbirinden farklı iki çelişki üzerine ortaya koyduğu görüşleri hakkında kapsamlı bir tartışma ortamı oluştu. Çin'in sosyalist yapılanması 1960'larda birtakım zorluklarla karşılaşınca, teorisyenler, Mao Zedung'un, gerçeklikten yola çıkma, araştırma ve inceleme yapmaya vurgulama, halkın bakış açısına sadık kalma ve bağımsızlığa dayanma ve kendine güvenme fikirlerine daha fazla önem atfetmeye başladılar.

Mao Zedung Düşüncesi Araştırmalarının Temel Özellikleri

Mao Zedung Düşüncesi üzerine bu dönemde gerçekleştirilen araştırmaların birtakım temel özellikleri vardı:

- Araştırmaların esas hedefi, Mao Zedung Düşüncesi'ni yaymaktı. Dolayısıyla ortaya çıkan araştırma sonuçlarının birçoğu yalnızca Düşünce'nin açıklamasıydı veya insanların anlayabilmesini kolaylaştıracak öğrenme yöntemleri üzerine fikirleri içeriyordu.

---

2 "İki tür toplumsal çelişkiyle karşı karşıyayız; düşmanlarımızla bizim aramızdakiler ve kendi içimizdekiler. Bu ikisi doğaları gereği birbirinden tamamen farklıdır."

- Araştırmalar sayesinde daha uzun yazılar ortaya çıkmış olsa da bunların birçoğu hâlâ el ilanı ya da birkaç sayfalık yazı boyutundaydı ve araştırma sürecini anlatmakta ya da yorumda veya açıklamalarda bulunmaktaydı. Bağımsız ve akademik sayılabilecek çalışmaların sayısı çok azdı. Ayrıca, bunların büyük bir kısmı da analizden çok alıntılar içeriyordu.

- ÇKP Merkez Komitesi'nin 1959'da Lushan Dağı'nda düzenlediği bir işçi konferansında ve 1962'deki Sekizinci Kongre'nin Onuncu Oturumu'nda Mao Zedung'un sınıf mücadelesini vurgulamasının ardından, ülkenin siyasi yaşamında "sol" eğilimler görülmeye başlandı. Bu doğrultuda, Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları da Mao'nun sınıf mücadelesi teorilerini abartılı biçimde öne çıkarır hale geldi. Aynı zamanda araştırmacıların ve teorisyenlerin üzerinde duramadıkları konu sayısı da artıyordu. Araştırmalar bu durumdan ciddi bir biçimde etkilendi ve tam anlamıyla bilimsel çalışmaların sayısı büyük ölçüde azaldı.

- Kişi kültü de araştırmalarda rastlanan bir olguydu. Bu dönemde Askeri Komisyon'un çalışmalarının başında bulunan Lin Biao'nun, abartılı yaklaşımı sonucunda Mao Zedung Düşüncesi'ni yaratıcı bir biçimde öğrenmesi ve uygulaması yerine ezberci bir yaklaşım gelişmeye başladı.

Sonuç olarak, bu dönemde Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları bilimsel, olgunlaşmış ya da akademik olmaktan çok uzaktı. Odak noktası araştırmanın kendisi değil, öğretme ve yaygınlaştırmaydı. Dahası, Mao Zedung Düşüncesi, hâlâ Mao Zedung'un fikirleri olarak algılanıyordu. Felsefe üzerine çalışmalar yürütülse de önceki nesillerin devrimcilerine ait eserler nadiren incelenip yayınlanıyordu ve Parti'nin önemli belgeleriyle de pek ilgilenilmiyordu.

1966-1978: Mao Zedung Düşüncesi İncelemesinde Gerileme Dönemi

1966'dan itibaren Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının gerilemeye girmesinin nedeni, halkın Mao'yu idolleştirmesi ve onun her kelimesini mutlak doğru olarak kabul etmesiydi.

Ülkenin siyasi teorilerinde ve halkın değerleriyle düşünce biçimindeki aşırı sol eğilimlerin yanı sıra "Kültür Devrimi" dönemindeki (1966-1976) yaygın kişi kültü nedeniyle Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları mantıksız bir fanatizmle sekteye uğradı. İlk olarak teorik çalışmalar yerini gazetelerde, toplanılarda, dazibaolarda³, broşürlerde ve gündelik yaşamda geniş kapsamlı siyasi propagandaya bıraktı. İşçilerin, köylülerin ve askerlerin "Mao Zedung'un eserlerini yaratıcı bir biçimde" öğrenip uyguladıklarına dair sözleri ve özensizce hazırlanmış kılavuzların dışında neredeyse hiçbir araştırma ortaya çıkmıyordu.

---

3 Büyük harflerle yazılan sloganlardan oluşan posterler. Bunlar, Kültür Devrimi döneminde yaygın propaganda araçlarıydı.

Çalışmaların gerilediği bu dönemde nesnel ve bilimsel hiçbir araştırma sonucu elde edilemedi. Mao Zedung Düşüncesi “çalışmaları” ve tanıtımı dogmatik, şekilci, idealist ve faydacıydı. Mao Zedung’un eserlerindeki ifadeler alıntı olarak kullanılıp mutlak doğru olarak kabul ediliyordu; ancak, bu ifadelerin anlamları tam olarak öğrenilmediğinden bağlam dışı kalıyorlardı. Bu alıntılardan oluşan kitapçıkları herkes yanında taşımak ve her gün okumak zorundaydı.

Bunlara ek olarak, Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları Kültür Devrimi ile yakından bağlantılıydı. “Proletaryanın diktatörlüğü altında devrimi sürdürme” teorisi, Mao Zedung Düşüncesi’nin yeni bir boyutu olarak görüldü ve Düşünce’nin incelenmesi ve propagandası, Lin Biao ve Jiang Qing için kişi kültürünü teşvik etmenin ve iktidarı ele geçirmenin bir yolu haline geldi. Sınıf mücadelesi fikri egemenlik kazanıyordu.

Kültür Devrimi Ekim 1976’da sona erdi; ancak ideoloji ve teori çalışmalarındaki etkisi bir süre daha devam etti. Mao Zedung Düşüncesi üzerine yapılan araştırmalar halen iki yönden zarar görmekteydi. Birincisi, kişi kültürünün etkisi henüz geçmemişti. İki Ne Olursa Olsun⁴ olarak bilinen bir yaklaşım bir süre etkili olmuştu ve Mao Zedung ve onun görüşleri üzerine yapılan araştırmalar da hâlâ dogmatizmin ve idealizmin etkisi altındaydı. Bir diğer taraftan da Mao Zedung’u ve fikirlerini değersiz bulan ve reddeden bireyler de vardı. Bu iki uç, Mao Zedung Düşüncesi’nin doğru biçimde anlaşılması ve gerçekçi bir yaklaşımla incelenebilmesi için olumsuz birer etkendi.

Özetle, bu dönemde Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları ciddi bir gerileme yaşadı. Mao Zedung’un eserleri hiç olmadığı kadar çok⁵ basılmış olsa da üzerine yapılan bilimsel araştırmalar dibe vurdu. Düşünce, hâlâ Mao Zedung’un kişisel görüşleri olarak algılanıyordu. Mao Zedung Düşüncesi’nin Parti’nin ortak aklı seviyesine taşımak zorlu bir süreçti; çünkü eski nesil devrimcilerin ve Parti liderlerinin çoğu yönetimden düşürülmüştü.

---

4 Başkan Mao Zedung’un ölümünün ardından O’nun bütün talimatlarının ve bütün önermelerinin doğru görülmesi politikalarının her ne olursa olsun sıkı sıkıya takip edilmesi ve verdiği talimatların her ne olursa olsun değiştirilmeden yerine getirilmesi gerektiğini savunan bir yaklaşım.

5 Kaba istatistiklere göre, 1966-1978 arasında, dört ciltlik Mao Zedung’un Seçme Eserleri kitabının farklı basımlarından toplam 86,4 milyon kopya piyasaya sürüldü. Bu rakam, Kültür Devrimi öncesindeki 15 yıllık süreçte basılanların toplamının 7,5 katıdır. Yine bu dönemde, Mao Zedung Eserlerinden Seçmeler 47,5 milyon kopya, Mao Zedung Şiirleri 57 milyon kopya, Mao Zedung’un Özlü Sözleri 350 milyon kopya basıldı. Ayrıbasımlar ise sayılamayacak kadar çoktu.

1.2. On Birinci ÇKP Merkez Komitesi'nin Üçüncü Plenum Toplantısı Sonrası

Mao Zedung Düşüncesi'nin tanıtımı, yaygınlaştırılması ve incelenmesi yarım yüzyıllık bir süreç olsa da akademik anlamda araştırılması ancak On birinci ÇKP Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Toplantısı'ndan sonra mümkün oldu. Bu süreç de kendi içinde üç döneme ayrılabilir. Toplantının gerçekleştiği 1978 yılından Altıncı Genel Toplantı'nın düzenlendiği 1981 yılına kadarki dönemde Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının yönü doğru bir biçimde belirlendi. 1981'den ÇKP'nin kuruluşunun 70. yılı olan 1991'e kadarki dönemde araştırmalarda büyük başarılar elde edildi. 1991'den günümüze kadar geçen dönemde ise araştırmaların derinliği arttı.

1978-1981: Çalışmalarının Yönünün Belirlenmesi

Aralık 1978'de düzenlenen ÇKP Merkez Komitesi Üçüncü Genel Toplantısı'nda Ç.K.P, gerçeği olgulardan yola çıkarak araştırma şeklindeki ideolojik tutumunu yeniden ön plana çıkardı. İki Ne Olursa Olsun fikrinin de eleştirildiği bu toplantıda tüm Parti'nin ve halkın Mao Zedung Düşüncesi'ni bilimsel bir sistem olarak kabul etmeleri, doğru biçimde ve bir bütün olarak incelemeleri talep edildi. Bu sayede ülkedeki ideolojik ve teorik araştırmalar kişi kültüründen ve dogmatizmden sıyrıldı. Mao Zedung Düşüncesi üzerine araştırmalar da yanlış düşüncelerden arındırılıp doğru bir raya oturtuldu. Ancak, ÇKP, henüz o günlerde Mao Zedung'un ve Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel rolünün nasıl değerlendirilmesi gerektiği, Mao Zedung'un son yıllarda yaptığı hatalara ne şekilde bakılacağı ve Mao Zedung'un eserleri ve sözleriyle Mao Zedung Düşüncesi arasında nasıl bir bağ kurulacağı gibi birtakım temel teorik sorunlara çözüm sunmamıştı. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları, yalnızca doğru raya oturtmakla kalmıştı. Çalışma sonuçlarının birçoğu siyasi yorumlardan, Mao Zedung'un hayatını anlatan ya da ona ithafen yazılmış kitaplardan ya da bireysel fikirlerini inceleyen yazınlardan oluşuyordu. Akademik, teorik ya da kapsamlı eserlerin sayısı hâlâ çok azdı. Kısacası, çalışmalar henüz derinlik ve kapsam olarak sınırlıydı.

1981-1991:

Araştırmalarda Büyük Başarıların Elde Edildiği Dönem Mao Zedung Düşüncesi Araştırmalarına İlginin Artması

On Birinci Merkez Komite'nin Altıncı Genel Toplantısı'nda Ç.K.P Merkez Komitesi, *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunların Değerlendirilmesine İlişkin Karar* adlı bir belgeyi, üç yıllık bir tartışmadan sonra kabul etti. Bkz (Kitap ekler bölümü) Kararda Mao

Zedung Düşüncesi, Parti'nin tarihinde ikinci defa özetleniyordu. Mao Zedung'un erdemlerini, hatalarını ve tarihsel rolünü bilimsel bir üslupla değerlendiren önergede, Mao Zedung Düşüncesi'nin bir doğru ilkeler bütünü ve tecrübelerin bir özeti olduğu, aynı zamanda da Parti'nin ortak aklını oluşturduğu açıklanırken teorik sistemi de detaylı bir biçimde sunulmuştu. Mao Zedung'u ve Mao Zedung Düşüncesi'ni doğru biçimde anlamak açısından tüm Parti için kılavuz görevi gören ve bilimsel bir çalışmanın teorik bir sonucu olan bu belge, Mao Zedung Düşüncesi üzerine gelecekte yapılacak araştırmaların önünü açtı. Bu tarihten itibaren araştırmalarda özgün başarılar elde edildi ve Üçüncü Genel Toplantı'dan sonra ilk defa Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarına ilgi hızla artmaya başladı.

Öncelike Düşünce'nin teorik boyutunu özetleyen ve açıklan birçok kitap basıldı. Ma Qibin ve Chen Dengchai'nin *Mao Zedung Düşüncesi'ne Giriş*'i, Xiong Fu'nun *Mao Zedung Düşüncesi'nin Temel İncelemesi* adlı kitabı ve Ç.K.P Merkez Komitesi Parti Okulu'nun *Mao Zedung Düşüncesi'nin Temel İlkeleri* kılavuz kitabı, ilk iki yılda yayınlanan eserlerdi.

Düşünce'nin tarihsel gelişimine yönelik araştırmalar da arttı ve bu alan, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının bir alt disiplini haline geldi. Bu alanda gerçekleştirilen ilk çalışmalar arasında Zheng Derong ve ekibinin *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihi* (Yeni Demokratik Devrim Dönemi) ve *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihi* (Sosyalist İnşa Dönemi) ile Liu Mengyi'nin *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişimine Genel Bakış* eserleri bulunuyordu.

Bu dönemde Mao Zedung Düşüncesi'nin öğeleri üzerine özel araştırmalar da yapıldı. Mao Zedung'un önceki yıllarda araştırmacılar tarafından ele alınmayan, ekonomi, Parti inşası, birleşik cephe, gazetecilik, ahlak, estetik ve hukuk gibi konulardaki görüşleri üzerine yapılan çalışmalarda gözle görülür mesafe kat edildi. Felsefe çalışmalarının başını çeken Mao Zedung'un görüşlerine yönelik araştırmalardan pek çok sonuç elde edildi. Mao'nun felsefik görüşlerini tanıtan, özetleyen ve araştıran ya da tarihsel gelişimini sunan sayısız eser basıldı.

Bunlara ek olarak, Mao Zedung Düşüncesi üzerine dergi ve akademik yayın çıkaran okulların ve kurumların sayısı arttı. Bunlar arasında *Mao Zedung'un Felsefi Görüşleri Üzerine Gerçekleştirilen Çalışmalarda Eğilimler* (Şangay, 1982), *Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları* (Siçuan, 1983) ve *Mao Zedung Düşüncesi Çalışmaları Forumu* (Hunan, 1988) en çok ses getirenlerdi. Sosyal bilimler enstitüleri, üniversitelerdeki ve liselerdeki araştırma merkezleri ve ulusal ve yerel akademik dernekler Mao Zedung Düşüncesi üzerine araştırmalarını yoğunlaştırdılar. Çin'deki Renmin Üniversitesi'nin kitap ve dergi merkezinde düzenlenen Mao Zedung Düşüncesi dergisi, çalışmalarının güncel trendlerini ve odaklarını içeriyordu.

Araştırmalarda İleriye Doğru Gelişmeler Genel Çalışmalardaki Gelişmeler

- Mao Zedung Düşüncesi'nin temel ilkeleri tanımlandı. Ayrıca Felsefe'nin Marksizm-Leninizm, Çin devrimi ve inşası, Ç.K.P ve Çin halkının mücadelesiyle ortak akli arasındaki diyalektik bağlantılar ortaya konuldu.

- Düşünce'nin bilimsel sistematığı ve zengin içeriği detaylı bir biçimde açıklandı. Ayrıca, belirli konulara açıklık getirildi. Örneğin, bir devrimci ve halk lideri olan Mao Zedung'un bir felsefe sistemi kurmak amacıyla teorik çalışmalar yapmadığı, aksine Çin devrimini ve inşasını yönlendirebilmek için teori kurmak zorunda kaldığı ve bu teorilerin sistematik, tam ve bütünlüklü olduğu açıklandı.

- Mao Zedung Düşüncesi'nin özlü yönleri derinlemesine incelendi. Araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin temelinde neden gerçeği olgularda arama fikri olduğunu; kitlelere dayanma ve kitle çizgisi izleme ve üçüncüsü de bağımsız düşünme yaklaşımı olduğu fikrini ele aldılar. Bu üç temel dayanağın, Mao Zedung'un "*Kitaba Tapmaya Karşı*" adlı makalesiyle şekillenmeye başladığı fikri genel kabul görmüştü.

- Araştırmacılar aynı zamanda Ç.K.P'nin kolektif önderlinin Mao Zedung Düşüncesi'ne yaptığı katkıları da açıkça belirterek bunun, Parti'nin ortak akınının bir sonucu olduğunu ortaya koydular. Bu araştırma sonuçları her ne kadar *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunların Değerlendirilmesine İlişkin Karar* belgesindeki ileri sürülen fikirlere dayansa da Düşünce'nin anlaşılması yönünde bir gelişme olarak algılanmalıdır.

Düşünce'nin Tarihsel Gelişimine Yönelik Çalışmalardaki Gelişmeler

Mao Zedung Düşüncesi araştırmalarının genelinde bakıldığında, Düşünce'nin gelişimini anlamak için tarihsel süreci inceleyen çalışmalar her zaman odak noktası olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana "*Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunların Değerlendirilmesine İlişkin Karar*"ın onaylanmasından ve resmen yürürlüğe konmasından itibaren araştırmacıların büyük bir kısmı bu alt disipline yöneldi ve bu alanda yapılacak çalışmalar için başlangıç çerçevesini belirledi. Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel sürecine yönelik temel araştırmalarda ümit verici gelişmeler kaydedildi. Gelişiminin temel aşamaları ve bu aşamalara ait sembollerle başlıca özellikler, oluşumunu ve farklı aşamalardaki gelişimini sağlayan tarihsel koşullar, bu aşamalar arasındaki mantıksal bağlantılar söz konusu araştırmaların ele aldığı konular arasındaydı. Ayrıca, Mao Zedung Düşüncesi fikrinin oluşumunu sağlayan tarihsel süreç de incelenerek birden fazla teorik kaynağı olduğu konusunda fikir birliğine varıldı.

Mao Zedung'un Yeni Demokrasi Teorisi Üzerine Çalışmalardaki Gelişmeler

Bu alandaki çalışmalar göreceli olarak erken başladı ve 1978'deki Üçüncü Plenum sonrasında büyük ilerleme kaydetti. Mao Zedung'un birleşik cephe ve silahlı mücadele görüşlerine ek olarak Yeni Demokrasi teorisini detaylı ve sistematik biçimde inceleyen araştırmacılar, iki ana konuda da önemli başarılar elde ettiler. Bunlardan birincisi Çin devrimine çizilen yolun gözden geçirilmesi idi. Bu konudaki genel kanı, "silahlı mücadele aracılığıyla işçilerin ve köylülerin bağımsız hükümetini kurma" ve "kentleri kırlardan kuşatma" fikirlerinin birbirlerinden farklı olsalar da yakından bağlı oldukları yönündeydi. Bu çerçevede, kentlerin kuşatılması fikrinin nasıl ortaya çıkıp geliştiği de incelenmişti.

İkinci önemli konu ise yeni demokratik toplumdur. Araştırmacılar, yeni demokratik toplumun, yeni demokratik devrimden, sosyalist devrime düzgün bir geçişi olanaklı kıldığını ve bilimsel sosyalizm teorisini önemli ölçüde zenginleştirdiğini doğruladılar. Ayrıca, yeni demokratik toplum kavramında çeşitli belirsizlikler bulunduğunu bu kavramın çeşitli iç çelişkiler barındırdığını dönemin merkezi görevi ve içerdiği temel çelişkiler bakımından belirsizlikler taşıdığı görüşlerini ileri sürdüler.

Mao Zedung'un Sosyalist Dönüşüm Teorisine Yönelik Çalışmalardaki Gelişmeler

Üzerinde sıklıkla durulan bu konuda araştırmacılar arasında görüş ayrılıkları bulunmasına rağmen birtakım gelişmeler de yaşandı. Geçiş dönemi için saptanan Parti genel çizgisinin sosyalist dönüşüm⁶ üzerindeki etkileri değerlendirildi: Genel Kabul gören görüş şöyleydi: "gelecekte gerçekleştirilecek ani bir dönüşüm" ile "şimdiden başlayarak aşama aşama gerçekleşecek dönüşüm" arasında kavramsal olarak ortak bir yan bulunduğunu ileri sürdüler: (hedefler, görevler ve dönüşüm yöntemleri gibi) ancak özel sektör ekonomisi, dönüşümün başlangıç tarihi ve dönüşümün aşamaları gibi konularda farklılaştıklarını ortaya koydular. Bilindiği gibi 1953'te "geçiş dönemi Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından itibaren sosyalist dönüşümleri temel olarak tamamlayacağımız noktaya kadar olan süreçtir" şeklinde tanımlanmıştı Sosyalist dönüşümün bir parçası olarak ele alınan kooperatiflerin dönüşümü hakkında o dönemde Parti içindeki ortaya çıkan tartışmalara açıklık getirerek bu tartışmalarda ortaya çıkan farklılıkların çalışma ilkeleriyle ilgili değil, dönüşümün başlangıç zamanı, sağlamlaştırılması ve hızı gibi daha somut konularla alakalı olduğunu açıkladılar. Ayrıca, sosyalist dönüşümün teorilerini ve uygulamalarını, olumlu ve olumsuz yönlerini belirten nesnel ve kapsamlı bir değerlendirme sundular.

---

6 Geçiş dönemi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan temel sosyalist dönüşümün tamamlandığı döneme kadarki süreyi kapsamaktadır.

Mao Zedung'un Sosyalist İnşa Teorisine Yönelik Çalışmalardaki Gelişmeler

Araştırmacılar derinleştikçe, Mao Zedung'un daha önce çok az bildikleri ya da fazla üzerinde durmadıkları fikirlerini keşfetmekteydiler. Mao'nun, temel toplumsal çelişkiler, ülkenin siyasi faaliyetlerinin odak noktaları, hükümet çalışmalarında odak kaymaları, demokratik gelişimin ilkeleri, kültürel gelişimin esasları, sanayileşmeye giden yol, siyasi yeniden yapılanma, meta üretimi ve dolaşım süreci, toplumsal gelişim aşamaları, modernleşmenin dört alanı (sanayi, tarım, milli savunma ve bilim ve teknoloji) ve Parti inşası gibi birçok konuda teorik katkıları olduğunu yeniden düşünmeye başladılar. Bunun yanı sıra, bu teorik fikirlerin aslında 11. ÇKP Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Toplantısı sonrasında girilen reformun ideolojik temellerini oluşturduğu da genel kabul gören bir gerçektir.

Mao Zedung'un teorik arayışlarında hatalar da dikkatle incelendi ve ekonomik gelişmeyi gerçeklerden soyutlayan ütöpik yaklaşımı ile sınıf mücadelesini gereğinden fazla genişletme fikrinin onun iki temel teorik hatası olduğu vurgulandı.

Bu Dönemdeki Araştırmaların Temel Özellikleri

Bu dönemde yapılan araştırmaların birtakım özellikleri vardı. Araştırmaların birçoğu Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunların Değerlendirilmesine İlişkin Karar'dan esinlenerek yapılmıştı. Bu belge araştırmaların temel yönelimini oluşturdu.

Dönemin ikinci özelliği, Düşünce'yi ve onun bileşenlerinin bir kısmını daha kapsamlı biçimde tartışan eserlerin ortaya konmasıydı. Mao Zedung Düşüncesi, hem ayrı ayrı konular çerçevesinde hem de genel anlamda incelenerek bir bütün olarak ele alındı.

Zhou Enlai, Liu Shaosi, Zhu De, Deng Xiaoping, Chen Yun ve diğer Parti liderlerinin eserleri yayınlanmaya devam ettikçe araştırmacılar da bu kitapları ve yazınları yorumlayan daha fazla çalışma ortaya koydular. Mao Zedung Düşüncesi'nin, Parti'nin kollektif aklının bir ürünü olduğu fikri bu sayede daha iyi anlaşıldı.

Bu dönemde, Mao Zedung'u ve fikirlerini inceleyen yabancı yayınlar da Çin'de yayınlanmaya başladı. Bunlar arasında, Stuart R. Schram'ın Mao Tse-tung kitabı, yabancı meslektaşlarıyla akademik paylaşımlarda bulunarak bu yeni çalışmalarını daha iyi anlamaya çalışan Çinli araştırmacıların ufkunu genişletti.

Mao Zedung'un doğruluğu kanıtlanmış fikirlerine yoğunlaşan çalışmaların yanı sıra yanlışları üzerinde duran araştırmalar da yapıldı. Araştırmaların odağı, Mao'nun teorilerinin uygulamada yol gösterici olarak büyük önem taşıdığı sosyalist inşa dönemine kaydı.

Siyasete, kültürel bir perspektiften bakan araştırmacılar ise bu dönemde geleneksel Çin kültürünün Mao Zedung Düşüncesi üzerindeki etkisini ortaya koyarak Düşünce'nin ulusal niteliğini vurguladılar.

Araştırmaların Derinleştiği Dönem-1991'den Günümüze

Ç.K.P'nin 70. kuruluş yıldönümü ve Mao Zedung'un doğumunun 100. yılı olan 1991'de Mao Zedung üzerine yapılan araştırmalarda bir patlama yaşandı ve araştırmalar derinleşti.

Yayınlanan Önemli Kitap ve Makaleler

Bu dönemde Mao Zedung'un yazıları daha sistematik bir biçimde düzenlenerek basıldı. Mao'nun, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra yazdığı onlarca eseri içeren 13 ciltlik Mao Zedung'un Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan sonra yazdığı Tüm Eserler'in yayına hazırlanması 1998 yılında tamamlandı. Bu derlemenin amacı, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarına kaynak oluşturmaktı, bu nedenle uygulamada ve teoride doğru kabul edilen çalışmalarının yanı sıra yanlış kabul edilen ya da uygulamada hatalı olan görüşlerine de yer verildi. Dört ciltlik *Mao Zedung'un Seçme Eserleri*'nde bulunmayan yazılarını, demeçlerini ve sözlerini içeren sekiz ciltlik Mao Zedung'un Eserleri derlemesi 1999'da yayınlandı.

Genel derlemelerin yanı sıra belirli alanlardaki yazılarını bir araya getiren kitaplar da dağıtıma girdi. Mao Zedung'un Askeri Eserleri, Mao'nun 1927-1972 yılları arasındaki makalelerini, telgraflarını, talimatlarını ve askeri ilişkiler hakkında verdiği demeçlerini kapsayan 1.600 yazıdan oluşuyordu ve bunların birçoğu ilk defa yayınlanmıştı. Bu derleme sayesinde Mao Zedung'un askeri diyalektik de dahil olmak üzere askeri konulardaki görüşleri ilk defa sistematik bir biçimde değerlendirildi. Ayrıca, Mao Zedung'un *Klasik Çin Edebiyatı ve Tarihi Hakkındaki Yorumları*, Mao Zedung'un *Uluslararası İlişkilerle İlgili Eserleri*, Mao Zedung'un *ÇKP Yedinci Ulusal Kongresindeki Demeci ve Raporu* ve Mao Zedung Şiirleri de bu dönemde yayınlandı. Bu eserlerin hepsi teorik açıdan büyük önem taşımakta ve Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarına kaynak oluşturmaktaydı.

Bir diğer çarpıcı gelişme de Zhou Enlai ve Liu Shaoqi'nin eserlerinin yanı sıra eski nesil devrimcilerin yazılarını içeren derlemelerin yayınlanmasıydı. Bu kitaplar, Mao Zedung çalışmaları için önemli veriler sundu.

Son olarak, ÇKP Merkez Komitesi'nin önemli dokümanlarından oluşan derlemeler, Parti'nin ve hükümetin önde gelen liderlerinin anıları ve biyografileri, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarını besledi.

Teorik Açıdan Önem Taşıyan Araştırma Sonuçları

ÇKP'nin iki nesillik kollektif önderliğinin Marksist teoriyi teorik açıdan ne şekilde geliştirdiğine yönelik çalışmalar, Hu Qiaomu'nun Çin Komünist Partisi Marksizm'i Nasıl Geliştirdi adlı kitabı gibi eserler sayesinde bu dönemde yeni bir boyut kazandı. Hu Qiaomu'nun, Mao Zedung'un Japonya'ya karşı Direniş Savaşı esnasında ortaya koyduğu teorik incelemelerini ve uygulamalarını etrafıca değerlendiren kitabı dönemin Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları arasında dikkat çeken bir eserdir. Ayrıca, Shi Zhongquan'ın Mao Zedung'un Yoğun Araştırmaları kitabı da yeni düzenlemelerle ve eklerle iki kere basılarak sunduğu özgün fikirlerle teori araştırmacılarından büyük ilgi topladı. Parti'nin Edebiyat Araştırmaları Merkezi tarafından düzenlenen *Mao Zedung'un Hayatının 1893-1949 Arası Kronolojisi* kitabı yalnızca tarihsel verileri değil, aynı zamanda teorik çalışma sonuçlarını da içeriyordu. Mao Zedung'un bilimsel-entelektüel sistemini teorik fikirler, stratejik görüşler, siyasa ve taktikler, ideolojik ve yönetsel ilkeler çerçevesinde çoklu perspektiflerden ele alan bu kitap, Mao Zedung'un fikirlerinin gelişim sürecine de ışık tuttu. 1996 yılında basılan *Mao Zedung'un Biyografisi* (1893-1949) ise Mao Zedung hakkında el yazmaları, telgraflar, mektuplar ve demeçlerden alıntılar gibi ilk elden güvenilir veriler içeriyordu ve Mao'yu devrimci yönüyle aktardığı için iyi bir referans kaynağıydı.

Teorik Araştırmacılardan Büyük İlgi Gören Yeni Konular

Bilim adamları, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarıyla yakından ilgilenmeye başladı. Mao Zedung Düşüncesi'nin, Mao'nun felsefe, sanat ve edebiyat, eğitim, Parti inşası, ekonomi ve askeri ilişkilerle ilgili teorilerini içerdiğini; ayrıca onun asıl yaşayan özünün; gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi gücüne dayanma fikirlerinin oluşturduğunu savunuyorlardı. Birçok araştırma sonucunun ortaya çıkması ile birlikte, özellikle 1990'larda pek çok yeni fikir ve tartışma konusu ortaya atıldı.

Bir grup araştırmacı ise, Mao Zedung Düşüncesi'nin ana öğelerinin siyasi, askeri işler, ekonomi ve kültürel alanındaki düşünceleri ve, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi gücüne dayanma olduğuna inanıyordu. Diğerleri ise Düşünce'nin çerçevesini, Mao Zedung'un yeni demokrasi teorisinin, Deng Xiaoping'in yeni sosyalizm teorisinin ve Mao Zedung'un metodolojisinin⁷ oluşturduğunu öne sürüyordu. (Mao'nun bağımsızlık ilkesi, gerçeği olgularda

---

⁷ Mao Zedung'un metodolojisi; özgürlük, doğruları hakikatlerde arama, pratik, çelişkiler ve genel çıkarların yanı sıra Deng Xiaoping'in halkın esas konumuna saygı duyma, kalıcı sonuçlar elde etme, aşamalı ve düzenli bir biçimde ilerleme, diyalektik düşünme ve durumun genel görünümünü dikkate almaya dayanıyordu.

arama ilkesi, pratik üzerine, çelişmeleri ele alışı, bütünün çıkarlarını gözönünde bulundurma yaklaşımı ve Deng'in halkın temel konumda olduğu gerçeğine saygı duyma ilkesi, etkili sonuçlar alma yaklaşımı, düzenli ve dalga dalga ilerleme yaklaşımı, diyalektik düşünme ve bütünsel resmi göz önünde bulundurma yaklaşımı) Üçüncü bir grup ise Mao Zedung Düşüncesi'nin çok katmanlı, sistematik ve organik bir bütün olduğunu savunuyordu. Bu yaklaşıma göre Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung'un felsefi düşüncelerine dayanıyordu ve temelde asıl olgunlaşma döneminde ortaya çıkan iki teoriyi içeriyordu; ilki, yeni demokratik devrim teorisi, ikincisi ise Çin nitelikleri taşıyan bir sosyalizm kurma teorisiydi. Dolayısıyla siyaset, ekonomi, silahlı kuvvetler, uluslararası ilişkiler ve Parti inşası gibi konular üzerinde yoğunlaşıyordu.

Diğer bazı araştırmacılar da; Deng Xiaoping'in teorisinin başlı başına bir teorik sisteme dönüştüğünü ve Mao Zedung Düşüncesi'nin dışında ele alınması gerektiğini savunmaktaydı. Bu önermeye göre, Deng Xiaoping'in teorisi Ç.K.P'nin 15. Ulusal Kongresi gibi erken bir dönemde ortaya atılmıştı ve Parti için Mao Zedung Düşüncesi'nin yanında ikinci bir yol gösterici ideoloji haline gelmişti.

Düşüncenin Teorik Kaynakları Üzerine Görüşler

Mao Zedung Düşüncesi'nin teorik kaynağı da araştırmacıların üzerinde durdukları bir konuydu. Bir, iki ve üç kaynağı olduğunu düşünen üç farklı grup oluştu. Tek kaynağa inananlar için bu kaynak yalnızca Marksizm'dir. Geleneksel Çin kültürü, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumu ve gelişimine olanak sağlamış olsa da Marksizm ile kıyaslanamaz. Bu nedenle iki kaynak olduğunu öne sürenler için Marksizm şüphe götürmez bir kaynak olmasına rağmen geleneksel Çin kültürü de Mao Zedung Düşüncesi üzerinde yarattığı etkiyle ikinci bir kaynaktır. Üç kaynak savunucuları kendi içinde ikiye ayrılır. Birinci gruba göre, evrensel bir gerçek olan Marksizm, Çin devriminin somut tecrübeleri ve geleneksel Çin kültürünün özü Düşünce'nin teorik dayanaklarıdır. İkinci gruba göre ise temel kaynak olan Marksizm'in ve yine geleneksel Çin kültürünün yanı sıra Sun Yat-Sen'in Üç Halk İlkesi⁸ de önemli bir kaynaktır. Genel itibarıyla bakıldığında, araştırmacıların büyük bir çoğunluğu geleneksel Çin kültürünü, Mao Zedung Düşüncesi'nin bir kaynağı olarak kabul etmektedir.

Mao Zedung'un Askeri Eserleri'nin yayınlanmasından kısa bir süre sonra ordu inşası başlığı üzerine çalışan araştırmacılar da Mao Zedung'un askeri fikirleri üzerinde durmaya başladılar. Belli aşamalardaki belli konularda çeşitli araştırma sonuçları elde ettikten sonra bu alandaki çalışmalarını daha kapsamlı ve sistematik hale getirdiler. Mao Zedung Düşüncesi'ndeki yeni geliş-

---

8 Üç Halk İlkesi: Sun Yat-Sen tarafından, milliyetçilik, demokrasi ve halkın geçimi konuları üzerine ortaya konmuş ilke ve programlar bütünü.

melere yönelik çalışmaların yanı sıra Deng Xiaoping Teorisi çalışmaları da başladı. Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hataların nedenlerini bulmak ve sosyalizme bir gelecek bakışı ve yol haritası çıkarma çabalarını anlamlandırmak için onun bu son yıllarındaki teori ve pratiklere yönelen çalışmalar da ortaya çıktı. Mao Zedung Düşüncesi'nin yanında onunla ilgili olduğu kabul edilen, Çin'in modernleşme stratejisi, ülkenin ekonomik gelişimindeki dengesizlik, birinci nesil Parti liderlerinin sosyalist gelişime yol haritası hazırlama çabaları, Jiang Zemin'in Üç Temsil Düşüncesi ve eski nesil devrimcilerin görüşleri gibi konularda da çalışmalar yapıldı.

Araştırma Çabalarının Özeti

Ç.K.P Merkez Komitesi'ne bağlı Parti Yazını Araştırmaları Merkezi'nin, Aralık 1991'de Pekin'de düzenlediği *"Mao Zedung Araştırmalarına Genel Bakış"* seminerine Mao Zedung Düşüncesi'ni öğreten veya çalışan 70'i aşkın bilim adamı ve araştırmacı katıldı. Katılımcılar, Felsefe'nin, farklı tarihsel dönemlerdeki gelişiminin ve temel ilke ve teorilerinin üzerine yapılan çalışmaların tarihçesine odaklanarak Mao Zedung ve Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları konusunda dinleyicilere genel bir değerlendirme sundular. Parti Yazını Araştırmaları Merkezi, seminerin ardından *Mao Zedung Çalışmalarına Genel Bakış* adlı bir kitap yayınlarak dört bölümde Mao Zedung ve Düşüncesi üzerine o güne kadar gerçekleştirilmiş tüm önemli çalışmaları özetledi ve değerlendirdi. Birinci bölümde, Mao Zedung Düşüncesi'nin farklı tarihsel dönemlerde ne şekilde incelendiğini, temel niteliklerinin neler olduğunu ve yeni dönemde nasıl bir gelişme sergilediğini aktarıyordu. İkinci bölümde Mao Zedung'un gençlik yıllarında dünya görüşünü nasıl değiştirdiğine, ÇKP'nin kuruluşundan önce ve sonra faaliyetlerini ne şekilde gerçekleştirip görüşlerini nasıl geliştirdiğine; proleteryanın önderliği, köylülerin sorunları, Çin devriminin yönü, devrimci üslerin kurulması, birleşik cephe, yeni demokratik devrim, tarım reformu, sosyalist dönüşüm ve sosyalist inşaa konularındaki teorilerini nasıl oluşturduğuna ve son yıllarındaki hatalarını neden yaptığına odaklanan önemli araştırmalar değerlendirilmişti. Üçüncü bölüm ise, Mao Zedung'un şahsını ve düşünce biçimine odaklanmıştı. Bu bölümde, askeri ilişkiler, Parti inşası ve halkın demokratik diktatörlüğü teorileriyle ekonomi, eğitim, gazetecilik ve edebiyat hakkındaki görüşleri, şiirleri ve geleneksel Çin kültüründen ne şekilde etkilendiği anlatılıyordu. Son bölümde ise Mao Zedung'un eserlerinin yayınlanmasına, hayatını inceleyen kitaplara ve makalelere ve Mao Zedung'a dair yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmişti.

Bu derlemenin yayınlanmasının ardından, Hu Weixiong ve Jiang Rubin tarafından düzenlenen *Yarım Asırlık Mao Zedung Düşüncesi Çalışmalarına Giriş*, Han Rongzhang ve arkadaşları tarafından düzenlenen *Çin'de Mao Zedung Düşüncesi Çalışmaları*, Han Rongzhang, Xiao Decai ve Shao Heping tarafından derlenen *Mao Zedung Düşüncesi Çalışmalarının 50 Yılı* ve Zhou Yiping'in *Mao*

Zedung Düşüncesi Çalışmalarının Tarihi'nin yanı sıra pek çok analitik makale basıldı. Araştırmacılar bu kitap ve makalelerde araştırma çabalarının ve sonuçlarının da kapsamlı bir incelemesini de sundular. Bu noktadan sonraki çalışmalar, araştırma açısından zayıf kalmış konulara odaklandı ve yeni alanlar arayışına girildi.

Yeni Araştırma Alanı: Mao Zedung'un Eserlerinin Farklı Basımları İçin Çalışmaların Başlaması

Genel okuyucunun Mao Zedung Düşüncesi'ni rahatlıkla öğrenebilmesi için yeniden düzenlenmiş ve detaylı notlar içeren eserlerin yayınlanması gerektiğini tüm bilim adamları kabul etmektedir. Eserlerin orijinalleri ise yazarın eseri oluşturduğu dönemin koşullarını daha çok yansıttığı için teorik çalışmalarda kullanılmalıydı. Araştırmacılar bu doğrultuda farklı basımları incelemeye başladı. Birçoğu da artık Halkın Yayınevi (People's Publishing House) tarafından basılan Mao Zedung'un Seçme Eserleri'ni tek temel kaynak olarak görmüyordu. Editörler; Mao Zedung'un eserlerini yayına hazırlarken farklı basımları inceleyerek ve kıyaslayarak tercih yapıyorlardı. Mao Zedung'un *Çin'deki Sosyal Sınıfların İncelenmesi, Pratik Üzerine ve Çelişki Üzerine* başta olmak üzere çeşitli yazılarının farklı baskılarını kıyaslayarak Mao Zedung'un eserleri, görüşleri ve tarihsel faaliyetlerini ve Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimine yönelik araştırmaları daha bilimsel bir seviyeye taşıdılar. Özellikle, Liu Yuejin tarafından 1999'da hazırlanan Mao Zedung'un Eserlerinin Farklı Baskılarının Tanıtımı, Mao'nun eserlerinin farklı baskılarının birçoğunu her açıdan inceleyip tanıtan çalışmalardan biriydi. Bu çabalar, sistematik olmamalarına rağmen Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarına büyük katkı sağlayan yeni bir boyut açtılar.

Çalışmaların Nitelikleri: Karşılaştırmalı Araştırmalar

Araştırmacılar bir yandan Mao Zedung'un fikirlerini Parti'nin birinci nesil liderlerinin fikirleriyle dikey bir karşılaştırma yaptılar, diğer yandan da Parti'nin iki nesil kolektif önderliğinin teori ve pratiklerini hem Mao Zedung hem de Deng Xiaoping'in görüşleriyle yatay olarak karşılaştırdılar. Ayrıca Mao Zedung'u Çin tarihindeki ünlü düşünürlerle ve yurt dışındaki ünlü Marksistlerle de kıyasladılar. Bu karşılaştırmalı yöntem sayesinde Mao Zedung'u ve fikirlerini daha kapsamlı bir biçimde kavranabiliyordu. 1993 ve 1994'te altı ciltlik Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri yayımlandıktan sonra Mao Zedung Düşüncesi ile Deng Xiaoping Teorisi'ni kıyaslamak genel bir eğilim haline geldi. Araştırmacılar iki sistemin teorilerini kıyaslamakla kalmayıp yaşam ve değerler, düşünce biçimi ve çalışma yöntemi, gelişim stratejileri ve Çin'in içinde bulunduğu koşullara yönelik değerlendirmeler gibi belirli konulardaki yaklaşımlarını da karşılaştırdılar.

Deng Xiaoping Teorisi'nin de, Parti'nin yönlendirici ideolojisi arasına dahil edilmesinin ardından, bilim adamları ve araştırmacılar bu sistemin Mao Zedung'un sosyalizmin inşa teorisiyle bağlantısını incelemeye başladılar. Bilim adamlarının bir kısmı, aradaki farkı felsefi yöntemlerinde arıyordu; Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in sosyalist ekonomiye bakışta, sosyalist insanın araç ve yol ve yöntemlerini belirlemede ayrıştıklarına inanan bu gruba göre Mao Zedung'un çelişkilerde mücadele yönüne vurgu yaparken Deng Xiaoping ise çelişmenin özdeşliğine vurgu yapıyordu. Diğer araştırmacıların görüşü ise Çin'e özgü karakteristiklerde bir sosyalist inşa kavramına giden yolun Mao Zedung tarafından çizilmeye başlandığı ve Deng Xiaoping tarafından tamamlandığı yönündeydi.

Bu iki liderin birbirleri hakkındaki yorumlarını içeren belgelere ulaşip bunları gözden geçirmek, aralarındaki ilişkiyi daha iyi anlamak açısından araştırmacılara yardımcı olabilirdi. Bu nedenle araştırmacıların birçoğu ilgili materyalleri toplamaya çalışıp bu konuda makaleler yazdılar.⁹

Araştırma Sunumu: Çok Ciltli Eserler ve Yazı Dizileri Şeklindeki Sunumlar

Söz konusu yazı dizilerinin çoğu, pek de bilimsel bir kimlik taşımayan yazarların kitaplarından kabaca derlenmiş vasat eserlerdi. Buna rağmen hem akademik ve teorik değer taşıyan hem de rahat okunabilen eserler ve başvuru kitapları ortaya koyan araştırmacılar da vardı. Chen Zhili'nin gözetiminde hazırlanan yedi ciltlik *Mao Zedung Düşüncesi Çalışmalarının Külliyyatı*, Zheng Bijian tarafından derlenen *Mao Zedung Düşüncesi'nin Devamlılığı ve Gelişimi Üzerine Kitaplar Serisi* ve Li Junru'nun kaleme aldığı *Mao Zedung Düşüncesi Çalışmaları Üçlemesi* bu önemli yayınlar arasındaydı.

1.3. Değerlendirme ve Geleceğe Bakış Yirminci Yüzyıldaki Mao Zedung Çalışmalarının Genel Değerlendirmesi

Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının tarihsel bakıldığında araştırmaların, tıpkı Düşünce'nin oluşum ve gelişim süreci gibi genel bir ilerleme ve gelişme sürecinde olduğu görülmektedir.

Devrimci savaş yıllarındaki çabalar, Mao Zedung Düşüncesi'ni incelemek yerine, devrimci ihtiyaçlar doğrultusunda tanıtmayı ve yaygınlaştırmayı amaçlamıştı. Düşünce bu dönemde çoklujla tasdiklenip yaygınlaştırılmıştı.

9 Li Junru, "Tarih: Mao Zedung'un Deng Xiaoping Üzerine Düşünceleri " ve " Bugün: Deng Xiaoping'in Mao Zedung Üzerine Düşünceleri " Mao Zedung ve Deng Xiaoping Üzerine İnceleme, 1997(1) ve 1997(2).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra halk, Mao Zedung'u bir kurtarıcı olarak gördü. Mao Zedung'a ve görüşlerine sonuna kadar inanıyor ve yüceltiyorlardı. Buna paralel olarak teori araştırmacıları da Mao Zedung Düşüncesi'ni tanıtan ve öven çalışmalar yapmaya başladılar. Duygusal ve siyasi etkenler çerçevesinde şekillenen bu çalışmalar bilimsel ve akılcı olmaktan uzaktı. Buna rağmen birtakım araştırma sonuçları elde edildi ve Mao Zedung Düşüncesi daha fazla insan tarafından okunabilecek ve anlaşılabilir hale getirildi.

Kültür Devrimi dönemine gelindiğinde Mao Zedung artık putlaştırılmıştı ve eserleri, herkesin ezberlemesi gereken kutsal metinler olarak algılanıyordu. Böyle bir ortamda Mao Zedung Düşüncesi de dogmatik olarak ele alındı ve gerçek anlamda bir araştırma yürütülemedi.

1978 de Doğrunun Asıl Ölçütü üzerine yapılan tartışmalar sonucunda Mao Zedung ve fikirleri putlaştırılmaktan vazgeçildi ve Mao Zedung Düşüncesi araştırmaları hız ve derinlik kazandı. Bunun nedeni, insanların yaklaşımlarındaki köklü değişimdi. Bu dönemden önce, Mao Zedung Düşüncesi bir bayrak olarak taşınması ve ÇKP'nin Yedinci Ulusal Kongresi'nden sonra Parti'nin yönlendirici ideolojisi olarak kabul edilmesi nedeniyle bu Düşünce'nin diğer fikir, teori ve doktrinler gibi bilimsel açıdan incelenmemesi gerektiğine inanılıyordu. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları bilimsellikten ve derinlikten uzak bir biçimde yalnızca açıklamaya ve araştırma deneyimlerini paylaşmaya yönelikti. Ancak, Parti'nin On Birinci Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Toplantısı'nın ardından araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin hem Parti'nin yönlendirici ideolojisi hem de araştırma konusu olabileceğini fark ettiler. Düşünce biçimindeki bu değişim çalışmaları önemli ölçüde teşvik etti. Açılan yeni araştırma alanlarıyla Mao Zedung Düşüncesi araştırmaları yeni ve bağımsız bir disiplin haline geldi. 20 yılda elde edilen sonuçlar, o döneme kadar elde edilen sonuçların toplam sayısını aştı ve araştırmaların kapsamı genişlerken yöntemi ve etkileri de oldukça gelişti. Mao Zedung Düşüncesi'nin tanıtımından çok derinlemesine araştırılmasına özen gösterildi ve akademik alanda başarılı pek çok sonuç elde edildi. Yoğun çabalar sayesinde Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları uluslararası kültür paylaşımlarında bir odak noktası haline geldi. Tüm bu gelişmeler ışığında, bu 20 yılın, Mao Zedung Düşüncesi çalışmaları için olgunlaşma dönemi olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının tarihsel süreci boyunca önde gelen liderlerden normal kadrolara kadar tüm Parti üyeleri ve Parti üyesi olmayan, devrim kadrolarında yer alan ya da farklı toplumsal tabakalarda bulunan araştırmacılar kendilerini araştırma çabalarına adadılar. Bu süreçte odakları Mao Zedung Düşüncesi'nin öğelerinden bütününe kaydı ve sürekli yeni araştırma alanları açıldı. Hem kolay ve yüzeysel hem de zorlu ve derin konuları ele alarak her geçen gün daha da olgunlaşan çalışmalar ortaya koydular.

Son 20 yılda çok önemli gelişmeler kaydedilmesine rağmen sorunlar ve eksiklikler de ortaya çıkmıştı.

Sorunlar

Bu sorunların ilki, araştırma alanının hâlâ kısıtlı olması ve belli konularda gereğinden fazla çalışma yapılmasıydı. Araştırma sonuçlarının birçoğu içerik olarak birbirine benziyordu ve özgün bakış açıları ve yeni fikirler üretilemiyordu.

İkincisi, bazı araştırmacıların tez canlı davranıp hızlı sonuçlar elde etmeleri idi. Piyasa ekonomisinde araştırmacılar belli görevleri tamamlayıp güncel konuları yakından takip etmek zorundadır. Bu nedenle, bir kısmı daha önceden yayınlanmış malzemeleri ve literatürü ya da hâlihazırdaki araştırma sonuçlarını yeterince özümseyip kavramadan, derinliği ve etkisi olmayan sonuçlar ortaya koydular.

Üçüncüsü, farklı konularda yeterince tartışma ve görüş alış verişi yapılmamasıydı. Farklı fikirler ortaya koyan araştırmacılar olduysa da bu fikirlerini ateşli bir biçimde savunan yoktu.

Bir diğer sıkıntı ise araştırma yöntemlerinin oldukça basit olmasıydı. Bu durum, araştırma çabalarının derinliğini ve verimliliğini etkiliyordu. Araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin teorik kaynağını ve ideolojik içeriğini anlamak için Düşünce'nin yaratıcısının teorik eserlerini, pratiğini, düşünce biçimini, alt yapısını, alışkanlıklarını ve kişisel zevklerini inceliyorlardı.

Son olarak, o dönemde mevcut literatür ve belge derlemeleri araştırma ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalıyordu. Mao Zedung'un tüm eserlerini kapsayan bir derleme Çin'de henüz yayınlanmamıştı. Dolayısıyla, araştırmacılar kimi zaman Mao Zedung'un yurt dışında basılmış eserlerinden; örneğin, Japonya'da yayınlanan Mao Zedung'un Toplu Eserleri gibi kitaplardan alıntı yapmak zorunda kalıyorlardı.

Yeni Yüzyılda Mao Zedung Düşüncesi Çalışmalarının Geleceği

Yirminci yüzyılda Çin'in tarihsel gelişimini fazlasıyla etkileyen Mao Zedung Düşüncesi, Parti'nin yönlendirici ideolojisi olarak ülkenin ideolojik yönelimini temsil etmesi ve zengin içeriği sayesinde etkisinin fazla olması nedeniyle yirmi birinci yüzyılda da Çin'deki araştırmacılara çeşitli çalışma konuları sunan merkezi bir ideoloji olmayı sürdürecektir. Araştırmaların mevcut durumu göz önüne alındığında Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının yakın gelecekte aşağıda sıralanan alanlarda gelişeceği öngörülmektedir.

Araştırma Alanının Genişlemesi ve Bakış Açılarının Çeşitlenmesi

Günümüz araştırmaları Mao Zedung'un yeni demokratik devrim, sosyalist devrim ve sosyalizmin inşası teorilerine daha çok odaklanmakta ve Mao Zedung Düşüncesi'nin diğer yönlerine gereken ilgiyi göstermemektedir. Bu nedenle Düşünce'nin farklı ögeleri arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi, Çin toplumu üzerindeki derin etkisini daha iyi anlamaları gerekmektedir. Çin'de sosyalist piyasa ekonomisine geçiş ve kültüre yönelik farklı tutumların benimsenmesi sayesinde insanların Mao Zedung Düşüncesi'ni daha çeşitli bakış açılarından okuma şansı doğmuştur. Dolayısıyla, araştırmacılar daha yeni sonuçlar elde etmek için önceden vurgulamadıkları konulara eğilmelidir.

Mao Zedung ve Fikirlerinin Araştırılmasında Karmaşık Konulara Odaklanılması

Söz konusu karmaşık konular, genelde hem akademik hem de siyasi olarak ele alınması gereken konulardır, bu nedenle de anlaşılması ve araştırılması çok daha zordur. Ancak bu konular aynı zamanda Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının geneli için çok önemlidir ve gerçeklikle yakından bağlantılıdır. Mao Zedung'un ulaşmaya çalıştığı ideal ile son yıllarındaki pratiği arasındaki büyük farklılık, sınıf mücadelesini ele alışı başarıları ve hataları, Kültür Devrimi sırasındaki görüşleri, erken dönem fikirleriyle son yıllarda yaptığı hatalar arasındaki ilişki ve geleneksel Çin kültürünün Düşüncesindeki ve kişiliğindeki etkileri bu konular arasında yer almaktadır. Bunlarla bir dereceye kadar ilgilenen araştırmacılar olsa da hala araştırma boşluğu bulunmaktadır.

Odak Noktalarından Biri Olarak Mao Zedung'un Çin Modernleşmesi Hakkındaki Görüşleri

Yeni yüzyılın ana teması hâlâ olabildiğince erken bir biçimde modernleşme hedefine ulaşmaktır. Parti'de Mao Zedung tarafından temsil edilen birinci nesil liderler, ekonomik gelişimine olması gerekenden daha geç başlamış Çin gibi bir ülkenin modernleşmesinde önem taşıyan önkoşullar, temel hedefler, gelişim stratejileri ve genel düzenleme gibi birtakım konuları göreceli olarak detaylı bir biçimde incelemişlerdir. Sorunları tamamen çözümler de haleflerinin Çin'in modernleşmesindeki sorunlarla baş edebilmelerini sağlayan çok değerli fikirler ve yöntemler miras bırakmışlardır. Hataları ve önlerine çıkan sınırlamalar da Çin'in modernleşme sürecinde çığır açmıştır. Bu nedenle bu alandaki çalışmalar da devam edecektir.

Mao Zedung'un Hayatının ve Başarılarının Daha Kapsamlı ve Derinlemesine İncelenmesi

Mao Zedung'un hayatı, kariyeri ve deneyimleri üzerine yapılan araştırmalarda kayda değer başarılar elde edilmiştir. Örneğin, Mao Zedung'un Marksizm'i Çin'de uygulama ve fikirlerini geliştirme sürecini baştan sona aktaran Mao Zedung'un Hayatının Kronolojisi ve Mao Zedung'un Biyografisi oldukça eksiksiz eserlerdir. Ne yazık ki bu iki kitap da yalnızca 1949'dan önceki kariyerine ve başarılarına değinip, insanların ilgisini daha çok çeken, sonraki dönemde ortaya koyduğu önemli teorileri ve pratikleri ele almamaktadır. Ancak zaman içinde daha fazla belge ve literatürün sınıflandırılmasıyla araştırmacıların da bu alandaki çalışmaları hız kazanacaktır.

Mao Zedung Eserlerinin Farklı Basımlarının Çalışılması

Mao Zedung'un eserlerinin farklı basımlarını inceleyen kitaplar ve makaleler arasında araştırma sonucu olarak kabul edilenleri olsa da tüm farklı basımları genel bir çerçeveden inceleyen araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Mao Zedung'un el yazmalarının bir kısmı arşivlerde tutulduğu için basılı belgeleri orijinalleriyle kıyaslama şansını yakalayan araştırmacı sayısı çok azdır. Mao Zedung'un eserlerinin, orijinal el yazmalarının, konuşma metnlerinin, demeç kayıtlarının ve diğer orijinal belgelerin incelenmesi özel bir önem taşımaktadır. Organik bir veri tabanı oluşturmak için bu belgeleri toplamak, kataloglamak ve bilimsel bir biçimde sınıflandırmak bu alandaki çalışmalar için önemli bir büyük proje niteliğindedir. Ayrıca, Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının ve tarihsel gelişiminin doğru yönde ilerlemesini de sağlayabilecektir. Dolayısıyla ilerleyen dönemlerle bu alandaki çalışmaların araştırmacılardan daha fazla ilgi görmesi beklenmektedir.

Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisinin Karşılaştırmalı İncelemesi

Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi, gelişim ve toplumsal ilerleme için Marksizm'in Çin'de uygulanması yolunda farklı tarihsel aşamalarda elde edilen iki temel teorik başarı olarak görülmektedir. Farklı tarihsel dönemlerdeki sorunlara hitap etseler de birbirleriyle bağlantılı olan bu iki yaklaşım aynı ideolojik inanışa dayanmakta ve ortak bir hedefi benimsemektedir. Bu nedenle, karşılaştırmalı araştırmalar yirmi birinci yüzyılda da Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarının kilit konularından biri olmaya devam edecektir.

Kaynakça

Shi Zhongquan (ed.), Mao Zedung Üzerine Araştırmaların Gözden Geçirilmesi Eseri, the Central Party Literature Yayınevi, Beijing, 1992.

Han Rongzhang, Çin'de Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalar Chongqing Publishing Yayınevi, Chongqing, 1993.

Han Rongzhang, Xiao Decai, and Shao Heping (eds.), Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalar'ın 50 Yılda Kaydettikleri Hubei People's Publishing Yayınevi, Wuhan, 1993.

Zhou Yiping, Mao Zedung Üzerine Araştırmaların Tarihçesi, East China Normal Universite Yayınevi, Shanghai, 1996.

Liu Yuejin, Mao Zedung'un Eserlerinin Farklı Basımlarını İncelemeye Giriş, Beijing Yanshan Yayınevi, Beijing, 1999.

Yang Sansheng, Makale; "Mao Zedung Düşüncesi Araştırmalarında Yüzyılın Sonunda Bir Değerlendirme ve Gelecek İçin Perspektifler" Journal of Shaanxi Normal Üniversitesi Dergisi 1996(4).

Dong Zhongqi, Makale "Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalarda Karşılaşılan Temel Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme" Mao Zedung Düşüncesi Araştırma Dergisi, 1997(6).

Kong Xiangyu and Zhu Zhimin, Makale "1990'larda Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmaların Gözden Geçirilmesi" Mao Zedung Düşüncesi Eğitim ve Araştırma Dergisi, 1999(1).

Zeng Changqiu, Makale "İlerleme ve Gelişme: Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalar'ın 60 Yılda Kaydettikleri" Journal of Wuling, 1999(1).

Shi Zhongquan and Tang Zhouyan, Makale "1993 ten Bu Yana Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmaların Karakteristikleri Üzerine Bir Analiz" Mao Zedung ve Deng Xiaoping Araştırmaları Dergisi, 2000(5).

Başlık 2

Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişimi Üzerine Yapılan Çalışmalar

Mao Zedung Düşüncesi açık ve sürekli gelişen bir teoriler sistemidir. Böylesi bir bilimsel sistemi doğru şekilde ve derinlemesine anlayabilmek için hem dikey hem de yatay araştırmalar gerekmektedir. Dikey çalışmalar Düşünce'nin teorik öğelerini incelerken yatay çalışmalar da hem Felsefe'nin hem de tüm öğelerinin oluşum ve gelişim sürecini dinamik bir biçimde ele almalıdır. "Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan Sonraki Dönemdeki Partimiz Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar"ın kabulünden sonra Çin'deki birçok araştırmacı Mao Zedung Düşüncesi'ni dikey olarak incelemeye başlamıştır. Bunlar kısa zamanda bol miktarda makale ve etkileyici kitaplar yayınlarak dikey araştırmaları Mao Zedung Düşüncesi çalışmalarında önemli bir disiplin haline getirmişlerdir. Böylelikle araştırmalar bilimsel ve akademik bir boyut kazanmıştır. Bu çalışmaların ilk yıllarında ortaya konan eserlerin bazıları aşağıda sıralanmıştır:

- Northeast Normal Üniversitesi profesörleri ve Zheng Derong tarafından düzenlenen *Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Tarihçesi Üzerine Ders Notları* (Yeni Demokratik Devrim Dönemi) (1983), *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihçesi* (Yeni Demokratik Devrim Dönemi) (1983) ve *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihçesi* (Sosyalist İnşa Dönemi) (1985)

İlerleyen dönemlerde yayınlanan eserlerden birkaçı da aşağıdaki gibidir:

- Liu Mengyi'nin kaleme aldığı *Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Sürecine Kısa Bir Bakış* (1987)

- Miao Chuhuang'ın kaleme aldığı *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişimi* (1. Cilt) (1987)

- Yang Chao ve Bi Jianheng tarafından düzenlenen dört ciltlik *Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihçesi* (1991-1993)

- Qin Yizhen ve ekibinin kaleme alınan *Mao Zedung Düşüncesi Tarihçesi'nin Özeti* (1991)

- Jin Chunming ve Chen Dengcai tarafından düzenlenen *Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Süreci* (1993)

- Fan Xianchao ve ekibinin hazırladığı *Mao Zedung Düşüncesi Gelişiminin Tarihsel Süreci* (1993)

- Çin'deki Renmin Üniversitesi, Marksizm-Leninizm'i Geliştirme Enstitüsü tarafından derlenen *Mao Zedung Düşüncesi'nin Toplu Tarihçesi* (1995)

Araştırmacılar yirmi yıl boyunca Mao Zedung Düşüncesi'nin yasalarını, niteliklerini ve gelişimini incelemek için büyük çaba göstermişlerdir. Bu süreçte Düşünce'nin gelişimindeki ortak özellikleri keşfetmiş, gelişim tarihçesi için genel bir çerçeve çizmiş, gelişiminin tarihsel gidişatını, aşamalarını, dönüm noktalarını ve niteliklerini ortaya koymada büyük adımlar atmışlardır. Ayrıca, Düşünce'nin teorik kaynağı, oluşumunu ve gelişimini sağlayan tarihsel koşullar, farklı tarihsel aşamalardaki gelişimi, Parti liderleri arasındaki etkileşim, Parti liderlerinin Düşünce'nin oluşumuna katkıları ve farklı aşamalardaki gelişim süreçleri arasındaki mantıksal bağlantılar gibi önemli konularda da temel bir fikir birliğine varılmıştır.

Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimini inceleme çabalarında hangi konulara odaklanılması konusunda da genel bir uzlaşmaya da varılmıştır. Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişim aşamalarına ayrılması, bu aşamaların dönüm noktaları ve Mao Zedung'un gençliğindeki ve son yıllarındaki fikirleri konusundaki çelişmeler ele alınacak konular arasında yer almaktadır.

2.1. Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişiminin Genel Çerçevesi

Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimi üzerine yapılan çalışmalar 1980'lerde teorik çalışmaların bağımsız bir dalı haline gelmiştir. Bu noktadan sonra araştırmacıların önceliği, bu daldaki çalışmaların genel çerçevesini belirlemek ve temel teorik sorunları çözümlemek olmuştur. Araştırmacılar, bu sürecin başından itibaren Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişiminin aslında bir ideolojinin tarihi olduğunu, kendine has özellikler taşıdığını ve kendi yasaları olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu doğrultuda, aşağıda sıralanan konularda ilerleme kaydedilmiştir.

Düşünce'nin Tarihsel Gelişimi Üzerinde Yapılan Araştırmaların Nesnesi, Hedefi ve Doğası

Araştırmacılar, tarihsel gelişim alanında yapılan çalışmaların, Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini bir teoriler bütünü olarak ele aldığına, dola-

yısıyla hem oluşum ve gelişim sürecini hem de bu süreci yönlendiren yasaları incelediğine inanmaktırlar. Dolayısıyla bu alandaki çalışmalar, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişim sürecini, teorik öğelerinin tamamını, tarihsel gelişim aşamalarını ve bu aşamaların özelliklerini ve gelişim sürecinde diğer düşünürlerin, teorisyenlerin ve politikacıların bu sürece yaptığı katkıları kapsamaktadır. Sonuç olarak araştırmaların odağı Mao Zedung'un eserleri ya da Mao Zedung Düşüncesi'nin belirli teorik sorunsalları değil, Düşünce'nin dinamik tarihsel gelişimidir.

Araştırmaların temel hedefi ise Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimini yönlendiren yasaları incelemek, bu süreçteki tecrübeleri ve alınan dersleri gözden geçirmek ve daha da gelişmesine katkıda bulunmaktır.

Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimi, bir ideolojinin ya da teorinin tarihsel gelişimi olarak görülmektedir. Bu çerçevede çalışmaların genel vurgusu ilerleme süreci, tamamlanması ve gelişmesi üzerine olmalıdır. Bu Düşünce aynı zamanda Parti'nin de yönlendirici ideolojisi olduğundan ve herhangi bir ideolojiden daha fazla siyasi önem taşıdığından, tarihsel gelişimi de tam anlamıyla ideolojik ya da teorik değildir. Bu nedenle, Düşünce'nin tarihi incelenirken Marksizm'in ve Çin'in devrimsel ve yapısal gelişimi de göz önünde bulundurulmalıdır.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Kaynaklarının Araştırılması

Her öğretisi, belirli kaynaklardan beslenir, bu nedenle mevcut bir teorik materyalden köklenmelidir. Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimi inceleyen araştırmacılar da bu kaynakları bulmak durumundadır. Uzunca bir süre tek kaynağının Marksizm olduğu düşüncesi hakim olmuştur. Ancak kültürel bir bakış açısından incelendiğinde birden fazla dayanağı olduğu konusunda genel bir uzlaşmaya varılabilmektedir. Bu yönde yapılan araştırmalara göre Düşünce, hem Marksizm'den hem de geleneksel Çin kültüründen etkilenmiştir; dolayısıyla, geleneksel Çin kültürü de kaynaklarından biridir. İki kaynak olduğunu kabul edenler, bu iddialarını, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumuna tüm katkıda bulunanların farklı derecelerde de olsa geleneksel Çin kültüründen etkilenmiş olmasına, hatta bir kısmının Çin'in ulusal kültüründen Marksizm'i dahi bu çerçevede yorumlayacak kadar etkilendiğine dayandırmaktadır. İki-kaynakçılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin, Çin'in gerçekleriyle Marksizm'in bütünleşmesi olduğunu ve Çin'in geleneksel kültürünün de gerçekliklerinin önemli bir ögesi olduğunu öne sürmektedirler. Kültürel bir bakış açısından bakıldığında Marksizm'i Çin'de uygulamak da, Çin kültürüyle Batı kültürünü birleştirmek demektir.

Araştırmacılar kaynaklara bakış açılarını genişlettikçe bir kısmı iki kaynak fikrini temel kaynak Marksizm ve ikincil kaynak da geleneksel Çin kültürü olmak üzere kendi içinde ayırmaktadır; bir diğer grup ise üç kaynak olduğu fikri üzerinde durdu. Bu alan araştırmacıların ilgi odağı haline geldikçe gele-

neksel Çin kültürünün, Düşünce'nin oluşum ve gelişimine yaptığı katkılar üzerine daha fazla çalışma gerçekleştirildi. Temel teorik kaynak olarak görülen Marksizm'in Çin'de nasıl yayıldığına dair daha fazla çalışma yapılması gerektiğini savunan araştırmacılar da bulunuyordu. Bu gruba göre ise 4 Mayıs 1919 Hareketi döneminde Marksizm'in Çin'deki yayılımı yeterince incelenmiş olmasına rağmen ÇKP'nin kuruluşundan sonraki konumu, Çinli Komünistlerin farklı tarihsel dönemlerde Marksizm'i nasıl inceledikleri, Ç.K P'nin Marksist felsefe, siyasi iktisat ve bilimsel sosyalizm teorilerini nasıl inceleyip kabul ettiği yönünde çok az araştırma yapılmıştır. Bu konuların derinlemesine incelenmesi sayesinde Marksizm'in Çin'in gerçekliklerine nasıl adapte edildiği ve Mao Zedung Düşüncesi'nin Marksizm'e katkıları daha iyi anlaşılabilir.

Düşünce'nin Oluşum ve Gelişimini Sağlayan Toplumsal ve Tarihsel Koşullar

Her düşünce, toplumsal bir varoluşa işaret eder. Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişimi de Çin'in tarih boyunca geçirdiği toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel değişimlerinden ayrı tutulamaz. Dolayısıyla, Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini açıklayacak araştırmacıların en temel görevi Düşünce'nin ortaya çıkış ve gelişim süreçlerindeki toplumsal ve tarihsel koşulları incelemektir. Yarı- sömürge ve yarı-feodal bir yapıya sahip Çin'de nasıl olmuştu da o dönemde burjuvazi yerine çok da güçlü olmayan Çin proletaryası fikirlerini geliştirip yayacak bir toplumsal tabana sahip olabilmişti? Araştırmacılar bu soruyu cevaplayabilmek ve Marksizm'in Çin'de varlığını nasıl sürdürüp geliştirdiğini açıklamak için Çin'in o dönemdeki toplumsal ve tarihsel koşullarını ele almalıdır. Araştırmacıların bir kısmı Mao Zedung Düşüncesi'nin her bir tarihsel aşamadaki gelişimini, Çin'in siyaset, ekonomi ve kültürdeki değişimlerinin ve herhangi bir alanda doğrudan veya dolaylı faaliyetlerine bağlamıştır. Mao Zedung Düşüncesi'nin ortaya çıktığı dönemin toplumsal ve tarihsel koşullarını ele almış olsalar da Düşünce'nin geliştiği tarihsel koşulları göz ardı etmişlerdir.

Gelişim Döneminde Parti İçinde ve Dışındaki Diğer Fikirler ve Eğilimler

Doğrular, yanlışlığa karşı savaşım sonucu elde edilir. Mao Zedung Düşüncesi de bu şekilde gelişmiştir. Bu Düşünce, Parti içindeki ve dışındaki hatalı fikir ve eğilimlere karşı verilen savaşım sonucu gelişmiştir. Dolayısıyla araştırmacılar Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimine etki eden diğer eğilimleri de dikkatli bir biçimde incelemelidir. Diğer eğilimlerden ayrı tutarak Düşünce'nin gelişim sürecini ele almaya çalışmak, toplumsal ve tarihsel ko-

şullardan bağımsız ele almaya çalışmaktan farksızdır ve onun oluşum ve gelişimi üzerine yapılacak bilimsel çalışmalara engel olacaktır. Marksizm karşıtı veya dogmatik felsefeler dahil olmak üzere diğer tüm düşünce akımları Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimine katkıda bulunmuş olabilir. Örneğin, 1920lerdeki "problem ve doktrin" tartışması Çinli Komünistleri, Marksizm'i Çin'de somut bir biçimde uygulamaya teşvik etmiştir ve dogmatizme yöneltilen eleştiriler de Mao Zedung Düşüncesi'nin doğumunu kolaylaştırmıştır.

Kolektif Zeka ile Düşüncenin Asıl Temsilcisi Arasındaki İlişki

Bu alanda iki sorunsala dikkat edilmelidir. Birincisi, teorileri kuran düşünürlerin hem teori sistemleri hem de görüşleri incelenmelidir. Düşünürler düşünce üretirler. Düşünceyi incelemek için de öncelikli olarak düşünürün düşünceleri ele alınmalıdır. Araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini incelerken diğer düşünürlerin, teorisyenlerin ve politikacıların katkılarını da analiz etmelidirler. Tüm düşünürlerin Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişimine yaptıkları katkının ve fikirlerindeki olası kısıtlamaların kapsamlı olarak incelenmesi sayesinde araştırmacıların gelişimin her aşamasını daha doğru biçimde değerlendirmeleri ve tarihsel gelişimini açıklamaları mümkün olacaktır.

İkinci önemli nokta ise, hem o düşünceyi temsil edeni hem de kolektif zekanın görüşlerinin incelenmesidir. Her fikrin ya da teorinin bir temsilcisi vardır. Mao Zedung Düşüncesi'nin temsilcisi de onun büyük bir çoğunluğunu geliştiren Mao Zedung'dur. Bu nedenle, araştırmalardaki öncelik Mao Zedung'un fikirlerine verilmelidir. Diğer yandan, Parti ve devlet liderleri, eski nesillerin devrimcileri ve Parti teorisyenleri de Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimine bir şekilde katkıda bulunmuşlardır. Dolayısıyla onların fikirleri de ele alınmalıdır. Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimini, Mao Zedung'un fikirlerinden ve gelişiminden ibaret görmek, çalışmalara zarar verir. Düşünce'nin oluşum ve gelişim sürecinde Mao Zedung'un oynadığı rolü doğru değerlendirmek önemli bir teorik meseledir. Araştırmacılar bu alanda önemli gelişmeler kaydedip Mao Zedung Düşüncesi hakkında geçmişte bulunan kısıtlı kavrayışı büyük ölçüde değiştirmişlerdir.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Aşamalarının Bilimsel Olarak Belirlenmesi

Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişim aşamalarını belirlemek tarihsel gelişimini incelemek açısından büyük önem taşımaktadır. Bilim adamları, bir fikir ya da teorinin yalnızca toplumsal bir varoluşu yansıtmadığına, aynı zamanda

gelişim sürecinde kendine ait yasaları ve nitelikleri olduğuna ve bu nedenle de kimi zaman toplumsal, siyasal ya da ekonomik değişimlerle aynı hızda ilerlemediğine işaret etmektedirler. Dolayısıyla, Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişim aşamaları da ÇKP'nin gelişim aşamalarına ya da Çin devriminin dönemlerine göre belirlenmemeli, kendi iç yasalarıyla uyumlu bir biçimde bölünmelidir. Bu yapılırken de Marksizm'in Çin'e uyarlandığı sürecin aşamaları göz önünde bulundurulmalıdır.

2.2 Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişim Aşamaları

ÇKP'nin 11. Merkezi Komitesi'nin Altıncı Genel Kurulu'nda Mao Zedung ve Mao Zedung Düşüncesi üzerine yaptığı değerlendirme somut ve detaylı değil, oldukça kısa, kesin ve son çözümlemelere vurgu yapan bir değerlendirme idi. Oluşumunu ve gelişimi, yalnızca birkaç cümleyle anlatılmış, Tarım Devrimi Savaşı ve Japonya ile yapılan Direniş Savaşı esnasında gelişip olgunlaştığı, Bağımsızlık Savaşı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun ardından daha da geliştiği belirtilmiştir. Böylesine kısa bir açıklama, araştırmacılara doğal olarak yetersiz gelmiş ve Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini ve bu gelişimin aşamalarını incelemek için daha fazla çaba gösterilmesine yol açmıştır.

Elde edilen ilk sonuçlar çerçevesinde Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimi, ÇKP'nin 11. Merkezi Komitesi'nin Altıncı Plenum Toplantısı'nın ilkeleri doğrultusunda tarihsel aşamalara bölünmüştür. Ma Qibin ve Chen Dengcai, Ekim 1981'de yayınladıkları *"Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Kısa Bir Sohbet"* isimli makalelerinde Düşünce'nin tarihini dört aşamaya bölmüşlerdir.

Başlangıç aşaması, Temmuz 1921'den Temmuz 1927'ye kadarki dönemi kapsamaktadır. Emperyalizme ve feodalizme karşı savaşmak için demokratik devrimin planlamasını yapan Çinli Komünistler, demokratik bir birleşik cephe fikrini daha da geliştirerek proleterya'nın önderliği ve devrimde köylülerin taşıdığı önemin farkına varmışlardır.

İkinci aşama ise oluşum aşamasıdır ve Temmuz 1927'den Ocak 1935'e kadarki dönemi kapsar. Komünistler, Tarım Devrimi'ni ve gerici Kuomintang'a karşı silahlı savaşı başlatacak genel ilkeleri ortaya koymuş, devrimin stratejik odağını şehirlerden kırsal bölgelere kaydırmış, yine silahlı kuvvetleri kullanarak işçilerden ve köylülerden oluşan bağımsız üs bölgeleri kurmuş ve Çin devriminin izlemesi gereken yol gibi bir takım önemli sorunlara yaratıcı çözümler sunmuştur.

Gelişimi içeren üçüncü aşama ise 1935 ile 1945 yılları arasındaki dönemdir. Bu yıllarda Komünistler, Japonya karşıtı ulusal bir birleşik cephe kurmak için gerekli stratejiyi oluşturmuş, Çin'in devrimci savaşının kendine has yasalarını ortaya koymuş ve savaşın stratejisiyle taktiklerini belirlemiştir. Mao Zedung Düşüncesi'nin bileşenleri de kapsamlı olarak geliştirilmiş ve tüm Parti tarafından kabul edilmiştir.

1946 ve 1956 yılları arasında ele alınan dördüncü aşamada Düşünce'nin gelişimi devam etmiştir. Bu dönemde Komünistler Parti'nin siyasi ve askeri stratejilerini daha da geliştirmiş, demokratik devrimde zafer elde etmiş, silahlı mücadeleden ekonomik inşaya ve demokratik devrimden sosyalist devrime geçiş başarıyla sonuçlanmış ve yeni demokratik düzenden sosyalist topluma geçişte ortaya çıkan sorunların üstesinden gelinmiştir.

Bu düşünürlere göre Mao Zedung Düşüncesi 1957-1966 arası dönemde de gelişme göstermiştir ve hatta onun ölümünden sonra 1978 'deki 11. Merkez Komite'nin Üçüncü Genel Kurulu'ndan sonra oluşan yeni tarihsel koşullar çerçevesinde bu düşüncenin temel öğeleri daha da ileriye götürebilmiştir.

Bu yazının yayınlanmasından itibaren araştırmacıların birçoğu bu aşamalandırmayı kabul etmiştir. Kültür Devrimi'nin bütün kargaşasına rağmen Mao Zedung Düşüncesi'nin geliştiği ve 11. Merkez Komite'nin Üçüncü Genel Kurulu'ndan sonraki dönemde de yeni bir gelişim aşamasına girdiği de birtakım araştırmacılar tarafından eklenmektedir.

Başka aşamaların olması gerektiğini öne süren araştırmacılar da vardır. Örneğin, Çin devriminin aşamalarını göz önüne alan Liu Mengyi, Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini yedi aşamaya bölmüştür: başlangıç aşaması (Birinci Devrimci İç Savaş dönemi), oluşum aşaması (İkinci Devrimci Savaş dönemi), iyileşme aşaması (Japonya'ya karşı yapılan Direniş Savaşı dönemi), gelişim aşaması (Üçüncü Devrimci Savaş dönemi), yeni gelişim aşaması (sosyalist dönüşüm dönemi), zigzaglar ve iniş çıkışlı gelişim aşaması (kapsamlı sosyalist inşa dönemi 1956-66) ve gerileme sonrası gelişim aşaması (11. Merkez Komite'nin Üçüncü Genel Kurulu'ndan sonraki dönem). Tüm bu süreç içinde "kültür devrimini" bir aşama olarak görmemesi kayda değer bir noktadır.

Zhang Jingru ve Ding Xiaoqiang ise başlangıç aşamasının, Marksizm'in Çin'e girişini temsil eden 4 Mayıs Hareketi olarak alınması gerektiğini savunmaktadır. Zira Mao Zedung Düşüncesi Marksizm'in Çin'in somut gerçekleriyle bütünleşmesini ifade eder. Bu bakış açısına göre oluşum aşaması da Mao Zedung Düşüncesi'nin bağımsız bir sistem haline geldiği 1936-1940 yılları arasındadır.¹

Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimini inceleyen bir diğer araştırmacı da Yang Fuxin'dir. Fuxin' göre başlangıç aşaması Ç.K.P'nin kuruluşundan Zunyi Toplantısı'na kadarki dönemdir. Toplantıyla Direniş Savaşı arası oluşum aşaması ve Bağımsızlık Savaşı'ndan Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması adlı yazısının yayınlanmasına kadar geçen dönem gelişimin başladığı aşamaydı. Sağcılara karşı başlatılan ve kontrolden çıkan mücadeleden 11. Merkez Komite'nin Üçüncü Genel Toplantısı'nda kadar geçen süre Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişim aşamasıdır.

1 Zhang Jingru ve Ding Xiaoqiang, "Several Problems in the Study of History of Development of Mao Zedung Thought," Study of the History of the Communist Party of China, 1988(2).

şüncesi'nin kargaşanın ortasında kaldığı ve fazlasıyla çarpıtıldığı bir gelişim aşamasıdır. Son aşama ise 1978'deki Üçüncü Genel Toplantı sonrasında Düşünce'nin gelişiminin ikinci defa hız kazandığı dönemdir. Fuxin, Düşünce'nin Yenan döneminde oluştuğuna dair iki kanıt sunmuştur. Birincisi, Yenan döneminin, Düşünce'nin oluşumu için gerekli nesnel ve öznel koşulları sunmuş olmasıdır. Komünistler, devrimci mücadelelerin başarılarından ve yanlışlarından aldıkları derslerle Çin devriminin niteliklerini ve yasalarını daha iyi kavradılar. Ayrıca, Marksizm-Leninizm'i incelemek için uygun koşullara sahip devrimci üs bölgelerindeki tecrübelerini teorik olarak gözden geçirip özetleme fırsatı buldular. Bunlara ek olarak pek çok Parti lideri tarafından bu dönemde yazılmış kitap ve makaleler de Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişimine katkıda bulundu. Fuxin'in sunduğu ikinci kanıt ise 1941-45 Yenan dönemi sırasında Mao Zedung Düşüncesi çerçevesinde farklı düşünce sistemlerinin ortaya çıkmış olmasıydı. Çin'in Devrimci Savaşındaki Strateji Sorunları, askeri alanda bilimsel bir sistematığı, Pratik Üzerine ve Çelişki Üzerine felsefik düşünceyi ve Yeni Demokrasi Üzerine ile beraberindeki iki makale yeni demokratik devrim teorisini ortaya çıkarırken Wayaobao Toplantısı sonrasında da birleşik cephe teorisi ve stratejik fikirler şekillenmeye başlamıştı ve Parti inşasına yönelik doktrinler de 1941-45 Yenan Düzeltme Hareketi sırasında oluşmuştu.²

Qin Yizhen ve çalışma grubu ise Mao Zedung Düşüncesi'nin, 1927 Kuzey Seferi³ esnasında oluşmaya başladığını ve Çin'in demokratik devrime yönelik fikirleriyle ortaya çıktığını iddia etmektedir.

Yang Chao ve çalışma grubu tarafından düzenlenen "*Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihi*" adlı kitapta düşünce'nin ilk halini 1920'lerin sonuyla 1930'ların başında aldığı, esas oluşum ve ilerleme sürecinin 1930'ların ortasından 1940'ların ortasına kadar devam ettiği ve yaşanan sıkıntılara rağmen 1950'lerin ortasından 1970'lerin ortasına kadar gelişimini sürdürdüğü aktarılmaktadır. Li Ji ise Ç.K.P'nin kuruluşundan 7 Ağustos 1927'deki toplantıya kadar geçen sürenin düşünce'nin kuruluş aşaması olduğunu iddia etmiştir.

Araştırmacıların bir kısmına göre Kültür Devrimi bir gelişim aşaması değildir çünkü bu dönemde Mao Zedung Düşüncesi gelişmemiş, aksine fazlaca çarpıtılmıştır.

2 Yang Fuxin, "Mao Zedung Düşüncesi'nin Oluşum Süreci Üzerine" Study of the History of the Communist Party of China, 1988(3).

3 Kuzey Seferi, devrimci ordu tarafından kuzeydeki diktatörlere karşı başlatılan saldırı amaçlı bir seferdi. İlk saldırı, Guangdong bölgesinden Mayıs-Temmuz 1926'da yapıldı. ÇKP'nin önderliğinde rol oynadığı ve Parti'nin etkisi altındaki Kuzey Sefer Ordusu, geniş işçi ve köylü kitlelerden destek gördü. 1926'nın ikinci ve 1927'nin ilk yarısında Yangtze ve Sarı Nehir sahilleri boyunca bulunan bölgelerin çoğu ele geçirildi ve kuzey diktatörlerine karşı zafer kazanıldı, ancak, devrimci ordunun içinde yer alan ve Chiang Kai-shek komutasındaki gerici hiziplerin ihaneti sonucunda mücadele Nisan 1927'de yenilgiyle sonuçlandı.

2.3 Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihsel Gelişim Aşamalarının Sembolleri

Tarihsel aşamalar ve sembollerle yakından bağlantılıdır. Farklı aşamaların farklı semboller taşıması normaldir ancak kimi zaman tek bir aşamanın içinde araştırmacıların farklı bakış açılarından farklı semboller de bulunabilir. Bu alandaki tartışmalar başlangıç, oluşum ve olgunluk dönemlerine ait sembollerin neler olduğuna odaklanmıştır.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Başlangıç Sembolleri

Birçok araştırmacı, Mao Zedung'un *Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi ve Hunan'daki Köylü Hareketinin İncelemesi* eserlerini Mao Zedung Düşüncesi'nin başlangıcı olarak görmektedir. Bu iki yazı, Komünistlerin Marksizm-Leninizm'i Çin gerçekliğine uyarlamasının ilk başarısı kabul edilmektedir, çünkü Çin devriminin hedefi, önderliği, müttefikler ve devrimin geleceği gibi temel sorunlarına çözüm sunmuş ve ÇKP'nin yeni demokratik devrimle ilgili başlangıç niteliğindeki temel fikirlerini ortaya koymuştur.

Bir grup araştırmacı, Mao Zedung Düşüncesi'nin ortaya çıkışını incelerken ÇKP'nin devrimci programını da göz önünde bulundurmak gerektiğini savunmaktadır. Mao Zedung Düşüncesi, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelelerinin Çin'in somut gerçeklikleriyle bütünleşmesi ve tüm Parti'nin kolektif zekasının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle de oluşum süreci üzerine yapılacak araştırmalar Mao Zedung'un fikirleriyle sınırlı tutulmamalı, ÇKP'nin Marksizm-Leninizm'i Çin'in gerçekleriyle ne zaman entegre etmeye başladığı da incelenmelidir. Döneme ait belgelere göre Ç.K.P, emperyalizm ve feodalizmle mücadele etmek amacıyla demokratik bir devrim planlamış ve İkinci Ulusal Kongresi'nde bu planın uygulanmasını geliştirmek için bir dizi politika ve strateji yayınlamıştır. Dolayısıyla, Çinli Komünistlerin Marksizm'i Çin'e entegre etme çabaları bu Kongre'de başlamıştır. Birçok araştırmacı bu çerçevede, Mao Zedung Düşüncesi'nin başlangıcı olarak emperyalizme ve feodalizme karşı mücadelenin ilan edildiği İkinci Ulusal Parti Kongesi'ni almaktadır.

Birtakım araştırmacılara göre ise Mao Zedung Düşüncesi, yeni demokratik devrimin teorik sisteminin oluşturulmasıyla ortaya çıkmıştır. ÇKP'nin ilk yıllarında (1921-1927) Çin'in demokratik devriminin hedefi, itici gücü ve doğası gibi konuları her yönüyle kavradığına; birleşik cephe, silahlı mücadele ve Parti inşasıyla ilgili kayda değer yargılar üretmiş olduğuna ve yeni demokratik devrimin ilk başlangıç teorisini kurduğuna inanılmaktadır. Bu da Marksizm'i Çin'de uygulamaya atılan ilk adımdır ve Mao Zedung Düşüncesi'nin başlangıcı olmuştur.

Diğer yandan 1925'in sonuyla 1926'nın başı arasındaki birkaç aylık dönemin esas başlangıç noktası olduğu da iddia edilmektedir. Benzer bir tezi savunan Li Ji de *Mao Zedung Düşüncesi'nin Oluşumu Üzerine Yeni Fikirler* (Hunan People's Publishing House, 1998) eserinde bu fikri geliştirmiştir. Mao Zedung Düşüncesi'nin herhangi bir zaman dilimi, tekil fikir veya makaleye bağlanamayacağını, 1925 kışının başından 1927 yazının sonuna kadar geçen dönemde Mao Zedung'un kaleme aldığı altı eserin⁴ ve bu eserlerin ortaya koyduğu altı fikrin başlangıç olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Oluşum Göstergeleri

Bu konu, Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihçesinde en tartışmalı konulardan biridir. Araştırmacılar arasında henüz bir uzlaşmaya varılabilmiş değildir. 1988 öncesinde yapılan araştırmalar, Mao Zedung tarafından temsil edilen Çinli Komünistlerin gerçekleştirdiği, şehirleri kırsaldan kuşatan ve ardından ülke çapında iktidarı ele geçiren demokratik devrimin Düşünce'nin oluşumuna işaret ettiğini belirtiyordu. Bu ilk yaklaşımın da kendi içinde, özellikle de kesin tarihler açısından uyuşmazlıkları vardı. Çin devriminin izleyeceği yolun ne zaman tam olarak çizildiğine dair bir fikir birliğine varılamamıştı. Bir kısmı, Mao Zedung'un *Tek Bir Kıvılcım Bütün Bozkırı Tutuşturabilir* adlı makalesini Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumu olarak kabul ediyordu. Bu makale, şehirleri kırsaldan kuşatma teorisini ve ülke çapında iktidarı ele geçirmeyi anlatıyordu. Diğer araştırmacılar ise bu makalenin, Çin devriminin rotasıyla ilgili tüm sorunlara henüz çözüm bulmadığını öne sürüyordu.

İkinci yaklaşım, Mao Zedung'un *Kitapları Putlaştırmaya Karşı* makalesinin oluşumu sembolize ettiğini ortaya koyuyordu. Bu makale, Marksizm'i Çin devriminin gerçekleriyle bütünleştirme, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve özgüven ilkelerini bir adım öteye taşıyordu. Bu görüşü taşıyan araştırmacıların bir kısmı, bu makalenin, Marksizm'in bilgi teorilerine ait önermeleri ve Mao Zedung'un felsefi görüşlerini içermesi nedeniyle aynı zamanda Mao Zedung'un felsefi düşüncelerinin şekillenmeye başladığının bir kanıtı olduğunu da iddia etmişti.

Üçüncü yaklaşım, Çin devriminin iki temel sorunu olduğuna ve bu sorunların, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumuna işaret ettiğine inanıyordu. Bunlar, devrimin rotası ve yeni demokratik devrimin siyasi stratejisiydi. Bu açıdan bakıldığında Düşünce'nin iki göstergesi olan oluşumu kronolojik olarak 1930-1935 arasına denk gelmektedir. Mao Zedung'un 1930'ların başında kaleme aldığı *Tek Bir Kıvılcım Bütün Bozkırı Tutuşturabilir* eseri, şehirleri kırsaldan

---

4 Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi dahil edilmiş olarak görülmekle birlikte, onun yerine daha erken dönemde kaleme alınan Yeni Çin Derneği Komitesinin Yeniden Yapılanması eseri dahil edilmiştir.

kuşatma fikrini geliştirdiği için bu sembollerden biri sayılmaktadır. Ç.K.P Merkez Komitesi'nin 1935'in sonlarına doğru gerçekleştirdiği Wayaobao Toplantısı ve Mao Zedung'un *Japon Emperyalizmine Karşı Taktikler Üzerine* eseri de Japon karşıtı ulusal bir birleşik cephe oluşturmanın siyasi stratejisini ortaya koyduğu ve düşmanlar, dostlar ve Parti arasındaki ilişkileri netleştirdiği için diğer bir gösterge olarak algılanmaktadır.

Dördüncü görüş, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum kriterlerinin ve ön koşullarının öncelikli olarak ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Araştırmacılar üç temel kriter olduğuna inanmaktadır. Bunların **ilki**, göreceli olarak bütünlüklü bir içeriktir. Bir teoriler sistemi olarak Mao Zedung Düşüncesi, Çin devriminin bütün önemli yönlerine dair teorileri kapsamalı ve temel bir teorik çerçeveye sahip olmalıdır. Çin devriminin yol haritasının çıkarılmış olması nedeniyle, buna bakarak Düşünce'nin oluştuğunu değerlendirmek yanlıştır.

İkinci kriter, başlangıç aşamasındaki teorilerdir. Mevcut Mao Zedung Düşüncesi yalnızca belirli tecrübelerden ve politikalardan oluşamaz. Düşünce, Çin devriminde kazanılan tecrübelerin değerlendirmesi ve devrimin yasaları ve niteliklerinin özetlenmesi yoluyla oluşturulmalıdır. Ayrıca, sağlam felsefi temelleri olmalı ve bilimsel dünya görüşleriyle Çin'e özgü düşünce biçimlerini içermelidir. Kitapları Putlaştırmaya Karşı, üzerinde durduğu felsefi sorulara yönelik gerektiği kadar derin mantıksal savlar sunmamaktadır ve yazıda ele alınan sorular da Mao Zedung Düşüncesi'ne felsefik bir temel oluşturmaya yetmemektedir.

Üçüncü kriter düşüncelerin toplamının belirli derecede istikrar kazanmış olması gereğidir. Mevcut Mao Zedung Düşüncesi'nin temel ilkeleri bir kez oluşmuş ve istikrarlı bir özellik kazandıktan sonra geliştirmeye yönelik ilaveler yapılabilir ancak kökten bir değişim söz konusu olamaz. Buna rağmen, 1930'larda Çin devriminin esas koşullarından biri olan düşmanın güçlü, Çin'in ise zayıf olduğu gerçeği anlaşılamamıştı.

Bu görüş çerçevesinde dört ön koşul bulunmaktadır. Birincisi, kurulmuş haldeki Mao Zedung Düşüncesi, Çin toplumunun ve devriminin yasalarını ve niteliklerini tam olarak yansıtmalıydı. İkinci olarak, Parti, hem zaferlerinden hem de mağlubiyetlerinden değerli deneyimler kazanmalıydı. Parti, ayrıca, ilişkilerini yürütmede, çizgisini, ilkelerini ve politikalarını belirlemede bağımsız olmalıydı. Son ön koşulu ise Parti liderlerinin bir kısmının Çin devrimini derinlemesine inceleyip birtakım teoriler üretmeleri idi.

Yukarıda açıklanan üç kriter ve dört ön koşulu göz önünde bulunduran bazı araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin, Mao Zedung'un önemli eserler ortaya koyduğu Aralık 1935 ile Ağustos 1937 arasındaki dönemde oluştuğunu öne sürmektedirler.

Araştırmacıların, Mao Zedung Düşüncesi'nin zamanlaması, sembolleri ve ön koşullarıyla ilgili olarak anlaşmazlığa düşmelerinin bir nedeni farklı kriter çerçevesinde çalışıyor olmalarıdır. Bu bağlamda, dördüncü görüş ise bahsi geçen üçüncü ve dördüncü yaklaşımlarla örtüşmektedir. Bu yaklaşıma göre de

Mao Zedung Düşüncesi'nin dört kriteri vardı. İlki, kabaca bir temel çerçeveye sahip olmasıydı. İkincisi, Çin devriminin yol haritası sorununa çözüm sunan, ulusal burjuvaziye ve diğer orta sınıfları doğru şekilde tahlil eden ve Mao Zedung Düşüncesi'nin ruhunu tam anlamıyla somutlaştıran bir merkezi teoriler dizisi içermesiydi. Üçüncüsü, Parti'nin lider kadroları tarafından kabul edilmesiydi. Parti'nin kolektif zekasının vücut bulmuş hali olarak, Düşünce, Parti'nin yönlendirici ideolojisi kabul edilmeseydi kurulmuş olamazdı. Sonuncusu ise göreceli olarak istikrar elde etmesiydi. Bu kriterler çerçevesinde bakıldığında da Mao Zedung Düşüncesi, Ocak 1935'te gerçekleştirilen Zunyi Toplantısı'ndan aynı yılın sonlarına doğru geçen dönemde oluşmuştu. Mao Zedung 1930'da Çin devriminin izleyeceği yola yönelik sorunların bir kısmına çözüm bulmuştu. 1929'da ise 4. Kızıl Ordu Dokuzuncu Parti Kongresi'nde ordu yapılanmasına yönelik önemli sorunların birçoğunu çözümlemişti. Ayrıca, Kuomintang'ın üçüncü kuşatmasına direniş için Kızıl Ordu tarafından savaş taktikleri geliştirilmiş, ara sınıflara yönelik araştırmalar 1935'in sonlarına doğru zirveye çıkmış, Kitapları Putlaştırmaya Karşı ile Mao Zedung Düşüncesi'nin ruhu somutlaştırılmış, "Sol" ve Sağ'ın hatalar ortaya konmuş ve Zunyi Toplantısı'nın ardından Mao Zedung Düşüncesi, Parti'nin yönlendirici ideolojisi ilan edilmişti. Bütün bu gelişmeler ışığında, araştırmacılar Mao Zedung Düşüncesi'nin çerçevesinin, merkezi teorilerinin ve ruhunun 1935'in sonlarına doğru oluştuğuna inanmaktadırlar. Bu beşinci yaklaşım, üçüncüyle zamanlama, dördüncüyle de kriter bağlamında benzerlikler göstermektedir.

Altıncı yaklaşım, kriterler konusunda dördüncüye zıt düşmektedir. Bu görüşü benimseyen araştırmacılar Mao Zedung Düşüncesi'nin bütünlüklü bir teoriler sistemi olduğuna, bu nedenle de oluşumuna işaret edebilecek temel teorilerine yoğunlaşılması gerektiğine dikkat çekmektedirler. Çin devriminin yol haritası ve kırsal bölgelere odaklanma fikri; devrimci üs bölgelerindeki yönetimler, Tarım Devrimi, Kızıl Ordu'nun strateji ve taktikleriyle Parti inşası gibi sorunları çözmenin anahtarı olarak algılanmaktadır. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum göstergesi hem teorik hem de pratik olarak Çin devriminin yol haritasını çözümlemesidir. Bu araştırmacılar, ÇKP'nin 1930'ların başında bu sorunu teorik olarak çözmekle kalmayıp Parti, ordu ve hükümet yapılanmasıyla Tarım Devrimi gibi pratik sorunlara da çözüm aradığını da ileri sürmektedirler. Bu da Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumunun başlangıcına işaret etmektedir. Mao Zedung her ne kadar kırsal bölgelerde silahlı mücadele fikrini tam olarak geliştirmemiş olsa da koşulların uygun olduğu anda ulus çapında güç toplayıp siyasi iktidarı ele geçirme fikri Mao Zedung Düşüncesi'nin şekillendiğini göstermektedir. Henüz şekillenmekte olan bu fikrin mükemmel olması beklenemez ve fazla eleştirilmemesi gerekir. Mao Zedung Düşüncesi'nin şekillendiği bu dönemde tüm Parti, özellikle de Merkez Komite'nin organları tarafından değerlendirilerek kabul edilip edilmediği konusunda araştırmacılar, Düşünce'nin oluşumuyla kabulünün birbirine bağlı ancak iki ayrı olgu olduğunu belirtmektedirler. Düşünce'nin oluşumu ve gelişimi Parti'nin devrimci pratiğinden ayrılamayacağı için birbirlerine bağlı olsa da Parti tarafından ta-

nınması, Düşünce'nin oluşumu için zorunlu bir ön koşul değildi. Hatta, Parti'nin merkezi liderlerinin Mao Zedung Düşüncesi'ni inceleyip tanıması uzun bir zaman almıştı; ÇKP, bu konuyu 1942'deki Yenian Düzeltme Hareketi döneminde ele alıp Düşünce'yi ancak 1945'te gerçekleştirilen Yedinci Ulusal Kongre'de resmi olarak yönlendirici ideolojisi ilan etmişti. Mao Zedung Düşüncesi'nin tüm Parti tarafından tanınması da Japonya ile yapılan Direniş Savaşı döneminde, yani oluştuğu değil olgunlaştığı dönemde mümkün olabilmisti.

Yedinci yaklaşımda da Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumuna ilişkin anlaşmazlıkların, bakış açısı farklılığından kaynaklandığı görüşü hakimdir. Bu yaklaşıma göre; oluşma ve olgunlaşma sorununa Marksizmin temel çıkış noktalarının Çin gerçeği ile genel olarak birleştirilmesi güçlü vurgusuyla ve bu kriterle, bakanlar bu Düşünce'nin orijinallliğini gözden kaçırmaktadırlar; çünkü Mao Zedung Düşüncesi Marksizmin Çin'deki uygulaması ve geliştirilmesidir.

Öte yandan soruna Marksizmin temel çıkış noktalarının Çin gerçeği ile birleştirilmesinin ötesine geçilerek Çin'de entegre edilmesi ve yerelleşmesi/içselleştirilmesi ve Çin devriminin sorunlarına çözüm bulması kriterine güçlü vurgu yapanlar ise Mao Zedung Düşüncesi'nin bilimsel bir düşünceler sistemi olduğunu göz ardı etmektedirler.

Yine öte yandan; oluşmuşluk sorununa sadece Mao Zedung'un felsefi düşüncesinin oluşup oluşmadığı kriteri ile bakanlar Mao Zedung Düşüncesi ile Mao Zedung'un felsefesi arasındaki -farklılık ve etkileşimi- gözden kaçırmaktadırlar. Bu nedenle onlar felsefi eserleri temel alarak hatalı bir biçimde; *Kitaba Tapmaya Karşı Çıkın; Pratik Üzerine ve Çelişmeler Üzerine* adlı eserlerin yazılış tarihlerini; Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve olgunlaşma sembolleri olarak ele almaktadırlar.

Yedinci görüş devamla şu görüşleri ileri sürmektedir: Mao Zedung, Partinin Merkez Teorik organı *Komünist Dergisi*'nin ilk sayısına yazdığı Komünist Çıkarken adlı yazıda; "Dolayısıyla, birleşik cephe, silahlı mücadele ve Parti inşası Partimiz için Çin devrimin temel sorunlarıdır. Bu üç sorunu ve birbirleri arasındaki ilişkiyi doğru şekilde anlamak, tüm Çin devrimini doğru şekilde yönetmek için büyük önem taşımaktadır" yorumunda bulunmuştu.⁵ Bu doğrultuda, yedinci görüşü savunan araştırmacılar da Mao Zedung Düşüncesi'nin hangi gelişim aşamasında olduğuna karar vermek için bu üç sorunun çözümünde olgunlaşmayı kriter almaktadırlar. Düşünce'nin, en azından Zunyi Toplantısı'ndan önce şekillenmeye başladığını, çünkü bu toplantıda dogmatik askeri düşüncelerin eleştirildiğini, Mao Zedung'un askeri fikirlerinin destek görüp kabul edildiğini, Parti'nin 19. Yol Ordusu ile ilişkisinde hatalarını düzelttiğini, Parti'nin birleşik cephe kavrayışını geliştirdiğini ve hepsinden önemlisi, Mao Zedung'un tüm Parti'nin lideri olarak kabul edildiğini sürmektedirler.

5 Selected Works of Mao Tse-tung, Eng. ed., FLP, Peking, 1965, Vol. II, p. 288.

Bunlara ek olarak, *Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi*'ni ya da 1942'deki *Yanan düzeltme hareketini*, Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum göstergesi olarak kabul edenler de vardır. Araştırmacıların birçoğu ise bu sembollerin ya çok erken ya da çok geç olduğunu belirtmektedirler. İlki, Mao Zedung Düşüncesi'nin sistemleşmesi gereğini gözardı etmekte; ikincisi de yanlış bir biçimde Mao Zedung'un 1942'den daha önce sahip olduğu olgun düşünceleri gözardı etmektedir.

Sonuç olarak, 1988'den önce yapılan araştırmalar, *1981'deki Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar* başlıklı belgede sunulan görüşlerin ötesine gitmemiş ve Mao Zedung Düşüncesi'nin 1920'ler ve 1930'larda oluşmaya başladığını öne sürmüştür. Düşünce'nin bu tarihlerden sonra şekillenmeye başladığını iddia eden yeni görüşler 1988'den sonra ortaya çıkmıştır.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Olgunlaşma Göstergeleri

Bu konuda, günümüz itibariyle aşağıda sıralanan yaklaşımlar bulunmaktadır:

- *Pratik Üzerine ve Çelişki Üzerine* adlı eserleri olgunlaşmanın göstergesi olarak kabul eden iki grup araştırmacı vardır. İlki, bu iki makalenin, Wang Ming'in "Sol" dogmatizmini etraflıca eleştirerek karmaşaların ardından Mao Zedung Düşüncesi'nin olgunlaşması için yol açtığını öne sürmektedir. İkinci gruba göre ise bu makaleler, ÇKP'nin kendi zaferlerini ve mağlubiyetlerini detaylı bir biçimde gözden geçirdikten sonra yeni demokratik devrimi ve Çin devrimiyle ilgili diğer teorileri yeniden anlamlandırma biçimdir. Bu nedenle de Mao Zedung Düşüncesi'nin olgunlaşma dönemine girdiğinin kanıtıdır.

- *Yeni Demokrasi Üzerine*, adlı eser Çin devrimine yönelik ana teorilerin birçoğunu kapsayan bir makale olduğu için Mao Zedung Düşüncesi'nin olgunlaşma sembolüdür.

- *Komünist Dergisi*'ni Yayınlarken, Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi ve Yeni Demokrasi Üzerine eserleri olgunlaşmanın göstergesidir çünkü yeni demokratik devrim teorisi hakkında bütünlüklü ve sistematik bir değerlendirme sunmaktadır.

- Parti'nin 1945'deki Yedinci Ulusal Kongresi Mao Zedung Düşüncesi'nin olgunlaşmasına işaret etmektedir. Kongre'de, Çin'in demokratik devriminin geçen 24 yıllık sürecinde alınan dersler ve edinilen tecrübeler sistematik olarak gözden geçirilmiş ve Mao Zedung Düşüncesi'nin temeli olan üç boyutu her yönden ele alınmıştır. Bu sayede Ç.K.P, Çin devrimiyle doğrudan bağlantısı olan üç temel sorunu ve bunların arasındaki ilişkiyi doğru ve derin bir biçimde anlamıştır. Ayrıca, yine bu Kongre'de Mao Zedung Düşüncesi Parti'nin yönlendirici ideolojisi olarak kabul edilmiş ve ideoloji dokuz alt başlığa bölünmüştür.

- Mao Zedung Düşüncesi, olgunlaşmak için bir süreçten geçmelidir. Olgunlaşmanın göstergesi, yeni demokratik devrim teorisi üzerine yapılacak tam

ve sistematik bir değerlendirme olmalıdır. ÇKP'nin Yedinci Ulusal Kongresi de Düşünce'nin ve tüm Parti'nin olgunluk seviyesine eriştiğinin sembolü olabilir, zira Kongre'de Çin devriminin hem olumlu hem de olumsuz tecrübeleri ele alınmış ve Mao Zedung Düşüncesi Parti'nin yönlendirici ideolojisi olarak kabul edilmiştir.

Bunların dışında, Mao Zedung Düşüncesi'nin ikinci tarihsel dönüşümünde ya da 1942, *Yenan Düzeltme hareketi* esnasında olgunlaştığını öne süren çalışmalar da vardır.

2.4. Mao Zedung'un Erken Dönem ve Son Dönem Fikirleri Üzerine

Mao Zedung Düşüncesi'nin yaratıcısı ve temsilcisi olması nedeniyle Mao Zedung'un fikirlerinin gelişim süreci Düşünce'nin oluşumu ve gelişimiyle yakından bağlantılıdır. Bu nedenle onun fikirlerinin incelenmesi Mao Zedung Düşüncesi'nin tarihsel gelişimi üzerine yapılan çalışmalar için büyük önem taşımaktadır.

1921 ile 1956 arasındaki dönem, Mao Zedung'un en bilinen eserlerini ürettiği dönemdir. Araştırmacılar genellikle, bu dönemdeki teorilerinin ve pratiklerinin doğru olduğuna, Düşüncesinin bu dönemde gelişip olgunluğa eriştiğine inanmaktadırlar. Son yıllarda yapılan araştırmalar, Mao Zedung'un henüz Marksist olmadığı erken dönemine ve aşamalı olarak Marksizm'in bilimsel teorilerinden uzaklaştığı son dönemlerine odaklanmaktadır.

Mao Zedung'un Erken Dönem Fikirleri

Mao Zedung'un erken dönemde ortaya attığı fikirleri, Mao Zedung Düşüncesi'nin en azından görünümü ve başlangıcıyla ilintilidir. Araştırmacılar, toplum ve tarih kavramlarına yaklaşımını, ahlak ve eğitimle ilgili tutumunu, Çin ve Batı kültürlerinin erken dönem düşünceleri üzerindeki etkisini ve neden, ne zaman ve nasıl Marksist olduğunu incelemektedirler. Bu dönemdeki Düşüncesi kültürel bir bakış açısıyla derinlemesine ele alınmıştır. Geleneksel Çin kültüründen fazlasıyla etkilendiğine inanan bir grup araştırmacı, görüşleriyle Konfiçyüsçülük, Legalizm, Taoizm, Mohizm, Song ve Ming Hanedanlıklarındaki yeni-Konfiçyüsçülük ve Ming ve Qing Hanedanlıklarındaki Gerçek Anlamda Öğrenme kavramı arasındaki ideolojik bağları incelemiştir. Bir başka grup ise halk kültürüyle klasik kültür arasındaki ilişki çerçevesinde çalışmalarını sürdürmüştür. Yakın zamanda ise Hunan'daki Wang Chuanshan, Zeng Guofan, Tan Sitong, Yang Changji ve Xu Teli gibi düşünürlerden nasıl etkilendiğini inceleyen araştırmalar yapılmıştır. Genç Mao'nun üzerindeki Batı kültürü etkisini ele alan araştırmacılar da evrim teorisine, anarşizme ve Atarashiki Mu-

ra'ya (Yeni Köy Düşüncesi) odaklanmaktadır. Mao Zedung'un Çin ve Batı kültürlerinden hangi sırayla etkilendiği de araştırma konuları arasındadır. Bu bağlamda, Shaoshan döneminde geleneksel Çin kültüründen, Changsha'da eğitim gördüğü dönemde hem Çin hem de Batı kültüründen etkilendiği, fakat hem geleneksel Çin kültürü hem de modern Batı kültürü düşüncelerini biçimlendirmiş olsa da Batı kültürünün etkisinin Changsha'daki ve 1919'daki 4 Mayıs Hareketi sırasında daha ön planda olduğu öne sürülmüştür. Dünya görüşünün değiştiği dönemle ilgili olarak bu konuda yapılan tartışmalar erken dönemdeki görüşlerini daha iyi anlamayı ve Mao Zedung Düşüncesi'nin teorik kaynaklarının gün yüzüne çıkarılmasını sağlamaktadır.

Bu konudaki esas tartışma ise Mao Zedung'un dünya görüşünün ne zaman ve neden değiştiğidir. Bu tartışmanın siyasi ve felsefik olmak üzere iki boyutu vardır. 1915'teki Yeni Kültür Hareketi'nden önce idealist felsefeyi benimseyen genel bir demokratı. Xinmin Enstitüsü'nün 1918'de kurulmasından önce zihin-beden ikiliğine inanan, radikal devrimci bir demokrat oldu. 1921'de ÇKP'nin kuruluşun önce ise Komünizm'i benimseyerek felsefi olarak da Marksist materyalizme inanmaya başladı. Ancak, araştırmacılar Komünist ve Marksist olduğu dönemin başlangıcı ve bu değişimin nedeni konusunda anlaşmazlık yaşamaktadırlar. Bir kısmı, Mao Zedung'un bir konuşmasında da söylemiş olduğu üzere 1920 yazında bu değişimin gerçekleştiğini öne sürmektedir. Diğerleri ise mevcut tarihsel kaynaklara dayanarak 1920 kışında gerçekleştiğini, Cai Hesen ile birlikte bir başka kişiye daha yazdığı 1 Aralık 1920 ve 21 Ocak 1921 tarihli mektuplarının, 1 ve 2 Ocak 1921'de Xinmin Enstitüsü'nün Changsha Toplantısı'nda verdiği demeçlerin de bu değişimin göstergesi olduğunu öne sürmektedirler. Bir başka grup ise değişimin bir süreç olduğunu, kısa bir zaman diliminde gerçekleşmeyeceğini vurgulamaktadır.

Mao Zedung'un Son Dönemlerindeki Fikirleri Üzerine

Mao Zedung'un son yıllarındaki fikirleri üzerine yapılan çalışmalar karmaşık ve pratik olmakla birlikte 1980'lerin sonunda ve 1990'ların başında araştırmacılardan fazlasıyla ilgi görmüştür. Araştırmacıların temel odağı Mao Zedung'un sosyalizme yönelik fikirleridir. Bunlar arasında sosyalizmin gelişim aşamaları, komünizme dönüşümü, sosyalist insanın izlediği yol, Kültür Devrimi'nin nedenlerini de kapsayan sınıf mücadelesi üzerine görüşleri, proleterya diktatörlüğü altında devrimi sürdürme teorisi; gibi konular vardır. Hoşgörülü yaklaşımının nasıl kişi kültürünü destekler bir tutuma dönüştüğünü ve demokratik merkezîyetçilik ilkesiyle, Parti'nin kolektif önderliği sorununu nasıl yanlış anladığı üzerine de araştırmalar yapılmıştır. Bir diğer araştırma konusu ise üç dünya teorisi ayırımına yönelik ve hegemonyacılığa karşı uluslararası birleşik cephe kurma fikirleri incelenmiştir. Ayrıca, son dönem fikirleriyle Marksizm-Leninizm'in temel prensipleri ve Mao Zedung Düşüncesi arasındaki ilişki de üzerinde durulan konular arasındaydı.

Aşağıda ele alınan üç konu, bu alandaki çalışmaların en tartışmalı olanlarıydı.

“Mao Zedung’un Son Dönemdeki Fikirleri” İfadesi Bilimsel midir?

Halk Cumhuriyeti’nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar başlıklı belgenin taslağı hazırlanırken yapılan geniş çaplı tartışmalarda, Parti, Kültür Devrimi esnasında Mao Zedung’un ortaya koyduğu görüşlerini *“Mao Zedung’un son dönemdeki fikirleri”* ifadesiyle belirterek Mao Zedung Düşüncesi’nden ayırtırmayı düşünmüştür. Ancak, “son dönem fikirleri” ifadesi fazla kısıtlı ve karmaşık bulunduğundan son taslakta “Mao Zedung’un son dönemdeki hataları” şeklinde bir ifade kullanılmıştır. Araştırmacılar ise “son dönem fikirleri” ifadesini 1998’de kullanmaya başlamışlardır, ÇKP Merkez Komitesi Tarih Araştırmaları Merkezi bu konuyla ilgili özel bir araştırma grubu kurarak “Mao Zedung’un Son Dönem Fikirleri” başlıklı bir seminer düzenlemiştir. Bu tarihten sonra terimin kullanımı yaygınlaşmıştır. Genel itibariyle, Mao Zedung’un son dönem fikirlerine üç tanım getirilmiştir:

- Mao Zedung’un geliştirdiği ve Çin’de sosyalizmi kurmak için yol aradığı süreçte kullandığı düşünce ve teorilerini ifade eder. Temel yönelimleri yanlış olmakla birlikte bazı özel fikirler vardır ve bunlar doğrudur.

- Yaşamının sonlarına doğru ortaya attığı hatalı görüşleridir, bu nedenle de Mao Zedung Düşüncesi’nden tamamen farklıdır. Hataları içermekle birlikte yalnızca hatalardan ibaret görülemez.

Çin’de sosyalizmi kuracak bir yol ararken geliştirdiği birbiriyle çelişen teoriler sistemidir. Bu, hataların ağır bastığı ancak doğru teorileri de barındıran karmaşık bir sistemdir.

Bazı araştırmacılar bu görüşe katılmamaktadır; çünkü bunlara göre Mao Zedung’un Son Dönemdeki Düşüncesi, Mao Zedung Düşüncesi ile örtüşmektedir; çünkü sosyalizmle ilgili doğru fikirleri ve teorileri her ikisinde de bulunmaktadır. Onlara göre, sosyalizmle ilgili bu doğru fikirleri de, son yıllarındaki hatalarının ortaya çıktığı Mao Zedung’un Son Dönem Düşüncesi kavramının tanımlama kriterlerine dahil edilirse, Mao Zedung Düşüncesi’nin bütünü açısından olumlu bir rol oynamayacaktır. Ve doğru fikirler ile yanlış fikirler birbirine karışmış olacaktır.

Bir diğer görüş ise “son dönem”in bir zaman dilimi anlamı olduğunu, dolayısıyla Mao Zedung’un Son Dönemdeki Düşüncesi’nin zaman içinde bir dilim veya parça olarak, zamansal bütünlük oluşturan Mao Zedung Düşüncesi’nden ayrı tutulamayacağı yönündedir.

Diğer bazıları ise; “Son dönem fikirleri” ifadesi kapsamında Mao Zedung’un son dönemde ortaya koyduğu tüm teori ve düşüncelerin değerlendirilmesi ge-

rektiğini, yalnızca hataların ele alındığı bir “son dönem fikirleri” kavramının yanlış olduğunu savunmaktadırlar. Kimisi ise son yıllar olarak alınan dönemin Çin Halk Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren değerlendirilmesi gerektiğine inanan bir yaklaşımı savunmaktadırlar ancak bu yaklaşım benimsenirse, Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung’un demokratik devrim dönemindeki teorik katkılarından ibaret kalmaktadır. Sonuç olarak, bütün bu yaklaşımlar, Mao Zedung’un son yıllarında ortaya attığı doğru fikir ve teorilerinin de Mao Zedung Düşüncesi’ne dahil olması gerektiğini, hataların ise “Mao Zedung’un son yıllarındaki hataları” şeklinde ifade edilmesini ve “son dönem fikirleri” ifadesinin kullanımına gerek olmadığını savunmaktadırlar.

Bunlara ek olarak, Mao Zedung’un görüşlerini erken, orta ve geç olmak üzere aşamalara bölerek Mao Zedung Düşüncesi ile karıştırılmasını engellemeyi öngören araştırmalar da yapılmaktadır. Ayrıca başka bir grup ise, Mao Zedung’un son dönemdeki doğru görüş ve teorilerini, Mao Zedung Düşüncesi’nin bilimsel sistemine dahil edilmesi gerektiğini, ancak hataları bilimsellik kriteri ile dışlayarak karışıklığa maydan vermemek gerektiğini savunmaktadırlar.

Mao Zedung’un Son Dönem Fikirlerinin Dönem ve Aşamaları

Mao Zedung’un son dönem Düşüncesinin ne zaman başladığına dair üç ayrı görüş bulunmaktadır. İlki, *On Büyük İlişki Üzerine*’nin Nisan 1956’da yayınlanarak, sosyalizm yolunun araştırılmaya başlanmasını başlangıç olarak ele alır. İkincisi, Sağcılara karşı mücadelenin kontrolden çıktığı 1957 yazını; üçüncüsü ise Kültür Devrimi’nin başladığı Mayıs 1966’yı temel almaktadır.

Bazı araştırmacılar Mao Zedung’un son dönem Düşüncesi’ni üç aşamaya bölmektedir. İlk aşama, 1956’dan 1962’deki Ç.K.P Sekizinci Merkezi Komitesi’nin Onuncu Genel Plenum’una kadar olan dönemdir. Bu aşamada Mao Zedung’un hata yapmaya başladığı ve ütöpik sosyalizm fikrini öne sürdüğü kabul edilmektedir. İkinci aşama, 1962’den 1966’da Kültür Devrimi’nin hemen öncesine kadardır. Mao Zedung bu tarihler arasında sınıf mücadelesini temel kavranacak halka olarak görme fikrini daha da ileriye taşımış ve revizyonizme karşı mücadele ve revizyonizmi önlemek için sosyalizm üzerine eğitim kampanyaları başlatmıştır. Üçüncü aşama ise 1966 ve 1976 yılları arasında, proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisini geliştirdiği dönemdir.

Yukarıda bahsi geçen ilk aşamanın kendi içinde 1957’yi sınır kabul eden iki aşamaya bölünmesi gerektiği fikri de öne sürülmüştür. 1957 öncesi dönem, *“On Büyük ilişki”*, *“Doğaları Birbirinden Farklı İki Çelişki”* ve *“Yüz Çiçek Açsın, Yüz Düşünce Okulu Birbiriyle Yarışsın”* yazılarındaki sosyalist demokrasiye ilişkin teorilerini içermektedir. İkinci aşama ise 1957 sonrası dönemde İleriye Doğru Büyük Atılım ve Halk Komünü gibi ütöpik sosyalizmden esinlenen çizgileri kapsar.

Mao Zedung'un Son Dönem Düşüncesinin Anlamı ve İçeriği

Mao Zedung'un son dönem fikirlerinin ne olduğu konusunda farklı yaklaşımlar mevcuttur. Kimi araştırmacılar son dönem kabul edilen zaman diliminde ortaya koyduğu tüm görüşleri, kimisi ise yalnızca bu dönemdeki hatalarını, bir kısmı da proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisini içerdiğini savunmaktadır. Diğer bazıları da "son dönem fikirleri" kavramının içeriğinin sosyalizm ve sosyalizmin gelişim aşamaları ve sosyalist inşada izlenecek yol konusundaki fikirlerden oluştuğunu ileri sürmektedir. Başka araştırmacılar da İleriye Doğru Büyük Atılım hareketindeki ekonomik büyüme stratejisini ve halk komünleri modeline esin veren ütöpik sosyalist fikirlerini, ve proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisini kapsadığını savunmaktadırlar.

Kaynakça

Zheng Derong and Huang Jingfang, History of Mao Zedung Thought (Revised), Gansu People's Publishing House, Lanzhou, 1990.

Yang Chao and Bi Jianheng (eds.), History of Mao Zedung Thought, Sichuan People's Publishing House, Chengdu, Vol. I-IV, 1991-1993.

Qin Yizhen and Jiu Yajun (eds.), Outline of History of Mao Zedung Thought, Shaanxi People's Publishing House, Xi'an, 1991.

Shi Zhongquan, (ed.) A Review of Study on Mao Zedung, the Central Party Literature Press, Beijing, 1992.

Jin Chunming and Chen Dengcai (eds.), History of Development of Mao Zedung Thought, the CPC Central Committee Party School Publishing House, Beijing, 1993.

Han Rongzhang, Xiao Decai, and Shao Heping (eds.), The Study on Mao Zedung Thought in Fifty Years, Hubei People's Publishing House, Wuhan, 1993.

The Institute of Marxism Development in Renmin University of China, History of Mao Zedung Thought, Renmin University of China Press, Beijing, 1995.

Zhou Yiping, History of Study on Mao Zedung Thought, East China Normal University Publishing House, Shanghai, 1996.

Li Ji, New Opinions on the Beginning of Mao Zedung Thought, Hunan People's Publishing House, Changsha, 1998.

Zhang Jingru et al., "Several Problems in the Study of History of Development of Mao Zedung Thought," Study of the History of the Communist Party of China, 1988(2).

Yang Fuxin, "On the Formation of Mao Zedung Thought," Study of the History of the Communist Party of China, 1988(3).

Li Hongkui, "A Review of Domestic and Foreign Studies on the Formation of Mao Zedung Thought," Research of Mao Zedung Thought, 1988(2).

Feng Xiancheng, "Solution to the Problems of Revolutionary Path and Political Strategy Marks the Formation of Mao Zedung Thought," Research of Mao Zedung Thought, 1986(4).

Zhang Xiuquan, "Some Opinions on the Criteria for the Formation of Mao Zedung Thought," Research of Mao Zedung Thought, 1989(4).

Gao Jucun and Hu Changming, "Appearance of the Theory of the New-Democratic Revolution and the Beginning of Mao Zedung Thought," Research of Mao Zedung Thought, 1991(4).

Kong Xiangyu and Zhu Zhimin, "A Review of Study of Mao Zedung Thought in China

Başlık 3

Mao Zedung Düşüncesinin Bilimsel Karakteri Üzerine Araştırmalar

Mao Zedung Düşüncesi bütünlüklü bir teorik sistemdir. Bu bağlamda araştırma ve yaygınlaştırma sürecinde teorisyenlerin ve araştırmacıların cevap aradıkları başlıca sorular, bu sistemin temel niteliklerinin ne olduğu ve teorik olarak nasıl inşa edildiğidir.

3.1. Mao Zedung'un Felsefesi ve Bilimsel Olarak Tanımlanması

Mao Zedung Düşüncesi'nin bilimsel tanımı, Çin'in devrimi ve devrimden sonraki inşa süreci esnasında oluşmuştur. Pang Xianzhi ve araştırma ekibinin elde ettiği sonuçlara göre Mao Zedung Düşüncesi bilimsel bir tanıma ulaşmak için uzun bir süreçten geçmiştir.¹

Çin'de Marksizm'in somut olarak uygulanması fikrini ilk ortaya atan Mao Zedung'dur. Ç.K.P'nin Ekim 1938'de düzenlenen Altıncı Merkez Komitesi'nin Altıncı Plenumunda yaptığı konuşmada, "Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in teorisi evrensel olarak uygulanabilir. Bu teoriyi bir dogma olarak değil, eylem kılavuzu olarak ele almalıyız. Çin Komünist Partisi açısından bu, Marksizm-Leninizm teo-

---

1 Pang Xianzhi ve diğerleri, "Mao Zedung'un ve Mao Zedung Düşüncesinin Çin Tarihindeki Yeri," Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Buyana Parti Tarihimizdeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar'a Ek Notlar ; People's Publishing House, Beijing, 1983. İlerleyen değerlendirmelerde bu araştırmanın sonuçlarına atıfta bulunulmuştur.

risini Çin'in kendine özgü koşullarına uygulamayı öğrenmek demektir. Marksizm'i Çin'in karakteristik özelliklerinden soyutlayarak ele almak, Marksizm'i soyutlaştırır ve içini boşaltır. Dolayısıyla Marksizm'in tüm tezahürlerinin Çin karakterine bürünerek somut bir biçimde uygulanması, yani Marksizm'i Çin'in kendine özgü nitelikleri ışığında uygulamak, tüm Parti'nin anlaması ve çözümlemesi gereken acil bir sorundur." Ayrıca Mao, Ekim 1939'da yayınlanan Komünist Dergisi'ni Yayınlarken adlı eserinde Marksizm-Leninizm teorisini Çin devrimi pratiğine uyarlama fikrini ilk defa tam anlamıyla ortaya koymuştur.

Yenan dönemindeki Parti teorisyenlerinden Zhang Ruxin, "*Yoldaş Mao Zedung'un Düşüncesi*" ifadesini ilk kullanan kişi olmuştur. Mart 1941'de Komünist dergisinde yayınladığı *Bolşevik Eğitimciler* adlı makalesinde bu ifadeyi kullanarak Mao Zedung'un sözlerinin ve yazılarının, Marksizm-Leninizm'in Çin devrimine göre uyarlanmasının birer sonucu olduğundan bahsetmiştir. Bu görüşünü, "Yoldaş Mao Zedung, Çin'in uzun süren mücadelesinden edindiği tecrübelerle dayanarak ve Çin toplumunun özellikleriyle Çin devriminin kanunlarını derinlemesine kavrayarak, Çin'in sorunlarını çözmek için Marksizm'i yaratıcı ve göz ardı edilemeyecek derecede başarılı bir biçimde kullanmıştır" şeklinde ifade etmiştir. Aynı zamanda, Parti eğitimcilerinin kendilerini Lenin ve Stalin'in fikirlerini olduğu kadar Mao Zedung'un fikirlerini incelemeye de adanmış olduklarını belirtmiştir. Aynı yılın Nisan ayında haftalık Kurtuluş dergisinde yayınladığı Mao Zedung'un Sancağı Altında İlerlemek adlı bir diğer makalesinde aynı görüşü "Partimizin lideri Yoldaş Mao Zedung, Marksizm'i Çin'de yaratıcı bir biçimde uygulama ve geliştirmenin tipik bir örneğini sergilemektedir" şeklinde dile getirmiştir. *Kurtuluş Günlüğü* gazetesinde 18 ve 19 Şubat 1942'de yayınlanan Mao Zedung'un Teori ve Taktiklerini İncelemek ve Kavramak adlı makalesinde ise "Mao Zedung'un teori ve taktikleri, Marksizm-Leninizm teori ve taktiklerinin, yarı-sömürge ve yarı-feodal Çin'de uygulanmasını ve geliştirilmesini temsil etmektedir ve Çin'in Marksizm-Leninizm'idir" yorumunda bulunmuştur. Ruxin, Mao Zedung'un teori ve taktiklerini üç bölümde ele almıştır; ideolojik çizgi veya düşünce biçimi, siyasi çizgi veya bilim, askeri çizgi veya bilim. Organik olan bu bölümler bir arada ele alındığında Mao Zedung'un teori ve taktik sistemini oluşturmaktadır. Bunlara ek olarak, Ruxin, makalesinde "Maoizm" terimini de kullanmıştır.

Zhu De'nin, 1 Temmuz 1942'de *Kurtuluş Günlüğü* gazetesinde yayınladığı Parti'nin Yirmi Birinci Yıldönümü adlı makalesinde, Parti'nin, Marksizm'i Çin'de uygulamak yolunda elde ettiği başarıları Çin devrimini yönlendirmekte kullanabilecek hale geldiğini öne sürmüştür. Parti'nin önemli bir mücadele deneyimi kazandığını, Marksizm-Leninizm teorilerini doğru biçimde kavradığını ve Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini Çin devriminin gerçekliğine başarılı bir biçimde uyguladığını belirtmiştir. Ayrıca, Parti'nin, bilge yapıya sahip, Marksizm-Leninizm'i iyi bilen ve Çin devrimini zafere taşıyacak biçimde kullanma becerisine sahip Mao Zedung'un liderliğinde olduğunu da vurgulamıştır.

Chen Yi'nin kaleme aldığı *Yirmi Bir Muhteşem Yıl* adlı makalede de Mao Zedung'un önderliğindeki Çinli Komünistlerin, Marksizm-Leninizm teorisini yaratıcı bir biçimde kullanıp Çin devrimindeki sorunları çözmelerinden bahsedilmiştir. Makalenin önsözünün beş farklı boyutu vardır; Çin toplumunun doğası, devrimi harekete geçiren etkenler ve geleceği, devrim stratejisi ve taktikleri; devrim savaşı; kırlarda kurulan Sovyet iktidar organları; Parti inşası; düşünce biçimleri. Mao Zedung'un, Marksizm-Leninizm'i Çin koşullarında bilimsel bir tavırla uygulamadaki ve Çin toplumunu incelemedeki başarısını da ele almıştır. Ayrıca, Güz Hasadı Ayaklanması ve Hunan, Jiangxi, Guangdong ve Fujian'daki gerilla operasyonlarında kazandığı tecrübe sayesinde, dünya devrimi teorilerini Çin devrimi pratiğiyle bütünleştirmeyi başardığını vurgulamıştır. Dolayısıyla, doğru teorilerden oluşan bir sistem bu dönemde şekillenmeye başlamıştır.

Liu Shaoqi, 4 Temmuz 1943'te Parti'nin yirmi ikinci yıldönümü şerefine yayınladığı *Parti İçindeki Menşevik İdeolojiyi Yok Edin* adlı makalede, "Tüm Parti kadroları ve üyeleri, geride bıraktığımız yirmi iki yıllık süreçte Parti'nin edindiği tecrübeleri dikkatlice incelemeli, Yoldaş Mao Zedung'un Çin devrimi hakkındaki teorilerini ve diğer sorunsalları inceleyip kavramalı; Yoldaş Mao Zedung'un fikirleriyle kendilerini donatmalı ve bu fikirleri, Parti içindeki Menşevik ideolojiyi yıkmak için kullanmalıdır." ²

Parti'de Mao Zedung Düşüncesi terimini ilk kullanan ve bu terimi tanımlayan kişi Wang Jiaxiang'dır. Parti'nin yirmi ikinci yıldönümünü kutlamak için, 5 Temmuz 1943'te yazdığı *Çin Komünist Partisi'nin Yolu ve Çin'in Ulusal Kurtuluşu* adlı makalesinde bu terimi kullanmıştır ve "Geçmişte, bugünde ve gelecekte Çin'in ulusal kurtuluşuna giden tek doğru yol Yoldaş Mao Zedung'un düşüncelerinden, yani Mao Zedung'un eserlerinde ve pratiğinde ortaya koyduğu yoldan geçmektedir. Mao Zedung Düşüncesi, Çin'in Marksizm-Leninizm'i, Bolşevizm'i ve Komünizm'idir. Çin ulusal kurtuluşuna giden bu yol, Parti'nin yurt içindeki ve dışındaki düşmanlarla ve Parti içindeki yanlış ideolojik eğilimlerle mücadele esnasında oluşmuş, gelişmiş ve olgunlaşmıştır. Mao Zedung Düşüncesi'nin temsil ettiği Çin Komünizmi, Çin'in gerçeklikleri incelendikten sonra ve Parti içindeki ve dışındaki zorluklar ve mücadelelerle edindiği yirmi iki yıllık tecrübeden çıkarılan derslerle Marksizm-Leninizm teorisi temelinde kurulmuştur... Marksizm-Leninizm'in Çin'de yaratıcı bir biçimde geliştirilmesidir. Çin'in Komünizm'i ve Bolşevizm'idir." Bu makalede ayrıca, Mao Zedung Düşüncesi'nin, Marksizm-Leninizm'in Çin devrimine uyarlanması bir ürünü olduğundan ve Çin ulusal kurtuluşunu ve Çin Komünizmi'nin zaferini garanti altına aldığını belirtmektedir.

2 Ağustos 1943'te verdiği bir demeçte Zhou Enlai, "Partimizin yirmi iki yıllık geçmişi, Yoldaş Mao Zedung'un görüşlerinin, Parti'nin tarihi boyunca Çinleştirilmiş bir Marksist-Leninist bir çizgi haline geldiğinin kanıtıdır. Bu, Çin'in

komünizm anlayışıdır!”, “Yoldaş Mao Zedung’un yönelimi, Çin Komünist Partisi’nin yönelimidir!” ve “Yoldaş Mao Zedung’un çizgisi, Çin’in Bolşevizm çizgisidir!” şeklinde ifadeler kullanmıştır.³

Wang Jiaxiang tarafından ortaya atılan Mao Zedung Düşüncesi terimi Parti üyeleri arasında yavaş yavaş kabul görmüştür. Her geçen gün daha fazla Parti lideri, Parti belgelerinde ve demeçlerinde bu terimi kullanıp tanımı üzerinde durmaya başlamıştır.

Huang Jing, 10 Kasım 1943’te düşmanla nasıl mücadele edilmesi gerektiği üzerine yazdığı raporda, “Günümüz itibarıyla Partimizin temelinde Marksizm-Leninizm teorisini Çin’in pratiğiyle birleştiren Mao Zedung Düşüncesi vardır” ifadesini kullanmıştır.

4 Aralık 1943’te Kuzey Bürosu Parti Okulu’nda düzeltme hareketinin uygulanması ile ilgili toplantıda Deng Xiaoping, “1935 yılı Ocak ayında yapılan Zunyi Toplantısı’ndan bu yana Yoldaş Mao Zedung liderliğindeki Merkez Komite tarafından yönetilen Parti, kendi içindeki Sol ve Sağ oportünizmi ortadan kaldırmış, öznelciliği, sekterciliği ve basmakalıp Parti makalesi yazma biçimlerini yok etmiştir. Bunların yerine Çin’in koşullarına uyarlanmış Marksizm-Leninizm’i, yani Mao Zedung Düşüncesi’ni yol gösterici olarak benimsemiştir. Gerçekten de, oportünistlerin liderliğinde geçen acı tecrübeleri hatırlayan tüm yoldaşlar, Mao Zedung Düşüncesi’nin ışığında ilerleyen Merkez Komite’nin yönetimi altında çok daha iyi bir duruma geldiğini görebilirler”⁴ ifadesini kullanmıştır. Böylelikle Mao Zedung Düşüncesi terimini kullanmakla kalmayıp bu yaklaşımın Parti ve Merkez Komite faaliyetlerini yönlendirmede kullanılması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı yıl, 18 Aralık’ta Kuzey Bürosu 18. Grup Ordusu’nun genel merkezine bağlı il organları merkezinde verdiği demeçte Parti Merkez Komitesi’nin de açıkladığı üzere, düzeltme hareketinin amacının, tüm Parti’yi ideolojik, siyasi ve eylemsel açıdan Çin’in Bolşevizm’i olan Mao Zedung Düşüncesi etrafında birleştirmek ve böylece mücadelede güçlendirmeyi hedeflediğini belirtmiştir.

Li Dazhang, 18 Aralık 1943’te *Yoldaşlar Tarafından Ortaya Koyulan Sorunların İncelemesi* adlı makalesini Kuzey Büro 18. Grup Ordusu’nun genel merkezine doğrudan bağlı olarak çalışan araştırma komitesinin toplantısında önemli bir konuşma yapmıştır. Bu komitenin düzeltme hareketi ile ilgili verdiği yazılı raporda Mao Zedung Düşüncesi’nin Parti’nin düşüncesi olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun, Mao Zedung’un isteği sonucu değil, tüm Parti ve halk tarafından Çin’in koşullarına uyan doğru bir ideoloji olarak kabul edilip desteklenmesinin sonucu olduğunu açıklamıştır. Ayrıca, Parti’nin kendi içindeki yanlış ideolojileri ortadan kaldırmak amacıyla düzeltme hareketini başlatmasından sonra daha fazla Parti üyesinin Mao Zedung Düşüncesi’nin doğruluğunu kabul ettiğini de belirtmiştir.

3 Selected Works of Zhou Enlai, Eng. ed., FLP, Beijing, 1981, Vol. I, pp. 156-157.

4 Selected Works of Deng Xiaoping, Eng. ed., FLP, Beijing, 1995, Vol. I, pp. 95-96

17 Şubat 1944'te Ç.K.P Merkez Komitesi'ne bağlı Merkezi Parti Okulu'nun Birinci Departmanı'nın ideolojik araştırmalarda elde ettiği sonuçları gözden geçiren ve Parti kadrolarının araştırma çabaları üzerine konuşan Peng Zhen, düzeltme hareketinin doğasına değinirken "Mao Zedung Düşüncesi'nin, Çin'in koşullarına uyarlanmış Marksizm-Leninizm" olduğunu öne sürmüştür.

Lou Ronghuan'ın Temmuz 1944'te yayınladığı *Mao Zedung'un Fikirlerini İncelemek* adlı makalede, Mao Zedung'un, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini Çin devriminin somut gerçekleriyle bütünleştirerek ve Çin'in tarihini de göz önünde bulundurarak görüşlerini oluşturduğundan ve Mao Zedung'un fikirlerinin Parti faaliyetlerini yönlendirmesi gerektiğinden bahsedilmektedir.

Xiao San da *Kurtuluş Günlüğü* gazetesinde 1 Temmuz 1944'te *Yoldaş Mao Zedung'un Erken Dönem Devrim Pratikleri* adlı bir makale yayınlamıştır. Bu makalede, Mao Zedung'un Çin devrimi hakkındaki düşüncelerini, düşünce biçimini, stratejilerini, taktiklerini ve çalışma tarzını kapsayan bir terim olarak "Maoizm" in kullanılması gerektiğini savunmuştur.

Ç.K.P Altıncı Merkez Komitesi'nin Yedinci Plenumunun kapanışından hemen önce, 15 Mart 1945'te sunulan toplantı bildirgesinde Deng Xiaoping tüm Parti üyelerini "Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi'ni incelemeye" çağırmıştır. Mevcut kaynaklara göre, bu resmi belge ile Mao Zedung Düşüncesi ilk defa Marksizm-Leninizm ile yan yana konulmuştur.

Sonuç olarak bakıldığında Parti'nin, "Mao Zedung Düşüncesi" terimini Yedinci Kongresi'nde resmi olarak kullanmadan önce yaklaşık 5 yıl boyunca değerlendirmeye aldığı görülmektedir. Parti liderlerinin ve teorisyenlerinin birçoğu bu terimi farklı açılardan ve farklı derecelerde ele almıştır. Bir dönem kullanılan "Yoldaş Mao Zedung'un düşünceleri", "Yoldaş Mao Zedung'un düşünce sistemi" ve "Başkan Mao'nun Çin koşullarına uyarlanmış Marksizm-Leninizm olduğu görüşleri" gibi ifadelerin hepsinin içeriği aynıdır. Bu dönemden sonra da uzunca bir süre "Mao Zedung Düşüncesi" ve "Yoldaş Mao Zedung'un Düşüncesi" ifadeleri birlikte kullanılmıştır.

Parti'nin Yedinci Kongresi'nin Değerlendirmesi (1945)

Ç.K.P'nin Yedinci Ulusal Kongresi, Yenan'da 23 Nisan ve 11 Haziran 1945 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kongre'nin en önemli adımlarından biri Mao Zedung Düşüncesi'nin bilimsel tanımı için tam bir özetinin çıkarılması ve sistematik bir değerlendirme yapılmasının yanı sıra Parti'nin yol gösterici ideolojisi olarak belirlenmesiydi. 31 Mart 1945'te, Ç.K.P Altıncı Merkez Komitesi'nin Plenumunda, Parti'nin Yedinci Kongresi'ne sunulacak rapor hakkında liderler arasında yapılan görüşmeler esnasında, Liu Shaoqi, programdaki Genel İlkeler bölümünün, Programın temeli, başlangıç noktası ve önemli bir unsuru olduğunu, Parti üyeleri arasındaki birliği geliştirebileceğini ve Mao Zedung Düşüncesi'nin de bu bölüme dahil edilmesi gerektiğini savundu. Kon-

gre'de gözden geçirilerek onaylanan Parti Programında "Çin Komünist Partisi, Mao Zedung Düşüncesi'ni –Marksizm-Leninizm teorisinin Çin devrimi pratiğiyle bütünleşmesini– tüm faaliyetlerini yönlendiren ideoloji olarak kabul eder" ifadesi yer almaktadır. Liu Shaoqi'nin sunduğu Parti Programı Değişikliği Üzerine Rapor'da Mao Zedung Düşüncesi'ni bilimsel olarak tanımlayıp sistematik bir değerlendirme sunmuştur: "Mao Zedung Düşüncesi Marksizm-Leninizm teorisinin Çin devrimi pratiğiyle bütünleşmesidir ve Çin'in Komünizm'i ve Marksizm'idir." "Mao Zedung Düşüncesi, sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal, Çin'in ulusal demokratik devriminde Marksizm'in gelişimin sürdürülmesi anlamına gelir ve Marksizm'i Çin'de uygulamanın kusursuz bir örneğidir. Çin ulusu ve halkının devrim çabalarıyla oluşmakta ve gelişmektedir. Çin koşullarına uyarlanmış Marksizm'dir." Mao Zedung Düşüncesi, "Parti'nin tek doğru ve yol gösterici ideolojisi ve tek doğru genel çizgisidir," ayrıca "Çin halkının devrim ve ulusal gelişimi hakkındaki teorilerinin bütünüdür." "Bu teoriler, Yoldaş Mao Zedung'un yazılarında ve Parti yazınıımızdaki pek çok eserde bulunabilmektedir. Bu eserler, Yoldaş Mao Zedung'un mevcut uluslararası dünya düzeni ve Çin'in durumu üzerine yaptığı analizleri; Yeni Demokrasi, köylülerin kurtuluşu, devrimci birleşik cephe, devrimci savaşlar, devrimci üs bölgeleri, yeni-demokratik cumhuriyetin kuruluşu, Parti inşası ve kültür gibi konular hakkındaki teori ve politikalarını içerir."

On Birinci Merkez Komite'nin Yaptığı Tanımlama -1978 -1981

1981 Haziran'ındaki On Birinci Merkez Komite'nin Altıncı Genel Plenumunda kabul edilen "*Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar*" adlı değerlendirme belgesinde; Mao Zedung Düşüncesi, tarihsel bir bakış açısıyla ve daha iyi bir kavrayışla bilimsel olarak tanımlanmıştır. Önerge'de "Yoldaş Mao Zedung'un baş temsilciliğindeki Çinli Komünistler Çin'in devrim tecrübelerini, Mao Zedung Düşüncesi adı altında Marksizm-Leninizm'in temel ilkeleri doğrultusunda ve Çin'in koşullarıyla uyumlu bir bilimsel yol gösterici ideoloji ortaya koyarak teorik olarak sentezlemiştir" ifadesi yer almaktadır. Ayrıca, "Mao Zedung Düşüncesi, Çin'de uygulanan ve geliştirilen Marksizm-Leninizm'dir. Çin'deki devrim ve sonrasındaki inşa ilgili teorik ilkeler bütünü ve tecrübelerin özetini içerir. Bunlar, uygulamayla doğruluğu kanıtlanmış unsurlardır. Mao Zedung Düşüncesi, Çin Komünist Partisi'nin billurlaşmış ortak zekasını temsil etmektedir. Partimizin değerli liderlerinin birçoğu da bunların oluşumuna ve gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur ve Mao Zedung'un bilimsel eserleri bu Düşünce'nin temel görünümleridir." "Mao Zedung Düşüncesi'nin içeriği geniş kapsamlıdır. Marksizm-Leninizm'i şu açılardan zenginleştirip geliştirmiş özgün bir teoridir: yeni-demokratik devrim, sosyalist devrim ve inşa, devrimci ordunun ve askeri stratejinin yapılandırılması, politika ve taktikler, ideolojik, siyasi ve kültürel faaliyetler, Parti inşası."

“Mao Zedung Düşüncesi'nin özü, bu unsurlarda saklı duruş, görüş ve yöntemlerdir. Bunlar da üç temel noktada özetlenebilir: gerçeği olgularda aramak, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmek.” “Mao Zedung Düşüncesi Partimizin değerli bir manevi varlığıdır. Gelecekte de uzun yıllar boyunca faaliyetlerimize yol gösterecektir. Yoldaş Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hatalar nedeniyle Mao Zedung Düşüncesi'nin bilimsel değerini tartışmak ve devrimdeki ve yapılanmadaki yol gösterici niteliğini inkar etmek tamamen yanlıştır. Ancak, Yoldaş Mao Zedung'un söylemlerine dogmatik bir biçimde yaklaşmak, onları her şekilde mekanik olarak uyulması gereken sabit bir gerçek olarak görmek ve son yıllarında hatalar yaptığını dürüstçe kabullenmekten kaçınmak ve hatta bunları yeni faaliyetlerimize dahil etmeye çalışmak da bir o kadar yanlıştır. Bu yaklaşımların ikisi de, uzun yıllar boyunca denenerek oluşturulmuş bilimsel bir teori olan Mao Zedung Düşüncesi ile Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hataları ayırtıramamaktadır. Bu ayrımın yapılması kesinlikle gereklidir. Hem amacımıza ulaşma yolunda ilerlemek hem de Marksizm-Leninizm ile Mao Zedung Düşüncesi'nin bilimsel gelişimini sürdürmek için Marksizm-Leninizm'in evrensel ilkelerini Çin'in 50 yılı aşkın somut devrim ve inşaa pratiğiyle bütünleştirme sürecinde kazanılan olumlu tecrübelerin değerini bilmeli, bunları yeni faaliyetlerimizde uygulamaya devam etmeli, yeni ilkelerle ve gerçeğe uyan yeni çıkarımlarla Parti'nin teorisini zenginleştirerek geliştirmeliyiz”.

3.2. Mao Zedung Düşüncesi'nin Temel Nitelikleri

On Birinci Merkez Komite'nin Altıncı Plenumunda kabul edilen “*Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar*” Mao Zedung Düşüncesi'nin temel nitelikleri üzerinde belirgin bir dizi net değerlendirmeler sunmuştur. Bu belge Mao Zedung'un tarihsel rolünü ele alan bir uzun ve oldukça kapsamlı bir bölüm içermekteydi. (Bkz Kitap ekleri). Karar, Mao Zedung Düşüncesi'nin, Çin'de uygulanan ve geliştirilen Marksizm-Leninizm olduğu, Çin devrimiyle ilgili uygulamayla doğruluğu kanıtlanmış teorik ilkeler bütünü ve tecrübeleri içerdiği ve Parti'nin billurlaşmış ortak zekasını temsil ettiği görüşünü kalıcılaştırmıştır. Bu tarihten sonra yapılan araştırmalar, bir önceki başlıkta açıklanan bu üç temel noktaya odaklanmıştır.

Zheng Derong'un *Mao Zedung Düşüncesi'nin Gelişim Tarihi* (Jilin People's Publishing House, 1990) adlı kitabı, aşağıda sıralanan açılardan Mao Zedung Düşüncesi'nin temel niteliklerini detaylı bir biçimde ele almıştır.

Zheng Derong'un görüşleri

Birincisi: Marksizm-Leninizm teorisi üzerine kurulu olan bu teori, Marksizm-Leninizm'in evrensel gerçeklerini barındırır ve Marksizm-Leninizm'in Çin'de uygulanıp geliştirilmesinin bir sonucudur. Ayrıca, Marksizm-Leni-

nizm'in basit bir uygulaması değil, Çin koşullarına uyarlanarak, geliştirilmiş halidir. Marksizm-Leninizm'in yönlendiriciliğinde Çin'in demokratik devriminin, toplumsal ve sınıfsal koşullarının tarihi arka planını inceleyerek Çin devrimiyle ilgili bir dizi temel sorunu doğru biçimde çözen Ç.K.P'nin ortaya koyduğu teorik çıkarımlardır. Şehirleri kırsaldan kuşatmak ve silahlı kuvvetlerle iktidarı ele geçirmek gibi özgün ve devrimci bir yol yaratmış; burjuvazinin de içinde yer aldığı bir birleşik cephe kurulması ve köylülere dayanan silahlı bir mücadele sürdürme sorunlarını çözümlemiş; Parti inşası ve Çin karakteristiğine sahip devrimci bir yol olan yeni-demokratik devrimle ilgili sorulara cevap bulmuştur. Marksizm-Leninizm'in Çin koşullarına uyarlanması olan bu teorik ilkeler ve tecrübe çıkarımları yalnızca Çin'e değil, aynı zamanda Marksizm-Leninizm'e de aittir. Çin Komünistlerine özgü duruş, görüş ve yöntemleri içermesi nedeniyle Marksizm-Leninizm teorisini, dünya görüşünü ve metodolojisini geniş ölçüde zenginleştirip geliştirmiştir.

İkincisi; Mao Zedung Düşüncesi, Çin devrimiyle ilgili uygulamayla doğruluğu kanıtlanmış teorik ilkeler ve tecrübe çıkarımları bütünüdür. Çin devriminin tecrübeleri üzerine oluşmuş ve gelişmiştir ve bu tecrübeler, nesnel temeli ve canlılık kaynağıdır. Devrim pratiğini teorik seviyeye taşıyan Çin Komünistlerinin yarım yüzyılı aşkın devrimci deneyimlerinin bilimsel bir özetidir. Çin'deki somut gerçekler ve Ç.K.P'nin Çin halkına devrim mücadelesinde liderlik etmesi esnasında edindiği derin tecrübeler olmasaydı, Mao Zedung Düşüncesi de oluşamazdı. Çin devriminden çıkan bir teori olarak, doğruluğu da Çin devrimin tecrübeleriyle kanıtlanmıştır. Marksizm-Leninizm, dünyanın her köşesindeki proleterleri ve ezilen ulusları bağımsızlık savaşında yönlendiren güçlü bir ideolojik araçtır. Dolayısıyla, Çin devrimi de, Çin devriminin Marksizm-Leninizm ile bütünleşmesinden doğan Mao Zedung Düşüncesi tarafından yönlendirilmediği takdirde zafere ulaşamayacaktı. Çin devrimi ve devrim sonrası insanın, Mao Zedung Düşüncesi tarafından yönlendirildiğinde başarıya ulaştığı ve yönlendirilmediğinde de başarısız olup gerilediği tarihin akışıyla kanıtlanmıştır. Bu demektir ki Mao Zedung Düşüncesi, Çin devrimini başarıya taşıyan güçlü bir düşünsel araçtır. Çin'in devrimi ve inşa süreci ilerleyip geliştikçe ve daha fazla tecrübe edinildikçe Mao Zedung Düşüncesi de zenginleşip gelişmektedir. Marksizm-Leninizm de tecrübelerdeki gerçekleri tanımlamaya ve geliştirmeye devam edecektir. Bu nedenle ne Marksizm-Leninizm'i ne de Mao Zedung Düşüncesi'ni hiçbir şekilde dogma olarak ele almamalı, aksine, eylem kılavuzu olarak görmeli ve böylelikle Mao Zedung Düşüncesi'ne uyum sağlar-ken onu yeni tarihsel koşullar çerçevesinde geliştirmeliyiz.

Üçüncüsü, Mao Zedung Düşüncesi, Parti'nin billurlaşmış ortak zekasını temsil etmektedir. Bu ifade, birey olarak Mao Zedung'un ve Parti'nin tamamının Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişim sürecini nasıl etkilediğini vurgulamaktadır. Kitapta, Ç.K.P'nin ortak zekasının somutlaşmış hali olan Mao Zedung Düşüncesi'ni yaratan Mao Zedung'un Çin Komünistlerinin baş temsilcisi olduğu açıklanmaktadır. Mao Zedung Düşüncesi, şekillenme ve gelişme sürecinde Parti'nin ortak zekasından beslenmiştir. Uzun devrim mücadelesi

boyunca Ç.K.P'nin edindiği zengin ve özgün tecrübeler, Ç.K.P'nin ve Çin halkının devrim faaliyetleri üzerine geliştirilmiş teorilerin bütünlüğünü temsil eden Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşum ve gelişimindeki somut temellerdir. Mao Zedung'un eserlerinin birçoğu kendisi tarafından kaleme alınmış olsa da bu eserler, Ç.K.P'nin ve Çin halkının devrim mücadelesindeki tecrübelerinin sentezidir ve halkın ortak zekasını temsil ederken Ç.K.P'nin ve halkın devrim zafetine işaret etmektedir. Düşünce'nin oluşumuna ve gelişimine pek çok Parti lideri de önemli katkılarda bulunmuştur.

Somut olarak; Mao Zedung'un eserleri, Mao Zedung Düşüncesi'nin başlıca dışavurumudur. Bunların birçoğu, Parti Merkez Komitesi'nde ve ilgili birimlerin görüşmesi ve onaylamasının ardından Mao Zedung tarafından kaleme alınan belge ve raporlardır. Bir kısmı Mao Zedung'un ve Parti Merkez Komitesi'nin görüşleri doğrultusunda ilgili birimlerce yazılan ve Mao Zedung'un gözden geçirip onayladığı belgelerdir. Geriye kalanlarsa ya Mao Zedung ve diğer Parti liderleri tarafından yazılan ve Mao Zedung'un derlediği metinlerdir ya da Mao Zedung'un, diğer Parti liderlerinin fikirlerini kavradıktan sonra kaleme aldığı eserlerdir. Dolayısıyla, önemli eserlerinin çoğunluğu Parti'nin ortak aklının birer ifadesidir. Ayrıca, diğer Parti liderlerinin uzun devrim deneyimleri esnasında yazdıkları eserler de Marksizm'in evrensel gerçeğinin Çin devrimiyle birleşmesinden doğan, Mao Zedung Düşüncesi için önemli birer kaynaktır.

Mao Zedung, bizzat kendisi Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Parti'nin önderlik kolektifinin baş temsilcisi olarak Çin devrimini yarım yüzyıl boyunca yönetmiş ve yeni Çin'e yaklaşık 30 yıl boyunca liderlik yapmıştır. Önemli tarihi anlarda güçlü sezgileri ve liderlik yeteneği sayesinde Parti'yi ve Çin halkını zafere taşımayı başarmıştır. Marksizm-Leninizm'in evrensel gerçeğinin Çin devriminin tecrübeleriyle bütünleştirmenin gerekliliğini ilk fark eden kişi olmuştur. Ç.K.P'nin ve Çin halkının Marksizm-Leninizm'i doğru biçimde anlayıp kavrayabilmesi için Marksizm-Leninizm'in Çin'in somut koşullarıyla uyumlu bir biçimde uygulanması gerektiğini vurgulamıştır. Çin devrimini ve inşayı başarıya götüren uzun devrim mücadelesi esnasında çok sayıda teorik eser kaleme almıştır. Bu nedenle Mao Zedung Düşüncesi'ne onun adının verilmesi doğal ve gerçekçi bir tercihtir.

Dördüncüsü, Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hatalardan ayrı ele alınmamalıdır. Mao Zedung, Parti ve Çin'de her etnik gruptan halk için büyük bir liderdi, ayrıca önemli bir Marksist, proleter devrimci, stratejist ve teorisyendi. Ç.K.P'nin kurulmasına ve gelişmesine, halk kurtuluş savaşı'nın başlatılmasına ve sürdürülmesine, Çin'deki tüm etnik grupların özgürleştirilmesine, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasına ve Çin'in sosyalist davasına iz bırakan katkıları oldu. Bunların yanı sıra dünyadaki ezilen ulusların özgürleşmesine ve insanlığın gelişimine de çok değerli katkılarda bulundu. Bütün bunlara rağmen son yıllarında birtakım hataları oldu. Özellikle de Kültür Devrimi'ni başlatması, uzun süren ve çok ağır sonuçlar doğuran ciddi bir "Sol" hatasıydı. Ancak, Mao Zedung Düşüncesi ve Mao Zedung'un son

yıllarında yaptığı hatalar farklı inceleme alanlarını oluşturmaktadır. Ç.K.P'nin bilimsel ve yol gösterici ideolojisi olan Mao Zedung Düşüncesi, uygulamayla doğruluğu kanıtlanmış Çin devrimine yönelik teorik ilkeleri ve tecrübelerin çıkarımlarını kapsamaktadır. Bu nedenle de Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hataları içermemektedir. Mao Zedung Düşüncesi'nin doğruluğundan şüphe edilmemesi gerektiği gibi Mao Zedung'un devrim tecrübelerinden, teorik alandaki başarılarından, Mao Zedung Düşüncesi'nin değerinden veya Çin devrimi ve inşasında yol gösterici rolünden şüphe edilmemelidir. Aynı zamanda, Mao Zedung'un sözlerinin ve yazılarının dogma olmadığı anlaşılmalı, sorgulanamaz gerçekler olarak görülüp ezberci bir tarzda araştırılmamalıdır, son yıllarında yaptığı hatalar reddedilmemeli ve bu hatalar tekrar edilmemelidir.

Peng Chengfu'nun vardığı sonuçlar

Peng Chengfu, *Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Yeni Fikirler* (Xidian University Press, 1991) adlı kitabında Mao Zedung Düşüncesi'nin temel niteliklerini şu şekilde açıklamıştır:

Birincisi, Mao Zedung Düşüncesi, Çin'de uygulanan Marksizm'dir. Mao Zedung Düşüncesi'nin şekillenme, gelişme, zenginleşme ve ilerleme seyri; Marksizm'in evrensel ilkelerini Çin devriminin somut tecrübeleriyle bütünleştirilmesi ve Marksizm'i Çin'de uygulama sürecidir. Dolayısıyla, Mao Zedung Düşüncesi ve Marksizm birbirinden ayrı görülmemeli ve biri göz ardı edilerek diğlerinden bahsedilmemelidir.

İkincisi, Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung'un şahsi görüşü değil, Ç.K.P'nin billurlaşmış kolektif zekasının belirginleşmiş halidir. Birçok Parti lideri oluşumuna ve gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu Düşünce'ye onun adının verilmesinin nedeni ise Mao Zedung'un, Çin devrimi ve inşasında edinilen tecrübeleri özetlemekte öne çıkması ve oluşum ve gelişim sürecine en fazla katkıyı onun yapmasıdır. Mao Zedung'un da aralarında bulunduğu bir grup Parti liderinin oluşum ve gelişim sürecinde en fazla katkıyı sağlamasına rağmen, Mao Zedung'un ya da diğer liderlerin görüşü değil, Parti'nin tamamının fikirleridir. Mao Zedung Düşüncesi incelenirken bu unutulmamalı ve Mao Zedung, diğer Parti liderleri ve Parti'nin tamamıyla ilişkisi doğru olarak ele alınmalıdır.

Üçüncüsü, Mao Zedung Düşüncesi, Çin'in devrimi ve inşasındaki doğru tecrübelerin bir özetidir. Düşünce'yi kabul edip geliştirmenin bir ön koşulu, onu Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hatalardan ayrı tutmaktır. Gerçeğin tek sınama ölçütünü pratik olarak kabul eden Ç.K.P, On Birinci Merkez Komitesi'nin Altıncı Genel Plenumunda Mao Zedung'u ele alarak onun teori ve pratiklerini detaylı bir biçimde incelemiştir. Marksizm'in Çin gerçeklikleriyle bütünleşmesi teorisi kanıtlanarak "Mao Zedung Düşüncesi" adını almış ve Mao

Zedung'un Kültür Devrimi döneminde yaptığı hatalar "Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hatalar" şeklinde ifade edilmiştir. "Sınıf mücadelesini asıl kavrayacak halka" olarak ele alma fikri ve "proletaryanın diktatörlüğü altında devrimi sürdürme" ilkesi hatalı bulunmuş ve Mao Zedung Düşüncesi'nden çıkarılmıştır. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesi araştırmalarının nesnesi Çin devrimi ve yapılanmasındaki tecrübelerle doğruluğu kanıtlanmış teoridir ve Mao'nun son yıllarda yaptığı hataları kapsamaz.

Diğer Değerlendirmeler

Marksizm İncelemesi İçin Materyaller (1983. 11.sayı) adlı dergide yayınlanan Mao Zedung Düşüncesi'nin Bilimsel Tanımı makalede Zhu Chongru, Wang Guorong ve Cheng Jiyao "*Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar*" adlı belgede, Mao Zedung Düşüncesi'ne tam bir bilimsel tanım getirmekle kalmayıp üç temel niteliğini de belirlediğini öne sürmüşlerdir.

Bu üç yazar, Mao Zedung Düşüncesi'nin niteliğiyle ilgili birbirinden ayırtılamaz üç etken olduğunu iddia etmiştir. Öncelikle, "Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerinin Çin devriminin tecrübesiyle bütünleşmesinin sonucu" ifadesi, oluşumu ve gelişimi için gerekli teorik kaynağı ve nesnel koşulları açıklamaktadır. İkincisi, "tüm Parti'nin kolektif zekasının billurlaşmış hali" ifadesi, Mao Zedung'un yarattığı bir görüş olmadığını, uzun devrim mücadelesinde onun temsil ettiği, Çin Komünistlerinin tecrübelerinin toplamı olduğunu ortaya koymaktadır. Üçüncüsü, çalışmalarının ve eserlerinin "temel ürünleri" ifadesi, Mao Zedung'un zorlu teorik araştırmaları esnasında yazdığı eserlerin, Mao Zedung Düşüncesi'nin ana belirimleri olduğunu belirtmektedir.

Şüphesiz ki Mao Zedung Düşüncesi, Marksizm-Leninizm'in evrensel ilkeleriyle Çin devriminin tecrübelerinin bütünleşmesinin bir sonucudur. Bu durumda Marksizm-Leninizm teorisini Çin devrimiyle bütünleştiren bütün düşünce, teori ve ilkeler Mao Zedung Düşüncesi'nin bir parçası sayılmalı mıdır? Bu şekilde bir düşünce yanlış olur. Ç.K.P'nin kurulduğu dönemde birçok Çin Komünisti ve Parti lideri, Marksizm-Leninizm teorisini Çin devrimiyle ilişkilendirmek için Çin devriminin yasalarını incelemeye başlamıştır. Ancak, bunu başaran Mao Zedung olmuştur. Bu nedenle, onun Çin devrimiyle ilgili onun ortaya koyduğu teorik sistem Ç.K.P'nin Yedinci Ulusal Kongresi'nde Parti'nin yol gösterici ideolojisi olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla, Çin devrimi sırasında diğer Parti liderleri tarafından ortaya atılan ve savunulan "bütünleşme" teorilerinin hepsi Mao Zedung Düşüncesi olarak ele alınamaz.

Mao Zedung Düşüncesi'nin, tüm Parti'nin kolektif zekasının billurlaşması olduğu fikrini ve diğer Parti liderlerinin yaptıkları katkıları; nasıl doğru bir biçimde değerlendirebiliriz?

Zhu Chongru, Wang Guorong ve Cheng Jiyao, Düşünce'nin oluşum ve gelişim sürecinde birçok Parti liderinin zorlu teorik araştırmalar yaptığını ve Marksizm-Leninizm'i Çin devrimiyle bütünleştiren birtakım doğru teoriler ürettiğini ifade etmişlerdir. Ancak, yalnızca Mao Zedung Ç.K.P'nin ve Çin halkının mücadelesini daha kapsamlı incelediğini, diğer Parti liderlerinin doğru teorilerini de alıp toparlayarak doğru bir teoriler sistemi kurduğunu da vurgulamışlardır. Öyleyse "Parti'nin kolektif zekası" Mao Zedung Düşüncesinin kaynağını oluşturmaktadır. Öte yandan "billurlaşma" kavramı da Mao Zedung'un Parti'de var olan tüm teorileri işleme tabi tutarak bunları kendi teorik araştırmalarına aktarma çabasını göstermektedir. Parti'nin "kolektif zekasının" billurlaşması, basit bir toplama veya derleme işlemi değil, teorik bir sistem oluşturmak adına organik bütünleştirme sürecidir. Diğer Parti liderlerinin Çin devrimine yaptıkları teorik katkılar, Mao Zedung Düşüncesi'ne yapılan katkılarda yansımaları bulmaktadır. Ayrıca diğer liderlerin doğru deneyleri, teorileri ve görüş ve düşünceleri Mao Zedung tarafından içselleştirilmiş ve çalışmalarına yansımıştır. Buna ilaveten bu liderler kendi sorumluluk alanlarında devrimci bir pratik sürdürmüşler ve teorik arayış süreci içinde olmuşlardır. Onlar da -Parti ve halkın mücadele sürecinde - kendilerine ait düşünce ve teoriler geliştirmişler ve bunları söz ve yazıları ile ifade etmişlerdir.

Mao Zedung'un Son Dönemindeki Hataları

Eğer, Mao Zedung Düşüncesi yalnızca doğru teorileri ve eserleri kapsıyorsa Mao Zedung'un diğer eserlerini ve sözleri ne şekilde ele alınmalıdır? Bunlar Mao Zedung Düşüncesi ile nasıl ilişkilendirilmelidir?

Şüphesiz ki; Ç.K.P, 1945'te, Mao Zedung Düşüncesi'ni Parti'nin yol gösterici ideolojisi olarak belirlediğinde, bu Düşünce'nin Mao Zedung'un eserleri, sözleri ve hayatıyla yakından ilgili olduğuna inanıyordu. O dönemde, Mao Zedung'un, Düşünce'den ayrı tutulmasını gerektiren yanlış bir ifadesine rastlanmamıştı. Ancak, "kültür devrimi" sona erdiğinde, Parti Mao Zedung'un son yıllarında yaptığı hataları ne şekilde değerlendirmesi gerektiği gibi bir sorunla karşı karşıya kalmıştı. Bu sorunu, On Birinci Merkez Komite'nin Altıncı Plenum toplantısında aldığı bir değerlendirme kararıyla çözümlendi.

Parti bu belgede, Mao Zedung'un son dönemdeki hatalarını, doğru teorilerden oluşan bir sistem olan Mao Zedung Düşüncesi'nden ayırttı ve tüm Parti üyelerini, Mao Zedung Düşüncesi'nin bayrağını taşımaya devam etmek konusunda teşvik etti. Bu çözüm Marksist bir yaklaşımdı Lenin'in Marksizm üzerine yaptığı tanım ve Stalin'in Leninizm üzerine yaptığı tanım dikkate alındığında bu açıkça görülebilir. Parti, Mao Zedung Düşüncesi'ne açık ve tam bir tanım getirerek hem düşünsel kafa karışıklıklarına son vermiş hem de bu tanımlama ile Mao Zedung Düşüncesi'ne bağlı kalarak onu geliştirmeye devam etmek açısından önemli bir iş yapmıştır. Sonuç olarak, Ç.K.P'nin yol gösterici ideolojisi olarak Mao Zedung Düşüncesi, Mao Zedung'un eserlerindeki doğru teorileri kapsamakta, Mao Zedung'un kendi düşünceleri ise onun tüm eser ve sözlerini içermektedir.

“Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar” da yer alan Mao Zedung Düşüncesi’nin bilimsel tanımını ve temel nitelikleri üzerine yapılan açıklamaları sorgulayan ve eleştiren araştırmalar da ortaya konulmuştur. 1989’da Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları (No. 2) dergisinde yayınlanan Mao Zedung Düşüncesi’nin Tanımına İlişkin İncelemeler adlı makalede şu görüşlere yer verilmiştir: “Mao Zedung Düşüncesi’nin, Mao Zedung’un hatalarını içermediği; yalnızca Çin devrimi ve inşası ile ilgili doğruluğu kanıtlanmış teorik ilkeleri ve tecrübeleri kapsadığı fikri hem yetersiz hem de Mao Zedung Düşüncesi’nin gerçekleriyle uyuşmamaktadır. Ayrıca, Mao Zedung Düşüncesi’nin, Mao Zedung’un kişisel fikirlerini değil, Çin Komünistlerinin ortak görüşlerini ifade ettiği iddiası da daha fazla incelemeyi gerektirmektedir” ifadesi yer almaktadır.

3.3. Mao Zedung Düşüncesi’nin Yapısı

Liu Shaoqi, 1945’te Ç.K.P’nin Yedinci Ulusal Kongresi’ne sunduğu Parti Program ve Tüzüğü ile İlgili Değişiklik Raporu’nda, Mao Zedung Düşüncesi’ni dokuz açıdan özetlemiştir: mevcut uluslararası dünya düzeni ve Çin’in koşulları üzerine analizleri ve Yeni Demokrasi hakkındaki teori ve politikaları; köylülerin kurtuluşu; devrimci birleşik cephe, devrimci savaş, devrimci üs bölgeleri; yeni-demokratik cumhuriyetin kurulması, Parti inşası ve kültür. Bu, Ç.K.P’nin tarihinde, Mao Zedung Düşüncesi’nin unsurları ve yapısı üzerine yaptığı ilk açıklamadır.

Haziran 1981’de düzenlenen Ç.K.P On Birinci Merkez Komitesi’nin Altıncı Plenumunda kabul edilen *“Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar”* Mao Zedung’un Marksizm-Leninizm’i altı farklı alanda yaratıcı bir biçimde geliştirdiğini açıklamıştır. Bunlar, yeni-demokratik devrim teorisi, sosyalist devrim ve sosyalist inşaa; devrimci ordunun ve askeri stratejinin kurulması, politika ve taktikler; ideolojik, siyasi ve kültürel alandaki katkılarıdır. Karar, aynı zamanda, Mao Zedung Düşüncesi’nin asıl özünü üç temel nokta olarak belirlemiştir: gerçeği olgularda aramak, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmek. Mao Zedung Düşüncesi’nin bilimsel sisteminin bu özeti ve değerlendirmesi, araştırmacılar ve bilim adamları tarafından kabul edilmiştir ve Düşünce’nin bileşenleri üzerine yapılan araştırmalarda bu Karar’a atıfta bulunulmuştur. Ancak, Çin’in reformu, açılım ve sosyalist modernleşme ilerledikçe ve Çin’e Özgü Karakteristiklerde Sosyalizmin İnşası teorisi oluşturulduğunda, araştırmacıların bir kısmı, Önerge’de sunulan özeti oldukça sorgulamışlardır. Kararda söz edilen altı katkının ve üç temel noktanın, Mao Zedung Düşüncesi’nin tüm içeriğini yansıtmadığı fikri öne sürülmüştür. Bir kısım araştırmacı Mao Zedung Düşüncesi sisteminin daha geniş bir bakış açısıyla ele alınabileceğini ve tecrübeler, somut teoriler ve üçüncüsü dünya görüşü ve metodoloji olmak üzere üç grupta veya düzlemde incelenebileceğini ileri sürmüşlerdir. “Çin devrimi ve inşası, siyasi

ve askeri mücadeleler; ekonomik ve kültürel gelişim ilk gruba; yeni-demokratik devrim ve sosyalist inşa ikinci gruba; felsefe ve metodolojisi üçüncü gruba girmektedir.”

Çin’e Özgü Karakteristiklerde Sosyalizmin İnşası teorisinin Mao Zedung Düşüncesi’nin bir unsuru olup olmadığı bir dönem tartışılmış bir konudur. Çok sayıda araştırmacı, Ç.K.P On Üçüncü 1989’da Merkez Komitesi’nin Beşinci Plenumunda geçen bir ifadedeki ilkeler doğrultusunda bu teorinin de Mao Zedung Düşüncesi’nin önemli bir unsuru sayılması gerektiğini öne sürmektedirler.. Söz konusu ifade şu şekildedir: “Yoldaş Deng Xiaoping tarafından, ortaya atılan, Marksizm-Leninizm’i Çin gerçekliğiyle bütünleştirme ilkesiyle uyumlu fikir ve teoriler Mao Zedung Düşüncesi’nin ve yeni tarihi koşullardaki sürekliliği ve gelişiminin önemli bir parçasıdır. Bunlar hem Parti hem he Çin halkı için entelektüel birer hazinedir.” Ancak, Ç.K.P’nin On Dördüncü Kongresi’nde Çin’e Özgü Karakteristiklerde Sosyalizmin İnşası teorisinin sistematik bir açılımını sunmasından sonra ve On Beşinci Kongresi’nde de Deng Xiaoping Teorisi’nin tanımını vermesinin ardından araştırmacılar arasında bu konuda genel bir görüş birliği ortaya çıkmıştır. Aşağıdaki başlıklar Mao Zedung Düşüncesi’nin birtakım temel teorilerini sadece genel olarak ele alacaktır; çünkü ilerleyen bölümlerde bunlar her boyutu ile daha detaylı bir biçimde ele alınacaktır

Mao’nun Yeni-Demokratik Devrim Teorisi

Bu teori üzerine birkaç farklı görüş bulunmaktadır.

İlk görüş, Mao Zedung’un Yeni Demokrasi teorisinin, bir yeni demokratik – devrim teorisi olduğunu ve bunun şu unsurları kapsadığını ileri sürmektedir: emperyalizm ve proletarya devrimleri çağında; işçi sınıfı, köylülük kent küçük burjuvazisi ve ulusal burjuvazinin; emperyalizme, feodalizme ve bürokrat – kapitalizme karşı proletarya önderliğinde bir devrimi olarak bir demokratik koalisyon hükümeti kurmayı hedeflediğini; bu hükümetin proletaryanın önderliğinde demokratik sınıfların katıldığı bir hükümet olması

Bu teorinin yeni-demokratik devrim aracılığıyla sosyalizme ulaşmayı hedefleyen oluşan iki aşamalı bir strateji önerdiğini; birbiriyle bağlantılı bir dizi siyasi, ekonomik ve kültürel programlar ortaya koyduğunu; şehirleri kırsal bölgelerden kuşatarak silahlı güçle iktidarı ele geçirmeyi öngördüğü... Ve Çin devriminin birbirleri ile bağlantılı, üç sihirli silahı olarak birleşik cepheyi, silahlı mücadeleyi ve Parti inşasını tanımlaması... Bu görüşe göre, Ç.K.P’nin yeni-demokratik devrim dönemindeki teorilerinin ve faaliyetlerinin doğru özeti bu şekilde olmalıdır.

İkinci görüş, daha geleneksel bir bakış açısına sahiptir. Çin’in yeni-demokratik devriminin, Rusya’daki Ekim Devrimi’nin başarıya ulaştığı ve Çin’deki proletaryanın uyanışa geçtiği bir dönemde meydana geldiğini, dolayısıyla proletarya tarafından yönetildiğini, katılımcılarının çoğunlukla işçi sı-

nı ve köylülerden oluştuğunu; emperyalizm, feodalizm ve bürokratik- kapitalizme karşı gerçekleştirildiğini, proletaryanın önderliğinde ve demokratik sınıfların katılımıyla demokratik bir koalisyon hükümeti kurmayı hedeflediğini iddia etmektedir. Bu görüş devrimin çağını, önderliğini, itici güçlerini, hedeflerini ve görevlerini tanımlamaktadır.

Üçüncüsü Çin devrimini, önderliği, hedefleri, itici güçleri ve görevleri olmak üzere dört temel başlıkta incelemektedir.

Sonuncu görüş ise yeni-demokratik devrime ait genel çizginin temel fikirlerinin; önderlik, itici güçler ve hedeflerden oluştuğunu vurgulamaktadır.

Mao'nun Sosyalist Devrim ve İnşa Teorisi Üzerine

Araştırmacılar, Mao Zedung ve diğer Çin Komünistleri tarafından yeni-demokratik devrimin zaferinin sonrasında; sosyalizme geçiş için tasarlanan politikaların, Çin'deki sosyalist sistemin kurulmasına yönelik oldukça zorlu problemlerin birçoğunu çözümlendiğinde hemfikirdir. Bu politikalar arasında, sosyalist sanayileşme ile sosyalist dönüşüme eşit önem verme ilkesi ve üretim araçlarının özel mülkiyetinin aşamalı olarak adım adım dönüştürülmesine yönelik politikalar yer almaktadır.

Çin'de sosyalist sistemin kurulmasından sonra Mao Zedung, tüm olumlu etkenleri harekete geçirip Çin'deki tüm etnik grupları bir araya getirerek güçlü bir sosyalist ülke kurma stratejisini ortaya koymuş ve ülke içinde iki tür farklı toplumsal çelişki bulunduğunu -düşmanla bizim aramızdakiler ve halk içindeki çelişmeler- açıklamıştır. Bunların doğaları gereği birbirinden tamamen farklı olduğunu ve ayrıştırılması gerektiğini ve doğru biçimde ele alınması gerektiğini savunmuştur.

Araştırmacılar, bu temelde dört konuya odaklanmaktadır. Birincisi sosyalist toplumdaki çelişkilerdir. Mao Zedung'un son yıllarında hatalar yapmış olması nedeniyle; araştırmacılar bu alanda çalışmaya büyük önem vermektedirler. Bu amaçla toplumdaki temel çelişkiler, baş sorun (en önemli sorun) ve iki farklı türde çelişme sorunu ve toplumun gelişmesinin itici gücü sorununu incelemektedirler.

İkincisi Çin'in sanayileşme yolu üzerinedir. Araştırmacılar, Mao Zedung'un bu alanda yaptığı teorik katkıları genel olarak kabul etmektedirler. Sovyetler Birliği tecrübesinden ders çıkarmak, başka ülkelerin sanayileşme modelini körü körüne benimsememek, Çin'in kendi gerçeklerinden yola çıkmak ve ağır ve hafif sanayiyle tarım arasındaki ilişkileri doğru yönetmek gibi fikirleri hakkında detaylı açıklamalarda bulunmaktadırlar.

Üçüncü konu, sosyalist inşada her türlü ilişkiyi doğru şekilde ele alıp genel dengeyi koruma üzerine inceleme yapılmakta ve Mao Zedung'un *On Başlıca İlişki Üzerine* makalesini bu konuyla ilgili yazı ve demeçlerini derinlemesine inceleyip bu fikirlerin önemini ve Mao Zedung'un bunları nasıl geliştirdiği üzerinde durmaktadırlar.

Son konu ise Mao Zedung'un son dönemde yaptığı hataların incelenmesi ve onun sosyalist inşa teorisi ile ilgili yetersiz yönler ve sınırlılıkları üzerinde durulmaktadır.

Mao'nun Devrimci Ordu İnşası ve Askeri Stratejileri Üzerine

Mao Zedung'un bu konuyla ilgili çok büyük katkıları olduğuna inanılmaktadır. Birincisi, Çin'in devrimci savaşının niteliklerini ve yasalarını, ülkenin gerçekleri çerçevesinde ve bilimsel bir biçimde incelemiştir. İkincisi, halka ait olan yeni tipte bir ordu inşa etmek için sistematik ve temel ilkeler bütününe oluşturmuştur. Ordunun, Parti önderliğine sadık bir şekilde tabi olması ve halka tüm benliğiyle hizmet etmeyi temel amacı olarak benimsemesi gerektiği ilkesini ortaya atmıştır: "Bizim ilkelerimiz çerçevesinde Parti silaha kumanda etmelidir ve silahın Parti'yi kumanda etmesine asla izin verilmemelidir." Üçüncüsü, bir halk savaşı başlatma fikrini geliştirmiş; halk ordusunu temel alarak, geniş halk kitlelerini harekete geçirerek ve kırsal üs bölgeleri kurarak halk savaşı ile ilgili bütünsel bir strateji kurmuştur. Dördüncüsü, Yeni Çin'in kurulmasının ardından, ülkenin güçlü bir orduya ek olarak hava ve deniz kuvvetlerinde de güçlenmesi, diğer teknik silahlar ve modern ulusal savunma teknolojileri alanında gelişmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Halk ordusu inşa etme fikri üzerine yapılan araştırmaların beş farklı odağı vardır:

Halk Ordusunun doğası üzerine: araştırmacılar, söz konusu ordunun doğasını saptarken hangi ilkelerin izlenmesi gerektiğini ve Ç.K.P'nin iktidarı ele geçirmesinin ardından oluşan yeni koşullar altında bu doğasının değişip değişmeyeceğini tartışmaktadırlar.

Ordunun amacı. Halka tüm benliğiyle hizmet etmek her zaman temel hedefi olmuştur ancak, bazı araştırmacılar, bu hedefin bir şekilde yeni tarihsel koşullar altında değişmiş olabileceğini tartışmaktadırlar.

Ordunun işlevleri. Bu konuda en çok tartışma, yeni tarihsel koşullar çerçevesinde halk ordusunun sadece bir savaş gücü mü yoksa devrim döneminde ve sonraki dönemlerde olduğu gibi -aynı zamanda- çalışan ve emek veren bir güç mü sayılması gerektiği üzerinde durmaktadırlar.

Ordunun iç işleyişi. Bu konuda üç farklı görüş vardır. İlki ordu içinde esas olarak ideolojik ve siyasi çalışmalara odaklanmak, ikincisi orduyu sıkı bir disiplinle yönetmek ve üçüncüsü de ordunun kendi öz disiplini temelinde, demokratik bir anlayışla yönetilmesi.

Halk Ordusunun kuruluş hedefinin tanımı. Araştırmacıların büyük bir kısmı, nihai hedefin modern, standartlaşmış, devrimci ve güçlü bir ordu bir kurmak olduğu konusunda hemfikirdir. Temel hedefin, "dünya-tipi " bir ordu kurmak olduğu yönünde görüşler de vardır.

Mao Zedung'un, devrimci halk savaşına yönelik strateji ve taktiklerine ilişkin görüşleri üzerine yapılan araştırmalarda iki sıcak konu bulunmaktadır. İlki, on iki cilt olarak basılmış Başkan Mao Zedung'un Halk Ordusu, Halk Savaşı, Strateji ve Taktiklerle İlgili Beyanatlarından Seçmeler adlı kitapta özetlendiği üzere, şu ilkeler tartışılmaktadır:

“Bir savaşın yasalarını incelerken nesnel ve çok yönlü bir bakış açısına sahip olmak”, fikri “Çin'in devrimci savaşının nitelikleri, girdiğimiz savaşları yönlendiren çizgiyi, stratejiyi ve taktik ilkeleri belirlemektedir “fikri” ve “aktif” savunma bakış açısına bağlı kalmak ve pasif savunma bakış açısına karşı çıkmak”, fikri “üstün nitelikli bir kuvvet hazırlayıp düşman güçlerini birer birer yok etmek” ve “kesin olarak kazanacağımız çarpışmalara girip kazanamayacağımız çarpışmalardan kaçınmak” gibi.

İkincisi ise Mao Zedung'un, devrimci halk savaşı için geliştirdiği strateji ve taktik ilkelerin, halk ordusunu gelecekteki savaşlarda zafere götürüp götürmeyeceği, başka bir deyişle bu ilkelerin modern savaş koşullarındaki geçerli olup olmadığı üzerinde durulmaktadır.

Mao'nun Politika ve Taktikler Üzerine Teorileri Araştırmalar

Bu alandaki teorilerin dört boyutu olduğu düşünülmektedir.

İlki, Marksist sınıf analizi yöntemiyle kimin dost kimin düşman olduğuna karar verilmesidir.

İkincisi, başlangıçta zayıf olan devrimci güçlerin, hem nesnel hem de öznel koşullarda meydana gelen değişimle gerici güçleri yenebilecek güce ulaşması; düşmanı stratejik olarak küçümseyip onu taktik anlamda tüm gücü ile düşünüp ciddiye almak; ayrıca da mücadelenin ana hattına odaklanıp her yöne saldırı yapma politikasından kaçınma ilkesidir.

Üçüncüsü, farklı düşmanlarla farklı yollarla mücadele etme ve düşmanları bölme stratejisi; çelişkilerden faydalanma, çoğunluğa kazanmak, azınlığa karşı çıkmak ve düşmanları teker teker yenme politikası; düşman kontrolündeki bölgelerde yasal ve yasa dışı çalışmanın koordinasyonu ve yeraltında çalışan kadroları iyi seçmek; gerici sınıf mensuplarına ve devirmiş olduğumuz gericilere bir çıkış yolu sunma politikası; birleşik cephe içinde mücadele yoluyla birliği sağlama birleşik cephe içinde bağımsızlık ve inisiyatifi koruma politikası..

Dördüncüsü devrimci birleşik cephede proletaryanın önderliği ve cephe içinde yönetenle yönetilen arasındaki ilişkinin doğru ele alınması sorunlarıdır.

Mao'nu İdeolojik, Siyasi ve Kültürel Çalışma Teorileri Üzerine Araştırmalar

İdeolojik ve siyasi çalışma ile ilgili teorileri inceleyen araştırmacılar, bu iki alandaki çalışmaların, ekonomik alandaki ve diğer alanlardaki bütün çalışmaların can damarı olduğu fikrine odaklanmaktadırlar. Kültürel alanda ise Mao Zedung'un Yenan Edebiyat ve Sanat Forumu'ndaki Söyleşiler adlı eseri üzerinde durulmaktadır. Kültürel çalışmalar ilkesi çerçevesinde Mao Zedung'un yaratıcı fikirler öne sürdüğü ve Çin'de Komünizm ışığında, ulusal, bilimsel ve kitle kültürüne duyulan gereksinimi vurguladığı savunulmaktadır.

Mao'nun Proleter Bir Parti İnşası Teorisi Üzerine Çalışmalar

Mao Zedung'un Parti inşası ile ilgili fikirleri genellikle olumlu bulunmaktadır. Araştırmacılar, Mao'nun bu alanda üç temel başarısı olduğuna inanmaktadırlar. Birincisi, Parti'yi ideolojik olarak inşa etme zorunluluğunu vurgulamış olması ve Parti üyelerini Marksizm-Leninizm üzerinde eğitmek için iyi bir yöntem olan düzeltme hareketini başlatmıştır. İkincisi, Parti çalışması için birtakım güzel gelenekler ve çalışma stilleri geliştirmiştir. Teoriyi pratikle birleştirmek, kitlelerle yakın bağlar kurmak, eleştiri ve öz eleştiri yapmak, söz konusu çalışma stillerden birkaçıdır. Üçüncüsü, İktidara gelen proletarya partisinin nasıl inşa edileceği konusunda teoriler üretmiştir. İktidarda olan partinin tüm üyelerinin, kapitalist fikirlerin yozlaştırıcı etkisine karşı koymalarını, kitlelerden uzaklaşmayı getiren bürokratik uygulamalara karşı çıkmalarını, alçakgönüllü ve sabırlı, ihtiyatlı yaklaşımlarını sürdürmelerini ve kibirden ve acelecilikten uzak durarak sıkı çalışmalarını ve sade bir yaşam sürdürmelerini talep etmiştir.

Mao Zedung'un Parti inşası üzerine fikirleri son yıllarda araştırmacılar ve bilim adamları arasında canlı bir ilgi odağı haline gelmiştir. Yapılan yeni araştırmalar sonucunda Mao Zedung'un Parti inşası teorisi ile ilgili yeni ve kapsamlı bir çerçeve çizilmiştir. Bu doğrultuda yeni geliştirilen fikirler Parti İnşa Teorisinin şu yönleri üzerinde odaklanmaktadır:

Parti'nin ideolojik düzeyinin güçlendirilmesi; partiyi siyasi çizgisi doğrultusunda ve ona uygun olarak güçlendirme politikalarının belirlenmesi; demokratik-merkeziyetçiliği iyi uygulayarak tüm Parti'nin coşkusunu harekete geçirmek; parti kadrolarının geliştirilmesi ve parti kadroları ile ilgili çizgiler ve politikalarını geliştirilmesi; Parti'nin çalışma tarzının iyileştirilmesi ve Parti içi mücadelelere yönelik ilke ve yöntemleri içermektedir.

İkinci olarak, Mao Zedung'un Parti İnşa teorisinin oluşum ve gelişimine

nasında şekillenmeye başladığına dair genel bir kanı mevcuttur. Mao Zedung bu dönemde Marksist-Leninist Parti inşası ile ilkeleri Ç.K.P üzerinde yaratıcı bir biçimde uygulamaya başlamıştır. Oluşumun sembolü ise 1929'da düzenlenen Gutian Toplantısı'nda alınan karar olarak kabul edilmektedir.

Araştırmacıların üzerinde durduğu bir diğer konu da Parti İnşa teorisinin gelişimindeki aşamalardır. Bu araştırma ve tartışmalara demokratik devrim döneminin yanı sıra Parti'nin iktidarda olduğu inşa dönemi de dahil edilmiştir. Parti İnşa teorisinin bir bütün olduğunu ve aşamalara bölünmemesi gerektiğini savunanlar olsa da araştırmacıların birçoğu bahsi geçen iki döneme bölmek konusunda ısrarcıdır. Bunun nedeni, Parti'nin devrimi yönettiği dönemle iktidara geldiği ve inşayı yönettiği dönemde ortaya koyduğu teorilerin birbirinden çok farklı olması ve Mao Zedung'un 1949 sonrasındaki Parti İnşa teorilerinin ancak iktidardaki bir parti için geçerli olabilmesidir.

Bir diğer araştırma sonucu da Mao Zedung'un Parti İnşa teorisinin temel özelliğinin daha iyi ortaya konması çabasıdır. Bu konuda bir bölüm araştırmacılar: temel özelliğin "*Parti'yi ideolojik olarak güçlendirmek*" ilkesi olduğunu diğerleri ise iki ilkenin bileşimi olduğunu savunmaktadırlar. Bunlara göre: temel özellik "*Parti'yi siyasi çizgisine uygun olarak güçlendirmek*" ile "*Parti inşasında ideolojik konulara en yüksek önceliği vermek*" ilkelerinin bileşkesidir.

Diğer yandan; araştırmalarda Parti'nin iktidar partisi olarak inşa edilmesi teorisinin açılımı üzerine bazı yeni kavrayışlar ve aşamalar kaydedilmiştir. Bu konuda da henüz genel bir uzlaşmaya varılamamıştır. Zheng Derong ve diğer yazarlar Mao Zedung Düşüncesi'nin Tarihçesi adlı kitapta, Parti'yi iktidar partisi olarak inşa etme teorisinin beş boyutu olduğunu öne sürmüşlerdir. Bunlar, sosyalist devrimin ve inşanın Ç.K.P önderliğinde gerçekleşmesi; Partinin sade yaşama sıkı çalışma ilkesi ve kitlelerle yakın temasın korunması gibi güzel çalışma stillerinin sürdürülmesi; öznelcilik, sektercilik ve bürokrasiyle mücadele; iktidardaki Parti'nin üyelerine ve kadrolarına karşı çok sıkı bir disiplin uygulaması; Parti'nin demokratik merkezîyetçiliğinin geliştirilmesi ve Parti içi demokrasinin geliştirilmesi; Parti'yi güçlendirmek için düzeltme hareketinin önemli bir araç olarak kullanılmasıdır.

Parti Doktrinleri Koleksiyonu'nda ise Mao'nun İktidardaki Partinin İnşası ile ilgili teorilerinin altı boyutu olduğunu ifade edilmektedir: ideolojik ve eğitim çalışmalara öncelik verilerek dünya görüşünün dönüştürülmesi; Parti inşasının, merkezi hedef olan sosyalist ekonomik gelişime tabi olması ve bu amaca hizmet etmesi; demokratik merkezîyetçilik sisteminin iyileştirilmesi; geniş sayıda gelişkin kadro havuzunun oluşturulması; halk kitleleri ile iyi ilişkiler kurulmadan sosyalist sistemin var olamayacağı fikrinin benimsenmesi; Parti'yi ileriye taşımak için doğru eleştiri ve öz eleştiri yöntemlerinin harekete geçirici araçlar olarak kullanılması.

Son olarak, bu alandaki araştırmalar sayesinde partinin demokratik-merkezîyetçilik ilkesi daha iyi kavranmıştır. Mao Zedung'un bu konuyla ilgili üç önemli teorisi bulunduğu genel kabul görmektedir: "birincisi, demokratik-

merkeziyetçiliğin, demokrasi ve merkeziyetçiliğin diyalektik birleşimi olduğu ve aynı zamanda demokrasi temelinde merkeziyetçiliği ve merkezileşmiş yönlendirme altında demokrasiyi ifade ettiğiidir. İkincisi, demokratik merkeziyetçiliğin, “kitlelerden kitlelere” şeklinde ifade edilen kitle çizgisinin bir uygulama süreci olmasıdır. Üçüncüsü ise, demokratik-merkeziyetçiliğin Parti içinde uygulanabilmesi için tüm Parti üyelerinin bu yolla coşkularının geliştirilmesidir.

Kaynakça

“Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar” a Ek Yorumlar. People’s Publishing House, Beijing, 1983.

Zheng Derong ve Çalışma grubu., Mao Zedung Düşünce’sinin Gelişme Tarihi, Jilin People’s Publishing House, Changchun, 1990.

Peng Chengfu ve Çalışma grubu; Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Yeni Görüşler, Xi-dian University Press, Xi’an, 1991.

Zhang Jingru ve Çalışma grubu “Mao Zedung Düşünce’sinin Gelişme Tarihi Üzerine Çeşitli Sorunlar”

Çin Komünist Partisi’nin Tarihi Üzerine İnceleme 1988(2.Cilt).

Başlık 4

Yeni Demokrasi Teorisi Üzerine

Yeni Demokrasi Teorisi Mao Zedung'un teorik düşünce sisteminin en temel bileşenidir ve büyük ölçekli bakış açısından bu sistem, yeni demokratik devrim teorisi ve yeni demokratik toplum teorisi olarak adlandırılan iki ana bölümden müteşekkildir. Küçük ölçekli bakış açısından ise Yeni Demokrasi, Mao Zedung'un önderlik ettiği Çin Komünistleri tarafından Yeni Demokrasi aşaması döneminde, Çin Devrimi ve Çin toplumundaki sorunların üstesinden gelmek için geliştirilmiş, teori, çizgi, ilkeler, politikaları ve bu sorunlara karşılık gelen deneyimleri temsil eder.

4.1 Yeni Demokratik Devrim Teorisi

Yeni Demokratik Devrim Teorisi, genel çizgi üzerine teorileri, izlenecek genel güzergahı ve geniş anlamda Yeni Demokratik Devrim için Mao'nun deyişi ile üç "tılsımı" ihtiva eder. Ancak dar anlamıyla yalnızca, devrime ilişkin genel çizgi ve güzergahı içerir. Araştırmacılar çoktandır onu dar anlamıyla ele almakta hatta devrimci güzergahla ilgili teorileri bile ona dahil etmemektedirler. Bu, esasında son derece dar bir anlayıştır. Onu geniş anlamıyla araştırmak gelecek açısından daha anlamlıdır.

Yeni Demokratik Devrim Düşüncesi Ne Zaman Oluşturuldu?

Araştırmacılar, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi 11. Plenumunun 3.oturumu ardından, Yeni demokratik Devrim teorisi üzerine incelemelerde hem genişliğine hem de derinliğine dikkat çekici bir gelişme kaydettiler ve 85

devrimin perspektifleri, hedefleri, amaçları ve onun itici güçleri gibi kimi başlıklarda mutabakata vardılar. Ne var ki, teorinin esas içeriğinin ne olduğu, ne zaman oluşturulduğu ve onun oluşumunu neyin simgelediği; ayrıca Çin Devriminin iki aşamalı stratejisi gibi kimi başka sorunlar üzerinde bir görüş birliğine ulaşmaları şimdilik zor görünmektedir.

Yeni Demokratik Devrimin İçeriği Tartışmaları

Yeni Demokratik Devrim üzerine temel düşüncenin oluşum evresi ve onun oluşumuna işaret eden olay hakkında farklı fikirler mevcuttur. Bir görüş Yeni demokratik Devrim teorisinin 1925 de Ç.K.P 4. Ulusal Kongresi gerçekleştiğinde oluşmaya başladığını ileri sürerken, diğerleri bunun, Mao Zedung'un kültür devrimi öncesi popüler olan ve *"Çin Toplumunda sınıfların çözümlemesi"* adlı çalışmanın Aralık 1925'de yayınlanmasıyla birlikte gerçekleştiğini ileri sürer.

Kültür Devrimi sonrasında araştırmacılar kimi yeni görüşler geliştirdiler. Bazıları, Yeni demokratik Devrim teorisinin asli içeriğinin, yeni demokratik siyasi iktidarla ilgili olduğu ve oluşumunun sembolünün belirlenmesinde bu kriterin dikkate alınması gerekeni savundular. Oluşum açısından da onun bütün partinin ortak konsensüsü olduğu olay olarak görülmesi gereğini savundular. Mao Zedung, *"Çin Toplumunda sınıfların çözümülenmesi"*nde söz konusu teoriyi öncelikle siyasal iktidarla ilgili bir teori olarak görmüş olmasına karşın, bu fikir henüz tüm parti tarafından kabul edilmemişti. O sıralarda Chen Duxiu'nun, "ikinci devrim" olarak formüle ettiği düşünce partideki hakim anlayışı temsil ediyordu.

1927'nin ilkbaharında, Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi Siyasi Bürosu, Komünist Enternasyonal'de alınan kararlarla ilgili açıklayıcı bilgiler sunan bir karar belgesi dağıtmıştı. Parti bu belgede, "Komünist Enternasyonal yürütme komitesinin 7. Genişletilmiş plenumunda Çin sorununun çözümü ile ilgili kararı" açıklıyor ve "ikinci devrim düşüncesinin" hatalı yanlarını ve ondan kaynaklanacak zararları eleştiriyor ve yeni demokratik siyasi iktidar hakkındaki teoriyi görece daha tam detaylandırıyordu. Bunun sonucunda tüm Parti, demokratik siyasal iktidarla ilgili konularda açık bir kavrayışa sahip oldu. Dolayısıyla, ilk kez 1927'nin ilkbaharında Yeni Demokratik Devrim konusunda temel düşünceler şekillenmiş oldu.

Başka kimi araştırmacılar, Yeni demokratik devrim teorisi üzerine temel düşüncelerin, Ç.K.P, kırlardan şehirleri kuşatma sorununu ve siyasi iktidarın silahlı güçler tarafından ele geçirilmesi tezlerini resmi olarak ileri sürdüğünde, oluşmaya başladığını savundular. Mao Zedung tarafından temsil edilen Çin Komünistleri, 1925'in başlarından 1926'ya kadar Yeni demokratik Devrim Teorisi'nin oluşumuna hayli katkıda bulunmuş olsalar da; henüz silahlı kuvvetler tarafından iktidarın ele geçirilmesi ve şehirlerin kırlardan kuşatılması görüş-

lerini gündeme getirmemişlerdi. Jinggang dağlarında devrimci üslerin kuruluşuna yol açan bu tezler, -işçi ve köylülerin silahlı güçleri tarafından kurulmuş bağımsız rejim düşüncesi- ilk kez Mao Zedung'un 4 Ekim 1927 tarihli Ç.K.P Merkez Komitesi siyasi bürosu genişletilmiş toplantısında ele alındı. Dolayısıyla Mao Zedung'un Temmuz 1927'de ki bu konuşması Yeni demokratik Devrim teorisi başlangıç temelini oluşumuna işaret eder.

Açıkçası, yukarıda ifade edilen iki görüş arasındaki fark, yeni demokratik devrim düşüncesinin oluşumunu değerlendirmek için gerekli ölçütü sağlar. Peki, bunlardan hangisi daha makuldür? Bu soruya yanıt vermek başka bir yaklaşımın devreye girmesini gerektirir. Bu görüşe göre, Çin devriminde proletaryanın önderliğinin zaferde oynadığı kilit rolden dolayı, proletaryanın önderliği sorununa getirilen çözüm, yeni demokratik devrim düşüncesinin alacağı şeklin teyidinin başlıca kriteri olacaktır. Proletaryanın önderliği meselesi Eski tipte demokratik devrimi; yeni demokratik devrim 'den ayıran kriter olduğu kadar yeni demokratik devrim teorisinin de çekirdeğidir; zira bu problem hakkında açık bir kavrayışa ulaşılmadan Ç.K.P başka hiçbir problemi çözemezdi.¹ Bu araştırmacıların görüşleri yeni demokratik devrim teorisinin bütün ve eksiksiz bir anlayışına dayandığı için daha cazip karşılanmıştı.

Ne var ki tartışma, araştırmacılar proletaryanın önderliğin, hangi dönemde oluştuğu ve onun oluşumunu hangi tarihsel olayın simgelediği konusunda anlaşmaya varamadıklarından dolayı çözümlenemedi. Genel olarak, Ç.K.P'nin yalnızca proletaryanın önderlik sorununu ortaya atmış olmasından dolayı değil, fakat aynı zamanda proletaryanın bu önderliğe nasıl ulaşabileceği ve devrime nasıl önderlik edebileceği üzerine siyasetin tayin edilmesini de formüle ettiğinden dolayı 4. Ulusal Kongrenin yeni demokratik devrim teorisinin oluşumunu simgelediğine inanılır. Ancak, başka kimi araştırmacılar, teorisinin oluşumunun, Çin toplumundaki sınıfların bilimsel ve detaylı bir analizini ve devrimin geleceğini proletaryanın önderliği bakış açısı ile bütünleştirdiğinden dolayı Ç.K.P'nin 4.kongresinden sonra Mao Zedung'un "Çin toplumunda sınıfların analizi" yayınlandığında gerçekleştiğini savunmaktadırlar. Hala, teorisinin oluşumunun 4. Kongreden sonra gerçekleştiğine inananlar mevcuttur; zira onlara göre Ç.K.P, 4. Kongrede meseleyi ileri sürmüş olmasına ve kongre sonrasında sorunu daha iyi anlamış olmasına karşın, proletaryanın önderliği konusunu doğru biçimde çözüme kavuşturamamıştır. Nihayetinde, sorunu ileri sürmek onu çözmekten farklıdır.

Ç.K.P, silahlı kuvvetler tarafından devlet iktidarını ele geçirme ve kırlardan şehirleri kuşatma teorisini formüle ettiğinde, sorun da doğru biçimde çözülmüş oldu. Buradaki anahtar, köylü sorunu ve silahlı mücadele sorunlarını

1 Zheng Denong and Dong Shiming " Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim Teorisi Üzerine Araştırmalar Üzerine Bir Değerlendirme" see Shi Zhongquan (ed.), Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Araştırmalarla İlgili Bir Değerlendirme, Merkezi Parti Yayını Yayınevi. 1992 s. 177-181

çözmekle ilişkilidir. Proletarya yalnızca, devrimci silahlı güçlerin kontrolü alındıktan ve köylülüğe dayanan tarım devrimine önderliğe başladığında Çin devriminde zafer kazanabilirdi. Dolayısıyla yeni demokratik devrim teorisi, Ç.K.P, kırlardan şehirleri kuşatma şeklindeki devrimci yolu geliştirdikten ve bu yol ile bağlantılı çeşitli sorunları çözümledikten sonra proletarya önderliği sorunu çözümlenmiş olmaktaydı. Kısacası, yeni demokratik devrim teorisi üzerine temel düşünce takriben 1930'larda, kırlardan şehirleri kuşatma teorisi formüle edildiğinde biçimlendi. Bu yaklaşım diğerlerine nazaran daha ikna edicidir.

Teorinin İlk Olgunlaşma Aşaması:

Ne var ki, bu tartışma da ardında, proletaryanın önderliğine ilişkin sorunların ne zaman gerçekten çözüldüğüne dair bir boşluk bırakır. Sorun, Mao Zedung tarafından temsil edilen Çin Komünistleri, Çin burjuvazisini tam olarak anladıkları ve bu sınıfla ilgili ilke ve politikaların tam olarak oluşturdukları Japonya'ya karşı savaş evresine kadar gerçekleşmedi. Çin Burjuvazisine dair açık bir kavrayış olmaksızın, proletaryanın "kime önderlik edeceği" ve "nasıl önderlik edeceği" soruları tam olarak yanıt bulamazdı. Aslında, yeni demokratik devrim teorisinin, Japonya'ya karşı savaş evresinde oluşturulup formüle edilmiş olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla, yeni demokratik devrim teorisinin şekillenmesinin uzun bir tarihsel evreyi gerektirdiğine inanmak daha güvenilir ve daha uygun bir görüş olacaktır.

Ç.K.P, yeni demokratik devrim teorisinin temel ön düşüncelerini, birinci ulusal kongresinden 4. Ulusal kongresine kadar karşılaştığı sorunlarla ilgili çözümler arayışı içinde oluşturdu. Ve, bu görüşler Mao Zedung'un "*Çin toplumdanda sınıfların analizi*" makalesi ve diğer makalelerinde değerlendirilip geliştirildi. Japon işgaline karşı direniş süresince bütün bu görüş ve değerlendirmeler zenginleştirildi ve yeni demokratik devrim teorisi hakkında bütünsel bir teorik sisteme dönüştü.

Araştırmacıların teorinin oluşum aşamaları ile ilgili olarak birbirleriyle olan anlaşmazlıklarındaki başlıca neden, yeni demokratik devrim teorisinin içeriğini farklı görmeleridir. Kimileri geleneksel anlayışa göre teorinin içeriğinin 5 sorundan oluştuğuna inanmaktadırlar: çağ/dönem, önderlik, devrimin itici güçleri, hedefleri ve devrimin geleceği. Diğerleri ise yeni demokratik devrimin temel düşüncesinin devrimin genel çizgisi olduğuna inanmakta ve bu genel çizginin içeriğinin 3 sorunu içerdiğini düşünmektedirler: önderlik, devrimin itici güçleri ve devrimin hedefleri. Aslında, günümüzde de kimi araştırmacılar tarafından savunulan yukarıdaki iki fikir, Mao Zedung'un "*Yeni demokrasi Üzerine*" adlı çalışmasından alınmıştır.

Yeni Araştırmalar

Araştırmacılar, 80'lerden sonra bir dizi yeni görüşler geliştirdiler. Silahlı güçler tarafından devlet iktidarının ele geçirilmesi ve kırlardan şehirlerin kuşatılması şeklindeki devrimci yol, devrimin zaferi için çok kritik bir öneme sahip olduğundan dolayı aynı zamanda; devrimci yolun da yeni demokratik devrimin temel içeriği içine dahil edilmesinin gerekli olduğunu ileri sürdüler. Çin'in o özel dönemdeki gerçekliğine göre, köylülük Çin devrimindeki ana güçtü ve köylülüğün Tarımsal Devrimi yeni demokratik devrimin temel parçasıydı. Eğer kırlardan şehirleri kuşatma stratejisi izlenmezse, proletarya, tarımsal devrimler başlatmak için köylülüğü örgütlemek ve harekete geçirmek elinden gelmeyecek, emperyalizm ve feodalizmi bertaraf edemeyecek ve hiçbir şekilde devrimi tam zafere ulaştıramayacaktı. Bir anlamda, yeni demokratik devrim teorisi devrimci yol fikrini -silahlı güçler tarafından devlet iktidarının ele geçirilmesi ve kırlardan şehirlerin kuşatılması- ve pratiğini içermedikçe teori tam sayılamaz. Araştırmacılar, yaygın biçimde, yeni demokratik devrim teorisinin Mao Zedung Düşüncesi'nin çekirdeği olduğunu ve kırlardan şehirleri kuşatma stratejisinin şeklindeki devrimci yolun oluşumunun bu teorisinin oluşumuna işaret ettiği konularında mutabıktırlar. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumunu simgeleyen kırlardan şehirleri kuşatma bakış açısını, yeni demokratik devrim teorisinin temel düşüncelerinden ayırmak akılcı değildir. Ek olarak yeni demokratik devrim teorisinin bütünsel iç mantığı uyarınca "üç tılsımlı silah"* da onun parçası olacaktır. Bu gerekçeden dolayı, araştırmacılar, artan biçimde onu geniş anlamıyla ele almaya başladılar.

4.2 Çin Devriminde İki Aşamalı Strateji Sorunu

Bu konu üzerine farklı bakış açıları mevcuttur. Bunlardan biri, iki aşamalı devrim stratejisinin ilk olarak, 1 Nisan 1922 de Çin sosyalist gençlik birliğinin organı olan gazetede, "*Çin'de gençlik hareketinin Programı*" adlı makalede ortaya çıktığını ileri sürer. Makale "davamızda başarıya ulaşmak için, emekçi yığınlar iki aşamalı bir mücadeleye gereksinim duyarlar" diye yazmaktadır. Bunlardan birincisi, Feodalizmin üstesinden gelmek ve Çin' i gerçekten bağımsız bir ülke haline getirmek; ikincisi, burjuvazinin siyasi iktidarını yıkıp devlet gücünü ele geçirmek. Diğer bir görüş, "mevcut durum üzerine düşünceler" olarak 15 Haziran 1922'de Ç.K.P tarafından ilan edilmiştir ve Çin Devriminin biri demokratik diğeri de sosyalist karakterli iki aşamada gelişeceğini ileri sürer. Ne var ki bu iki görüşün henüz ciddi bir etki ürettiğinden bahsedilemez. Araştırmacıların çoğu yaygın biçimde Çin Devrimi için iki aşamalı stra-

---

* Çin Devrimi'nin üç tılsımlı silahı: Parti, halk ordusu ve birleşik cephe idi.

tejinin resmi olarak Ç.K.P'nin azami ve asgari programlarının belirlendiği ikinci kongresinde geliştirildiğini düşünürler. Ancak, bu görüş de 1980lerde yapılan kimi araştırmalara göre tam doğru bir görüş sayılamaz. Örneğin, bazıları Ç.K.P'nin iki aşamalı stratejisinin 2. Kongrede ortaya çıkmadığını, zira o dönemde asgari ve azami programlar iyi bir başlangıç noktası olarak tayin edilse ve stratejinin oluşumu için iyi bir temel kurulmuş olsa da ne proleteryanın önderliğinin hayati öneminin tanımlandığını; ne de sosyalist devrim ile yeni demokratik devrim teorisi arasındaki diyalektik ilişkinin iyi anlaşıldığına işaret ettiler. Bu Ç.K.P'nin söz konusu stratejiyi bilimsel ve tam olarak öne sürdüğü Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı evresine kadar mümkün olamadı.

İki aşamalı stratejinin oluşma tarihi üzerine bir sonuca varmak için ilk olarak hangi içeriği kapsadığını anlamalıyız. Aslında bu sorun ve içerik yalnızca, farklı doğadaki iki devrimci aşamayla (yeni demokratik devrim ve Sosyalist Devrim ve onların ilişkileri) karşı karşıya olunduğunu açıklamak ile çözülmektedir. Diğer deyişle, birinci devrim ikincisinin zeminidir ve ikincisi, bir öncekinin gelişiminin kaçınılmaz sonucu olacaktır ve bunların sonal amacının sosyalizm ve komünizm olduğunu söylemek yetmemektedir. İçeriğin daha tam aydınlatılması için her iki devrimin proleteryanın ve onun partisinin önderliğinde olması gerektiğini aydınlatmak gerekmektedir. Bu anlamda iki aşamalı stratejinin önemli bir içeriği proleteryanın önderliği sorununu açıklamak olmaktadır. Dolayısıyla iki aşamalı stratejinin biçimlenişinin de uzun bir tarihsel süre aldığını da söylememiz gerekmektedir. – Çin Komünist Partisinin 2. Ve 4. Kongreleri bu uzun yolda önemli adımlardı ve Mao Zedung'un "Yeni Demokrasi Üzerine" çalışması ve Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı'nın ortalarında etraflı ve sistematik bir açıklama verdiği diğer makaleleri düşünceye sistematik bir açılım getirmişlerdir.

1990'lardan Sonraki İncelemeler

Yeni demokratik devrim teorisi üzerine olan incelemeler 1990lardan sonra yeni bir düzeye ulaştı. Daha fazla sayıda araştırmacı, teoriyi geniş ölçekli bakış açısından çözümlemeye, incelemeye, tartışmaya ve anlamaya başladı ayrıca Çin'deki ve kimi yabancı ülkelerdeki yaygın olarak kabul edilen görüşleri de tartışmaya başladı. Araştırmacılar sorunun temel yönleri üzerine olduğu kadar aynı zamanda uzun süredir üzerinde mutabık kalınmış -fakat daha geniş tartışma gereği olan yeterince net olmayan- düşünceleri de gözden geçirdiler. Örneğin Sha Jiansun, "Çin'deki Yeni Demokratik Devrim'e Giriş" isimli kitabında, emperyalizm ve feodalizme karşı savaşın neden burjuva demokratik bir karakter içerdiği, bir proletarya partisi olarak Ç.K.P'nin niçin burjuva demokratik devrime soyunduğu ve demokratik devrimde proleteryanın hangi rolü oynadığı gibi sorulara daha net ve kapsamlı yanıtlar verdi. (1993 Shandong

Birçok araştırmacı incelemelerini Yeni demokratik devrim teorisinin nasıl iletildiğini, Marksizm-Leninizm'i nasıl geliştirilmiş olduğuna ve Mao Zedung'un düşünce sisteminde bu teorisinin yerinin ne olduğu konularına odaklandılar.

Marksizm ve Leninizm ve Yeni Demokratik Devrim Teorisi

Yaygın görüşe göre, Marks ve Lenin'in geleneksel tezinin, yalnızca iki tip ülke (proleter ve burjuva ülkeler) ve iki tip devrim (proleter ve burjuva) olduğu düşünülür ve Yeni demokratik devrim teorisinin bu bakışı genişlettiğine inanılmaktadır. Yeni demokratik devrim teorisi ve yeni demokratik toplum ve devlet teorisini be geleneksel bakışı zenginleştirdiğine inanılmaktadır.

Bu teori, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülke olan Çin'de komünizmin nasıl geliştirileceği ve sosyalizmin nasıl kurulacağı, sorularına yanıtlar üretmiş; yarı-sömürge ve yarı-feodal toplumdan, sosyalist topluma bir geçiş köprüsü oluşturma sorununu çözmüş ve Çin'e özgü devrimci yol sorununu açıklamıştır. Bu teori, Marksizm-Leninizm'in önemli bir biçimde ileri taşıyarak geliştirmiştir. Marks'ın, demokratik devrimde proletaryanın önderliği, devrimci şiddet, sınıflar analizi ve proletarya diktatörlüğü ilkelerini ve Lenin'in kapitalizmden sosyalizme geçiş teorisinin geliştirilmesini temsil etmektedir.

Araştırmacılar, Mao Zedung Düşüncesi'nin sistemi içinde yeni demokratik devrim teorisinin yeri hakkında pek az tartışma yürüttüler. Araştırmacıların genel bir ittifakla inandıkları şey: her ideolojik sistemin belirli sayıda teoriler içerdiği ve bunlardan birinin o ideolojinin asıl çekirdeğini oluşturduğu görüşüdür. Bir teorisinin bir ideolojik sistemin çekirdeği haline gelebilmesi için iki zorunlu ihtiyacı karşılaması gerekmektedir. Birincisi bu teorisinin gerçekten teorik bir sistematığa sahip olması ikincisi diğer teorilerin gelişiminin tetikleyicisi olması gerekir. Yeni demokratik devrim teorisi bu iki gereksinime cevap verdiği için Mao Zedung Düşüncesi'nin çekirdeğidir.

Araştırmacılar, Yeni demokratik devrim teorisinin biçimlenişi hakkındaki sorularla bağlantılı olarak teorisinin; Dr. Sun Yat-sen'in "*üç halk ilkesi*" ile karşılaştırmalı araştırılmasına büyük önem yüklediler

Özellikle 1990'lardan sonra, yeni demokratik devrim teorisinin, Dr. Sun Yat-sen'in "halkla ilgili üç ilkesinden" nasıl öğrendiği ve onu aştığı konuları sıcak tartışma konuları haline geldi. İncelemeler sırasında araştırmacılar, Dr Sun'un düşüncesinin Mao Zedung düşüncesinin vazgeçilmez bir teorik kaynağı olduğunu fark edip bu yönü vurgulamaya başladılar.

Bu alandaki kitap ve makaleler: Dong Shiming'in "*yeni demokratik devrim teorisi ve üç halk üç ilkesinin karşılaştırmalı bir incelemesi*" (Kuzeydoğu Normal Üniversitesi Yayınevi- 1995) ve Chen Jinlong'un "*Dr. Sun Yat Sen düşüncesi: Mao Zedung Düşüncesi'nin önemli bir teorik kaynağı*" (Dergi Makalesi, Eğitim ve Araştırma Dergisi- y 2000 s 8) sayılabilir.

Chen Jinlong'e göre, Mao, Dr.Sun'un düşüncesini, yalnızca, yalnızca politika, ekonomi, silahlı kuvvetler, kültür, eğitim ve dış ilişkiler cephesinden geliştirmekle kalmamıştı aynı zamanda ortaya attığı "yeni üç halk ilkesi" kavramı ile yeni demokratik devrim teorisini daha iyi açıklamaya çalışmıştı. Örneğin; Mao, yeni demokratik devrimin bir dizi politikalarını açıklarken Dr.Sun'un ifadelerini de kullanmıştı. Chen Jinlong, Dr.Sun'un ifadelerini makalesinde sıralamaktadır: "Modern devletlerdeki sözde demokratik sistem, genellikle burjuvazinin tekeline geçmiş ve sıradan halkı ezmek için açık bir araç haline gelmiştir." "Kuomintang'ın demokrasi ilkesi, demokratik sistemin, birkaçının kendi mülküne geçirdiği değil; sıradan halkın tümü tarafından paylaşıldığı bir sistem olduğu anlamına gelir" gibi. Mao, Yeni Demokrasi programını açıklarken şu ifadeyi kullanmıştı: "Bizim bakış açımız Dr.Sun Yat-sen'in devrimci perspektifiyle tamamen uyum içerisindedir". Ek olarak yeniden Dr. Sun'a atıfta bulunur: "ya da özel işletme için çok büyük olan Bankalar, demiryolları, hava yolu işletmeleri gibi tekeli işletmeler, ister yerli ister yabancıların mülkiyetine ait olsun veya özel sektörün yönetebilmesi için çok büyük şirketler devlet tarafından idare edilecek ve işletilecektir. Böylece özel sermayenin halkın geçimi üzerinde egemenlik kurmasını engellenecektir; bu sermaye ile ilgili düzenlemenin ana ilkesidir" Mao, Yeni Demokrasinin ticaret ve sanayi ile politikasını açıklarken şu ifadeyi kullanmıştı: "Şu anki aşamada Dr. Sun'un ekonomik meseleler üzerine görüşleriyle tamamen hemfikiriz."² Kısacası, Mao, Dr.Sun Yat-sen'in 'üç halk ilkesinin' özünü ileriye taşımıştır. Dolayısıyla, 'üç halk ilkesi' de Mao Zedung Düşüncesi'nin önemli bir teorik kaynağı haline gelmektedir. Geçmişte zaman zaman ender de olsa bu görüşü ileri süren araştırmacılar olmuştu fakat ilk kez böylesi sistemli bir araştırma ortaya çıkmıştı.

Japonya'ya karşı yürütülen direniş savaşının başlangıcında, üç halk ilkesi' parti üyeleri arasında kitlesel ve coşkulu bir araştırmanın konusu haline gelmişti bu dikkat çekici bir ideolojik ve kültürel olgu idi. Mao Zedung Düşüncesi'nin, özellikle de Yeni Demokrasi teorisinin oluşumu incelendiğinde bu olgu görmezden gelinemez. Bu alanda Song Jin'in yazdığı "Hazineye Doğru Bir Arayış: Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı Sırasında Ç.K.P'nin Üç Halkın ilkesi incelemesi" adlı kitap olguyu incelemek için mükemmel bir çalışmadır.

Çok Sayıda araştırmacı, Yeni demokratik devrim teorisinin oluşumunda Komünist Enternasyonal'in etkisini de incelemiştir.

Dong Fang Su tarafından yazılmış olan "*Komünist Enternasyonal ve Yeni demokratik devrim teorisinin temel düşüncelerinin oluşumu*" (Qilu Dergisi, No: 3, 1996) adlı makale, tarihsel olguların zenginliğine uygun biçimde bu konunun irdeleme ve çözümlemesini yapmaktadır.

Makalede yazar, Ç.K.P'nin ilk kuramcılarının Çin Devrimiyle ilgili problemleri arayış sürecinde ve (1924-27) Çin'deki büyük devrim esnasında, Le-

nin'in sömürge ülkelerde devrim teorisinin yönlendirmesi altında olduklarını ortaya koymaktadır. Ç.K.P'nin 2. Kongresindeki teorik başarılarının, Lenin ve Komünist Enternasyonal'in doğru bakış açısına sıkı sıkıya bağlı olduğuna işaret etmektedir. Komünist Enternasyonal'in etkisi altında Chen Duxiu, başlangıçtaki orijinal slogan olan "demokratik devrim", sloganı yerine "ulusal devrim" sloganını kullanmaya başlamıştı. Bu değişiklik devrimin gelişmesini ve Kuomintang -Ç.K.P işbirliğinin oluşmasına büyük etkide bulunmuştu. Ç.K.P, devrimin çeşitli sorunları üzerinde bocaladığında; örneğin proletaryanın ulusal devrimin çeşitli aşamalarında rolü, işçi köylü ittifakı gibi konularda Komünist enternasyonalin söylem ve direktifleri büyük yardımcı olmuştu. Komünist Enternasyonal, bu sorunları kapsamlı biçimde ve derinliğine anlaşılmasını sağlayacak ideolojik gıdayı temin etmekteydi. Bunun yanı sıra Komünist Enternasyonal'in Çin Devrimine dönük "kapitalist olmayan yol" tezi, Ç.K.P'ye demokratik devrim ve sosyalist devrimi birleşik bir bütün olarak kavramasına ve "kapitalist olmayan bir yol" arayışı sürecine destek oldu.

Araştırmacılara göre, hem Dr. Sun Yat-sen'in 'üç halk ilkesi' hem de Komünist Enternasyonal, Yeni demokratik devrim teorisinin oluşumunda önemli etkenler olmakla birlikte, teorinin şekilleniş evresindeki yıllarda etkili olan "modernleşme" dalgası de görmezden gelinmemelidir.

Zang Yong, "Yeni demokratik devrim teorisi ve 30larda ve 40 larda Çin modernleşmesi üzerine" başlığı ile yayınladığı çalışmasında (Ç.K.P'nin Tarihi Üzerine Araştırmalar Dergisi'in (No. 2) 2000) bu bağlantıyı incelemiştir. Yazar, tartışmanın, o dönemin somut tarihsel gerçekliği ifade eden bu çok yönlü modernleşme eğilimlerini göz önüne almaksızın sürdürüldüğünde, teorinin gelişim ve oluşum süreci üzerine asla bilimsel bir sonuca varılamayacağını ileri sürmekteydi. Aslında modern Çinli aydınlar, o dönemde, Çin'de ki modernleşme sorunlarını incelemişler ve bu konuda bazı öncü nitelikli rasyonel incelemeler ortaya koymuşlardı. Örneğin 30lar ve 40'larda ülkenin modernleşmesinde tarıma mı yoksa endüstriye mi dayanılacağı etrafında çıkan büyük tartışma bunlardan biriydi. Bu tartışma onları, tarımın konumu, endüstri ve tarım arasındaki ilişkiler, siyasi yaşamın demokratikleştirilmesi ve endüstrileşme arsındaki ilişkiler ve Çin'de endüstrileşmenin yüz yüze kaldığı ciddi problemler gibi sorunların tartışılmasına götürdü. Çin'de bağımsız ekonomik gelişmenin olanaklı olup olmadığı sorunları tartışıldı. Bu tartışmalar Mao Zedung'un Yeni demokratik devrim teorisinin endüstri ve ekonomi üzerine olan düşüncelerini ciddi biçimde etkilenmişti.

Zhang Yong, ; hem Yeni demokratik devrim teorisinin hem de muhtelif modernleşme eğilimlerinin aynı dönemde 1930 ve 40lı yıllarda ortaya çıktıklarını aynı ulusal koşullar, sorunlar ve çelişkilerle yüz yüze geldiklerini ve aynı tarihsel ve toplumsal koşullarca sınırlandırıldıkları için, doğallıkla da benzer genel özelliklere sahip olduklarına işaret etmişti. Ortak özellikler şunlardı "Çin'in sorunlarını esas olarak bir kültür problemi olarak düşünülüyor, ekonomik gelişim sorunu genellikle ihmal ediliyordu; kapitalizmin eleştirisi doğal

kabul ediliyor ve yaygındı, öte yandan kapitalizmin genel modernleştirici karakteri gözden kaçırılıyordu; Çin'in modernleşmesine üretici güçlerin gelişmesi açısından bakan bir yaklaşım pek yoktu. Yazara göre bu modernizasyon eğilimlerini inceleyip dikkate almak; Yeni demokratik devrim teorisinin oluşumunu ve anlamını daha kapsamlı bir biçimde kavramada çok yararlı olacaktır.

Yeni -demokratik Kültür Üzerine Araştırmalar

1980'lerdeki kültür üzerine çalışmaların artmasıyla birlikte, araştırmacılar, Yeni- Demokratik kültür üzerine daha fazla eğilmeye başladılar. Yeni- Demokratik kültürün içeriği ve oluşumu ve oluşumunun sembolleri üzerine çok sayıda ürün verildi.

Genel olarak Yeni- Demokratik kültür düşüncesinin oluşumunun üç aşama içinde geliştiği ileri sürülmektedir. Li Dazhao, Chen Duxui ve diğer teorisyenler, ilk başlangıç arayışlarını 4.Mayıs 1919 hareketi sırasında gerçekleştirmişlerdi ve "yeni kültür hareketi" oluşmuştu.

Qu Quibai ve diğerleri ise, Ç.K.P'nin kuruluşundan sonra yeni kültürel hareket üzerine yukarıdakilerin teorik çalışmalarını derinleştirdiler; Parti'nin sanat ve edebiyat üzerine çeşitli forumları olmuş bu forumlarda önemli düşünceler dile getirilmişti. Sonrasında Mao 1940'ların başında kültür sorununu "Yeni Demokrasi Üzerine" adlı çalışmasında ele aldı. Uzun zamandır bu eserdeki düşüncelerin yeni-demokratik kültürün oluşumunun sembolü olduğu pek sorgulanmamıştı. Ne var ki kimi araştırmacılar yakın zamanlarda, bu genel kabule karşı çıktılar.

Bu düşünceyi ortaya atanlar; Zhang Wentian ve ekibi tarafından yazılan *"Japon işgaline karşı direnişten bu yana Yeni Kültür Hareketi ve Geleceğin Görevleri"* isimli önemli makalenin de, aynı zamanda bu oluşumun bir simgesi olduğuna inanmaktadır. Çünkü bu makale o dönemdeki parti liderlerin kültürel meselelerdeki kolektif zekasını ve düşüncelerinin karakterini güçlü bir biçimde yansıtmaktaydı. Bunun yanı sıra daha sonraları parti içinde geniş kabul gören Mao'nun ulusal, bilimsel ve kitle kültürünü geliştirme ilkesine nazaran Zhang Wentian'ın savunduğu, ulusal, demokratik, bilimsel kitle kültürü geliştirme ilkesi sadece Yeni- Demokratik kültürün daha doğru ve bütünsel bir tanımını yapmakla kalmıyor; fakat aynı zamanda, 1942 öncesinde günlerdeki Ç.K.P liderlerinin ortak kavrayışını daha iyi yansıtabiliyordu.³

3 Liu Hui, "Yeni -Demokratik Kültür düşüncesinin Oluşum Sembolleri Üzerine Yeni görüşler "Renmin Üniversitesi Dergisi, 2001(2).

Yeni-demokratik Devrim ve Sosyalizmin Başlangıç Aşaması Programı

Pek çok araştırmacı, Yeni demokratik devrim teorisinin temel programını sosyalizmin başlangıç aşamasındaki temel programla karşılaştıran araştırmalar yapmış bulunuyor. Araştırmacılar yaygın biçimde, her iki programın da aynı uzun erimli hedefleri barındırdığına ve Çin'de sosyalizmin ve komünizmin gerçekleşmesini hedeflediğine inanmaktadırlar.

Bunların her ikisi de geçiş programıdır, Birincisi Yeni Demokrasi'den sosyalizme geçişi içermekte; diğeri, sosyalizmin ilk aşamasından müreffeh, güçlü, demokratik bir sosyalist topluma geçişi ifade etmektedir. Her ikisi de Marks ve Engels'in *Komünist Manifesto*'da geçen "Kapitalizmin çöküşü ve yerini sosyalizmin alması her ikisi de kaçınılmazdır" önermesini gerçekleştirmeyi hedeflemekte ve kökleri Çin'in gerçekliğinden beslenen bilimsel programlardır. Özünde her iki program da teorik olarak aynıdır. Birincisi; her ikisi de Çin'in özellikleriyle uyumlu bir sosyalizmi öngören bilimsel programlardır. Ve Çin'e özgülüğü oluşturan iki faktörü içermektedirler: bunlar, Marksist teori ve Çin'in gerçekliğidir. İkincisi; olarak sosyalizmin başlangıç aşaması programı, yeni demokrasi programının devam ettirilmesi ve geliştirilmesidir.

Yeni Demokratik Devrimde Burjuvazi ve Özel Kapitalist Ekonomi Sektörü

Pek çok araştırmacı, Yeni demokratik devrim teorisinin Çin Burjuvazisi ve özel kapitalist ekonomisi sorununu nasıl ele aldığı üzerine araştırmalar yapmıştır.

Wang Zhanyang tarafından yazılan "*Çin Burjuvazisi üzerine Mao Zedung'un iki teorisinin tarihsel gelişimi*" (Changbai Journal, No.1 1996) ve Zeng Derong ve Liu Guoging tarafından yazılan "*Mao Zedung Düşüncesi'nde Yeni Demokrasi'de kapitalizm: Özet Bir Giriş*" (Parti Yazını Dergisi No.1, 2000) adlı iki makalenin konu üzerine büyük etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz.

Özellikle, ikinci makale oldukça önemlidir: Mao'nun Ç.K.P'nin 7.Kongresinde geliştirilmiş olduğu "Yeni Demokrasi'de Kapitalizm", üzerine düşüncelerini özel biçimde analiz edip incelemektedir. Bu iki yazarın tezine göre, Mao bu düşünceleri yalnızca küçük burjuvazinin üst kesimlerine ve orta burjuvaziye ilişkin olarak geliştirmiştir; kısacası ekonominin ulusal burjuvazi tarafından temsil edilen kapitalist ekonomi sektörüne ilişkindir.

Mao, bu düşünceleri genel olarak kapitalist ekonomi sektörü ya da bürokrat-kapitalist ekonomik sektör için ileri sürmemiştir. Mao'nun burada ileri sürdüğü düşünceler Yeni- demokratik devlet iktidarı altında -ancak bu aşı-

mada- uygulanacak olan politikaları ele almaktadır. Diğer aşamalar için geçerli olabilecek politikalar değildir. Mao'ya göre bu tipte bir kapitalist sektörün varlığına ve kendisini geliştirmesine Yeni Demokratik Devrimin zaferinden sonra daha uzun bir süre boyunca izin verilecektir; fakat bu sektörün gelişmesi halkın geçim koşullarını sabote etmesine ya da onun üzerinde egemenlik kurmasını engellemek için sınırlanmak zorundadır.

Yazarlara göre; Mao'nun bu düşüncelerinin temelinde üç etken bulunmaktadır: Lenin'in Rusya'da uyguladığı NEP politikasının başarısı; Sun Yat-sen'in üç halk ilkesini eleştirel bir biçimde özümsemesi, ve (1927-35) Tarım Devrimi sırasında kurulan üs bölgelerinde Ç.K.P'nin kapitalizmle ilgili politikalarındaki sol hatalarından ders çıkarmış olmasıdır. Mao'nun bu düşünceleri Yeni Demokrasi teorisinin önemli bir bileşenidir; tarihsel materyalizm ilkeleleriyle uyumlu ve Marks ve Engels'in kapitalist aşamanın "üzerinden atlanabileceğine" dair düşüncelerini geliştiren bir bakış açısına sahiptir. Günümüzde özel sektörün gelişimine ve varlığına izin verilmesi pratiği de farklı yeni tarihsel koşullarda bu düşüncenin geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.

Ek olarak, araştırmacılar, Zhu Enlai, Zhang Wentian, Liu Shaoqi, Zhu De, Chen Yun ve diğer parti liderlerinin Yeni Demokratik Devrim teorisine yaptıkları incelemektedirler. Zhou Enlai'nin, Çin burjuvazisi ve Çin'in devrimci yolu üzerine teorileri; Zhang Wentian'ın Yeni Demokratik toplumda beş ekonomik sektör analizi ve Liu Shaoqi'nin parti inşası hakkındaki teorilerini ele alan çok sayıda eser yayınlanmıştır.

4.3 Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisi

Kırlardan şehirleri kuşatma teorisi Mao Zedung düşüncesinin en önemli bileşenlerinden biridir. Araştırmacılar Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana hala bu teoriyi araştırıyor ve önemli sonuçlar elde ediyorlar.

"Kültür Devrimi" sona ermeden önce bu teoriyle ilgili oldukça az araştırma yazısı yayınlanmıştı, ancak "Kültür Devriminin" ardından bu teoriyle ilgili araştırmalarda hızlı bir artış görüldü. Henüz tamamlanmamış istatistiki araştırmalara göre günümüze kadar konuya ilişkin yaklaşık 200 makale ve birkaç kitap yayınlanmış bulunuyor. Bu araştırmaların sonuçları iki grupta ele alacağız.

1990 Öncesi Araştırmalar ve Teorinin Oluşum Süreci

Makalelerin çoğu şu düşünceleri ele almaktadır: 1927'deki Büyük Devrim'in başarısızlığının ardından Mao Zedung'un temsil ettiği Çinli komünistlerin başarısızlığın ardındaki nedenleri dikkatle inceleyerek ders çıkardıklarına ve yavaş yavaş Çin devrimini başarıya ulaştırmak için ancak Çin gerçekliğine uygun bir devrimci yolun çözüm olacağını kavradılar. Devrimciler, teori ve pra-

tikte yaptıkları sürekli araştırma ve keşifler sonucu nihayet kentleri kırlardan kuşatarak devrimi gerçekleştirme ve devlet iktidarını silahlı güçle ele geçirme teorisini - Çin'in karakteristik özelliklerine uygun devrimci yola ilişkin bir teori geliştirdiler. Bu teorinin oluşum süreci şöyle gelişmişti:

Önce, "iktidar namlunun ucundadır" fikri öne sürüldü. 7 Ağustos 1927 toplantısı Çin komünistlerinin Çin için demokratik bir devrim yolu aramaya başladıkları gündü. Bu toplantıda Mao, Chen Duxiu'nun devrimde önderlikten vazgeçen teslimiyetçi pratiğini eleştirerek ünlü "iktidar namlunun ucundadır" fikrini ortaya atmıştı. Mao, proletaryanın devlet iktidarını ele geçirmek için devrimin önderliğine kumanda etmesi gerektiğini, kendi güçleri yetersiz olduğu koşullarda bir müttefik bulabilmek için tarımsal devrimi başlatması gerektiğini ve devlet iktidarını ele geçirmek için komutası altında silahlı kuvvetlerin olması gerektiğini söyledi. Mao Zedung'un "iktidar namlunun ucundadır" fikrinin temelinde Büyük Devrim'in başarısızlığından çıkarılan dersler yatıyordu ve bu fikir Zedung'un Çin'e uygun devrimci yolu araştırmaya başlamasını temsil ediyordu.

İkinci olarak, "silahlı güçler aracılığıyla işçi ve köylülerin bağımsız rejimini kurma" fikri geliştirildi. Çinli komünistler Çin devriminde mücadelenin esas biçiminin silahlı mücadele olduğunu anlamışlardı, fakat silahlı mücadelenin kentlerde mi kırsalda mı yoğunlaşması gerektiği sorusuna henüz bir yanıt bulamamışlardı. "Silahlı mücadelenin kentlerde yoğunlaşmasını" öneren "sol", dogmatik hatalı fikrin neden olduğu önemli kayıplar göz önüne alınınca, Mao önderliğindeki Çinli komünistler Çin gerçekliğinden yola çıkarak kırsalda devrimci üsler kurup güçlendirmeye başladılar. Jinggang Dağları'nda kurulan devrimci üsten edinilen deneyimlere dayanarak Mao Zedung, "silahlı güçler aracılığıyla işçi ve köylülerin bağımsız rejimini kurma" fikrini geliştirdi. Böylece kırsal devrimci üsler veya devrimci üsleri dayanak yapılarak hem silahlı mücadeleyi ve Tarım Devrimini (ikili görev) sürdüren proletarya önderliğindeki Kızıl siyasi iktidarlar kurulup sağlamlaştırılacaktı. "İktidar Namlunun Ucundadır" doktrininin geliştirilmiş hali olan bu fikir, Ç.K.P'nin odağı kentlerden şehirlere kaydırması adına önemli bir adım ve Çin'in karakteristik özelliklerine uygun demokratik devrimci yolu bulma çabalarında büyük bir gelişmeydi.

Üçüncü olarak, "şehirlerin kırlardan kuşatılması" düşüncesi ortaya atılmıştır. Mao, 1920'lerin sonları ve 1930'ların başında, küçük kırsal bölgelerde kızıl siyasi iktidarlar kurmanın ülkede genel devrimci bir yükselişe yol açacağı fikrini etraflıca açıkladığı "*Kızıl Siyasi İktidarlar Çin'de Neden Varolabilir?*", "*Bir Kıvılcım bütün Bozkırı Tutuşturabilir*" ve "*Partideki Hatalı Görüşlerin Düzeltilmesi*" gibi bir dizi makale kaleme almıştı. Bu makaleler şehirlerin kırlardan kuşatılması düşüncesini somutlaştırıyor ve Çin'de izlenecek devrimci yola ilk biçimini veriyordu. Ancak devrimci bir yol olarak şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisi o zamanlar henüz olgunlaşmamıştı ya da sistematik değildi; gene de "Ç.K.P'nin kızıl siyasi iktidarı ilk önce kırsal bölgelerde kurmasını, ardın-

dan şehirleri kırlardan kuşatmasını ve koşullar olgunlaştığında devlet iktidarını ele geçirmesini öngören Çin'e özgü yolun"⁴ ifadesi olmuştu. Şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisi daha sonra Japonya'ya karşı yürütülen Direniş savaşı dönemi sırasında daha da geliştirildi. Bu teoriye sıkı biçimde sadık kalan Ç.K.P Çin devrimini zafere ulaştırmıştır.

Mao Zedung'un Teoriye Yaptığı Önemli Katkıları

Pek çok makalede şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisi ve devlet iktidarının silahlı güçler aracılığıyla ele geçirilmesi "Mao Zedung'un teoriye büyük katkıları"⁵ olarak değerlendirilmiştir.

İlk olarak, Mao Zedung "kırlarda yoğunlaşacak silahlı mücadele" düşüncesini ortaya koymuştur.

Büyük Devrimin 1927'de başarısızlığa uğramasının ardından, kuruluşunun üstünden henüz çok vakit geçmemiş Ç.K.P yeni bir görevle karşı karşıya kaldı: Düşmanın güçlü, Ç.K.P'nin ise zayıf olduğu nesnel koşullar altında, devrimci güçler nasıl inşa edilecek ve geliştirilecekti? Bütün parti üyeleri yeni koşullarda devrimci güçlerin nasıl korunup geliştirileceğine dair yöntemler araştırdı. Ç.K.P Merkez Komitesi, ülkenin çeşitli bölgelerindeki silahlı ayaklanma deneyimlerini ve bu ayaklanmalardan çıkarılan dersleri inceledikten sonra, bir gerilla savaşı yürütebilmek ve işçi köylü devletini kurmak için silahlı kuvvetler aracılığıyla çok sayıda bağımsız işçi köylü iktidarı kurması gerektiğini anladı. Büyük şehirlerin ele geçirilmesi için ise, önce etraflarındaki kırsal bölgelerde silahlı köylü ayaklanmaları örgütleyerek şehirlerin kuşatılması gerekiyordu. 7 Ağustos 1927'deki toplantıda ünlü "iktidar namlunun ucundadır" tespitinde bulunan Mao Zedung, Güz Hasadı Ayaklanması'na önderlik etti ve ardından Jinggang Dağları'nda devrimci üsler kurdu. Bu sırada Mao Zedung, kırsal siyasi iktidarın Çin'de ortaya çıkmasının sebeplerini ve varlığını sürdürmesinin koşullarını açıkladığı "*Kırsal Siyasi İktidar Çin'de Neden Varolabilir?*" ve silahlı güçler yoluyla bağımsız işçi köylü yönetimleri kurma düşüncesini ayrıntılarıyla belirttiği "*Jinggang Dağları'ndaki Mücadele*" gibi makaleleri kaleme aldı.

Ancak kimi araştırmacılar Mao'nun makalelerinde belirttiği bağımsız iktidarların Ç.K.P Merkez Komitesi'nin önerdiklerinden farklı olduğuna dikkat çekmektedir. Merkez Komite'sinin kurmak istediği bağımsız iktidarların, eyaletlerde siyasi iktidarı ele geçirmeye hazırlanmak için alınması gereken geçiş adımlarıdır. Oysa Mao'nun kurmak istediği bağımsız yönetimler uzun sürelidir. İkinci olarak, Merkez Komite kitle ayaklanmalarının yeterli olacağını düşüne-

4 Ç.K.P Tarihinde Önemli Olaylar Günlüğü People's Publishing House, Beijing, 1987, s. 74.

5 Sun Jin'gen, "Çin'in devrimci yolunun oluşmasına en büyük katkıda bulunan Mao gerçeği" Ç.K Partisi Tarihi Eğitim ve Araştırma Dergisi, 1997(2).

rek bağımsız bir iktidarın-rejimin kurulmasında devrimci ordunun rolünü görmezden gelmiştir; oysa Mao Zedung bağımsız bir rejimde silahlı güçlerin önemini şu sözcüklerle vurgulamıştır: “işçi ve köylü kitleleri aktif olsa bile, yeterli derecede kuvvetli düzenli güçler olmadıkça, bırakın kalıcı ve günden güne gelişen bir bağımsız rejimi yaşatmayı, bunları oluşturmak bile kesinlikle imkânsızdır.”⁶

Ayrıca kimi araştırmacılar silahlı güçlerle bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurma düşüncesinin Çin'e özgü devrimci yoldan farklı olduğunu ileri sürmektedir.⁷ Bu araştırmacılar göre; Bu iki düşüncenin birbiriyle hem ilişkisi ve farkı bulunmaktadır. Soruna felsefi bir yaklaşım getirirler: Bu ikisi bağlantılıdır çünkü fikirler, bir teorinin ön koşuludur; öte yandan teoriler fikirlerin ulaşmaya çalıştıkları hedef ve varış noktasıdır; diğer deyişle bağımsız rejimler düşüncesi teorinin öncülü ve temelidir. Aralarındaki farklılık ise üç nedenden kaynaklanır. Birincisi, içerik olarak bağımsız rejimler düşüncesi ile kıvılcık siyasi iktidarın ortaya çıkışının sebepleri ve gelişiminin koşullarını açıklamaktadır fakat silahlı mücadele, tarımsal devrim ve devrimci üslerin kuruluşu ile ilgili yönlendirici bir çizgi önermemektedir. Dolayısıyla, Çin devriminin nihai hedefini ve silahlı mücadelenin odaklanacağı noktayı –teori - devrimci yol stratejisi çözmüştür. İkincisi, bağımsız rejimler düşüncesinin pratiğe dair perspektifi, Hunan, Hubei, Jiangxi ve Guangdong eyaletlerindeki çıkacak kent-sel ayaklanmaları hızlandırmaktır, oysa devrimci teori i devlet iktidarını ele geçirme hedefiyle ortaya konulmuş uzun vadeli bir perspektif getirmiştir. Üçüncüsü, bağımsız rejimler düşüncesi, kilit önemdeki şehirleri ele geçirmek hususunda, Komünist Enternasyonal ve Ç.K.P Merkez Komitesi'nden gelen direktifler doğrultusunda eylemleri koordine etmeyi ve önemli kentleri ele geçirmeyi öngörmekteydi. Oysa devrimci yol teorisi Komünist Enternasyonal ve Ç.K.P Merkez Komitesi ne düşünürse düşünsün, şehirlerin kırlardan kuşatılması yoluyla devlet iktidarının ele geçirilmesini hedefliyordu. Özetleyecek olursak, bu üç sebep tek bir cümlede toplanabilir: bağımsız rejimler düşüncesi Ç.K.P'nin çalışmalarını şehirlerde yoğunlaştırmayı hedeflerken, devrimci yol teorisi kırlarda yoğunlaşmayı öneriyordu.

1930 yılının Ocak ayında, Mao Zedung Jinggang Dağları ve diğer bölgelerdeki devrimci üsler deneyimini ele aldığı “Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir” makalesinde, ancak şehirlerin kırlardan kuşatılmasını öngören bir devrimci yolun Çin devrimine ülke çapında zafer kazandıracağını ileri sürmekteydi. Ayrıca bu makalede Ç.K.P'nin çalışmalarını kırsalda yoğunlaştırması gerektiğini de savunmaktaydı.

6 Seçme Eserler Mao , İng. baskı. ed., FLP, Peking, 1965, C I, s. 66.

7 Guo Zhimin ve Xue Lixin, “Mao Zedong Çine Özgü Devrimci Yolu Nasıl Keşfetti” Rese arch of Mao Zedong Düşüncesi Araştırma Dergisi , 1997(3).

Devrimci Yol ve Dogmatizm

İkinci olarak, Mao Zedung devrimci yola ilişkin önemli teorik araştırmalar yapmıştır.

Mao Zedung, Parti 'de ve Kızıl Ordu'daki dogmatizmi teorik olarak eleştirmek amacıyla, 1930 Mayıs'ında, ilk defa gerçeği olgularda arama yaklaşımını öneren ideolojik hattı öne sürmüş *"Kitaplara Tapınmaya Karşı"* isimli makaleyi yazmıştı. Tüm parti üyelerinin Marksizm-Leninizm teorisini incelemeleri gerektiğini, çünkü buna devrimci mücadele açısından ihtiyaç duyulduğunu yazıyordu. Şöyle yazmıştı "Marksizm'in doğru olduğunu söylememizin sebebi elbette Marks'ın bir 'peygamber' olması değil, fakat teorisinin pratiğimizde ve mücadelemizde doğruluğunu kanıtlanmasıdır... Kitaplara ihtiyacımız var, fakat bizi gerçeklikten uzaklaştıracak kitaba tapınma anlayışına kararlı bir şekilde karşı çıkmalıyız." "Kitaba tapınmayı düzeltmek için ne yapmalıyız? Gerçekliğin içini incelemeliyiz."⁸ Bu nedenle, bu makale araştırmacılar tarafından Çin'e özgü devrimci yolun felsefi temeli olarak görülür. Mao Zedung'un parti ve Kızıl Ordu'daki önderliği 1935'teki Zunyi Toplantısı'nda gerçekleşmiştir. Şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisi bu tarihten sonra uygulanmaya başlanmıştır. Mao Zedung Japonya'ya karşı yürütülen Direniş Savaşı boyunca da teorik araştırmalarına ara vermedi. 1936 Aralık'ı ile 1939 Aralık'ı arasında, şehirlerin kırlardan kuşatılmasını sistematik ve ayrıntılı bir biçimde açıkladığı *"Çin Devrimci Savaşı'nda Strateji Sorunları"*, *"Savaş ve Strateji Sorunları"*, *"Yeni Aşama Üzerine"*, *"Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi"* isimli bir dizi makale kaleme aldı.

Tarih, Mao Zedung'un temsil ettiği Çinli komünistler tarafından ortaya konulan devrimci bir yol olarak, şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisinin, Çin devriminin pratiği ve deneyiminden sürekli beslenerek geliştiğini ve ilerlediğini kanıtlamıştır. Bu teori, yalnızca Çin devriminin özgün gelişme yasasını ortaya koymuş ve Marksizm-Leninizm'e büyük katkıda bulunmuştur. Bu yüzden kimi makalelerde "devrimci bir yol olarak şehirlerin kırlardan kuşatılmasının, Mao Zedung Düşüncesi'ni şekillendiren başlangıç ögesi olduğu" görüşü ileri sürülmüştür.⁹

Partinin Kolektif Zekası

Çin'e özgü devrimci yol teorisi Parti'nin kolektif zekâsının billurlaşmasıdır, çünkü bu teorinin oluşmasına hem Merkez Komitesi hem de parti kadroları katkıda bulunmuştur.

8 Mao Zedong, Seçme Eserleri Chin. ed., C. I, s. 111-112.

9 Du Weihua, " Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu Üzerine - Mao Zedung Düşüncesinin Oluşumu "Marxism Araştırmaları Dergisi , 1989 (1).

Mao Zedong, devrimci bir yol olarak şehirlerin kırlardan kuşatılması düşüncesini tek başına oluşturmamıştı; fakat bu düşünceye en önemli katkıyı o yapmıştır. Bu yol tüm Çin komünistlerinin kolektif zekâsını temsil ettiği gibi aynı zamanda onların deneyimlerinin bilimsel olarak incelenmesine ve gözden geçirilmesine de dayanır. Merkez Komitesi Altıncı Kongre'den önce bu düşünceyi aşağıdaki yönlerden incelemeye başlamıştır:

Birinci olarak, dağlardaki silahlı mücadele ele alınmıştır. 1927'de düzenlenen 7 Ağustos toplantısından sonra, Ç.K.P Merkez Komitesi "Çin devriminin yeni bir evreye, tarımsal devrim evresine girdiğini", "Tarımsal Devrimi siyasi iktidar mücadelesiyle birleştirmek gerektiğini" ve "kırsaldaki siyasi iktidarı ve tarımsal devrimin başarısını garantilemek için devrimci silahlı güçlerin seferber edilmesi" gerektiğini belirtmiştir. Bu düşünceler silahlı güçler aracılığıyla bağımsız işçi ve köylü rejimlerinin kurulması fikrinin de temelini oluşturmuştur.

İkinci olarak, kırsal alanda üsler oluşturulması değerlendirilmiştir. Çangsha ve Guangzou gibi büyük şehirlerin ele geçirilmesinin başarısızlığa uğramasından ders çıkaran ve kırsal bölgelerde devrimci üsler kurulması deneyimlerini gözden geçiren Ç.K.P Merkez Komitesi, bağımsız rejimlerin ayaklanma çıkan bölgelerde devrimci üsler kurularak hayata geçirilmesi talimatını vermiştir. Parti faaliyetinin esas odağı hâlâ şehirler olsa bile, kırsal alanda üsler oluşturulmasının anlam ve öneminin farkına varılmıştır. Sonuç olarak, kırsal alanda üsler kurulmasına yönelik mücadele ülkenin birçok yerinde yaygınlaşmıştır.

Üçüncü olarak, bir ya da birden çok eyalette zafere ulaşmak için bu şehirlerin çevresindeki kırsal alanlarda bağımsız rejimler kurularak kuşatılması stratejisi tartışılmıştır. Kimi yerellikler, Güz Hasadı Ayaklanması ve diğer silahlı ayaklanma deneyimlerinden yola çıkarak, kırsal alanda ayaklanma başlatarak şehirleri kuşatmaya yönelik planlar yapmaya başlamıştır. Ç.K.P Merkez Komitesi, bu pratiği ve deneyimi zamanında dikkate alarak, bir eyalet merkezindeki kentte siyasi iktidarı ele geçirmeye yönelik eylemlerin ilk koşulunun kırsal alandaki bağımsız rejimler olduğunu belirtmiştir. 1927'deki Guangzhou Ayaklanması başarısızlığa uğradıktan sonra, Merkez Komitesi şu ilkeyi açıkça ortaya koymuştur: eyalet merkezindeki kenti ele geçirmek için "Eyaletteki çapında kilit bazı bölgelerde bağımsız rejimler kurmalı; böylece eyaletin bazı hassas bölgelerini kuşatmalıyız."¹⁰ Merkez Komitesi o dönemde esas faaliyet alanını hâlâ şehirler olarak belirlese de, önce şehirlerde ardından kırlarda ayaklanma başlatma tutumunu değiştirmiştir. Bu tutumun değişmesi, şehirlerin kırlardan kuşatılması teorisinin başlangıç anlamda olgunlaşmasına zemin oluşturmuştur.

Buna ilaveten, ülkede çeşitli bölgelerinde kurulan devrimci üslerin Çin devriminin yolunun oluşumuna nasıl katkılarda bulunduğunu tartışan pek çok makale yazılmıştır. "Jinggang Dağları'nda Devrimci Üsler Kurulması Teori ve

Pratiğin Birleşmesinin Tipik Bir Örneğidir”, Fang Zhimin’in *“Bağımsız İşçi ve Köylü Rejimleri Düşüncesi”*, *“Batı Anhui Eyaletinde Bağımsız İşçi ve Köylü Rejimleri Oluşturulması”*, *“Zuojiang-Youjiang Bölgesi’ndeki Bağımsız İşçi ve Köylü rejimleri”* *“Haifeng-Lufeng Bölgesindeki Devrimci Üsler: Bağımsız İşçi ve Köylü Rejimlerinin Başlangıcı”* *“Hubei, Henan and Anhui Eyaletlerinde Bağımsız İşçi ve Köylü Rejimleri Tartışması”* *“West Fujian Eyaletindeki Devrimci Pratik ve Çin’e Özgü Devrimci Yolun Oluşumu”* ve *“Hubei Eyaletindeki Parti Örgütlenmelerinden Yola Çıkarak Çin’e Özgü Devrimci Yol Üstüne Düşünmek”* bu makaleler arasında sayılabilir. Qu Qiubai, Cai Hesin, Zhu De ve Fang Zhimin gibi partinin diğer önde gelen isimlerinin de devrimci bir yöntem olarak şehirlerin kırlardan kuşatılmasına yaptığı teorik ve pratik katkıları ortaya koyan araştırma makaleleri de yazılmıştır.

4.4 Kentlerin Kırlardan Kuşatılması

1990 Sonrası Araştırmalar

Bu dönemde araştırmalar, Zhou Enlai ve partinin diğer önde gelenlerinin kentlerin kırlardan kuşatılması teorisine katkılarını tartışmışlar ve araştırmışlardır.

Bu konudaki, birçok makale “Mao Zedung’un üstün yetenekli yardımcıları olan Zhou Enlai ve Zhu De’nin Çin’e özgü devrimci yol olan kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin oluşturulmasına yüksek düzeyde katkıda bulunduklarını belirtmektedir.”¹¹

Zhou Enlai’in katkıları

Birincisi, 1927’deki Büyük Devrim’den sonra silahlı ayaklanmalara önderlik eden ve devrimci orduyu kuran ilk Çin komünisti Zhou Enlai’dir. Silahlı güçlere dayanarak bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurulmasına ön ayak olmuştur. Bu rejimler daha sonra Ç.K.P’nin kırlarda devrimci üsler kurma ve kentleri kırlardan kuşatma pratiğine temel oluşturmuştur. Büyük Devrim’in başarısızlığa uğramasından sonra, doğudaki Çan Kay-Şek’e karşı cezalandırma harekâtına girişilmesini ve Hunan Eyaleti’nde ayaklanma başlatılmasını ilk öneren kişi olmuştur. Zhou Enlai, Ç.K.P tarafından başlatılan ilk silahlı ayaklanma olan ve Ç.K.P’nin bağımsız devrimci silahlı güçlerle devrimci bir ordu kurmaya başlamasını temsil eden 1 Ağustos 1927’deki Nanchang Ayaklanması’na başarıyla önderlik etmiştir.

11 Yu Boliu, “Zhou Enlai and the Revolutionary Road of Encircling the Cities from the Countryside,” Jiangxi Social Science, 1998

İkincisi, Ç.K.P Merkez Komitesi'nde kırsaldaki devrimci üslerin faaliyetlerini belirleyen esas olarak odur. Bu üsler -kentlerin kırlardan kuşatılması devrimci yoluna - stratejik bir temel oluşturmuştur. Zhu De ve Mao Zedung önderliğindeki Kızıl Ordu birliklerinin bağımsız rejimler kurmasına önderlik etmiş ve Jinggang Dağları'ndaki silahlı mücadele deneyimini üslerin yer aldığı diğer bölgelere aktarmıştır. 1929'daki Gutian Toplantısı'nın açılışının ideolojik temelini oluşturan *"Merkez Komite'den Kızıl Ordu 4. Kolordusu Cephe Komutanlığı'na gönderilen Mektup"* onun tarafından yazdırılmıştır. "Merkezi Sovyet Siyasi İktidarının kurulması" düşüncesini ortaya atmış ve bu politika için bir dizi destekleyici önlem ileri sürmüştür.

Üçüncüsü, Merkez Devrimci Üs Bölgesi'ndeki önde gelen liderlerden biri olarak Ç.K.P ve Kızıl Ordu'nun devrimci mücadelesini yönlendirmiş ve stratejik geri çekilme kararı almıştır. Merkezi Sovyet Bölgesi'nde Kızıl Ordu ve Ç.K.P'ye önderlik etme sorumluluğunu üstlenmiş ve Merkez Devrimci Üs Bölgesi'ni önemli ölçüde genişletmiş ve geliştirmiştir. Komingtang'ın Merkezi Sovyet Bölgesi'ne karşı yürüttüğü "4.kuşatma ve imha" harekâtlarına karşı askeri kampanyaya önderlik ederek parlak bir zafer kazanmıştır. Beşinci saldırıya karşı yürütülen karşı-kampanyada zor durumda kaldığında Kızıl Ordu'nun kayıplarını asgariye indirmek amacıyla alınması uygun ve gerekli hale gelen stratejik çekilme kararının uygulanmasını sağlamak için için pek çok çaba sarf etmiştir.

Dördüncüsü, Merkez Komite'de Mao Zedung'un kentlerin kırlardan kuşatılması teorisini kararlılıkla destekleyenlerin başında gelmiştir. 1929'daki VII. Kızıl Ordu 4. Kolordu Parti Meclisi'nden 1932'deki Ningdu Toplantısı'na kadar -iki yoldaş olarak- ne kadar zor durumda olurlarsa olsun Mao Zedung'u şiddetle desteklemiştir. Partinin tarihsel deneyimini ve bu deneyimlerden çıkarılan dersleri ayrıntılı bir şekilde inceledikten sonra, Mao'nun parti faaliyetinin kırsal alana yoğunlaştırılması ve kentlerin kırlardan kuşatılması düşüncesini kararlılıkla savunmuştur.

Kısacası, Zhou Enlai devrim stratejisi olarak kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin baş mimarlarından biridir, Mao Zedung ise bu mimarların hepsini birden temsil eden figürdür.

Kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi nasıl partinin yönlendirici çizgisi haline gelmişti?

Hangi olaylar sonucunda bu gerçekleşmişti?

İlk olarak, teorinin oluşmasıyla partinin yönlendirici çizgisi haline gelmesi birbirinden ayrı iki şeydir. "Teorinin ne zaman oluştuğu ve ne zaman sembolleştiğine dair araştırmacıların yıllar boyunca anlaşmazlığa düşmesinin ana sebebinin, teorinin oluşmasıyla onun partinin yönlendirici çizgisi haline gelmesini karıştırmaları olduğu"¹² düşünülmektedir. Bu iki kavramın birbirinden iki

12 Wang Fuxuan, "How the Theory of 'Encircling the Cities from the Countryside' Was Established As the Line of Guidance for the Party," Teaching and Research in CPC History, 103

farkı vardır. İlk olarak, yapıları birbirinden farklıdır. İçeriği tamamıyla gelişmiş olan teoriye olgunlaşmış denebilir, fakat yönlendirici çizgi olarak kabul edilmesi için parti tarafından kabul edilmesi gerekir. İkincisi ise, zamansal bir farktır. Önce teori oluşur ve yönlendirici çizgi haline gelmesi için bir zaman geçmesi gerekir.

İkinci olarak, teorinin partinin yönlendirici çizgisi haline gelmesinin kriterleri... Kimi araştırmacılar üç kriter olduğunu düşünmektedir. Önkoşul olarak da görülebilecek ilk kriter teorinin olgunlaşmış ve karmaşık bir sistemden oluşmuş olmasıdır. İkinci kriter, parti tarafından bu teorinin partinin faaliyetlerini yönlendirmesi kabul edilmelidir, burada önemli olan nokta partinin faaliyetini nereye, kente mi? yoksa kıra mı? yoğunlaştırdığıdır. Üçüncüsü ise “partinin faaliyetlerinin kentlere odaklanması” düşüncesinin yanlış olduğunun tüm parti tarafından açık bir biçimde kabul edilmesidir.

Üçüncü olarak, teorinin partinin yönlendirici çizgisi haline gelmesinin tarihsel süreci... Kimi araştırmacılar Mao Zedung’un Ocak 1930’da kaleme aldığı “Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir” makalesinin bu teorinin temelini oluşturduğunu düşünmektedir, zira bu makale silahlı mücadelenin kırsal bölgelerde yoğunlaştırılması gerektiğini ortaya koymuş ve teorinin bütün temel içeriğini tartışmıştır. Bu temel içerik şunlardan oluşmaktadır: bir odak noktası (kırsalda mücadele) ve üç temel nokta (silahlı mücadele, tarımsal devrim, devrimci üslerin kurulması). Bununla birlikte, teori parti tarafından hemen kabul edilmedi çünkü hem o dönemde Mao Zedung Ç.K.P’nin Merkez Komitesi’nin henüz başkanı değildi, hem de teori daha yeni şekilleniyordu, daha geliştirilmesi ve pratikte sınanması gerekiyordu, ayrıca partinin tümü tarafından tam olarak anlaşılmamıştı. Parti, kentlerin kırlardan kuşatılması düşüncesinin Çin devrimini zafere ulaştıracağını, şehirlere yoğunlaşmanın ise yalnızca yenilgi getireceğini anladıkça, bu teoriyi faaliyetlerini ve eylemini yönlendiren ilke olarak belirledi. Ancak partinin bunu anlaması için üç dönemden geçmesi gerekti: 1930’ların ikinci yarısından 1935’teki Zunyi Toplantısı’na kadarki ilk dönemde kimi parti üyeleri parti faaliyetinin kırsal bölgelere doğru kaydırılması gerektiğini anlamaya başladı. Ocak 1935’teki Zunyi Toplantısı’ndan 1938’deki Ç.K.P Altıncı Merkez Komitesi Plenumuna kadarki ikinci dönemde teori düzeltildi, geliştirildi ve örgütsel olarak partinin yönlendirici çizgisi kabul edildi. Ç.K.P Altıncı Merkez Komitesi Altıncı Plenumundan 1945’teki Ç.K.P Altıncı Merkez Komitesi Yedinci Genel Kurulu’na kadar olan üçüncü dönemde ise; teori resmi olarak partinin yönlendirici çizgisi haline geldi. Ç.K.P 6. Merkez Komitesi’nin Yedinci Plenumunda çok önemli bir belge karara bağlanmıştı: Bu belge üç yıllık bir değerlendirmeden sonra Parti’nin kuruluşundan itibaren yaptığı hataların bir analiz yapıyor ve gelecek için bir perspektif belirliyordu. (Çin Komünist Partisi Tarihindeki Belirli Sorunların Çözümlemesi Üzerine Karar). Görüldüğü gibi bu teori şekillenmeye başladığı 1930’lardan, partinin yönlendirici çizgisi haline geldiği 1945’lere kadar geçen dönemde teori geliştirilmiş ve zenginleştirilmiş, kentlere mi yoksa kırlara mı

odaklanılacağı karara bağlanmış ve Ç.K.P'de, Çin'e özgü devrimci yolun yasalarını giderek daha derin bir şekilde kavramıştır.

Devrim stratejisi olarak kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi ile 1980lerde geliştirilen; Çin'e özgü sosyalizm inşa modeli arasında ne ilişki vardır ?

Son yıllarda yürütülen araştırmalarda ve tartışmalarda bu konu yoğun bir şekilde ele alınmıştır. Kimi araştırmacılar kentlerin kırlardan kuşatılmasının ve Çin'e özgü sosyalizm inşa modelinin tarihsel ilerlemenin kaçınılmaz sonucu olduğunu ileri sürmektedirler ve karşılaştırmalar yapmaktadırlar.

Bunlardan birincisi, Çin koşullarında devlet iktidarının ele geçirilmesinin yegâne yöntemiye –“Çin'in Yeni Demokratik Devrim Teorisi gerçekten de Jinggang Dağları'nda devrimci üsler kurulması sayesinde zafere ulaşmıştır”¹³, ikincisi, Çin'deki sosyalizmin inşa sürecindeki tarihsel deneyimlerin ve bu deneyimlerden çıkarılan derslerin incelenmesinin ardından Deng Xiaoping tarafından ortaya konulan sosyalist modernleşme modelidir.

İkisi de tarihsel ilerlemenin kaçınılmazlığını temsil eder ve Mao Zedung ile Deng Xiaoping'in yaratıcı bakışını somutlaştırır. İkisi de zihinlerin özgürleştirilmesine gerek duymuş bunu teşvik etmiş, gerçeği olgularda arama tutumunu uygulamış ve teşvik etmiş ve üçüncüsü her ikisi de Marksizm-Leninizm'in teorisinin Çin koşullarına uygulanmasının sonucudur. Buna ilaveten, kuşatma teorisi Deng'in modeline aşağıdaki yönlerden ilham vermiştir: İlk olarak, gerçeklerden yola çıkılarak dogmatizmin zincirlerinden kurtulmak; ikinci olarak, zihinlerin özgürleştirilmesi ve cesurca düşünmenin ve araştırmanın teşviki; üçüncü olarak, nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan köylülük ile ilgili çalışmalara büyük önem verilmesi ve dördüncü olarak, partinin önderliğinin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi. Örneğin Deng ekonomik reformlara önce köylerden başlamış buradaki başarılı deneylerden sonra reformları tüm kırlara yaymış köylülüğü kazandıktan sonra kentlerdeki reforma başlamıştı.

Bunun yanı sıra, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin Çin'in günümüzdeki siyasi ve ekonomik reform sürecine bulunduğu etkilere dair çok sayıda makale de mevcuttur. “Köylülerin Öz-Yönetimi: Yeni Bir Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Pratiği”, “Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisiyle Devlet İktidarının Silahlı Güçler Tarafından Ele Geçirilmesi ve Sosyalist Pazar Ekonomisi Arasındaki İçsel İlişki”, “Kasaba İşletmelerinde Ünlü Markaları Üretme Fikri: Kentlerin Kırlardan Kuşatılması”, “Kentleri Kırlardan Kuşatma Teorisi ve Kırsal ve Kentsel Bölgelerin Geliştirilmesini Bütünleştirme Pratiği”, “Piyasa Sisteminin Kuruluşunda Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisinin Yeniden Uygulanması”,

13 Cui Shuhai, “The Path of Revolutionary Bases in Jinggang Mountains and the Path of Building Socialism with Chinese Characteristics,” Research of Mao Zedong Thought, 1996(1).

“Yeni Bir Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Pratiği: Çin’in İktisadi Yeniden Yapılanma Modeli” ve “Deng Xiaoping’in İktisadi Reformu ve Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Modelinin Geliştirilmesi” ve “Jinggang Dağlarından Shenzhen’e: Jinggag ve Shenzen Ruhü Üzerine” bunların arasında sayılabilir.

Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Üzerine Tartışma ve Farklılıklar

Kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi üzerine geçtiğimiz yıllarda yapılan incelemeler aşağıdaki meselelere odaklanmıştır: Çin’e özgü devrim modelinin ayrıntılandırılması; silahlı güçler aracılığıyla bağımsız işçi ve köylü rejimleri oluşturulması, kızıl siyasi iktidarın kurulması ve kentlerin kırlardan kuşatılması düşünceleri arasındaki ilişki; Mao Zedung’un kentlerin kırlardan kuşatılması teorisini ne zaman ortaya attığı ve bu teorinin simgelediği değerler. Uzun süreli bir tartışma sürecinden sonra bu meselelerin bir kısmı çözülmüş, bir kısmı ise hâlâ çözülememiştir.

Mao Zedung Bu Teoriyi Tam Olarak Ne zaman Ortaya Attı?

Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra, Ç.K.P tarihini inceleyen araştırmacılar Mao Zedung’un Lin Biao’ya yazdığı 5 Ocak 1930 tarihli mektubunun (Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir makalesine gönderme (ç.n.) partinin faaliyetlerinin kırlara doğru kaydırılması düşüncesinin ilk örneği olduğunu düşündü. O zamanlar bu konuda fikir birliğine varılmıştı. Ancak 1978’deki Ç.K.P O11. Merkez Komitesinin Üçüncü Plenumundan sonra pek çok araştırmacı bu meseleyi tartışmaya başladı. Aşağıda bu konudaki kimi görüşleri kısaca ele alacağız.

Mao Zedung’un silahlı güçlere dayanarak bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurulması düşüncesini geliştirerek ortaya koyduğu Ocak 1930 tarihli *“Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir”* makalesi, partinin odağını kentlerden kırlara yöneltmesinin zorunluluğunu açıklamıştı. Ayrıca önce gerilla savaşı yürütülmesi ve kırlarda tarımsal devrimle kızıl siyasi iktidarın kurulması, ardından ise koşullar olgunlaştığında devlet iktidarının ele geçirilmesini öngören devrim stratejisinin teorisi de ortaya konmuştu.¹⁴

Bu devrim stratejisi, “düşmanı derinlere çekme” ilkesinin ortaya konduğu Ekim 1930’daki Luofang Toplantısı’yla, Kızıl Ordu’nun düşmanın “kuşatma ve imha” harekâtını, mağlup ettiği 1931’in başları arasındaki dönemde şekillen-

14 History of the Communist Party of China, C I., der. Parti Tarihi Araştırma Merkezi,

Beijing, People’s Publishing House, 1991.

miştir. Bu görüş şu teze dayanır: Mao Zedung *“Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir”* makalesinde partinin faaliyetlerinin kentlere odaklanması görüşünün dayattığı kısıtları ortadan kaldırırsa bile, partinin faaliyetlerinin kırsala odaklanması gerektiği düşüncesini sağlam bir şekilde kuramamıştı. Makale yayımlandığında parti, kırsal bölgelerde devrimci üsler kurulmasını devrimin önemli bir gücü olarak gördüğü gibi, “o günlerde yükselen devrimci dalgaya ülke çapında ivme kazandırılması açısından önemli bir etken” olarak da değerlendirmişti, fakat ona birincil etken payesi biçmemişti. Sonraları, bu makale Mao Zedung’un Seçme Eserleri’ne dahil edildiğinde, “önemli bir etken” ifadesinin “en önemli etken” şeklinde değiştirilmesi ciddi bir farka işaret eder. Bunun yanı sıra, bu makale Çin gerçekliğinin ve devrimin Çin’e özgü karakterinin daha iyi anlaşılmasını sağlamış, ama düşmanın güçlü, devrimci güçlerin ise zayıf olduğu gerçeğini görmezden gelmiş ve duruma dair bir nebze iyimser bir tavır geliştirerek, Jiangxi Eyaleti’ndeki Nanchang, Jiujiang ve diğer kentleri kısa sürede ele geçirme planına katkıda bulunmuştur. Bilindiği gibi bu kentsel ayaklanmalar başarısız olmuştur. Partinin Haziran 1930’da Changsha’ya ikinci kez saldırmasının ardında bu sebep yatmaktadır. Changsha’dan geri çekildikten sonra, Mao Zedung Güz Hasadı Ayaklanması’ndan beri yaşanan olumlu ve olumsuz deneyimleri inceleyerek çeşitli dersler çıkarmış, fiili durumu ve partinin faaliyetinin kentlerden kırlara kaydırılmasının zorunluluğunu daha iyi anlamıştır. Ekim 1930’daki Luofang Toplantısı’nda ortaya konan “düşmanı derinlere çekme” ilkesi, partinin faaliyet alanını kırlara kaydırmasının başlangıcına işaret etmiştir. O dönemde, devrim stratejisi olarak kentlerin kırlardan kuşatılması ve devlet iktidarının silahlı güçler aracılığıyla ele geçirilmesi, teorinin pratikle birleşmesi zemininde oluşturulmuştur.¹⁵

Kentlerden Kırlara Geçiş

Mao Zedung “parti faaliyetinin kentlere odaklanması”ndan “parti faaliyetinin kırlara odaklanması”na geçişi 1930 ile 1931’in ikinci yarısı arasında tamamlar. Bu görüşü savunan araştırmacılar, Mao Zedung’un *“Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturur”* makalesinde henüz kentlere odaklanması gerektiği görüşünü tamamen terk etmediğini savunur. Partinin, faaliyet alanının nereye odaklanması gerektiğine dair tartışmaları çözüme kavuşturması, Li Lisan’ın kentlere odaklanması gerektiği görüşüne karşı çıkması, Çin devrimi pratiğini incelemesi ve nihayetinde faaliyet alanının odağını kentlerden kırlara kaydırması için –1930’dan 1931’in ikinci yarısına kadar– bir süre geçmesi gerekmiştir. Bu görüşü savunan araştırmacılar, Zhou Zijing’in 1930 Mayıs’ında Hongqi gazetesine yazdığı 104. Cilt’te yayımlanan mektubunda, partinin faa-

15 Du Weihua, “On the Revolutionary Road of Encircling the Cities from the Countryside the Formation of Mao Zedong Thought,” *Marxism Study*, 1987(1).

liyetlerinin kırlara odaklanması gerektiği, kentlerin kırlardan kuşatılması ve nihayetinde ülke çapında zafer kazanılacağı düşüncelerini açıkça ortaya koyduğunu düşünüyorlardı. Zhou Zijing, mektubunda “köylü hareketinin işçi hareketinden daha hızlı geliştiği” koşullarda partinin “kentleri geçici süreyle terk etmesi” ve çoğu gücünü, hatta tüm güçlerini “kırsaldaki devrimci güçlerin geliştirilmesi” için seferber etmesi gerektiğini, böylece “partinin kırlarda güçlü bir devrimci güç örgütleyebileceğini ve kentleri kırlardan kuşatarak ele geçirebileceğini” belirtiyordu. Li Lisan’ın Kızıl Ordu birliklerini büyük kentlere mevzilendirerek kritik kentlerde ayaklanma çıkarmaya yönelik hatalı pratiği eleştirilip düzeltildiğinde, parti faaliyetlerini giderek kırsala yoğunlaştırmaya başlamıştı. Ağustos 1931’de, Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi Prezidyumu Ç.K.P’ye tüm örgütlerini “Çin-Sovyet bölgesinin topraklarını genişletmeye” yönlendirmesi talimatını verdi, Sovyet toprakları dışındaki faaliyet ise “Sovyetlerin korunması için geniş kitlelerin seferber edilmesine” odaklanmalıydı. Aynı yılın Eylül ayında haftalık gazete Hongqi’de yayımlanan başyazı Ç.K.P’nin ana görevinin “Sovyet topraklarını ve Kızıl Ordu’yu desteklemek” olduğunu tekrarladı. Bu olaya kadar parti faaliyetlerini kırsala kaydırmaya karar vermemiştir. O zamandan sonraysa parti faaliyetlerini kente kaydırmayı hiçbir zaman yönlendirici çizgisi olarak görmedi. Bu yüzden kimi araştırmacılar, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin “*Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir*” makalesi tarafından ortaya konduğunu düşüncesinin “hatalı olduğunu” iddia ediyor; zira makalede ortaya konan düşünce, “sadece kimi yerelliklere uygulanmış ve parti tarafından yönlendirici çizgi olarak kabul edilmemiştir.”

Mao’nun Önemli Bir Makalesi

Mao Zedung, Aralık 1936 tarihli “*Çin Devrimci Savaşında Stratejik Sorunlar*” adlı makalesinde, olarak kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi şeklindeki devrimci yolun temellerini oluşturmuştur.¹⁷ Bu görüş şu teze dayanır: İlki, makale Çin’deki devrimci savaşların deneyimin incelenmesinin, Çin devrimci savaşının özgül yasalarının anlaşılmasının ve Çin devrimine özgü bir rota bulunmasının zorunluluğunu açıkça ortaya koymuştur. İkincisi, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin bütün temel teorik dayanakları belirtmiştir. Üçüncüsü, Çin devriminin uzun süreli bir mücadele sonunda başarıya ulaşacağını altını çizmiştir. Dördüncüsü, Kızıl Ordu’nun henüz devrimci güçler zayıfken büyük kentleri almaya çalışmasından oluşan, Sovyetler Birliği örneğinin kopye edilmesi anlayışını ve Çin’deki (1927-35) Birinci Devrimci İç Savaş’ta

16 Lu Zhenxiang, “Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu Teorisinin Oluşumu Üzerine Tartışma ; Ç.K.P ‘nin Tarihinin İncelenmesi Dergisi 1990(6).

17 Jia Weichang, “Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu Teorisinin Oluşumunun Dönüm Noktası,” Ç.K.P ‘nin Tarihinin İncelenmesi Dergisi 1991(3).

ortaya çıkan hatalı “sol” pratiği eleştirmiştir. Beşincisi ise, Mao Zedung bu makalede “kuşatma” ve “bastırma” politikası ve buna karşı yürütülecek kampanyaların, Çin'deki iç savaşın belirleyici eksenini olduğunu ve “bu yapılanma modelinin düşmanın zayıf taraf ve Kızıl Ordu'nun güçlendiği güne kadar değişmeyeceğini” belirtmiştir.

Bunun yanı sıra, Mao Zedung'un “*Savaş ve Strateji Sorunları*”, “*Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi*” ve 1938 ile 1939 arasında yazdığı kimi diğer makalelerin, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin oluşumuna katkıda bulunduğunu düşünen araştırmacılar da vardır.

Komünist Enternasyonal ve Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisi

Komünist Enternasyonal, Ç.K.P'nin devrim stratejisi olarak kentleri kırlardan kuşatma teorisini araştırma çabalarına nasıl tepki göstermiştir ve bu çabalara etkisi ne düzeyde olmuştur? Geçtiğimiz yıllarda, araştırmacılar bu soruları bir ölçüde yanıtlamaya çabalamıştır.

Kimi araştırmacılar, Komünist Enternasyonal'in, (1924-27) Büyük Devrim'den sonra Çin'de izlenen devrimci yola karşı tavrının, bir ölçüde zaman zaman yardım etmiş olsa da, genel olarak olumsuz olduğunu ileri sürmektedirler. 1920'lerin sonlarından 1930'ların başlarına kadar Uluslararası Komünist Hareket'te Marksizm'i hatalı olarak dogmatik bir şekilde anlama eğilimi hâkimdi. Bu çizgi, Çin gerçekliğini dikkate almadan ve devrimin Çin'e özgü yasalarını bulmadan Sovyet Ekim Devrimi modelini Çin'e uygulamaya çalışan bir yaklaşımla Çin Devrimini yönlendirmişti. Bu gerçeklik içersinde onun Çin Devrimi'nin nesnel yasalarını ve karakterini çözümlemesi ve doğru bir yol keşfedebilmesi mümkün olamazdı., Çin devrimini sadece başarısızlığa mahkûm edebilirdi .

Pek çok araştırmacı Uluslararası Komünist Harekette ve Ç.K.P'de 1920'lerin sonlarından 1930'ların başlarına kadar, Marksizm'i hatalı olarak dogmatik bir şekilde anlama ve Rusya'daki Ekim Devrimi deneyimini yüceltme eğiliminin hâkim olduğunu belirtmektedir. Bunun sonucunda, kırsaldaki devrimci üsler süratle gelişirken, Komünist Enternasyonal Ç.K.P'ye “tüm güçlerini siyasi grevler örgütleme ve genel grevin koşullarını hazırlama yönünde seferber etme” talimatı vermiş ve Ç.K.P'nin faaliyetlerini kentlere odaklamayı sürdürmesini istemişti. Ekim 1930'da köylü hareketinin Çin'de işçi hareketinden daha süratli geliştiği Komünist Enternasyonal tarafından kabul edilse de, hâlâ Ç.K.P'yi “büyük kentlerde ve sanayi merkezlerinde silahlı ayaklanma çıkartmaya”, faaliyetlerini kentlerde yoğunlaştırmaya ve iktidarı alıp Sovyet tipi iktidar organları kurmaya teşvik ediyordu.

münist Enternasyonal silahlı mücadelenin yalnızca kentlerde yürütülmesini istememiş, hatta Çin'e özgü bir devrim stratejisi keşfedilmesinin önemini Ç.K.P'den dahi önce anlamıştı. Tıpkı Çin'e özgü devrim stratejisi karşısında başta küçümseyici ve kuşku duyan, daha sonraysa teşvik edici ve destekleyici bir konum aldığı gibi, Çin'deki devrimi yönlendirme çabalarında da başta kentlerde silahlı ayaklanma çıkartılmasını teşvik eden, daha sonra kentlerdeki ve kırlardaki silahlı mücadeleye eşit önem veren, en sonunda ise faaliyet alanının kırsala kaydırılması gerektiğini destekleyen bir tutum takınmıştı. Kentlere odaklanılmasını kabul etmekten reddetmeye kadar giden tüm bu süreç boyunca, Ç.K.P Komünist Enternasyonal tarafından yönlendirilmiştir. Kimi araştırmacılar Komünist Enternasyonal Yürütme Komitesi'nin Mart 1931'de düzenlenen XI. Genel Kurulu'nda, Ç.K.P'nin faaliyetlerini kentlerden kırlara kaydırması gerektiğinin farkına varıldığını öne sürmektedir. Bu görüş pek çok sebebe dayanmaktadır. Birincisi, Ç.K.P'den birincil önceliği kesinlikle kırlarda devrimci üsler kurulmasına vermesi talep edilmiştir. İkincisi, kırlardaki Sovyet bölgelerinde faaliyet yürütülmesi özellikle vurgulamıştır. Üçüncüsü, kentlerdeki faaliyete kırlardaki faaliyet tarafından yön verilmesi gerektiği açık bir şekilde belirtilmiş ve Mao'nun Çin koşullarına uyarlanmış devrim stratejisi övgüye değer bulunmuştur.¹⁸

Teorinin Araştırılması ve Tartışılması Gereken Yeni Yönleri

Bize göre, Ç.K.P Merkez Komitesi'nin yönetimindeki Parti Tarih Araştırma Merkezi tarafından derlenen Çin Komünist Partisi Tarihi'nin birinci cildinde ortaya konan görüş daha makul ve bilimseldir. Bu görüşe göre, Mao Zedung'un 1930 tarihli *"Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir"* makalesi, kentleri kırlardan kuşatma teorisinin temel olarak şekillendiğini göstermektedir. 1924-27 Büyük Devrim'in başarısızlığa uğramasından sonra, tüm parti devrimci bir yükseliş yaratmanın yollarını yoğun bir biçimde araştırmaya başladı. Merkez Komitesi, devlet iktidarını silahlı güçlere ve kentlerdeki işçi hareketine yoğunlaşarak ele geçirmeyi savunuyordu; Mao Zedung partinin faaliyet sahasını kırlara kaydırarak, kırlarda kurulan devrimci üsler aracılığıyla devrimci dalgayı ulusal düzeyde yükseltmenin yolunu çizmiştir. Devlet iktidarını almak için silahlı güçleri geliştirmeyi hedefleyen Merkez Komitesi, Rusya'daki Ekim Devrimi deneyiminden yola çıkarak kırsal bölgelerdeki Kızıl Ordu birliklerine çok önem vermemiştir; Mao Zedung Rus Ekim Devrimi deneyiminin Çin'deki koşullara uymadığını ve Çin'de devrimci üsler oluşturabilecek "ve gelecekteki büyük devrimin ana silahı olabilecek" bir işçi köylü ordusu kurulması gerektiğini savunmuştur. Mao Zedung, bu makalesinde Çin devriminin Çin'in koşullarına uygun bir strateji izlemesi gerektiğini, bu stratejinin de kentlerin kırlardan ku-

18 Yuan Nansheng, "Kommunist International Büyük Devrimden sonra Kentlerde Silahlı Mücadelede İsrar Etti Mi?" Marksist Sosyal Bilimler Cephesi Dergisi 1989(4)

şatılması olduğunu ve partinin faaliyet alanının kentlerden kırlara kaydırılmasının devlet iktidarının ele geçirilmesinde hayati derecede önemli olduğunu açıkça belirtmiştir.

Çin'in devrimin stratejisi olarak kentlerin kırlardan kuşatılmasını benimsemesine Komünist Enternasyonal'in verdiği tepkilerin ve özellikle de Ç.K.P'ye 1930'dan sonra ne yönde talimatlar verdiğinin daha derinlikli tartışılması gerekmektedir.

Kızıl Üsler ve Kentlerin Kırlardan Kuşatılması Arasındaki İlişki

Devrim stratejisi olarak kentlerin kırlardan kuşatılması şeklindeki devrimci yolun, bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurulması düşüncesi idi. Bu düşünce ise silahlı mücadele, tarımsal devrim ve devrimci üsler kurulmasına dair teoriler içermekteydi. Bu yüzden de pek çok araştırmacı, devrimci üsler kurulmasını bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurulması düşüncesinin bir parçası olarak inceler.

Biz, Mao Zedung'un devrimci üsler kurma düşüncesinin kentlerin kırlardan kuşatılması teorisinin önemli bir unsuru olduğunu düşünüyoruz. Ancak bunların arasındaki ilişki basite indirgenmemelidir. Kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi kendine özgü ayrı yasalarla gelişim gösterir. Bu teori soruya yanıt vermelidir: Parti kırlarda dayanak sağlayabilir mi? Neden Çin'in devrimci yolu kentlerin kırlardan kuşatılmasını benimsemelidir? Teoriyi esas belirleyecek olanlar işte bu sorulara verilecek yanıtlardır. Bu teori şekil alıp geliştikten sonra, devrimci üsler kurulması düşüncesi büyük önem kazanmaktadır. Kanımızca, Mao Zedung'un devrimci üsler kurulması düşüncesi yalnızca bağımsız işçi ve köylü rejimleri kurulması düşüncesinin bir unsuru olarak değerlendirilmemelidir, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisindeki stratejik rolünün daha iyi anlaşılması için, Çin'in devrimci yolu teorisi bağlamında daha geniş olarak incelenmelidir. Böylece, Mao Zedung'un devrimci üsler kurulması düşüncesinin önemini daha iyi anlayabilir ve kentlerin kırlardan kuşatılması teorisini daha kapsamlı bir şekilde inceleyebiliriz.

4.5 Devrimci Halk Savaşı Teorisi

Yarı-sömürge ve yarı feodal Çin'de, uzun süreli ve geniş kapsamlı bir sınıf savaşı ve ulusal savaşa önderlik eden Ç.K.P, düşman ile devrimci güçler arasındaki muazzam sayısal eşitsizliğe rağmen, dünya tarihinde eşine az rastlanır bir zafer kazanmıştır. Mao Zedung'un askeri düşüncesi Çin'deki uzun süreli devrimci savaş deneyiminden çıkarılan derslerle savaş yasalarının birleştirilmesi temelinde oluşmuş askeri bir bilimdir; bu bilimin özünde ise devrimci halk savaşı düşüncesi yer alır.

Halk Savaşı Düşüncesi İncelemelerine Giriş

Devrimci halk savaşı düşüncesi devrimci savaş sırasında ortaya çıkmış ve şekillenmiştir. Bu düşüncenin incelenmesi ve araştırılması ise Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra başlamıştır. 1960'ların başlarında, Halk Kurtuluş Ordusu'ndaki birtakım yüksek rütbeli subaylar, devrimci halk savaşı düşüncesini askeri operasyonlar yönetirken uygulama deneyimlerinden yola çıkarak aktif savunma, gerilla savaşının stratejik rolü, halk savaşının taktik ve stratejileri ve askeri operasyonlarda on ana ilke hakkında onlarca değerli eser kaleme aldı. Bu eserler arasında Ye Jianying'in "*Büyük Karar Savaşı*", Liu Ya-lou'nun "*Beiping-Tianjin Savaşında Mao Zedung Düşüncesi ve Zafer*" ve Chen Geng'in "*Zafer Kazanmak İçin Cesur Mücadele*" çalışmaları sayılabilir. Bu çalışmalar, "kültür devrimi" öncesinde devrimci halk savaşı düşüncesi üzerine yapılan teorik araştırmaların düzeyini göstermektedir.

Ç.K.P'nin Onbirinci Merkez Komitesi Üçüncü Plenumundan (1978) sonra, Mao Zedung'un askeri düşüncesi üzerine çalışmalarda önemli bir ilerleme gerçekleşmiştir; bu dönemde devrimci halk savaşı düşüncesine dair araştırmalar da üst düzeye çıkmıştır. 1980'lerden sonra Halk Kurtuluş Ordusu'nun Çin Ansiklopedisi (Askerlik Cildi) derlemesi ve Çin Askeri Ansiklopedisi'nin yanı sıra 1983'ten önce ve sonra Mao Zedung'un askeri düşüncesi hakkında yapılan birçok sempozyum bu alandaki çalışmaların büyük ölçüde önünü açmıştır. Bu dönemde, Song Shilun'un yazdığı Mao Zedung'un Askeri Düşüncesine Giriş ve Liao Guoliang ile Li Shishun'un birlikte kaleme aldığı Mao Zedung'un Askeri Düşüncesinin Gelişiminin Tarihi isimli eserlerin yanı sıra yazılan binlerce akademik makale, halk savaşının strateji ve taktikleri konusunda geniş bir kaynak oluşturmıştır. Bu kitap ve makaleler Ç.K.P'nin savaş yöntemine dair geliştirdiği düşüncelerin her yönünü incelemekte ve Mao Zedung'un halk savaşı düşüncesinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır.

Halk Kurtuluş Ordusu İnşa Teorisi

1924-27, Ulusal devrimi başarısızlığa uğradıktan sonra Ç.K.P'nin önüne Çin devrimine bağımsız bir şekilde önderlik etme ve halk ordusu kurma görevleri çıkmıştır. Ç.K.P'nin halk kurtuluş ordusu teorisinin genel olarak aşağıdaki dört düşünceden meydana geldiği ileri sürülür.

a- Halka Tüm Kalple Hizmet Etme Düşüncesi ve Amacı

Bu düşüncenin amacı her zaman açıktır. Ancak kimi araştırmacılar bu amacın yeni tarihsel koşullara göre uyarlanması gerektiğini düşünmektedir. Halk Cumhuriyeti kurulduktan sonra halka tüm kalple hizmet etmek yalnızca halk ordusunun değil, Ç.K.P ve hatta toplumdaki tüm sanayi sektörlerinin ve halk

kesimlerinin amacı olmuştur; bu yüzden, halk ordusunun amaçları daha ileri ve somut olmalıdır; bu amaç da ulusal güvenliğin ve ulusal çıkarların korunmasıdır. Fakat çoğu araştırmacı, halka tüm kalple hizmet etmenin daima halk ordusunun amacı olacağını, zira halk ordusunu egemen sınıfın ordusundan ayıranın da işte tam olarak bu amaç olduğunu savunmaktadır. Ordu sınıf mücadelesinde bir araçtır ve ait olduğu sınıfın çıkarlarına hizmet eder. Bu yüzden hangi sınıfa hizmet ettiği önemli bir sorundur. Mao Zedung şöyle demiştir: “Komünist partimiz ve parti önderliğindeki ordu devrimin taburlarıdır. Bu taburlar tamamen halkın kurtuluşuna adanmıştır ve bütünüyle halkın çıkarlarına hizmet ederler. Bu ordunun tek amacı azimle Çin halkının yanında olmak ve ona tüm kalbiyle hizmet etmektir.” Sert devrim mücadelesinde ve acımasız savaşlarda, halk ordusu sıkıntıdan yılmayarak ve ölümden korkmadan kahramanca halkın kurtuluşu için savaşmıştır. Barış zamanında da, en güç koşullarda ve en ihtiyaç duyulan yerlerde görev yapan halk ordusu daima halkın çıkarlarını korumaktadır. Halk ordusunun 80 yılı aşkın tarihinde, ordunun bu amaç sebebiyle yenilmez olduğu kanıtlanmıştır.

b- Halk Ordusu Partinin Mutlak Önderliğine Bağlı Olmalıdır

Ordunun proleter karakterini korumak ve partinin varlığını sürdürmesi ve gelişmesi için, Parti'nin ordu üzerinde mutlak önderliği hayati öneme sahiptir. Burada tartışılan mesele, devlet iktidarı alındıktan sonra da partinin ordu üstündeki denetimini artırması gerekip gerekmediğidir. Ama bu mesele çoğu zaman kimi araştırmacılar tarafından gözden kaçırılmaktadır.

Parti, ordu üstünde mutlak önderlik kurmalıdır. Bu düşünce ilk olarak Mao Zedung tarafından Gutian Toplantısı'nda ortaya atılmıştır. Daha sonra kaleme aldığı “Savaş ve Strateji Sorunları” makalesinde Mao, “İlkemiz partinin silahlara hükmetmesidir, silahlar partiye asla hükmetmemelidir” anlayışını savunmuştur. Sonraları partinin ordunun üstünde mutlak önderlik kurması ordunun temel ilkesi halini almıştır.

Parti esas olarak orduyu siyasi önderlikle yönetir. Birincisi, parti askerleri Marksizm, Parti çizgisi, ilkeler, politikalar ve ordunun temel amacı hakkında eğitmelidir. İkincisi, partinin ordu birliklerinin her düzeyinde örgütlenmesi gerekir; örneğin partinin kolları bölüklere yerleşerek parti temsilcileri ve siyasi komiserlerden oluşan bir sistem kurmalıdır. Üçüncüsü, parti üyeleri diğer askerlere örnek olmalıdır.

Askeri güç sorunu Partinin Çin'deki sürekliliği ve devrimin başarısını doğrudan ilgilendirir. Mao Zedung partinin Çin devriminin özgül karakteriyle belirlenen bir sonuç olarak Parti'nin askeri güce mutlak hükmetmesini savunmuştur. Askeri güç olmadan, parti siyasi güç kazanamaz ve Çin toplumunu dönüştüremez. Partinin ordu üstündeki mutlak önderliği yalnızca ordunun proleter karakterinin korunması için değil, partinin, Çin halkının ve devrimin geleceği açısından hayati derecede önemlidir. Mao Zedung Çin ko-

münistlerinin kişisel askeri güç için değil, partinin, halkın ve ulusun askeri gücü için mücadele etmeleri gerektiğini söylemiştir. Bu yüzden partinin ordu üstündeki mutlak önderliği yukarıdaki iki yönden bakımından anlaşılmalıdır.

Partinin iktidarı ele geçirdikten sonra ordunun proleter karakterini koruması gerektiği pek çok araştırmacı ve akademisyen tarafından kabul edilmiştir. Bununla birlikte ordunun ulusallaştırılması, partisizleştirilmesini ve de-politize edilmesini öneren kişiler de vardır. Ordunun proleter karakterini koruması gerekmediğini, çünkü Çin’de sınıfların ortadan kalktığını, partinin artık ordunun üstünde mutlak önderlik kurması gerekmediğini, zira ordunun artık bir iktidar aygıtından ibaret olduğunu ileri sürmektedirler. Bu hatalı düşünceler çoğu araştırmacı tarafından ağır biçimde eleştirilmektedir; bu eleştirilerin odak noktası partinin ordu üstündeki mutlak önderliği ve ordunun proleter karakterini koruma ilkelerinden asla vazgeçmemesi gerektiğidir. Ordunun iki askeri komisyon “Parti Merkezi Askeri Komisyonu” ve “Halk Cumhuriyeti Merkezi Askeri Komisyonu” tarafından yönetilmesi, bu ilkenin yeni koşullara uyarlanmış halidir. Kimi araştırmacılar Deng Xiaoping’in Merkezi Askeri Komisyon’daki başkanlık görevinden emekli olurken dediklerini hatırlatmaktadır: “Ordumuzun kendi özgün karakterini koruyacağına, partinin, halkın ve sosyalist ülkemizin ordusu olarak kalacağına inancım tamdır. Bu açıdan ordumuz diğer ülkelerin ordularından farklıdır.”¹⁹

c- Politik Çalışma Ordu İnşasının Can Damarıdır

Ordu inşası ve yönetilmesinin temel ilkesi, orduyu siyasi olarak güçlendirmektir. Gutian Toplantısı’ndan kısa süre sonra, Mao Zedung ordudaki siyasi faaliyet ile diğer faaliyetler arasındaki diyalektik ilişkiyi tartışmış ve siyasi faaliyetin ordunun kuruluşunun can damarı olduğunu ortaya koymuştur. Ordunun siyasi olarak güçlendirilmesi, onun partinin mutlak önderliğine bağlı olmasını ve halka tüm kalple hizmet etmeyi amaçlamasını güvence altına alır. Mao, ordudaki siyasi faaliyetle ilgili belirli ilkeler belirlemişti; bunlar; subaylar ile erlerin birliği; ordu ile halkın birliği; düşmanın dağıtılması; *Üç Temel Disiplin Kuralı* ve *Sekiz Dikkat Edilecek Husus*²⁰ ve bunlara ek olarak demokratik-merkeziyetçilik ilkesini –merkezileşmiş yönlendirme altında askeri, siyasi ve iktisadi işlerde demokrasi- ortaya koyar. Mao Zedung tarafından 1944 yılında kaleme alınan “Ordudaki Siyasi Faaliyet” isimli belgede politik çalışma ile ilgili genel ilkeyi şöyle belirtmiştir: halkı özgürleştirmek için saflarımızı sıklaştırıp,

19 Selected Works of Deng Xiaoping, Eng. ed., FLP, Beijing, 1994, C III, s. 323.

20 Üç Temel Disiplin Kuralı şunlardır: (1) Bütün Eylemlerinize Daima emirlere itaat edin. (2) Halktan iğne iplik bile almayın. (3) Savaşta elinize geçen her şeyi verin. Sekiz Dikkat Edilecek Husus da şunlardır: (1) Saygılı konuşun. (2) Aldığınızın parasını ödeyin (3)Ödünç aldığınız her şeyi geri getirin (4) Verdiğiniz her hasarı karşılayın (5) İnsanlara vurmayın veya küfür etmeyin. (6) Ekinlere zarar vermeyin (7) Kadınları taciz etmeyin (8) Esirlere kötü davranmayın.

düşmanın yenilmesi ve orduda ideolojik faaliyete en üst düzeyde öncelik verilmesi. Bu, halk ordusunun tarihi açısından Gutian Toplantısı sonrasındaki önemli bir belgedir ve ordunun daha sonraki dönemdeki siyasi faaliyetlerine büyük oranda yol göstermiştir.

d-Devrimci Savaşta Zaferin Temeli Ordu ve Halktır

Devrimci savaş sırasında, parti devrimci üs bölgelerine ve halk ordusuna güvenmelidir; bu yüzden düşmana karşı verilen uzun süreli halk savaşında sağlam üsler kurulması çok önemlidir. Tüm araştırmacılar bu stratejik zorunluluk hakkında kitap ve makaleler kaleme almıştır, ancak bunlardan bazıları Mao Zedung'un devrimci üsler hakkındaki diyalektik düşünce biçimini gözden kaçırmıştır. Bir taraftan, devrimci güçlerin savaş sırasında temel dayanağı olan devrimci üsler başka seçenek kalmadıkça terk edilmemelidir. Diğer taraftan, devrimci üslerin düşman güçlerine bakılmadan umarsızca ve körü körüne savunulması da savaşın kaybedilmesiyle sonuçlanır. Mao Zedung'a göre, nasıl bir Kızıl Ordu birliğinin veya devrimci bir üssün kaybedilmesi Kızıl Ordu'nun tamamının yenilmesi demek değilse, düşmana karşı bir veya birden çok yerde zafer kazanılması ya da bir veya birkaç üs kurulması da savaşın nihai olarak kazanıldığı anlamına gelmez. Kızıl Ordu ancak tüm güçleri ve üsleri yok olduğunda tam yenilgi almış olur. Ancak, Çin koşullarında bunun gerçekleşmesi mümkün değildir, çünkü Çin'in istikrarsız siyasi ve iktisadi gelişimi ve geniş toprakları, Kızıl Ordu'nun daima manevra yapmasına izin verecektir. Bu nedenle, Kuomintang'ın beşinci kuşatma ve imha hareketine direnmekte başarısız olsa ve çetin Uzun Yürüyüş'e başlamak zorunda kalsa da, Kızıl Ordu devrimci savaşta başarısızlığa uğramamış, yalnızca yeni üs bölgelerine hareket etmiştir. Dolayısıyla; Mao'nun bu görüşlerinden yeni bir stratejik düşünce ortaya çıkmıştır: Bir mevzi kaybetme korkusuyla ümitsizce ve çaresizcesine hareket etmemeliyiz; çünkü böyle yaparsak, hem o mevziyi hem de güçlerimizi kaybedebiliriz; bunun tersine, o mevziyi terk etmeye, fakat bunu yaparken güçlerimizi de korumaya cesaretimiz olmalı ki, daha sonra o mevzii tekrar ele geçirilebilsin. Kuşatma ve imha harekâtlarına karşı savaşırken halk ordusunun birinci hedefi zayıflamak değil daha da güçlenmektir; bu yüzden durum açık biçimde ve kesin olarak elverişsizse, bir kent veya mevziiden kolayca vazgeçilebilmelidir. Çin devrim savaşında halk ordusu asıl çekirdek olan güçtü. Parti ancak halk ordusunu oluşturduktan sonra devrimci üs bölgeleri kurabilmiş ve bu bölgelerdeki insan gücünden ve maddi kaynaklardan yararlanabilmiş, kentleri kırlardan kuşatarak ve silahlı güçlerle devlet iktidarını alarak zafere yürümüştür.

Devrimci savaş kitlelerin savaşı olmuştur; bu savaşta tüm kitleler seferber edilmelidir. Halk ordusu devrimci savaşın çekirdek gücüdür; fakat orduya sağlam bir zemin kazandırmak için kitlelerin bütünüyle seferber edilmesi gerekmektedir. Mao Zedung'a göre, savaş yürütülürken beslenilecek en zengin güç kaynağı kitlelerdir; kitleler, hiçbir gücün yenemeyeceği demirden bir burç-

tur; devrimi gönülden ve fedakârca destekleyen milyonlar sayesinde parti tüm Çin’de yönetimi ele geçirecektir. Çin’in devrimci güçleri üç kısma ayrılmıştı: ana güçler, bölgesel güçler (saha ordusu ve yerel birlikler) ve milis kuvvetleri. Savaş sırasında tüm güçlerini ortaya koyabilmek için birbirlerinden ayrı olarak ya da birlikte ortaklaşa savaşabilirler. Bu üç güce sahip olması halk savaşını en üstün savaş yapmıştır ve devrimci savaşın zafer kazanmasının temelinde ordu ile halkın yer aldığı söylemi bu üstünlüğün içini dolduran bir söylemdir . Devrimci savaş sırasında işçiler, köylüler, kadınlar, gençler, hatta çocuklar bile ellerinden gelen her şeyi yaparak zafere katkıda bulunmuşlardır. Silahsız halk kitleleri, insan gücü, maddi ve finansal kaynaklar sağlayarak ve siyasi, iktisadi, kültürel faaliyetlerde ve sağlık işlerinde görev alarak savaşı desteklemişlerdir. Devrimci savaşın zaferinin temelinde ordu ile halkın yer aldığı düşüncesi Çin’deki devrimci halk savaşının temel karakterini oluşturmuştur ve dolayısıyla partinin savaşı yönetirken benimsediği temel çizgidir.

4.6 Stratejik ve Taktik İlkeler

Halk savaşının ilkeleri üzerine araştırmalar 1980’lerden itibaren daha da canlanmıştır. Aşağıda bunlar hakkında bilgiler verilmektedir.

Mao Zedung’un “Çin Devrimci Savaşının Strateji Problemleri”, “Japonlara Karşı Gerilla Savaşında Strateji Sorunları”, “Uzun Süreli Halk Savaşı Üzerine” ve “Savaş ve Strateji Sorunları” isimli çalışmalarında halk savaşının stratejik ve taktik ilkeleri ortaya konulmuştur. Düşmanı stratejik bakımdan küçümsemek, taktik açıdan ise fazlasıyla dikkate almak halk savaşının genel ilkesidir. Aşağıda halk savaşı strateji ve taktiklerine kısa bir giriş yer almaktadır.

Aktif Savunma İlkesi

Devrimci savaşın genel durumu ele alındığında, düşman güçlü ve saldırı konumundaydı, devrimci güç ise zayıf ve savunmada idi. Bu koşullarda devrimci güçlerin zayıflıktan, güçlü olmaya döndürecek ve düşmanı uzun süreli halk savaşı sırasında mağlup edebilecek tek stratejik ilke aktif savunma olabilirdi.

Aktif savunma sürekli geri çekilmek değildir veya kaçmak değildir. “İlk karşılaşıldığında temkinli davranarak düşmanı derinlere çekme ve onu ortadan kaldırmak için fırsat kollama” düşüncesi, aktif savunmayı ifade eder. Bu ilkenin somut uygulanışı, düşmanın üs bölgelerine çekilmesi, burada bize elverişli onlara ise elverişsiz olacak koşulların aranması veya yaratılması; ardından karşı saldırıya geçilmesidir. Halk ordusu tarafından düşmanın kuşatma ve imha hareketinin mağlup etmek için kullanılan en emin yöntem bu stratejiydi.

Aktif savunmanın doğru ele alınmasında temel unsurlar şunlardır: strate-

uzun süreli savaş olan halk savaşı içinde; çabuk ve hızlı karar verilen savaş ve harekâtlar; stratejik iç hatlar içinde (yani, üs bölgesi içinde) dış hatlarda savaşlar yürütmek (yani, üs bölgesi dışına).

Aktif savunma ilkesinin uygulama biçimleri ise: ilerlemek için geri çekilmek, savunma amaçlı saldırı yapma, güçler dengesinde değişiklik yapma amacı; “bütünü parçalara ayırma” (gerilla birliklerinin dağılımı) ve “parçaları bütünleştirme” (güçlerin bir noktaya yoğunlaştırılması) gibi taktikler içerir.

Gerilla Savaşının Stratejik Rolü

Gerilla savaşı, genellikle milisler, gerillalar ve düzenli birliklerden oluşan ve kitleler tarafından desteklenen gerilla birliklerinin düşmana daha büyük bir manevra kabiliyeti ve esneklikle saldırmasını sağlayan bir hareket yöntemidir. Gerilla savaşı ve gerilla karakterli hareketli savaş aktif savunma ilkesinin en uygun olduğu operasyon yöntemleridir. Düzenli savaştan farklı olarak, gerilla savaşın sabit bir hat ve konum etrafında cereyan etmez ve koşullar her uygun olduğunda düşmana saldırılır. Parti önderliğindeki gerilla birlikleri genellikle üs bölgelerinde konuşlanır, ancak düşmanın kuşatma ve imha harekâtını yenmek açısından son derece önemli olan hareketli savaş yürütebilmek için üs bölgesini terk edebilirler ve zaman zaman yeni üsler kurabilirler. Bu nedenle, savaş yöntemleri düzensiz isyancılardan oldukça farklıdır.

Mao Zedung Mayıs 1928 gibi erken bir tarihte, Jinggang Dağları'nda gerilla savaşının bazı temel ilkelerini ayrıntılarıyla hazırlamıştı: “Düşman ilerlediğinde çekiliriz; düşman kamp kurduğunda taciz ederiz; düşman yorulduğunda, saldırırız; düşman geri çekildiğinde, kovalarız.” Daha sonraları Japonya'ya karşı Direnme Savaşı sırasında yeni ilke olarak “düşman ilerlediğinde, biz de ilerleriz” ilkesi ortaya konmuştur. Mao Zedung'un Çin'in devrimci savaşı sırasında, özellikle de Japonya'ya karşı Direnme Savaşı'nda, gerilla savaşının taktik değil bir strateji olduğunu belirtmesi, onun, gerilla savaşının önemini kavrayan dünyadaki ilk askeri strateji uzmanı olduğunu göstermektedir. Bu görüşü doğru bir gerekçeye dayanıyordu. Devrim savaşı esnasında düşmanın güçlü, devrimci güçlerin zayıf olduğu bir gerçektir, özellikle de Çin ile Japonya arasındaki güç dengesizliğinin kısa vadede değişmesi imkânsızdı. Eğer Çin, gerilla savaşının düzenli ordunun harekâtlarına kısa mesafeli doğrudan destek sağlamak için kullanıldığı küçük bir ülke olsaydı, elbette sadece taktik sorunlar olarak ortaya çıkacak, stratejik bir çıkmayacaktı sorun olmayacaktı. Diğer yandan Çin, Sovyetler Birliği kadar güçlü bir ülke olsaydı ve işgalci düşman kolayca kovulabilse veya küçük bölgeler ele geçirmiş olsaydı, o zaman gerilla savaşı doğal olarak yine stratejik değil, yalnızca taktik bir savaş biçimi olacaktı. Ancak, gerçekte Çin büyük ve zayıf bir ülkeydi ve geniş bölgeleri işgal edilmiş durumdaydı. Japonlara karşı gerilla savaşı kısa süreli veya küçük ölçekli değil, uzun süreli ve yaygın bir savaş yürütülmeliydi. Bu yüzden gerilla savaşı bir taktik değil, bir strateji idi.

Stratejileri Zamanında Değiştirmek

Partinin zaman ve durum değerlendirmesi yaparak askeri stratejilerini zamanında değiştirmesi Çin'in devrimci savaşının kazanılmasını sağlayan önemli faktörlerden biridir. Mao Zedung'un söylediği gibi, "Tarihin ve savaşın gelişimiyle, savaş yönetmenin yasaları da gelişmektedir; hiçbir şey değişmeden kalmaz." Bu nedenle, Çin'in devrimci savaşına komuta ederken parti, kendisini belirli bir savaş türüyle veya belirli bir deneyimle sınırlamamalı ve daima esnek olabilmelidir. Aksine, hareketli savaş, gerilla savaş ve mevzi savaşını esnek ve gerektiği şekilde yürütebilmelidir; Çin'in devrimci savaşının özelliklerinden biri de budur. Tüm yeni demokratik devrim dönemi boyunca Çin'in devrimci savaşının stratejisinde üç temel değişiklik gerçekleşti: ilki, düzenli savaştan gerilla savaşına geçilmesidir; ikincisi, gerilla tarzı hareketli savaştan, esas savaş biçimi olarak gerilla savaşına geçilmesidir; üçüncüsü ise Milliyetçilere ve ABD'ye karşı Kurtuluş Savaşı sırasında, Japonya'ya karşı Savaşı'ndaki gerilla savaşı ve gerillalardan vazgeçilerek düzenli orduya ve düzenli savaş biçimine (esas olarak kitlesel hareketli mevzi savaşı) geçilmesidir.

Üstün Bir Güç Yoğunlaştırılıp, Düşman Güçlerinin Teker Teker Yok Etmek Edilmesi İlkesi

Çin'in devrimci savaşı uzun süreli bir halk savaşıydı ve kitlelerin enerjisi yüksekti. Bu savaşta düşmanın ne şekilde sevk ve idare edildiği, onun gücü karşısında bizim zayıflığımızı değiştirmeyeceği için, sonuçta fazla bir anlam taşımıyordu. "Bir parmağı kesmek, on parmağın tümünü yaralamaktan daha etkilidir." Bu yüzden, herhangi bir savaş alanında, düşman güçlerini teker teker yok etmek için, halk ordusu, güçlerini, düşmana mutlak üstünlük oluşturacak şekilde yoğunlaştırmalıydı. Bu ilke, aktif savunma ilkesine de uygundur. Daha sonraki Kurtuluş Savaşı döneminde, Mao Zedung devrimci savaş sırasında edinilen deneyimlerden çıkarılan derslerden hareketle, on temel harekât ilkesini ortaya koymuştur; bu ilkenin özü ise, düşmanın etkin gücünü yok etmek için, üstün bir güç yoğunlaştırılması fikridir. Elbette on temel harekât ilkesi, aktif savunma haricinde pek çok başka sorunu da ele almaktaydı. Çin ve başka ülkelerdeki askeri teorisyenler, Mao Zedung'un askeri düşüncesinin bir gelişimi olarak, bu ilkelerin, üstün bir güç yığılması düşman gücünün yok edilmesine odaklanan bir stratejik saldırı doktrini olduğuna inanmaktadırlar. Bu anlayış devrimci halk savaşındaki bir dizi stratejik ve taktik soruna karşı, halk ordusuna, savaşı yürütmede sistematik fikirler sağlamıştır. Bu ilkeler, Halk Kurtuluş Ordusu'nun içerideki ve dışarıdaki düşmanlara karşı uzun süreli mücadelede çelikleşmesinin sonucunda ortaya çıkmıştı ve Çin'in o zamanki koşullarına bütünüyle uygundu.

Sonuç olarak, halk savaşının doğru strateji ve taktikleri şunlardır: saldırı sırasında maceracı, savunma esnasında tutucu, konum değiştirilirken kaçkınıcı davranılmaması; ordunun harekâtının gerilla karakteri kabul edilse de ordu içinde gerillacılık eğilimlerinin yüceltilmesine karşı çıkılması; uzun süreli savaş ve çabuk karar verilen harekâtlar uygulanması; sabit savaş hatları ve mevzi savaşlarına karşı çıkılması; düşmanın yalnızca bir cepheden bozguna uğratılmaması, tamamen ortadan kaldırılması için hareketli savaşın ve esnek muharebe hatlarının tercih edilmesi; aynı anda iki “yumruk”la iki farklı yöne saldırma stratejisine karşı çıkarak, bir anda bir “yumruk”la bir yöne saldırılması stratejisinin benimsenmesi.

4.7 Devrimci Halk Savaşı Üzerine Düşüncelerin Zenginleştirilmesi

Barış zamanında ulusal savunmanın güçlendirilmesi teorisi, Mao Zedung'un devrimci halk savaşı düşüncesinde yeni bir gelişimdir. Bu yeni tarihsel koşullarda, Mao Zedung'un askeri düşüncesinin temel ilkesi hâlâ aktif savunmadır. İlkeye eklenen nokta, ordunun askeri stratejisinin odağı, iktidarın silah gücüyle ele geçirilmesinden, yeni kurulan Çin için güçlü bir ulusal savunma sisteminin inşa edilmesine ve ana güçler, bölgesel güçler ve milis kuvvetlerinin birleştirilmesine kaymasıdır. Mao Zedung, Çin demokratik devrimi sırasındaki devrimci halk savaşı düşüncesinin temel ilkelerini daima savunmuştur. Orduyu partinin mutlak önderliğinde tutmanın, ordu mensuplarının halka tüm kalpleriyle hizmet etmeleri yönünde eğitilmelerinin ve orduyla halkın, subay ve erlerin birliğinin zorunluluğunun altını çizmiştir. Sıklıkla dışarıdan gelecek işgale karşı aktif savunma ilkesine başvurulması gerektiğini vurgulamıştır. Yurtiçindeki ve yurtdışındaki gelişmeler ışığında, halk ordusunun standartlaştırılması ve modernleştirilmesi gerektiğini de belirtmiştir.

Araştırmacılar Mao Zedung'un bu askeri düşüncesinin devrimci savaşı sırasında şekillendiğine inanmaktadırlar. Ordunun siyasi olarak güçlendirilmesi gerektiğinin altını çizerken, askeri teknoloji konusuna da özellikle dikkat çekmiştir. Jínggāng Dağları günlerindeki kadar erken bir süreçte bile, askeri teknolojide ilerlemenin siyasi faaliyet kadar önemli olduğunu vurgulamış ve tüm Kızıl Ordu askerlerinin askeri teknolojileri öğrenmesi gerektiğini belirtmişti. Japonya'ya karşı Direnme Savaşı sırasında, Mao Zedung halk ordusunun düşük düzeyden daha yüksek bir düzeye, Çin tipi bir ordudan dünya tipi bir ordu düzeyine çıkabileceğini belirtmiştir. 1949'da Kurtuluş Savaşı'nın kazanılmasının ardından, tüm kara ordularının standartlaştırılması, teknik silahlar geliştirilmesi, ordudaki örgütlenme ve disiplin anlayışının iyileştirilmesi ve askeri yasa ve düzenlemelerin süratle çıkartılması yönünde çaba göstermiştir.

çapta zafere ulaştıran halk ordusunun modern askeri teknolojileri yakalayacak düzeyde olması gerektiğine işaret etti. “Ülkemizi korumak için modern ve standartlaştırılmış bir ordu kurun” sloganı tam olarak bu amaç için ortaya konmuştur. Çin’in güçlü ordunun yanı sıra güçlü bir hava kuvvetleri, güçlü bir donanma, teknolojik silahlar ve savunma amaçlı nükleer silahlar gibi daha modern savunma teknolojileri inşa etmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca tüm ordudan “yeni ekipmanları ve yeni gelişen taktikleri öğrenmelerini” talep etmiştir.

Yeni dönemde, ordunun inşasının hedeflerine dair farklı iki anlayış vardır. Çoğu araştırmacı, modern ve standartlaştırılmış güçlü bir devrimci ordu kurulmasının esas hedef olduğunu düşünmektedir. Bu ordu modernleştirilerek ve standartlaştırılarak gelecekte savaşabilmesi garanti altına alınmalı, devrimci yönü kuvvetlendirilerek tarihsel geleneğin devamı sağlanmalıdır.

Diğer araştırmacılar ise Mao Zedung’un modern ve standartlaştırılmış bir ordu kurma fikrinin, yeni silahlar ve askeri ekipman, lojistik, örgütlenme, disiplin anlayışı ve askeri düzenlemeleri de içeren geniş bir kapsamda ele alınmasına gerek olduğunu düşünmektedir. Ordunun dünya çapında bir ordu olmaya doğru gelişmesinin göstergesi işte bu kapsamdır. Bununla birlikte yeni teknolojik devrim koşullarında ordunun dünya ordusu olma yönünde aşamalı bir şekilde adım adım ilerlemesi gerektiğini, çünkü dünyadaki askeri gelişmelerin tümünün bir anda yakalanamayacağını, bu yüzden kilit önemdeki yönlerde odaklanılması gerektiğini de düşünmektedirler.

Askeri teorisyenler tarafından belirtildiği üzere, Mao Zedung ordunun gelişim aşamaları sorununu 1958 yılında ortaya atmıştır: Bu aşamalar, ilk olarak darının yanında tüfek; ardından tüfeğin yanında uçak ve tank; son olarak da konvansiyonel silahların yanında özel silahlar olarak belirlenmiştir. Bu üç aşamalı plan, ordunun dünya düzeyine doğru gelişme ve ulusal savunmayı modernleştirme perspektifini de ortaya koymaktadır.

Dikkat Çeken Eğilimler ve Daha Derin Tartışılması Gereken Sorunlar

Mao Zedung’un askeri düşüncesini araştıran akademisyenlerin belirttiği gibi, Ç.K.P’nin Onbirinci Merkez Komitesi Üçüncü Plenumu’ndan önce çok az sayıda kişi Mao’nun devrimci savaş düşüncesinin yukarıda saydığımız ilkelere farklı tür bir yorum getiriyordu. Gerçeğin yegane denenme kriterinin pratik olduğuna dair tartışmada kimi araştırmacılar bazı hatalı görüşler ileri sürmüştür; bunlardaki bazı eğilimler ilgi çekicidir. Bu yanlış görüşler çoğunlukla modern savaşın yanlış anlaşılmasından ve Mao Zedung’un askeri düşüncesinin temel ilkelerini desteklemek konusunda kafa karışıklığı yaşanmasından ileri gelmektedir. Bu hatalı görüşleri düzeltmek için, aşağıdaki sorunlar değerlendirilmeli ve incelenmelidir.

4.8 Halk ile Silah Arasındaki Diyalektik İlişki

Mao Zedung şöyle demiştir: “Silahlar savaşta önemli bir faktördür, fakat tek başına belirleyici değildir; savaşın gidişatını belirleyen insanlardır, silahlar değil. Güç yarışı yalnızca askeri ve iktisadi bir yarış değil, insani güçlerin ve ahlâkın da yarışmasıdır. Ne de olsa askeri ve iktisadi gücü yalnızca insanlar elinde bulundurabilir.” Ona göre, insani güç maddi gücü oluşturuyor, moral motivasyon ise insanın iç manevi sağlamlığıydı. İnsanların manevi gücünün- iç sağlamlıklarının “savaşta oynadıkları bilinçli rolün” savaşın kazanılması açısından son derece önemli olduğunu düşünüyordu.

Askeri teorisyenlerin tartışmasız bir biçimde kabul ettiği üzere, Mao Zedung halk ile silahlar arasındaki ilişkiyi, Çinli veya yabancı herhangi bir stratejiste göre çok daha isabetli bir şekilde ayrıntılarıyla ortaya koymuştur. Yukarıda değinilen görüşleri hâlâ önemini korumaktadır ve geleceğin savaşına yön verebilir. Ancak buna karşıt görüş geliştiren araştırmacılar da bulunmaktadır. Bu kişiler, modern savaşın güç ve ileri teknoloji yarışından ibaret olduğunu ileri sürmekte, bu koşullarda insani güçlerin ve moral motivasyonun artık önemli bir etken olmadığını düşünmekte; halkın dinamik rolünün yüksek teknolojili karmaşık silahlar karşısında işe yaramayacağını söylemektedirler. Başka bir deyişle, Mao Zedung’un görüşlerinin çağdışı kaldığını düşünüyorlar. Ancak çoğu askeri teorisyen bu hatalı düşünceye karşı çıkmaktadır. Silahları icat eden, üreten ve kullanan insanlardır ve her şeyi yapabilen, yapmadığı hiçbir şey bulunmayan bir ileri teknoloji ürünü modern silah yoktur; el elden üstündür. Savaşlar gelecekte de haklı savaş ve haksız savaş diye, işgal savaşı ve direniş savaşı diye ikiye ayrılacaktır; dolayısıyla insani gücün ve moral motivasyonun gelecekteki bir savaşta işe yaramayacağını söylemek hatalı bir görüştür. Ayrıca, modern silahların öngörülen hedeflerine ulaşması, hâlâ düşman güçlerinin yerini tespit edebilen, iklimi coğrafyayı ve arazi özelliklerini inceleyip askeri fırsatları değerlendirebilen insanların yaptığı istihbaratla mümkün olabilmektedir. Bu yüzden, insan faktörü gelecekteki savaşlarda da belirleyici etken olacak, hatta rolü daha da artacaktır.

Halk Savaşı Gelecekte Uygulanabilir Mi?

Kimi araştırmacılar bu soruya, şu görüşü ileri sürerek olumsuz yanıt vermektedir: Halk savaşı strateji ve taktikleri yalnızca “darının yanında tüfek” olan bir savaş ortamında geçerlidir. Gelecekteki savaşlarda, düşmanlar bizi isabet oranı çok yüksek uzaktan güdümlü kıtalararası füzelerle, kendilerini hiç göstermeden vurduğu zaman halk savaşı strateji ve taktikleri nasıl uygulanabilir? Birçok askeri teorisyen “darının yanında tüfek” döneminin bittiğinin farkındadır. Dolayısıyla Mao Zedung’un halk savaşı düşüncesini sürdürmek, onun somut savaşma yöntemlerini taklit etmek değil, bu düşüncenin arkasındaki ruhu, yöntemleri ve temel ilkeleri sürdürebilmektir. Her şeyden önce, Çin’in 121

gelecekte gireceği savaş olası bir işgale karşı savunma savaşı olabilir çünkü Çin başka hiçbir ülkeyi işgal etmeyecektir; dolayısıyla böyle bir savaş muazzam halk desteğini arkasına alacaktır. İkincisi, düşmanı stratejik bakımdan küçümsemek, taktik açıdan ise fazlasıyla dikkate almak, aktif savunma uygulamak, uzun süreli halk savaşı, üstün bir güç yoğunlaştırıp, düşmanları teker teker yok etme gibi halk savaşı ilkelerinin yanı sıra “düşmanını ve kendini tanı, yenilmeden yüzlerce savaştan galip çıkarsın” ve “bütünü parçalara ayırma (gerilla birliklerinin dağılımı) ve parçaları bütünleştirme (güçlerin toplanması)” gibi düsturlar gelecekteki savaşlara da uygulanabilir. Yani, düşmanı yenmenin cevabı hâlâ halk savaşıdır.

4.9 Mao Zedung’un Halk Savaşı Düşüncesinin Geliştirilmesine Dair Sorunlar

Devrim savaşında ortaya çıkan Mao Zedung’un devrimci halk savaşı düşüncesi kaçınılmaz olarak tarihsel koşullarla kısıtlanmıştır. Onu nasıl geliştirebilir ve günümüz koşullarına uyarlayabiliriz? Çoğu askeri teorisyen, bu görüşü dogmatik olarak ele almaktan uzak bir şekilde, onun temel ilkelerinin korunarak, yeni koşullara göre zenginleştirilmesi gerektiğini öne sürmektedir. Aralarından bazıları, halk ordusunun gelecekte işgale karşı girdiği savaşlarda, sahra ordularındaki muharip birliklerin önemli yön ve konumlarda güçlü savunma, ileri hatlarda ise süratle karar alınan çatışmalara girerek saldırma şeklinde uygulanabilen aktif savunma ilkesini daha esnek biçimde kullanması gerektiğini ileri sürüyor. Kimileri gelecekteki bir savaşta üstün bir güç yoğunlaştırma ilkesi kullanılmasının, düşman üstünde nicel veya nitel olarak kurulan üstünlüğü temsil edeceğini ve bu yüzden daima güncel kalacağını belirtiyor. Kısacası, düşüncenin sürdürülerek yeni ortaya çıkan tarihsel koşullara göre uygulanması, temel ilkelerin uygulanıp geliştirilmesidir. Elbette bu gelişme teorik konuşmalarla değil, pratikle sağlanır. Mao Zedung’un kendisi de askeri düşüncenin güncel koşullara göre geliştirilerek uyarlanması gerektiğini belirtmiştir. Merkez Askeri Komisyon’un 1958’deki Genişletilmiş Toplantısı’nda şöyle demiştir: “Halk ordusu, on yıllık iç savaş, Japonya’ya karşı Direnme Savaşı ve Kurtuluş Savaşı’nın ilk dönemlerindeki deneyimleri temelinde tüm ülkede düşman güçlerine karşı saldırmaya başladığında ortaya konulan on temel harekât ilkesi, Marksizm-Leninizmin temel öğretilerinin Çin devrimi pratiğiyle birleştirilmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu ilkeleri uygulayarak, Kurtuluş Savaşı’nı, ABD Saldırganlığına Karşı Direniş’i ve Kore’ye Askeri Yardımı’nı zaferle sonuçlandırdık” ancak bu sonuncusunun kazanılmasında başka nedenler de etkili olmuştur. Dolayısıyla bunlar hâlâ güncel duruma uygulanabilir, gelecekte de uygulanabilecek ilkelere. Bununla birlikte, Marksizm-Leninizm hep gelişmeyi sürdürdüğüne göre, bu ilkeler de geliştirilmeli, hatta

tilmelidir.” Sonuç olarak, araştırmacılar Mao Zedung askeri düşüncesinin bilimsel bir sistem olduğunu ve bu düşüncenin merkezinde halk savaşının yer aldığını; ordunun inşası ve bir halk savaşının strateji ve taktikleri konusundaki düşüncelerinin, yeni gerçeklerin gereksinimlerini karşıladıkları sürece uygulanabilir olduklarını düşünmektedirler.

Mao Zedung’un devrimci halk savaşı düşüncesine ilişkin olarak pek çok inceleme sonucu ortaya konulmuştur, çünkü araştırmacılar bu konuyu çalışmaya erken başlamışlar ve konuyu tüm derinlikleriyle incelemişlerdir. Bununla birlikte gelecek çalışmalarda ele alınması gereken sorunlar da vardır. Örneğin, parti teorisyenleri ve askeri teorisyenler daha sıkı bir işbirliği içinde çalışarak araştırma alanlarını ve erimlerini genişletmektedirler . Ayrıca, Çin devriminin vazgeçilmez üç ögesi olan devrimci halk savaşı, halk savaşı ve silahlı mücadele farklılığı konusunda hâlâ açık bir tanım ortaya koymamışlardır.

Başlık 5

5.1 Mao'nun Birleşik Cephe -Burjuvazi ve Parti İnşa Teorisi

Birleşik Cephe, Çin devriminin vazgeçilmez üç ögesinden biri ve Mao Zedung düşüncesinin önemli bir bileşenidir. Araştırmacılar bu teoriyi derinlikli bir biçimde ve sistematik olarak inceleyerek dikkate değer sonuçlar elde etmiştir.

Mao Zedung'un Marksist Birleşik Cephe Teorisine Yeni Katkıları

Araştırmacıların genelleştirme ve özetlemelerine göre, Mao Zedung Marksist birleşik cephe teorisini aşağıdaki yönlerden geliştirmiş ve zenginleştirmiştir.

(1) Komünist partinin tüm faaliyetini birleşik bir cepheye toplama fikrini ortaya atmıştır: Proletarya tüm insanlığı özgürleştirmeden kendisini özgürleştiremez.

(2) Birleşik cephenin, Çin devriminin vazgeçilmez üç ögesinden biri olduğunu açıklamıştır.

(3) Birleşik cephenin doğasını bilimsel olarak açıklamıştır. Kimi araştırmacılara göre, Mao Zedung birleşik cephenin doğasının devrimci güçleri genişletmek ve düşmanı azami ölçüde tecrit etmek olduğunu savunmuştur. Başka araştırmacılara göreyse, katı ilkelerin uygulanmasında gösterilen zorunlu esneklik birleşik cephenin çekirdeğini oluşturmaktadır

(4) Birleşik cepheye katılmak ve onu geliştirmek açısından bazı temel ilkeler ortaya koymuştur: “Birleşik cephe içerisinde bağımsızlık ve inisiyatif”, “farklı topluluklara farklı davranmak, çelişkilerden yararlanmak ve çoğunluğu kazanmak” ve “ilke ile esnekliğin birliği” ilkeleri bunlar arasında sayılabilir.

(5) Birleşik Cephe'ye, onun en temel unsuru olduğunu düşündüğü ÇKP tarafından önderlik edilmesinin önemini ve bu önderliğe giden yolu ayrıntılarıyla açıklamıştır.

(6) Birleşik cephenin temelini işçi-köylü ittifakı olduğunu vurgulamıştır.

(7) Çin burjuvazisini ikiye ayırarak, onlarla mücadele yolu üzerinden birlik gerçekleştirme stratejisini geliştirmiştir. Sosyalist inşa sırasında, halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınması teorisini ortaya koymuştur.

(8) ÇKP ile demokratik partiler arasındaki ilişkileri açıklamıştır – uzun vadeli bir arada yaşama ve karşılıklı yararların gözetilmesi ilkesini ortaya atmıştır.

(9) Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı'nı (ÇHSDK) demokratik birleşik halk cephesinin önemli bir örgütü olarak kabul etmiştir.

(10) Her ülkede devrimin gelişmesini ve kuruluşu ilerletmek için, bağımsızlık ve kendi gücüne güvenme temelinde geniş bir uluslararası birleşik cephe kurulmasını önermiştir. Sosyalist inşa sırasında, barış içinde bir arada yaşama düşüncesini uluslararası ilişkilerde temel bir norm olan, Barış İçinde Bir Arada Yaşamanın Beş İlkesi olarak geliştirmiştir.

Yeni Demokratik Devrim Döneminde Birleşik Cephe Teorisi

ÇKP 11. Merkez Komitesi Üçüncü Plenumu'ndan önce bu teori iki yerde geçiyordu. Bunlardan ilki Zhou Enlai tarafından ÇKP VII. Kongresi'ne sunulan "Birleşik Cephe Üzerine" raporunda şu şekilde ortaya konmuştur: "Yeni demokratik bir birleşik cephe kurmak için düşmanı, kendi saflarımızı ve 'kimin önderlik edeceği' konularında açık bir anlayışa sahip olmalıyız. İkinci kez, 1960'ların başlarında Li Weihsan tarafından bu teori yedi yönden incelendiğinde ortaya çıktı: Bundan sonra bu teoriye dair yapılan araştırmalar hep bu iki görüş etrafında toplandı. Günümüzde en yaygın kullanılan hali şu şöyledir: (1) birleşik cephe Çin devriminin vazgeçilmez bir ögesidir; (2) birleşik cephe, temelinde işçi-köylü ittifakı bulunan iki ittifakı içermektedir; (3) birleşik cephe proletaryanın önderliği sürdürülmelidir; (4) Çin burjuvazisi iki gruba ayrılabilir ve ÇKP, bu iki grupla da mücadele yoluyla birlik gerçekleştirmelidir ve (5) ilke ile esnekliğin birliği savunulmalıdır.

Yeni-Demokratik Birleşik Cephe Oluşumunun Teorik Kaynakları

Mao Zedung'un yeni-demokratik birleşik cephe düşüncesinin teorik kaynaklarına konusunda iki farklı görüş mevcuttur. Tek kaynak olduğunu savunanlar, bu kaynağın Marksist birleşik cephe teorisi olduğunu öne sürmektedirler.

İki kaynak olduğunu savunanlar, Mao Zedung'un Marksist birleşik cephe teorisinin yanı sıra geleneksel Çin kültüründen de etkilendiğini iddia eder. İkinci görüş günümüzde daha yaygındır. Ancak bu kaynakların hangisinin birincil hangisinin ikincil olduğunun ve birbirlerini nasıl etkilediklerinin bulunması için pek çok araştırma yapılması gerekmektedir.

Geçtiğimiz yıllarda, araştırmacılar Mao Zedung'un yeni demokratik devrim sırasındaki birleşik cephe düşüncesinin tarihi üzerinde odaklanmaya başladılar. Bu düşüncenin gelişim süreci üzerine üç görüş mevcuttur. İlki, Ç.K.P ile aynı gelişim aşamalarından geçtiği yönündedir. İkincisi, bu düşüncenin devrimci birleşik cephe (1919-35), Japonya'ya karşı ulusal birleşik cephe (1935-45) ve demokratik birleşik halk cephesi (1946-49) düşünceleri olarak üçe ayrılabilirliğini belirtmektedir. Üçüncüsü, bu düşüncenin de görünüş, biçim ve gelişiminde Mao Zedung düşüncesiyle uyum içinde olduğunu ileri sürer. Araştırmacılar Mao Zedung'un birleşik cephe düşüncesinin Japonya'ya karşı Direnme Savaşı sırasında olgunlaştığı konusunda genelde hemfikirdir. Buna ek olarak, çoğunlukla bu düşüncenin gelişiminin basitçe ÇKP tarihindeki gelişmelere bölünemeyeceği görüşündedirler. Kısacası, bu meseleyi ele alan daha derin ve ayrıntılı incelemeler gerekmektedir.

5.2 Mao Zedung'un Çin Burjuvazisi Üzerine Teorisi

Araştırmacılar, bu teorinin aşağıdaki içeriği kapsamı gerektiği konusunda fikir birliği içindedir: Çin burjuvazisinin büyük burjuvazi ve ulusal burjuvazi olarak ikiye ayrılır; ulusal burjuvazi ikili bir karaktere sahiptir; proletarya ile ulusal burjuvazinin ittifakı birleşik cephenin önemli bir bileşenidir; proletarya belirli büyük burjuva gruplarla özel koşullar altında ittifak yapabilir; birleşik cephenin önderliği proletaryada olmalıdır; proletarya, burjuvaziyle ittifakında mücadele yoluyla birliği gerçekleştirecek bir strateji izlemelidir; bürokratik-sermayenin kamulaştırılması ve ulusal burjuvazinin sanayi ve ticaretinin korunması ekonomi politikası.

Çin Burjuvazisi Teorisinin Oluşumunun Sembolleri

Kimi araştırmacılar Çin burjuvazisi teorisinin oluşumuna damga vuranların, Mao Zedung'un "Çin Toplumunda Sınıf Analizi" ve ÇKP IV. Merkez Komitesi Üçüncü Plenumu olduğu görüşündedir. Diğer araştırmacılar ise ÇKP IV. Merkez Komitesi Üçüncü Plenumu düzenlendiği sırada, Merkez Komite'nin Çin burjuvazisinin ikili karakterine dair geliştirdiği anlayışın Mao Zedung'unkinden farklı olduğunu ve Merkez Komite'nin, Wayaobao Toplantısı ve Mao Zedung'un "Japon Emperyalizmine Karşı Taktikler Üzerine" yazısı yayımlanana kadar, Mao Zedung'un Çin burjuvazisinin ikili karakterini doğru şekilde anlamasının farkına varamadığını, farkına vardıktan sonra bazı doğru politikalar oluşturduğunu ileri sürmektedir.

5.3 Birleşik Cephede Mücadele Yoluyla Birlik İlkesi

Araştırmacılar genelde bu ilkenin, Çin burjuvazisinin ikili karakteriyle başa çıkmak için, onunla kurulacak ittifaktaki olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılması ve bu ittifakın, işçi köylü ittifakını desteklemesi amacıyla ortaya konduğu konusunda hemfikirdir. Ancak bu ilkenin hedefleri konusunda çeşitli anlaşmazlıklar mevcuttur. Kimileri, Japon karşıtı olan büyük toprak sahiplerini ve büyük burjuvaziye ve birleşik cephedeki orta sınıfı da kapsadığını ve hedef aldığını düşünürken diğerleriyse, yalnızca kukla birlikler, hainler ve Japon yanlısı unsurları da hedef aldığını ileri sürmektedir.

Araştırmacılar bu ilkenin yeni dönemde de birleşik cepheye uygulanıp uygulanamayacağını da incelemektedir. Kimileri birleşik cepheye katılan unsurların daima karşıtların birliği için çalışmaları gerektiğini, bu nedenle, mücadele yoluyla birlik ilkesinin de birleşik cephe var olduğu müddetçe, geçerli olacağını savunmaktadır. Diğerleri birleşik cephedeki sınıf ilişkileri ve çelişkilerin doğası değiştiği için, birleşik cephedeki çelişkileri ele alma tarzının da değişmesi gerektiğini; dolayısıyla mücadele yoluyla birlik ilkesinin yeni dönemin birleşik cephesinde geçerli olmadığını ileri sürmektedir. Aslında tartışılan şey, bu ilkenin evrensel geçerliliği olup olmadığıdır.

Birleşik Cephede Proletaryanın Önderliği Düşüncesi

Proletarya önderliği konusundaki düşüncenin amacı üzerine iki görüş vardır. Birinci görüşe göre, bu düşünce Çin demokratik devrimine kimin önderlik edeceği sorusunu yanıtlamaktadır. İkinci görüşe göreyse bu düşünce, Çin proletaryasının Çin demokratik devrimine önderlik etmeye yetkin ve zorunlu olduğunu açıklamanın yanı sıra, proletarya önderliğinin gerçekleştirilmesi için bir dizi strateji, ilke ve politika da ortaya koymuştur. Dolayısıyla bu düşünceye göre, Çin proletaryası şu hususları dikkate almalıdır: kendi doğasını, gücünü ve Çin toplumundaki sınıflar arasındaki yerini; köylülüğün sorunlarını doğru biçimde anlamalı ve işçi-köylü ittifakının önemini kavramalı; Çin burjuvazisini doğru çözümlemeli ve onunla yaptığı ittifakta önderliği burjuvaziye bırakmamalıdır.

Düşüncenin amacına ilişkin farklı anlayışlar, nedeniyle, önderlik için mücadele düşüncesini ilk kimin ortaya attığı da tartışmalı bir konudur. Bazıları Parti'nin, Qu Qiubai, Gao Junyu, Cai Hesin, Yun Daiying, Deng Zhongxia ve Peng Shuzhi gibi ilk dönem liderlerinin yazılarıyla bu fikre önyak olduklarına inanmaktadırlar; bu görüşe karşı çıkanlar da mevcuttur. Bunlara göre, ÇKP'nin IV. Kongresi'nden önce kimse önderliğe dair bir şey yazmamıştı; dolayısıyla bu,

Proletarya Önderliğinin Teorik Kaynakları

Araştırmacılar teorik kaynağın genel olarak Lenin ve Komünist Enternasyonal olduğu konusunda hemfikirdir, fakat doğrudan kaynak üzerine tartışmalar sürmektedir. Kimilerine göre Çin'e bu düşünceyi ilk getiren, onu Komünist Enternasyonal'den alıp kendi "doğal önderlik" anlayışıyla birleştiren Peng Shuzhi'ydi. Diğerlerine göre ise, ÇKP, Dördüncü Kongre'sinde Çin devrimindeki önderlik mücadelesi deneyimi ve pratiğini gözden geçirdikten sonra, Komünist Enternasyonal'e danışarak, bu düşünceyi ortaya koymuştu. Bunun sonucunda, bu düşüncenin ortaya çıkışının ÇKP Dördüncü Kongresi olduğu, tartışmalı bir konudur.

Bu düşünceyi, ÇKP' Dördüncü Kongresi'nin ortaya koymuş olduğuna inananlara göre, bu kongrede ÇKP, yalnızca proletarya önderliği sorununu ortaya atmakla kalmamış, ayrıca proletaryanın önderliği nasıl elde ederek, devrime nasıl önderlik elde edeceğini belirten birtakım ilkeler ve politikalar formüle etmiştir. Örneğin, köylülüğün baş müttefik olarak görülmesi konusu tartışılmış, işçi - köylü ittifakının önemi vurgulanmış ve köylü sorununa çözüm önerilmiştir. ÇKP'nin birleşik cephede bağımsızlığını koruması gerektiği belirtilmiş, "Sol" ve Sağ sapma hataları eleştirilmiş ve Parti içindeki asıl tehlikenin Sağ sapma olduğu açıklanmıştır. Buna ek olarak, ÇKP'nin Komintang içindeki çalışmasının ilkeleri şöyle belirlenmiştir: sol kanadı desteklemek ve genişletmek, orta yolları eleştirerek birleştirmek ve sağ kanada karşı çıkmak.

Diğer bir görüşe göre, Mao Zedung'un "Çin Toplumundaki Sınıfların Tahlihi" adlı makalesi bu düşüncenin oluşumuna en büyük katkıda bulunan unsurdur. Bunun sebepleri şöyle sıralanmaktadır: (1) Makalede proletarya bilimsel olarak tahlil edilmiştir, oysa ÇKP'nin Dördüncü Kongresi'nde böyle bir çözümleme yapılmamıştır. Makalede proletaryanın önderliği tam olarak ifade edilmese bile, kullanılan "dayanak noktası" ve "ana güç" tabirleri "önderlik eden güç" anlamı taşımaktadır. (2) Makalede, Çin burjuvazisi, büyük burjuvazi ve orta burjuvazi olarak ikiye ayrılmış ve bu iki tabakanın birbirinden farklı ele alınması gerektiği ifade edilmiştir; bu düşünce proletarya önderliğinin ideolojik temelini oluşturmaktadır. (3) Makalede küçük burjuvazi ve yarı-proletarya da bilimsel olarak tahlil edilmiş, köylü sorunu çözülmüş ve proletaryanın güvenilir potansiyel müttefikleri açıklanmıştır. (4) Makale proletaryanın devrimdeki önemli rolünü tartışmıştır.

Farklı bir görüşe göre ise, ÇKP Merkez Komitesi'nin 7 Ağustos 1927 tarihli toplantısına kadar devrimdeki önderlik sorunu temelde çözülmemişti; çünkü Dördüncü Kongre'de önderlik sorunu ortaya atılsa da, bu tarihe kadar proletaryanın önderliğinin gerçekleştirilmesi için doğru stratejiler ve politikalar henüz belirlenmemişti.

Bu kitapta, daha önceki bölümlerde proletarya önderliği sorununun ortaya konulmasının bu sorunun çözümü anlamına gelmediği ortaya konulmak-

tadır. Partinin Dördüncü Kongresi proletarya önderliği sorununu açık bir şekilde ortaya koymuş, baş müttefik olarak köylülüğün önemini vurgulamış ve proletarya önderliğini gerçekleştirmeye yönelik birtakım politika ve ilkeler ileri sürmüştür. Mao Zedung'un *"Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi Tahlili"* makalesinde Çin toplumundaki bütün sınıflar bilimsel olarak analiz edilmiş ve burjuvaziye ve köylülüğe karşı nasıl davranılacağı konusunda bazı ilke ve politikalar öne sürülmüştür. Tüm bunlar ÇKP'nin proletarya önderliği sorununu daha derinlikli bir şekilde ele aldığını göstermektedir. Ancak bu sorun hâlâ çözülmemiştir. Bu, o dönemdeki toplumsal ve tarihsel koşullar altında çözebilme için, önce şu iki sorunun çözümü şarttı: (1) silahlı mücadele sorunu; proletarya devrimci silahlı güçleri yönetmeli ve silahlı mücadelenin gidişatını doğru bir şekilde belirlemelidir ve (2) köylülük sorunu-köylülüğün Tarım Devrimini başlatmaya yönlendirilmesi. ÇKP, kentlerin kırlardan kuşatılması teorisi ve bununla ilgili teorileri ortaya koyana kadar, bu iki soruna çözüm getirilemedi. Dolayısıyla, proletarya önderliği sorunu ancak, kentleri kırlardan kuşatma teorisinin şekillendiği 1930'lu yıllarda tam olarak çözülmüştür.

5.4 Japonya'ya Karşı Ulusal Cephe Teorisi Üzerine

Bu konuda iki farklı görüş mevcuttur. İlki, teorinin Komünist Enternasyonal Yürütme Kurulu Yedinci Genişletilmiş Plenum'unda ortaya çıktığı yönündedir. Diğerine göreyse, ÇKP bu teoriyi Çin'in somut gerçekliğinden yola çıkarak geliştirmiştir. İki görüş de bir ölçüde mantıklıdır. Aslında bu teori, Ç.K.P'nin uzun süreli pratiğinden, araştırmalarından ve Komünist Enternasyonal tarafından belirlenen faşizme karşı uluslararası birleşik cepheden anlayışından ilham alınarak oluşturulmuştur.

Japonya'ya Karşı Birleşik Cephe'de "Bağımsızlık ve İnisiyatif" İlkesi ve Proletarya Önderliğiyle İlişkisi

Bazı araştırmacılara göre, "birleşik cephede bağımsızlık ve inisiyatif" ilkesi özünde, proletaryanın önderliğidir. Diğer araştırmacılara göre ise bu ikisi birbirinden farklıdır. Bu ilke, proletaryayı geliştirip genişleterek önderliği kazanmanın bir ölçüsüydü ve birleşik cephe içerisinde parti ilişkilerinin ele alınma normunu belirliyordu. Çan-Kay-Şek'in anti-komünist politikalarına, Wang Ming'in parti içinde yeni geliştirdiği teslimiyetçi çizgiye ve Komünist Enternasyonal veya Sovyetler Birliği'nden dogmatik biçimde direktif alınmasını savunan eğilime karşı, son derece karmaşık tarihsel koşullar altında oluşturulmuştu. Bu yüzden, ilkenin birleşik cephenin önderliğini almak için oluşturulduğu söylenebilir. Bununla birlikte, "birleşik cephede bağımsızlık ve inisiyatif" ilkesi gelişmeyi sürdürmüş ve Mao Zedung düşüncesinin merkezine yerleşerek proletarya

ideolojisinin ve metodolojisinin özünü oluşturmuştur. Sonuç olarak, bu ilke proletarya önderliğiyle aynı olmasa bile, ona oldukça yakındır.

“Bir ülke iki sistem” teorik kavramı ortaya konulduktan sonra, bazı araştırmacılar, Japon'lara karşı üs bölgeleriyle, Komintang denetimindeki bölgelerin bir arada bulunabilmesinin “bir ülke, iki sistem” düşüncesinin ilk örneği olarak görülebileceğini savunmuşlardır. Buna karşı çıkanlar da vardır, çünkü o dönemde, özel mülkiyet ile kamu mülkiyetinin bir arada var olması gerçekleşmemiş, yalnızca kurtarılmış bölgelerde bazı demokratik reformlar yapılabilmıştır.

Kuomintang - ÇKP İşbirliği Üzerine Teoriler

Kıta Çin'indeki araştırmacılar, genelde Kuomintang - ÇKP işbirliğinin hem sınıfsal ve hem de politik ve ideolojik temeli bulunduğunu ileri sürmektedir. Buna göre, sınıfsal temel ulusal burjuvazi ve proletaryanın her ikisinin de emperyalizme ve feodalizme karşı devrimci bir mücadeleye girişmek zorunda olması; politik ve ideolojik temel ise Dr. Sun-Yat-Sen'in Üç Halk İlkesidir. Tayvanlı akademisyenler ise, Komintang - ÇKP işbirliğinin, dönemin siyasi koşulları ve devrimci ortamla ilişkili olduğu düşünmektedir. Aralarındaki en büyük fark, kıta Çin'indeki araştırmacıların Komintang - ÇKP işbirliğinin zorunlu olduğunu düşünmeleri, Tayvanlıların ise zorunlu görmemeleridir.

1927'deki Büyük Devrim Sırasında “Parti-içi İşbirliği”

Kimi araştırmacılar “parti-içi işbirliğinin”, tıpkı Chen Duxiu'nun “ikinci devrim” düşüncesi gibi, Komintang'ı abartarak ÇKP'yi hafife aldığı, ÇKP'ni önderlik perspektifinden uzaklaştırdığı ve sonunda Büyük Devrim'i başarısızlığa uğrattığını düşünmektedir. Ancak çoğu araştırmacı “parti-içi işbirliği” düşüncesinin “ikinci devrim” düşüncesinden veya sağ oportünizmden tamamen farklı olduğunu ve Büyük Devrim'e büyük katkıda bulunduğunu savunmaktadırlar.

Komintang ile ÇKP Arasındaki İlişkiler

Bazı araştırmacılar Komintang ile ÇKP arasındaki ilişkinin, bir arada hareket ederek Çin toplumundaki çelişkileri çözme ve ulusun parlak bir gelecek elde etme mücadelesinde birbirlerini tamamlayarak destekleyebilecekleri bir zeminde olması gerektiğini ileri sürmektedir; çünkü ikisi de, farklı sınıfların çıkarlarını temsil etmeleri itibarıyla karşıt olsalar bile, ülkeyi bağımsızlığına kavuşturma, refah dolu, güçlü ve demokratik bir ülke yapma sorumluluğunu üstlenmişlerdi. Diğer bazı araştırmacılara göre, ikisi arasında kültürel bir çelişki vardı çünkü Komintang, Amerikan ve İngiliz burjuva kültürünü, ÇKP ise Marksist kültürü temsil etmekteydi.

Mao Zedung'un yeni demokratik devrim sırasındaki birleşik cephe düşüncesine dair yukarıda yürütülen tartışma ve verilen bilgilere ek olarak, akademisyenler Zhou Enlai, Liu Shaoqi ve partinin diğer ileri gelenlerinin de Mao Zedung'un birleşik cephe düşüncesine yapmış oldukları katkıları incelemişler ve ÇKP'nin işçi sınıfı, uluslararası birleşik cephe, parti ilişkileri, aydınlar ve etnik ve dini faktörlerle ilgili birleşik cephe çalışmalarını araştırmışlardır. Bu konuların teker teker ele alınması, bu kitabın kapsamı dışındadır.

Sosyalizm Döneminde Mao Zedung'un Birleşik Cephe Düşüncesinin Gelişimi

Bu alanda çok sayıda araştırma yapılmamıştır. Bu yüzden az sayıda sonuç elde edilmiş ve bu sonuçlar da genellikle görüş değil, ayrıntı içerikli olmuş, bunlar üzerinden bir tartışma yürütülmesi zorlaşmıştır. Üzerinde odaklanılan hususlar şöyledir:

(1) Sosyalist dönem sırasında birleşik cepheyi desteklemenin önemi; birleşik cephe hâlâ sosyalist dönemde de vazgeçilmezdir.

(2) Sosyalist birleşik cepheye dair somut politikalar geliştirilmiştir: ÇKP ile diğer demokratik partiler arasında kurulan ilişkilerde uzun vadeli barış içinde birlikte yaşama ve karşılıklı yararların gözetilmesi ilkelerinin desteklenmesi; iki farklı tip çelişkinin, halk ile düşman arasındaki ve halkın kendi içindeki çelişkilerin birbirinden kalın çizgilerle ayrılarak doğru bir şekilde ele alınması ve ülkenin siyasi yaşamında halk arasındaki çelişkilerin doğru şekilde ele alınmasına odaklanması

(3) Birleşik demokratik halk cephesinin en yüksek örgütsel yapısı olarak Çin Halk Siyasi Danışma Konferansı'nın (ÇHSDK) ülkenin siyasi yaşamında değişmez bir rolü vardır.

(4) Marksist birleşik cephe teorisine yapılan katkılar - barış içinde birlikte yaşamayı savunan uluslararası bir cephenin önemi, Mao Zedung'un stratejik üç dünya teorisi ve Barış İçinde Bir Arada Yaşamın Beş İlkesi gibi noktalarda Marksist birleşik cephe teorisine bulunulan katkılar.

5.5 Mao Zedung'un Birleşik Cephe Düşüncesinin Pratik Önemi

Araştırmacılar genelde, farklı vurgular yapmakla birlikte, aşağıdaki hususlara odaklanmışlardır.

Bir karşıtların birliği olarak görülebilecek birleşik cephe üç kısımdan oluşur: farklı partiler, sınıflar, toplumsal tabakalar ve gruplardan oluşmaktadır. Öyleyse birleşik cephede bu farklılıkları koruyarak ortak bir zeminde hareket etmelerini sağlayacak, daha etkili ve büyük bir güç oluşturacak ve birliği gerçekleştirecek bir önderliğe ihtiyaç vardır. Birleşik cephe böyle bir önderlik olmadan tıpkı çobansız sürüler gibi başıboş kalır ve içerisindeki gizli kalan

karşıtlıklar ve çelişkiler kolayca alevlenebilir ve başlıca çelişkileri çözümleme gücünü zayıflatır ve hatta çözümsüzleşebilir.

Proletarya ileri üretici güçlerin temsilcisidir; insanlık tarihindeki en ileri görüşlü, potansiyel sahibi, disiplinli ve militan devrimci sınıftır. Tarihsel gelişim yasalarını yorumlayarak Çin'i bağımsız, güçlü ve demokratik bir hale getirme en fazla o sahiptir. Bu yüzden birleşik cephenin önder gücü proletarya partisi, yani ÇKP olmalıdır. ÇKP'nin önderliği diğer parti ya da gruplara bırakılması halinde, Çin devrimi ve Çin'de sosyalizmin inşası sekteye uğrayacaktır. Mao Zedung'un da isabetle belirttiği gibi, birleşik cephe güçlü ÇKP önderliği olmadan asla zafer kazanamazdı.

Birleşik Cephenin İlkelerinin Çeşitli Tarihsel Koşullara Uyarlanması

Birleşik cephenin birinci hedefi,baş düşmanla savaşmak için, birleşmesi mümkün olan tüm güçlerle birleşmektir,asıl düşmana karşı savaşmaktır. Bununla birlikte, tarihin çeşitli dönemlerinde ve farklı devrimci durumlarda, cephe içinde hangi güçlerle sağlam ittifaklar kurulabileceği, hangi güçlerle birleşilebileceği ve hangi güçlere karşı savaşılması gerektiği değişebilir. Mao Zedung daima birleşik cephenin ilkelerini tarihsel koşullara ve özgül devrimci duruma göre uyarlamıştır; bu, Çin'de devrimin ve sosyalizmin inşasının zafere ulaşmasının önemli bir nedenidir. Birleşik cepheyi yeni güçlerle genişletmek ve sağlamlaştırmak için, birleşik cephenin ilkelerini çeşitli tarihsel koşullara uyarlamalıyız.

Birleşik Cephe İçindeki Güçlerin Çıkarlarını Dengelemek

Devrim ve Sosyalizmin İnşası süreçlerinde, birleşik cephe içindeki çok farklı ve yaygın güçlerin heyecanını ve coşkusunu canlı tutabilmek için farklı güçlerin çıkarlarını dengeleyebilmek büyük önem kazanmaktadır. Birleşik cephe, içerisinde ilişkilerin iç içe geçtiği bir birlik ve toplamdır. . Ülkenin her yerinden gelen farklı partiler, sınıflar, toplumsal tabakalar, gruplar ve bireyler, bu birlikte, kendi ideolojileri ve çıkarlarını, kendi hedefleri ve karakterleri doğrultusunda temsil etmektedir. Birleşik cephede koşullar gerektirdiği için bir süreliğine toplanmışlardır, çünkü ortak bir amaç gütmektedirler. Bu yüzden, birleşik cepheye önderlik eden güç, anlaşmazlıkları yumuşatmanın ve gidermenin yollarını aramalı, anlaşmazlıkların su yüzüne çıkmaması için bütün inisiyatifini kullanmalıdır.

Birleşik Cephenin Gelişmesi İçin İlkelerin Yanı Sıra Esnek Önlemlerin de Kullanılması

Mao Zedung birleşik cephede ilkelere sadık kalınması hususunda kapsamlı bir tartışma yürütmüş ve ÇKP'nin asla ilkelerinden taviz vermemesi gerektiğini savunmuştu. Aynı zamanda, sorunları çözmek için esnek stratejiler ve yöntemler kullanılmasının da altını çizmiştir. Özel sorunları ele alırken ve somut meseleleri gerçekçi biçimde çözerken esnek strateji ve yöntemler kullanılması gerektiğini belirtmiş; aksi halde, birleşik devrimci cephenin kolaylıkla yok edileceğini söylemiştir. Günümüzde birleşik cephe faaliyeti yürütürken, Mao Zedung'un ilkelerle hareket ederken esnek olabilme anlayışı uygulanmalıdır.

Birleşik Cephe Çalışmasının Uzun Vadeli Karakteri

Birleşik Cephe Ç.K.P'nin yeni demokratik devrimi zafere ulaştırmada kullandığı, vazgeçilmez unsurlardan biriydi; birleşik cephe aynı zamanda Çin sosyalist devriminin ve ülke inşası için de vazgeçilmezdir. ÇKP, Çin halkı tarafından iktidar partisi olarak seçilmiştir; ÇKP önderliği altındaki çok partili işbirliğinden oluşan siyasi sistem Çin'in gerçekleri tarafından belirlenmiştir. Bu yüzden, yaşamın her kesiminden gelen demokratik partilerin ve yurtseverlerin, devlet işlerinin görüşülmesi ve idare edilmesine ve farklı etnisitelerden gelen insanların ülkenin refahına katkı sunmasını sağlamak amacıyla ÇKP, birleşik cephenin uzun vadede başarılı olmasını garantiye almak için çok çalışmalıdır. ÇKP, iktidar partisi olarak mutlak önderliğe sahip olduğunu düşünerek öznel emirler yağdırmaya başlarsa, kısa süre içinde kendini tecrit edilmiş bulacaktır. Mao Zedung Çin komünistlerinin halktan kopmaması konusunda defalarca uyarıda bulunmuştur.

Ulusal Konferans Meclisi ve Kitle Örgütlerinin Birleşik Cephedeki Rolü

Birleşik Cephe pek çok katılımcısı olan siyasi bir ittifaktır. ÇKP'nin birleşik cephe politikalarını bütünüyle uygulayabilmesinin anahtarı, tüm demokratik partilerin üyeleriyle, herhangi bir partiyle ilişkisi olmayanlarla ve yaşamın her kesiminden yurtseverlerle düzenli örgüt ve topluluklar aracılığıyla birlik kurabilmektir. Ulusal Konferans Meclisi (ÇHSDK) ulusal düzeyde bir siyasi örgüttür ve çeşitli çevrelerin ve grupların gönderdiği temsilcilerden oluşur. Birleşik cephede tüm bu unsurlardan bütünüyle yararlanılmalıdır.

Etnik ve Dini Meselelerin Büyük Önemi

Etnik ve dini meselelerin yalnızca yurtiçindeki birleşik cephenin güçlendirilmesi ve genişletilmesi üstünde değil, geniş bir uluslararası cephe kurulması üstünde de doğrudan etkileri vardır. Bu sebeple, ÇKP etnik ve dini meselelere daima büyük önem vermiş, etnik eşitlik, birlik ve ortak refah ilkelere bağlı kalmış, bölgesel ve etnik özerklik sistemini istikrarla sürdürmüş ve bütünlüklü bir dini inanç özgürlüğü politikası uygulamıştır. Bu çabalar da istenilen sonuçları doğurmuştur.

5.6 Çin'in Dış Dünyaya Açılma Politikalarında İnisiyatif İlkesi

Çin'in dışa açılma sürecinde, bağımsızlık ve inisiyatif ilkesi yalnızca ekonomik gelişmeyle ilgili konular için değil, ulusal bağımsızlığın ve devletin egemenliğinin korunması, Marksist ilkelere bağlılık, devlet iktidarının proleter doğasının korunması, reform ve dışa açılma konularında sosyalist bir yönetime sahip olunması gibi siyasi ilkelerle ilgili konular için de geçerlidir. Çin, dünyaya daha geniş bir şekilde açılma ve sosyalist gelişmeyi destekleme amaçlarıyla başka ülkelerle geliştirilen ekonomik ve ticari ilişkilerde daha esnek davranabilir; ancak temel ilkelerinden asla taviz vermemelidir. Yabancı burjuvazinin devlet egemenliğine zarar vermesi, iç işlerine karışması ve sosyalist yönelimli ekonomik gelişimini engellemeye yönelik her türlü çabasına ve girişimine şiddetle karşı çıkmalı ve ilkelerini asla feda etmemelidir. Kısacası, mücadele yoluyla birlik ilkesini uygulamalıyız.

Çeşitli ülkelerin burjuvazilerinin arasında bazı ortak özellikler olsa da çok farklı oldukları unutulmamalıdır. Örneğin, gelişmiş kapitalist ülkelerin burjuvazileri geliştirmekte olan ülkelerin burjuvazilerinden çok farklıdır; ikisi de gelişmiş ülkeler olmakla birlikte, ABD'deki burjuvazi de Avrupa burjuvazisinden farklıdır. Dahası, aynı ülke içinde farklı konumlardaki burjuva kesimler Çin'e karşı farklı yaklaşımlar geliştirebilir. Bu yüzden yabancı ülkelerin burjuvazisiyle iş yaparken Mao Zedung'un birleşik cephe teorisini uygulamalı ve deneyimlerden ders çıkarmalıyız. Her zaman açık görüşlü olmalı, onlar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için bilimsel ve gerçekçi analizler yapmalı ve güncel koşullara uygun politika ve stratejiler benimsemeliyiz. Böylece farklı ülkelerle farklı yöntemler kullanarak ilişki geliştirebilir ve dost kazanma, düşmanı tecrit etme ve ülkemizi geliştirme amaçlarımızı gerçekleştirebiliriz.

Günümüzde yabancı burjuvaziyle kurduğumuz ilişkilerde mücadele yoluyla birlik ilkesi hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Onlarla kuracağımız birliğin amacı, ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirmek, gelişmiş kapitalist ülkelerle bilimsel ve teknolojik alış verişini artırmak, böylece ülkemizdeki sosyalist gelişime 135

katkıda bulunmaktadır. Burada yalnızca ekonomik çıkarlar doğrultusunda değil, kapitalizme barışçıl yollarla dönülmemesi için de mücadele verilmektedir. Mücadele etmek için elbette makul, avantaj sağlayan ve temkinli tepkiler verme yeteneğine ihtiyacımız büyüktür.

Barış İçinde Bir Arada Yaşama ve Uluslararası Birleşik Cephe

Çin devrimi birleşik devrimci cepheye dayanmaktaydı; Çin'in kalkınması ise uluslararası bir birleşik cephe gerektirmektedir. Bugünün ana kavramları barış ve kalkınmadır. Çin'in esas hedefi kalkınmadır ve dünyadan tecrit olmuş bir şekilde kalkınamayacağı açıktır. Çin'in kalkınabilmek için ilk gerek duyduğu şey barışçıl bir uluslararası ortam, ikinci gerek duyduğu şey ise yabancı ortaklardır. O halde Çin iki konuda başarılı değildir: hegemonyaya karşı mücadele ve dünya barışının korunması; yani, dünyada daha fazla dost edinmesi ve Barış İçinde Bir Arada Yaşamanın Beş İlkesi temelinde uluslararası birleşik cepheyi genişletmesi ve sağlamlaştırması gerekmektedir.

5.7 Mao Zedung'un Parti İnşa Teorisi

Mao Zedung Düşüncesi'nin önemli bir bileşeni olarak Parti inşası teorisi, ya da aynı zamanda Mao Zedung'un Parti İnşası teorisi olarak da bilinen Mao'nun Partiyi inşa üzerine düşüncesi, Parti inşasıyla ilgili sorunları ele almaktadır.

Bu teori, Ç.K.P'nin kuruluşu, gelişmesi ve kendini iyileştirilme çabalarını yönlendiren nesnel yasaların açığa çıkarılmasına odaklanmıştır. Parti inşası teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'nin vazgeçilmez bir parçasıdır ve Marks, Engels ve Lenin'in parti inşası üzerine teorilerinin Ç.K.P'nin kendini iyileştirme pratiğine uygulanması ve geliştirilmesini ifade etmektedir. Bu teori aynı zamanda Ç.K.P'nin kendini iyileştirme pratiğinin bilimsel bir biçimde genelleştirilmesi anlamını da içermektedir.

Mao Zedung'un Parti İnşa Teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'nin diğer ögeleri gibi tüm Partinin kolektif zekasının billurlaşmış ifadesidir. Bu teorinin ayrıntılı içeriği, Mao Zedung, Liu Şao Zhou Enlai ve Zhu De, ve diğer eski kuşak devrimcilerin yazı ve eserlerinde izlenebilmektedir. Ayrıca Partinin Mao etrafında kümelenmiş olan birinci kuşak kolektif önderliği içinde yer alan liderler tarafından yazılan yazı ve belgelerde de aynı anlayış görülür.

Birinci kuşağa dahil olan, eski kuşak devrimciler arasında Liu Şao Çi ve Deng Xiao Ping Mao'nun Parti inşası üzerine düşünceleri hakkında en kapsamlı çalışmalar yapan ve bu düşünceleri özetleyen liderlerdi. Mayıs 1945 de

Çin Komünist Partisi Yedinci Ulusal Kongresinde Parti tüzük ve Programının gözden geçirilmesi üzerine raporunda Liu Shaoqi, “üç büyük devrimci dönem içinde Yoldaş Mao Zedung tarafından zenginleştirilen Parti inşa teorisi” terimini ortaya atmıştı. Liu Shaoqi, bu raporda “Yoldaş Mao Zedung’un doğru Parti inşa çizgisinin içerdiği düşünceyi şöyle özetlemişti: “birinci önceliği Partinin ideolojik ve siyasi inşasına verirken örgütsel inşayı ihmal etmemesidir” “parti önderlik işlevini uygularken ideolojik alanda eğitim ve önderliği birinci öncelikte ele almalıdır”. Liu Shaoqi, Mao Zedung’un parti inşa teorisi ile ilgili çok önemli bir yöne de işaret ediyordu: “parti inşasını sıkı bir biçimde partinin politik çizgisi ile ilişkilendirmek; parti inşasını partimizin burjuvazi ile ilişkisi ile ilişkilendirmek ve parti inşasını silahlı mücadele ile ilişkilendirmek-gerekir”¹

“Mao Zedung’un parti inşa teorisi’ ve ‘Mao Zedung’un Partiyi inşa çizgisi’ terimlerini ilk kez Liu Şaoqi, bu raporla birlikte kullanmıştı. Liu, böylece, Mao’nun parti inşa teorisinin sistemine ilişkin ilk başlangıç açılımını bu raporda yapmıştı.

1977 Temmuz’unda toplanan Ç.K.P 10.Merkez Komitesinin Üçüncü plenumunda genel oturumunda yaptığı konuşmasında Deng Xiaoping, Mao Zedung’un Parti inşası teorisi ile ilgili olarak, oldukça etkili bir düşünce öne sürmüştü “Lenin’in Parti inşa teorisini kapsamlı bir şekilde geliştiren Yoldaş Mao Zedung’dur. Hatta Mao’nun bu konudaki düşünceleri daha Çin Kızıl Ordusunun Jinggang Dağlarında ilk oluşumu sırasında gayet iyi bir şekilde tanımlanmıştı. Mao’nun konuya ilişkin kapsamlı düşüncesi Yen’an düzeltme hareketi esnasındaki pratik temelinde oluşmuştu. Mao ne tür bir parti inşa edilmesi gerektiği ve bu partinin yönlendirici ideolojisi ve çalışma tarzı üzerine bütünsel bir teori geliştirmişti.

Yen’an düzeltme hareketi içinde kapsamlı bir Parti inşa teorisi yaratarak ve bu kuramla Partiyi, orduyu ve halkı eğiterek- bizim iyi bir parti kurmamızı mümkün hale getirdi. İşte bundan dolayı Japonya’ya karşı direniş savaşında (1937-1945) ve Kurtuluş savaşında (1945-1949) tam zafere ulaşabildik.Halk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra Partimiz güçlü ve dinamik olmaya devam etti. Daha sonra Yoldaş Mao Zedung’un Parti inşa teorisi daha da gelişti.²

Bu konuşma Mao Zedung’un Parti inşası teorisini ve katkısının yanı sıra oluşumundaki toplumsal koşullar ve onun gelişmesindeki tarihsel süreci özlü bir şekilde özetliyordu. Bu ifadeler 1980’li yıllarda yapılan araştırmalara ışık tutmuştu.

1. Liu şao çi’nin Seçme Yapıtları. İngilizce baskısı. Yabancı Diller Yayınevi.Pekin.1984. Cilt 1.S.316,328-329

2. Deng Xiaoping’in Seçme Yapıtları. İngilizce baskısı. Yabancı diller Yayınları.F.L.P Pekin Pekin,1995.Cilt 2.S.56-57

1981'de Ç.K.P'nin 11. Merkez Komitesinin 6. Plenumunda karar altına alınan *"Çin Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar"* adlı belge ve 1998 yılında Merkez Komitesi Parti Okulu ve Merkez Komitesi Örgütlenme bölümü Merkez Komitesi, Siyasi Araştırmalar Bürosunca derlenen *"Deng Xiaoping'in Parti inşa Teorisini İncelemek İçin Program"* adlı kitap; araştırmacılar tarafından Mao Zedung'un Parti İnşasının teorisini açıklama ve yorumlamada otorite kaynaklar ele alınmaktadır.

Yukarıdaki karar belgesi Mao Zedung'un Parti inşa teorisi üzerine fikirlerinin sadece belirli başlıca odak noktalarını açıyordu; fakat iktidardaki proletarya partisi üzerine geniş kapsamlı bir açılım vermiyordu. İktidardaki proletarya partisi konusundaki zayıflık diğer kitapta giderilmişti ve bu konuda nesnel, kapsamlı, tam ve bilimsel bir açıklama getirmekteydi. Bu da Ç.K.P'nin 20 yıllık reform ve açılım süreci deneyinden iktidardaki proletarya partisi konusunda daha derin ve kapsamlı bir anlayış geliştirmiş olduğunu ortaya koymaktaydı.

Ç.K. P, Mao Zedung'un parti inşa teorisini incelemeye Yenan Düzeltme hareketi sırasında başlamıştı. Bu konuda 'Komünizm ve Çin Komünist Partisi', 'Çin Komünist Partisi üzerine' ve 'Parti inşası Teorisi üzerine Yazılar' adlarıyla basılan kitaplarda bu düşüncenin incelenmesi ve yayma tanıtımı yapılmıştı. Yeni Çinin kurulmasından sonra daha çok insan Mao Zedung Düşüncesi'nin öğrenmeye ve incelemeye başlamıştı, bu süreç içinde de Parti inşasını ele alan birçok makale ve kitap da basıldı. Genel lise ve üniversitelerde bu konu nadiren ele alınırken araştırmalar esas itibariyle Parti okulları ve onların düzenlediği kurslarda yapılmaktaydı.

"Kültür devrimi" sırasında parti inşa teorisini üzerine inceleme ve eğitim çalışmaları hatalı "sol" fikirlerle kesintiye uğramıştı. Ç.K.P 11. Parti Merkez Komitesi üçüncü plenumu toplantısından sonraki dönemde çalışmalar daha derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde gelişmiştir. Araştırmacıların sayısı da büyük ölçüde arttı. Parti okulundaki öğretmen ve akademisyenlere ek olarak liselerde siyasi kuram öğreten birçok öğretmen, parti sorunlarından sorumlu görevliler ve toplumun diğer kesimlerinden araştırmacılar bu düşüncüyü incelemeye başladı. Bu dönemde önemli eserler ortaya çıktı ve aynı zamanda araştırmacılar yeni araştırma yöntemleri kullanmaya başladılar.

Zhang Weiping ve Zhang Liejin tarafından yazılan 'Mao Zedung'un Parti inşası Tarihi' adlı iki ciltlik yapıtıdır. (Jiangsi Halk Yayınevi,1987,1990) ve diğeri de Zhou Yi tarafından hazırlanan 1989'da Ç.K.P Merkez Komitesi Parti Okulu yayınevince basılan 'Mao Zedung'un Parti İnşası Düşüncesi Üzerine Bir İnceleme' adlı kitaptır. Üçüncüsü araştırmacılar Düşüncüyü incelerken yeni yöntemlerden yararlandılar.

İncelemelerde, teorinin gelişim tarihçesi ve temel ilkeleri ve Mao Zedung'un yanı sıra Çu En lai, Liu Shaoqi ve diğer parti önderlerinin düşünceleri de incelenmiştir. Ayrıca partinin kendisini yenilemesi ve ilerletmesi konusunda sadece

Parti sorunu üzerine araştırmaların artışında önemli bir etkene değinmemiz gerekiyor; 11. Merkez komitesinin üçüncü ve altıncı genel oturumları, Ç.K.P'de bir dönem etkili olan hatalı ideolojik ve siyasi çizgiyi eski doğru yönelime sokmuş ve parti inşası düşüncesi üzerine Mao Zedung düşüncesini bilimsel ve gerçekçi bir şekilde tanımlamış ve değerlendirmeler getirmişti. Bu durum, araştırmalar için önemli bir destek sağlamıştı.

Diğer yandan, sosyalist pazar ekonomisinin geliştirilmesi sonucunu veren reform sürecinde birçok yeni sorun ve güçlüklerle karşı karşıya kalan Ç.K.P, yeni dönemde partinin nasıl inşa edilmesi gerektiği konusunda netleşme gereksinimi duymaktaydı. Bu anlamda Mao Zedung'un Parti düşüncesi doğal olarak yeniden inceleniyordu.

Ayrıca bu dönemde sağlanan özgür ve açık akademik ortam araştırmacıları teşvik eden bir faktördü. Sonuç olarak bu düşünce hep Mao Zedung Düşüncesi, Parti tarihi, Çin devrimi ve yakın yıllardaki Parti inşası incelemelerinde bir odak noktası olmuştur.

Bundan sonraki bölümde Parti inşası üzerine incelemeler üzerinde duracağız

5.8 Mao Zedung 'un Parti İnşası Düşüncesi'nin Ortaya Çıkışı

Bu düşünce geri bir ekonomi ve kültüre sahip yarı -sömürge ve yarı- feodal Çin 'de emperyalizm ve proleter devrimi çağında ortaya çıktı. Kapitalist ülkelerdeki komünist partilerle karşılaştırıldığında Ç.K.P'nin kendine özgü belirli bir dizi özgün özellikleri vardı.

Birincisi, Çin Komünist Partisi, Lenin önderliğindeki Rus Komünist Partisi'nin modeline göre, Komünist Enternasyonalin yardımı ve yönlendiriciliğinde kurulmuştu. İkinci Enternasyonaldeki reformculuk ve revizyonizmin etkisinde kalmamıştı. Bununla birlikte Komünist Enternasyonal, bir keresinde Çin Komünist Partisi'ne yanlış talimat vermişti. Komünist Enternasyonal, Çin'den çok uzaktaydı ve Çin Devriminin koşullarını yeterince bilmiyordu. Rusya Komünist Partisi ise Ç.K.P'yi hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde etkilemişti. İkincisi görece olarak son derece az sayıda sanayi işçisi ve büyük ölçüde köylülük ve küçük burjuvazinin olduğu bir ülkede kurulan Ç.K.P köylülük ve küçük burjuvaziyle ittifaklarını genişletti. Bu durum onun ideolojik ve örgütsel bakımından ilerlemesinde birçok sorunlarla karşılaşmasına yol açabiliyordu ve onun proleter öncü karakterini sürdürmesine engeller çıkarttı.

Üçüncüsü Ç.K.P'nin tarihi burjuvaziyle birlik ve mücadele içinde gelişmişti bu onun doğru siyasi çizgiye sadık kalmasını ve proletaryanın önderliğini gerçekleştirmesini zorlaştırıyordu

Dördüncüsü Ç.K.P uzun bir süre illegal çalışmıştı ve uzun süreli bir silahlı mücadele içinde genişlemişti bu da kendisini iyileştirmesi ile silahlı mücadeleyle birleştirmesini zorlaştırıyor ordu üzerinde mutlak önderliğini güçleştiriyordu.

Beşincisi Ç.K.P kırsal kesimlerde devrimci üs alanları içinde gelişmişti ve bu bölgelerde genellikle düşman güçlerin kuşatması altındaydı, kuşatmalar altında örgütün çeşitli bölümleri ve organları arasında bağların ve iletişimin sürdürülmesi zorlaşıyordu bu da onun birliğini sağlamasını güçleştiriyordu.

Sonuç olarak, Çin yarı-sömürge, yarı- feodal geniş bir Asya ülkesiydi ve Ç.K.P Avrupa'daki komünist partilerinin karşılaştıklarından farklı sorunlar yaşadı. Çin'deki durumlar Marks ve Engels'in 19. yüzyılda devrimci çalışmalar yürüttüğü Avrupa ülkelerinden ve Lenin'in Rusya'da Ekim devrimine götüren devrimci etkinlikleri sırasında yüz yüze geldiklerinden çok farklı ve karmaşıktı.

Sonuç olarak, Ç.K.P kendisini iyileştirme açısından daha zor durumlarla karşılaştı ve daha güç görevleri omuzladı. Bu tür zor durumlar ve güç görevlerle karşı karşıya gelen Ç.K.P'nin Mao Zedung ile birlikte çalışan birinci kolektif önderliği grubu, Marksist-Leninist parti inşa teorisini Çin'in kendi gerçekliği ve pratiğiyle bütünleştirerek, Çin'deki parti inşası üzerine düşüncesi formüle ettiler.

Parti İnşası Teorisinin Oluşumunun Tarihsel Seyri

Bu düşüncenin oluşumu ve gelişmesi uzun bir tarihi döneme yayılmıştır. Daha geniş bir bakış açısıyla parti inşası teorisinin gelişme aşamaları Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişme aşamaları ile bağlantılı görülebilir. Fakat aynı zamanda parti inşasıyla ilgili çözülmesi gereken özgün bazı sorunlar yaşandığı için onun kendine özgü bir oluşum tarihi de bulunmaktadır. Parti inşasına ilişkin dönemler burada beş aşamada verilmektedir.

İlk aşama, düşüncenin ilk ortaya çıktığı 1920-27 yılları arası dönemdir. Bu Ç.K.P'nin kuruluş hazırlığı ve kuruluşundan itibaren 1927 Büyük Devriminin yenilgisine kadar olan dönemdir.

Ne tür parti inşa edileceği meselesi bu dönemde çözümlenmişti. Mao Zedung ile Cai Hesen arasındaki Parti inşasını ilgilendiren üç mektup yazışması; Mao Zedung'un, partinin sınıf temeli ve doğası gibi Partinin inşasını ilgilendiren bazı temel sorunların tartıştığı "Çin Toplumunda Sınıfların Tahlili" ve "Hunan'da Köylü Hareketine İlişkin Bir İnceleme Raporu" makaleleri bu düşüncenin ortaya çıkışının göstergeleri oldu.

İkinci aşama, Büyük Devrim başarısızlığından Zunyi toplantısına kadar düşüncenin ilk başlangıç biçimlenmesinin olduğu 1927 ile 1935 yılları arasındır. İdeolojik önderlik ve ideolojik iyileştirme sorunları bu dönemde halle-

dilmişti. Mao Zedung'un "Çinkang Dağlarında Mücadele", "Gutian Toplantısı Kararı" ve "Kitaba Tapmaya Karşı Çıkalım" ve " Merkez Komitesi'nden Dördüncü Yol Ordusu Genel Cephe Komitesine Mektup". Bu mektubu Çu en Lay, Eylül ayındaki Merkez Komitesi toplantısından sonra, Parti içinde proleter olmayan çeşitli ideolojilere karşı çıkmak ve sorunları düzeltmek için Chen Yin'e dikte ettirilmiş ve Chen Yin tarafından yazılmıştı. Bu mektuptaki fikirler Partinin ideolojik olarak inşa edilmesi düşüncesini geliştirmekteydi. Bu olaylar parti inşa düşüncesinin ilk biçimlenmesini simgeliyordu. Daha net bir şekilde söylersek, Gutian Toplantısında alınan karar bu düşüncenin ilk başlangıç oluşumunun göstergesi oldu.

Üçüncü aşama, 1935-45 arası- düşüncenin olgunlaştığı ve tamamlandığı aşamaydı. Bu dönem Zunyi toplantısı ile 1945'teki Ç.K.P. Yedinci Kongresi arasını kapsar. Bir yandan Ç.K.P olgunlaşırken, parti düşüncesi de büyük ölçüde Yen'an döneminde gelişmişti ve tedrici olarak tam bir kuramlar sistemi haline gelmişti. Bu süreç içinde, Mao Zedung "Çelişme Üzerine", "Pratik Üzerine", "Liberalizmle Mücadele Edin", "Çin Komünist Partisinin Ulusal Savaş'taki Rolü", "Komünist'i Sunarken", "İnceleme Tarzımızı Değiştirelim", "Partinin Çalışma Tarzını Düzeltelim", "Basmakalıp Parti Yazılarına Karşı çıkalım", Önderlik Yöntemlerine İlişkin Bazı Sorunlar Üzerine", "İncelemelerimiz ve Şimdiki Durum Üzerine", ve "Koalisyon Hükümeti Üzerine" ve Liu Shaoqi de aynı doğrultuda "Nasıl İyi Bir Komünist olunur?", "Parti İçi Mücadeleler Üzerine" ve "Parti Üzerine" adlı makaleleri yazdı. Aynı zamanda bu yazılar, Çin devriminin üç tilsimini-parti; Halk ordusu; birleşik cephe-tanımlamıştı. Söz konusu makaleler parti inşasının büyük bir yüklenim olduğunun altını çiziyordu. Parti inşasının politik çizgi ile yakın bir biçimde bağlantılandırılması şeklinde önemli bir fikir ortaya atılmıştı. En önemli şeyin partiyi ideolojik olarak inşa etmek ve parti içi mücadeleyi doğru bir biçimde sürdürmek olduğu ilan edilmişti.

Parti üyelerinin kendilerinin nasıl yetiştirecekleri ve çelikleştirecekleri üzerine teoriler geliştirilmişti. Parti için üç çalışma tarzı belirlenmişti: teoriyi pratikle birleştirmek; kitlelerle yakın bağlar sürdürmek; eleştiri ve özeleştiri yapmak. Bu üç çalışma tarzının nasıl iyileştirilebileceğine dair bir dizi politika geliştirilmişti. Tüm bu olgular parti düşüncesinin görece olarak bütünlüklü bir teoriler sistemine kavuştuğunu göstermekteydi. Araştırmacılar genellikle, Liu Şaoqi'nin "Parti üzerine" yazısını bu olgunlaşmayı en iyi ifade eden eser olarak değerlendirmektedir.

Dördüncü aşama, düşüncenin daha da geliştiği 1945-49 dönemini kapsamaktadır. Yani Ç.K.P'nin Yedinci Kongresinden, Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Plenumuna kadar olan dönem. Bu dönemin eserleri, "Bir Rapor Sisteminin Kurulması Üzerine", "Partinin Bugünkü Siyaseti ile İlgili Bazı Önemli Sorunlar Üzerine", "Durum Üzerine Bir Genelge", "Parti Komiteleri Sisteminin Güçlendirilmesi üzerine" "Parti Komitelerinin Çalışma Yöntemleri Üzerine" idi. Bu aşama içinde Mao Zedung, parti sorunları üzerine düşüncelerini daha da geliştirmişti.

Beşinci aşama, partinin iktidardaki parti olarak biçimlendiği ve gelişmenin ileri ve geri zigzaglarla ilerlediği, 1949 ile 1976 yılları arasındır. Bu, Ç.K.P Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Plenumundan Kültür Devriminin sonuna kadar olan dönemdir. 1930ların başlarında Ç.K.P'nin daha kurtarılmış bölgelerde iktidarda olduğu sırada, Mao Zedung ve Liu Shaoqi partinin tüm ülkede iktidardaki parti olmasından sonra karşılaşabilecek sorunlar üzerine düşünmüştü. Bu düşüncelerinde Parti üyelerinin kendini beğenme ve yozlaşma eğilimlerine karşı Parti üye ve kadrolarının kendilerini korumaları gerektiğine dikkat çekmişlerdi. Yeni Çin'in kuruluşu sırasında Mao Zedung ve eski kuşak devrimciler, teorik ve pratik açılardan iktidar partisi konumunda çıkabilecek sorunlar üzerine tartışmalar yürüttüler. İktidardaki partinin çalışmasının odak noktasını, parti üyelerini nasıl iyileştireceği ve üyelerini yozlaşmadan nasıl kurtaracağı; her zaman olduğu gibi kitlelerle güçlü bağları nasıl sürdürebileceğini, demokratik-merkeziyetçiliği nasıl daha da iyileştirilebileceği ve parti içi dayanışma ve birliğini nasıl kuvvetlendireceğini tartıştılar.

Mao Zedung, *“Ç.K.P Yedinci Merkez Komitesi Yedinci Kongresinin İkinci toplantısına Rapor”*, ve *“Bürokrasi, Buyrukçuluk, Hukuk ve Disiplin ve Hukukun Çiğnenmesine Karşı Mücadele Edelim”* adlı yazılarında bu sorunları ele almıştı. Liu Shaoqi de *“Komünist Partisi Üyelerinin Uymaları Gereken Sekiz Koşul”* ve *“Parti Üyeliği İçin Daha Yüksek Gereksinimler ve Kriterler Üzerine”* adlı yazılarında bu sorunları ele almıştı..

Tüm bunlar Mao Zedung'un iktidardaki partinin inşası üzerine düşüncesinin bir biçim kazandığını ve demokratik devrimde oluşturduğu parti inşası üzerine düşüncelerinin yeni bir gelişme kaydettiğini göstermekteydi. Partinin 1956'daki Sekizinci Kongresinden sonra hatalı “Sol” fikirlerin Parti içinde yaygınlaştığını ve Mao Zedung'un doğru çizgiden saptığını ve Parti inşasında bazı hatalar yaptığını görebiliyoruz. Buna rağmen, Mao hala kapitalizme doğru barışçıl evrimi önleme ve proletaryanın devrimci davasını sürdürmek için milyonları eğiten bazı doğru ve ileri görüşlü fikirleri geliştirmişti.

Mao Zedung'un Parti İnşası Düşüncesi'nin Ana İçeriği

Mao Zedung'un Parti inşası üzerine Düşüncesi'nin kuramsal sistemiyle ilgili olarak araştırmacılar farklı fikirlere bulunmaktadır. Yenian döneminde derlenen, *“Komünizm ve Çin Komünist Partisi”* adlı kitap bu teorilerin ilk özetini vermektedir. Liu Shaoqi'nin, *“Parti Üzerine”* adlı çalışması, partinin doğası, ideolojik, siyasi ve örgütsel inşaa ve çalışma tarzının iyileştirmesi bakış açısından bu bilimsel teoriler sistemini sistemli bir şekilde açıklıyordu. Ç.K.P Merkez Komitesi Parti İnşası Araştırma Bölümü, 1960 da hazırladığı, *“Mao Zedung'un Parti İnşaa Teorisi”* eğitim kitabında (kısıtlı bir çevreye dağıtılmak üzere hazırlanmış) teoriyi 13 bölümde ele almıştı. Halk Yayınevinde 1964 de derlenen “Mao Zedung'un Çalışmaları'ndan Alıntılar” kitabı (sınırlı bir çevrede dağıtıl-

mak üzere hazırlanmıştı) parti teorileri sistemini yeniden değerlendiriyordu. Yakın yıllarda araştırmacılar Mao Zedung'un Parti inşası üzerine Düşüncesi'nin temel teorilerine ve önemli noktalarında odaklanarak ve temel bileşenleri arasındaki ilişkileri bularak özlü bir şekilde ifade etmeye çalışıp birçok farklı görüş ürettiler.

1981 de Ç.K.P 11. Merkez Komitesinin Altıncı Plenumunda kabul edilen *"Çin Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu yana Partimiz Tarihinde Belli Sorunlar Üzerine Karar"* adlı belge, Mao'nun bu konudaki düşüncelerini şöyle özetlemektedir: "Mao Zedung, Partinin ideolojik olarak kuvvetlenmesine özel önem verdi. Bu çabasının bir parçası olarak Parti üyelerinin gerçekten hem örgütsel hem de ideolojik olarak gerçek Parti üyeleri olmaları gerektiğine vurgu yaptı ve proleter olmayan fikirleri dönüştürmek ve aşmak için devamlı proleter fikirler kullandı. Teori ile Pratiği birleştiren çalışma tarzını, kitlelerle yakın bağlar kurmaya çabalamanın ve özeleştiri yapmanın, Ç.K.P'yi diğer tüm partilerden ayırt eden en önemli yönler olduğunun altını çizdi.

Mao Zedung yoldaş, Parti içi mücadelede "amansız mücadele ve acımasız darbeler vurma yöntemini" benimseyen hatalı "Sol" fikirlere karşı çıkarak gelecekteki hatalardan kaçınmak için "geçmiş hatalarından ders çıkarmak ve hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek" doğru ilkelerini koydu ve Parti içi mücadelenin amacının yoldaşlar arasında ideolojik alanda çok daha güçlü bir nesnel netliğe ulaşmak ve yoldaşlar arasında birliği geliştirmek olduğuna vurgu yaptı. Eleştiri ve özeleştiri yoluyla tüm Parti üyelerini Marksizm-Leninizm doğrultusunda eğitmek için düzeltme hareketi pratiğini yarattı. Yeni Çin'in kurulmasından sonra Ç.K.P iktidar partisi olduğunda; alçak gönüllü, sabırlı ve sıkı çalışma geleneğimizin korunması, kibir, aceleciliğe karşı ve kapitalist düşüncelerin çürütücü etkilerine karşı direnmek gerektiğini ve kitlelerden uzaklaşmaya yol açacak bürokratik pratiklere karşı çıkılması gerektiği konusunda tüm Parti üyelerini uyardı"

Partiyi İnşası Yayınevi, tarafından 1998 de basılan *"Deng Xiaoping'in Parti İnşası Teorisini İncelemek İçin Program"* adlı kitapçık; Mao Zedung'un Parti İnşası üzerine Düşüncesini sekiz cümlede özetlemekteydi: Partinin, Çin Devrimindeki önderliği yüksekte tutulmalı; Parti her şeyden önce ideolojik olarak güçlendirilmeli ve tüm üyeleri sadece komünizmin ideallerine kendini vermemeli, aynı zamanda Partinin önündeki görevlerini yerine getirmek kendilerini sıkı çalışmaya da vermelidirler; Demokratik-merkeziyetçilik ilkesi yüksekte tutulmalı, parti içinde hem merkeziyetçilik ile demokrasi, hem disiplin ile özgürlük, hem kişisel kafa huzurunun ve canlılığın bir arada olduğu bir siyasi durum olmalıdır. Parti içindeki çelişmeler doğru bir şekilde ele alınmalıdır ve Parti-içi mücadelenin amacı yoldaşlar arasında ideolojide netleşmeyi ve yoldaşlar arasında birliği iki kat güçlü başarmaktır; Parti şubelerinin her birimde oluşturulması için her türlü çaba gösterilmeli, Partinin tabandaki temel örgütlerinin rollerini mücadele kaleleri olarak gösterebilmeleri için her şey yapılmalıdır. Kadrolar pratik içinde denenmeli ve çelikleştirilmelidir, sos-

yalist davayı ileriye götürmek için milyonlarca halef eğitilmeli ve yetiştirilmelidir; Partinin güzel çalışma tarzı olan -teori ile pratiği birleştirmek, kitlelerle yakın bağları sürdürmek ve özeleştirici yapma- yüksekte tutulmalı ve devam ettirilmelidir; Tüm Parti üyeleri, alçak gönüllü, sabırlı olama ve sıkı çalışma geleneğini sürdürmeli; kibir ve acelecilikten, kapitalist düşüncelerin yozlaştırıcı etkisinden uzak durulmalıdır. Buradaki özet yukarıdakine göre daha kapsamlıdır.

Bu konuda basılan yazı ve kitaplara ve araştırma çalışmalarına göre, Mao Zedung'un aşağıda işlenecek fikirlerinin Parti İnşası teorisi açısından büyük bir önemi vardır.

En Öncelikle Partiyi İdeolojik Olarak Güçlendirme Düşüncesi

Çin'in kendine özgü koşullarca belirlenen bir olgu -sanayi işçilerinin sayısı çok küçüktür- Ç.K.P silahlı mücadeleyi sürdürmek ve kentleri kırlardan kuşatma devrimci yolunu izlemek zorunda kalmıştır. Ç.K.P uzun zamandır çalışmalarının odak noktasını kırsal kesimlerde yoğunlaştırmış ve devrimci köylüleri ve küçük burjuvaları saflarına kazanmak durumunda kalmıştır.

Sonuç olarak köylü ve küçük burjuva sınıf köklerinden gelen olan pek çok üyesi olmuştur. Dolayısıyla Parti her yandan köylü ve küçük burjuva fikirleriyle çevrelenmiştir. Böyle koşullar altında Çin komünistleri, partisinin işçi sınıfı öncüsü karakterini nasıl korunacağı ve gerçek bir Marksist partinin nasıl inşa edileceği sorusunu yanıtlamak zorunda kalmışlardır.

Ne, Marks'ın eserlerinde ne de Lenin'in bunlara hazır cevaplar olabilirdi ne de diğer ülkelerdeki deneyimlerle bu soruyu yanıtlayamazdık. İlk yıllarında Ç.K.P de soruyu net bir şekilde anlayamamış ve proleter doğasını korumak için hatalı bir biçimde işçilerin üyeler içinde çoğunluğu sağlaması gerektiğine inanmıştı ve bu hatadan dolayı belirli ölçüde zarar görmüştü.

1927'de Büyük Devrimin başarısızlığından sonra Parti ve Kızıl Ordu kırsal alana geçti. Küçük burjuva ideolojisiyle kuşatılmış olan parti yeni koşullara iyi hazırlanmış değildi. Üyelerini ideoloji ve teorik alanda yeterince eğitemedi. Sonuç olarak Parti içinde çeşitli proleter olmayan fikirler kendini gösterdi ve bu durum Partinin militanlığını büyük ölçüde sarstı.

Daha eski kuşaktan Mao Zedung, Liu Shaoqi ve Çe Enlai gibi devrimciler sorunu neredeyse aynı günlerde farkına vardılar. Her şeyden önce Partinin doğasını işçi sınıfının öncü partisi olarak korumak için onun ideolojik olarak iyileştirmesi gerektiğini gördüler. Aslında, Mao Zedung Ordu kırsal kesimlerde devrimci üsler kurmaya henüz başladığı günlerde proletaryanın ideolojik önderliğinin önemine açık bir şekilde vurgu yapmıştı. 1928 Kasımında kaleme aldığı "Çinkang Dağlarında Mücadele" adlı makalesinde, "görüşümüze göre

proletaryanın ideolojik önderliği sorunu çok önemlidir. Özellikle neredeyse tamamı köylülerden oluşan sınır bölgelerindeki parti örgütleri partinin ideolojik önderliği olmadan yollarını şaşırabilirler” şeklinde yazmıştı. Mao Zedung’un ilk olarak partinin ideolojik inşasının öneminden söz etmesi bu yazıda olmuştur. Aralık 1929 da Kızıl Ordu Dokuzuncu Parti Kongresinde sonuç kararında Mao özellikle Partideki hatalı fikirlerin düzeltilmesi sorununu tartışmıştı. Sonuç kararında Dördüncü Ordu Parti örgütünde çeşitli proleter olmayan fikirlerin nasıl ortaya çıktığını, kaynaklarını ve onları düzeltme yöntemlerini gösterdi ve Partide ideolojik iyileştirmenin önemine vurgu yapmıştı. “Kızıl Ordu Dördüncü ordusunun Dokuzuncu Kongresi Sonucu” diğer adıyla “Gutian Toplantısı Kararnamesi” her şeyden önce Partinin ideolojik olarak şekillenmesinin ve aynı zamanda Parti inşası üzerine Mao Zedung Düşüncesi’nin nasıl biçimlendiğini göstermekteydi.

Mayıs 1930 da “Kitaba Tapmaya karşı çıkalım” yazısında Mao “ideolojik çizgi” ve her zaman gerçeklerden yola çıkma kavramlarını gündeme getirdi. 1942-1945 arasında Yen’an’daki Düzeltme Hareketi, Partinin kendisini ideolojik olarak güçlendirmek amacıyla başlattığı önemli bir çabaydı. Düzeltme hareketinde ortaya çıkan deneyimleri gözden geçirme çalışması, Partiyi ideolojik olarak inşa etme ilkesinin olgunlaşmasını kolaylaştırdı. Mayıs 1945 de Ç.K.P Yedinci Kongresine sunulan “Parti Tüzük ve Programına ilişkin değişiklik üzerine” adlı Raporda Liu Shaoqi bu ilkeyi, sistematik ve kuramsal olarak değerlendirdi ve bunu Mao Zedung’un Parti İnşa Düşüncesi’nin büyük bir bileşeni olarak vurguladı. Böylece, bundan sonra Partiyi ideolojik olarak inşa etme yaklaşımı, kendini iyileştirmede Ç.K.P’nin önemli bir ilkesi haline gelmişti.

Partinin ideolojik olarak inşası ilkesinin her şeyin önünde gelmesi üç önemli fikri içerir. Birincisi, devrimci teorilerin yol göstericiliğinden yararlanmayı içerir, Parti üyelerinin Marksist teoriyle eğitir ve tüm Partiyi bilimsel teoriyle silahlandırır Mao Zedung “İnceleme Tarzımızı Reforma Tabi Tutalım” adlı makalesinde ve makalenin “İnceleme” başlıklı bölümünde kısmında; “Ulusal Savaşta Çin Komünist Partisinin Rolü” yazısında ve Liu Shaoqi ‘nin de “Yoldaş Song Liang’a Yanıt”; “Parti Üzerine”, “Marksizm-Leninizm Enstitüsü Birinci Sınıf Öğrencileriyle Konuşma”sında tarihsel deneyimler gözden geçirilmekteydi ve Partinin teorik düzeyinin neden düşük olduğu bütün yönleriyle tahlil edilmekteydi. Bu yazı ve konuşmalar, Marksist teori üzerine inceleme yapmanın önemine vurgu yapıyor ve doğru inceleme yöntemlerinin nasıl kavranacağına işaret ediyor, doğru inceleme tarzının nasıl yerleştirebileceğini tartışıyor ve devrimci pratiği doğru teorilerle ilerletmenin sorunlarını inceliyordu.

İkincisi: doğru ideolojik çizgiyi yüksekte tutmak, her zaman gerçeklerden yola çıkmak ve Marksizm’in evrensel gerçeğini Çinin somut koşullarıyla birleştirme ilkesi:

Mao Zedung bu noktaları “Kitaba Tapmaya Karşı Çıkalım”, ve “Pratik Üzerine” adlı makalelerinde derinlemesine ele almıştı.

Üçüncüsü, Parti üyeleri kendilerinin yetiştirmeli ve pekleştirmeli, hem 145

örgütsel hem de ideolojik olarak gerçek bir Parti üyesi olmalıdır ve sürekli olarak proleter ideolojileri kullanarak kendilerini dönüştürmeli ve proleter olmayan fikirlerin üstesinden gelmelidirler.

Liu Shaoqi, *“Nasıl iyi bir komünist olunur”* adlı yazısında Liu Shaoqi, Çu En-lay’ın *“Kendim için Yönlendirici İlkeler”* ve Chen Yun’un da *“Nasıl Komünist Partisi üyesi Olunur”* yazıları sistemli bir şekilde neden Komünistlerin kendi kendilerini yetiştirmeleri gerektiğini; ve kendilerini yetiştirmek için kullandıkları yol ve yöntemleri açıklamışlardır.

Araştırmacılar, genel olarak, Mao Zedung’un Partiyi inşa teorisinin en önemli unsurunun, Partiyi ideolojik olarak inşa etme ilkesi olduğunu ve Ç.K.P’nin kendini iyileştirmede en etkili deneyiminin bu olduğunu kabul etmektedirler.

Partinin İnşasını Politik Çizgi İle Sıkıca Birleştirme İlkesi

Partinin, olumlu olumsuz, Chen Duxiu’ nun Sağ oportünist hatalarına ve Qu Qiubai, Li Lisan ve Wang Ming’in “Sol” hatalarına karşı mücadelede kazandığı, olumlu olumsuz deneyimler ve derslerini gözden geçiren, Mao Zedung doğru bir politik çizginin formüle edilip uygulanmasının Partinin geleceğini doğru- dan etkileyecek bir sorun olduğunu farketmişti. Aralık 1936’da da yazdığı *“Çin’in Devrimci Savaşında Strateji Sorunları”* makalesinde, Partinin doğru Marksist bir siyasi çizgiye ihtiyaç duyduğuna işaret etmişti. Ekim 1939’da *“Komünist’i Sunarken”* adlı yazısında, Partinin gelişme ve mücadele deneyimini ele aldı ve Parti inşasının Partinin siyasi çizgisiyle olan bağlantısı fikrini ilk kez bu yazıda ortaya koydu. Bundan sonra da Mao, birçok yazısında Partinin merkezi görevi olarak Partinin doğru bir siyasi çizgisi formüle etmeyi ve uygulamayı hedeflemesi gerektiğine ve Parti içinde yüksek düzeyde bir politik birlik sağlamak için üyelerini doğru siyasi çizgi üzerine eğitmesi gerektiğine vurgu yaptı.

Partiyi Demokratik-Merkeziyetçilik İlkesine Uygun Olarak Güçlendirme İlkesi

Marksist Parti inşası teorisinde, demokratik merkeziyetçilik temel ilkedir ve proletarya partileri için temel örgütsel ilkedir. Marks ve Engels, bu ilkenin temel felsefesini özetlemiş ve Lenin de bunu bilimsel bir şekilde tanımlayıp, bundan bir teoriler sistemi geliştirmişti. Ç.K.P daha başından itibaren, demokratik-merkeziyetçiliği daima temel örgütsel ilke olarak ele alarak, tüm örgütlenmesini ve etkinliklerini bu ilkeyle uyum içinde sürdürmüştü. Bu ilke ilk Kongresindeki Parti platformunda ve Partinin Dördüncü Ulusal Kongresinde tüzük ve programın ikinci maddesi olarak kabul edilmişti. Ç.K.P’nin bu konuda

yaptığı üçüncü değişiklik, Ç.K.P Merkez Komitesinin Haziran 1927'deki siyasi büronun bir toplantısında kabul edilmişti. Burada ilk defa benimsenen formülasyonda "Parti karargahlarının çalışması demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin yol göstericiliğinde olacaktır" ifadesi yer almaktaydı.

Kapitalist ülkelerdeki Komünist Partilerle karşılaştırıldığında demokratik merkeziyetçilik ilkesinin hayata geçirirken Ç.K.P çok daha karmaşık durumlarla karşı karşıya geldi. Parti içinde demokratik gelenek zayıftı ve feodal ataerkil sistem ve küçük burjuvazinin disipline gelmekte zorlanan bireyci davranışlarının güçlü etkileri bulunmaktaydı. Parti örgütleri ve birçok organ sık sık düşman tarafında kuşatılmış koşullarda bulunuyor ve birbirinden kopuk bir biçimde faaliyet göstermek zorunda kalıyordu. Çok geniş bir ülkede, bazıları Merkez Komitesinden uzak olduğu için bu durum da Merkez Komitesinin onların çalışmasına yol göstermesini ve onlarla iletişim kurulmasını zorlaştırıyordu. Bu da yerelerde, ademi-merkeziyetçiliğe ve "kendi konumuna sıkıca sarılma" tutumlarına yol açıyordu. Bu sorunların üstesinden gelebilmek için Mao Zedung ve eski kuşak devrimciler demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin daha da zenginleştirip geliştirmek için zorlu çabalar verdiler.

Birincisi, demokratik-merkeziyetçilik, demokrasi ile merkeziyetçiliğin diyalektik bir bütünlüğüdür. Toprak Devrimi Savaşı, esnasında Mao Zedung merkezileşmiş yönlendirme altında demokrasiyi güvence altına almanın önemine vurgu yapmıştı. Japonya'ya karşı Direniş Savaşı esnasında "demokrasi ve merkeziyetçilik arasındaki ilişki"yi yeniden ele aldı. Ç.K.P Yedinci Kongreye sunulan Parti tüzük ve program değişikliği ile ilgili raporu sunarken, Liu Shaoqi şu ifadeleri kullanmıştı; "Parti tüzük ve programında belirtildiği gibi demokratik-merkeziyetçilik, demokrasi temelinde ve merkezileşmiş yönlendirme ve merkezileşmiş yönlendirme altında demokrasi demektir; hem demokratiktir ve de merkezileşmiştir. "Bu raporda, demokrasi ve merkeziyetçilik arasındaki ilişki bütün yönleri ile ele alınmıştı.

İkincisi, demokratik merkeziyetçiliğin bir dizi temel ilkesi bulunmaktadır. Demokratik merkeziyetçilik, Partide neye gereksinim duymaktadır? Demokratik merkeziyetçiliği uygulamak için ne yapılmalıdır? Marks, Engels ve Lenin bu iki soruya yanıt vermemişti. Bu soruları yanıtlamak için Ç.K.P pratikte geçerliliği olabilecek bazı tedbirler geliştirdi ve bunun sonucunda değerli deneyimler elde etti. Daha sonra deneylerin derinleşmesi ile Parti bunları tüzüğüne adapte etti. Partinin 6. Kongresinde onaylanan tüzükte, demokratik merkeziyetçilik ile ilgili üç ilke tanımlandı. Yedinci kongrede onaylanan tüzük bu konuda dört ilke tanımlamaya karar verdi. Bugüne kadar yapılan çeşitli değişiklik ve düzeltmelerle bu ilkeler altıya çıkarılmış bulunmaktadır: bugünkü geçerli olan Parti tüzüğü bunları şöyle tanımlamaktadır:"(1) Birey olarak Parti üyeleri, Parti örgütlerine bağlıdır, azınlık çoğunluğa tabidir, alt düzeydeki Parti örgütleri daha üstteki Parti örgütlerine bağlıdır ve bütün Parti üyeleri ile Parti örgütleri, Parti Genel Kongresine ve Parti Merkez Komitesi'ne bağlıdır. (2) Parti'nin her düzeydeki önde gelen kuruluşları, onlar tarafından görevlendirilen 147

temsilci organlar ve Parti dışı örgütlenmelerdeki önde gelen Parti üyelerinin oluşturduğu gruplar dışında seçimle belirlenir. (3) Parti'nin önde gelen en yüksek organı, Ulusal Genel Kongre ve onun tarafından seçilen Merkez Komitesi'dir. Yerel Parti örgütlerinin önde gelen kuruluşları, kendi düzeylerindeki Parti kongreleridir ve Parti komiteleri onlar tarafından seçilir. Parti komiteleri, her düzeydeki Parti kongrelerine karşı sorumludurlar ve çalışmalarını onlara rapor ederler. (4) üst düzeyde bulunan Parti örgütleri, alt düzeydeki örgütlerin ve tabandaki Parti üyelerinin görüşlerini her zaman göz önünde tutmalı ve ortaya çıkan sorunları zamanında çözmelidir. Alt Parti örgütlenmeleri, çalışmalarını rapor etmeli ve daha üst Parti örgütlerinden talimat istemelidir; aynı zamanda kendi yetki alanlarındaki konuları bağımsız olarak ve sorumlu bir tarzda ele almalıdır. Üst ve alt Parti örgütleri bilgi alışverişinde bulunup birbirlerini desteklemeli ve birbirlerini denetlemelidir. Her düzeydeki Parti örgütü, Parti içi konularda Parti üyelerini sağlıklı biçimde bilgilendirmeli ve onları bu sorunlara olabildiğince katacak fırsatları yaratmalıdır. (5) Her düzeydeki Parti komiteleri, işbölümü temelinde bireysel sorumluluk ile kolektif liderliği birleştirme ilkesiyle iş görmelidir. Bütün önemli konular, kolektif liderlik ilkesi, demokratik merkezîyetçilik, bireylere danışma ve kararların toplantılarda alınması ilkelerine uygun olarak Parti komiteleri tarafından karara bağlanacaktır. Parti komitelerinin üyeleri, kolektif karar alma ve işbölümü ilkeleriyle uyumlu biçimde görevlerini titizlikle yapmalıdır. (6) Parti, her türden kişiyi yüceltme kültünü yasaklamıştır. Parti liderlerinin faaliyetlerini Parti ve halkın denetimi altına sokmayı sağlamak gerekir.. Dolayısıyla bu, aynı zamanda Parti'nin ve halkın çıkarlarını temsil eden bütün liderlerin prestijini savunmak anlamına gelir.

Bu altı ilke Ç.K.P'nin demokratik-merkezîyetçilik teorisini geliştirmeye çalıştığını göstermektedir.

Üçüncüsü, demokratik merkezîyetçiliği yerleştirmenin amacı tüm Parti'nin coşkusu harekete geçirmek ve Parti içinde dayanışma ve birliği kuvvetlendirmektir. "Mayıs 1937 yılında Japonya'ya Karşı Milli Birleşik Cepheye Milyonlarca Kitleyi Katalım" adlı makalesinde Mao Zedung "Partiyi güçlendirmek istiyorsak, demokratik merkezîyetçiliği uygulayarak tüm üyelerin inisiyatifini harekete geçirmeliyiz .... Demokrasiyi hayata geçirelim ve böylece tüm Parti içinde inisiyatife alan açalım ve böylece çok sayıda yeni kadro yetiştirelim, sekterliğin kalıntılarını ortadan kaldıralım ve tüm Partiyi çelik gibi sağlam bir şekilde birleştirelim."

Liu Shaoqi, Kasım 1941'de "demokrasi sadece merkezîyetçiliği gerçekleştirmenin bir yoludur" şeklindeki hatalı görüşü eleştirmek için "Hem Örgütsel Olarak Hem De Disiplini Uygulayarak Nasıl İyi Komünist Olunabilir" adlı makaleyi yazmıştı. Makalede, şu ifadeye yer vermişti: "Parti inşasının temel amacı onun birliğini güçlendirmek ve militanlığını artırmaktır ve, demokratik-merkezîyetçi tam da bu amaca uygun olan yoldur".

Dördüncüsü, demokratik-merkezîyetçiliği uygulamanın doğru yolu Parti-

içi demokrasiyi geliştirmek ve güçlü bir şekilde Parti disipliniyi güçlendirmek. Mao, Çin'in küçük- ölçekli üretimin ve ataerkil sistemin yaygın olduğu bir ülkeydi ve tüm ülke göz önünde bulundurulduğunda gerici iktidar altında neredeyse demokrasinin hiç bulunmadığı bir ortam içindeydi. Bu durum, Parti içi yaşamda yetersiz demokrasi olarak yansımaktaydı. Ek olarak, köylü ve küçük burjuva fikirler de kolayca ademi-merkeziyetçiliğe ve anarşizme yol açabiliyordu. Mao Zedung, yetersiz demokrasi ve uygun uygulanmayan merkeziyetçiliğin yol açtığı güçlükler karşısında, Partinin her şeyden önce Parti içi demokrasiyi zenginleştirmesi ve Parti yaşamında demokrasiyi teşvik etmesi gerektiğini ve aynı zamanda sıkı bir Parti disiplininin uygulanması gerektiği sonucuna varmıştı. Aynı zamanda, iki hatalı eğilime dikkat çekmekteydi: bürokrasi, otokrasi, ataerkil sistem ve "sadece tek adamın sesinin çıktığı sulta" durumlarında olduğu gibi demokrasinin olmadığı bir merkeziyetçilik önlenmeliydi; ve diğeri de ultra-demokrasi, ademi-merkeziyetçilik, liberalizm ve anarşizm durumlarında olduğu gibi merkeziyetçiliğin olmadığı demokrasiye karşı çıkılmıyordu.

Partinin İyi Bir Çalışma Tarzı -Stil- Geliştirmesinin Önemi

Dünyadaki tüm proletarya partileri arasında ÇKP, çalışma tarzına ilişkin sorunları kavrayış ve çözümünü, dünya görüşü ve Parti ruhu seviyesine yükselten ve çalışma tarzını düzeltmek için sıkı bir çaba gösteren ilk parti idi. Bu, Parti'nin kendini geliştirme çabalarında önemli bir buluştu ve Mao Zedung'un Parti inşası üzerine düşüncesinin özgün bir bileşeniydi. Şubat 1942'de yazdığı "Parti'nin Çalışma Tarzını Düzeltelim" başlıklı makalesinde Mao Zedung, "Parti'nin çalışma tarzı" terimini, ilk kez, Nisan 1945'de yazmış olduğu "Koalisyon Hükümeti Üzerine" raporunda tanımlamıştı. Bu yazıda, ÇKP'nin uzun devrimci mücadelesi boyunca oluşturduğu, çalışma tarzı ve güzel geleneklerini başlıca üç tarzı şeklinde özetliyordu: - teoriyi pratikle bütünleştirmek, kitlelerle sıkı bağlar kurmak ve özeleştirici uygulamak. Mao Zedung, bunların, ÇKP'yi diğer partilerden açıkça ayıran özellikler olduğunu söyledi. Tekrar tekrar iyi bir çalışma tarzı olmaksızın, Parti'nin kendisini etkili bir şekilde geliştirmeyeceğini veya kitlelerin desteğini kazanamayacağını, çünkü Parti'nin çalışma tarzının insanları ve genel toplumsal davranışı büyük ölçüde etkileyeceğini vurguladı.

Mao Zedung'un önerisiyle, ÇKP, çalışma tarzını geliştirmek için, bir dizi etkili ilke ve önlem formüle etti. Parti hem iyi ve hem de kötü çalışma tarzlarını sınıfsal ve ideolojik kökleri ile tanımladı ve çalışma tarzlarının sürekli olarak geliştirilmesi gerektiğini, çünkü bunların, Parti'nin dünya görüşü ve ruhuyla sıkı bir şekilde bağlantılı olduklarını vurguladı.

Üyelerine, neyin savunulup neye karşı çıkılması gerektiğini anlatarak buna uygun davranmalarını sağlamak için, tüzük ve kararlara davranış normlarını 149

dahil etti. Kötü çalışma tarzlarının düzeltilmesi için, ideolojik eğitimin yanı sıra, örgütsel ve disiplin konularında da ayrıca gerektiği şekilde önlemler alınması ve tüm Parti'nin bu önlemlerin alınmasında el birliği yapması ve Parti'nin, çalışma tarzını geliştirme çabalarının, halk tarafından etkili bir şekilde gözetim altında tutulması gerektiğini vurguladı. Önde gelen Parti kadrolarının, örnek oluşturmaları gereğinin altını çizdi Üyelerinin, bilinçli olarak iyi çalışma tarzları geliştirip, kötü çalışma tarzlarını düzeltmeleri için, Çin'in güzel gelenekleri ve kültürünü inceleyerek, kendilerini geliştirmelerini önerdi.

Parti Kadroları ile İlgili Olarak Doğru Politikalar Oluşturmak

Örgütlenme çizgisi, ideolojik ve politik çizgilerin uygulanmasını sağlayan çizgidir. Bu anlamda, çok sayıda kadronun eğitilmesi ve doğru şekilde kullanılması, Parti inşasında kilit bir sorun oluşturmaktadır. Mao Zedung, kadroların, Parti çizgilerinin hayata geçirilmesindeki temel önemdeki rollerini vurgulamıştı. Bir keresinde şöyle yazmıştı: "Büyük bir devrimi yönlendirmek için büyük bir parti ve birçok birinci sınıf kadrolara gereksinim vardır."³ Ayrıca, şunu da belirtmişti, "Bir kez politik çizgi belirlendiğinde, belirleyici etken, kadrolar olacaktır."⁴

Mao Zedung, yeteneklerin, politik sağlamlıkla birleştiği kadrolar eğitilmesi ilkesini ortaya koymuştu. Bunlar, Marksizm-Leninizm'le donanmış, politik olarak uzak görüşlü, işlerinde yetenekli, fedakârlık ruhuyla dolu, sorunlarla kendi başlarına mücadele edebilme yeteneğine sahip, zorluklar arasında kararlılığı sarsılmayan, ulusa, sınıfa ve Parti'ye hizmet etmede sadık ve özverili kadrolar ve liderler olmalıdırlar. Mao Zedung, "insanların, iyi meziyetleri temelinde göreve atanması" şeklindeki kadro çizgisini ileriye sürdü ve Parti üyelerinin, ülkenin her köşesinden geldiklerini belirterek, Parti içerisinde sektercilik veya "benmerkezciliğe" izin verilmemesi gerektiğini vurguladı. Aşağıda daha detaylı tanımlanan, bir dizi doğru kadro politikasının formülasyonunu sağladı: bir kadro hakkındaki yargı, kısa bir dönemle veya onun yaşamındaki tek bir olayla sınırlanmamalı, onun yaşamı ve çalışmalarını tümü göz önünde bulundurulmalıydı; onlarla iyi bir şekilde ilgilenilmeli ve çalışmalarında onlara hareket özgürlüğü verilmelidir, ki bu şekilde sorumluluk üstlenme cesaretine sahip olsunlar ve aynı zamanda onlara, zamanlı talimatlar verilmelidir; kendilerine, inceleme ve araştırma yapma

---

3 Seçme Eserler, Mao Tse-tung, İng. baskı, Foreign Languages Press, Peking, 1965, Vol. I, p. 291.

fırsatı verilerek seviyeleri yükseltilmelidir; çalışmaları kontrol edilmeli ve deneyim edinmelerine, başarılarını ilerletmelerine ve hatalarını düzeltmelerine yardımcı olunmalıdır; hata yapan kadrolar için ikna ve eğitim yöntemi kullanılmalı ve basitçe onlara karşı mücadele etme kararı verilmemelidir; zorlukların üstesinden gelmeleri ve pratik sorunları çözmelerinde onlara yardım edilmelidir. Mao Zedung, ideolojik ve siyasi düzeylerini yükseltmek ve mesleki becerilerini geliştirmek ve onları devrimci pratik içerisinde çelikleştirip denemek için, kadroların eğitim ve yetiştirilmelerinin sağlanması gerektiğini özellikle vurgulamaktaydı.

Parti İçi Mücadeleyi Doğru Ele Almak

Bir proletarya partisinde çelişki ve mücadele yaşanması, insan iradesinden bağımsız, nesnel bir gerçekliktir. Marks, Engels ve Lenin bu konuyu parlak bir şekilde açıklamışlardır. Mao Zedung, şuna işaret etmekteydi, "Parti içinde sürekli olarak farklı türden fikirler arasında karşıtlık ve mücadele vardır; bu, sınıflar arasında ve toplumdaki yeni ile eski arasındaki çelişkilerin, Parti içerisinde yansımasıdır. Parti içerisinde çelişkiler ve onları çözmek için ideolojik mücadeleler olmasaydı, Parti'nin yaşamı sona ererdi."⁵ Mao, bu yüzden, Parti ve devrimci örgütlerde birliği sağlamak için aktif ideolojik mücadeleden yanaydı. Parti içi mücadelede "acımasız hücumlar ve amansız mücadele" yöntemine başvuran "Sol" hatalara karşı çıkarak, "gelecekteki hataları önlemek için, geçmişteki hatalardan ders almak" ve "hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmek" şeklindeki doğru ilkeyi öne sürmüş ve Parti-içi mücadelenin hedefinin ideolojide netlik ve yoldaşlar arasında birlik şeklinde ikili amacı gerçekleştirmek olduğunun altını çizmişti. Buna ek olarak, tüm Parti üyelerinin eleştiri ve özeleştiri yoluyla Marksizm – Leninizm üzerine eğitilmeleri şeklindeki düzeltme hareketleri yöntemini oluşturmuştu.

Parti içi mücadele sorunu üzerine, ayrıca Liu Shaoqi'nin "Kapalı Kapıcılık ve Maceracılığı Ortadan Kaldıralım", "Partimizdeki Sağlıksız Eğilimlerin Üstesinden Gelelim," "Parti İçindeki Menşevik İdeolojii Ortadan Kaldıralım", "Partimizin İnşasında Bazı Sorunlar" gibi birçok çalışması bulunduğunu belirtmek gerekir. Onun, "Parti İçi Mücadele Üzerine" başlıklı yazısı Parti içi mücadele sorununda etkili analizi ile bu çalışmalar arasında en önemlisidir. Bu yazı aslında Haziran 1941'de Merkez Komitesi'nin Çin Merkezi Bürosu'na bağlı Parti Okulu'nda yapmış olduğu ve daha sonra Yan'an'a telgrafla geçilerek, 1942 Ekim ayında Kurtuluş Günlüğü'nün 'de basılan bir konuşmasıydı. Burada Liu Shaoqi, kapsamlı bir şekilde ve sistematik olarak Parti içi mücadelenin nesnelliliğini ve gerekliliğini, kaynağını, doğasını ve ortaya çıkış biçimlerini, daha önceki Parti içi mücadelelerdeki sapmaları ve buradan çıkartılacak dersleri ve Parti içi mü-

cadelelerin doğru bir şekilde yürütülmesinin ilk yöntemlerini tartışmaktaydı. Bu yazı, Parti'ye ciddi zararlar vermiş olan Parti-içi mücadeleye ilişkin "Sol" veya "Sağ" hataları düzeltmek için, tüm Parti'nin bir düzeltme hareketi başlatmak üzere olduğu bir sırada yayınlandı. O sıralarda Parti'nin ideolojik çizgi sorunu tamamıyla çözümlenmemiş ve Parti henüz, geçmişteki iç mücadele deneyimlerinden dersler çıkartmamıştı. Bu yazı Parti içi mücadele konusunda Marksist- Leninist parti inşa teorisinde önemli bir gelişmeydi. Mao Zedung, bu nedenle Kurtuluş Günlüğü'nde yayınlandığında, bu yazı için bir önsöz yazdı ve "bu makaleyi her yoldaşın okuması gerekir çünkü bu yazı Parti- içi mücadele sorununu hem teoride ve hem de pratikte doğru bir biçimde çözümlenmektedir" diyerek övmüştü.

Yukarıdaki, başlangıç adımlarına ek olarak Mao Zedung'un Parti inşası konusundaki düşünceleri, Parti şubelerinin bölük seviyesinde kurulması ve alt seviyedeki Parti Örgütlerinin birer kale görevi görmesi fikri, Parti'nin silahlara kumanda etmesi ilkesi ve Parti'nin ordu üzerinde mutlak önderliğini sürdürmesi fikri gibi birçok diğer konuyu da içermekteydi. Bütün bunlar Parti'nin kendisini inşa etme deneyiminin bilimsel ve teorik olarak genelleştirilmesidir ve Marksist-Leninist Parti İnşa Teorisinde önemli bir gelişimi temsil etmektedir. Mao Zedung'un Parti inşası konusundaki düşüncelerinin yol göstericiliğinde Parti kendisini başarılı bir şekilde sıkı disipline sahip yeni bir proletarya partisi olarak geliştirmiş, kitlelerle sıkı bağlara sahip olarak birleşmiştir ve başarılarla doğru ilerlemiştir.

5.9 İktidardaki Marksist Parti Sorunu Nasıl Ele Alınmalı?

Yeni Çin'in kurulmasından sonra Mao Zedung demokratik devrim döneminde oluşturulan Parti İnşa Düşüncesi'ni, sosyalist devrim ve inşa sürecinde daha da geliştirdi. Bu yeni süreçte adım adım Parti'nin bir iktidar partisi olarak inşa edilmesi düşüncesini formüle etti. Aslında bu düşünce çok daha önceki zamanlardan kaynaklanmaktaydı. Parti'nin devrimci üs bölgelerini yönettiği sırada ortaya çıkmış, 1949'da ÇKP Yedinci Merkez Komite, İkinci Plenum'unda ortaya konulmuş, 1956'da ÇKP'nin Sekizinci Ulusal Kongresinde resmen formüle edilmiş ve daha sonra da çeşitli zigzaglarla gelişmiştir. Yeni fikirler aslında, demokratik devrim sırasında oluşturulan ve Parti iktidar olduğunda yeni pratik içinde daha da geliştirilen fikirlerdir. Bu düşünce, iktidar partisi olduktan sonra ortaya çıkan birçok yeni durum ve sorunla karşılaşan Mao Zedung'un önderliği çevresinde birleşen kolektif liderliğin birinci kuşağının, yeni tarihsel koşullar altında Parti'nin kendisini nasıl geliştireceği ve sosyalist davaya nasıl önderlik edeceği sorularını cevaplamak için geliştirmiş oldukları bir doğru teori ve fikirler dizisi ve bu konulardaki deneyimin özeti- dir. Lenin'in ilk kez ele aldığı ve oluşturduğu; iktidardaki proletarya partisi

üzerine görüşler Çin'in koşullarında daha da geliştirilmiştir. Mao Zedung'un Parti inşası konusundaki düşüncesini hem demokratik devrim dönemine ve hem de sosyalist döneme ait teorileri içeren bütünlüklü bir sistem olduğunu belirtmek gerekir. Geçmişte bazı araştırmacılar Mao Zedung'un Parti inşa konusundaki düşüncesini yeterince inceleyip tartışmadıkları için bu düşüncenin yalnızca demokratik devrim ve devrimci savaş dönemine ait olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bu görüş nesnel değildi ve büyük ölçüde hatalıydı. Son yıllarda araştırmacılar bu düşünce üzerindeki çalışmalarını yoğunlaştırmışlar ve daha gelişkin bir bakış açısı oluşmuştur..

Bu konuda yayınlanmış olan araştırmalara ve kitaplara göre Mao Zedung'un partiyi bir iktidar partisi olarak inşa etme düşüncesi şu fikirleri içermektedir

İktidardaki Parti Yönetim Konusunda Duyarlılığını Arttırmalı ve Yöneten Konumunu Güçlendirmelidir

Marksizm'e göre proletarya ve onun partisi, tarihsel misyonunu, ancak devlet iktidarını ele geçirip, onu kullanarak başarır. Lenin ayrıca, bir komünist partisinin, iktidar olduktan sonra önderliğini nasıl uygulayacağı konusunda oldukça yazı ve eser bırakmıştır. Mao Zedung, proletarya partisinin önderliğinin merkezinde siyasi iktidarın kullanılması olduğu görüşündedir. Mao, bu konuda şöyle bir düşünce ileri sürmüştü: *"Davamızı ileriye doğru yöneltten çekirdek güç, Çin Komünist Partisi'dir."* *"Parti olmadan, sosyalizm davası zafere ulaşamaz."* *"Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine"* makalesinde, ülkedeki siyasi faaliyetlerde, doğru ile yanlış ayırt etmenin en önemli kriterinin, doğru olanın, Komünist Parti'nin önderliğini sarsmayıp veya zayıflatmayıp, onu güçlendirmeye yardım etmesi, olduğunu belirtmişti. Mao, birçok kez, Parti'nin iktidardaki pozisyonunu inkâr eden yanlış bakış açılarını reddetmiş ve Parti'nin yönetim konusundaki uyanıklığını büyük ölçüde arttırmıştır.

İktidar Partisi Ekonomik İnşayı, Merkezi Görevi Olarak Ele Almalıdır.

Mao Zedung'a göre, Parti'nin önderlik rolü, üretici güçlerin gelişimini iletmesindeki etkinliğiyle açıkça gösterilmelidir."Koalisyon Hükümeti Üzerine" raporunda, şunları söylüyordu,"Son tahlilde, Çin'deki herhangi bir siyasi partinin politika ve uygulamalarının, halk üzerindeki etkisinin iyi veya kötü, büyük veya küçük olması, üretici güçlerin gelişimine yardımcı olup olmadığına ve ne kadar yardımcı olduğuna ve bu güçleri engellemesi ya da özgürleştirmesine bağlıdır", "Yeni Demokrasi siyasal sistem olarak gerçekleştiğinde, Çin halkı ve onun hükümeti, ağır ve hafif sanayiye birkaç yılda adım adım kurmak için, uy-

gulanabilir önlemler benimseyecek ve Çin'i, bir tarım ülkesinden, sanayi ülkesine dönüştürecektir.”⁶

Bütün bunlar, Parti'nin temel görevinin, üretici güçleri özgürleştirip geliştirmek olduğunu göstermektedir.

1956'da, sosyalist dönüşümün esas olarak tamamlanmasından sonra, Mao Zedung, kapsamlı araştırma ve inceleme yaparak, Çin'in koşullarına uygun bir sosyalist modernleşme yolu fikrini ortaya attığı “On Temel İlişki Üzerine” başlıklı makalesini yazmıştı. Daha sonra 1956'da Ç.K.P, Sekizinci Ulusal Kongre'sinde, ülkeyi sanayileştirmek ve halkın maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, kaynakların üretici güçlerin gelişimine yoğunlaştırılması şeklinde doğru çizgiyi tanımladı. Daha sonra, Mao Zedung birçok kez, Parti'nin yalnızca politik, askeri, kültürel ve diplomatik konularda değil, ayrıca, ekonomik gelişmede de etkin bir önderlik sağlaması ve Parti'nin aydın karakter bağlamında, önde gelen parti kuruluşlarındaki üyelik bileşimini geliştirerek, liderliğini daha da etkin bir hale getirmek için, bir “merkezi bilim komitesi” kurması gerektiğini vurguladı. Ayrıca Liu Shaoqi de, “Ülkenin Sanayileşmesi ve Halkın Yaşam Standardının İyileştirilmesi” ve “Çin Komünist Partisi'nin Gelecekteki Tarihsel Görevleri” gibi birçok yazısında, Partinin merkezi görevinin ekonomik inşa olduğuna işaret etmiş ve üretici güçlerin nasıl geliştirileceği ve ekonomik gelişimin nasıl ilerletileceğini ele almıştı.

Ne yazık ki, Mao Zedung ve eski kuşak devrimciler, ekonomik inşanın önemini kavramış ve bazı doğru ilkeler geliştirmiş olmalarına rağmen, Parti hâlâ, çeşitli güçlerin engellemeleri nedeniyle, ekonomik inşa üzerine odaklanmamıştı.

İktidar Partisi Yolsuzluklara Kararlı Bir Biçimde Karşı Çıkmalı ve Önlemelidir

İktidar partisi için en büyük tehlike, başarı sarhoşluğuna, kibir ya da yozlaşma içine girmesi ve halktan uzaklaşmasıdır. Japonya'ya karşı Direnme Savaşı'nın son döneminden itibaren Mao Zedung, Çin devrimini zafere ulaştırdıktan sonra, Parti'nin kibir ve yozlaşmadan ve Çin tarihindeki feodal hanedanlar ve köylü ayaklanmaları liderlerinin yanlışlarını tekrarlamaktan nasıl korunabileceğini düşünmeye başlamıştı. Guo Moruo'nun, 1944 yılında Chongqing'deki Xinhua Daily'de yayınlanmış olan “1644 Ayaklanmasının Üç yüzüncü Yıldönümü”⁷ adlı makalesinden büyük ölçüde etkilenerek, Parti safalarına bu makaleyi inceleyerek, Li Zicheng'in köylü ayaklanmasının başarısı olmasından ders çıkarmaları çağrısını yaptı. 1948'de, Hebei Eyaletindeki Pings-

6 Seçme Eserler, Mao Tse-tung, İng. Ed., FLP, Peking, 1965, Cilt. III, sh. 301, 303.5

7 1644 Ayaklanmasının Üç yüzüncü Yıldönümü”, 300 yıl önce Ming Hanedanlığı'nı yıkan bir köylü ayaklanmasını anmaktadır. Bu makale, Li Zicheng komutasındaki köylü ordusunun Pekin'e girerek, 1644'de Ming Hanedanlığı'nı yıkmasından sonra, bazı liderlerin zafer nedeniyle kendilerini beğenmiş bir hale geldiklerini ve aralarında hizip çatışmaları başladığını anlatmaktadır. Sonuçta, Li Zicheng'in kuvvetleri 1645'de nihai olarak yenilmişlerdir.

han şehrinin Xibaipo köyüne geldikten sonra birçok kez, Li Zicheng'den alınması gereken derslerden bahsederek, Parti üyelerinin, "Li Zicheng'in Ordusunun Pekin'e Girişi" operasını seyretmelerini istedi. Şöyle diyordu, "Yeni Çin, kısa bir süre sonra kurulacak ve biz Çinli Komünistler tarihe geçeceğiz. Biz, Pekin'e Li Zicheng gibi girmemeliyiz; bizim kurallarımız olmalıdır." 1949 yılındaki ÇKP yedinci Merkez Komitesi, İkinci Plenumu'nda, yeni bir yol açmanın zor olduğunu, ancak onu muhafaza etmenin çok daha da zor olacağını söylemişti. Mao, ısrarla bütün Parti'yi uyarıyordu: Çin devrimi büyük bir devrimdir fakat devrimden sonraki yol daha uzun, işler daha büyük ve daha çetin olacaktır. Tüm parti üyeleri çalışma tarzlarında, alçakgönüllü, temkinli ve kibir ve acelecilikten uzak olmalı ve sade bir yaşam sürdürme ve sıkı mücadele tarzını korumalıdır.

Yeni Çin'in kurulmasından sonra, yozlaşma ve yolsuzlukların önlenmesi için ilkeler uygulamaya koydu. Tüm Parti'yi, "üç kötülüğe" -yozlaşma, israf ve bürokrasi- karşı mücadele başlatmaya ve Parti'nin çalışma tarzını geliştirmek için, düzeltme hareketleri başlatmaya yöneltti. Parti'nin, yozlaşmayı ve yolsuzlukları önleme konusundaki anlayışını geliştirmek ve, bütün kalbiyle halka hizmet etme ve halkın sevinç ve kederlerini paylaşma yönündeki temel amacının akıllarda yer etmesini sağlamak, yozlaşmanın toplumsal, tarihi, ahlaki ve ideolojik nedenlerini ve Parti'nin yüklenimine verdiği zararı tümüyle kavramaları için, üyelerinin ve kadrolarının ideolojik eğitimlerini güçlendirmesi gerektiğini vurguladı. Mao'ya göre Parti yolsuzlukla mücadelede üyelerine sıkı disiplin uygulamalı ve Parti içindeki yolsuzluklara amansızca davranmalı ve çok az sayıdaki yozlaşmış, Parti üyelerini bertaraf etmede kararlı davranmalıydı.

O, yozlaşmayı yenmede düzeltme hareketinin etkili bir önlem olduğuna ve hükümet organlarının da gerektiği şekilde düzeltme önlemleri alacaklarına ve daha iyi sonuçlar alınması için, Partinin davranışlarının geliştirilmesi ve hükümetin de yozlaşma ve yolsuzluklardan arınması çabalarının birleştirilebileceğine inanmaktaydı. Tüm bunlar yeni dönemde Partinin iktidar olmasından sonra Mao Zedung'un düzeltme hareketi teorisinin uygulanması ve geliştirilmesidir. O, ayrıca ciddi şekilde yozlaşmayla başa çıkmak için belli dönemlerde özel kampanyalar yürütülebileceğini öne sürmüştü- O'nun yönlendirdiği "üç kötülük"e karşı hareket bunun tipik bir örneğidir. O, Parti'nin işe yozlaşmış üst düzey kadroları cezalandırarak işe başlaması gerektiğini vurgulamıştır. Kendisi kişisel olarak Yeni Çin'deki ilk ciddi yolsuzluk davasını ele alarak soruşturmuş ve Liu Qingshan ve Zhang Zishan'ı idama mahkum etmiştir. Mao Zedung, üst düzey kadroların kendini disipline etmede örnek oluşturmalarını istemişti. Lüks yaşamın, onları politik anlamda yozlaştırmamasından korunmaları için kadroların yüksek maaş almalarına ve ayrıcalıklara sahip olmalarına karşı çıkmaktaydı. Yozlaşmaya karşı mücadelenin yalnızca demokrasi ve halkın desteğiyle başarılamayacağını, fakat aynı zamanda politiklara ve yasalara sıkı bir şekilde bağlı kalmak gerektiğini vurguluyordu. Ayrıca Parti'nin hem parti içinden ve hem de kitleler, demokratik partiler ve medya tarafından gözetim

ve denetime tabi tutulmasının altını çizmekteydi. Özetle, Mao Zedung, yolsuzluğa karşı mücadele hakkında birçok fikirler geliştirmişti. Yozlaşmaya karşı mücadelede Parti'nin diğer liderleri de aynı şekilde değerli fikirler geliştirmişlerdir. Liu Shaoqi, liderlerin gücünün sınırlanması ve kadroların kişisel ayrıcalıklar peşinde koşmalarının kararlılıkla önlenmesi gerektiğini ve yozlaşmaya karşı mücadelede kapitalist ülkelerdeki bazı sistemlerin kullanılabileceğini söylemişti. Zhu De, Merkezi Disiplin Denetleme Komisyonu Sekreteri olarak görev yaparken; özellikle Parti'deki disiplinin nasıl sürdürülebileceği ve Parti içindeki disiplin denetleme çalışmasının güçlendirilmesi konularını tartışmıştı. Zhou Enlai, önde gelen kadroların şu beş sınavdan geçmeleri gerektiğini öne sürmüştür – ideoloji, politika, sosyal ilişkiler, aile ilişkileri ve günlük yaşam.

Parti'nin birinci kuşak kolektif önderliğinin, yozlaşmaya karşı mücadeledeki teori ve pratiği, Mao Zedung'un Parti'nin davranışlarını iletme teorisini büyük ölçüde zenginleştirip geliştirmiştir ve Parti'nin iktidara gelmesinden sonra ortaya çıkmaya başlayan yozlaşma eğilimlerini dizginleyerek, Yeni Çin'in kuruluşunun ilk yıllarında temiz bir Parti ve hükümetin inşa edilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

İktidar Partisi, Üyelerini Daha Yüksek Kriterlere Yönlendirmelidir

1951'de Pekin'de yapılan Birinci Ulusal Örgütsel Çalışmalar Konferansı'nda, Liu Shaoqi, "Komünist Parti Üyesi Olmanın Sekiz Koşulu" üzerinde konuşmuştu ve ayrıca toplantının sonunda "Parti Üyeliğini Daha yüksek Gereksinimlere Uygun Kılmaya Çalışalım" başlıklı özetleyici bir konuşma daha yapmıştı. Bu çalışmasında, Parti'nin iktidara gelmesinden sonra Parti üyelerinin, standartlarını yüksek tutma ve niteliklerini geliştirme sorununu kapsamlı bir biçimde tartıştı. Parti'nin bir iktidar partisi olarak inşa edilmesinde Parti üyelerinin niteliklerinin geliştirilmesinin yaşamsal önem taşıdığına ve tüm Parti'nin, bir iktidar partisi olarak içinde bulunduğu yeni konum ve üstlendiği yeni tarihsel görevler bakımından bu çalışmanın önem ve ivediliğini kavraması gerektiğine inanmaktaydı. Liu Shaoqi, Parti üyelerinin niteliklerinin geliştirilmesinin anahtarının üyelik standartlarının yüksek tutulması olduğunu, bu standartların gelişigüzel düşürülmemesi ve yetersiz kişilerin Parti'ye kabul edilmemeleri gerektiğini söylüyordu. Parti'ye katıldıktan sonra üyelerin eğitimi ve pekiştirilmeleri devam etmeliydi. Üyelerinin saflığını sağlamak ve niteliklerini geliştirmek için Parti'nin, etkili bir biçimde örgütlerini güçlendirmesini ve yetersiz üyelerle ilgili olarak gerekli önlemlerin alınmasını önermekteydi. Ayrıca, tüm Parti'ye, Parti üyeliğinin yüksek standartlarını sürdürmek ve üyeliği geliştirmek için çok çalışmaya devam gerektiğini önermekteydi.

İktidar Partisinin Demokratik-merkeziyetçiliği Ele Alışı

Mao Zedung, Yeni Çin'in kuruluşundan sonra, demokratik-merkeziyetçilik anlayışını yeni toplumsal koşullara uygun olarak derinleştirdi, demokrasi ve merkeziyetçilik arasındaki diyalektiği yeniden ele aldı ve demokratik merkeziyetçiliğin geliştirilmesinin yeni amaçlarını tanımladı. 1957'de, "Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerinde" makalesinde şöyle diyordu "Halk içinde demokrasi ile merkeziyetçilik ve özgürlük ile disiplinle bağıntılıdır. Bunlar tek bir bütünün iki karşıt yanı olup, hem karşıt ve hem de birlik içindedirler ve biz tek yanlı bir şekilde bunlardan birini vurgulayıp diğerini hariç tutamayız. Halk arasında özgürlük ve disiplin olmadan yapamayız; demokrasi ve merkeziyetçilik olmadan da yapamayız. Demokrasi ve merkeziyetçiliğin özgürlük ve disiplinin bu birliği bizim demokratik-merkeziyetçiliğimizi oluşturmaktadır."⁸ Aynı yılın Haziran ayında yazdığı başka bir makalede, "Bizim amacımız içinde hem merkeziyetçilik ve hem de demokrasi, hem disiplin ve hem özgürlük, hem irade birliği ve hem de kişisel zihin huzuru ve canlılığın bulunduğu bir politik durum oluşturmaktır" demişti. Tüm bunlar Mao Zedung'un Marksist demokratik-merkeziyetçilik ilkesini büyük ölçüde geliştirdiğini göstermekte ve Parti'den iktidar partisi olduktan sonra daha yüksek gereksinimlere cevap vermesini talep etmektedir.

Mao Zedung, demokratik merkeziyetçiliğin uygulanması sürecinde iki yanlış eğilimin önlenmesine büyük önem vermekteydi. ÇKP Yedinci Merkez Komitesi Dördüncü Plenumundan önce giderek büyüyen ademi-merkeziyetçilik sorununu çözmek için ademi merkeziyetçiliğe karşı savaşmanın altını çizerek tekrar tekrar Parti'nin birliğinin önemini vurgulamıştı. Üst düzey kadrolar arasındaki birliğin Parti'nin davası ve gelişmesinde büyük önem taşıdığını özellikle belirtiyordu; Gao Gang ile Rao Shushi 'nin Parti- karşıtı faaliyetlerini doğru bir şekilde sona erdirmişti. Bunu izleyen dönemde, kararların keyfi olarak alınması eğilimi ve tek bireyin işlerin yürütülmesini tekeline alarak önemli konularda karar vermesi uygulaması gibi merkeziyetçiliğe aşırı vurgu yapma sorunu dikkat çeken boyutlarda ortaya çıkmıştı. Mao Zedung, Parti içi demokrasi üzerine tavsiyelerine devam ediyordu; üst düzey kadroların, birey ile kitleler arasında, birey ile Parti arasında ve birey ile Parti'nin kolektif liderliği arasındaki ilişkiyi doğru kavramalarını istiyordu. 1956'da, Parti'nin, Sekizinci Ulusal Kongresinde, Parti içi demokrasinin yükseltilmesi, Parti içi gözetimin güçlendirilmesi ve Parti yaşamında demokrasinin büyük ölçüde geliştirilmesini gereğini vurgulamıştı. Mao Zedung'a göre iki yanlış eğilimi önlemenin en temel yolu tüm Parti'yi demokratik-merkeziyetçilik konusunda eğiterek Parti Üyelerini ve Kadrolarını bu ilkeyi uygulamada daha bilinçli bir hale

getirmektir. Birçok kez tüm Parti Üyelerinin bu konuya büyük önem vermeleri beklentisi ile konu üzerinde konuşmalar yaptı. Nesnel olarak değerlendirildiğinde, Mao Zedung'un bizzat kendisi de Yeni Çin'in kurulması esnasında çok ihtiyatlıydı fakat daha sonra kişilik kültü sorununda ikili bir davranış sergilemesi ve hatta ters yöne doğru ilerlemesi için kendisi için bir trajedi ve Parti için de önemli bir ders olmuştur.

İktidar Partisinin Milyonlarca Halef Yetiştirme Görevi

1950'lerde, ekonomik inşanın acil gereksinimlerini karşılamak üzere, Mao Zedung, tüm kadroların çalışmalarını arttırmaları ve teknik ve mesleki konularda yeterli olmaya çabalamaları ve hem kızıl, hem de uzman olmaları çağrısını yapmıştı. Emperyalist güçlerin, "kapitalizme doğru barışçıl evrim" stratejisini başlatmalarından sonra, Mao Zedung, bunu önlemek için büyük çabalar verdi. 1960'ların başında, bazı önemli toplantılarda, revizyonizme karşı mücadelede ve kapitalizme doğru barışçı evrimi önlemek için koordineli ve çok yönlü çabalar harcanması gerektiğini öne sürmüştü. Parti'nin, üyelerini Marksizm üzerine eğitmesi, revizyonizmi eleştirmesi ve proletaryanın devrimci davasını ileriye götürmek için milyonlarca ve milyonlarca halef yetiştirerek eğitmesi gerektiğini söylüyordu. Mao Zedung, "revizyonizm" kavramını, özellikle kimlerin revizyonist oldukları sorununu doğru biçimde anlamamış olmasına ve hatta bu konuda "Sol" hatalara kaymış olmasına rağmen, emperyalist güçlerin "kapitalizme doğru barışçı evrim" stratejisini sosyalist ülkelerde revizyonizm riski ile ilintilendirmesi önemli bir yaklaşımdı. Sosyalist ülkelerdeki iktidar partilerinin kapitalizme doğru barışçı evrimi önlemek üzere kendilerini iyileştirmeye odaklanması gerektiğini vurgulaması onun ne kadar uzak görüşlü olduğunu göstermiştir. Sovyetler Birliği'nin çöküşü ve Doğu Avrupa'daki büyük altüst oluşlar, onun fikirlerinin doğruluğunu kanıtlamıştır. Mao, proletaryanın devrimci davasını ileriye götürmek için çok sayıda ardıl yetiştirme sorununun Parti'nin ve ülkenin varlığını koruyabilmesi açısından hayati önemde olduğunu ve dolayısıyla, gelecekte de uzun yıllar, proletaryanın temel bir politikası olacağına inanmaktaydı. Partinin, kadroları kitle mücadelesinin uzun süreli pratiğinde çelikleştirip sinayarak, bunlar arasından ardıllar seçmesi gerektiğini vurgulamaktaydı. Mao Zedung, Partinin üyelerini ve kadrolarını sağlamlaştırma çabalarının proletaryanın devrimci davasını ileriye götürmek için milyonlarca ve milyonlarca ardıl yetiştirme ve eğitme çabalarıyla birleştirilmesi gerekliliğinin altını çizdi ve bu ardıllar için beş kriter öne sürdü. Bu kriterlerin o dönemin "Sol" ideolojik etkilerini taşımalarına ve mesleki standartları gözardı ederek, yalnızca politik standartları vurguladıkları için, eksik ve yetersiz olmalarına karşın, temel fikirleri doğrudur ve bugün için de hâlâ uygulanma değerine sahiptirler.

inşa etme düşüncesi üzerine fikirlerinin kendisi tarafından daha ileri sonuçlara götürülemediğini ve tamamlanamadığı düşüncesindedirler. Bunda, Parti'nin iktidarda henüz kısa bir süre için bulunması ve yeterli hükümet etme deneyiminin olunmamasının belirli bir rol oynadığı kabul edilmektedir. Diğer bir grup Parti tarihi uzmanına göre, Mao, Parti'nin kurumsal gelişimi için gerekli olan fikirleri formüle etmemişti. Hatta son yıllarında bu alanda bir dizi hatalı fikirler de savunmuştu. Fakat, Mao Zedung Düşüncesi, onun ve Partinin ortak hazinesidir ve uzun mücadele arkadaşlarının gerçeği olgularda arayan yaklaşımları ile, onun hatalı fikirleri Mao Zedung Düşüncesine dahil edilmemiştir. Dolayısıyla onun, Parti'nin iktidar partisi olarak inşa edilmesi konusundaki son yıllarındaki hatalı düşünceleri Düşünce'nin kapsamı dışında tutulmalıdır. Kısacası, onun, Parti'nin bir iktidar partisi olarak inşa edilmesi konusundaki çeşitli ilerletici düşüncesini, daha sonra Parti inşası konusundaki yanlış fikirleri nedeniyle reddetmemeliyiz.

Mao Zedung' un Parti İnşası Teorisinin Tarihsel Anlamı ve Katkıları

Mao Zedung'un 1920'lerden,1960'lı yıllara kadar proletaryanın parti inşa teorisi biçiminde oluşturmuş olduğu Parti inşası konusundaki düşünceleri, parti inşası konusundaki Marksist düşünce tarihinde, Çin Komünist Partisi'nin gelişiminin tarihinde ve aynı zamanda uluslararası komünist hareketin tarihinde önemli bir yer tutmaktadır.

Marksist parti inşa teorisi uzun bir tarihsel süreç boyunca, proletarya partilerinin kurulması ve gelişimiyle şekillendi ve gelişti. Marks ve Engels bir proletarya partisinin kurulmasına ilişkin bir dizi temel sorunu bilimsel olarak çözmüşler ve dünyadaki, ilk grup proletarya partilerinin kurulmasına ve inşa süreçlerine doğrudan yol göstermişlerdi. Onların, kurdukları teorik yapı, Marksist parti inşa teorisinin gelişmesi için somut bir temel oluşturmaktaydı. Lenin, Rus proletaryasının iktidarı ele geçirme ve sosyalizmi kurma mücadelesine önderlik etme pratiğinde, yeni tipte proletarya partilerinin kurulması ve sağlamlaştırılmasıyla ilgili bir dizi sorunu çözmüş, geri bir kapitalist veya sosyalist ülkede proletaryanın iktidar partisini kurma sorusunu cevaplamış ve Marksist parti inşa teorisini bütünlüklü, bir bilimsel teoriler sistemi olarak geliştirmişti.

ÇKP'nin birinci kuşak kolektif liderliği, Parti'nin inşasında biz dizi özgün ve karmaşık sorunu çözmüş ve Marksist-Leninist parti inşa teorisini Çin'in gerçekleriyle birleştirerek, Mao Zedung'un Parti'nin inşası konusundaki düşüncesini formüle etmişlerdi. Mao Zedung, Parti'nin ideolojik, politik ve örgütsel olarak nasıl güçlendirileceği ve çalışma tarzının nasıl düzeltilileceği konusunda etkili tahliller yapmış ve Marksist-Leninist parti inşa teorisini zenginleştirerek geliştirmiştir. Çin'deki karmaşık durumlar nedeniyle, ÇKP, kendisini geliş-

tirme çabalarında, diğer ülkelerdeki komünist partilerden oldukça farklı birçok özgül sorunu çözmek zorundaydı. Mao Zedung'un Parti inşası konusundaki düşünceleri, Parti'nin inşasında bir dizi özgün ve karmaşık sorunu çözmüş ve proletaryanın sayıca küçük fakat kararlılık açısından güçlü olduğu, ve köylülük ve küçük burjuvazinin çoğunluğu oluşturduğu, ekonomik ve kültürel olarak geri yarı-sömürge ve yarı-feodal Çin'de geniş kitleleri kucaklayan Marksist bir proletarya partisi kurmak için Çinli komünistlerin ne yapmaları gerektiği tarihsel sorusunu cevaplamıştır.

Yeni Dönemde Parti İnşası

Mao Zedung'un Parti inşası konusundaki düşüncelerinin devrimci savaş sırasında ve planlı ekonomi koşullarında Parti'nin inşasına yol göstermek için formüle edilmiş olmalarına rağmen, bazı temel ilkeleri reform ve dış dünyaya açılma gibi yeni bir ortamda da Parti inşasına uygulanabilir ve daha önce uygulanmamış bazı fikirler dahi, bugün için esin kaynağı olabilir. Örneğin bugün Parti, üyelerini idealler, inançlar, dünya görüşü, yaşama bakış ve değerler açısından daha da iyileştirmeye çalışmaktadır; yeni koşullarda ortaya çıkan yeni sorunları çözmek için, tüm Parti'yi Deng Xiaoping Teorisi ve diğer bilimsel teorilerle donatarak çözümler geliştirirken; Mao Zedung'un "öncelikle ağırlığı Parti'nin ideolojik olarak inşasına vermek gerektiği" ilkesinin hâlâ bugün için de geçerli olduğunu olduğu kabul edilmektedir. Bugün yolsuzlukla savaş Parti açısından yaşamsal önemde bir sorun olarak görülürken Mao Zedung'un yozlaşma ve yolsuzluklara karşı mücadele hakkındaki fikirleri, pekâlâ hâlâ güçlü bir ideolojik silah olarak kullanılabilir. Onun, proletaryanın devrimci davasını ileriye götürmek için milyonlarca ve milyonlarca halefin yetiştirilmesi fikri, hâlâ Parti'nin, yirmi birinci yüzyılda liderlik rolü üstlenebilecek çok sayıda yüksek nitelikli kadroyu yetiştirme çabalarına yol gösterebilir. Tarihsel koşullar ve Parti'nin içinde bulunduğu konum bugün oldukça farklı olmasına karşın, Mao Zedung'un Parti'nin inşası konusundaki düşüncesinin bugün ve gelecekte de, Parti'nin sağlamlaştırılması için güçlü bir ideolojik araç olabileceği Çin'deki parti tarihçileri ve araştırmacıların ortak görüşünü oluşturmaktadır.

Kaynakça

Sha Jiansun, Çin'in Yeni Demokratik Devrimi Üzerine Araştırmalara Giriş, Shandong Halk Yayınevi, Ji'nan, 1993.

Parti Tarihini Araştırma Merkezi, Çin Komünist Partisi'nin Tarihi, People's Pub-

Dong Shiming, Yeni demokratik Devrim Teorisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma ve Üç Halk İlkesi, Northeast Normal Üniversitesi Basımevi, Changchun, 1995.

Song Ruxiang, Makale, "Çin'in Yeni Demokratik Devrimi Konusunda Temel Düşüncenin Oluşum Süreci Üzerine", Qilu Journal, 1986(3).

Wang Zhanyang, Makale "Mao Zedong'un Çin Burjuvazisi Üzerine İki Teorisinin tarihsel Gelişimi," Changbai Journal, 1996(1).

Dongfang Su, Makale, "Komünist Enternasyonal ve Yeni Demokratik Devrim Konusundaki Temel Düşüncenin Oluşumu," Qilu Journal, 1996(3).

Zhang Yong, Makale "Yeni Demokrasi Teorisi ve 1930 ve 1940'larda Çin'in Modernleşmesi Konusundaki Anlaşmazlık," Çin Komünist Partisi Tarihini İncelenmesi, 2000(2).

Zheng Derong and Liu Guoqing, Makale "Yeni Demokrasi'de Kapitalizm Konusunda Mao Zedung Düşüncesine Kısa Bir Giriş," Parti Literatürü, 2000(1).

Hu Kai, Makale "Yeni Demokratik Devrim'in Temel Programı ile, Sosyalizmin Başlangıç Aşamasındaki Temel Program Arasında Bir Karşılaştırma," Çin Komünist Partisi Tarihini İncelenmesi, 1999(5).

Huang Shaoqun and Zhang Peilin, Makale, Mao Zedung'un Eşsiz Buluş : Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Yolu'nun Teori ve Pratiği, Hebei Halk Yayınevi, Shijiazhuang, 1991.

Hu Sheng, The Çin Komünist Partisi'nin Yetmiş Yıllık Pratiği, Çin Komünist Partisi Tarihi Yayınevi, Beijing, 1991.

Yuan Jinghua, Mao Zedung Düşüncesi Üzerine İnceleme, Shandong Üniversitesi Basımevi, Ji'nan, 2000.

Jia Weichang, Makale, "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Yolu Teorisinin Oluşum Zamanı," Çin Komünist Partisi Tarihini İncelenmesi, 1981(3).

Li Hongwen, Makale "Çin'in, Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu," Northeast Normal Üniversitesi Dergisi, 1982(6).

Gai Jun, Makale "Dogmatizme Karşı Mücadelede Oluşturularak Gelişen Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisi," Çin Komünist Partisi Tarihini İncelenmesi, 1983(6).

Wu Dianxiao, Makale "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisinin Başlıca Özellikleri," Uluslararası İlişkiler Üniversitesi Dergisi, 1983(1).

Peng Hongzhi, Makale "Mao Zedung'un Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması ve devlet İktidarının Silahlı Güç Yoluyla Ele Geçirilmesi Teorisinin Oluşumu," Journal of Guiyang Normal University (Social Sciences), 1984(1).

Wang Chaomei, Makale "Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı Sırasında Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisinin Gelişimi," Beijing Normal Üniversitesi Dergisi, 1985(4).

Du Weihua, Makale "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu Üzerine - Mao Zedung Düşüncesinin Oluşumu," Marksizm'in İncelenmesi, 1997(1).

Yuan Nansheng, Makale "Büyük Devrimin Başarısızlığından Sonra Komünist Enternasyonal Şehirlerde Silahlı Mücadeleye Odaklanma Fikrine Saplanıp Kaldı mı ?," Marxist Sosyal Bilimler Cephesi, 1989(4).

Lu Zhenxiang, Makale "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu Teorisinin Oluşumu Üzerine Tartışma," Çin Komünist Partisi Tarihini İncelenmesi, 1990(6).

Sun Qiming, "Komünist Enternasyonal ve Çin'in Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması 161

Devrimci Yolu," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi Üzerine Öne Çıkan Toplu Yazılar, Parti Tarihi Yayınevi, Beijing, 1992.

Wang Fuxuan, Makale "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması' Teorisinin, Partinin Yol Gösteren Çizgisi Olarak Oluşturulması," Teaching and Research in CPC History, 1992(3).

Zhao Quanjun, Makale "Komünist Enternasyonal'in Şehirleri Merkez Alma Fikri İle Mao Zedung'un Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Fikri Arasındaki Fark Üzerine," Komünist Enternasyonal Araştırması, 1993(3).

Jia Weichang, Makale "Mao Zedung'un Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisinin Oluşumunun Tekrar Tartışılması," Journal of Shandong University, 1998(4).

Cui Shuhai, Makale "Jinggang Dağlarında Devrimci Üsler Yolu ve Çin'e Özgü Sosyalizmin Kurulması Yolu," Mao Zedung Düşüncesi'nin Araştırılması, 1996(1).

Yu Boliu, Makale "Zhou Enlai ve Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Devrimci Yolu," Journal Jiangxi Social Science, 1998(3).

Xie Huijun, Makale "Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisi ve Devlet İktidarının Silahlı Güç Yoluyla Ele geçirilmesi ve Sosyalist Pazar Ekonomisi Teorisi," Marxist Theory Horizon, 1998(6).

Yan Chengliang, Makale "Çin Devrimi'nde Zafere Giden Yol : Zhou Enlai'nın, Şehirlerin Kırlardan Kuşatılması Teorisi Konusundaki Teori ve Pratiği," Parti Tarihi Üzerine, 1999(2).

Xin Qiushui, Makale "Köylerde Kendini Yönetim: Şehirlerin Kırlardan Kuşatılmasının Yeni Bir Uygulaması," China's Politics, 1999(2).

HKO Askeri Bilimler Akademisi (ed.), Mao Zedung'un Toplu Askeri Yazıları, The PLA e Genel Kurmay Başkanlığı Yayınevi, Beijing, 1961.

Zhang Jiayu, HKO Askeri Bilimler Akademisinde Mao Zedung'un Askeri Düşüncesi Enstitüsü (ed.), Mao Zedung'un Askeri Yaşamının Kronolojisi (1927-58), Halk Kurtuluş Ordusu Basımevi, Beijing, 1994.

Liao Guoliang and Li Shishun (eds.), Mao Zedung'un Askeri Düşüncesinin Gelişimi Tarihi, Halk Kurtuluş Ordusu Basımevi, Beijing, 1991.

Hu Yongfeng and Liu Weiguo (eds.), Mao Zedung'un Askeri Operasyon Sanatı, Askeri Bilimler Yayınevi, Beijing, 1996.

Zhang Shude, Mao Zedung'un Askeri Düşünceleri Üzerine Diğer Ülkelerde Yapılan Çalışmalar, Askeri Bilimler yayınevi, Beijing, 1998.

Jiang Siyi, Makale "Mao Zedung'un Askeri Düşüncesinin Özeti," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1994(1).

Xie Yi, Makale "Mao Zedung ve Çin'e Özgü Halk Devrimi Teorisi," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1993(3).

Wang Zhen, Makale "Mao Zedung'un, Ordunun Bilim ve teknoloji Vasıtasıyla Modernleştirilmesi Düşüncesi," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1994(2).

Chang Qiaozhang, Makale "Zhu De'nin, Mao Zedung'un Askeri Düşüncesine Katkıları," Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılması, 1994(1).

Li Weiha, Anı ve Araştırma, Çin Komünist Partisi Tarihi Yayınevi, Beijing, 1986.

Yan Zhimin (ed.), Marksist Birleşik Cephe Teorisine Giriş, Çin Edebiyatı ve Tarihi Yayınevi, Beijing, 1990.

Li Zhisheng, Makale "Mao Zedung'un,Birleşik Cephe'nin Ekonomik Kuruluşa Hizmet Etmesi Gerektiği Düşüncesi,"Mao Zedung Düşüncesinin İncelenmesi Üzerine Forum, 1994(2).

Chen Bingqiang, Makale "Mao Zedung'un Birleşik Cephe Konsundaki Düşüncesinin Pratikteki Anlamı," Mao Zedung Düşüncesinin İncelenmesi Üzerine Forum, 1997(4).

Yuan Yu, Makale "Yeni Demokratik Devrim Sırasında Mao Zedung'un Birleşik Cephe Konusundaki Düşüncesinin Oluşumu,Gelişimi ve Özellikleri," Mao Zedung Düşüncesi'nin Araştırılması, 2000(2).

Zhang Weiping and Zhang Liejun, History of Mao Zedung'un Parti İnşa Teorisinin Tarih, (iki cilt), Jiangxi Halk Yayınevi, Nanchang, 1994.

Zhou Yi, Mao Zedung'un Parti İnşası Konusundaki Düşüncesi Üzerine İnceleme, ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Yayınevi, Beijing, 1989.

Song Jingming, Mao Zedung'un Parti İnşa Teorisinin Gelişiminin Tarihi, Wuhan Halk Yayınevi Wuhan, 1998.

ÇKP Merkez Komitesi Örgütlenme Bölümü'nün Parti Kuruluşu Enstitüsü (ed.), Mao Zedung'un Parti İnşası Konusundaki Düşüncesinin Sürdürülmesi ve Geliştirilmesi Üzerine, Parti İnşası Yayınevi, Beijing, 1993.

Zhang Liejun Makale, "Mao Zedung'un Parti İnşa Teorisinin Oluşumunun Simgeleri ve Onun Tarihsel Özellikleri," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1986(5).

Wang Zhengping, "Mao Zedung'un Parti İnşası Teorisine Yaptığı Büyük Katkıları," Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Toplu Yazılar, Şangay Halk Yayınevi, Shanghai, 1984.

Ye Wuxi, Makale "Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı Sırasında Mao Zedung'un Parti İnşası Üzerine Bütünlüklü Teorisinin Oluşumu," Parti Tarihi Malzemeleri ve Araştırma, 1991(1).

Başlık 6

Yeni Demokrasi Teorisi Üzerine

Yeni-Demokrasi ve Yeni Demokratik Toplum

Gecmişte, uzun bir dönem boyunca yeni-demokrasi ve yeni-demokratik devrim teorisi yanlış bir şekilde bir ve aynı şeyler olarak algılanmıştı. 1988’de Liu Shaoqi Araştırmaları üzerine yapılan bir sempozyumda bazı araştırmacılar resmen, “Yeni-Demokratik Devrim Teorisi ve “Yeni-Demokratik Toplum Teorisi”nin birlikte “Yeni Demokrasi Teorisini oluşturduğu fikrini ortaya attılar. Bundan sonra da araştırmacılar genel olarak, son yıllarda bu düşünceyi onayladılar. Yeni-demokratik devrim teorisi, Çin de emperyalizmin, feodalizmin ve bürokratik kapitalizmin egemenliğinin nasıl alaşağı edileceğine ve yarı-sömürge, yarı-feodal sistemden yeni-demokratik bir topluma nasıl geçileceğine odaklanmıştır. Yeni demokratik toplum teorisi ise buna karşılık merkezine, yeni-demokratik toplumun nasıl kurulacağını, yeni-demokrasiden sosyalizme nasıl geçileceğini ve devlet iktidarının ele geçirilmesinden sonra inşa sürecini karakterinin nasıl olacağını koyar. Bu teoriler birbiriyle yakından ilintili olmalarına rağmen, birbirinden farklı görevleri ve teorik öncelikleri vardır. Bundan dolayı da farklı olarak ele alınmalıdırlar. Ek olarak bazı araştırmacılar, devrimin dönüştürülmesi olarak düşünüldüğünde, yeni-demokratik toplum teorisinin daha önemli olduğunu savlarlar. Çünkü teori onlara göre, devrimden geçişin somut yolunu tanımlamakta ve bunun teorisini formüle etmektedir. Böylelikle o “önemli bir teorik yaratım ve bilimsel sosyalizmin teorisine büyük bir katkı olarak görülebilir.”¹ Onu önemli kılan şey, demokratik devrimini başarmış,

---

1 Shi Zhongquan, Mao’nun zorlu arayışı -Chinese Communist Party History Publishing House, Beijing, 1990, pp. 111-112. Wang Lirong, “Yeni demokratik devrim ÇKPnin önemli bir yaratımıdır” Teaching and Research in CPC History, 1992(5).

ekonomik olarak geri bir ülkenin, ülkeyi inşa etmesi ve sosyalizme geçiş için nasıl hazırlanacağı sorusuna cevap vermesi ve böyle bir ülkenin devrimden sonra , bilimsel bir kalkınma planı uygulayarak”, kapitalist gelişim sürecinin üzerinden atlayarak sosyalizme nasıl adım atabileceği noktasında Marksist-Leninist teoriyi tamamlamasıdır.

1990lardan bu yana, Çin’e özgü sosyalizmin inşasının teori ve pratiği üstüne tartışmaların hızla gelişmesine paralel olarak, çok sayıda araştırmacı yeni-demokratik toplum teorisini yeniden düşünmeye ve incelemeye başladılar. Yeni yüzyıla girdikten sonra araştırmacılar, ülkenin iki on yıllık reform ve açılım sürecinde edindiği deneyimleri yeniden gözden geçirdiler ve böylelikle Çin Devriminin teori ve pratiğinin daha iyi bir kavranmasının zeminini ortaya koydular. 80 yıllık pratiğin -olumlu ve olumsuz- yönleri ile yeniden gözden geçirilmesi, yeni-demokratik toplum teorisinin ideolojik önemini ortaya koyduğu gibi, araştırmacıları, onu daha derinden incelemek için de harekete geçirdi.

Yeni-demokratik toplum teorisini incelemeye dönük 1980’lerin son yıllarından itibaren süren çabalar aşağıda sunulan dört temel noktaya odaklanmıştır

6.1. Yeni Demokratik Toplum Teorisinin Biçimlenmesi ve Gelişimi

Bu teori ortaya çıkış, biçimlenme, gelişim aşamalarını ve yok sayma aşamalarını yaşamıştı. Teorinin içinden geçtiği bu aşamaları tartışan çok fazla yayın ve bu bağlamda çok fazla tartışma da bulunmamaktadır. Bu kitabı oluştururken geliştirdiğimiz düşünceye göre, Li Dazhao ve bazı ilk Çinli Marksistlerin, 4 Mayıs Hareketi sürecinde her komünistin Marksist teoriyi kendi ülkesinin somut koşulların gereklerine göre uygulaması ihtiyacını vurgulaması önemli bir başlangıçtır. 1920’nin başlarında ,Yeni Gençlik’ dergisinde basılan bir makalede şunlar denilmekteydi; “Devrimin başlangıcından sonra özel mülkiyeti toplumsallaştırmak uzun bir zaman, kurumsal ve ideolojik olarak da ortadan kaldırmak ise daha da uzun bir zaman alacaktır.” Epey uzun bir geçiş zamanı olacaktır. “Geçiş zamanı” kavramı tabii ki ondan sonra ortaya oluşturulan “geçiş süreci” fikrinden farklıdır. Buna rağmen bu (geçiş zamanı ç.n) kavram Çin’in o zamanki geri kalmışlığını yansıtmakta ve bundan dolayı teorinin rüşeym hali olarak görülmeyi hak etmektedir.

Ç.K.P, 1922’de asgari ve azami programını tanımlayıp, demokratik devrimle, sosyalist devrim arasında ayrım yaptığı İkinci Ulusal Kongresinde, yeni demokratik devrimin fikrinsel temellerini şekillendirdi. Kongre “teorinin biçimlenmesi için ideolojik zemini” ortaya koydu. 1926’da Komünist Enternasyonal’in genişletilmiş, Yedinci Yürütme Komitesi Toplantısına konu olan Çin Sorunu Üzerine Karar Önergesinde, “kapitalist olmayan yol” sorunu dillendirilmiştir. Karara göre, Ç.K.P, ulusal devrimin zaferinden sonra özel sermaye-

nin, ekonomisinin bütünü açısından önemli bir sektör olan büyük endüstri içinde aktif olmasına izin verilmemesi gerektiğini, ülkenin bütünü anlamda etkili olmayacak sektörlerde faaliyetlerinin korunacağını savunuyordu. Bunun amacı özel kapitalizm yoluyla oluşan sömürüyü azaltmak ve kapitalist olmayan geçiş aşaması üzerinden sosyalizme ilerlemektir. Ç.K.P ayrıca, "kapitalist olmayan yol" için temel güvencenin proletaryanın önderliği olduğunu ifade etmişti. Bütün bunlar Ç.K.P'nin, yeni-demokratik toplum teorisinin oluşumuna doğru önemli bir adımı temsil eden, Çin'in sosyalizme dönüşüm yolunu ortaya koyan taslağı çizdiğini göstermekteydi.

Çin halkının Japonya'ya karşı topyekûn direnme savaşına başlamasından önce, Shaanxi-Gansu-Ningxia sınır bölgesinde; Ç.K.P, teorisinin gelişmesine katkı sunacak olan bir deney yaşadı, özel sanayi ve ticaretin gelişmesini teşvik etti ve ticaret, sanayi burjuvazisine politik haklar verdi. Bundan sonra, ülke içinde KUOMINTANG ve Ç.K.P'nin birlikte çalışma başarısı gösterdiği, uluslararası bağlamda ise Komünist Enternasyonal'in Çin'e yönelik politikasını değiştirip faşizme karşı uluslararası cephe önerdiği koşullarda, Çinli komünistler 1937 den, 1940 başlarına kadar olan dönemde Marksizm ile Çin pratiğinin birleştirilmesi noktasında büyük adımlar attılar. Yeni-demokratik toplum teorisinin ana temelleri bu dönemde şekillendi bu, Mao Zedung'un bu bağlamdaki "Çin Devrimi ve Çin Komünist Partisi" ve "Yeni Demokrasi Üzerine" eserleri dahil olmak üzere bir dizi eserin yayınlanması ile kanıtlanmaktadır. "Çin devriminin ilk aşaması Çin proletaryasının önderliğinde Çin'in bütün devrimci sınıflarının birleşik diktatörlüğü altındaki Yeni Demokratik Toplumun hayata geçirilmesiyle sonuçlanacaktır. Bundan sonra, devrim, sosyalist toplumun kurulacağı ikinci aşamasına taşınacaktır." Bu Yeni-Demokratik Toplum, yani Yeni Demokratik Cumhuriyet, burjuva diktatörlüğü altındaki Avrupa-Amerikan tipte eski kapitalist cumhuriyetten olduğu gibi, proletarya diktatörlüğü koşullarındaki Sovyet tipi Sosyalist Cumhuriyetten de farklı olacaktır. O üçüncü bir devlet şekli olacaktır. Mao Zedung ayrıca Yeni Demokratik Toplumun temel programını politik, ekonomik ve kültürel bağlamda ele alıyordu.

Liu Shaoqi gibi diğer Parti liderleri de yukarıdaki fikirleri bütünsel olarak kabul etmekle kalmayıp; ötesinde, bu fikirleri, açmış ve işlemişlerdir. Yeni demokrasiden sosyalizme ne zaman ve nasıl geçileceği sorunu bağlamında, Liu "...Sadece ve sadece Çin'in ekonomisi yeni-demokratik toplumda tam olarak geliştiğinde ve Çin halkı gerekli hazırlık adımlarını tamamladığında, son olarak, Çin halkı ona ihtiyaç ve istem duyduğunda, Çin'de sosyalist ve komünist sistem kurulabilir." Bu ifade, çok önemli olan gerekli maddi temeli açıkladığı gibi aynı zamanda çoğunlukla görülmeyip es geçilen psikolojik koşulları da açıklamaktaydı.

1940'ların başlarından Yeni Çin'in ilk yıllarına kadar olan süreç zarfında, teori daha da zenginleştirildi ve geliştirildi. Liu Shaoqi'nin Parti Programı'ndaki değişikliklere dair raporunun da onaylandığı 1945'deki Ç.K.P'nin Yedinci Kongresi, bu bağlamda önemli bir rol oynadı. Bu Kongre, Parti'nin yol

gösterici ideolojisi olarak Mao Zedung Zedung Düşüncesini benimsemiş, yeni demokrasiye dair teori ve politikaları, Mao Zedung Düşüncesi'nin temel öğelerinden biri olarak tanımlamış ve Parti'nin o aşamadaki önemli görevlerinden birini, "Çin'de yeni demokrasi için mücadele" olarak tanımlamıştır. Bütün bunlar Parti'nin, yeni-demokratik toplum teorisini, gelecekteki inşa için temel yönlendirici edindiğini göstermiştir. Kongre boyunca, Mao Zedung tekrarlar yeni demokrasi aşamasının önemini ve sosyalist olmayan bir ekonomik sektörün geliştirilmesi gerekliliğini vurgulamıştır: "... Gerçekten de bizdeki kapitalizm çok azdır. Biz komünistler açıklıkla görüyoruz ki, Çin'de yeni demokrasi altında toplumsal gelişmenin çıkarına olacak şekilde, ekonomide özel kapitalist sektörün desteklenmesi (halkın geçim ve yaşam canlılığı üzerinde haki-miyet kurmadığı sürece), emekçi halk tarafından yürütülen kooperatif sektörünün; devlet sektörünün, bireysel sektörün yanında bulunması gereklidir." Belli bir ölçüye kadar söylenebilir ki, Mao Zedung ve Parti'nin diğer liderleri, tüm Partinin anlayışını, yeni-demokratik toplum teorisi etrafında birleştirmişlerdi.

1949'da Ç.K.P'nin Yedinci Merkez Komitesi'nin Plenumunda genel durum büyük ölçüde değişmiş olmasına karşın ve Parti'nin çalışmasının odağını değiştirmeye hazırlandığı koşullarda dahi Yeni Demokratik Toplum teorisi hala olumlanıyordu. Aynı yılın Haziran ayında, Liu Shaoqi yeni toplumda ekonomik gelişimin stratejisini sistematik bir şekilde tartışmak için, "Yeni Çin'in Ekonomik Gelişmesinin Yönlendirici İlkeleri" adlı raporunu sundu. Bu çalışma, Mao Zedung'nun 'Halkın Demokratik Diktatörlüğü Üzerine' önemli yapıtıyla birlikte Çin'in sosyalizm öncesi, diğer deyişle yeni-demokratik toplumda, gelişimi için ekonomik ve politik yönlendirici görev gördü. Bu raporlar yeni-demokratik toplum teorisi önemli ölçüde zenginleştirilmişti.

1949'da Çin Halkının Politik Danışma Konferansı'nın* ilk genel kurulunda onaylanan Ortak Program (Geçici Anayasa), şu ifadelerle yer veriyordu: "Çin Halk Cumhuriyeti, içinde bütün ekonomik sektörlerin sosyalist devlet sektörü önderliğinde, tatminkar şekilde çalışacağı, kendi üzerlerine düşen iş bölümünü üstlendikleri, bir yeni-demokratik bir devlettir" Yeni devletin geçici Anayasasına da böylece dahil edilen yeni-demokratik toplum teorisi bütün Çin halkının temel pusulası olmuştu. Yeni Çin'in ilk yıllarında -Mao Zedung'nun ifadesiyle- bir dizi 'yeni demokratik reform' hayata geçirilmişti. Çin'in o günlerdeki toplumsal yapısı, yeni demokratik toplumun karakterini önemli ölçüde yansıtmaktaydı.

Araştırmacılar teorinin şekillenmesi ve gelişim çizgisi noktasında genel olarak aynı fikirde olmalarına rağmen, diğer Parti liderlerinin değişik tarihsel dönemlerde teoriye yaptıkları katkılar noktasında belli bir ölçüye kadar bir an-

* Bu organ Ç.K.P dışındaki Partiler ve şahsiyetlerin içinde politik faaliyet sürdürdükleri Çin'de birleşik cephe çalışmaları sürecinde oluşan bir tür ikinci yasama meclisidir.

laşmazlık içindedirler. Fikirleri oldukça farklılaşmaktadır, konumuz çok dağılacığı için bu konuya girmeyeceğim.²

Yeni Demokratik Toplumun Doğası ve Niteliği

Belirtildiği gibi teorinin şekillenmesi ve gelişimi noktasında araştırmacılar arasında çok farklılık olmamasına rağmen, teorinin doğası ve niteliği şiddetli bir biçimde tartışılmaktadır. Son on yılda bazı araştırmacılar bu tartışmayı daha çok Mao Zedung ve diğer liderlerin sarf ettikleri cümleler veya konuşmalar üzerinden sürdürmeye çalışmışlardır. Fakat bu pek verimli olmamıştır, belirsiz bazı yargılara varmışlardır. Bu araştırmacılar da liderlerin konuşmalarının belirsiz ve tutarsız yönler olduğunu belirtmişlerdir.

Bazı araştırmacılara göre yeni-demokratik bir toplumun temel doğası ve niteliği yeni-demokrasiden sosyalizme geçiş karakterinde yatmaktadır. O “demokrasi ve sosyalizmin bileşimi olan, başka bir deyişle yarı-demokratik yarı-sosyalist, olan bir geçiş toplumdur.” Bazıları da geçiş süreci ile ilgili en temel belge olan “Geçiş Toplumunun Temel Çizgisi” belgesinde dile getirilen fikirde ısrar etmektedirler; “Yeni Demokratik Toplum sosyalizm kavramına ve sisteme dâhildir. Başka bir kısım araştırmacı ise buna karşın, onu, Çin toplumunun kendi gelişimi içinde üzerinden atlayamayacağı bağımsız bir tarihsel bir aşama, “kendine has gelişim yasaları ve tarihsel aşamaları olan, Çin’in sosyalizmi gerçekleştirebilmesi için içinden geçmek zorunda olduğu, kapitalizmi ikame eden-kapitalizmden ve sosyalizmden farklı olan - özel bir toplumsal form” olarak düşünmektedirler.

Peki bu fikirlerden hangisi doğrudur? Bazı araştırmacılar yeni-demokratik toplumun yalnızca mantıksal olarak değil, tarihsel olarak da anlaşılması gerekliliğini vurgulamışlardır. Onun geçişsel olduğu konusunda tabii ki bir şüphe yoktur. Buna karşın Mao Zedung’un temsil ettiği Parti liderleri kolektifi, değişik tarihsel süreçlerde bu geçişselliğin doğasını farklı olarak anlamışlardır. Bazı araştırmacıların da işaret ettiği gibi, 1952’den önce, özellikle de yeni Çin’in kurulmasından önce, Mao Zedung ve öteki Parti liderleri Çin’in sosyalizmi kurmak için bir geçiş sürecinden geçmesi gerektiğini söylemişlerdi, bu ifadeler toplumların genel gelişme eğilimi ile ilgili fikirlerdi. Yeni-demokratik toplum Çin’in yeni demokratik devriminin sonucuydu ama aynı zamanda yeni

---

2 Lu Zhenxiang, “Kurtuluş Savaşı döneminde Yeni Demokratik Devrim Teorisi’nin Önemli Gelişmesi,” Literature, History and Philosophy, 1991(4); “Capitalist Gelişme Aşamasının Atlanması Teorisinin Gelişmesi ve Uygulaması” Study of the History of the Communist Party of China, 1991(3). Chen Tong, “Yeni Demokratik Toplumun Teori ve Pratiği Üzerine Özet Bir Tartışma,” Historical Review, 1992

demokrasinin politikasını, kültürünü ve ekonomisini kendinde cisimlendiren bağımsız toplumsal bir formdu. Politik amacı birleşik, bir yeni-demokratik devlet iktidarının inşasıydı. Ekonomik açıdan ise hedef, yeni demokratik ekonominin, devlet, özel-kapitalist ve kooperatif sektörünü geliştirerek ülkenin ekonomisini yeniden canlandırmaktı. Kültürel açıdan amaç ulusal, demokratik, bilimsel ve kitlesele bir kültür üreterek, Çin halkının özgürleştirilmesi ve bireysel inisiyatifini geliştirmekti.

Çin Halk Cumhuriyeti kurulduğu zaman, Mao Zedung ve diğer Parti liderleri, yeni koşulları da değerlendirerek, yeni-demokratik toplumun temel karakteristiğini ve doğasını yeniden açıklığa kavuşturdular. O, sosyalizmi gerçekleştirmek için geçilmesi gereken bir toplumsal formdur; temel sorunu ise emekçi sınıflarla burjuvazi arasındaki çelişkidir; Parti için can alıcı sorun ise, Çin ekonomisinin nasıl rehabilite edileceği ve geliştirileceği sorunudur. Bu sorunun çözümü de ulusal ekonomiyi iyileştirmek için üretici güçleri geliştirmektir; yani ulusal ekonomi içindeki beş farklı sektöre –devlet, kooperatif, devlet-kapitalizmi, özel kapitalist ve son olarak küçük meta üretimi sektörü– bir arada yaşama ve gelişme noktasında izin verilmiştir; yeni-demokratik toplum halkın demokratik diktatörlüğü tarafından yönetilir. Ve bu diktatörlüğün formu ise, işçi sınıfı tarafından yönetilen, işçi-köylü ittifakına dayanan, işçi sınıfı, köylülük, küçük burjuvazi, ulusal burjuvazi ve öteki yurtsever demokratların katıldığı, halkın birleşik demokratik cephesidir. Japonya'ya karşı verilen direniş savaşı yıllarındaki tanımla karşılaştırılınca, temel sorun (proletarya-burjuvazi çelişmesi) dışındaki ifade dışında, esas içerik değişmemiştir.

Ancak, 1952'den sonra, Mao Zedung'nun yeni-demokratik toplum anlayışı esaslı bir şekilde değişti. Mao Zedung Çin'in kurulmasının yeni-demokrasiden sosyalizme geçişin başlangıcını işaretlediğine inanmaya başladı. Diğer deyişle yeni demokratik toplumun kendisi bir dönüşüm süreci olmalıydı ve süreç başlamıştı. O, yeni-demokratik toplumu artık toplumsal gelişimin bağımsız bir aşaması olarak görmüyordu ve bunun hakkında bir daha asla konuşmadı. Liu Shaoqi, Zhou Enlai ve öteki Parti liderleri yeni-demokratik toplum ile ilgili anlayışlarını korudular ve Mao Zedung'nun koyduğu temel prensipleri çiğnemeksizin, yeni-demokratik toplumun temel niteliğine dair tanımları sürdürdüler. Onlar, teoriyi büyük oranda zenginleştirip, geliştirdiler. Fakat Liu Shaoqi'nin “yeni demokrasiyi pekiştirme” fikri ve Zhou Enlai'nin “yeni demokratik toplumsal düzeni güçlü bir şekilde kurma” düşüncesi Mao Zedung tarafından sert bir şekilde eleştirildikten sonra, sonuç olarak bırakıldılar.

Pek çok araştırmacıya göre, Shaoqi'nin “yeni demokrasiyi kökleştirme” tezi, tamamen onaylanacak ve yüksek ölçüde olarak değer taşıyan bir fikirdi. Onun bu düşüncesi, yıllar süren pratikleri içinde Çinli komünistlerin, Çin'in yeniden inşası ve gelişimi üzerine fikirlerini kendinde açık bir biçimde somutlanmaktaydı. Devrimden sonraki ilk tarihsel dönemde “yeni-demokrasiyi pekiştirmek” Parti'nin stratejik göreviydi. Fakat bu, ülkenin yeni-demokrasi içinde sonsuza değin kalması anlamına gelmiyordu. Bunun dışında bu fikir 170 Çin'in ilk yıllarında olumlu bir rol oynamıştı.

Bazı araştırmacılar Mao Zedung'un ve Enlai'nin yeni-demokrasiden sosyalizme geçişi farklı şekilde algıladıklarını işaret etmektedirler. Mao Zedung esas olarak geçişin amacını tartışmıştır. Geçişin ne zaman başladığına ve tamama ermek için hangi süreçlerden geçmesi gerektiğine dair fikri açık değildir. Cu Enlai ise geçiş sürecini, yeni-demokrasiden sosyalizme geçişin dönemi olarak, kat edilmesi gereken bir aşama olarak tanımlamıştı. Geçiş sürecinde inşa ve reform çalışmaları yapılmalı ve ülkenin sanayileşmesinin aşamalı olarak hayat bulmasına ve bunun yanı sıra tarımın, el zanaatları endüstrisinin, kapitalist endüstri ve ticaretin sosyalist dönüşümüne önem verilmeliydi. Geçiş döneminin genel güzergahını korumalıdır.

Mao Zedung ise, sadece üç sosyalist dönüşüme -tarım, el zanaatlarına dayalı sanayi, kapitalist endüstri ve ticaret- odaklanmıştı. Bu aslında üretim ilişkileri alanında sosyalizme geçiş anlamını taşıyordu. Cu Enlai, Parti'nin Anayasa'daki ilkelerle uyumlu hareket etmesi gerektiğine, yeni-demokratik düzenin sağlam bir şekilde tesis edilmesi ve Parti'nin geçiş sürecinde yeni demokrasiyi güçlendirmesi gerektiğine inanıyordu. Mao Zedung "yeni demokratik toplumsal düzeni sağlam bir şekilde tesis etme" fikrini isimler vermeden eleştirmişti.

Son yıllarda yapılan araştırmalara göre, Mao Zedung'un yeni-demokratik toplum nosyonu Ç.K.P Yedinci Merkez Komitesi İkinci Plenumundan sonra gözle görülür bir şekilde değişmiştir. Bu tarihten önce, O, yeni-demokrasiyi, algılayışındaki küçük değişikliklere karşın, esasında bir çeşit yeni-kapitalizm olarak kabul ediyordu. Bu Plenuma göre, zaferden sonra inşa edilecek yeni-demokratik toplum, ne yeni-kapitalist; ne burjuva burjuva cumhuriyeti; ne de proletarya diktatörlüğü idaresinde bir cumhuriyet olacaktır. Bu cumhuriyetin ekonomisi ve politikası Lenin'in proletarya diktatörlüğünün bir benzeridir. Bütün bunlar gösteriyor ki, Mao bir dereceye kadar yeni-demokratik topluma dair ilk fikrinden ayrılmıştır. Bunun sonucu olarak, O, halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra yeni-demokratik toplum terimini artık genellikle kullanmamıştır. Tarım reformu tamamlandıktan sonra, sosyalizme doğru hemen hızla hareket etmeyi bir görev olarak öne çıkarmış, yeni-demokrasinin devamından yana olan Parti liderlerini, devrimin doğasında meydana gelen değişiklikleri algılayamadıkları ve sağ hatalar yaptıkları noktasında eleştirmiştir. O tarihten itibaren Mao Zedung, yeni-demokrasiyi Çin'in geleceğine gerçek bir tehdit olduğuna inandığı kapitalizm ile aynı olarak değerlendirmiştir. Hatta, bütün Partiyi yeni-demokrasiyi inşa illüzyonunu terk etmesi noktasına yöneltmek için, yeni-demokrasiden sosyalizme geçiş dönemini, "kapitalizmden sosyalizme geçiş dönemi" olarak adlandırmış ve yeni demokratik toplum teorisini ve pratiğini terk etmiştir.

Ç.K.P'nin Yeni Demokratik Toplum Teorisini Terk Etmesinin Sebep ve Sonuçları

Pek çok araştırmacı, son yıllarda, Mao Zedung'un ve Ç.K.P'nin ne zaman ve neden yeni-demokratik toplum teorisinden vazgeçtiğini incelemek adına büyük çabalar sarf ediyorlar. Araştırmacılar arasında genel kanı, Ç.K.P'nin yeni-demokratik toplum teorisini 1952 yılında bırakmaya başladığıdır. Resmi olarak ise Ç.K.P teorii, 1953'te, geçiş sürecinin Temel Çizgisi karar altına alındığı zaman terk etmiş, 1955 sonbaharında ise kesin olarak sonlandırmıştır. Bazı araştırmacılar tarafından belirtildiği üzere, Mao Zedung, 6 Haziran 1952'de Merkez Komite'sine bağlı Birleşik Cephe Bölümü'nün hazırladığı raporu okuduktan sonra, şöyle bir yorumda bulunmuştur. "...Toprak ağaları sınıfının ve bürokratik kapitalizmin iktidarının alaşağı edilmesiyle, işçi sınıfıyla ulusal burjuvazi arasındaki çelişki Çin'de temel problem olmuştur. Bu Ç.K.P'nin burjuvaziyi elimine ederek temel çelişkiyi çözme ve [bunu müteakip ç.n.] yeni-demokratik toplumun gelişimini durdurmasının başlangıcını işaretledi. Haziran 53'te, Merkez Komite'sinin genişletilmiş politik büro toplantısında Mao Zedung, "yeni-demokrasiyi [devam ettirip ç.n.] kökleştirme" fikrini sert biçimde eleştirmiş, Liu Shaoqi ve benzer düşünen diğerlerini isim vermeden eleştirmişti. Mao Zedung onların, demokratik devrimden sonra bulundukları yerde kaldıklarını söylemiştir³ "Onlar devrimin doğasında bir değişim olduğunu kavramada başarısız oluyorlar ve sosyalist dönüşümde ilerlemek yerine, "yeni-demokrasi" konusunda ısrar ediyorlardı. Bu sağ sapmacı hatalara neden olacaktı." Yine bu toplantıda Mao Zedung, kitleler arasından büyük destek alan geçiş sürecinin Temel Çizgisi'nin tanımını sundu ve bunu Parti'nin Merkezi önderliğinin iradesine dönüştürdü. Mao Zedung tarafından bizzat gözden geçirilen, aynı yılın Aralık ayında hazırlanan "Parti'nin, Geçiş Sürecinin Temel Çizgisine dair eğitim ve tanıtım taslağı"nın yayımlanmasının ardından, özel kapitalist ve küçük üretim sektörünü defetmek, küçük ve büyük kapitalistleri yeniden biçimlendirmek Parti'nin ve hükümetin merkezi görevi oldu. O andan itibaren Parti Merkez Komitesi resmen yeni-demokratik toplum teorisini bıraktı. Eylül 1954'te 'Çin halk Cumhuriyeti Anayasa Taslağı raporu'nda Shaoqi şahsen "yeni-demokratik düzenin pekiştirilmesi" fikrini şahsen eleştirmek zorunda kaldı. Bu O'nun artık Parti'nin yeni demokratik-toplumun sonlandırılması kararına karşı çıkmadığını gösteriyordu.

Geçiş sürecinin Temel Çizgisi belgesinin hayata geçirilmesi ve formüle edilmesi şüphesiz ki Ç.K.P'nin yeni-demokratik toplum teorisini terk etmesinde önemli bir rol oynadı. İlginç bir şekilde araştırmacılar, bu teori ile Temel Çizgi belgesinde çizilen plan ve fikirler arasındaki ilişki noktasında yoğun tartış-

3 Bu Wang Zhi and Wen Hongyu, "Yeni Demokratik Toplum Teorisi Nasıl Yaratılmış ve

malar yapmaktadırlar. Bazı araştırmacılar, Temel Çizgi'nin bu teoriden bir sapma, bazısı da bunun aksine, onun teorisinin bir devamı ve gelişimi olduğunu düşünmekteler. Bazı başka araştırmacılar ise tutarsız sonuçlar elde ettiler. Onlar bir taraftan bu teorisinin, Mao Zedung şahsında, Çin komünistlerinin, bilimsel sosyalizmin teorisine büyük bir katkısı olduğuna inanırken, öte yandan da, belirli noktalarda bu teoriden sapmış olan Genel Çizgi'nin doğruluğunu kanıtlamaya çalışmaktadırlar.

Farklılık ve Ortaklıklar

Şimdi, teoriyle, izlenen Genel Çizgi arasındaki ilişki nedir öyleyse? Li Anzeng meseleyi, 1999 yılında yazdığı; "Ç.K.P Tarihi İçinde Araştırma ve Öğretim" dergisinde yayımlanan "Geçiş Sürecinin Genel Çizgisi ve Yeni-Demokratik Toplum Teorisi" adlı makalesinde şöyle tartışmıştı. Ona göre teori ve Genel Çizgi, amaç, görev ve barışçıl geçiş metodu noktasında aynıyken, sosyalizme doğru hareket noktasında farklıdırlar. Genel Çizgi ağırlığı üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin sosyalist dönüşümün tamamlanmasına ve eşzamanlı olarak ülkenin sanayileşmesinin gerçekleştirilmesine verirken, teori önce ülkenin kalkınmasını sonra sosyalizme yönelmeyi vurgular. Somut olarak teori gelecekte yapılacak ani ve tam bir geçişe vurgu yaparken, Genel Çizgi, hemen başlatılan ve yavaş yavaş bir geçiş sürecini incelemektedir. Teori, kapitalist ekonominin uygun bir şekilde kontrol altında gelişmesine izin verirken, Genel Çizgi onun tamamen ortadan kaldırılmasını öngörür.

Teori, tarımda ve el-zanaatlarında özel mülkiyete dayalı kooperatifleşmeye imkan verirken, Genel Çizgi sadece toplumsal mülkiyete dayalı kooperatiflere izin vermektedir. Teori'nin vurgusu, Parti'yi ekonomik gelişmeye odaklanmaya çağırırken, Genel Çizgi, vurguyu işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki çelişkiye yapmaktadır. Buna rağmen, Li Anzeng, Genel Çizgi'nin formüle edilmesi ve hayata geçirilmesinin, teorisinin kesin sonu anlamına gelmediğini kabul etmektedir. Mao Zedung, 1955'te geçiş sürecini, "kapitalizmden sosyalizme geçiş" olarak tanımlamak için Marks'tan ve Lenin'den alıntılar kullanarak yaptığı açıklamada; yalnızca yeni demokratik toplumun gelişimine son noktayı koymakla kalmıyor, demokratik devrimden sonra kurulan cumhuriyetin, yeni demokratik bir cumhuriyet olduğu düşüncesini de kamuoyuna açık bir biçimde değiştiriyordu. Geçiş sürecine dair Mao Zedung'nun bu tanımı, teoriye son noktayı koyan 1956'daki Parti'nin Sekizinci Kongre politik raporuna da girecekti. Bazı araştırmacılar Li Anzeng'in genel güzergahla, teori arasındaki ilişki üzerine yürüttüğü fikirlere katılmasa da, pek çok araştırmacı, Anzeng'in teorisinin sonunu 1955 olarak göstermesine katılmaktadırlar.

Mao Zedung'nun bu teoriyi terk etme tavrının ardında pek çok sebep vardır. Bugüne dek pek çok araştırmacı bunu tartışılar. Bazısına göre bunun temel sebebi, Mao Zedung'nun teorisinin olgunlaşmamış olduğunu düşünmesi ve bun-

dan dolayı da burjuvaziye reddetmesiydi. Bir diğer önemli sebep ise Mao Zedung'un Çin'in yeni-demokrasiden sosyalizme geçiş sürecini, Lenin'in 1921 öncesinde oluşturduğu fikirler ışığında değerlendirmesiydi. Bunun yanında Çin'in kuruluş zamanlarındaki, Sovyetler'in liderliğindeki kutba yaslanma stratejisi, Sovyetler Birliğinin ve Doğu Avrupa ülkelerinin etkileri de görmezlikten gelinemeyecek önemli sebeplerdi. O zamanlar, yeni kurulan sosyalist Doğu Avrupa ülkeleri Lenin'in geçiş süreci teorisini hayata geçiriyorlardı. Sovyetler Birliği de Çin'in mümkün olan en kısa zamanda sosyalizme geçmesini istiyordu.¹ Başka araştırmacılara göre ise, Mao Zedung'un o zamanlardaki kendi başına hareket etmesi ve keyfi düşüncüsü, onu ve o zamanki Merkez Komitesi'ni hatalı bir şekilde, temel problemin proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişki olduğu fikrine götürdü. Halbuki temel problem, geri toplumsal üretim koşullarında insanların sürekli büyüyen maddi ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanmasıydı⁴

Bazı araştırmacılar önemli miktarda literatüre ve dokümanlara göndermede bulunup, aynı zamanda Lenin'in "Demokratik Devrimde Sosyal Demokrasinin iki Taktiği" adlı eserinin ve Rusya'nın devrimci pratiğinin Ç.K.P'nin yeni-demokrasi teorisi ve mücadele taktikleri üzerinde etkisini de hesaba katarak, Ç.K.P'nin yeni-demokratik toplum teorisini geliştirmesinin nedeninin, onun kapitalist olmayan bir yol bulma ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadırlar. Ç.K.P'nin "Çin'in büyük bir kapitalist bir gelişime ihtiyaç duyduğu" açıklaması, Japonya'ya karşı kurulan ulusal birleşik cephe koşullarında yapılmıştı. Bu araştırmacılara göre, Ç.K.P, Lenin'in yukarıda anılan eserini dikkate alıp, KUOMINTANG ile Ç.K.P'nin o günlerdeki politik gücünü karşılaştırdıktan sonra, bu tespiti Japonya'ya karşı direniş savaşının kazanılmasından sonra kurulacak olan koalisyon hükümeti içinde uluslararası aktörlerden (esas olarak ABD'den) ve ülke içindeki güçlerden çoğunluk desteğini kazanma umuyla formüle etmişti. Dolayısıyla bu açıklama, Ç.K.P'nin politik statü ve inisiyatif geliştirmesine yönelik bir taktikti. Bu aynı zamanda Mao Zedung ve öteki Parti liderlerinin neden Çin'in büyük bir kapitalist gelişmeye ihtiyaç duyduğu açıklamasını daha sonra teorik olarak açıklamamalarının da sebebi. Bütün bunlardan dolayı, Mao Zedung'un teoriyi daha sonra terk etmesi şaşırtmamalıdır.

Teorinin Zaafları

Şimdi söyleyebiliriz ki, Mao Zedung'un teoriyi terk etmesinin ardındaki temel sebep, yeni-demokratik toplum teorisinin kusurlu olmasıdır. Peki, bu kusurlar neydi? Shi Zhangquan, "*Mao Zedung Zedung'un Zorlu Arayışı*" adlı kitabında bu kusurları 4 temel noktada özetlemektedir.

İlk olarak; yeni-demokratik toplum teorisi iki devrimci aşama arasındaki

bağlantıyı açık olarak tanımlayamamaktaydı. -sosyalist devrim, demokratik devrimin sona ermesinden sonra mı, ya da yeni demokratik toplumun belirli bir aşamasından sonra mı başlamalıydı? Parti 7. Merkez Komitesi bile bu soruyu cevaplamıyordu (her ne kadar sonrasında yanlış bir cevap verse de)-

İkinci olarak, teorinin bir yandan, Yeni Çin'in kurulmasından sonra Parti'nin merkezi vazifesinin ve işinin ekonomik gelişme olduğunu söylerken, öte yandan, Çin toplumundaki temel problem olarak işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki çelişkiyi göstermesi kendi içinde çelişkiydi.

Üçüncü olarak, Parti, yeni-demokratik toplumun doğasına dair net ve oybirliğine-tek- bir anlayışa sahip değildi. (bu mesele daha önce tartışıldığı için şimdi daha işlemeyeceğiz.)

Dördüncüsü, Parti, geçiş sürecini -gerekli olan bir uzun süreç- olarak tanımlamamıştı.

Tam ya da değil yukarda yaptığımız bu özetleme, şüphesiz bizim kitaptaki bundan sonraki araştırmalarımıza esin kaynağı olacaktır.. Gerçekten de, yarı-sömürge yarı-feodal düzeni daha yeni alaşağı etmiş Çin için, yeni-demokratik toplumsal sistemi oldukça uzun bir süre boyunca uygulamak zorunlu ve kaçınılmazdı. Böylelikle ülke, sosyalizme ilerlemek için bütün zorunlu koşulları yaratıp geliştirecek kadar zamana sahip olabilecekti. Araştırmacılar tarafından dikkat çekildiği üzere, yeni-demokratik bir toplum, geri bir ekonomiye, kültüre ve meta ekonomisine sahip Çin için, kapitalist aşamayı atlayarak geçmesi, yoksulluğu defetmesi, toplumsallaşmış kitlesel üretimi ekonominin belirleyici unsuru haline getirmesi ve sosyalizmi gerçekleştirmesi bağlamında zorunlu, pratiğe geçirilebilir ve doğru olan seçimdi. Ç.K.P'nin yeni-demokratik toplum teorisini ve pratiğini böyle çok erken bir aşamada terk etmesi hataydı ve yazık olmuştu. Sonuç olarak "Çin, meta ekonomisini geliştirmeyi, kapitalizmin ileri olarak nitelendirilebilecek başarılarını içinde eritme sürecini alelacele durdurdu. Sosyalist kurulumu iyi bir şekilde hazır olmak için yeni-demokratik toplum tarafından sunulan eşine az rastlanır, mükemmel fırsatı kaçırmış oldu Çin. Sovyet modelini taklit ederek hayata geçirilen yüksek derecede merkezileşmiş sistem Çin'in içinde bulunduğu koşullar ve gelişme aşamasına açık ki uygun değildi ve nihayetinde bu yapı, Çin'e özgü karakterli bir sosyalizm modeli tarafından ikame edildi." ⁵

Yeni Demokratik Toplum Teorisi ile Rusya'nın NEP süreci ve Sosyalizmin Başlangıç Aşaması Teorisi Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar

Son yıllarda çok sayıda araştırmacı yeni-demokratik toplum ve sosyalizmin başlangıç aşaması teorisi arasında karşılaştırmalı incelemeler yapıp, pek çok sonuca ulaştılar. "Metodolojik perspektiften bakılınca, Mao Zedung'un yeni-demokratik topluma dair fikri Çin'e özgü Özgü Sosyalizm Teorisinin bir açılışı ve teorik kaynağıdır" onun bu toplum hakkındaki stratejik fikirleri iki ana eksenle anlaşılabilir ve iki temel kıstasla değerlendirilebilir: üretici güçler ve ideoloji (komünizm anlayışı).

Üretici güçler kıstası, ülkenin, üretici güçleri geliştirme hedefini merkezi görev olarak vurgularken, kapitalist işlem ve yönetim metotlarını da kapsayan bütün olası araçlardan yararlanarak üretici güçleri özgürleştirip geliştirmeye çalışır. Bu tastamam yeni-demokratik toplum teorisinin özüdür. Sosyalizmin Başlangıç aşaması teorisi bu özü alıp kendi içine katmıştır.⁶ Fakat aynı zamanda bu iki teori oldukça farklıdır.

Yeni demokratik toplum teorisi için sadece bir taktik! olduğu bu nedenle kapitalizmin tam olarak desteklendiği söylenirse, o zaman karşılaştırmak için şunu söyleyebiliriz: Sosyalizmin Başlangıç Aşaması teorisi, öteki ülkelerin en önemli başarılarını içselleştirmeye çalışan ve çeşitli ekonomik ve ticari sektörlerin bir arada var olmalarına ve ekonomide farklı işletmecilik modellerinin uygulanmasına izin veren bir uzun dönemli stratejidir. Sosyalizmin Başlangıç Aşaması teorisi, olgunlaşmamış, eksik ve birdenbire terk edilen, yeni-demokratik toplum teorisinin aksine, ülke doğru bir hatta tekrar girdikten ve reform ve dış dünyaya açılım politikasının uygulamalarının görülmesinden sonra formüle edilmişti. Bu nedenle, bu teori tüm partiyi ve teorisyenleri de kapsayan, yoğun arayışlarının bir sonucu olarak ortaya koyulmuş ve gerek Partili olan, gerekse olmayan insanlar tarafından kolaylıkla sahiplenilmiştir. O, sosyalizmin ilk aşaması süresince, Parti programı ve temel hattını, ekonomik yeniden yapılanması ve gelişime odaklanma stratejisini, politik yeniden inşa, demokrasinin ve hukuk düzeninin iyileştirilmesini ve kültürel gelişime dair teorilerin bir bütününe kapsamaktadır. Ek olarak Ç.K.P, ilk aşama sosyalizmi teorisini gelecek uzun yıllar için sürdüreceğini deklare ederek, teorinin daha uzun yıllar boyunca pratiğe yön vereceğini de ortaya koyuyordu.

Yukarıdaki belirtilen dikkate değer farklılıklardan dolayı, Sosyalizmin Başlangıç Aşaması teorisi; hiç bir şekilde yeni-demokratik topluma bir "geri dönüş" olarak algılanamaz. Bazı araştırmacılar bu iki teoride de "inşa görevi"

---

6 Yang Kuisong, " Mao'nun Yeni Demokrasi Teorisini Terketmesi- Rusya Modelinin Etkisi ," Modern Chinese History Studies, 1997

olduğu için Sosyalizmin Başlangıç Aşaması teorisinin geriye yeni demokratik topluma dönüş olduğunu düşünüyorlar; oysa koşullar çok farklı olduğu için bu benzetme yanılgıdır.

Bu bağlamda ünlü parti tarihçisi Hu Sheng'in "Çin'de Toplumsal Bilimler" dergisinde (No. 3, 1999) yayınlanan, "Mao Zedung'nun yeni demokrasi teorisinin yeniden değerlendirilmesi" adlı makalesi dikkati hak etmektedir. O bu makalede, Ç.K.P'nin, devrimci savaşlar sürecinde de, inşa sürecinde hep, hep aynı problemle yüz yüze kaldığını söylüyordu: Ç.K.P, kapitalizm ve sosyalizm arasındaki ilişkiyi anlamak için Marksist bakış açısını mı, yoksa popülizmi mi uygulayacaktı? Bu problematiğin doğru çözümlendiği dönemlerde, devrim ve inşa başarıyla yol almıştı, aksi durumda başarısızlık ve gerilemeler ortaya çıkmıştı. Mao Zedung'nun yeni-demokratik devrim teorisi, yarı-sömürge yarı-feodal bir toplumdan sosyalist topluma giden yolu ortaya koymuştu- Bu yol, doğal köylü ekonomisinden sosyalizme direkt geçişi savlayan popülizmden tamamen farklı bir yoldu. (Bkz. Bu makalenin bir özet kitabın ekinde verilmektedir)

Kuruluştan sonraki 30 yılın deneyim ve derslerinin yeniden gözden geçirilmesi gösteriyor ki, üretici güçlerin düzeyini göz ardı eden, sosyalist üretim ilişkilerinin düzeyini yükseltmeye yönelik her gözü kapalı deneme yalnızca üretici güçlerin gelişmesini ve toplumun ilerlemesini engelleyecektir. Çünkü bu ikisi arasında diyalektik bir bağ vardır; ayrıca üretici güçlere insan yetenekleri de dahil olduğu için üretim ilişkileri ile üretici güçler doğru bir şekilde birleştirmek çok önemlidir. Bu tam da, Marksizm ile popülizm arasındaki temel farktır. Bu nedenle Hu Sheng'e göre, Mao Zedung'nun yeni-demokratik toplum teorisini yeniden incelemek bize, Sosyalizmin Başlangıç Aşaması teorisinin önemini, reform ve açılım politikasının zorunluluğunu ve doğruluğunu, Parti'nin üretici güçleri geliştirmeye büyük öncelik vermesi kararının tarihi ve teorik sebeplerini derinliğine anlama noktasında faydası olabilir. Ç.K.P tarihini inceleyen çevrelerdeki yüksek prestiji sebebiyle bu makale geniş bir şekilde tartışıldı ve savunuldu. Bazı eleştirmenler, Hu Şheng'in yeni-demokrasinin geride kalan eski yolunun avukatlığını yaptığını iddia etmektedirler. Gerçekte ise o, açık bir şekilde Çin'in, yıllar süren sosyalist gelişimin ardından koşullar tamamen değiştiği için, yeni-demokrasi yolunu artık gidemeyeceğini söylemektedir Buna rağmen ona göre yeni-demokrasiden hala dersler çıkarabiliriz.

Kısa bir süre önce, tarihi deneyimleri karşılaştırıp, onlardan dersler çıkarmak için, yeni-demokratik toplum teorisini, Rusya'nın NEP'i ile karşılaştıran bir makale daha yayınlandı. Bu makale burada tanıtılmayı hak etmektedir. Makale, Rusya'daki Komünist Partisi ve Ç.K.P'nin, Lenin'in NEP ve Mao Zedung'nun yeni-demokratik toplum teorisinde esas olarak açıkça görüleceği üzere, ekonomik olarak geri bir ülkede sosyalizmin inşasının yolunu araştırma noktasında benzer deneyimleri paylaştıklarını tespit etmektedir. Her ikisi de geri bir ülkenin "saf" bir sosyalist sistemi, kapitalizmin ileri başarılarını sindirmeksizin, kuramayacağına inanarak, geleneksel klasik Marksizm'den bir nevi 'sapma' göstermektedirler. Gerçekte bu, Ç.K.P için yeni-demokratik top-

lum teorisini öne sürmesinin tarihsel olarak kaçınılmaz olmasının da sebebi-
 dir. Makaleye göre Lenin'in NEP'i önceden hazırlanmış bir teorik konsept ol-
 maktan ziyade, savaş dönemi komünizminin deneyimlerinin yeniden gözden
 geçirilmesine dayalı, yakıcı sorunları çözmek için öne sürülen fikirler dizisi
 iken, Çin'in yeni-demokratik toplum teorisi daha demokratik toplum zafer ka-
 zanmadan önce tanımlanmıştı. Bundan dolayı, Ç.K.P'nin sosyalizmin nasıl ger-
 çekleşeceği noktasında, Rus Komünist Partisine göre daha hazırlıklı ve
 öngörülü olduğu söylenmelidir. Tabii ki Çinlilerin Rusya deneyi üzerine de az
 çok bilgisi vardı. Bunun önemli bir sebebi de kısmen, Ç.K.P'nin daha uzun sü-
 reli bir devrimci mücadele sürecinden geçmesi ve ekonomik gelişme nokta-
 sında kurtarılmış bölgelerde pratik deneyimler kazanmış olmasıydı. Acı bir
 şekilde, Ç.K.P bu avantajını tamamen kullanma noktasında devamlılık göste-
 remedi. İlave olarak, Mao Zedung ve Lenin meta ekonomisi, pazar ve bireysel
 ekonomi ve özel kapitalist ekonomi noktalarında farklı anlayışlara sahiptiler.
 Lenin geleneksel nosyonların ve dogmaların kendisini prangaya vurmasına
 izin vermedi: o sürekli bir şekilde geri nosyonları, geliştirip güncelleştirmekte
 idi, cüretle ve cesaretle araştırıp, meta ekonomisinin, pazarın ve değer, yani
 kapitalizmin, sosyalizmin inşası için araç olabileceğini ortaya koyabiliyordu.
 Daha kıvrak ve hızlı bir araştırma ve inceleme tarzı vardı. Bu Lenin'den kalan
 en önemli ideolojik-teorik mirastır. Karşı tarafta ise Mao Zedung, geleneksel bir
 sosyalizm nosyonu tarafından kısıtlanmış şekilde, metanın ve pazarın kapita-
 lizme ait olduğuna inanıp, onları hep ortadan kaldırmak istedi. Bütün bunlar
 şüphesiz yaratıcı bir teori geliştirmenin zorluğuna işaret etmektedir. Daha da
 zoru ise böyle bir teoriyi harfi harfine hayata geçirmektir. Şayet biz, geri gele-
 nekssel nosyonları kırmaktaki başarısızlıktan kaynaklı olarak, teorilerimizi ha-
 yata geçiremezsek, büyük, sosyalizm davamız, ne kadar ileri teoriler üretirsek
 üretelim, ilerleyemez.⁷

6.2. Köylülük Problemi ve Tarım Reformu: Teori ve Politikalar

Ç.K.P'nin önderliğinde yürütülen tarım reformu 20. Yüzyıldaki en önemli
 harekettir. Tarımsal üretimi arttırmak ve köylüleri özgürleştirmek için, feodal
 toprak düzenini yıkan bu büyük başarı olmaksızın, Çin'in yeni-demokratik dev-
 riminin zaferi mümkün olamazdı, yani Çin'in toplumsal gelişmesi ve modern-
 leşmesi için gerekli altyapı da oluşamazdı. Bu reformun Çin demokratik
 devrimi için önemi ve köylülüğün Çin devrimine katkısı altın harflerle kayıt
 altına alınmayı hak etmektedir. Yüz milyonlarca insan harekete geçirilmiştir.

7 Wang Zhi and Wen Hongyu, "How the Theory of A New-Democratic Society
 Was Created and Abandoned," Party Literature, 2000(1).

Reform ve Dış dünyaya açılışın başlamasından bu yana, pek çok araştırmacı bu konuya dair araştırmalar ürettiler, düzinelerce makale ağırlığı olan dergilerde yayınlandı. Basılan kitaplar ise Zhao Quanjun "Çin'in toprak reformunun tarihi", Kong Yongsong'un "ÇKP'nin toprak politikasının gelişimi" Dong Zhikai'nin Kurtuluş Savaşı sürecinde tarım reformu, Zhao Xiaomin'in "Çin'in Toprak Reformu Tarihi", Guo Dehong'un "Modern Çin'de Köylülük ve Kır Sorunu Hakkında bir Araştırma" Du Runsheng'in "Çin'in Toprak Reformu" ve Zhu Yuxiang'ın "Modern Çin'de Kırsal Toplum ve Köylülük Problemi" gibi... Önemli miktarlarda tarihsel materyali içeren bu kitap ve makaleler pek çok farklı noktadan Çin'in toprak reformunun tarihini analiz etmekte, pek çok yeni fikir ortaya koymaktadır, toprak reformu ve köylülük üzerine araştırma sahasını büyük ölçüde genişletip derinleştirmiştir.

Toprak Reformunun Genel Değerlendirmesi

Toprak reformu değerlendirmesi üç esas noktaya odaklanmıştır. Birincisi onun zorunluluğu ve doğruluğudur; ikincisi onun rolü ve tarihsel önemidir ve üçüncüsü değişik tarihsel dönemlerde Ç.K.P'nin kırsala dair politikalarıdır. Bütün bu araştırmalar, tarım reformunun Çin devriminde önemli bir role sahip olduğu ve Ç.K.P'nin Çin'deki köylülük sorununu doğru bir şekilde analiz ettiği çıkarımına ulaştılar. Ek olarak bazı araştırmacılar Parti'nin yeni-demokratik devrimin değişik aşamalarında köylülük ve kır ilişkisine dair problemleri çözmeye yönelik benimsediği farklı politikaları olduğu gibi, bu politikaların neden değiştiğine dair öznel ve nesnel nedenleri de tartışıp, Ç.K.P'nin kır politikasını nasıl daha iyi hale getirmiş olduğunu da ele aldılar. Toprak reformunun doğruluğunu onaylamak için araştırmacılar en başta onun zorunlu ve akla uygun olup olmadığını analiz etmektedirler.. Du Runsheng'in "*Çin Komünist Partisinin Tarihinin Araştırılması*" (no 6, 1996) dergisinde basılan "*Çin Toprak Reformu Hareketi Üzerine*" adlı makalesi bu bağlamda tipik bir örnektir. Feodal hükümlanlık koşullarında, sınırsız vergiler ve çok çeşitli zorbaca el koymalar, toprak kiralari ve tefecilikle sömürülen Çin halkı, yük hayvanlarından daha kötü bir hayat sürüyordu. Afyon savaşından sonra, gerici hükümetler saldırgan yabancı güçlerle işbirliği içindeydi. Onlar köylülüğü kırsal alanlarda, toprak ağaları sınıfının güçlerini kullanıp eziyor, onları üç temel yol gösterici (mal efendiye, oğul babaya, kadın da kocasına aittir) ve beş değişmez değer (yardımseverlik, dürüstlük, bilgelik, sadakat ve törelere saygı) gibi feodal ahlak kodlarıyla ve aşiret mantığıyla zincire vurup, üretici güçlerin gelişmesini ciddi biçimde engelliyordu. Bütün bunlar Ç.K.P'nin tarım devriminde köylülere önderlik edebilmesinin de sebebidir. Tarım devrimi, kırsal bölgelerde olan demokratik reform ve Ç.K.P'nin silahlı mücadele yürütebilmesi ve kırsal alanlarda politik otoritesini inşa etmesi ve bu otoriteyi güçlendirme çabalarıyla yakından ilişkili şiddetli bir sınıf mücadelesiydi. Politik otoritenin pekiştirilmesiyle birlikte, devrimci savaş ve tarım devrimi rahatça yol aldı, öteki 179

türlü toprak reformunun meyveleri ortadan kaybolacaktı. Ç.K.P yalnızca, silahlı mücadele yoluyla, köylülüğün politik gücünü inşa edebilir bu gücü yoğunlaştırarak, tarım devriminin başarılarını koruyabilir ve köylülerin devrime katılım ve kendi politik otoritelerini oluşturma şevkini arttırabilirdi. Bu sebepten dolayı Ç.K.P, tarım devriminin önderi olarak, düşman ve halk arasında kesin bir ayırım yapılmasının, kırsal bölgelerdeki çeşitli sınıfların politik tutumlarını saptamak için onları sınıfsal bakış açısıyla analiz yöntemini kullanmanın, kırsal bölgelerdeki toplumsal yapıyı derinliğine analiz ettikten sonra pratikte şansı olan teoriler formüle edip hayata geçirmenin öneminin sürekli vurgulamıştır. Ek olarak toprak reformu toprağın paylaşılmasının yanında, kırsal alanlarda politik otoritenin de el değiştirmesi gerektiğini içeriyordu ki, ancak böylelikle köylüler, silahlı mücadelenin kazanılmasının ve demokratik politik gücün pekiştirilmesinin temeli olabilirlerdi. Bu amaç için köylülerin toprak talebinin karşılanmasına ek olarak, Ç.K.P köylülerin politik bilincini ve örgütsel kabiliyetlerini geliştirmek için onları eğitmeli ve son olarak onları ezilmişlerden, yeni politik gücün efendileri konumuna dönüştürmeliydi.

Ç.K.P'nin kır politikası pek çok kez değişti ve hatta bazen aynı soruna farklı cevaplar verir oldu. Bu ya koşulların değişiminin ya da Parti'nin probleme dair daha iyi bir anlayış geliştirmesinin sonucuydu. Sebep ne olursa olsun Parti'nin politikası daha verimli ve eksiksiz hale geliyordu.

Toprağın Eşit Dağıtılmasına Dair Farklı Fikirler

Bütün toprakların “tamamen” eşit olarak dağıtılması düşüncesi köylülüğün toprak talebine noktasında yanlış bir fikri yansıtıyordu. Yeni Demokratik Devrim sürecinde bu düşünce, Ç.K.P'nin kır politikasını formüle edip onu hayata geçirme tarzını etkilemiştir. Bu yaklaşım, Tarım Devrimi savaşı döneminde (1920ler) geniş çaplı bir hasara yol açmıştır. Ekonomik açıdan, bütün toprağın eşit dağıtılması sermaye birikimi noktasında yararlı olmamanın yanında, Çin'deki kapitalist gelişmeyi de engellemiştir. Politik olarak da, kırsal nüfusun çoğunluğunu bir araya getirme noktasında zarar verici olmuştur. Dolayısıyla birçok araştırmacı bu konuda olumsuz düşünmektedir.

Ç.K.P'nin kır politikası kurtuluş savaşı(1946-49) sürecinde nispeten olgunlaşmış haldeydi. 1947'de Temmuz'dan Eylül'e kadar Ç.K.P Merkez Komitesinin toprak çalışma seksiyonu, ulusal toprak konferansı toplama çağrısında bulundu ve Çin tarım devriminin eksiksiz programı olan Çin toprak yasasının çerçevesini ortaya koydu. Bu yasa, feodal sistemi kökünden yok etmenin yolu olan toprak işleyene düzenini hayata geçirerek, feodal toprak düzenin ve yarı feodal sömürünün kaldırılmasının ilkelerini tanımlayıp, böylece köylülerin taleplerine riayet ediyordu. Araştırmacılar, genel olarak bunun yapıcı yönünü onaylamaktadırlar. Aynı zamanda bazı araştırmacılar objektif olarak, bu yasanın, bütün toprağın “eşit dağıtılması” fikrini de hala bir ölçüde koruduğuna

işaret etmektedirler. Mesela altıncı maddede karara bağlandığı üzere “toprak ağalarına ve kamuya ait köylerdeki araziler oradaki köylüler birliği tarafından alınmalı ve mevcut bütün topraklarla birlikte bütün köy halkı içinde, cinsiyet ve yaş farkına bakılmaksızın, dağıtılmalıdır. Toprakların eşit bir şekilde dağıtılması ilkesi, uygulanma noktasından bakılınca, orta köylülüğün çıkarlarına da zarar veriyordu. Bu durum orta köylülük içinde panik ve şikâyetlere sebep olup Ç.K.P'nin işini, onları üretim için birleştirip şevklerini arttırmak noktasında, zorlaştırdı. Bunun yanında yoksul köylü ve tarım işçileri, ‘göze batmaktan’ ve ‘zengin olmak’tan korkar hale geldiler. Onların da orta köylülükle olan çelişkisi de buna müteakip olarak arttı. Kısacası, bütün toprakların eşit dağıtılması politikasının devrimci güçleri zayıflatacağı kesindi. Dong Zhikai tarafından işaret edildiği gibi, “feodal sınıfın toprağını ve mülkünü eşit şekilde dağıtmak devrimciyken, feodal sınıf dışındaki sınıfların toprağını ve mülkünü eşit şekilde dağıtmak gerici, geriye doğrudur ve sağcıdır. Bu, mutlak eşitlikçilik olarak adlandırılabilir.” Kong Yongsang ise bu konuda şunları yazmıştı. “Toprağın eşit dağıtılması feodal sömürüye karşı olmaktan çok daha uzağa gitti” ve “bu feodal toprak sistemini ve yarı-feodal sömürüyü ortadan kaldırma amaçlı toprak reformu amacıyla uyumlu değildi. Zhao Xiaomin ve diğerleri bu çerçeveye yasa “equalitarizm”dir ve “hayata geçirilmesi esnasında hataların olması kaçınılmazdı, çünkü o daha özel politikalar geliştirmek yerine eşit dağıtım prensibini kullanmış ve nasıl eşit şekilde dağıtım yapılacağını açık kılmamıştır”⁸

Buna karşın, 6. Maddenin çok da eleştirilmemesi gerektiğini düşünen araştırmacılar da vardır. Du Jing bu fikrin doğruluğunu göstermek için ‘Çin’de Toplumsal Bilimler’ dergisinde (no. 1, 1992) bir makale yayınladı. Ona göre, Ç.K.P Merkez Komitesi’nin çerçeve yasa ilan edildikten kısa bir süre sonra yapılan 25-28 Ekim 1947 tarihli toplantısında eşit paylaşım politikasını düzeltmişti. Mao Zedung toplantıya sunduğu raporunda, toprak reformunda gözlenmesi gereken iki temel prensipten birinin “orta köylülükle sıkı bir birleşme ve onların çıkarlarına asla zarar vermeme” olduğunu deklere etti. Ayrıca O “bizim politikamız toprak ağaları sınıfını ve eski tip zengin köylüler tarafından yapılan sömürünün feodal ya da yarı feodal sistemini ortadan kaldırmak için, fakir köylüğe dayanmak ve orta köylülükle sıkıca birleşmektir” de demişti. Merkez Komitesi Şubat 1948’de bir direktifle; “orta köylülerin fazla toprağı yalnızca onların onayıyla, onların ortalama toprak miktarı fakir köylünün ve tarım işçilerinin ortalama toprak miktarından iki kat büyük ise alınabilir” diyerek, Çerçeve Yasanın 6. Maddesine önemli bir not düştü. Direktif şöyledir: “Toprağın eşit paylaşılmasını sağlamak için, orta köylülüğün fikirlerini dinlemek, itirazları durumunda onlara tavizler vermek zorunluluktur, ortalama bir fakir köylüden daha fazla toprağı sahip olmalarına da izin verilecektir. Bütün

8 Dong Zhikai, Kurtuluş Savaşında Tarım reform Peking University Press, Beijing, 1987, p. 164

bunlar, gerçekten de, “eşit paylaşırma” ilkesinin kısmen de olsa reddiydi. Bu tarihten sonra Ç.K.P Merkez Komitesi genel olarak “toprağın eşit paylaşırılması” kavramını kullanmamıştır.

Fakat bazı başka araştırmacılara göre, “toprağın eşit paylaşırılması” her şeyden önce devrimci köylülerin bir talebiydi, bu nedenle Ç.K.P bunu, onları tarım reformuna katılım noktasında motive etmek için, kendi politikasında ilan etmeliydi. Her ne kadar “toprağın eşit paylaşırılması” kaçınılmaz şekilde bazı olumsuz bazı sonuçlar getirse de o Çin devriminde önemli bir rol üstlenmiştir. Zhang Yongquan bu bağlamda Çin Komünist Partisi Tarihi Araştırmaları dergisinde -No. 6; 1994’de yayınlanan “Toprağın Eşit Paylaşırılması Politikası Temelde Onaylanmalıdır” adlı makalesinde derinlemesine bir tartışma yürüttü. Ona göre “toprağın eşit paylaşırılması” politikası hem teorik hem de pratik açılardan kabul edilmeliydi. Teorik olarak o, feodal toprak sistemini tamamen reddediyordu, köylülerin büyük çoğunluğunun taleplerini karşıladı, kırsal üretici güçleri özgürleştirdi ve bunlardan ötürü ilerici ve devrimciydi. Pratik açıdan bakıldığında ise” toprağın eşit paylaşırılması” politikası kırsal nüfusun yüzde 75’ini oluşturan fakir köylünün ve az topraklı ve-veya hiç toprağı olmayan tarım işçilerinin taleplerini karşılıyordu. Ve alt tabaka orta köylülüğe de toprak sağlıyordu. Bu kır nüfusunun yüzde 75 gibi büyük bir çoğunluğunun politikadan doğrudan faydalandığını, diğer yüzde 10’ununda herhangi bir kayıp yaşamadığını söylemekti. Bunun dışında Ç.K.P Merkez Komitesi Eylül’deki toplantısından itibaren, hiç bir zaman politikayı tamamen terk etmese de, politikanın henüz daha mükemmel olmadığı ve kolaylıkla mutlak eşitlikçiliğe yol alacağı endişesiyle, yasaya bazı ek sınırlamalar getirip, bazı düzeltmeler yaptı. Mesela Mao Zedung, Shanxi Suiyan kurtarılmış bölgesi kadro konferansında 1948 Nisan’da yaptığı konuşmada, toprak reformu için tamamlanmış kapsamlı bir genel hat ortaya koydu. O “Biz köylülerin ‘toprağın eşit paylaşırılması’ talebini, feodal toprak ağaları sınıfı tarafından yürütülen toprak sahipliği sistemini ortadan kaldırmak noktasında köylülüğün geniş bir kesimini ayağa kaldırmak adına, destekliyoruz. Fakat biz mutlak eşitlikçiliğin savunucusu da değiliz.” diyordu. Yukarıdaki analizlerin ışığında, Zhang Yongquan bir çıkarıma vardı. “Toprağın eşit paylaşırılması” politikası feodal sömürünün toprak sistemini ortadan kaldırmayı amaçlamıştı ki bu, onun onaylanması gereken ana veçhesidir. Ama aynı zamanda, politika mükemmel de değildi ve bazen de orta ve zengin köylülüğün çıkarlarına tersti, bu durum meselenin ikincil yönüydü.

Du Jing “toprağın eşit paylaşırılması” politikasını değerlendirdiği “Çin Toprak Devrimine Dair Araştırmalardaki birkaç soru[n]” adlı makalesinde ilgiyi hak eden yeni bir noktayı ortaya koymaktadır. O dönem genel olarak inanılan, eski Çin’de toprak ağalarının ve zengin köylülerin, köydeki hane sayısının yalnızca yüzde sekizini, nüfusunun ise yüzde onunu oluşturduğuydu. Bu rakamlar tarım reformu sürecinde yürütülecek operasyonların, yaklaşık yüzde sekizlik hane sayısını ve yüzde onluk nüfus oranını kapsayacağını işaret edi-

yordu (Ç.K.P tarafından talep edildiği üzere). Bu Ç.K.P'nin, geriye kalan yüzde 90 nüfusu, orta köylülüğün çıkarlarını zedelememek kaydıyla, birleştirerek reformları sorunsuzca hayata geçirebileceğini de söylemekti. Fakat gerçeklik bu kadar basit değildi. Yukarıdaki rakamlar ülke geneline yönelik ortalama sayılardı ve somutta ülke içindeki bölgelerde bu rakamlar geniş oranda farklılaşıyordu. Tarım reformu sırasında yapılan operasyonlarının çerçevesi yukarıdaki rakamlar üzerinden kontrol edilince, toprak ağalarının ve zengin köylülerin sayısının oranlardan sapacak şekilde daha fazla olduğu yerlerde, reformlar bütünüyle hayata geçirilmedi ve bazı fakir köylüler topraktan pay alamadılar ve feodal sömürü tamamıyla sönmülendirilemedi. Buna karşın toprak ağalarının ve zengin köylülerin nüfusun daha az bir kısmını oluşturdukları yerlerde bazı orta köylüler, talep edilen rakamları tutturmak için topraklarından edildi.

Sonuç olarak toprak reformu bütün arazilerin eşit bir şekilde dağıtılması şeklinde dizayn edilmemişti. Onun uygulama çerçevesi feodal toprak sistemi ve yarı feodal sömürüyle sınırlı olmalıydı. Bu çerçevenin dışındaki her yönelim yanlıştı. Bu toprakları "eşitlikçi" bir şekilde dağıtma politikalarını yargılamak için kullanabileceğimiz genel ve temel bir kriterdir: "Fazlasına sahip olandan, eksikliği olana vermek" "durumu daha iyi olandan alıp, daha kötü olana vermek..."

Zengin Köylülere Karşı Politikalar Üzerine Tartışmalar

İlk tartışma zengin köylülerin hangi sınıfa dahil olduklarına dairdir. Onlar toprak reformu süresince, toprak ağalarıyla birlikte reformun hedefi olmuşlardı. Fakat bazı araştırmacılara göre, zengin köylüler, kendileri de çalıştıkları için, çalışan insanları sömürerek parazit bir yaşam süren toprak ağaları sınıfından temelde farklılaşıyorlardı. Yalnızca toprakları artıp, çiftlik işlerini kendileri yapamayacak hale gelince çalıştırmak için işçi kiralayıp tefecilik pratiğine giriyorlardı ve bu esnada kendileri de çalışmaya devam ediyordu. Gerçekten de zengin köylüleri, toplam gelirleri içinde sömürüden gelen miktara bakarak tanımlamak çok zordu. Ç.K.P Merkez Komitesi 1933'teki köylü mücadelesiyle ilgili olarak, sömürü geliri olan köylüleri, şayet bu gelir onların toplam gelirlerinin 15'te birinden fazlaysa, zengin köylü olarak sınıflandırmak gerektiğini deklere etmişti. 1948'de ise Ç.K.P Merkez Komitesi, birbirini izleyen üç yıl boyunca toplam gelirinin 25'te birinden fazlası sömürü kaynaklı olan köylülerin zengin köylü olduğu hükmünü veriyordu. Gerçekten de yukarıdaki kıstasların ikisi de tanımiştı ki, zengin köylülerin gelirlerinin çoğunluğu sömürüden değil çalışmaktan kaynaklanmaktaydı. Zengin köylülük, orta ve fakir köylülükten fazla üretim aracına sahipti ama o bu o kadar da çok da değildi. Onların sahip olduğu ekilebilir arazi yaklaşık olarak, orta köylülüğün sahip olduğunun iki katı, fakir köylülüğün sahip olduğunun ise 4-6 katıydı. Bu olgu kurtuluşun ilk günlerine kadar değişmedi. Bunun dışında köylük bölgelerdeki ortalama tahıl üretimi istatistiklerine göre, zengin köylülerin orta-

lama tahıl üretimi, sahip oldukları ekilebilir arazilerle orantılı olarak, orta köylülüğün iki misli, fakir köylülüğün ise 5 katıydı. Bütün bunlar gösteriyor ki, Zengin köylülük hala çiftlikte kendi iş gücüne dayanıyordu ve köylü ekonomisinin pratiğini sürdürüyordu. Üretimi genişletecek donanımı yoktu. Kısacası zengin köylülük toprak ağaları sınıfıyla genel köylülük arasındaki bir tabakaya aitti. Onlar zengin fakat hala köylüydüler, onları köylü olarak sınıflandırmak mantıklıydı.⁹

İkinci tartışma zengin köylülere dair politikalar hakkındadır. Neden tarım reformu sürecinde Ç.K.P daha önce, toprak ağalarına sıfır zengin köylülere az toprak politikası yürütmüştü? Bazı araştırmacılara göre bu kısmen, Komünist Enternasyonal'in Çin'deki zengin köylülerin sınıf karakterlerini analiz etme şeklinden kaynaklanmıştı. Enternayonal, Rusya'daki deneyim ve tecrübeyi kopyalayarak, Çin'deki zengin köylülüğün gerici "yarı-toprak ağası" olduğunu ve bu yüzden genel köylülük kavramının dışında tutulması gerektiğini öne sürüyordu. Komünist Enternasyonal, Ç.K.P'den zengin köylülerin devrimden geri çekilebilecek kararsızlıkta olmasından dolayı kaygı duymamasını, "tarım işçileri tarafından ortaya konulan sınıf mücadelesini daraltmamasını" ve "zengin köylülere karşı kendi öz inisiyatifi pahasına tavizkar olmamasını" istedi. Ç.K.P'yi zengin köylülerle ilişkisinde ağır, oportünistçe hatalar yapmakla suçladı ve Ç.K.P'yi "zengin köylülere karşı mücadeleyi yükseltmekle" görevlendirdi; zengin köylülüğe karşı bu yanlış analizleri ve tutumları, kaçınılmaz şekilde Ç.K.P'nin politikalarını etkiledi.(2) Tabii ki, Ç.K.P yavaş yavaş Çin'deki zengin köylülerin kapitalist ülkedekilerden farklı olduğunu kavıyordu. Bazı araştırmacılarca işaret edildiği üzere, Ç.K.P'nin pek çok tarihi belgesinde zengin köylüler, köylü kategorisi içinde sınıflandırılmışlardı. Mesela Ç.K.P 6. Ulusal Kongresinde geçen politik sonuç bildirgesinde Komünist Enternasyonal'ce istendiği gibi zengin köylüleri "yarı-toprak ağası" olarak adlandırsa da, ek olarak "zengin köylülere karşı kavgayı yoğunlaştırmak bizi, köylülükle toprak ağaları arasındaki temel çelişkidenden saptıracağı için, doğru değildir" saptamasını da yapıyordu. Aynı Kongrede sonuç bildirgesinde Ç.K.P, köylülük teriminin içine zengin, orta ve küçük köylülüğü dahil etmişti. 1935 Ekim'deki zengin köylülere karşı politika değişiklikleri bildirisinde Ç.K.P, "zengin köylülere karşı mücadelenin yükseltilmesi stratejisi onları karşı devrimci saflara itecek ve karşı devrimci safları güçlendirecektir" saptamasını yaptı. Mao Zedung 1939'da çıkan 'Çin devrimi ve Çin Komünist Partisi' adlı eserinde açık bir şekilde zengin köylüleri toprak ağalarıyla aynı sınıfa dahil olarak değerlendirmemeliyiz ve zamansız bir şekilde zengin köylülüğü ortadan kaldırma politikası benimseyemeyiz" diyordu. Bütün bunlar göstermektedir ki; Çinli komünistler zengin köylülere karşı tavır konusunda, Marksizm'i Çin'in gerçeklikleriyle harmanlama ilkesini kullanmışlardır.

Üçüncü tartışma zengin köylü ekonomisinin doğası üzerinedir. Onların fakirliğe boğulmuş köylüler üzerindeki sömürüleri feodal mi kapitalist miydi? Araştırmacıların çoğunluğuna göre, şüphe götürmez şekilde o, kiraya verdikleri arazilerden kazandıkları paradan dolayı, feodaldi, ama aynı zamanda, topraklarının idaresi için tarım işçilerinin emeğini satın almaları ölçüsünde de kapitalist üretim sistematiğini içeriyordu. Başka bir deyişle, kırsal bölgelerde tarım işçileri proletarya, zengin köylüler ise burjuvazi idi. Mao Zedung Zedung da “Çin devrimi ve ÇKP” adlı eserinde benzer bir görüşü ifade etmiştir. Buna rağmen başka bir takım araştırmacılar bu düşüncelere karşı çıkmaktadırlar. Onlara göre, işgücünü kiralamaya dayalı kapitalist tarz Çin'in kırsal bölgelerinde temsil kabiliyeti olamayacak kadar az rastlanan bir şeydi. Kong Yongsong bu konuda yaptığı analizde “kapitalist ülkelerdeki zengin köylüler ya da kır kapitalistlerinin aksine, Çin'deki zengin köylüler ne topraklarından, kırsal ürünlerin kapitalistçe üretimine angaje olma noktasında faydalandılar ne de işçi kiralayıp onları sömürdüler. Gerçekten de onlar yalnızca bir parça zengindiler ve onlar, tarım işçileri üzerindeki sömürülerinin feodal ve yarı feodal bir yapıya sahip olduğu köylü ekonomisine angaje olmuşlardı” tespitini yapmaktadır.

Zengin köylülerin sınıf karakteri ve onların ekonomisinin doğası üzerine tartışma esasta şöyle bir sorudur. Çin proletaryası zengin köylülerini yeni-demokratik devrimde bir müttefik olmaları hususunda ikna etmeli ve birleştirme noktasında çaba sarf etmeli miydi? Bu soru Ç.K.P'nin zengin köylülere karşı politikalarının Çin gerçekliğine uygun olup olmadıklarını değerlendirme bağlamında daha iyi bir kriter değil mi?

Köylülük: Daha Fazla Araştırılması ve Tartışılması Gereken Konular

Geçmişte modern köylülüğün sorunlarını araştıran kitaplar çoğunlukla toprak meselesi üzerine odaklandılar. Buna karşın pek çok araştırmacı son zamanlarda bastıkları kitaplarda ve makalelerde zengin köylülük sorununu incelerken bakış açılarını, sorunun kırsal ticaret, bankacılık, göç, akrabalıklar, dinsel inanç, eğitim ve gelenekler gibi noktalarına da kaydırarak genişletmişlerdir. Buna ek olarak onlar, tarihsel ve sosyolojik metotları kullanarak, kırsal alanlardaki çok çeşitli sorunları tartıştılar. Bunun sonucu olarak pek çok yeni ve orijinal fikir ürettiler.

Genel olarak inanılan Mao Zedung'nun ortaya koyduğu gibi, eski Çin'de toprak ağalarının ve zengin köylülerin toplam ekilebilir arazilerin yüzde 70'inden fazlasına sahip oldukları yönündeydi. Bu önerme daha önce hiç sorgulanmamıştı. Son yıllarda bazı araştırmacılar bu rakamların kesin olmadığına işaret etmektedirler. İlk olarak ‘yüzde 70’inden fazla’ ifadesi, birçok hata barındırdığı için güvenilirmez olan ‘kuzey savaş ağaları hükümetinin tarım ve ti-

caret bakanlığı' tarafından 1918'de basılan 'Çin Cumhuriyeti'nin yedinci yılında tarım ve ticaret istatistikleri'nden alınmıştır. İkinci olarak Çin'in büyük yüzölçümü, bölge bölge farklılaşan doğal koşulları, toplumsal ve tarihsel meselelerin etkisi nedeniyle çeşitli kırsal sınıfların toprak üzerindeki sahipliğinin yapısı bölgeler bazında farklılaşıyordu ve hatta aynı bölgede bile değişebiliyordu. Bundan dolayı 'yüzde 70'in üzerinde' ifadesi bütün kırsal alanlara uygulanamazdı. Üçüncü olarak, toprak ağaları ve zengin köylülerin sahip olduğu topraklar öyle kolayca aynı kategoride değerlendirilemezdi. Feodal sömürü altındaki toprak miktarını hesaplamak için, zengin köylülerin kendi emekleriyle işlettiği toprakların hesap dışı bırakılması gerekmektedir. Bu şekilde zengin köylüler ve toprak ağalarının feodal sömürü noktasında sahip oldukları arazi, toplam miktarın yüzde 50'sidir. Tabii ki eski Çin'de feodal toprak düzeninin hakim olduğunu inkar ediyor değiliz. Ama biz feodal sömürünün varlığını kanıtlamak için toprak dağılım [rakamlarını] da abartmamalıyız.

Wu Tingyu 'Tarih Araştırmaları Toplu Makaleler' (No. 1 1998) dergisinde yayınladığı 'Eski Çin'de Toprak Ağalarının ve Zengin Köylülerin Arazilerinin Miktarı' adlı makalesi için eski Çin'de 24 farklı eyalette 991 bölgedeki 18544 kasabanın kırsal dokümanlarını yeniden gözden geçirerek aşağıdaki sonuca ulaşmıştır. Toplam kırsal hane sayısının yüzde 6'sı ile 10'u arasında bir sayıya tekabül eden toprak ağaları ve zengin köylüler, toplam arazilerin yüzde 28'le 50 arasında bir miktarına sahiptirler; toplam hane sayısının yüzde 90'la 96 arasındaki bir miktarını oluşturan köylülük ise toplam arazi miktarının yüzde 50 ile 75 arasında değişen bir miktarına sahipti. Eski Çin'de toprak ağaları ve zengin köylülerin sahip oldukları arazilerin toplamı hiç bir zaman yüzde 50'yi geçmemiştir. Kısacası Toprak ağalarının ve zengin köylülerin eski Çin'de ekelebilir toprakların yüzde 70'inden fazla bir kısmına sahip oldukları fikri temelsizdi.

Demokratik Devrimin Özü Toprak Devrimi Miydi?

Araştırmacılar toprak reformunun Çin devrimindeki rolünü de tartıştılar. Onlara göre, toprak reformu/devrimi yeni-demokratik devrimin temel içeriği ve ana ödevi olduğu fikrini söylemek genel olarak çok da doğru değildi. Çin'in yeni-demokratik devrimi emperyalizmi, feodalizmi ve bürokratik kapitalizmi devirmeliydi, toprak reformu/devrimi ise yalnızca feodalizme karşı savaşın bir parçasıydı. Doğrudan etki bakımından silahlı mücadele toprak reformundan daha etkili idi. Bu sebeple, Çin devriminde toprak reformunun rolü doğru bir biçimde kavranmalıdır. Araştırmacıların çoğu genel olarak üretici güçlerin gelişmesinde tarım reformunun önemini onaylamaktadırlar. Bazı araştırmacılar onun rolünü somut olarak tartışıp analiz ettikten sonra, onun, doğruluğu kesinlikle onaylanması gereken bir olgu olarak, tarım içinde verimliliği büyük oranda arttırdığını, ama aynı zamanda ondan kaynaklı bir kısım yanlış prati-

ğin de, üretici güçler üzerinde ihmal edilemez, kötü ve olumsuz etkiler ortaya çıkardığını söylediler. Ç.K.P'nin devrimde fakir köylülere dayanma politikası doğru olmasına rağmen Ç.K.P yanlış fikirlerini ve hatalı pratiklerini düzeltmek için sistematik politikalar formüle etmedi ve hatta sol sapma hatalara ve kafa karışıklıklarına sürükleyen "spontane devrimci" pratikleri destekledi, cesaretlendirdi. Ç.K.P fakir köylüleri eğitmeye ve birleştirmeye eşit derecede önem vermeliydi.

Bazı araştırmacılar kırsal alanlardaki kutuplaşma sorununu da tartışmışlardır. Geçmişte araştırmacılar, toprak reformunun da kırsal alanlarda bir kutuplaşmaya yol açtığını söylüyorlardı. Li Beyong 'Çin komünist Parti Tarihi Üzerine Araştırmalar' dergisinde (no.1 1989) yayınlanan 'Toprak Reformundan Sonra Kırsal Bölgelerdeki Sınıfların Değişimi' adlı makalesinde bu tezi çürütmüştür. Toprak reformunun Çin kırsalını kutuplaştırdığı gerçeklerle uyumlu değildir. Tarım reformundan sonra kırsal nüfus mali durumlarının sürekli yükselmesinin keyfini çıkarttı. İstatistiklere göre, pek çok yerellikte, bütün köylülük içinde orta köylülüğün oranı yüzde 20'den 80'e yükseldi. Fakir köylülüğün ve tarım işçilerinin oranı ise yüzde 70'ten 10'a indi ve azalma devam ediyordu. 1954'te 21 eyalette 14344 hane üzerinden yapılan bir inceleme bu olguyu onaylamıştır. Bütün bunlar kutuplaşma yerine orta sınıf köylülüğün sayısındaki büyük bir artışı ortaya koyuyor. Peki, neden kırsal bölgelerdeki bu gelişme yanlışlıkla kutuplaşma olarak tasnif edildi? Bunun bir sebebi, köylülerin bireysel üretim coşku ve hevesinin, kapitalizme doğru kendiliğinden yönelim ile (kapitalist eğilim ile) karıştırılmasıydı. Öteki sebep ise maddi koşulları diğerlerinden daha önce düzelen bir kısım köylü olgusunun, yanlış bir şekilde kutuplaşma trendi olarak görülmesiydi; oysa bu doğal bir eğilimdi; Sınıfları yaşam standardına dayanarak ayırt etmek yanlıştır.

Genel olarak, son 20 yılda tarım reformu ve köylülük üzerine sürdürülen araştırmalar büyük miktarda ürün ortaya koydu. Araştırmacılar her yönüyle toprak sahipliği sistemini, toprağın eşit dağıtılması politikasını, farklı kırsal sınıfların toprak sahipliği yapısını tartışıp ortaya koydular. Bir yanda toprak politikalarını ve silahlı mücadeleyi, birleşik cepheyi, politik gücün derinleştirilmesini ilgilendiren meselelerle, öte yanda, tarımda üretimin gelişmesi ve devrimin dengesini, zengin köylü ekonomisi problematiğinin tanımlanmasını, kapitalizme yönelik eğilimleri ve kırsal alanlardaki kutuplaşmayı ilgilendiren meselelerin birbiriyle ilişkisini tartışmak için hala da çabaya ihtiyaç vardır. Yukarıdaki tarihsel konulara berrak bir yanıt bulmak 11.Merkez Komitenin 3. Genel Kurulundan sonra yapılan tarımsal ekonomik reformları daha iyi anlamamıza yardım edecektir.

6.3 Mao Zedung'un Devrimci Üsler İnşası Hakkındaki Düşüncesi

Mao Zedung'un devrimci üsler inşası hakkındaki fikri, Mao Zedung ve Ç.K.P ilk kuşak kolektif önderliği tarafından onların, tarımsal devrimci savaş (1927-36) sırasında kırdaki devrimci üsler kurma, Japonya'ya karşı direniş savaşı sürecinde düşman hattının gerisinde Japonya karşıtı üsler inşa etme ve son olarak Kurtuluş savaşı esnasında politik otoriteyi, ekonomiyi, kültürü ve eğitimi güçlendirme pratikleri içinde geliştirilen teorilerden müteşekkildir. Devrimci Üsler, Mao Zedung Düşüncesinin önemli bir parçası olmanın yanında, Mao Zedung Düşüncesine dair araştırmalarda da vazgeçilmez konudur.

Devrimci Üslerin İnşası Üzerine Araştırmalar

Bu konudaki araştırmalar 1940'lı yılların ilk yıllarında başlamıştır. Son 60 yılda araştırmacılar, öncelikle olarak Mao Zedung'un ve Parti Merkez Komitesi'nin yönergelerinin tekrarı ve tanıtımından hareketle, Parti'nin devrimci üsleri kurma pratiğini derinliğine tartışmaya ve fikrin özünü açıklamaya başladılar. Onlar hem kolay hem zor, hem aleni hem de daha temelli meseleleri araştırdılar. Mao Zedung Düşüncesinin diğer unsurlarını araştırma hadisesinde olduğu gibi, bu konudaki bütün temel başarılar son yirmi yılda üretildi.

Yukarıdaki paragrafta söylendiği gibi, bazı Parti liderleri ve teorisyenler Mao Zedung'un devrimci üslerin inşası hakkındaki fikirlerini daha 1940'larda incelemeye başlamışlardı. Mesela, Liu Shaoqi, (1945) Yedinci kongreye sunduğu raporda, Mao Zedung'un devrimci üslerin inşasıyla ilgili fikirlerini gözden geçirip özetleme ve bu fikirleri Mao Zedung Düşüncesi içine yerleştirme çabasıydı. Bundan sonra Zhang Ruxin, Chen Boda ve Parti'nin başka teorisyenleri bu fikri hep, Mao Zedung'a ait olan Çin'in devrimci yolu teorisini açışladıkları sırada, tartıştılar. Fakat onlar fikri yalnızca tanıtıp tekrar ettikleri için onu derinlemesine tartışmamıştı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasını izleyen 17 sene zarfında araştırmacılar ve akademisyenler 1940'lardan daha fazla makale ve kitap ortaya koymakla beraber, o zamanlardaki politik ve ideolojik ortamın etkisiyle, fikri araştırmanın merkezine yine tanıtımı ve tekrarı koyuyorlardı. Bu dönemde Mao Zedung'un seçme eserleri'nin (1-4) yayınlanmasıyla, araştırmacılar ve akademisyenler, Mao Zedung'un devrimci üsleri inşa fikrinden neler öğrendiklerini göstermek adına, çok sayıda makale yayınladılar. Bütün bu makaleler hep bir-örnekti -ilkin Mao Zedung'un makalesini yazdığı tarihsel arkaplanın tanıtımı, daha sonra makalenin özünün tekrarı ve son olarak Mao Zedung'un o makaledeki doğruluğu şüphe götürmez fikrinin kanıtlanması- Kesin olmayan istatistiklere göre, bu süre zarfında "Yeni Demokrasi Üzerine"56, "Örgütlenin" yazısı

üzerine 12, “*Ekonomik Çalışmayı Öğrenmeliyiz*” üzerine 8, “*Japonya Karşısı Savaşta Ekonomik ve Finansal Problemler*” üzerine; 7 “*En Önemli bir Politika*” üzerine 5, “*Ching kang Dağlarındaki Mücadele*” üzerine 4, “*Politika üzerine*” makalesi hakkında 3 ve son olarak “*Ekonomik Çalışmaya Önem Verin*” üzerine 1 makale yayınlanmıştı. Ayrıca bu süreç boyunca düşüncenin anlaşılmasına dönük kitapçıklar da basılmıştır. Yukarıdaki makalelerin Mao Zedung’un eserlerinden öğrendiklerini ortaya koymaya odaklanan yazarları, düşünceyi derinliğine tartışıp analiz edemiyordu. Ayrıca bu dönemde, Çin devrimi üzerine He Ganzhi’nin “Çin’in Modern Devrimi”, Li Xin’in editörlüğünde “Çin Yeni-demokratik Devrimi” v.b. gibi bir kısım ders kitapları da basıldı. Bu kitaplar, çeşitli tarihsel aşamalarda devrimci üslerin Çin Komünist Partisi tarafından nasıl kurulduğunu anlatmıştır. Fakat bu kitaplar hala düşüncenin derinliklerine inemiyordu.

Kültür devriminin on yılı boyunca da [devrimci üslere dair] fikir üzerine araştırmalar ilerlemedi ve aksine bir takım zikzaklar çizdi ve gerilemelere maruz kaldı. Bu; Mao Zedung üzerine kişi kültünün yoğunluğu ve “dörtlü çete” grubunun çarpıtmalarının da sonucuyla, fikir üzerine araştırmalar övme ve yüceltme eksenine girip yoldan çıktı. Zorluklarla ve tehlikeli durumlarla burun buruna kalma pahasına, Zhou Enlai, gibi Parti’nin eski kuşak devrimcilerinin, Parti’nin gerçek tarihini korumak adına, Parti tarihini çarpıtan dörtlü çeteye karşı amansız bir mücadele yürüttükleri de not olarak düşülmelidir. 1975’te Deng Xiaoping Merkez Komitesi’nde görevliyken, Devlet Konseyi’nin yönetimindeki Politik Araştırmalar Merkezi, Mao Zedung’nun “Ekonomik Çalışmaya Önem Ver” ve “Japonya’ya Karşı Savaşta Ekonomik ve Finansal Sorunlar” eserlerinde bulunan, devrimci üslerdeki ekonomik gelişmeler hakkındaki fikirlerini tartışmak için “Devletin ve Parti’nin Çalışmaları Üzerine Bir Değerlendirme” isimli bir çalışmayı, Parti’nin politika ile ekonomi ve devrim ile üretim arasındaki ilişkiyi doğru kavraması ve ekonomik gelişme ve çalışma işine sürekli yakın bir ilgi göstermesi gerekliliğini ortaya koyarak, derledi.

1970’lerin sonu 80’lerin başlarında hatalı olan ideolojik ve politik fikirler düzeltilirken, Ç.K.P’nin tarihi ve Mao Zedung Düşüncesi üzerine araştırmalar yeni tarihsel konjonktür içinde filiz vermeye başladı. Mao Zedung’un devrimci üslerin inşasına dair düşünüşü hakkındaki araştırmalar da, basit tanıtım ve tekrardan öteye geçerek karşılaştırmalı tartışmalar, önceki 40 seneden daha derine ve genişliğine detaylandırmalara dönüştü. Bu gerçek pek çok olguyla kanıtlanabilir.

İlk olarak, yeni tarihsel süreçte Çin devriminin tarihini anlatmak ve Mao Zedung Düşünce’sini öğretmek için basılan kitapların hepsi de [devrimci üslere dair] fikri tanıttı ve tartıştı. Parti Tarihi Araştırmalar Merkezi tarafından derlenen, “Çin Komünist Partisi Tarihi Cilt 1’de üslere dair fikirlerin açıklanıp yorumlandığı bölümler mevcuttur. Mesela “Kırlarda Devrimci Üs Bölgelerinin Yayılması ve Kuvvetlendirilmesi” “Japonya Karşısı Üs Bölgelerini Güçlendirmek İçin Politikalar ve Kistaslar” bunlardan bir kaçıdır. Bunun dışında pek çok 189

başka kitap da Mao Zedung'un konu hakkındaki düşüncelerini detaylandırdı. Hu Sheng tarafından yayına hazırlanan "Çin Komünist Partisinin 70 yıllık pratiği", diğerleriyle birlikte Zheng Derong tarafından hazırlanan "Mao Zedung Düşüncesi Tarihi" (gözden geçirilmiş) ve "Mao Zedung Düşüncesinin Gelişim Tarihçesi, Miao Chuhuang editörlüğünde "MaoZedung Zedung Düşüncesinin tarihsel Gelişimi" Yang Chao ve Bi Jianleng editörlüğünde "MaoZedung Zedung Düşüncesinin", Zang Jingru'nun editörlüğünde "Çin Komünist Partisi'nin İdeolojik Tarihçesi", Jin Chunming editörlüğünde "Mao Zedung Düşüncesinin Gelişim Tarihi", Xiao Gangda editörlüğünde "Mao Zedung'un Ekonomiye Dair Fikirleri Hakkında Araştırma", aynı isimli, Guo Shipin ve Guo Jianning tarafından yazılan kitap ve Yang Chaohin tarafından kaleme alınan "Politik Otorite Üzerine Mao Zedung'nun Fikri Hakkında Araştırma"...

İkinci olarak, ÇKP Merkez Komitesi Tarih Araştırmaları Merkezi ve başka seviyelerdeki pek çok yerel tarih araştırma birimleri birlikte çalışarak, Mao Zedung'un pek çok mektubunu, devrimci üs bölgelerinin inşası hakkındaki telgraflarını ve bu alanlarla ilgili başka birçok mesele hakkındaki tarihi kayıtları içeren bir kısım tarihi belgeyi bastılar. Onların bu ortak çabaları devrimci üs bölgelerinin tarihinin araştırılmasına dönük olarak detaylı ve güvenilir materyal sundu. Bu tarihsel materyal üzerinden bazı araştırmacılar, devrimci üs fikrini derinliğine incelemek, üs fikrinin gelişim tarihini ve devrimci üsleri detaylarıyla tanıtan kitaplar derlediler, üs bölgeleri inşa sürecini yeniden gözden geçirmek için iyi bir temel ortaya koydular. Diğerlerinin yanında, Dai Xiangqin'in editörlüğünde çıkan "Merkezi Devrimci Üs Bölgelerinin Bütün Tarihi" adlı çalışma bu tarz kitaplara tipik bir örnektir.

Üçüncü olarak, eski kuşak içinde o dönem komuta kademesinde olan devrimcilerin yazdıkları otobiyografiler ve hatıratlar üs bölgeleri hakkında pek çok değerli materyali içeriyordu ve düşüncelyi değişik bakış açılarından sunuyordu.

Dördüncü olarak, Parti tarihi araştırmacıları ve öteki akademisyenler düşüncelyi detayında vermek için pek çok kitap ve konu hakkında yaklaşık yüz tane makale yazdılar, onlar devrimci üs fikrini esaslı olarak tartışıp her vechesini araştırdılar.

Devrimci Üsler Üzerine Elde Edilen Temel Teorik Başarılar. Mao'nun Üs Bölgelerinde Hükümet İnşası İle İlgili Görüşleri

Zhang Jingru, Yang Chao ve ötekilerin yukarıda anılan kitaplarının hepsi üs bölgelerde hükümet inşasına dair Mao Zedung'un görüşlerini tanıttılar. Üs bölgelerinde hükümetin inşasına dair Mao Zedung'un görüşleri üç tarihsel döneme ayrıştırılabilir. -tarımsal devrimci savaş dönemi, Japonya'ya karşı direniş savaşı dönemi ve özgürlük savaşı dönemi-.

Tarımsal devrimci savaş esnasında, Mao Zedung'un üs bölgelerinde hükümetin inşasına dair görüşleri aşağıdaki gibidir. İlk olarak, Mao, Çin Sovyet Cumhuriyeti fikrini tarımsal devrimci savaşın erken safhalarında geliştirmişti. Çin Sovyet Cumhuriyeti işçilerin köylülerin ve küçük burjuvaların ittifakına dayalı işçi ve köylülerin demokratik cumhuriyetidir. İşçi, köylü temsilcileri sistemini benimser, hem Cumhuriyet hükümeti yasamayı hem de ve yürütme gücünü elinde bulunduran halkın demokratik diktatörlüğünün yönetimindedir ve demokratik-merkeziyetçiliği hayata geçirir. Politik programı ise aşağıdaki gibidir. Politik olarak, zorluklar içinde çalışan halkın ülkenin efendileri olmasını garanti altına alır. Ekonomik açıdan, Çin'deki emperyalist güçlerin sermayesine el koyar ve feodal toprak ağaları sınıfının arazilerini tarım işçilerine, fakir ve orta köylülüğe paylaştırır. Kapitalist üretimi işçilerin gözetimi altına sokar. Kültürel olarak, çalışan insanların eğitim hakkını güvence altına alır. Etnik ilişkilerde, ulusların eşitliğini ve kendi geleceğini belirleme ilkesini hayata geçirir. Dış ilişkilerde ise yabancı ülkelerle var olan eşit olmayan anlaşmaları iptal edip, yeni ve eşit anlaşmalar imzalar.

İkinci olarak, Mao Zedung, tarımsal devrimci savaşın geç aşamalarında halk cumhuriyeti fikrini ve politikalarını geliştirdi. Halk cumhuriyeti işçilere ve köylülere dayanmaktadır ve emperyalizme ve feodalizme karşı savaşmaya gönüllü bütün sınıfların katılımından müteşekkildir. Ekonomik açıdan ise cumhuriyet sınai gelişimi ve ulusal burjuvazinin ticari girişimlerini ve teşvik eder ve korur. Bu politika Mao Zedung'un Sovyet modelini atıp, Çin'in koşullarıyla uyumlu, halkın demokratik cumhuriyetinin inşasına yönelik teoriler üretmeye başladığına da işaret etmektedir.

Üçüncü olarak, Mao Zedung, tarımsal devrimci savaşın son aşamasında, KUOMINGTANG ile işbirliği içinde birleşik bir demokratik cumhuriyet fikrini ve politikalarını ortaya koydu. Politik sistem noktasında, KUOMINGTANG'nin tek Parti diktatörlüğünün bütün Parti ve tüm sınıfların işbirliğine dayalı demokratik bir hükümete dönüşmesi gerektiğini belirtti. "İşçilerin ve köylülerin demokratik cumhuriyeti kaçınılmaz şekilde, işçi sınıfı, köylülük, küçük burjuvazi ve burjuvazinin ittifakına dayalı burjuva demokratik bir cumhuriyet olan, birleşik demokratik cumhuriyete doğru gelişecektir. Bu hem kapitalizme hem de sosyalizme doğru da yol alabilir ve Ç.K.P bu noktada ikinci alternatif için yoğun bir mücadele sergilemelidir. Ç.K.P; konuşma, toplanma ve örgütlenme özgürlüğünü; politik tutukluların serbest bırakılmasını ve politik Partiler üzerindeki yasakları da kaldırılmasını savunmalıdır. Birleşik demokratik cumhuriyet kurulmasından sonra, devrimci üs bölgeleri cumhuriyetin bir parçası olacak ve buna müteakip Kızıl Ordu ulusal devrimci ordu olarak yeniden organize edilecekti".

Mao Zedung yeni-demokratik devlet kuramını Japonya'ya karşı direniş savaş sürecinde geliştirdi. O, içinde köylülerin ve şehir küçük burjuvalarının önemli bir konuma sahip oldukları, ulusal burjuvazinin de bir müttefik olarak bir parçası olduğu, Çin Proletaryasının önderliğinde Çin'in bütün devrimci sı-

nıflarının birleşik diktatörlüğü çerçevesinde, yeni-demokratik bir cumhuriyettir. Halk meclisleri sistemini benimser ve bunların örgütlenmesinde demokratik-merkeziyetçilik prensibini uygular. Ç.K.P'nin devlet üzerinde mutlak hakimiyeti temelinde, çok partili işbirliği sistemini destekler. Onun hedefi sosyalizmdir.

Bu modelin yanı sıra; Mao Zedung bu süreç zarfında Japonya'ya karşı bir demokratik politik iktidarın inşası hakkında da önemli görüşler geliştirdi, mesela içinde, komünistlerin politik iktidar organlarındaki kurullarda yalnızca 3'te 1 yer işgal edeceğini öngören '3'te 1' ilkesi ve basit yönetim ve daha iyi savaşçı birlikler hakkındaki politikalar gibi...

Mao Zedung kurtuluş savaşı sürecinde (1946-49) halkın demokratik diktatörlüğü kavramını geliştirdi. Başkalarıyla birlikte Zheng Derong'un da editör olduğu 'Mao Zedung Düşüncesinin Tarihi' adlı kitapta, Mao Zedung'un üs bölgelerinde hükümetin inşası üzerine fikirleri iki başlıkta özetlenebilir. Birincisi, demokratik-merkeziyetçiliğin güçlendirilmesi ve halk demokrasisinin genişletilmesi politikasıdır. Üs bölgelerde seçimlerin daha iyi ve düzgün olması noktasında büyük çaba sarf edilmelidir. Halk meclislerine ve üyelerine rollerini tam oynamalarının garantisi sağlanmalı, halkın demokrasi ve öz-yönetim hakları güvenceye alınmalıdır. İkinci olarak, gerici sınıflar üzerindeki diktatörlüğün güçlendirilmesi politikası: onlara demokrasi ve özgürlük hakkı verilmemeli ve karşı devrimci aktivitelerini bastırmak için devrimci güçler ve devrim mahkemeleri kullanılmalıdır.

Yang Qing, 'Mao Zedung ve Merkezi Sovyet Üs Bölgesinin İnşası' adlı yazısında Mao Zedung'un, Sovyet bölgesinde kırmızı politik iktidarın, işçiler, köylüler ve askerler için en geniş demokrasiyi nasıl hayata geçirmesi gerektiği dair düşüncelerini tartışmıştır. Seçilme Mao Zedung'a göre kırmızı politik iktidar sömürülen ve baskı gören bütün halka seçme ve seçilme hakkı vermelidir. Kırmızı politik iktidarın kontrolü altındaki, kasaba ve şehirlerde işçi, köylü ve asker konseyleri, yerel halkla onların düşüncelerini dinlemek için çok yakın ilişkiler kurmalıdır. Kırmızı politik iktidar bütün devrimci halka toplanma, örgütlenme, ifade, yayın ve grev hakkı vermelidir; kırmızı iktidarlar halka daha yakın olmak için, eski idari il, ilçe, kasaba sınırlarını ortadan kaldırmalıdır.

Mao'nun Üs Bölgelerdeki Ekonomik Gelişme Hakkındaki Görüşleri

Çin Komünist Partisi Tarihi birinci cildi Mao Zedung'un üs bölgelerdeki ekonomik gelişme hakkındaki fikirlerine dair derin bir analiz ve karşılaştırmalı detaylar içermektedir. Aşağıda bu analize ve detaylara dair özet bir sunum verilmektedir.

Tarımsal devrimci savaş sürecinde Mao Zedung'un üs bölgelerdeki eko-

gelerde ekonomik gelişmenin prensibi ekonomiyi savaş pratiğini desteklemek için zinde bir biçimde geliştirmek ve halkın yaşam standardını yükseltmek, ekonomi alanında işçi köylü ittifakını pekiştirmek, ekonominin devlet sektörünün özel sektör üzerindeki liderliğini garantiye almasına çaba sarf etmektir. Bütün bunlar aynı zamanda ülkenin sosyalizme doğru gelecekteki ilerlemesinin de ön koşullarını yaratmaktır. Ekonomik gelişmenin odağında tarımsal ve endüstriyel ürünlerin çoğaltılması, kooperatiflerin geliştirilmesi ve dışarıyla ticaretin arttırılması bulunmaktadır.

Üs bölgelerde ekonomi devlet, kooperatif ve özel sektör olmak üzere üç sektörden oluşur. Özel sektör desteklenecek ve cesaretlendirilecektir. Kooperatif ve devlet girişimi koordineli bir şekilde gelişecek ve süreç içinde özel sektöre liderlik yapma konumunu alacaktır. Üs bölgelerdeki finans politikası ise ekonomiyi geliştirerek ve hükümet harcamalarında pratik tasarruflara giderek devlet gelirlerini arttırmaktır. Üs bölgelerinde ticaret prensipleri ise ilkin bölgedeki ihtiyaçları karşılamak ikinci olarak da dışarıyla ticarete bulunmaktadır. Hükümet bir takım vazgeçilmez malların ticaretini doğrudan eline almalıdır. Hükümet personeli kitlelerin iyi durumda olmalarıyla ilgilenmeli ve onlardan kendini soyutlamamalı ve bürokratik çalışma tarzından kaçınmalıdır.

Mao Zedung'un Japonya'ya karşı direniş savaşı sürecinde üs bölgelerdeki ekonomik gelişme hakkındaki değişen önlemleri aşağıdaki içeriğe sahiptir. Ekonomik gelişim için genel prensip "ekonomiyi geliştir, mal talebini güvenceye al"dır. Tarımın, endüstrinin, ticaretin gelişmesi tarıma verilen yüksek öncelikle desteklenmelidir. Kamu ve özel çıkarların ilişkisi noktasında, ilke "Birincisi, hem kamu hem de özel sektöre; ikincisi hem askeri birliklere hem de sivillere birlikte önem vermektir." Üst ve alt kademe yönetim aygıtları arasında, birleşmiş liderlik ve ademi-merkeziyetçi yönetim" ilkesi yüksek tutulmalıdır. Üretim ve tüketim arasındaki ilişki bağlamında "tasarruflu ol ve üretimde sıkı çalış" ilkesi hayata geçirilmelidir. Bireysel mülkiyet temelinde; gönüllülük ve karşılıklı yarar ilkesi ile tarımda kolektif çalışma ve iş yönetme tarzı cesaretlendirilmelidir.

"Mao Zedung'un Ekonomiye Dair Düşünüşü Hakkında Araştırma" adlı kitabında Xiao Gongda Mao Zedung'un bütün bir yeni-demokratik devrim dönemleri boyunca üs bölgelerde ekonomik gelişme hakkındaki fikirlerini aşağıdaki cümlelerde özetlemiştir: "Ekonomik gelişme merkezi görev olan devrimci savaşın yörüngesinde olmalıdır. Ekonomiyi geliştirmenin amacı savaş pratiğini desteklemek ve halkın yaşam standardını yükseltmektir. Ekonomik gelişmenin odağı tarımsal ve sınai üretimi arttırmak, dışarıyla ticareti genişletmek ve kooperatifleri geliştirmektir. Üs bölgelerdeki ekonomi devlet, kooperatif ve özel sektör olmak üzere üç sektörden oluşur. Ekonomi bir plana göre geliştirilmelidir. Ekonomiyi geliştirmek için prensipler "ekonomiyi geliştirme, mal talebini güvenceye alma", "birleşmiş önderlik ile ademi-merkeziyetçi yönetim yapısını birleştirmek", "Birincisi, hem kamu hem de özel sektöre; ikincisi hem askeri birliklere hem de sivillere birlikte önem vermek ". "tasarruflu 193

ol ve üretimde sıkı çalış" ilkesi uygulanmıştır. Üs bölgeleri ekonomide esasta kendi çabalarına dayanmalıdır, tabii ki dışardan yardım olanaklarının garanti altında olması da gözden kaçmamalıdır.

Yukarıda anılan kitaplar arasında, Guo Shiping ve Guo Jianning'in "Mao Zedung'un ekonomiye dair düşüncesi hakkında araştırma" kitabı MaoZedung'un üs bölgelerdeki ekonomik gelişme hakkında, en fazla detayı ve her yöne derinliği sağlamıştır. Kitaptaki "Üs bölgelerde ekonomik idare" isimli dördüncü bölüm, MaoZedung'un üs bölgelerdeki ekonomik gelişme hakkındaki fikirlerini 5 veçhede özetlemiştir: Ekonomik ve finansal idare konusunda "Birleşmiş liderlik, yaygın idare" ilkesi, "ekonomiyi hayata geçir ve israfla savaş" ilkesine sadık ol, "bağımsız ekonomik hesap" ilkesini uygula, ihtiyaçları karşılamak için üretimi destekle, insanların iyi olmaları konusunda ilgili ol ve onların devrim ve üretim için heyecanlarını canlı tut.

Mao'nun Üs Bölgelerinde Kültür ve Eğitimle İlgili Görüşleri

Dong Chuncai'nın "Devrimci Üs Bölgelerinde Eğitim Alanındaki Gelişmelerin Tarihi" adlı kitabında, Mao Zedung'un üs bölgelerindeki kültür ve eğitimle ilgili gelişmeler hakkındaki fikirlerini karşılaştırmalı ve sistematik olarak açıklayıp yorumlamıştır. Daha önce anılan Yang Chao, Zhang Jingru ve diğerlerinin kaleme aldığı eserler de bu fikirleri tartışmıştır.

Diğerleriyle birlikte Zheng Derong tarafından editörlüğü yapılan "Mao Zedung Düşüncesi Tarihi" adlı esere göre, Mao Zedung, üs bölgelerdeki kültürel ve eğitsel gelişme hakkında aşağıdaki temel prensipleri geliştirmiştir. Sömürülen çalışan kitleleri komünizm ruhuyla eğit; kültürü ve eğitimi devrimci savaşın ve sınıf mücadelesinin ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde güçlü bir şekilde geliştir; eğitimi ve çalışmayı birleştirerek geniş kitleleri uygar ve mutlu insanların oluşturduğu bir nesle dönüştür. Üs bölgelerinde kültürel ve eğitsel gelişme noktasında temel ödevler: zorunlu eğitimi sağlamak ve sosyal eğitimi yükseltmek; okuma yazma bilmemenin kökünü kazımayı hedefle; devrime ve kalkınmaya önderlik yapabilecek çok sayıda kadro yetiştir; aydınları Çin devrimine, kültür ve eğitimin gelişmesine hizmet etmeleri için kazan.,

Japonya'ya karşı direniş savaşı sürecinde (1935-44) Mao Zedung, üs bölgelerindeki kültürel ve eğitsel gelişme hakkında aşağıdaki temel prensipleri geliştirmiştir: Kültürel çalışma Çin devriminde ve inşa çalışmalarında önemli bir rol oynayacaktır; Ç.K.P'nin bu işler konudaki temel prensibi, ulusal, bilimsel bir kitle kültürü geliştirmek, geçmişin bugüne hizmet etmesini sağlamak anlayışı ve yabancı kültür ürünlerinin Çin'in gereksinimlerine hizmet etmesi, Edebiyat ve sanatın işçilerin, köylülerin ve askerlerin ihtiyaçlarına hizmet etmesi; aydınların Çin devriminde ve kalkınmada önemli rol oynamalarının sağlanması. Ç.K.P'nin aydınlara karşı temel politikası onlarla birleşmek, kritiğe tabii tutmak eğitmek ve dönüştürmektir.

Diğerlerinin yanında, Yan Hongyuan tarafından yayına hazırlanan "Mao

Zedung Düşüncesinin Bütünsel Tarihi” adlı kitaba göre, Mao Zedung’un Japonya’ya karşı kurulan üs bölgelerindeki kültürel gelişme hakkındaki fikirleri aşağıdaki içeriğe sahiptir. İlk olarak Mao, aydınları ve kültürel çalışmayı küçümseyen eğilimleri düzeltti ve kararlılıkla onların Çin devrimi içindeki önemini olumladı.. İkinci olarak, ulusal, bilimsel ve yeni-demokratik bir kitle kültürü geliştirmeyi önerdi. Üçüncü olarak da edebiyat ve sanatın; işçilerin, köylülerin ve askerlerin hizmetinde olması gerektiğini ortaya koydu.

Bunların dışında, Xiangtan’da 1989 Aralık ayının ortasında yapılan, “Mao-Zedung’un Eğitim Hakkındaki Fikri” adlı sempozyumda Mao Zedung’nun üs bölgelerindeki kültürel ve eğitsel gelişme hakkındaki düşünceleri bütün yönleriyle tartışıldı ve sempozyum boyunca bazı akademik makaleler yayınlandı.

Devrimci Üsler Hakkındaki Araştırmaların Gelişme Yönü

Mao Zedung’un devrimci üs bölgeleri kurma fikri üzerine araştırma noktasında, araştırmacılar çeşitli araştırma teknikleri geliştirip geniş miktarda sonuç ürettiler. Bununla birlikte hala genel olarak araştırmada tanıtmaya ve özetleme noktasında odaklanmakta, pek azı daha derine inmektedir. Genellikle daha özgün yönleri üzerine tartışıyorlar. Bütün bunlar araştırmaların güçlendirilmesi ve daha iyi hale getirilmesi ihtiyacını gözler önüne sermektedir. Öncelikle düşüncelerin nasıl ilerlediği ve geliştiğini araştırma noktasında daha fazla çabaya ihtiyaç vardır. Üs bölgelerinin oluştuğu, geliştiği ve genişlediği değişik tarihsel dönemlerde, bu düşünce doğuş, gelişme ve olgunlaşma noktasında tarihsel bir süreçten geçti. Bu tarihsel süreci yöneten yasayı bulmak ve fikrin mantıksal gelişimini yeniden gözden geçirmek şüphesiz, araştırmayı derinleştirmek için çok önemlidir. İkinci olarak, bütünsel bir kavrayış ve araştırma güçlendirilmelidir. Devrimci üsler bilimsel teorilerden oluşmuş tam bir sistemdir. Mao Zedung’un “Çin’in devrimci yolu teorisi” ile üs bölgeleri düşüncesi arasındaki bağlantıyı incelemeye daha büyük bir dikkat vermelidirler. Bu düşünce basitçe silahlı güçler tarafından, işçilerin ve köylülerin bağımsız rejimlerinin kurulması teorisinin bir parçası olarak görülmemelidir.. Aksine bu düşünce Çin’in devrimci yolu teorisinin daha geniş bağlamında incelenmelidir. Mao Zedung’un, kırdan şehirleri kuşatma şeklinde bir devrimci yol teorisi içinde, üs bölgelerinin stratejik bir rol oynadığını düşündüğü dikkate alınırsa bu bağlantı üzerinde daha fazla araştırmaya gerek olması olağandır. Böyle bir çalışma Çin’in izlediği devrimci yol teorisini daha iyi aydınlatılabilir.

6.4 Halkın Demokratik Diktatörlüğü Teorisi Üzerine

Demokratik halk diktatörlüğü, Mao Zedung Düşüncesinin önemli bir ögesi olmasının yanında Çin devriminin temel tecrübesi ve ana programıdır. Halkın demokratik diktatörlüğü hakkındaki incelemeler aşağıdaki ürünleri vermiştir.

Teorinin Biçimlenmesi ve Gelişimi

Birinci düşünce teorinin, işçilerin ve köylülerin demokratik diktatörlüğünden, halkın demokratik diktatörlüğüne evrilirken tarihsel bir süreçten geçtiğini söylemektedir. 1925 yılının kışında, Mao Zedung şunları söylemiştir, “içinde bulunduğumuz bu durumda sömürge ve yarı-sömürge ülkelerindeki devrim, küçük burjuvazi, yarı-proletarya ve proletarya tarafından ortaklaşa yapılacak bir devrimdir. Devrimin amacı devrimci halkın birleşik yönettiği bir ülkenin inşasıdır. Mao Zedung’un yeni-demokratik bir cumhuriyet kurma konusundaki başlangıç fikri olan ve ona ait olan halkın demokratik diktatörlüğü teorisinin bazı temel unsurlarını açıklayan bu ifadesi, teorinin başlangıcını işaretler.

Ç.K.P 1928’de Moskova’da yapılan 6. Ulusal Kongresinde 1927’de ulusal devrimin akamete uğramasının ardından, deneyimlerini gözden geçirdi ve devrimci üs bölgelerinde işçi ve köylülerin demokratik, politik iktidarını inşa etmeye karar verdi. Kasım 1931’de kurulan Çin Sovyet Cumhuriyeti Geçici Hükümeti aslında, işçi-köylü demokratik diktatörlüğü devletiydi. 1935 yılının Aralık ayında Wayaobao toplantısında Ç.K.P, sloganını “işçiler ve köylüler cumhuriyeti”nden “halk cumhuriyeti”ne değiştirdi. 25 Ağustos 1936 da ise “halkın cumhuriyeti” terimini yerine “demokratik cumhuriyet” ifadesini ikame etti. Ocak 1940’ta Mao Zedung, “Yeni Demokrasi Üzerine” adlı makalesinde yeni demokratik cumhuriyet kurma fikrini ortaya koydu. Şöyle diyordu, “bütün devrimci sınıfların birleşik diktatörlüğü bazındaki devler sistemi ve demokratik-merkeziyetçilik bazında hükümet sistemi yeni demokrasinin, yeni demokratik cumhuriyetin ve Japonya karşıtı birleşik cephenin cumhuriyetinin politikasını oluşturmaktadırlar”. Haziran 1949’da Mao Zedung, yeni demokrasi teorisinin biçimlenmiş tam hali olan, halkın demokratik diktatörlüğü teorisini tüm açıklığıyla sergilemek için “*Halkın Demokratik Diktatörlüğü Üzerine*” adlı makaleyi yayınladı.

İkinci görüş, teorinin bu biçimlenmiş halini işaretleyen “*Halkın Demokratik Diktatörlüğü Üzerine*” makalesi konusunda saptamayı doğru bulmakla birlikte, teorinin ortaya çıkışı noktasında farklı bir bakış açısına sahiptir. Zhang Xipo’ya göre, Mao Zedung teoriye yönelik ilk tartışmalarını 1927’de yayınlanan, halkın demokratik diktatörlüğü teorisinin temellerini de atan, “*Hunan’daki Köylü Hareketine Dair bir Araştırma Hakkında Rapor*”adlı makalesinde yapmaktadır.

“Mao Zedung Düşüncesi” adlı eserinde, başka yazarlara ek olarak, Zheng De-rong da tarımsal devrim savaşı sırasında üs bölgelerindeki politik iktidarın, işçi ve köylülerin demokratik diktatörlüğü ve Ç.K.P’nin önderliğinde işçilerin, köylülerin, kent küçük burjuvazisinin birleşik diktatörlüğü olduğunu, bunun, Japonya karşıtı birleşik cephenin kurulmasının ardından “halkın demokratik diktatörlüğü” kavramına evrildiğini ve Ç.K.P’nin buna müteakip sloganını, “işçi-köylü cumhuriyetinden” “halkın cumhuriyetine” dönüştürdüğünü söylemektedir.

1981’deki “Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan İtibaren Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar’a Ek Dipnotlar” belgesine göre, Mao Zedung “Gençlik Hareketinin Yönelimi” adlı 1939 tarihli makaleyi yazıp, “halkın demokratik cumhuriyeti”nin ve “halk demokrasisi”nin kurulmasını ileri sürdüğü zaman, işçi-köylü demokratik cumhuriyeti ifadesi de halkın demokratik diktatörlüğüne dönüştürmüştür ve kavram ilerletilmiştir.

“Mao Zedung’un Japonya’ya Karşı Ulusal Birleşik Cephe Politik İktidarı Hakkındaki Çalışmalarının Bir Kez Daha Okunmasından Sonraki Kavrayış” adlı yazısında Xiao Yongqing, işçi ve köylülerin demokratik cumhuriyeti ve halkın demokratik cumhuriyetinin arasında bir de proletaryanın önderliğinde ulusal hainlere ve gericilere karşı devrimci sınıfların diktatörlüğü olan, Japonya’ya karşı ulusal birleşik cephe politik iktidarı bulunmaktadır daha sonra bu politik güç, kurtuluş savaşı süreci içinde halkın demokratik diktatörlüğüne evrilmiştir.

Üçüncü görüş, sahipleri ise “Halkın demokratik diktatörlüğü üzerine” adlı makalenin, bu teori hakkındaki sistematik serimlemeyi yaptığına inanmaktadır. Fakat teori daha sonra daha da geliştirilmiştir. Mao Zedung 1957’de Ç.K.P’nin, halk ile halkın düşmanları ve halkın kendi içindeki olmak üzere iki farklı karakterde olan çelişkinin ayrımını net biçimde yapmasının ve doğru ele almasının önemini vurgulamak için “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması” adlı makalesini yazmıştı. Bu makaledeki fikirler de halkın demokratik diktatörlüğü teorisinin bir parçası olarak görülmelidir. Bunun yanında, teorisinin Parti’nin 11. Merkez Komitesi Plenumundan sonra da geliştirildiği de görülmeli ve bu dönem de incelenmelidir. Bu dönemle ilgili incelemeler hala zayıftır.

Halkın Demokratik Diktatörlüğü Teorisinin Sistematiği ve Ana İçeriği

Bu bağlamda da, araştırmacılar iki gruba bölünmüşlerdir. Bir grup için bu teori yeni-demokratik devletin ve yeni demokrasiden sosyalizme geçiş sürecinin ihtiyacı olan politik iktidar ile ilgili bir teoridir. Diğer grup için, hem yeni-demokratik topluma hem de sosyalist topluma uygulanabilecek bir teoridir.

Yeni-demokratik devletin ve politik iktidarın teorisi olarak halkın demokratik diktatörlüğü aşağıdaki düşünceleri içerir: 1) halkın demokratik diktatör-

lülü, esnektir ve devrime uyumlu olarak, yeni demokratik devlette devlet gücünü kullanır. 2) Ç.K.P'nin aracılığıyla işçi sınıfının önderliğinde yürütülür ve işçi-köylü ittifakı üzerinde yükselir 3) Halk için demokrasi uygulanmalı, gerici-ler üzerinde uygulanacak diktatörlük koordine edilmelidir. 4) Ulusal burjuvazi halk kategorisi içindedir ve diktatörlüğün hedefi değildir. 5) Ç.K.P'nin önderliğinde çok Partili bir işbirliği ve bu partiler arasında politik danışmalar sistemini ve örgütsel alanda demokratik-merkeziyetçilik ilkesini uygular 6) halk kongre-leri sistemini benimser ve örgütsel alanda demokratik-merkeziyetçilik ilkesini hayata geçirir. 7) uluslararası alanda devrimci güçlerle birleşmelidir.

Wang Yunguang tarafından yayına hazırlanan Sosyalist Politikalar (Halk Yayınları, 1995) adlı kitaba göre halkın demokratik diktatörlüğü yeni-demo-kratik toplumla sosyalist toplum arasında köprüdür. Kitap bu görüşü şu şe- kilde özetlemektedir: 1) Halkın demokratik diktatörlüğü, çekirdeği Ç.K.P olan, işçi sınıfının önderliğinde devlet gücünü kullanır ve Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Zedung Düşünce'sini yönlendirici ideoloji olarak kabul eder. 2) Halkın demokratik diktatörlüğü, işçilerin ve köylülerin ittifakına dayanır. 3) Demokrasi ve diktatörlüğün diyalektik birliğidir 4) İki tarihi görevi omuzla- mıştır: demokratik devrim ve sosyalist devrim ve sosyalizmin inşası 5) Prole- taryayı, ezilen ulusları ve dünyanın bütün halklarını birleştirme ilkesine sahip çıkmalı ve uygulamalı uluslararası devrimci güçlerle mutlaka birleşmelidir.

Farklı Tarihsel Süreçlerde Halkın Demokratik Diktatörlüğünün Doğası

Genellikle araştırmacılar Çin'de halkın demokratik diktatörlüğünün iki temel aşamadan geçtiği konusunda hemfikirdirler; demokratik devrim ve sos- yalist devrim... Fakat onlar, bu iki aşama içinde farklı doğası olduğu hakkında birbirinden farklı düşünmektedirler.

Halk Cumhuriyeti Öncesi Üs Bölgelerinde Politik İktidarın Doğası

Bazı araştırmacılara göre demokratik devrim dönemi boyunca üs bölge- lerdeki politik iktidar özünde, bir işçi-köylü demokratik diktatörlüğüdür. Bir kısım başka araştırmacı ise bu fikre katılmamaktadır. Onlara göre, (1927-35) tarımsal devrim savaşı sürecinde bir işçi-köylü demokratik diktatörlüğüydü, Japonya'ya karşı direniş savaşı sürecinde ise, Japonya karşıtı ulusal birleşik cephenin politik iktidarı, (1946-49) kurtuluş savaşı boyunca da emperyalizme, feodalizme ve bürokratik-kapitalizme karşı halkın demokratik diktatörlü- güydü.

Araştırmacılar ayrıca, demokratik ve sosyalist devrim gibi ikili bir görevi olan halkın demokratik diktatörlüğünün, dolayısıyla ikili bir karakter taşıdığını demokratik devrim döneminde de proletarya diktatörlüğü veya sosyalizmin özelliklerini gösterdiğini ileri sürmektedirler. Çünkü birinci olarak, o, işçi sınıfı ve onun Partisinin önderliği altındaydı, ikinci olarak, kararlı bir şekilde bürokratik kapitalizmin ortadan kaldırmak ve onun varlıklarına el koymak için mücadele ediyordu, üçüncü olarak, sosyalizme ve proletarya diktatörlüğüne doğru yürüyordu ve dördüncü olarak, Sovyetlerin başını çektiği sosyalist kampın bir parçasıydı

Halk Cumhuriyeti Sonrası Halkın Demokratik Diktatörlüğünün yapısı

Araştırmacılar onun genel olarak, özünde proletarya diktatörlüğü olduğuna inanmaktadırlar. Hatta onların “halkın demokratik diktatörlüğü” terimini kullanmadıkları bir dönem bile olmuştur. Bazı araştırmacılara göre, halkın demokratik diktatörlüğü, Yeni Çin’in henüz ilk zamanlarında, ülkenin, ekonomisini canlandırmayı ve henüz tamamlanmamış yeni-demokratik görevleri tamamlamayı amaçladığı bir ortamda, çeşitli farklı sınıfların birleşiminden oluşan birleşik yeni-demokratik bir diktatörlüktü. Fakat 1953 yılında ülkede sınıfları ortadan kaldırmak ve yeni sosyalist düzeni kurmak için yoğun bir dönüşüm hamlesi başlatıldığında, halkın demokratik cumhuriyeti proletarya diktatörlüğüne dönüşmüştü.

Halkın Demokratik Diktatörlüğünün Tarihsel Konumu ve Rolü

Halkın demokratik diktatörlüğü geçmişten günümüze yeni-demokratik devrim, sosyalist devrim ve sosyalist inşaa süreçlerinden geçti. Ve değişik tarihsel dönemlerde değişik tarihsel sorumlulukları omuzladı. Miao Chuhuang tarafından yayına hazırlanan “Mao Zedung Düşüncesinin Tarihsel Gelişimi” adlı kitap, halkın demokratik diktatörlüğünün tarihsel konumunu ve rolünü şöyle açıklamaktadır: halkın demokratik diktatörlüğü “Ç.K.P tarafından gerek zaferler gerekse yenilgiler noktasında devrim tecrübesinin gözden geçirilmesine dayanarak, yeni-demokratik bir devletle iktidarı kullanmak için yaratılmıştı, daha sonra ülke yeni-demokrasiden sosyalizme doğru ilerlerken ise halkın demokratik diktatörlüğü proletarya diktatörlüğüne dönüştü; halkın demokratik diktatörlüğünü Ç.K.P’nin asgari programıyla azami programını birbirine bağlamıştı.”

Teorinin Marksist Proletarya Diktatörlüğü Teorisi İle İlişkisi

Pek çok araştırmacı Mao Zedung'un halkın demokratik diktatörlüğünün özünde proletarya diktatörlüğü teorisi olduğunu belirtmektedirler. Onların bu konudaki tezleri aşağıdaki sebeplere dayanmaktadır. İlk olarak, öncü güç noktasından bakılınca; Mao Zedung tarafından ileri sürüldüğü üzere, halkın demokratik diktatörlüğünde öncü güç işçi sınıfıydı ve bu Marks ve Engels tarafından savunulduğu şekliyle proletarya diktatörlüğü kuramındaki öncü güç olan proletarya ile esas olarak aynıydı. İkinci olarak, işçi köylü ittifakı perspektifinden; Mao Zedung'un, önerdiği halkın demokratik diktatörlüğü, köylülüğün nüfusun çoğunluğunu oluşturduğu Çin'de işçi köylü ittifakına dayanmalıdır fikri, Marks ve Engels'in proletaryanın önderliğini garantiye alma ihtiyacından dolayı hayat bulan işçilerin ve köylülerin ittifakı fikriyle bir ve aynıdır. Üçüncü olarak; demokrasi ve diktatörlüğün diyalektik birliği noktasından; Marks ve Engels tarafından savunulan proletarya diktatörlüğünde, demokrasi proletarya içindir, diktatörlük ise düşman üzerindedir. Demokrasi ve diktatörlük birbirini tamamlayıcı kaçınılmaz bir birlik oluştururlar. Benzer şekilde Mao Zedung da proletarya diktatörlüğünü sağlamlaştırmak, politik gücü kalıcılaştırmak ve gerici güçlerin tekrar sahne almasını engellemek için geniş bir halk demokrasisinin yerleştirilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bundan dolayı halkın demokratik diktatörlüğü ve proletarya diktatörlüğü özde aynıdırlar. Dördüncü olarak, hem halk diktatörlüğü hem de proletarya diktatörlüğü proletaryanın politik gücünü korumak, üretici güçleri geliştirmek, sınıfları ortadan kaldırmak ve komünizmi gerçekleştirmek amaçlarını içerir ve aynı tarihsel ideali ve görevi üstlenmiştir.

Halkın Demokratik Diktatörlüğü Teorisinin Katkıları

Araştırmacılar, halkın demokratik diktatörlüğünün Marksist proletarya teorisinin bir devamı olduğunu tartışırken aynı zamanda bu teorinin, proletarya diktatörlüğü teorisine ne gibi ilerletici öğeler kattığını da araştırmışlardır.

Bazı araştırmacılara göre, halkın demokratik diktatörlüğü; Marksist proletarya diktatörlüğü teorisini aşağıdaki noktalarda geliştirmiştir: teori ulusal burjuvaziyi halkın bir parçası olarak görür, diktatörlüğün bir hedefi olarak değil; o Ç.K.P'nin önderliğinde çok partili işbirliği sistemini ve bunlar arasında politik danışma sistemini hayata geçirir; halk meclisleri sistemini benimser ve demokratik-merkeziyetçilik ilkesini uygular.

"Mao Zedung'un Halkın Demokratik Diktatörlüğü Teorisi'nin Katkıları Proletarya Diktatörlüğü Teorisine Katkıları" adlı, Nankai Felsefe-Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi'nde, yayınlanan yazısında (No. 6, 1983) Wang Shizheng iki teoriyi birbiriyle karşılaştırmaktaydı ve halkın demokratik diktatörlüğü teo-

risinin proletarya diktatörlüğünü şu noktalarda geliştirdiğini belirtiyordu; 1) Teori bir yandan, sosyalizmle uzlaşmaz çelişki içindeki bütün güçlere karşı diktatörlük temelindeki Marksist evrensel ilkeye bağlıken, öte yandan ulusal burjuvaziye karşı tutum noktasında yaratıcı bir şekilde somut politikalar formüle etti. 2) Yaratıcı bir şekilde Ç.K.P yönetimi altında yeni birçok Partili işbirliği sistemini uyguladı, bunu yaparken proletarya diktatörlüğünün ruhu proletarya Partisinin önderliğidir şeklindeki Marksist ilkeyi de takip etti. 3) Yaratıcı bir şekilde sosyalist toplumda iki tip çelişki arasında kesin bir ayırım yapmanın ve onları doğru olarak ele almanın teorisini geliştirdi böylece Marksist proletarya diktatörlüğü kuramını daha tam hale getirdi.

Fu Hesheng ise Mao Zedung'un, Lenin'in İşçi ve Köylülerin Demokratik Diktatörlüğü teorisini nasıl geliştirdiğini incelemek için, "Mao Zedung işçi Köylü Demokratik Diktatörlüğü Teorisini Nasıl Uyguladı" başlıklı bir makale kaleme almıştır. Ona göre, Mao Zedung'un yaratıcı katkısı temel olarak şu şekillerde kendini göstermektedir: Birincisi, Mao, şehirleri kırlardan kuşatmanın ve silahlı güçlerle devlet iktidarını ele geçirmenin teorisini geliştirdi; İkincisi; politik iktidarı inşa görevi ile üç diğer görevi birleştirdi ve silahlı mücadeleyi ve köylü devrimini yürütme ve kırlarda üs bölgeleri inşa etmeyi- dört görevi birbirine eklemledi. Üçüncüsü; işçi ve köylülerin politik iktidarına işçiler, köylüler dışında kent küçük burjuvazisi, ulusal burjuvazinin ve hatta belirli bir dönemde belirli özel durumlarda komprador sınıfının bazı bölümlerinin katılabileceğini savundu.

Halkın demokratik diktatörlüğü teorisi; Yeni Çin devleti ve hükümet sistemiyle ilgili bir alan olduğundan dolayı, araştırmacılar genellikle bu teoriyi tasvir etmeye ve anlatmaya odaklanmaktadırlar. Kanımca onların bu teori üzerine araştırmaları akademik araştırmadan ziyade tanıtım amaçlı olmaktadır.

Kaynakça

Shi Zhongquan, Mao Zedung'un Güç Araştırması, Çin Komünist Partisi Yayın Evi, Pekin, 1990.

Bo Yibo, Önemli Kararların ve Konuların Revizyonu, 1. Cilt ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Yayın Evi, Pekin, 1991.

Lu Zhenxiang, "Kapitalist Gelişim Aşamasını Atlama Teorisi'nin Uygulanışı ve Gelişimi", Çin Komünist Partisi Araştırmaları, 1991(3).

Yang Kuisong, "The Reason Mao Zedong Abandoned New Democracy—the Rus Modelinin Etkisi," Modern Çin Tarih Araştırmaları, 1997(4).

Pang Song, "Zhou Enlai'nin Sosyalizme Geçiş Üzerine Düşünceleri," Çin Komünist Partisi Tarihi Üzerine Araştırmalar, 1998(1).

Gu Hongliang, "Mao Zedung'un Ideas Yeni Demokratik Toplum Düşüncesi ve Kulandığı Metodoloji," Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları, 1998(4).

Hu Sheng, "Mao Zedong'un Yeni Demokrasi'sinin Yeniden Değerlendirilmesi," Çin'deki Sosyal Bilimler, 1999(3).

Li Anzeng, "Geçiş Dönemi'ndeki Ana Çizgi ve Yeni Demokratik Toplum Teorisi," ÇKP Tarihi Öğretimi ve Araştırmaları, 1999(6).

Wang Zhi and Wen Hongyu, "Yeni Demokratik Toplum Teorisi Nasıl Ortaya Çıktı ve Ondan Nasıl Vazgeçildi?," Parti Edebiyatı, 2000(1).

Kong Yongsong, Çin Komünist Partisi'nin Toprak Politikası'nın Gelişimi, Jiangxi Halk Yayın Evi, Nançang, 1987.

Zhao Xiaomin (ed.), Çin Tarım Reformu'nun Tarihi, Halk Yayın Evi, Beijing, 1990.

Guo Dehong, Modern Çin'deki Köylü ve Toprak Sorunu'nu Üzerine Araştırma, Qingdao Yayın Evi, Qingdao, 1993.

Du Runsheng, "Çin Tarım Hareketi Üzerine," Çin Komünist Partisi Tarihi Üzerine Araştırmalar, 1996 (6).

Du Jing, "Çin'in Tarım Reformu Hakkındaki Araştırmalardaki Önemli Sorular," Çin'deki Sosyal Bilimler, 1992(1).

Xu Li, "Partimizin Kırsal Mücadelede Zengin Köylülere Uyguladığı Politikalar," Anhui Tarih Yazımı Araştırmaları, 1988(10).

Lin Qiang, "Mao Zedong ve Çin Köylü Sorunu," Çin Komünist Partisi Tarihi Üzerine Araştırmalar, 1993(3).

Wang Jing, "Köylü Sorunu'nda Tarihsel Esinlenme," The World of Survey and Research, 1998(4).

Zheng Zhiting, "Kurtuluş Savaşı sırasındaki Tarım Reformu'nun Tarihsel Rolü üzerine İncelemeler," Guicu Sosyal Bilimler, 1998(3).

Parti Tarihi Araştırmaları Merkezi, Çin Komünist Partisi Tarihi, Çin Komünist Partisi Yayın Evi, Pekin, 1991.

Wang Chaobin, Mao Zedong'un Politik Kuvvet Üzerine Düşünceleri'nin Araştırmaları, Çin Komünist Partisi Yayın Evi, Pekin, 1997.

Guo Shiping and Guo Jianning, Mao Zedong'un Ekonomi Üzerine Düşünceleri'nin Araştırmaları, Çinghay Halk Yayın Evi, Şining, 1991.

Yang Chao and Bi Jianheng (derl.), Mao Zedong Düşüncesi Tarihi'nin Araştırması, Siçuan Halk Yayın Evi, Çengdu, I. Cilt, 1991.

Zheng Derong and Huang Jingfang, Mao Zedong Düşüncesi Tarihi (Yeni), Gansu Halk Yayın Evi, Lancu, 1990.

Shi Zhongquan (derl.), Mao Zedong Araştırmaları'nın Revizyon'u, Parti Edebiyatı Merkezi Yayınevi, Pekin, 1992.

Zheng Yiling, Mao Zedong'un Köylü Sorunu Üzerine Teorisi'nin Araştırılması, Xiamen Üniversitesi Yayınları, Şiyamen, 1999.

Wang Tianwen, Wang Demu, and Li Yifan, Mao Zedong Düşüncesi'ne Giriş, Henan Üniversitesi Yayınları, Kayfeng, 1994.

Yang Qing, "Mao Zedong ve Merkez Soviet Asya Bölgesi'nin Yapılanması," bkz. Liu Jingyu and Wang Xiuxin (derl.), Mao Zedong ve Çin'e Özgün Demokratik Devrim, Çin Komünist Partisi Yayın Evi, Pekin, Beijing, 1993.

Chao Feng and Li Junru, Mao Zedong Düşüncesi Araştırmaları'nın Tüm Eserleri, Şanghay Halk Yayın Evi, Şanghay, 1993.

Zheng Derong and Bai Fulin (derl.), Mao Zedong Düşüncesi'nin Gelişimi'nin Tarihi, Jilin Üniversitesi Yayınları, Çangçun, 1990.

Wang Yunguang, Sosyalist Politikalar, Halk Yayın Evi, Pekin, 1995.

Wang Shizheng, "Mao Zedong'un Halk Diktatörlüğü Teorisi, Proleterya Diktatörlüğü Teorisini çok zenginleştirdi," Nankai Dergisi (Felsefe, Edebiyat, Sosyal Bilimler), 1983(6).

Fu Hesheng, "Mao Zedong, İşçi ve Köylülerin Demokratik Diktatörlüğü Teorisi'ni nasıl uyguladı ve geliştirdi?," Çin Komünist Partisi Tarihi Üzerine Araştırmalar, 1984(3).

Başlık 7

Sosyalist Devrim Teorisi Üzerine

1980'lerden bu yana Çin'in sosyalist reform ve açılım politikası hızla ilerledikçe, çok sayıda araştırmacı ve akademisyen Ç.K.P'nin sosyalist devrim teori ve pratiğini incelemeye başladılar. Birçok kitap ve tez yayınladılar ve bazı yeni fikirler geliştirdiler. Bu araştırmalar temel olarak şu konulara odaklanmıştır: Yeni demokrasiden sosyalizme geçiş teorisi; Ç.K.P'nin geçiş önemindeki temel çizgisinin değerlendirilmesi; sosyalist dönüşüm sürecinin değerlendirilmesi ve sosyalist dönüşüm ile sosyalist reform arasındaki ilişki...

7.1 Yeni Demokrasiden Sosyalizme Geçiş Teorisi Üzerine

Çin,1949 Ekiminden 1956'ya kadar olan dönemde yeni demokratik bir toplumdan sosyalist topluma barışçıl bir şekilde geçişi tamamlamıştır. Araştırmacılar, bu geçiş döneminde Liu Shaoqi'nin yeni demokrasinin kurulması ve Mao Zedong'un yeni demokratik toplum konusunda değişken tavrı gibi çeşitli tarihsel sorunları incelemede gösterdikleri çabalarla, kayda değer başarılar elde etmişlerdir.

Yeni Demokratik Toplumdan Sosyalist Topluma Geçişin Tarihsel Aşamaları

Bazı araştırmacılar Çin'in yeni demokratik toplumdan sosyalist topluma geçişi dört aşamada tamamlandığına inanmaktadırlar.

Birinci aşama, Mart 1949 daki Ç.K.P Merkez Komitesinin İkinci Plenu- 203

mundan Ekim 1949 da Yeni Çin'in kuruluşuna kadardır; bu dönem geçiş için hazırlık dönemi idi. Birinci olarak Çin Komünist Partisi ilk defa bu Plenumda Partinin yeni demokrasiden sosyalizme ilerlemesi ve ülkenin bir tarım ülkesinden sanayi ülkesine ve yeni demokratik devletten sosyalist bir devlete dönüşmesi gerektiğini açıkça ortaya koydu. İkinci olarak Parti, bu Plenumda Çin'in içinde bulunduğu şartları daha iyi bir şekilde kavramıştı. Mao Zedong, yeni demokratik toplumda kapitalist özel sektörden tam olarak yararlanılması ekonomik stratejisini ikna edici bir şekilde açıkladı. Bu Plenumdan sonra, Liu Shaoqi, Parti Merkez Komitesinin görevlendirmesi ile sanayi ve ticaretin yoğunlaşmış olduğu Tianjin'e giderek, Partinin, özel kapitalist ekonomiden tümüyle yararlanılması ilkesini Tianjin'deki Parti üyeleri ve toplumun bütün kesimlerinden gelen temsilcilere açıkladı.

Bütün bunlar Ç.K.P'nin kapitalizmden yararlanarak sosyalizmi inşa etme fikrini oluşturmuş olduğunu göstermektedir. Üçüncü olarak, Ç.K.P bu Plenumda yeni demokratik devletin, gelecekte yeni demokrasiden sosyalizme geçişin politik garantisi olan halkın demokratik diktatörlüğü olması gerektiğini belirtti.

İkinci aşama, Ekim 1949'da Yeni Çin'in kuruluşundan, dönüşümün başladığı 1950'deki Yedinci Parti Merkez Komitesi'nin Üçüncü Temel Plenumuna kadardır. Birincisi, dönüşümün başlamasının ön şartı ve Çin'in sosyalist yolda ilerlemesinin anahtarı olarak Ç.K.P iktidara gelmesiydi. İkincisi sosyalist devrimin bazı unsurları ve içeriği ortaya çıkmıştı.

Üçüncü aşama 1950 Haziranından 1952 yılı sonuna kadar olup, dönüşümün ilerlemesi sürecidir. Ç.K.P Yedinci Merkez Komitesinin Üçüncü Plenumunda Yeni Çin'in ilk üç yılı için yol gösterecek ilkeler açıklığa kavuşturulmuştur. Birincisi, milli burjuvazinin endişelerini yatıştıran "Her Yöne Birden Vurmayalım" stratejik ilkesi geliştirilmiştir. İkinci olarak esas görevi üretici güçlerin yeniden canlandırılması ve geliştirilmesi olarak tanımlamış ve ülkenin mali ve ekonomik durumunda iyiye doğru köklü bir dönüş meydana getirmek için çabalamak gerektiğini kavramıştır. Üçüncü olarak tamamlanmamış yeni demokratik görevleri yerine getirmeye ve ülkeyi inşa ederek sosyalist devrim ve kuruluşa hazırlanmaya öncelik vereceğini açıkça ilan etmiştir. Bu ilkelerin yol göstericiliği altında sosyal reformlar düzgün bir şekilde ilerlemiştir. Kısa bir süre sonra geçiş döneminin temel çizgisi ortaya konulmuştur.

Dördüncü aşama, 1953'de geçiş döneminin temel çizgisinin ortaya konulmasından, 1956'da, tarım, el zanaatları ve kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünün tamamlanmasına kadardır; bu dönemde geçiş, başarıyla tamamlanmıştır.

Liu Shaoqi'nin, Yeni Demokrasinin Sağlamaştırılması Düşüncesi

Mao Zedong'un Yeni Demokrasi teorisi temelinde Liu Shaoqi,yeni demokratik bir toplumun inşa edilmesi konusunda bazı düşünceler geliştirmiştir. Bu düşünceler şunları içermektedir: Birincisi, yeni-demokratik toplum, sosyalist topluma geçiş aşamasıdır. On ila yirmi yıl kadar sürmesi düşünülen bu aşamada, Ç.K.P yeni demokrasiyi sağlamaştırmak için çok çalışmalıdır. İkinci olarak, yeni demokratik toplumda esas görev, üretici güçleri geliştirmek ve ülkeyi sanayileştirmektir (ülke inşası).

Liu Shaoqi, şunu vurgulamaktaydı “üçüncü bir dünya savaşı çıkmadıkça, ekonomik gelişme üzerine odaklanmalıyız. Önümüzdeki yirmi veya otuz yıl içerisinde bir savaş çıkma olasılığı görünmüyor, bu yüzden, ekonomiyi geliştirmek ve ülkeyi sanayileştirmek için çok çabalamamız gerekiyor”. Ayrıca, “ekonomik gelişmenin esas görev olarak belirlenmesi” fikrini açıkça belirtiyordu. Üçüncü olarak, yeni demokratik toplum, devlet sektörünün egemen ve yönlendirici olduğu fakat bu sektörün yanı sıra, devlet-kapitalizmi sektörü, kooperatif sektör, kapitalist özel sektör ve küçük imalat sektörünün birlikte yer alarak geliştiği bir mülkiyet yapısı uygulamalıdır. Dördüncü olarak, yeni demokratik toplum, milli burjuvaziye karşı esas olarak mücadele etmeyecek, onunla birleşecektir. Beşinci olarak, yeni demokratik toplum özel mülkiyeti “zayıflatmak veya ilga etmek” için aceleci davranmayacak, onun düzgün bir şekilde gelişmesine izin verecektir; çünkü özel mülkiyet, üretici güçlerin gelişimine yardımcı olacak olumlu bir rol oynamaktadır. Altıncısı, yeni demokratik toplumun geleceği sosyalizm ve komünizmdir, ancak bunun için önümüzde hâlâ uzun bir yol vardır. Çin'in ne zaman sosyalizme ilerleyeceği, Çin'in ekonomik ve sosyal gelişiminin gerçek gereksinimleri ve halkın ezici çoğunluğunun talebi tarafından belirlenecektir. Aynı şekilde, ülkenin sosyalizme geçişi, gelişmiş tarım ve sanayiye, devlet sektörünün egemenliğine, ekonominin yönetiminde yetenekli çok sayıda kadronun mevcudiyetine ve işçi ve köylülerin sağlam bir birliğine dayanacaktır. Araştırmacılar, temel olarak, yukarıdaki fikirleri ileri sürmüşlerdir.

Aynı zamanda da,Liu Shaoqi'nin, “sömürmek iyidir” ve “sömürebildiğiniz kadar sömürün” gibi bazı hatalı fikirleri olduğuna da işaret etmişlerdir.

Mao Zedung'un Yeni Demokrasi'den Vazgeçip Eleştirmesinin Nedeni

Araştırmacılara göre bunun nedenleri şöyledir: **İlki**, Mao'nun nesnel durumu tek – yanlı olarak anlamasıdır. Üç yıllık zorlu çalışma, Yeni Çin'in politik, ekonomik ve sosyal faaliyetlerini büyük ölçüde değiştirmişti. Bir yandan da, 205

yapılmış olan bir dizi reformlar, sosyalist dönüşüm için belirli politik, maddi ve örgütsel temelleri oluşturmıştı. Diğer yandan, kapitalistlerin bencil niteliği, kırsal bölgelerdeki kutuplaşma ve uluslararası politikada sosyalizm ve kapitalizm kampları arasındaki çelişkinin yoğunlaşması, bunların tümü Mao Zedong'u sosyalist dönüşümün hızını arttırmaya zorluyordu. Bu da ondaki değişimin ön yargı veya peşin hükümlerden değil, nesnel gerçeklikten kaynaklandığını göstermektedir. Ancak Mao, yine de, halkın demokratik devletinde, kapitalist sanayi ve ticaretin, köylülerin bireysel mülkiyetinin ve şehir ve kır burjuvazisinin olumlu rolünü tamamıyla kavrayamamıştı. Bu, sosyalist dönüşümü hızlandırma kararının arkasındaki önemli bir nedendi.

İkinci olarak, Mao sosyalizmi yanlış anlamıştı. Çin devriminin ekonomik bakımdan geri bir ülkede yer aldığını ve zafer kazandığını ve temel görevinin ülkeyi geliştirmek (inşa) olduğu gerçeğini gözden kaçırıyordu. Ekonomisini geliştirmek için Çin, hem kamu sektörünün ve hem de özel sektörün, işçi sınıfının ve burjuvazinin, yoksul ve zengin köylülerin heyecanını uyandırmak, şevklerini arttırmak zorundaydı. Çin'in kentsel ve kırsal bölgelerde ekonomisini aynı anda bir arada geliştirmesinin tek yolu bu idi. Mao Zedong'un sosyalist dönüşümü hızlandırması, gerçekte "Sol" bir düşünceden ve sosyalizmi yanlış kavramasından kaynaklanmaktaydı.

Üçüncü olarak, Mao, gençlik yıllarında ütopyik sosyalizmden etkilenmişti. Hatta ütopyik sosyalizmin bazı fikirlerini Changsha'daki Atarashiki (Yeni Köy Hareketi) ve başka bölgelerde uygulaması, onu bir ölçüde olumsuz etkilemişti.

Dördüncüsü Stalin ve Sovyet modelinin etkisinde kalmıştı. Yeni Çin'in ilk zamanlarında Ç.K.P özel uluslararası şartlardan dolayı her alanda Sovyet modelini taklit etmekteydi. Bunun sonucunda da Mao Zedong adım adım Stalin'in sosyalist inşa konusundaki fikirlerini kabul etmiş ve yeni demokrasinin kurulması üzerine daha önceki kendi özgün fikirlerinden vazgeçmişti.

Araştırmacılar, geçiş döneminin çıkış noktası, yani nereden hareketle sosyalizme varılacağı konusunda da tartışmalar yürütmüşlerdir. Genel kabul edilen bir görüşe göre bu geçiş yeni demokratik toplumdan sosyalist bir topluma doğru olacaktır. Bu görüşü savunan araştırmacılara göre Mao Zedong bu düşüncesini 1939'da yazmış olduğu "*4 Mayıs Hareketi*" makalesinde ileri sürmüştür. Daha sonra, Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Plenumunda Ç.K.P, devrimin zaferinden sonra Çin'in "yeni demokratik bir devletten sosyalist bir devlete dönüşeceğini" resmen belirtmiştir. Çin Halk Cumhuriyetinin kurulması bu dönüşümün başlangıcını işaret ediyordu, çünkü bu olay hem eski toplumun niteliğini ve hem de Çin Devriminin tarihsel yolunu kapsamaktaydı. Bu görüş Parti tarihi araştırmacılarının çoğunluğu tarafından kabul edilmekte olup Mao Zedong Düşüncesine Giriş başlığı altında ders kitaplarına da konulmuştur.

Ancak bu konuda farklı görüşler de mevcuttur. Bunlardan ilki, geçişin kapitalist toplumdan, doğrudan sosyalist topluma olduğudur. Bu görüş aşağıdaki şu gerçeklere dayanmaktadır. Eylül 1955 'de "Çin Kırsalında Sosyalist Yükseliş'e Önsöz" başlıklı makalesinde Mao Zedong "yeni demokrasiden sosyalizme

geçiş" terimini "kapitalizmden sosyalizme geçiş" olarak değiştirmiştir. Bu yeni terim, 1956'daki Ç.K.P'nin Sekizinci Ulusal Kongresinin Politik Raporunda benimsenmiş ve 1978'deki Ç.K.P Onbirinci Merkez Komitesinin Üçüncü Plenumuna kadar kullanılmıştı. İkincisi, geçişin yarı-sömürge, yarı-feodal bir toplumdan sosyalist bir topluma doğru olduğudur. Bu görüşü savunan araştırmacılara göre bu, Çin'in o zamanlar içinde bulunduğu, kapitalizmin tam anlamıyla gelişmemiş olduğu şartları daha doğru kapsamaktadır. Üçüncü görüş ise geçişin yarı-sömürge ve yarı -feodal bir toplumdan, yeni demokratik toplum yoluyla sosyalizmin ilk aşamasına doğru olduğudur. Bu görüşe sahip olan araştırmacılar, yarı-sömürge yarı-feodal toplumun çıkış noktası, yeni demokratik toplumun izlenecek yol ve sosyalizmin ilk aşamasının da ulaşılacak varış noktası olduğuna inanmaktadırlar.

7.2 Geçiş Döneminin Temel Çizgisi Üzerine

1952 yılında Mao Zedong'un önermesiyle Ç.K.P Merkez Komitesi, yeterli bir zaman içerisinde ülkenin sanayileşmesinin ve tarım, el zanaatları, kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünün adım adım başarılması için geçiş dönemi üzerinde tartışarak temel çizgiyi ortaya koydu. Ülkenin sosyalist dönüşümü için temel bir strateji ve politika olarak temel çizgi makro düzeyde yol gösteren bir ilke idi. Bu nedenle, sosyalist dönüşümü incelemek için araştırmacılar, önce temel çizgiyi incelemektedirler.

Geçiş Dönemindeki Temel Çizginin Teorik Temeli

Mart 1955'deki Ç.K.P, Ulusal Konferansının açılış konuşmasında Mao Zedong, Merkez Komitesi'nin geçiş dönemi için Partinin temel çizgisini, Lenin'in geçiş dönemi konusundaki öğretileri temelinde saptaması gerektiğini belirtti. Araştırmacılar Mao Zedong'un, Lenin'in geçiş dönemi ve Yeni Ekonomik Politika (NEP) konusundaki öğretilerini nasıl anladığına ilişkin tümüyle farklı iki ayrı görüşe sahiptirler. Bir görüşe göre, Mao Zedong'un geçiş dönemi için önerdiği temel çizgi Lenin'in, Yeni Ekonomik Politika üzerindeki teorisine değil, 1921'den önceki geçiş dönemi teorisine ve Stalin'in geçiş dönemi teorisine dayanmaktaydı. Ç.K.P Merkez Komitesi Yayın Departmanı tarafından hazırlanan Partinin Geçiş Dönemindeki Temel Çizgisinin İncelenmesi ve Uygulanması Taslağına göre, Ç.K.P'nin, Lenin'in Geçiş Dönemi konusundaki öğretilerinden öğrendiği şey, esas olarak Lenin'in daha sonraki yıllarda geliştirmiş olduğu Yeni Ekonomik Politika hakkındaki fikirleri değil, Lenin'in üretim araçlarının özel mülkiyetinin dönüştürülmesine odaklanan savaş komünizmine ilişkin yazılardan esinlenen ve daha sonra da Stalin tarafından geliştirilmiş olan düşünceleriydi. Diğer görüş ise, Mao Zedong'un yalnızca Le-

nin'in geçiş dönemi üzerindeki öğretilerini değil, fakat aynı zamanda onun Yeni Ekonomik Politika üzerine düşüncesi ve özellikle sosyalist bir toplumda devlet-kapitalizmi, meta üretimi ve paraya dayalı değişim teorisinden de bazı fikirler almış olduğunu savunmaktadır.

Geçiş Dönemindeki Temel Çizginin Tarihsel Hazırlık Koşulları

Araştırmacılar bu konuda üç ayrı açıklama yapmaktadırlar, ancak bunların hiçbirisi birbirinden temelde farklı değildir. Birincisinde üç şart mevcuttur: ulusal kaynakların yönetiminin birleştirilmesi; tarım reformunun esasta tamamlanmış olması ve ulusal ekonominin iyileşme sürecinin sona ermesi. İkincisinde ise dört şart vardır: güçlü ve hızla gelişen bir sosyalist devlet işletmeleri sektörü; özel sanayi ve ticaretten yararlanmada ve aynı zamanda onun sınırlandırılmasındaki zengin deneyimler; tarım reformunun tamamlanması ve kırsal bölgelerde karşılıklı yardım ve işbirliğine ilişkin verimli deneyimler; uluslararası şartlar. Üçüncüsünde altı şart vardır: Ulusal ekonominin iyileştirilmesi ve demokratik devrimde tamamlanmamış olan görevlerin tamamlanması; güçlü ve hızla gelişen bir sosyalist devlet sektörü; ulusal ekonomide kapitalist sektörün kayda değer bir oranda yer alması; köylüler ve zanaatkârlar arasında karşılıklı yardım ve işbirliği deneyimleri; halk arasında Ç.K.P'nin büyük prestiji ve uluslararası şartlar.

Temel Çizgi ile Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Plenumu'nda Ortaya Konulmuş Olan Yeni Demokratik Toplum Teorisi Arasındaki Farklılaşma

Araştırmacılar bu konu üzerinde çokça tartışmaktadırlar. Temel olarak bu konuda dört farklı görüş vardır.

Birinci görüşe göre, sonradan belirlenene geçiş döneminin temel çizgisi kavramı ile yeni demokratik toplum teorisi temelde aynıydı; aralarında yalnızca ifade farklılığı vardı. Bazı bakımlardan temel çizginin, teorinin geliştirilmesi olduğu söylenebilir. Temel çizgi 1950'de Yedinci Merkez Komitesinin İkinci Plenumunun, ülkeyi "bir tarım ülkesinden sanayi ülkesine" ve "yeni demokratik devletten sosyalist devlete" dönüştürme görevlerini açıklığa kavuşturan kararından bir sapma değildi, aksine bu iki görevi tek çizgide birleştirerek, onu geliştiriyordu. Özetle bu görüş temel çizginin, temelde yeni demokratik toplum teorisi ile aynı olduğuna veya onu geliştirmiş olduğuna inanmaktadır.

İkinci görüşe göre ise temel çizginin ortaya konuluş biçiminin partinin yol gösterici ideolojisinde bir "Sol" eğilim olduğunu göstermekteydi, bu yüzden de temel çizgi yeni demokratik bir toplum teorisini inkar ediyordu. Temel çizgi, Parti'nin ülkedeki baş çelişkiyi yanlış anlamasının sonucuydu ve partinin stratejisinde bir değişikliği temsil etmekteydi; amacı üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti ortadan kaldırmaktı. Dolayısıyla temel çizginin temel fikri ve yol gösteren ideolojisi Yedinci Merkez Komitenin İkinci Plenumunun kararından köklü bir şekilde farklılık göstermekteydi. Bununla birlikte Mao Zedong, "yeni demokratik sosyal düzenin sağlam bir şekilde kurulması" düşüncesini eleştirirken, kendisi tarafından oluşturulup birçok yıl boyunca geliştirilmiş olan yeni demokratik bir toplum teorisini gerçekten de inkar etmişti. Bu nedenle temel çizginin bu şekilde ortaya konulmuş olması, Ç.K.P'nin yeni demokratik bir toplum teorisini resmen terk ettiğinin bir sembolü idi.

Özetle, bu görüş, temel çizginin teori ile çeliştiğine veya onu inkâr ettiğine inanmaktadır.

Üçüncü görüş temel çizgi ile teorinin hem benzer ve hem de farklı olduklarını savunmaktadır. Benzer idiler, çünkü her ikisi de sosyalizme barışçı geçişe hizmet ediyorlardı; hedefleri ve görevleri aynı idi ve eşit zaman almışlardı. Farklı idiler, çünkü baş çelişki ve ana görev anlayışları farklı idi, sosyalist olmayan mülkiyet biçimleri altındaki sektörlerle karşı tavır ve politikaları farklı idi ve geçiş döneminin ne zaman başladığı ve nasıl bitirileceği konusundaki görüşleri farklı idi.

Dördüncü görüş, temel çizginin bu şekilde ortaya konulmasının hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğunu ileri sürmektedir.

Geçiş Dönemi için Temel Çizginin Değerlendirilmesi

Araştırmacılar, temel çizginin, hangi kriterlere göre değerlendirileceği konusunda çokça tartışmışlardır. Bu konuda; temel çizginin doğru olduğunu, bazı hataları ve eksiklikleri olduğunu ve zamansız olduğunu ileri süren üç farklı görüş ortaya çıkmıştır:

Temel Çizginin Doğruluğu

Bu görüşe göre temel çizginin ortaya konuluşu, tarihsel gelişimin kaçınılmazlığını yansıtmaktaydı ve yeni demokratik toplumsal düzenin gelişmesi içinde doğal ve nesnel bir gereklilikti.

Politik olarak "üç kötülüğe" (yolsuzluk, israf ve bürokrasi- Ç.N.), ve "5 kötülüğe" (rüşvetçilik, vergi kaçırma, devlet malını çalmak, hükümet ihalelerinde hile yapmak ve ekonomik bilgi çalmak- Ç.N.) karşı mücadele hareketlerinden sonra Çin'deki sınıf ilişkileri köklü olarak değişmişti; milli burjuvazi Ç.K.P'nin önder-

liğini kabul etmeye istekli olduğunu açıkça ifade etmiş ve sosyalizme yürüme eğilimi belirginleşmişti. İşçi- köklü ittifakı iyi bir şekilde yürüyordu, işçi sınıfının önderliği temel olarak kurulmuştu ve tarım reformundan sonra köylülük Ç.K.P'yi daha çok destekliyordu. Bütün bunlar büyük bir sosyal değişim için gerekli olan sınıf temelini ve toplumsal temeli oluşturmaktaydı. Aynı zamanda, şehirlerde ve kırsal bölgelerde bazı yeni durumlar ve sorunlar ortaya çıkmıştı. Kırsal bölgelerde köylülerin bir kısmı daha zengin olmak için çabalıyorlardı ve zengin ve fakir köylüler arasındaki uçurum giderek genişlemekteydi. Şehirlerde ise, bir yanda işçi sınıfı ile ekonomideki devlet kapitalizmi sektörü arasında ve diğer yanda burjuvazinin kısıtlamalara karşı çıkması ile hükümetin kısıtlama politikaları arasında çelişmeler varlıklarını gösteriyordu. Burjuvazinin bir kısmı proletarya ile kendisi arasındaki çelişkiyi yoğunlaştırdığı için ülkenin sanayileşme hedefine karşı çıkıyordu. Bunların sonucu olarak, burjuvazi ile proletarya arasında ve kapitalizm ile sosyalizm arasındaki çelişki Çin toplumunun esas sorununu haline gelmişti. Bu şartlar altında Ç.K.P, toplumsal gelişmenin yönelimini yeniden gözden geçirmek durumundaydı. Tarımda kooperatif dönüşümünün hızlandırılması ve kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünün sürdürülmesi partinin gündeminde önemli bir yer tutmaktaydı.

Ekonomik olarak Yeni Çin'in kurulmasından sonra üç yıllık sıkı çalışmayla ulusal ekonomide bir iyileşme ve başlangıç gelişmesi görülmeye başlanmıştı ve hem sanayide ve hem de tarımsal üretimde brüt hasıla değeri, Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan önceki seviyesini aşmıştı. Bürokratik sermayenin kamulaştırılmasından ve milli burjuvazinin sanayi ve ticaretinin başlangıç düzeyinde kısmen dönüştürülmesinden sonra, sosyalist devlet sektörü ulusal ekonomide hakim bir duruma geçmeye başladı. Tüm bunlar ülkenin, sanayisini bir genel plana uygun olarak sürdürmesi için gerekli ekonomik ve maddi temeli oluşturdu. Burada, sanayileşmenin hedef olarak belirlenmesinden sonra dağınık ve geri durumdaki köylü ekonomisinin ve şehirlerdeki özel işletmelerin düşük verimlilik etkisinin sanayileşmenin gereksinimlerini karşılamakta yetersiz kaldığı hususuna dikkat edilmelidir. Buna ek olarak, Çin, zayıf bir ekonomik temele ve kısıtlı mali kaynaklara sahipti. Sonuç olarak, kuşkusuz, devlet sektörü ile diğer mülkiyet biçimleri altındaki sektörler arasında çelişkiler ortaya çıkıyordu çünkü kaynaklar, hammadde ve pazar için birbirleriyle rekabet etmek zorundaydılar. Sınırlı kaynakları daha etkin olarak kullanmanın olası ve en basit yolu, onları birleştirerek planlı bir şekilde kullanmayı sağlayacak idari önlemlerin alınmasıydı ki bu da, ekonomide kamu-dışı sektörün kaldırılmasını gerektiyordu. O günkü tarihsel koşullar altında üretici güçleri daha fazla özgürleştirip geliştirmek ve sanayi ve tarımdaki hızlı gelişimi ilerletmek için toplumsal sistemde ve üretim ilişkilerinde köklü bir değişiklik yapılması gerekmekteydi. Bu bakımdan Parti'nin, Yeni Çin'in kuruluşundan sonraki üç yıllık pratiği doğru dikkate alan temel çizgisi, gerçekte, yeni demokratik bir toplum teorisinin gerekli bir parçasıydı. Bu çizgi, sanayileşme görevini ortaya koymuş, adım adım geçiş gerekliliğini geliştirmiş ve Çin şartlarına uygun bir sosyalist dönüşümün yolunu tanımlamıştı.

Temel Çizginin Hataları ve Eksiklikleri

Bu görüş temel çizgiyi onaylar gibi görünse de; onu reddettiğini belirtmek gerekir. Bu görüş aşağıdaki nedenlerle dayanmaktadır.

(1) Temel çizgi, Stalin'in Sovyet modelinden fazlaca etkilenmiştir. Mao Zedong ve Parti'nin, temel çizgiyi formüle ederken, Lenin'in, geçiş dönemi ve Yeni Ekonomik Politika öğretilerinden yararlandıkları inkar edilemez fakat daha ziyade Stalin'den etkilenmişlerdi. Demokratik devrim gibi erken bir dönemde, Ç.K.P ve Mao Zedong, sosyalizmi, Çin'in toplumsal gelişiminin geleceği olarak kabul etmişler ve sosyalizmin mümkün olan en kısa sürede gerçekleştirilmesi, Mao Zedong önderliğindeki Çin'li komünistlerin yorulmaksızın takip ettikleri ortak ideal haline gelmişti. O zamanlarda, Stalin'in sosyalist modelinin, sosyalizm için tek doğru model olduğuna inanılıyordu. Sonuç olarak, Çin, sosyalizmi kurmada, doğal olarak saf sosyalizmin inşasını öngören Sovyet deneyimini taklit etti. Ülkenin sosyalist sanayileşmesinin gerçekleştirilmesinin yaklaşık onsekiz yıl süreceği düşüncesi de, Sovyet modelinden kopyalanmıştı.

(2) Temel çizgi ile Ç.K.P Yedinci Merkez Komitesi İkinci Oturum kararının karşılaştırılması açıkça temel çizginin, İkinci Oturum kararının stratejik önceliklerini değiştirerek, bu karardan sapmış olduğunu göstermektedir. İlk olarak, yeni demokrasi ve sosyalizme geçişi birbirlerine karşıt olarak konumlandırıyordu. İkincisi, Çin'in somut gerçeklerini dikkate almadan, kapitalizmin ve ekonominin kamu dışı tüm sektörlerinin ortadan kaldırmasında acele etmekteydi. Üçüncüsü, Parti çalışmalarının odağını, Oturum kararının gerektirdiği şekilde, üretici güçlerin geliştirilmesine-inşaya- kaydırmayıp, aksine hâlâ sınıf mücadelesini kilit rol oynayacak bağlantı olarak ele almıştı.

(3) Temel çizginin, Çin toplumundaki başlıca çelişmeyi değerlendirme ve çözümülemesi abartılı idi. Proletarya ve ulusal burjuvazi arasındaki mücadeleden şiddetini abartıyor, daha önceki başarılı ve etkin uygulamaları inkâr ediyor ve uzun vadeli teorik araştırmalar yoluyla formüle edilmiş ve pratikte doğruluğu kanıtlanmış olan birçok teori ve politikayı reddediyordu. Böyle yaparak, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişkiyi yoğunlaştırdı ve merkezi görev olan ekonomik gelişmeyi baltaladı. Kısacası, temel çizgi, ülkenin temel stratejisinde köklü değişiklikler meydana getirdi; merkezi görevi ülkenin sanayileşmesinin gerçekleştirilmesi ve üretici güçlerin geliştirilmesi yerine, esas olarak üretim ilişkilerinin dönüştürülmesine ve sosyalist kamu mülkiyetinin gerçekleştirilmesi yönüne kaydırды ve kamu dışı sektöre karşı politikayı ondan yararlanmak, sınırlamak ve dönüştürmek yerine onu dönüştürmek ve ortadan kaldırmak şeklinde değiştirdi.

Temel Çizginin Şartları Henüz Olgunlaşmamıştı

Bu üçüncü görüşe göre, temel çizgi, iyi sonuçlar elde etmeyi amaçlıyordu, teorik olarak mantıklı idi ve temelde, bütünlüklü amacı için ve gelişmeye yönelimi anlamında yeni-demokratik toplum teorisi ile uyum içindeydi. Ancak, ilk olarak ülkeyi geliştirmek ve daha sonra sosyalizme yönelmek şeklindeki asıl stratejiyi, ülkenin geliştirilmesi ile sosyalist dönüşümün aynı anda tamamlanması şeklinde değiştirerek (iki odaklı vurgu), gelecekte alınması gereken tedbirleri almada aceleci davranmıştı. Sonuç olarak, yalnızca Marksizmin temel anlayışından sapmış olmakla kalmadı, fakat aynı zamanda Çin toplumunun somut gerçeklerinden de koptu. Tarihsel materyalizme göre, sosyalizm oldukça gelişmiş bir kapitalizmin ürünüdür. O dönemde, Çin'in temel ekonomik düzeyi, sosyalizmin ekonomik temelini kurmak için gerekenleri karşılayacak durumda değildi. Bu nedenle, ekonomik ve kültürel bakımdan geri durumda olan Çin'in, özel kapitalist sektörün varlığına ve ülke ekonomisi ve halkın yaşamının iyileştirilmesine yardımcı olmasına izin verileceği oldukça uzun bir yeni-demokratik döneme ihtiyacı vardı. Temel çizginin, Çin ekonomisinin belli bir seviyede geliştiği bir zamanda ortaya konulması ve uygulanması daha verimli olabilecekti.

7.3 Sosyalist Dönüşümün Değerlendirilmesi

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar'ın, 1981 yılında Ç.K.P Onbirinci Merkez Komitesi'nin Altıncı Plenumunda tartışılarak kabul edilmesinden itibaren, araştırmacılar, sosyalist dönüşümün değerlendirilmesine (1953-1956) büyük önem vermektedirler. Bu konuda, onu tümüyle olumlu bulan, esastan reddeden ve olumlu ve olumsuz yanları olduğunu söyleyen üç farklı görüş ortaya çıkmıştır:

Sosyalist Dönüşüm Sürecini Tümüyle Olumlayan Araştırmalar

Bu görüşü benimseyen araştırmacılar, sosyalist dönüşümün, Mao Zedong önderliğindeki Çinli komünistler tarafından, yeni demokratik toplumdan sosyalist topluma ilerlemek için oluşturulan, Çin'e özgü bir yol olduğuna inanmaktadırlar. Yarı-sömürge -ve yarı-feodal, geri kalmış, büyük bir tarım ülkesi olan Çin'de, burjuva demokratik devrimden sosyalist devrime nasıl ilerleneceği sorusuna cevap ararken Çin komünistleri, Marksizm-Leninizm'i dogma olarak kabul etmediler veya ya da körü körüne Sovyet modelini taklit etmediler. Onlar, Çin gerçeklerinin kapsamlı bir analizi temelinde, yaratıcı bir şekilde, Çin devriminde iki aşamayı birleştirmek için yeni-demokratik bir toplum kullanılması fikrini geliştirdiler.

Çin'in koşullarına uygun olarak sosyalist dönüşümün çizgisini, ilkelerini ve politikalarını formüle ederken, Sovyet modelini taklit etmediler. İlk olarak Çin, sosyalist dönüşümü önce kırsal bölgelerde ve daha sonra şehirlerde sürdürdü ve kırsal bölgelerdeki sosyalist dönüşümde, kolektifleştirmeyi, makineleşmeden daha önce uyguladı. Buna ek olarak, Lenin'in oluşturduğu ancak uygulamaya koymadığı barışçı tazminat ödeme politikası benimsenerek, kapitalist sanayi ve ticaretin pürüzsüz sosyalist dönüşümü sağlandı. İkincisi, Çin, sosyalist dönüşümü kısa bir süre içinde-şok terapi- tamamlamaya çalışmadı; bunu adım-adım gerçekleştirdi. Üçüncü olarak, Sovyetler Birliği ile karşılaştırıldığında Çin'in sosyalist dönüşümü çok az sosyal gerilim yarattı ve Sovyetler Birliği'nden daha az olumsuz, daha çok olumlu etkiler yarattı.

Bu görüşe göre, sosyalist dönüşümün, onun uygulanması talimatını veren Mao Zedong'un aklına "aniden gelivermiş bir fikir" olduğunu düşünmek tarihsel gerçeklere uygun değildir. Her şeyden önce, sosyalist dönüşümü yürütmek, tüm Partinin kolektif kararıydı. Mao Zedong dönüşüm öncesinde defalarca, halkın ezici çoğunluğunun desteği olmadan hiçbir değişiklik yapılmaması gerektiğini vurgulamıştı. İkincisi, köylüler ve zanaatkarların, hem bireysel ve hem de kolektif ekonomi için coşku duymalarına ve daha sonraki dönemde, sosyalist dönüşüm için duydukları coşkunun abartıldığının doğru olmasına rağmen, halkın, Ç.K.P'nin liderliği altında sosyalizmin yolunda yürümeye istekli olduğu konusunda hiç şüphe yoktu. Tartışılması için kamuya açıklandığında, bütün demokratik partiler ve her kesimden halk, temel çizgiyi coşkuyla karşıladı. Temel çizginin, ülkenin Anayasa'sı ile birleştirilmesi, tüm halkın onu desteklediğini gösteriyordu. Yüz milyonlarca insan tarafından kabul edilen ve desteklenen ve başarıya ulaşan sosyalist dönüşümün yalnızca bir liderin veya partinin iradesiyle oluştuğu düşüncesi doğru olamaz. Buna ek olarak, sosyalist dönüşümdeki sorunlar tahlil edilmeli ve gerçekçi bir şekilde gözden geçirilmelidir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar, sosyalist dönüşüm konusunda nesnel bir değerlendirmeye sahipti. "1955 yazından sonraki günlerde, tarımın kooperatif dönüşümü ve el sanatları ve kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümü çalışmaları, gereken hazırlıklar yapılmadığından, biraz aceleyle gelmişti. Bunun yanı sıra, çalışma yöntemleri sistemsiz ve yetersizdi. Sonuç olarak, bazı sorunlar ortaya çıktı ve bunlar çözülmemiş olarak kaldılar." Bu görüş araştırmacıların çoğu tarafından paylaşılmaktadır.

Sosyalist Dönüşüm Sürecini Olumsuzlayan Araştırmalar

Bu görüşe göre Yeni Çin, daha sonraki 20 yıl içerisinde ortaya çıkan "Sol" hataların kaynağı olan sosyalist dönüşümün başlamasından sonra yanlışlar yapmaya başlamıştır. Sosyalist dönüşümün amacı olan saf kamu mülkiyetinin 15 veya 20 yıl içerisinde gerçekleştirileceğinin belirlenmiş olmasına rağmen, 213

yine de sorunlar çıkacaktı. Bazı bakımlardan sosyalist dönüşümün kısa süren başarısı kesinlikle daha sonraki hatalar ve başarısızlıkların tohumunu atmıştı. Bunun nedenleri aşağıdadır:

(1) Geçiş dönemi basit bir şekilde, doğrudan geçişi anlatan bir kavram olan “kapitalizmden sosyalizme geçiş” dönemi olarak tanımlanmaktaydı. Oysa süreç daha önce böyle tanımlanmamıştı. Yeni Çin’in kurulmasından sonra formüle edilen “yeni demokrasiden sosyalizme geçiş” ana ilkesi ve sorunun böyle tanımlanması, ülkenin hâlâ farklı ekonomik sektörlerin birlikte var olup gelişeceği yeni demokratik bir devlet olduğunu açıkça belirtmekteydi. Ulusal ekonomide, sosyalist kamu sektörünün egemen konuma gelmesi için hızla gelişmesi ve kapitalist sektöre karşı üstünlük kazanması gerekiyordu; sosyalist olmayan sektörler hemen ortadan kaldırılmamalıydı. Ancak, Mao Zedong 1955 yazı ve sonrasında bu formülasyonu “kapitalizmden sosyalizme geçiş” olarak değiştirdi. Bu değişiklik nedeniyle birçok farklı ekonomik sektör basit bir şekilde kapitalist özel mülkiyet ve sosyalist kamu mülkiyeti olarak sınıflandırılıyor (ak ve kara) ve devlet işletmeleri ve kolektif sektörlerin dışında kalanlar kapitalist özel mülkiyet olarak sınıflandırılıyordu. Kapitalizmi kaldırıp sosyalizmi gerçekleştirmek sloganı altında, devlet-kapitalizmi sektörü, özel sektör ve aileler hatta kişisel ihtiyaçlar için tahsis edilmiş olan topraklarda çalışma kapitalist uygulama olarak görüldü ve tasfiye edildi. Sonuçta, üretim ilişkileri ve üretici güçler suni bir şekilde birbirine karşıt olarak konumlandırıldı ve ikisi arasındaki çelişkiler keskinleştirildi.

(2) Ülkedeki çalışmaların odağı tek yanlı olarak üretim araçları mülkiyetinin dönüştürülmesine kaydırıldı. Bunun sonucunda temel çizginin ana gövdesini oluşturan sanayileşmeyi inşa etme görevi ilerletilemedi; “Kuşun gövdesi sanayileşme idi sosyalist dönüşüm ise kuşun kanatları idi”. Temel çizginin iki kanadını oluşturan bir yanda tarım ve el zanaatları endüstrisinin sosyalist dönüşümü ve diğer yanda da özel kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümü gövdeye göre çok daha hızlı gitmişti. Yeni Çin’in kuruluşundan sonra, Parti ve hükümet, daima öncelikle üretime ve gelişmeye odaklanmıştı ve ülkenin tarım ülkesinden sanayi ülkesine dönüşümünün tamamlanmasını sosyalizme ilerlemenin bir ön şartı olarak görmüştü. İlk başlangıçta temel çizgiye göre sanayinin ilerletilmesi ve sosyalist dönüşümün aynı anda yürütülmesi için çaba gösterilecekti. Fakat bu çaba gösterilirken, sosyalist dönüşüm, daha yüksek öncelik taşıyan sanayileşmeye tabi olacak ve ona hizmet edecekti. Kuşkusuz bu doğru idi; çünkü Partinin yalnızca sosyalist olmayan sektörleri sosyalist sektörlerle dönüştürmekle kalmayıp, aynı zamanda sosyalist olmayan üretim tarzlarını da sosyalist üretim tarzlarına dönüştürmesi gerekiyordu. Ancak temel çizginin uygulanması sırasında Mao Zedong giderek bu doğru düşünceden saptı. Tek yanlı olarak, üretim araçları mülkiyetinin dönüştürülmesinin önemi ve anlamını daha fazla vurgulamaya başladı ve temel çizginin hedefinin, mülkiyet sorununu çözerek üretim araçlarının sosyalist kamu mülkiyetini ekonominin tek dayanağı yapmak olduğunu söyledi. Sonuç olarak üre-

tim ilişkilerinin dönüşüm hızı üretici güçlerin gelişiminin önüne geçti ve “ana gövde”, yine “iki kanadın” gerisinde kaldı. Mecazi anlamda kuşun gövdesi daha henüz uçmaya başlarken, kanatları çoktan gideceği yere varmıştı.

(3) Her şey hızlandırıldı ve ezberci bir şekilde saf sosyalizme varılmaya çalışıldı. Sosyalist dönüşümün derece derece ilerletilmesi gerekiyordu. Bu yüzden başlangıçta Parti, ülkenin sanayileşmesinin ve tarım, el sanatları ve kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünün “yeterli bir zaman süresi içinde” adım adım başarılması şeklinde ölçülü ve dikkatli bir biçimde formüle etmişti. Ancak Mao Zedong, 1955'in ikinci yarısında fikrini değiştirdi. Diğer bazı liderlerin muhafazakâr davranarak sağ hata yaptıklarını söylemeye başladı, ülkenin sosyalist dönüşümünün çok hızlı ilerlediğine inananları şiddetle eleştirdi. Bunun sonucunda esasen en az onbeş yıl alacak ve derece derece tamamlanması planlanmış olan sosyalist dönüşüm, 1955'in ikinci yarısındaki kitle hareketinin zorlamasıyla aceleyle dört yıldan az bir sürede tamamlandı. Bunun sonucunda ekonomide yalnızca devlet sektörü ve kolektif sektör ayakta kaldı; ekonomik faaliyetler merkezîyetçi idari talimatlarla yürütüldü; devletin tahıl, pamuk ve yağ gibi önemli tarım ürünlerinin satın alınması ve pazarlanmasında tekel uygulaması ile pazar uygulaması terk edilmiş oldu. Gelir bölüşümünün de, daha ziyade eşitlikçi ve karne sistemine benzeyen bir uygulamaya geçildi. Yatırım ve tüketim dengesinde üretilen kaynaklar yatırıma kaydırıldı ve halkın tüketimi düşük düzeyde tutuldu. Bütün bunlar Çin'in şartlarına uymuyorlardı ve esas olarak Stalin'in Sovyet modelinin etkisinden kaynaklanmaktaydı,

Sosyalist Dönüşümün Olumlu ve Olumsuz İkili Yapısı Olduğu Görüşü

Bu görüşe göre, sosyalist dönüşüm, sosyalizmin doğru yolunu izledi ve derece derece geçiş için doğru adımları tanımladı; bunların hepsi tümüyle olumludur. Aynı zamanda, uygulanması sırasında oluşan hatalar ve eksiklikler de göz ardı edilmemelidir, bunlara da gereken dikkat gösterilmelidir.

(1) Sosyalizmin başlangıç aşamasında, kamu mülkiyetinin egemen olması ve farklı ekonomik sektörlerin yan yana gelişmesi gerektiği gerçeği dikkate alınmadı, ülke ekonomisinde yalnızca sosyalist kamu sektörünün varlığına izin verdi.

(2) Kamu mülkiyetinin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin olarak sığ bir anlayış hakimdi. Birincisi, kamu mülkiyetinin sadece iki biçimini yani kolektif mülkiyet ve devlet mülkiyetini tanımlıyordu ve kolektif mülkiyetin ancak ileri aşamadaki kooperatifler ve devlet mülkiyetinin de, devlete ait işletmeler tarafından gerçekleştirilebileceğini belirtiyordu. İkinci olarak, devlet mülkiyetinin, kolektif mülkiyetten daha yüksek bir aşama olduğunu belirtiyordu. Bu da, üretim ilişkilerinde sosyalist dönüşümlere karar vermede olgunlaşmış kriterlerin 215

olmadığını ortaya koyuyordu. Bu konuda 1980’lerde daha olgun bir yaklaşım geliştirilmiş ve başarılı olmuştur: “üç olumlu kriter bakmalıyız” yaklaşımı* dolayısıyla kriterler olgunlaşmamış olduğundan dolayı sosyalist dönüşümlere karar verme-doğru ile yanlış ayırt etmede- kriteri mülkiyetin toplumsallaşması olarak tek boyutlu kavramıştı.

(3) Sosyalist dönüşüm çok hızlı ilerledi ve bu çalışmanın yöntemleri sistemsiz ve etkisizdi. Bütün bunların nedeni, ülkenin sanayileşmesi hedefini, tarım, el sanatları ve kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümü ile birleştirmekte başarısız olması ve üretim ilişkilerinin üretici güçlerin gelişimi ile eş zamanlı (senkronizasyon içinde) olmasını zamanında ayarlayamamasıydı. Örneğin eğer ülke, alt aşamalarda bulunan kooperatiflerde elde edilen başarıları sağlamlaştırmak için belirli bir zaman harcasa idi daha iyi olabilirdi, bu süreçte hatalar olsa bile, bunlar ilerde tekrar ele alınarak düzeltilebilirdi.

(4) Köylülerin kişisel üretiminin ve bireylerin elindeki sermayenin sosyalist dönüşümü gerekliydi, fakat yapılan bunların tamamen ortadan kaldırıldığı bir duruma gitti böylece yapılmış olan dönüşüm sosyalizmin başlangıç aşamasında olması gerekenden daha ileri gitmiş oldu.

7.4 Sosyalizmin Başlangıç Aşamasında Sosyalist Dönüşüm ve Reform Arasındaki İlişki

Bugünlerde, Çin’in hâlâ sosyalizmin başlangıç aşamasında olduğu ve bu aşamadaki görevlerin, reformun ilerletilmesi ve dışa açılma ve Çin’e özgü sosyalizmi kurmak olduğu belirtilmektedir. Sonuçta, sosyalist dönüşümün başarı ve başarısızlıklarını tartışma çabası içersinde araştırmacılar, doğal olarak onu sosyalizmin başlangıç aşamasında sürdürülen sosyalist reformlar ile karşılaştırmaktadırlar. Bu konuda, sosyalist dönüşümle bugünkü sosyalist reform politikalarının birbiriyle bağlantılı olmadığı, ikisinin sıkı bir şekilde birbiriyle bağlantılı olduğu ve sosyalist reformun, sosyalist dönüşümün bir gelişimi olduğu şeklinde üç farklı görüş ortaya çıktı.

Sosyalist Dönüşüm İle Sosyalist Reform Birbiriyle Bağlantılı Değildir

Bu görüşe göre sosyalist dönüşüm ile sosyalist reform arasındaki ilişkiyi değerlendirmede “üç olumlu kriter” uygulanmalıdır. Gerçekte sosyalist reform,

---

* “üç olumlu kriter”, Deng Xiaoping tarafından, tüm çalışmalarımızın doğruluk veya yanlışlıklarının, başarı veya başarısızlıklarının, yapılan işin sosyalist bir toplumda üretici güçlerin gelişmesine yardımcı olup olmadığı, sosyalist devletin toplam ulusal gücünü arttırıp arttırmadığı ve halkın yaşam standartlarını yükseltip yükseltmediğine göre değerlendirilmesi için ortaya konmuş olan kriterlerdir

sosyalist dönüşümü inkar etmiş ve onu düzeltmiştir, bu yüzden zorunlu olarak birbirleriyle bağlantılı değildir. Sosyalist dönüşümde Yeni Çin'in kuruluşundan önceki kapitalist ekonomiden farklı olan, geçiş dönemindeki kapitalist ekonominin gelişmesine izin verilmeli idi. Çünkü bu iki dönemde kapitalizm içerik olarak farklıydı. Yine geçiş dönemindeki kapitalist ekonomiden farklı olan bugünkü özel sektör için de izin verme politikası uygulanmalıdır. Bugünkü özel sektör de geçiş dönemindeki özel sektörden karakter olarak farklıdır. Ancak ne sosyalist dönüşüm ne de sosyalist reform bu kadar basitçe doğrulanamaz, ya da olumsuzlanamaz: çünkü farklı mülkiyet biçimleri olan ekonomik birimlerin yan yana gelişmesine izin verilmesi sosyalizm için temel bir gerekliliktir. Sosyalist dönüşümdeki en büyük hata onun hedefi ve önlemlerindeydi – ekonomideki kamu dışı sektörleri hızla ortadan kaldırmak için mekanik bir şekilde Sovyet sosyalist modeli'ni taklit etmişti. Bunun yanı sıra yöntemleri basit bir şekilde hızlı sonuçlar başarmaya fazlaca odaklanmıştı ve planlama vasıtasıyla aşırı merkezileşmiş olan ekonomik yönetim tarzı, ülkenin sosyalist ekonomik gelişmesindeki canlılığı büyük ölçüde zayıflatmıştı. Bu bakımdan, sosyalist reform onun birçok temel hatasını ve eksikliğini düzelterek sosyalist dönüşümü yadsımıştır.

Bu görüş sosyalist dönüşüm ile sosyalist reform arasındaki önemli bağ göz ardı etmesi ve Yeni Çin'in 50 yıllık ekonomik gelişmesini kısımlara ayırması nedeniyle biraz tek yanlıdır

Sosyalist Dönüşüm İle Sosyalist Reform Birbiriyle Sıkı Bir Şekilde Bağlantılıdır

Bu görüşe göre sosyalist dönüşüm ile sosyalist reform birbirleriyle sıkı bir şekilde bağlantılı ve birbirine uygundur. 1950'lerdeki sosyalist dönüşüm olmaksızın, 1980'lerdeki sosyalist reformun olamayacağını söylemek mümkündür. Her ikisi de, aynı temel hedef ve amaçlara sahiptir.

(1) Çin toplumunun niteliği bakımından, sosyalist reform, sosyalizmin başlangıç aşamasında olan

Nispeten daha gelişkin bir sosyalist bir toplumda yürütülmekte olup, bu sosyalist dönüşümün tarihsel başarısının üzerinde olabilmektedir. Bunun sonucu olarak, eğer sosyalist dönüşüm ve onun tarihsel başarısı inkar edilirse, sosyalist reform yürütülemez çünkü – kaynağı olmayan bir su veya kökü olmayan bir ağaç gibi- temelsiz kalır.

(2) Toplumsal gelişmenin hedefi bakımından, sosyalist reformun amacı ülkenin sanayileşmesini ve modernleşmesini başarmak ve özü itibariyle sosyalist dönüşümün yönüne uygun modern bir piyasa odaklı ekonomi kurmaktır. Gerçekte, sosyalist dönüşüm de ülkenin sanayileşmesinin başarılmasını hedeflemiş ve ona en üst önceliği vermiştir. Tarih, Çin'in, sosyalist dönüşüm 217

veya sosyalist yolu izlemeksizin sanayileşme ve modernleşmeyi başaramayacağını göstermektedir. Çin'in sosyalist reformunda toplumsal gelişim ve modernizasyonunda, sosyalizme doğru temel yönelim yolundan sapmadan devam ettirilmelidir.

Sosyalist Reform Sosyalist Dönüşümün Gelişimidir

Bu görüş, yukarıdaki bir önceki görüşe yakındır. Bir yandan proletaryanın devlet iktidarını ele geçirdikten sonra hemen ilk önce sosyalist dönüşüme girişmesi tarihsel gerçeklere tarihin yasasına uygun olmayacaktır. Diğer yandan hem sosyalist dönüşüm ve hem de sosyalist reform, her ikisinin amacı da üretici güçleri özgürleştirmek ve geliştirmektir. Ve sosyalist reform, sosyalist dönüşüm modelinini meta ekonomisi aşamasından geçmede başarısız olması nedeniyle uygulanmıştı. Partinin, ülke şartlarını daha iyi anlaması ve sosyalizmin gerçek niteliğini kavraması uzun zaman aldı. İnsanların o zamanlarda bugünkü anlayışa sahip olmalarını beklemek gerçekçi olmayacağından, sosyalist dönüşümü tereddütsüz reddetmek doğru değildir.

Sosyalist Reform Şu Bakımlardan Sosyalist Dönüşümü Geliştirmiştir

(1) Toplumsal ve ekonomik gelişmenin hedefi ve modeli bakımından, sosyalist dönüşümün amacı kamu mülkiyetini tek başına gerçekleştirmek iken, bugünün ilkesi, kamu mülkiyetini egemen konumda tutarken, farklı mülkiyet biçimleri altındaki ekonomik birimlerin yan yana gelişmelerine izin vermektir.

(2) Kamu mülkiyetinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda sosyalist dönüşüm : sanayi işletmelerinde kamu mülkiyetinin en üst biçiminin, devlete ait işletmeler olduğunu ve tarımda da, daha sonra halk komünleri şeklinde gelişen, üst-gelişkin tipte tarımsal üretici kooperatifleri olduğunu belirlemişti. Buna ek olarak kamu mülkiyetini, mülkiyetin toplumsallaşma derecesine göre kolektif mülkiyet ve devlet mülkiyeti olarak ikiye ayırıyor ve kamu mülkiyetinin alt aşamadan üst aşamaya doğru - kolektif mülkiyetten, kısmi devlet mülkiyetine ve devletin tam mülkiyetine doğru gelişmesi gerektiğini belirtiyordu. Bunların tümü kısmen Sovyet Modelinin etkisinden ve kısmen de sosyalizmin tek yanlı olarak anlaşılmasından kaynaklanıyordu. Bugün Çin halkı sosyalizm anlayışını daha da derinleştirmiştir. Bugün kamu mülkiyeti: ortak girişim işletmeleri, çok ortaklı hisseli şirketler, hisseli ortaklıklar, sözleşme veya kiralamaya dayalı işletmeye verme gibi birçok biçimde gerçekleştirilebilmekte ve uygulamaktadır.

(3) Ekonomiyi işletme mekanizmaları bakımından, sosyalist dönüşüm

218 sosyalist bir planlı ekonomi kurmayı hedeflemişti ve planlı ekonominin sos-

yalizmin temel özelliği olduğunu, pazar ekonomisinin ise kapitalizme özgü olduğunu esas alıyordu. Bugün, sosyalizmin başlangıç aşamasında, Çin'in ekonomisi bir sosyalist pazar ekonomisidir. Planlı ekonomi veya pazar ekonomisi artık sosyalizm ile kapitalizm arasındaki temel farklılık değildir – planlama ve pazar, her ikisi de ekonomik faaliyetleri düzenlemenin etkili birer aracıdır.

Kaynaklar

Shi Zhongquan (ed.), Mao Zedong Üzerine Bir Çalışmanın Eleştirisi, Merkez Parti Literatürü Press, Beijing, 1992.

Gong Yuzhi, Mao Zedong Düşüncesi Üzerine yeni Bir Çalışma, People's Publishing House, Beijing, 1991.

Wang Haiguang, Makale "Sosyalist Dönüşümün Tamamlanmasının 40.cı Yıldönümünü Kutlama Sempozyumu'nun Takdimi," Marksist Teori Cephesi, 1997(1).

Li Jie, Makale "Sosyalizmin Başlangıç Aşaması ve Tarım, El sanatları ve Kapitalist Sanayi ve Ticarete Sosyalist Dönüşüm," Yüksek Öğretimde Teorik Cephe, 1999(9).

Chen Junjing, Makale "Sovyet Deneyimi ve Çin'in Geçiş Sürecindeki Teori ve Pratiği," Journal of Ningbo Normal College, 1996(5).

Wang Shiyi, Makale, "Yeni Çin'in İlk Yıllarında yeni Demokrasiden Sosyalizme Geçiş," Journal of Qingdao Administrative Science College, 1999(2).

Xiao Dong, Makale "Son Yirmi Yılda geçiş Dönemi İçin Temel Çizgi Üzerine Bir İncelemeye Giriş," Teaching and Research, 2000(10).

Liu Baosan, Makale "'Yeni Demokrasinin Sağlamlaştırılması Konusunda' Tekrarlanan Tartışmalar Üzerine Bazı Görüşler," Journal of Zhongnan University of Economics, 1998(5).

Başlık 8

Sosyalist İnşa Teorisi Üzerine

Mao Zedung Düşüncesi'nin de önemli, bir bileşeni olarak, bu teori aynı zamanda Deng Xiaoping Teorisi'nin önemli bir başlangıç noktasıdır. Bu teori ÇKP'nin ilk kuşak kolektif liderliğinin önemli katkılarını içermektedir. Son yıllarda bu alandaki araştırmalar, Çin'in şartlarına uygun sanayileşme modeli politikaları ve teorileri, sosyalist meta ekonomisi ve değer yasasının rolü, nitelikleri farklı olan iki tip çelişkinin doğru olarak ele alınması, kültürel gelişme, aydınlara karşı tutum ve üç dünya teorileri konularında odaklandırmış olan daha çok sayıda araştırmacı ve akademisyenin dikkatlerini çekmiştir.

8.1 Araştırma Ürünleri

ÇKP'nin 11. Merkez Komitesi Üçüncü Plenumundan önce Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisi üzerine yapılan teorik ve akademik çalışmalar, yalnızca politik ekonomi perspektifinden, ayrı ayrı bazı fikirlere odaklanmışlardı ve sistematik olmaktan uzaktılar.

1981 yılında ÇKP Onbirinci Merkez Komitesinin Altıncı Genel Oturumunda kabul edilen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisini, şu dört temel ilkede toparlamış ve özetlemişti: birincisi, sosyalist bir toplumda temel çelişkileri tanımlamak ve nitelikleri farklı olan iki tip çelişkiyi doğru olarak ele almak; ikincisi, Sovyetler Birliği'nin deneyimlerinden ders almak ve Çin'in şartlarına uygun bir sanayileşme yoluna girmek; üçüncüsü, kadroların üretici emek çalışmalarına katılmaları ve işçilerin yönetime katılmaları, zamanı geçmiş kural ve yönetmeliklerin yeniden düzenlenmesi ve kadrolar, işçiler ve teknisyenler arasında sıkı bir işbirliği ilkesini uygulamak; dördüncüsü, sosyalist bir ülke kurmak için tüm olumlu etkenleri seferber etmek.

Bunu izleyen yirmi yıl içerisinde, ülkenin modernleşmesinde, reformda ve açılımında daha fazla ilerleme başarıldıkça, araştırmalar da derinleştirildi ve bu teori, Mao Zedung Düşüncesi'nin önemli bir ögesi olarak incelendi. Ayrıca, ÇKP'nin tarihini inceleyen araştırmacılar da bu teori üzerinde önemle durdular.

1980'lerde, bu teori üzerindeki teorik çalışmalar, yukarıdaki Karar'da özetlenen dört temel ilkesinde yoğunlaştı.

Birinci temel ilke konusundaki çalışmalarla ilgili olarak, "birlik – eleştiri – birlik" ilkesi ve "uzun dönem birlikte var olmak ve karşılıklı gözetim" ilkeleri üzerinde ve özellikle bu iki ilkenin önemi ve çıkartılan dersler üzerinde ayrıntılı bir şekilde duran birçok bilimsel makale ortaya konuldu. Yüz çiçek yan yana açsın, yüz fikir akımı birbiriyle yarışsın ilkesini tartışan makale sayısı ise daha azdı.

Bunun yanı sıra, ekonomik çalışmada genel düzenlemeler yapılması ve devletin, kolektiflerin ve bireylerin (üçünün) çıkarlarını dikkate alınması fikrinin önemini tartışan birçok makale de yayınlandı. Fakat bu makalelerin çoğu, Yeni Çin'in kuruluşundan sonraki deneyimlerden dersler çıkarmaya odaklanmıştı ve ekonomik reformun gerekli ve önemli olduğu sonucuna varıyorlardı.

İkinci temel ilke üzerine de çok sayıda etkili yazı yayınlandı. Birçok yazıda, Mao Zedung'un

"On Başlıca İlişki Üzerine" başlıklı makalesi ve bazı konuşmalarındaki fikirleri anlatılarak tartışıldı.

Çin, diğer ülkelerde öğrenirken, kendi gerçeklerinden hareket etmeli ve körü körüne bu ülkelerin uygulama ve deneyimlerini taklit etmemelidir; Çin, sanayileşme yolunda, bir yanda ağır sanayi ve diğer yanda hafif sanayi ve tarım arasındaki ilişkiyi doğru olarak ele almalıdır; Çin, ulusal ekonomisindeki gelişmeyi öncelik sırasına göre, tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi olarak düzenlemelidir. Bazı yazılar, Çin'in ekonomik gelişmesindeki genel dengeyi korumakta başarısız olduğunu çünkü hatalı bir şekilde, pratik olmayan hızlı bir ekonomik gelişme izlediğini veya çelik ve tahıl üretimini kavranacak halka olarak aldığını ancak bunların her ikisinin de doğrunun olgulara aranması ilkesinin ihlal edilmesi anlamına geldiklerini ve ekonominin normal gelişmesini engellediğini işaret ediyorlardı.

Üçüncü temel ilke üzerinde de, fabrika müdürlerinin tüm genel sorumluluğu üstlenmeleri, işletmelere daha çok yetki verilmesi uygulaması ve diğer ekonomik reform önlemlerini içeren sistemi tartışan çok sayıda makale yayınlandı. Fakat ünlü "Anshan Demir ve Çelik Şirketi'nin İşletme Tüzüğü" konusundaki akademik ve teorik çalışmalar yapan makale sayısı çok azdı. Buna ek olarak, araştırmacılar, sosyalist inşada, işletme yönetiminin yeniden düzenlenmesi reformlarının rolünün incelenmesine çok az dikkat sarf ettiler.

Dördüncü temel ilke açısından, yayınlanmış olan bütün yazılar, önemli bir çalışma yöntemi ve düşünme şekli olması ve Parti'nin kitle çizgisini içer-

mesi nedeniyle, sosyalist bir ülke kurmak için tüm olumlu unsurların seferber edilmesinin, Mao Zedung'un önemli bir stratejisi ve sosyalist inşanın temel bir ilkesi olduğunu kabul ediyorlardı. Bazı yazılarda ayrıca, bu düşüncenin sosyalist ekonomiyi geliştirmede, sosyalist demokrasi ve sosyalist hukuk sistemini ilerletmede ve toplumsal istikrarın korunmasındaki önemini de tartışıyorlardı.

Kaba istatistiklere göre, 1980'lerde Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisini inceleyen makale sayısı 400'den fazlaydı fakat bu konuda az sayıda kitap yayınlanmıştı. Yayınlanan makalelerin çoğu, bu teorinin temel teorik ilkelerini açıklamada, bu ilkelerin ve içeriklerinin gerçek özgün anlamlarının ayrıntılarına inmede başarısızdı. *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar*'ın pek ötesine geçemiyordu. Araştırmalar yeterince derinleştirilmedikleri için, özgül konular üzerinde çok az tartışma vardı. Özellikle çok az sayıda araştırmacı, incelemelerini Çin'in yürüten reform ve açılım politikası ile ilişkilendirmişti.

1990'larda, yani, *Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar*'ın kabul edilışinden yirmi yıl sonra, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisinin incelenmesinde büyük ilerlemeler kaydedildi. Sosyalizmin Çin'e özgü bir şekilde kurulması teorisi ilk olarak sistematik bir biçimde, 1990'da ÇKP Onüçüncü Merkez Komitesi'nin Yedinci Plenumunda ve daha sonra 1992'de ÇKP'nin Ondördüncü Kongresi'nde tekrar özetlendi. 1997'deki Onbeşinci Ulusal Kongre'de ÇKP, bu teoriyi resmen Deng Xiaoping Teorisi olarak adlandırdı. Geçen on yıl içerisinde, Deng Xiaoping Teorisinin, Mao Zedung Düşüncesinin bir devamı ve geliştirilmesi olduğuna inanan daha çok sayıda araştırmacının, teorik çalışmalarını pratik konularla birleştirerek Deng Xiaoping Teorisinin kaynağını araştırmaya başlamasıyla, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisinin incelenmesi büyük ölçüde derinleştirilip genişletildi. Bu onyılda, sayıları kesin olarak bilinmeyen birçok araştırma makale yayınlandı ve özel konuların araştırılması çabaları, çok sayıda olgun sonuçlar verdi. Örneğin, Bo Yibo'nun *Bazı Temel Kararlar ve Olgular Üzerine Bir İnceleme*, Gong Yuzhi'nin *Çin'e Özgü Sosyalizm'de Yirmi Konu* ve Shi Zhongquan'ın *Mao Zedung'un Zorlu Arayışı* gibi kitapları, çok sayıda araştırma sonucu ürettiler. Bunların yanı sıra, ülke ve ÇKP'nin tarihi hakkında yazılan birçok kitap, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisiyle ilgili birçok konuyu tartıştı. Sonuç olarak, 1990'larda bu teorinin birçok yönünü kapsayan araştırmaların başarıları hem nitelik ve hem de nicelik bakımından, *Karar*'ın kabul edilmesinin ilk on yılındaki, yani 1980'lerdeki araştırmaları fazlasıyla aştı.

8.2 Sosyalist Toplumdaki Çelişkiler Teorisi Üzerine

Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi onun sosyalist inşa konusundaki düşüncesinin ilk temel ilkesidir. Bu teori üzerine yapılan incelemeler, her zaman Mao Zedung Düşüncesinin incelenmesinin önemli bir kısmını oluşturmuş ve sık sık Çin'e özgü bir sosyalizm kurma teorisi üzerindeki araştırmalarla birleştirilmiştir.

Bu teori konusunda yapılan incelemeler genel olarak üç döneme ayrılabilir: birinci dönem Mao Zedung'un *"Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine"* başlıklı yazısının resmen yayınlandığı Haziran 1957'den "kültür devrimi" nin arifesine kadar; ikinci dönem Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler üzerine fikirlerinin hatalı bir şekilde "proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi" fikrinin teorik temeli olarak alındığı "kültür devrimi" süreci ve üçüncüsü de (1978'den) ÇKP Onbirinci Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Plenumundan, bu teorinin kapsamlı bir şekilde derinlemesine incelenmekte olduğu günümüze kadardır.

İlk İki Dönemdeki Çalışmalar

"Kültür devrimi"nden önce Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler konusundaki fikirlerini tartışan oldukça az sayıda makale yayınlanmıştır. Bunlardan en önemlileri Xu Liqun tarafından yazılan "Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine, Marksizm - Leninizm'e Büyük Bir Katkıdır", Ai Siqi tarafından yazılan "Üretim İlişkileri İle Üretici Güçler Arasındaki Çelişkiler ve Halk İçindeki Çelişkiler", Wu Zhifu'nun yazmış olduğu "Çelişkiler Sosyalist Toplumun Gelişiminin İtici Gücüdür" başlıklı yazılardır. Bu makaleler Mao Zedung'un "Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesinde tartışılan sosyalist toplumdaki temel çelişkiler ve özellikleri, nitelik olarak birbirinden farklı iki tip çelişki, tarımda kooperatifleşme dönüşümü ve sanayileşmenin yolu gibi birçok konuyu incelemişlerdi. Bu makaleler, yine de bu önemli teorinin derin anlamını tümüyle ortaya koymamakla birlikte, o dönemde teorik araştırmacılar ve propaganda alanında çalışan kadroların bu temel konuları nasıl anladıklarını göstermekteydiler. Sağcılara karşı mücadelenin kapsamı genişletildiğinde ve İleriye Doğru Büyük Atılım¹ başlatıldığında, o zamanki özgün toplumsal ve politik ortam nedeniyle Mao Ze-

1 1958'de başlayan bu hareket, başarıları abartarak ve demir ve çelik gibi mamullerin üretiminde pratik olmayan amaçlar peşinde çabalayarak normal ekonomik gelişmeyi sekteye uğratmıştı.

dung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi üzerinde yapılan çalışmalar yanlış yola sapmıştı - birçok araştırmacı Çin toplumunda esas sorun olarak sınıf mücadelesinin gösterilmesini ve ekonomik gelişmede yalnızca hızlı sonuçlar başarılması için çabalama şeklindeki hatalı fikirleri reddetmiyordu.

"Kültür devrimi"nin başlamasından kısa bir süre sonra, Mao Zedung'un "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesi, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi için teorik temel olarak kabul edildi ve sosyalist toplumdaki çelişkiler üzerine incelemeler tamamen yanlış bir yola girdi. Örneğin, 1967'de Hongqi Gazetesinin 10.cu sayısında yayınlanan "Devrimin Proletarya Diktatörlüğü Altında Sürdürülmesi İçin Teorik Bir Silah - "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesinin Yayınlanmasının Onuncu Yıldönümü Anısına" başlıklı bir makale "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesindeki doğru fikirleri katı bir şekilde, "kültür devrimi" nin dayandığı yanlış teorilerle birleştiriyordu. 1969'daki ÇKP 'nin Dokuzuncu Kongresine sunduğu raporda Lin Biao, Mao Zedung'un "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesinde kapsamlı bir şekilde proletarya diktatörlüğü altında çelişkilerin, sınıflar ve sınıf mücadelelerinin var olacağını belirterek, devrimin proletarya devrimi altında sürdürülmesi gerektiği büyük teorisini ortaya koymuş olduğunu ve Büyük Proleter Kültür Devriminin teorik temelini attığını ileri sürdü. Mao Zedung'un bu makaleyi hangi uluslararası ve ulusal şartlar altında yazmış olduğunu ve Mao Zedung'un fikirlerinin gerçek anlamını dikkate almadan, Lin Biao, Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisini çok ciddi bir şekilde çarpıttı. Bunun sonucunda birçok araştırmacı sadece Mao Zedung'un açıklaması üzerine odaklandı. Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi tamamıyla parçalanmış ve çarpıtılmıştı.

11. Merkez Komite'nin 3. Genel Oturumundan Sonraki Araştırmalar

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar'ın resmen ilan edilmesinden oldukça uzun bir zaman sonra, araştırmacılar, çalışmalarını

Halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınması sorunu üzerinde tekrar odakladılar. 1982 ve 1987'de, "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" makalesinin yayınlanmasının yirmibeşinci ve otuzuncu yıldönümlerinde çok sayıda değerli makale yayınlandı. "Kültür devriminin" hatalarını ve ondan önceki "Sol" hataları düzeltmek için, birçok araştırmacı, sınıf mücadelesin artık Çin toplumunun esas sorunu olmadığını ve halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınmasının ülkenin siyasi hayatında başlıca konu haline geldiğinin tümüyle anlaşılması için büyük çabalar sarf edilmesi gerektiğini savundular. Bu dönemde yayınlanan araştırma sonuçları 225

sadece bazı yanlış fikirleri düzeltmekle kalmadı fakat aynı zamanda tarihten de dersler çıkartmaktaydı.

1958'de başlayan bu hareket, başarıları abartarak ve demir ve çelik gibi mamullerin üretiminde pratik olmayan amaçlar peşinde çabalayarak normal ekonomik gelişmeyi sekteye uğratmıştı.

Mao'nun Sosyalist Toplumdaki Çelişkiler Teorisinin Gerçek Anlamı

Bazı araştırmacılara göre Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisini geliştirmiş olduğu tarihsel arka plan gözden kaçırılmamalıdır. Ülke yeni demokrasiden sosyalizmin başlangıç aşamasına doğru ilerlerken, Çin toplumunun her alanında derin değişiklikler yer almakta idi. Ülke içinde sosyalist dönüşüm tamamlanmış olduğundan (1956), Çin toplumundaki esas mesele geri kalmış toplumsal üretimle halkın sürekli olarak artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin nasıl karşılanacağıydı ve Parti ve hükümetin merkezi görevi de, üretici güçleri geliştirmektir. Artık, Parti'nin siyasi çalışmasında ana görev düşmana karşı hırçın ve güçlü bir sınıf mücadeleleri yürütmek değil, fakat git-tikçe daha çok göze çarpan ve öne çıkan halk arasındaki çelişkileri düzgün bir şekilde ele almaktır. Uluslararası planda Sovyetler Birliği Komünist Partisi, Yirminci Kongresi'nde Stalin'in hatalarını eleştirmişti. Polonya ve Macaristan'da kargaşalıklar çıkmış ve Batılı kapitalist kamp anti-komünist, anti - sosyalist bir kampanya başlatmıştı. Bunların tümü Çin Devrimini ve sosyalist kuruluşu farklı derecelerde etkiliyordu. Uluslararası komünist harekette yeni eğilimler ve Çin'in bazı bölgelerinde çıkan kargaşalıklarla karşı karşıya kalan ÇKP Merkez Komitesi, 1956 ilkbaharında nitelikleri açısından farklı olan çeşitli tipteki çelişkilerin nasıl anlaşılması ve nasıl ele alınacağı sorunu üzerinde düşünmeye başladı. Bunların sonucu olarak Mao Zedung sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisini geliştirdi.

Bazı araştırmacılara göre, Mao Zedung sosyalist toplumdaki çelişkilerden ilk olarak Nisan 1956'da Halkın Günlüğü'nde yayınlanan "Proletarya Diktatörlüğünün Tarihsel Deneyiminin İncelemesi" yazısında söz etmişti; "On Temel İlişki Üzerine" makalesinde nitelikleri bakımından farklı olan iki çelişki arasındaki ayrımı ortaya koydu; sosyalist toplumda birbirlerinden nitelik olarak farklı iki tipte çelişki olduğunu açıkça belirtti ve 1957 Şubatında "Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" yazısında, resmen, sosyalist toplumdaki çelişkiler ve halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınması üzerine bütünlüklü bir teori oluşturdu.

Bu teorinin içeriği doğru anlaşılıyor mu? Mao Zedung bu teorinin altındaki mantığı net bir şekilde açıklamıştı.. Şöyle diyordu: "Birçokları sosyalist toplumda hâlâ çelişkilerin var olabileceğini kabul etmiyorlar, bunun sonucunda toplumsal çelişkilerle karşılaştıklarında kararsız ve pasif oluyorlar; sosyalist

toplumun aralıksız bir şekilde çelişkilerin doğru olarak ele alınması ve çözülmesiyle daha fazla birlik içinde olabileceğini ve sağlamlaşacağını anlamıyorlar. Bu nedenle sosyalist toplumdaki çelişkileri anlamalarına yardımcı olmak ve bu çelişkileri ele almada doğru yöntemleri kullanmayı öğrenmeleri için halkımıza ve ilk önce de kadrolarımıza bunları açıklamak zorundayız". Ayrıca Mao Zedung, halk arasındaki çelişkilerin nasıl doğru bir şekilde ele alınacağını tartışılması üzerine odaklanmasının nedenini de şöyle açıklamıştı: "Bugün işlerin gidişatı şu şekildedir. Devrim zamanının özelliği olan büyük ölçekteki fırtınalı sınıf mücadeleleri esas olarak sona ermiştir, fakat sınıf mücadelesi hiçbir şekilde tamamiyle bitmiş değildir... Başka bir deyişle, sosyalist sistemimizin kurulup sağlamlaşması, kitlelerin yeni sisteme alışmaları, hükümet görevlilerinin öğrenerek deneyim kazanmaları için zamana ihtiyaç vardır. Bu nedenle, ülkemizdeki bütün milliyetlerden halkları yeni bir savaşa, doğaya (Y.N üretim kastediliyor) karşı savaş için birleştirmek, ekonomi ve kültürümüzü geliştirmek, tüm ulusun bu geçiş dönemini nispeten pürüzsüzce geçmesine yardımcı olmak ve yeni sistemimizi sağlamlaştırmak ve yeni devletimizi kurmak için, bizim, bu önemli noktada, halk arasındaki çelişkileri bizimle düşman arasındaki çelişkilerden ayırt etme sorununu ve aynı zamanda halk arasındaki çelişkilerin doğru bir şekilde ele alınması sorununu ortaya koymamız zorunludur."²

Mao Zedung'un yukarıdaki açıklaması, onun teorisinin, proletarya diktatörlüğü altında devrimin sürdürülmesi şeklindeki yanlış teoriyle ilintilendirilmemesi gerektiğini göstermiştir.

Proletarya Diktatörlüğü Altında Devrimin Sürdürülmesi Teorisi

"Kültür devrimi" sırasında sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi, devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisi ile niçin birleştirilmişti? Araştırmacılar bu soruya üç farklı cevap vermektedirler: sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi çarpıtılmıştı; yanlışlıkları vardı; yanlış anlaşılmıştı.

Sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisinin "kültür devrimi sırasında tamamiyle çarpıtıldığını savunan araştırmacılara göre, Mao Zedung ideolojik alandaki sınıf mücadelesinin sürüncemeli ve dolambaçlı, hatta zaman zaman çok keskin olacağını ve revizyonizmin, dogmatizmden daha da tehlikeli olduğunu belirttiğinde, sınıf mücadelesinin hâlâ Çin toplumundaki esas sorun olduğunu kastetmemişti. Mao'nun bu teorisi çok uzak görüşlüdür ve fikirlerinden pek çoğu bugün hâlâ doğru ve geçerlidir. Ancak, gerçek, yanlış ele alınırsa, gerçek dışı olabilir. "Kültür devrimi" sırasında bu teori mutlak olarak anlaşılmıştı, sınıf

mücadelesi ile ilgili fikirleri abartılmıştı ve yanlış bir şekilde devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisiyle ilintilendirilmişti. Teori, gerçek dışı bir hale geldi, çünkü çarpıtılmıştı.

Bu teorinin yanlışlıklar içerdiğine inanan araştırmacıların işaret ettikleri gibi, “kültür devrimi” sırasında yayınlanmış olan bütün makale ve raporlarda, devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisinin ilk olarak “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” makalesinde ileri sürüldüğüne inanmış olmalarının bir nedeni olmalıdır. İki tip çelişki üzerine fikirlerini formüle ederken Mao Zedung, siyasi alana çok fazla odaklanmıştı, ki bu da sınıf mücadelesinin gereğinden fazla genişletilmesine zemin hazırlıyordu.. Mao Zedung, “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” yazısında oldukça doğru ilkeler ortaya koyup uygulamış olmasına rağmen, yine de adım adım yanlış yöne gitmişti. Neden? “Kültür devrimi” sırasında, bu teori gerçekte, sınıf mücadelesinin genişletildiği o koşullarda “iki tip çelişkinin nasıl doğru olarak ele alınacağı” hakkında bir teori haline geldi. Bu araştırmacılara göre bu zaafları nedeniyle bu makaledeki görüşler “sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi” bir şekilde kaçınılmaz olarak devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisiyle ilintilendirilecekti.

Sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisinin yanlış anlaşıldığını savunan araştırmacılara göre, birbirlerinden tümüyle farklı olan bu teori ve devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisinin “kültür devrimi” sırasında birbiriyle karışmasının nedeni, insanların bu teorideki sınıf mücadelesine ilişkin temel fikirleri yanlış anlamaları ve aynı zamanda Mao Zedung’un, “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” makalesinin yayınlanmasının öncesinde ve sonrasında görüşlerinin değiştiğini fark etmemeleridir. “Mao bu yazıyı yazdıktan sonra Çin toplumundaki esas sorunu farklı olarak düşünmeye başlamıştı.”

Sosyalist Toplumdaki Çelişkiler Teorisinin Önemi

Bu teori genellikle Marksizm’in Çin’de uygulanmasında büyük bir başarı olarak değerlendirilmektedir.

Bazı Temel Kararlar ve Olgular Üzerine Bir İnceleme adlı kitabında Bo Yibo’ya göre, Mao Zedung’un “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” makalesi şu konulara katkıda bulunmuştur. Birincisi, Marksizm’in gelişme tarihinde ilk kez sosyalist toplumdaki çelişkiler konusunda sistematik, komple bir teori oluşturulmuştur. Yine Bo Yibo’nun işaret ettiği gibi, sosyalist toplumda çelişkilerin var olacağını ilk kez Lenin kabul edip ileri sürmesine rağmen, sosyalizmin uygulanmasında yeterli pratiğe sahip olmaması nedeniyle, bu konuda ayrıntılı bir çalışma yapmamıştır. Sosyalist toplumdaki çelişkilerle ilişkin sistematik bir teoriyi ilk kez ortaya koyan, Mao Zedung olmuştur. İkinci olarak, dünya sosyalist devrim tarihinde ilk kez işçi sınıfı ile milli burjuvazi arasındaki çelişki, halk arasındaki bir çelişki olarak kategorize edil-

mekteydi. Marksist çalışmalarda hiç tartışılmamış olan bu ilke, Mao Zedung ve ÇKP'nin büyük bir katkısıydı ve ortaya konulmasından sonra dünya çapında ilgi çekti. Bu ilkenin yol göstericiliğinde Çin, milli kapitalist sanayi ve ticaretin barışçı bir şekilde dönüşümünü başardı ve Çin milli burjuvazisini bir sınıf olarak pürüzsüzce ortadan kaldırdı.³

Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler üzerine analizleri, sosyalist dönüşümün tamamlanmasından sonra Çin toplumundaki sınıf ilişkilerini kapsamlı bir şekilde tanımlıyor ve sosyalist toplumda sınıf mücadelesi sorununu tartışıyordu. Bu çözümler,

"On Temel İlişki Üzerine" makalesiyle birlikte, Mao Zedung'un, Çin'in sosyalist inşasındaki çelişkiler teorisini oluşturuyordu. Mao Zedung, sosyalist toplumdaki temel çelişkileri tanımladı, halk arasındaki çelişkilerin doğru olarak ele alınması sorununu tartıştı ve tarımın kooperatif dönüşümü sanayi, ticarete sosyalist dönüşüm ve etnik azınlıklar konusunda bir dizi ilke ve politikalar geliştirdi. O zamanlarda Parti ve hükümetin çalışmalarına yol göstermenin yanı sıra, Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi, bugün de Çin'e özgü sosyalizm kurma çabalarına yol gösterebilmektedir.

Sosyalist toplumdaki çelişkiler üzerine tartışma, bu teoriye dayandırılmazdır, aksi halde, tartışma yanlış yola sapar.

Mao Zedung'un ideolojik alanda sınıf mücadelesi açıklaması, büyük bir pratik öneme sahiptir.

Sosyalist toplumdaki çelişkileri tartışırken, Mao Zedung, şunları söylüyordu: "İdeolojik alanda proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesi hâlâ sürüncemeli ve dolambaçlı, hatta zaman zaman çok keskin olacaktır." "Ülkemizde sosyalizm ile kapitalizm arasındaki ideolojik mücadelede, kimin kazanacağına karar vermek oldukça uzun bir zaman alacaktır." "Şimdiki şartlarda revizyonizm, dogmatizmden daha çok zararlıdır. Şimdi ideolojik cephele revizyonizmi eleştirmek bizim için önemli bir görevdir."

Bazı araştırmacılara göre, Mao Zedung'un yukarıdaki fikirleri, kesin olarak, devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisinin kaynağı idi. Ancak diğer bazı araştırmacılar, bu fikirlerin kapsamlı, adil ve nesnel bir biçimde değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Çin'in 1989'da siyasi karışıklıklarla (Tien an Men) karşılaşmasından ve Sovyetler Birliği ve bazı sosyalist Doğu Avrupa ülkelerindeki dramatik değişikliklerden sonra Mao Zedung'un yukarıda belirtilen etkili açıklamalarının yeniden incelenmesi, özellikle revizyonizm konusundaki keskin yorumları, fikirlerinin ne kadar uzak görüşlü olduğunu ve kapitalizme doğru barışçı evrimin önlenmesinde, revizyonist fikirlerden kaçınılmasında ve Parti kadrolarının dejenere olmaktan korunmasında ne kadar önemli olduklarını açıkça göstermektedir.

3 Bo Yibo, *Bazı Temel Kararlar ve Olgular Üzerine Bir İnceleme*, cilt. II, ÇKP

Kanımızca sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi bugünkü reformların teorik temelidir

Birçok araştırmacı, pratik sorunları inceleyerek bu teoriyi tartışmışlar ve onun, sosyalist reformların felsefi temelini oluşturduğu sonucuna varmışlardır. Hatta bazıları bu teorinin “sosyalist reformların teorik temeli” olduğuna inanmaktadır. Çin’in sosyalist reform ve gelişimi ilerledikçe, halk arasındaki çelişkiler yeni özellikler kazanmakta ve bunların çözümü için, faiz oranlarının ayarlanması, sistemlerin düzeltilmesi, politikaların sağlamlaştırılması ve demokrasi ve hukuk sisteminin ilerletilmesi gibi çeşitli önlemler alınması gerekmektedir. Bu çelişkilerin doğru bir şekilde ele alınması direkt olarak sosyalizmin gelişmesini ilerletebilir. Bu bakımdan Mao Zedung’un genel ilkelere araştırılmalı ve bugünün somut pratiğine yol göstermek için yeni gerçeklerin ışığında geliştirilmelidir. Bu yüzden bu teorinin daha çok tartışılması için çok daha fazla çaba gösterilmelidir.

Deng Xiaoping’in Tutumu

Bazı araştırmacılara göre, Deng Xiaoping bu teoriden doğru fikirler çıkartmış ve yeni dönemde çelişkilerin nasıl değiştiğini değerlendirmiştir. Bu, aşağıda belirtilen dört görüşte ortaya konulmaktadır.

Birincisi, Çin’de ekonomik gelişmeyi esas görev olarak görmesi ve sosyalizmin temel karakteristiğinin üretici güçleri özgürleştirip geliştirerek genel refahı sağlamak olduğu konusundaki fikirleri, sosyalist toplumdaki temel çelişkileri anlamak ve çözmek için yol gösterici esas ideoloji haline gelmiştir. İkinci olarak Deng Xiaoping üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üst yapı ile ekonomik temel arasındaki uygunluğu kapsamlı bir şekilde yeniden açıklamış: Dört Temel İlke’yi devam ettirmenin önemini vurgulamış ve sosyalist toplumda temel çelişkilerin çözümünün ön koşullarını ve ideolojik ve politik garantisini tanımlamıştır. Üçüncüsü, üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üst yapı ile ekonomik temel arasındaki diyalektik ilişkiyi ve çelişkileri bilimsel bir şekilde tahlil etmiş, reformu üretici güçleri özgürleştirmenin yolu olarak tanımlamış ve sosyalist toplumdaki temel çelişkilerin yönetilmesi ve ayarlanabilmesi için ayrıntılı görev ve uygulama yöntemleri açıklığa kavuşturmuştur.

Dördüncü olarak üretici güçlerin gelişmesini sosyalist toplumdaki çelişkilerin nasıl çözümlendiğinin değerlendirilmesinde esas kriter olarak tanımlamıştır.

Ayrıca bazı araştırmacılar Çin’in üçüncü kuşak kolektif liderliğinin (Jiang Zemin) bu teoriyi nasıl uyguladığını ve geliştirdiğini tartışmışlardır. Onlara göre Jiang Zemin ÇKP Ondördüncü Merkez Komitesi’nin Beşinci Genel Oturumu’nda, ülkenin sosyalist modernleşme hamlesinde doğru olarak ele alınması gereken oniki temel ilişkiyi tanımlarken ve ÇKP’nin Onbeşinci Kongresi’ne sunduğu raporda sosyalizmin başlangıç aşamasında ana sorunu tahlil ederken bu

teoriyi uygulamıştır. Reform, gelişme ve istikrar üçlüsünün doğru bir şekilde dengelenmesi teorisinin toplumdaki temel çelişkileri düzenlemede ve halk arasındaki çelişkileri çözmede kolektif liderliğin üçüncü kuşağının yol gösterici ideolojisi olduğunu söylemek mümkündür.

Mao Zedung'un Toplumsal Çelişki Tahlillerindeki Yetersizlikler

Mao Zedung, üretim ilişkileri ile üretici güçler ve üst yapı ile ekonomik temel arasında hem uygunluk, hem de çelişki olduğunu ayrıca bu uygunluk ve çelişki durumu arasındaki ilişkide birincisinin esas ve temel yol olduğunu ve ikincisinin de ona tabi olduğunu belirtmişti.

Sosyalist sistemin üstünlüğünü vurgulamış ve ülkenin temel görevinin, üretici güçlerin, sosyalist üretim ilişkileri altında korunup geliştirilmesi olduğunu öne sürmüştü. Bu fikirler, temelde doğru idi ve o zamanki toplumsal koşullara uygundu. Fakat üretici güçlerin sosyalist sistemin kurulmasından hemen sonra hızla gelişeceğine inanmak doğru değildi.

Bazı araştırmacıların işaret ettikleri gibi Marksist diyalektik materyalizmin incelenmesi ve Çin'in sosyalist inşasının o zamanlardaki gerçek durumunun araştırılması, uygunluk ve çelişki arasındaki ilişkinin değişebileceğini de göstermekteydi. Mao Zedung bunu görmüştü.. Fakat yine de sosyalist sistemin kurulmasından sonra değişikliğin kısa bir sürede meydana gelmesinin pek muhtemel olmadığına inanmaktaydı. Kasım 1956'daki bir konuşmasında sosyalist üretim ilişkilerinin üretici güçlerle uygunluk içinde olduğunu ve sosyalist üst yapı ile ekonomik temelin şimdilik esasta uyumlu olduklarını, fakat 200 veya 2000 yıl içerisinde üretim ilişkileri ile üretici güçler arasında uzlaşmaz bir çelişkinin ortaya çıkabileceğini ve çözümün de devrimle olması gerektiğini söylemişti. Bu, Mao Zedung'un uygunluğun temel yön olduğuna inandığını açıkça göstermekteydi. Sonuç olarak sosyalist sistem altında üretici güçlerin daha da özgürleştirilmesi gerektiğini gözden kaçırdığı gibi, reformların gerekliliği konusunda da net bir anlayışa sahip değildi.⁴

Mao Zedung'un, halk arasındaki çelişkileri tahlilinin yetersiz olduğuna inanan araştırmacılar da mevcuttur. Çelişkilerin kökenini tartışırken, o, daha ziyade politik ve ideolojik alana odaklanıyor ve ekonomik nedenleri gözden geçiriyordu. Çelişkilerin çoğunun doğru ve yanlışın net olarak ayırt edilmesi ve "birlik – eleştiri – birlik" ilkesinin uygulanmasıyla çözümleneceğini savunuyordu. Ancak, ekonomik çıkarların neden olduğu birçok çelişki, doğru veya yanlış içermemektedir ve yalnızca ekonominin araçlarıyla düzenlenebilir. Mao

4 Yan Shuqun, "Mao Zedung ve Deng Xiaoping'in Sosyalist Toplumdaki Temel Çelişkiler Teorilerinin Karşılaştırılması," Humanities, 2000

Zedung, böyle ekonomik çelişkileri ne tartışmış, ne de bunların nasıl ele alınacağını çözümlemiştir. Dolayısıyla bu, açık bir eksikliktir.

Bazı araştırmacılara göre Mao Zedung halk arasındaki çelişkileri çözmede, demokratik yöntemin ilk çare olduğunu vurgulamasına rağmen hatalı bir şekilde kitle hareketinin demokrasinin esas biçimi olduğuna inanmaktaydı ve demokrasiyi bir hukuk temeli üzerine oturtma ve kurumsallaştırmanın önemini kavramamıştı. Bunun sonucunda, yasalar ve sistemleri düzelterek çözülmesi gereken ve çözülebilecek olan bürokrasi gibi sorunlar, ona göre, ancak halkın ideolojik standartlarının yükseltilmesi ile çözülebilirdi. Bu sorunlar artıp durum daha da kötüleştiğinde sınıf mücadelesi hatalı bir şekilde toplumdaki esas sorun olarak görüldü ve onları çözmek için yanlış mücadele yöntemleri kullanıldı. Sonuçta halk arasındaki çelişkiler, halk ile düşman arasındaki çelişkilerle karıştırıldı. Buna ek olarak Mao Zedung, bir çelişkinin birlik ve mücadele yönlerini ele alısta, mücadele yönü üzerinde odaklanarak bir çelişkinin karşıt yönlerinin ancak mücadele içerisinde bir diğerine dönüşebileceklerini vurguladı. Bu tür bir “mücadele teorisinin”, iki tip çelişkiyi doğru olarak ele alması kesinlikle mümkün değildir.

Mao Çin Toplumundaki Ana Sorunu Tanımlamış mıydı?

Bu da ayrıca tartışılması gereken yakıcı konulardan bir tanesidir. Araştırmacılardan bazılarına göre, “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” makalesinde Parti’nin görevinin “ülkemizdeki bütün milliyetlerden halkları yeni bir savaş, doğaya karşı savaş için birleştirmek” olduğunu ve baştan itibaren 1960’ların başlarına kadar ekonomik inşayı Parti’nin başlıca görevi saymasına rağmen, Mao Zedung, ÇKP Sekizinci Merkez Komitesi’nin Eylül 1957’deki Üçüncü Genel Oturumu’ndan sonra açıkça, sınıf mücadelesini Çin toplumundaki esas sorun olarak tanımlamıştır. Gerçekte ise, öncelikle Mao, Partinin, esas sorunun, ileri sosyalist sistemle geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki olduğunu belirten 1956’daki Sekizinci Kongre’de kabul edilmiş olan kararına tamamiyle katılmıyordu, fakat bu konuyu tartışmadı, çünkü konu üzerinde kapsamlı bir biçimde düşünmemişti. Yukarıda belirtilen makalesinde de yine bu konudan hiç bahsetmiyordu; bu da, daha sonra esas sorun ve merkezi görev hakkındaki fikirlerini değiştirmesini mümkün kıldı.⁵

Bir kısım araştırmacı farklı düşünmektedir. Mao Zedung 1957’de, açıkça söylememiş olmasına rağmen halk arasındaki çelişkilerin esas sorun olduğunu düşünüyordu. Parti’nin Sekizinci Kongre’deki değerlendirmesi olan sınıf mücadelesinin artık Çin toplumundaki ana sorun olmadığı değerlendirmesine

5 Zhou Cheng’en et al., “Mao Zedung’un Çin’in Sosyalist İnşa Yolunu Arayışı,” Zhejiang

genel olarak katılıyordu, fakat “ileri sosyalist sistemle geri kalmış toplumsal üretici güçler arasındaki çelişki teriminin teorik olarak mantıksız” olduğunu düşünüyordu.. Sosyalist toplumda temel çelişkiler rakip sınıflar arasında uzlaşmaz çelişkiler değil, fakat halk katmanları arasındaki uzlaşır çelişkilerdir. Sosyalist toplum işçiler, köylüler ve aydınlar gibi halk katmanlarından oluşmaktadır ve sosyalizmin temel görevi üretici güçleri ve ekonomiyi geliştirmektir. Bu demektir ki, sosyalist toplumda temel çelişkiler sosyalizmin gerçek doğasıyla yakından ilişkili olmak zorundadır.. Bu yüzden, Mao Zedung’un tüm etnik gruplardan halkı doğaya karşı yeni bir savaş için birleştirmek, üretici güçleri korumak ve geliştirmek ve sosyalist bir ülke kurmak belirlemeleri, esas sorunun ne olduğunu tanımlamıştı. Ancak Parti’nin esas sorun üzerine Sekizinci Kongre’de kabul edilen kararına tümüyle katılmadığı için, gerçekte makedesinde tartışmasına rağmen, *“Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine”* yazısında “esas sorun” terimini kullanmamıştı.⁶

Geçen yirmi yılda, Mao Zedung’un sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisinin incelenmesinde büyük başarılar kaydedilmiştir. Önemli olmakla birlikte aynı zamanda tamamlanmamış olan bu teori, araştırmacılar da çok kafa karışıklığına neden oldu. Sadece bu teorideki doğru fikirlerin yanlış olanlardan ayırt edilmesi yetmemektedir; Bu doğru teoriyi mükemmel olmaktan uzak tutan şeyin ne olduğu sorusunun da cevaplandırılması gerekir. Birincisi “temel çelişkiler esas sorunu belirler; esas sorun da ana görevi belirler” şeklindeki basit formülasyonla yaklaşmak, Mao Zedung’un temel çelişkiler, esas sorun ve ana görev aralarındaki ilişki konusundaki anlayışını açıklığa kavuşturmak için yeterli değildir. İkinci olarak, Mao Zedung’un çalışmalarından yapılan alıntılar, onun yukarıdaki üç terim arasındaki ilişkileri nasıl anladığı konusu üzerindeki tartışmalar için tek kanıt olarak ele alınmamalıdır. Aksine bu teorinin incelenmesinde, içinde şekillendiği tarihsel koşullarla birlikte, Mao Zedung’un birbirine bağlı fikirleri, konuyla ilgili tarihsel materyaller ve bu konu üzerinde diğer Parti liderlerinin çalışmaları da dikkate alınmalıdır. Bu teorinin, pratikteki önemi üzerindeki incelemeler bakımından, bugünkü reformlar için teorik temel sağladığını belirtmek yeterli olacaktır;

Deng Xiaoping Teorisi’ni katı bir şekilde bu teori ile ilintilendirmek fazla ileri gitmek olacaktır..

Çünkü Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teori’si farklı tarihsel koşullar altında şekillenmiştir; aralarındaki farklılık gözden kaçırılmamalıdır. Yukarıda belirtilen tüm sorunların gelecekteki çalışmalarda çözümlenmeleri gerekmektedir.

6 Shi Zhaoyu, “Mao Zedung 1957’de Esas Sorun Üzerine Nasıl Düşünüyordu ?” Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1991(2).

8.3 Sosyalist Ekonomik Gelişme Teorisi Üzerine

Sosyalist Ekonomik Gelişme Teorisinin İncelenmesi

Daha önce belirtildiği gibi, 1981 yılında ÇKP Onbirinci Merkez Komitesi'nin Altıncı Genel Oturumunda kabul edilen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar'dan sonraki birkaç yıl içinde, sosyalist inşa teorisi üzerine çoğu araştırma sonuçları Karar'ı özetlemekten ileriye geçememişti. Fakat bazı araştırmacılar Karar'la sınırlı kalmayı kabul etmediler. 1980'lerin sonlarında Mao Zedung'un sosyalist ekonomik gelişme teorisi üzerindeki çalışmalar derinleştirildi. Bazı araştırmacılar, yol gösterici ideoloji, temel ilke ve sosyalist inşa stratejisini kapsamlı bir şekilde inceleyip bunlardaki deneyimi gözden geçirdikten sonra yüksek akademik değer taşıyan makaleler ürettiler. Shi Zhongquan, "Zorlu Arayış" başlıklı makalesinde, Mao Zedung'un "kültür devrimi"nden önce sosyalist inşa teorisini geliştirdiği süreci beş döneme ayırdı. Ayrıca bu makalede Mao Zedung'un, sosyalist inşa hakkındaki, yukarıdaki Karar'da belirtilmemiş olan bazı fikirleri de tartışılmaktaydı.

Bir kısım araştırmacı sosyalist kuruluştaki hataların arkasındaki ideolojik nedenleri bulma çabalarında değerli sonuçlar ortaya koydular. Örneğin bunlardan bazıları hataların şu iki sebepten kaynaklandığını ileri sürdüler: ekonomik gelişmede acelecilik ve ihtiyatsızlık ve siyasi çalışmada sınıf mücadelesinin genişletilmesi gibi.... Diğer bazı araştırmacılara göre ise Mao Zedung ve Parti, bir zamanlar sosyalist inşanın kolay olduğuna ve kısa zamanda komünist sistemin, sosyalist sistemin yerini alacağına inanıyorlardı. Üretim ilişkilerindeki hızlı dönüşüm çabalarına ve üretimin genişletilmesi ve inşadaki acelecilik ve ihtiyatsızlığa yol açan da, kesinlikle buydu. Bir kısım araştırmacı Çin'in sosyalist inşasında ütöpik fikirlerin bir zaman etkili olduğuna işaret ettiler. "Ordunun Tarımsal Çalışmasının Askeri Komisyonun Geri Hizmet Bölümü Tarafından Daha da İyileştirilmesi Konusunda Mao Zedung'un Notları Üzerine Bir İnceleme" başlıklı tezinde Wang Lulin'e göre, İleriye Doğru Büyük Atılım ve "kültür devrimi" Mao Zedung'un daima, sosyalist inşada "Sol" hatalara yol açan ütöpik bir sosyalist model düşüncesi benimsediğini göstermekteydi. Zhou Cheng "Halk Komünleri ve Sosyalist İnşada Ütöpik Fikirler" başlıklı makalesinde ütöpik fikirlerin varlığını şu üç nedene dayandırmaktaydı: Marksist sosyalizm teorisini dogmatik bir şekilde kavrama; Batı Avrupalı ütöpik sosyalist fikirlerin etkisi ve Çin'in tarihindeki köylü sosyalizminin görüşlerinin etkileri.

Liang Xiufeng "Çin'in Ekonomik İnşasının Tarihsel İncelenmesi ve Yankıları" adlı makalesinde "İngiltere'yi geçmek ve ABD'ne Yetişmek" şeklindeki stratejik hedefin kapsamlı bir şekilde tahlil edilmesi gerektiğine işaret etmekteydi. Diğer yandan bu, Çin'in sanayileşmesi sürecinde ağır sanayinin aşırı gelişimine yol açmış olması nedeniyle başarısız bir dönemi temsil etmekteydi. Diğer yandan da Çin'in sanayileşmesini hızlandırmada dikkate değer bir yol

“ÇKP Sekizinci Merkez Komitesi'nin Onuncu Genel Oturumu'nda Sınıf Mücadelesi ile ilgili 'Sol' Teorilerin Kabul Edilmesinin Arkasındaki Nedenlerin Araştırılması” başlıklı yazısında Cong Jin, ÇKP'nin 1962'deki Sekizinci Merkez Komitesi'nin Onuncu Genel Oturumu'nda Mao Zedung'un sosyalist toplumda sınıf mücadeleleri teorisini kabul etmesindeki asıl nedenin, aynı zamanda başka uluslararası ve ülke içi nedenlerin de mevcudiyetine rağmen, sosyalist toplumun gelişimini yönlendiren yasalara ilişkin net bir anlayışının olmayışı ve Marksist ilkelerin dogmalar olarak kavranması olduğuna işaret etti. Bazı araştırmacılar daha da ileri giderek Mao Zedung'un sınıf mücadelesindeki hatalarının aydınlar konusundaki anlayışı ile birlikte başladığını belirttiler.

Yukarıda belirtilen görüşler, 1980'lerde oldukça yeni idiler ve bazılarının daha fazla tartışma gerektirmesine rağmen, yüksek akademik değere sahiptiler.

1990 yılında, ÇKP, Ondördüncü Kongre'sinde sosyalizmin Çin'e özgü biçimde inşası teorisini dokuz yönden açıklığa kavuşturdu ve Deng Xiaoping Teorisini tanımlayarak, Onbeşinci Kongre'de onun tarihsel konumunu değerlendirdi.. Bu olaylardan sonra araştırmacı ve akademisyenler, Mao Zedung Düşüncesi ile Deng Xiaoping Teorisi arasındaki ilişkiye derin bir ilgi duymaya başladılar ve bu nedenle Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisi üzerindeki incelemelerini genişlettiler.

Araştırmacıların birçoğu, bu teoriye ilişkin tariflerini yenilediler, onu Deng Xiaoping'in Teorisiyle karşılaştırdılar ve Deng Xiaoping'in teorisinin, onu devam ettirdiğini, düzelttiğini ve geliştirdiğini ileri sürdüler. Son on yılda Mao Zedung'un sosyalist inşa hakkındaki fikirleri üzerindeki incelemeler, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan itibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar'ın özetlenmesinden çok daha ileriye gitti. Bazı konular, araştırmacılar tarafından geniş bir şekilde tartışıldı.

Sosyalist Ekonomik Gelişme ve Çin'in Deneyimleri

Yeni Çin'in 40. kuruluş yıldönümüne yaklaşırken, birçok araştırmacı, çalışmalarını Çin'in sosyalist inşa sürecinin incelenmesi üzerinde odakladılar. Bu çalışma bugün hâlâ araştırmacıların çok ilgisini çekmektedir. Bazı araştırmacıların işaret ettikleri gibi, Çin'in, sosyalist inşa teorisiyle ilgili araştırmaları sanayileşme sorununun ele alınması ile birlikte başlamıştı ve Mao Zedung sanayileşmenin yolu hakkında oldukça gelişkin bir fikir sistemi geliştirmişti..

Sovyet Modelinden Kopuş

ÇKP'nin Mao Zedung önderliğindeki kolektif liderliğinin birinci kuşağı, çeşitli fikirleri içeren bir sanayileşme yolu geliştirdi. Ekonomik gelişmeye ilişkin temel düşünceleri şunları içermekteydi: Hem ihtiyatsız aceleci ilerlemeye, hem de muhafazakârlığa karşı çıkma ve genel dengeyi koruyarak sürekli iler-

leme ilkesi sürdürülmelidir. Aşırı derecede merkezileşmiş olan ekonomik yönetim sistemi düzeltilmeli, iktidar, rasyonel bir şekilde merkezi ve yerel hükümetler arasında paylaştırılmalıydı ve ekonomik yönetimde planlama öncü konumda olmalı ve piyasa güçlerinin düzenlenmesiyle tamamlanmalıydı.. 1956'da Partinin Sekizinci Kongresinde Chen Yun, esas olarak sosyalist dönüşüm sırasında benimsenmiş olan üretim, işletme, satın alma, satış ve planlamadaki aşırı bir şekilde birleştirilmiş ve merkeziyetçi yöntemlerin artık uzun vadeli ekonomik gelişmenin ihtiyaçlarını karşılayamadığı ve bu yüzden düzeltilmeleri gerektiğini söyledi. Bu sorunların çözümü için ünlü "üç ana dayanak noktası ve üç tamamlayıcı"⁷ fikrini öne sürdü. 1956 sonlarındaki bir konuşmasında Mao Zedung şöyle diyordu, "şimdi artık kapitalizm ortadan kalktığına göre biraz kapitalist ekonomi uygulayabiliriz." "Yasadışı özel fabrikalar yasal fabrikalara dönüşebilir ve eğer yasaları çiğnemezlerse, gelecekte uzun bir süre boyunca kamulaştırılmayacaklardır". Ayrıca, Liu Shaoqi Çin'de, ulusal ekonominin 90 %'dan fazlasını oluşturan sosyalist sektörün, yalnızca küçük bir yüzdeyi oluşturan kapitalist sektörle bütünleşmekten korkmaması gerektiğini belirtti. Sosyalizmi kavramakta yukarda belirtilen yeni fikirlerin ortaya çıkma nedeni, ÇKP'nin Çin'in koşullarına uygun bir gelişme yolu bulma çabalarıydı. Araştırmacıların işaret ettikleri gibi, Yeni Çin sanayileşme sorununu ele alırken, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa ülkeleri geleneksel sosyalist modeli farklı derecelerde sorgulayıp düzeltmeye başlamışlardı. Yani Yeni Çin'in Sovyetler Birliği'nden öğrendiği şekilde ağır sanayinin gelişmesine öncelik verilen Sovyet modeli'nin düzeltilmesi gerekiyordu ve ÇKP, Çin'in sanayileşmesinin ilk başlarından itibaren bunun farkına varmıştı. Bunun sonucunda, Parti, bilinçli bir şekilde Çin'in gerçeklerine uygun bir sanayileşme yolu bulmaya çalışmaktaydı.

Tarım ve Sanayi İlişkisi

Mao Zedung daima tarımın gelişmesine yüksek öncelik tanımaktaydı ve ayrıca bunu sanayileşme teorisine de dahil etmişti. Ekonominin temeli olarak tarımın konumunun sağlamlaştırılmasının önemli olduğunun tümüyle farkındaydı. Çin'de tarımın desteği olmadan sanayi gelişemezdi; tarımın gelişmesine en üst düzeyde öncelik verilmeliydi.

Tarım ülkedeki yüz milyonlarca insanın beslenmesinde, hafif sanayi için hammadde sağlanmasında ve döviz rezervi ve mali kaynaklar oluşturmada hayati bir öneme sahipti.

7 Sanayi ve ticaretin yönetiminde, devlet ve kolektif yönetim ana dayanak noktası olacak ve daha az bir derecede bireysel yönetimle desteklenecektir. Sanayi ve tarımda, ana dayanak noktası planlı üretim olacak ve devlet planının öngördüğü alanlarda düzenlenmemiş üretimle desteklenecek ve pazardaki dalgalanmalarla uyum içinde olacaktır. Birleştirilmiş sosyalist pazarda, devlet piyasası ana dayanak noktası olacak ve devletin yol göstericiliğinde serbest bir pazarla desteklenecektir.

Bir anlamda, tarımın gelişmesinin sanayideki gelişmeyi belirlediği söylenebilir.. Bu yüzden Mao Zedung Çin'in Birinci Beş Yıllık Planda (1953-57) yaptığı gibi tarımın ve hafif sanayinin gelişmesini ihmal ederek, ağır sanayiye geliştirmeye odaklanan Sovyet modelinin taklit edilmemesi gerektiğini vurguluyordu.

Mao Zedung, Çin'deki sanayileşmenin yolu sorununun özü itibariyle, ağır sanayi, hafif sanayi ve tarım arasındaki ilişkinin nasıl ele alınacağı ile ilgili olduğunu ileri sürmekteydi. Ona göre, tarıma yapılan yatırım arttırılmalıydı; bu ağır sanayinin gelişmesi için daha sağlam bir temel oluşturacaktı. İleriye Doğru Büyük Atılım ve halk komünlerinin kurulması hareketinin hatalarından dersler çıkarttıktan sonra, Mao Zedung, Çin'in ulusal ekonomisindeki gelişmeyi tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi öncelik sırası doğrultusunda Planlaması gerektiğini vurguladı. 1964 yılında Parti Merkez Komitesi'nin bir çalışma konferansında, Mao Zedung, şuna işaret ediyordu: "Geçmişte, planlama yöntemi esasen Sovyetler Birliği'nden öğrenilmekteydi. Önce ne kadar çelik gerektiğini belirliyordunuz, sonra bu temel tahmin üzerine, ne kadar kömür, elektrik, taşıma gücü vb. gerekeceğini. Bu tür bir yöntem pratik değildir ve bu yüzden değiştirilmesi gerekir." "Bizim politikamız tarımı temel ve sanayiye de öncü unsur olarak almaktadır. Önce ne kadar tahıl üretilebileceği, sonra da, bu temel üzerinde ne kadar sanayi planlanabileceği öğrenilmelidir." Parti'nin, tarım, hafif sanayi ve ağır sanayi arasındaki ilişkiyi doğru olarak ele almadaki amacı, Çin'in, kapitalist ülkelerden, Sovyetler Birliği'nden ve Doğu Avrupa ülkelerinden daha hızlı ve daha iyi bir şekilde gelişmesi ve halkın ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmesi için bir yol bulmaktır. Bunu yaparak ÇKP, Sovyet modelinden kopmuş ve gelişmesinde, tarıma önemli bir yer vermiştir.

Sosyalist dönüşümün yolu ve geçiş döneminin genel çizgisine ilişkin belgede de ayrıca tarımın önemi vurgulanmaktaydı, çünkü sanayileşmeyi gerçekleştirmek için, sanayinin gelişimi ile bireysel çiftçilik arasındaki çelişkinin doğru olarak ele alınması gerekiyordu. Sonraları, ülke tarımının, ulusal savunmanın, sanayinin ve bilim ve teknolojinin modernize edilmesi düşüncesinin formüle edilmesiyle, tarımın konumu daha da güçlendirildi. Bütün bunlar, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisinin, baştan itibaren yüksek önceliği tarıma vermiş olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, sanayi ve tarıma eşit vurgu yapılması da, Mao Zedung'un sanayileşme teorisinin temel özelliklerinden biridir. Bazı araştırmacılara göre, bu ilke, sadece sanayi ve tarıma değil, fakat aynı zamanda yerel sanayi işletmelerine ve merkezi hükümete ait sanayi işletmelerine, büyük sanayi işletmelerine ve küçük ve orta-ölçekli sanayi işletmelerine ve kırsal bölgelerde ve şehirlerdeki sanayi işletmelerine de eşit derecede önem verilmesini gerektirmektedir. Bunların tümü birlikte, Mao Zedung'un sanayileşme teorisini oluşturmaktaydı.

Ekonomik Gelişmenin Rolü

Araştırmacıların çoğuna göre, Mao Zedung, “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine” yazısının yayınlandığı sıralarda, ülkenin esas görevini üretici güçlerin geliştirilmesi olarak tanımlıyordu.. Onlar, bu görüşü destekleyen olgulara da sahiptirler. Mao Zedung, ÇKP’nin Eylül 1956’daki Sekizinci Ulusal Kongresi’nde, sosyalist dönüşümün tamamlanmasından sonra, Çin’in esas görevinin üretici güçleri korumak olduğunu açıkça belirtmişti. Buna ek olarak, Mao Zedung’un “kitlelerin büyük ölçekli sınıf mücadelelerinin sona erdiği” ve “tüm halkın doğaya (üretim) karşı yeni bir savaşta birleştirilmesi ve ekonomi ve kültürümüzün geliştirilmesi” açıklamaları da ayrıca bunun ikna edici kanıtlarıdır.

Ancak, diğer bazı araştırmacılar, Mao Zedung’un yukarıdaki açıklamalarının, üretici güçleri geliştirmeyi ülkenin esas görevi saydığını kanıtlamadığında ısrar etmektedirler. Buna karşın, Ekim 1957’deki Sekizinci Parti Merkez Komitesi’nin Üçüncü Genel Oturumu’nda, Çin toplumundaki esas sorunun hâlâ sınıf mücadelesi olduğunu açıkça ifade etmişti. Ocak 1958’deki Nanning Konferansı’nda Mao Zedung, şunu söylemişti: “Bu yıldan itibaren, sosyalist devrimi siyasi ve ideolojik cephelerde sürdürmek temelinde, teknolojik devrime vurgu yapmalıyız.” Bu da Parti’nin iki “vurgusu” olduğu ve bu yüzden gerçekte çalışmasının odağını değiştirmedeği anlamına gelmektedir.

Bazı araştırmacıların işaret ettikleri gibi, Mao Zedung’la karşılaştırıldığında, bu konuyla ilgili olarak, Liu Shaoqi’nin görüşleri başından beri netti. Kurtuluştan önce, Yeni Çin’in temel görevinin, savaş olmadıkça, ekonomiyi geliştirmek olduğu şeklindeki doğru düşünceyi öne sürmüştü; Yeni Çin’in kurulmasından sonra, defalarca ülkenin ekonomik gelişmeye odaklanması gerektiğini vurguladı. Mao Zedung’un tekrar sınıf mücadelesini vurgulamasından sonra da, Liu Shaoqi, hâlâ Parti’nin sınıf mücadelesine değil, ekonomik gelişmeye odaklanması gerektiğine inanmaktaydı. Politik hareketlere ve ideolojik alanda eleştiriye nadiren katıldı; aksine, ekonomik gelişmenin önemini vurgulamak için her fırsattan yararlandı.

Sonuç olarak, birçok araştırmacı Mao Zedung’un, ekonomik gelişmeye büyük önem verdiğini ve Yeni Çin’in kurulmasından sonra Parti çalışmalarının odağını buna kaydırmak istediğini kabul etmektedirler. Ancak, bunu yapamadı. Bu, daha fazla araştırılmayı gerektiren bir sorun olarak görülmektedir

Sosyalist Meta Ekonomisi Sorunu

ÇKP’nin sosyalist meta ekonomisini ve pazar ekonomisini nasıl anladığı, Yeni Çin’in 50 yıllık genel ekonomik gelişmesini doğrudan etkilemiş olan bir sorundu ve sosyalist ekonomik gelişme üzerindeki teorilerin ana konusu olmaktadır. Bu, özünde, “sosyalizmin ne olduğu ve nasıl inşa edileceği” sorusu-

dur. Geçmiş yıllarda araştırmacılar Mao Zedung liderliğindeki ÇKP'nin birinci kuşak kolektif liderliğinin bu soruya nasıl cevap aradığının incelenmesinde çok sayıda kapsamlı sonuçlar ortaya koymuşlardır. Bu soruyu cevaplamak için ÇKP'nin, bilimsel sosyalizm teorisini ve gelecekteki toplumu (komünizm) olduğu kadar Çin'in somut gerçeklerini de daha iyi kavraması gerekmektedir. Mevcut teorileri yeni koşullar doğrultusunda geliştirip zenginleştirmeli ve aynı zamanda "atalarımızı da unutmamalıyız". Dolayısıyla bu sorun, sosyalizmi henüz gerçekleştirmiş olan Mao Zedung ve ÇKP'nin birinci kuşak kolektif liderliği için gerçek bir meydan okumaydı. Onlar bu süreçte birçok başarılar kaydetmişler fakat aynı zamanda gözle çarpan hatalar yapmışlardı.

1956'da Chen Yun'un öne sürdüğü "üç ana dayanak noktası ve üç bütünlüleyici " düşüncesi gerçekte piyasa güçlerinin düzenlenmesi ile tamamlanacak olan bir planlı ekonominin öncü rolü oynamasından bahsetmekteydi (planın önderliği ilkesi ve pazarın tamamlayıcı olması). Mao Zedung'un "artık kapitalizm ortadan kalkmış olduğuna göre biraz kapitalist ekonomi uygulayabiliriz" açıklaması da ayrıca Çin'in şartlarına uygun yeni bir ekonomik politikaydı. İleriye Doğru Büyük Atılım ve halk komünlerinin kurulması hareketinden sonra Mao Zedung, Zhengzhou'daki bir konferansta meta ekonomisinden bahsetmişti. Bu konuşması, bugün bile bize ilham verecek olan şu fikirleri içermekteydi:

"İlk olarak Çin, oldukça uzun bir meta üretimi dönemi geçirmelidir ve metanın ortadan kaldırılması ekonominin yasalarına aykırıdır. Mao Zedung şunları açıklamıştı: Birincisi: meta ekonomisinin gelişimi halkın yaşam standartlarının iyileştirilmesi için gereklidir. Meta üretimi ve değişimi, köylüleri üretimi arttırmaya ve sosyalizm yolunu izlemeye yönlendirmenin tek cazip yoludur; bütün komünler meta üretimine teşvik edilmelidir ve "meta" sözcüğünün yanlış bir yanı yoktur. Mao Zedung ayrıca meta üretimi ve bölüşümü ve değer yasasını sosyalizme hizmet edecek şekilde kullanmayı reddetmenin Marksizm'i eksik ve içi boşalmış bir şekilde anlamak olacağını vurguladı.

İkincisi, sosyalist üretim, sosyalist meta üretiminin gayretli bir şekilde geliştirilmesini gerektiren planlı bir meta ekonomisidir. Mao Zedung'a göre meta üretimi ekonomik yasalara, Parti'nin çizgisine, ilkelerine uygundur ve sosyalist toplumda yapılan planlar meta üretiminin gereksinimlerine ve değer yasasına uygun olmalıdır ve meta üretimi ve değişimi planlı bir şekilde kuvvetle geliştirilmelidir.

Üçüncü olarak, sosyalist ekonomik gelişmeye yol göstermek için tüm parti değer yasasını kullanmayı öğrenmelidir. Mao Zedung şöyle diyordu: "değer yasası, ihlal edilmemesi gereken nesnel bir yasadır". "Bu yasa büyük bir okuldur ve biz ancak bunu kullanarak on milyonlarca kadromuzu ve yüz milyonlarca insanımızı eğitebilir ve sosyalizm ve komünizmi inşa edebiliriz."

Dördüncüsü, meta üretimi ve kapitalizmin aynı şey olmadığını anlamak gerekir. Mao Zedung şuna işaret ediyordu: Meta üretimi tek başına ele alınmamalıdır; o, kapitalizm altında kapitalist meta üretimi ve sosyalizm altında 239

sosyalist meta üretimidir. Bizim sosyalist toplumumuzda kapitalizmin ekonomik temeli ortadan kaldırılmıştır, bu yüzden meta üretimi bizi kapitalizme götürmez.

Mao Zedung'un meta ekonomisi üzerine yukarıdaki açıklamaları tartışmasız bir şekilde çok önemliydi. Aynı zamanda, onun meta ekonomisine ilişkin fikirlerinin çok açık sınırlılıkları olduğu da dikkate alınmalıdır. Kendi düşünceleri özelinde, o hâlâ meta ekonomisinin kapitalizme ait bir kategori olduğuna ve sosyalizme aykırı olduğuna inanmaktaydı. Fakat onu ihtiyatsızca reddedemiyordu: çünkü meta ekonomisi yine de ülkenin geri durumdaki ekonomisinin gelişmesine yardımcı olacak şekilde kullanılabilirdi. Bu teori ve pratik arasında zorlu bir çelişkiye yol açtı: teorik olarak onun varlığının gerekliliği kabul edilmek durumundaydı; pratikte ise, onun serbestçe ve tümüyle gelişmesini önlemek için sınırlamalar konulması zorunluydu. Buna ek olarak, Mao Zedung, tek yanlı bir şekilde kolektif ve devlet sektörlerinin bir arada var olmasının kaçınılmaz olarak meta üretime yol açacağı sonucuna varıyordu. Ve bu ancak, devlet sektörünün ekonomide tek mülkiyet biçimi haline gelmesiyle ve merkezi hükümetin tüm ürünleri kontrol etmesiyle birlikte gereksizleşecek ve ortadan kalkacaktı. Mao Zedung iş bölümünün ve çalışma biçimlerinin farklılaşmasını ve toplumdaki maddi ihtiyaçları ve özellikle de Çin'in sosyalist kamu mülkiyetinin egemen olduğu ve farklı ekonomik sektörlerin birlikte var olduğu mülkiyet yapısını sürdürmesi gerektiği gerçeğini gözden kaçırmaktaydı. Bunun sonucunda da, tam ve güçlü bir şekilde gelişen bir meta ekonomisinin ortak refahı gerçekleştirmenin temeli olduğunu kavrayamamıştı.

Meta ekonomisini hâlâ kapitalizme özgü temel bir özellik olarak görmesinden dolayı Mao Zedung, sosyalizmin geleneksel düşüncesinden kopamamış ve "kültür devrimi" sırasında sosyalist meta üretimi ve değişiminin eski toplumdakinden büyük bir farklılık göstermediğini ve bu nedenle de proletarya diktatörlüğü altında sınırlandırılması şeklindeki hatalı "Sol" düşüncüyü öne sürmüştü. ÇKP'nin ilk kuşak kolektif liderliğinin meta ekonomisini araştırmada büyük zorluklarla karşılaşmasına rağmen, bu arayışlar Partinin planlı ekonomiden kopuşunun ilk adımını teşkil etmekteydi ve bu da sosyalist bir pazar ekonomisi araştırma yolunda zorunlu bir adımdı.

Sosyalizmin Gelişme Aşamaları ve Ekonomik Gelişme Stratejisi

Mao Zedung'a göre sosyalizm ve komünizm ekonomik gelişmede farklı aşamalardır ve Çin sosyalizmden komünizme doğru ilerlerken uzun ve karmaşık bir süreçten geçecektir. O, birçok kere sosyalizmin çeşitli gelişme aşamalarına bölünebileceğini belirtmişti. Örneğin, 1959 sonu ile 1960 başlarında Sovyetler Birliği'nin Ekonomi Politikası ders kitabını okurken şunları söylemişti:

240 "sosyalizm iki aşamaya bölünebilir: bunlardan birincisi az gelişmiş olduğu

aşama ve ikincisi de daha uzun sürecektir olan ve daha gelişmiş olduğu aşamadır. İkinci aşamanın sonunda toplumda büyük miktarda maddi ve kültürel zenginlik olduğunda ve insanlar komünizm için hazır olduklarında ülkemiz komünist topluma geçebilir.” 1961’de Mareşal Montgomery Gayda Bandosu’nu kabulde, Mao Zedung, sosyalist modernleşmenin yüz yıl veya daha fazla süreceğini söylemişti. Ocak 1962’de 7,000 yoldaşın katıldığı konferansta yine bu konudan bahsetmişti.

Araştırmacılar, Mao Zedung’un yukarıdaki fikirlerinin nasıl değerlendirilmesi gerektiği konusunda birçok tartışmalar yürüttüler. Bunların çoğuna göre, Mao Zedung, sosyalizmden komünizme geçmek için, Çin’in üretici güçlerini büyük ölçüde geliştirmesi gerektiğini kavramıştı.

O, üretici güçlerin gelişimini ve ülkenin sanayileşmesini hızlandırmak için, üretim ilişkilerinin sosyalist dönüşümünün ilerletilmesi gerektiğini tekrar tekrar vurgulamıştı. Mao Zedung, üretici güçlerin gelişmesinin, sosyalizmin özü olduğunu kavramıştı. Onun fikirleri, sosyalizmin başlangıç aşaması teorisini formüle etmede Deng Xiaoping’e ilham verdi.

Diğer bazı araştırmacılar, Mao Zedung’un hangi şartlar altında bu fikirleri geliştirdiğinin göz önünde bulundurulması gerektiğini savunmaktadırlar – Mao Zedung bu fikirleri, kolektif sektörün devlet sektörüyle, sosyalizmin de komünizmle karıştırılmasını ve komünizme varmada aceleciliği önlemek için öne sürmüştü. Bu fikirler komünizme doğru, zamanından önce adım atma “Sol” hatasını düzeltmede rol oynamışlardı. Ancak, Mao Zedung’un sosyalizm ve komünizm anlayışı klasik Marksist yazarlardan öteye gitmiyordu ve Çin’in hâlâ sosyalizmin az gelişmiş aşamasında olduğuna ilişkin çok net bir açıklama yapmamıştı. Sonuç olarak “Sol” hatalar hâlâ ortaya çıkmaktaydı. Özetle onun sosyalizmin gelişme aşamaları hakkındaki düşünceleri, sosyalist inşayı yönlendirmede sadece sınırlı bir şekilde olumlu rol oynadı.

Ekonomik Gelişme Stratejisi

Mao Zedung’un, Çin’in ekonomik gelişme stratejisi hakkındaki düşüncelerinin iki temel noktası vardır: Birincisi Çin, büyük bir nüfusa, zayıf bir temele ve geri bir ekonomi ve kültüre sahiptir ve hâlâ sosyalizmi az gelişmiş aşamdadır; ikinci olarak Çin sosyalizmi iki adımda inşa edebilir. O’na göre, Çin, sosyalist toplum içinde yer alıyordu, fakat sosyalizmi inşa etmemişti ve Çin’in sosyalizmi kurmayı tamamlaması üç 5 yıllık plan süresinde olacaktı ve Çin’in güçlü sanayileşmiş bir ülke haline gelmesi birkaç on yıl, belki de elli yıl alacaktı.

Mao Zedung’un yukarıdaki fikirleri temelinde Zhou Enlai, 1964’deki Üçüncü Ulusal Halk Kongresi’nin Birinci Oturumu’nda dört modernleşme hedefini açıkladı. Ayrıca bu hedefe ulaşmak için gereken iki adımı da formüle etti: birinci adım bağımsız ve nispeten tamamlanmış bir sanayi sistemi ve ulu-

sal ekonomik sistemin yaratılmasıydı; ikinci adım tarım, sanayi, ulusal savunma, bilim ve teknolojiye modernleşmenin başarılması ve Çin ekonomisinin dünyada önde gelen ülkeler arasında yer almasını sağlamaktı. Bundan sonra Çin'in ekonomik ve toplumsal gelişmesinde sanayileşme hedefinin yerini terminolojide dört modernleşme hedefi almıştı.. Ancak, Üçüncü Ulusal Halk Kongresi iki adım amacına ulaşmak için bir zaman sınırı koymamıştı. Ocak 1975'deki Dördüncü Ulusal Halk Kongresi'nde Zhou Enlai Dört Alanda Modernleşme hedefini tekrar belirtti ve iki adım için net bir zaman sınırı koydu: bağımsız ve nispeten tamamlanmış bir sanayi sistemi ve ulusal ekonomik sistemini on beş yıl içerisinde, yani 1990'dan önce kurmak ve dört modernleşmeyi, 20.yüzyılın sona ermesinden önce başarıyla tamamlamak.

Araştırmacılar, ekonomik gelişme için stratejik plan konusunda iki farklı görüşe sahiptirler. Birçok araştırmacı, dört modernleşme hedefi ve onu gerçekleştirmek için iki adım stratejisinin hem teori ve hem de pratikte önemli olduğuna ve Deng Xiaoping'in sosyalizmin başlangıç teorisi ve üç adımlı ekonomik gelişme stratejisi teorisini formüle edişinde, bundan esinlendiğine inanmaktadırlar.

Diğer bazı araştırmacılar, Mao Zedung'un Çin'in ekonomik bakımdan geri kalmışlığını ve bu durumun değiştirilmesinin zor ve uzun bir süreç olacağı gerçeğini açık ve yeterli bir şekilde kavramadığını öne sürmektedirler. Mao Zedung, bir zamanlar şöyle demişti: "ben,7,000 yoldaşın katıldığı konferansta, sosyalizmi kurmamızın elli veya yüzyıl, hatta daha da fazla zaman alacağını belirttim. Bunu söylememin nedeni, halkın, burjuvazi ve sınıf mücadelesinin hâlâ devam ettiğini aklında tutmasını istememdir."⁸ Ona göre sosyalizmin kurulması uzun bir süreç olacaktı çünkü burjuvazi ve kapitalizmin geri gelmesi tehlikesi mevcuttu. Dolayısıyla, sınıf mücadelesini vurgulamasının nedeninin, sosyalizmin inşası sürecini kısaltma isteği olduğu söylenebilir. Ayrıca, yirmi sekiz yıl süren demokratik devrimden farklı olarak, ekonomik gelişmenin yirmi veya yirmi iki yıl gibi, daha kısa bir sürede tamamlanacağını belirtmişti. Bu, onun ekonomik gelişmenin uzun süreliliğini tümüyle kavramadığını ve sürekli olarak çabuk sonuçlar almaya çalıştığını göstermektedir.

8.4. Mao'nun Sosyalist İnşa Teorisi Üzerine Araştırmaların Derinleşmesi

Yukarıdaki bölümlerde tartışılan sosyalist toplumdaki çelişkiler teorisi, Çin'in koşullarına uygun bir ekonomik gelişme yolu düşüncesi ve ekonomik gelişmeye en üst öncelik verilmesi fikrinden başka, araştırmacı ve akademisyenler, aşağıdaki beş konuyu da tartışmışlardır:

8 Gu Longsheng, Mao Zedung's Ekonomik Fikirlerinin Kronolojisi, ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Publishing House, Beijing, 1993, p. 568.

Birincisi, Çin yeni demokratik bir toplumdan sosyalizme ilerlemiş ve kamu mülkiyetine dayalı sosyalist bir ekonomik sistem kurmuştur. 1953'de formüle edilen geçiş döneminin genel çizgisi doğrultusunda, ülke, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin sosyalist dönüşümünü tamamlamış, sömürü sistemini ortadan kaldırmış ve sosyalizmin başlangıç aşamasına girmiştir. Sosyalist ekonomik sistemin kurulması, maddi, ekonomik ve etik ilerleme ve sosyalist demokrasi ve sosyalist hukuk sisteminin geliştirilmesi için gerekli ekonomik temeli oluşturmuştur.

İkinci olarak, ÇKP'nin Mao Zedung önderliğindeki birinci kuşak kolektif liderliği, Çin Halk Cumhuriyeti'nin politik sistemi için bir yapı oluşturmuş ve Çin'e özgün olan bir politik sistemin oluşturulması için gerekli teorik temeli atmıştır. Halkın demokratik diktatörlüğü ve halk kongreleri, yönetimin temel sistemleridir. ÇKP'nin önderliği altında mevcut politik partiler arasında çok taraflı işbirliği ve politik danışma sistemi ve bölgesel etnik özerklik sistemleri de, temel destekleyici politik sistemlerdir. Bu sistemler, devlet gücünün sınıf karakteri ve örgütsel biçimini belirlemenin yanında, ayrıca toplumsal sistemleri, parti-içi ilişkileri ve hükümet yapısını da belirlemektedir. Politik sistemlerin Çin'e özgü bir şekilde kurulup geliştirilmeleri, sosyalist kuruluşu yürütmesinin etkili bir garantisidir.

Üçüncüsü, ÇKP, sosyalist bir ülke kurmak üzere tüm olumlu unsurları seferber etmek için, parti – içi ilişkilerle ilgili olarak uzun vadeli bir arada var olma ve karşılıklı gözetim ve denetim ilkesi, kültürel gelişmeyle ilgili olarak, yüz çiçek yan yana açsın, yüz fikir akımı birbiriyle yarışsın ilkesi, etnik ilişkiler ilkesi, merkezi ve yerel yetkiler arasındaki ilişkilerin doğru bir şekilde ele alınması ilkesi, devletin, kolektiflerin ve bireylerin (üçlü ilişki) çıkarlarının göz önünde bulundurulması ilkesi ve bilim ve teknik ve aydınlar için ilke ve politikalar gibi bir dizi ilkeyi formüle etmiştir.

Dördüncü olarak Çin, bağımsız, barışçı bir dış politika geliştirmiştir. Çin büyük ve yoksul bir ülkeydi ve dış işlerinde bağımsızlık, ekonomik bağımsızlığa dayandırılmalıydı.. Bu nedenle, dış yardımla birlikte esas olarak kendi öz çabalarımıza bel bağlama ilkesi ve Çin'in uluslararası konumunu yüceltmek için ülkemizi çalışkanlık ve tutumlulukla inşa etme politikası sürdürülmelidir. Çin, dış ilişkilerle ilgili olarak, Barış İçinde Bir Arada Yaşamanın Beş İlkesi gibi birçok ilke ve politikalar ve uluslararası ilişkiler alanında iyi bir dış çevre oluşturmak için bütün ülkelerle aktif bir biçimde dostluk ilişkileri geliştirme, hegemonyacılaşma karşı çıkma, baskı altındaki ulusların haklı mücadelelerini destekleme ve dünya barışını koruma politikaları formüle etmiştir.

Beşincisi, Parti, iktidara gelmiş olduğu için ve uzun bir süreden bu yana iktidarda olduğu için Parti önderliğini yetkinleştirmek üzere, Parti'nin inşası güçlendirilmelidir. Mao Zedung, Liu Shaoqi ve Deng Xiaoping Parti'nin inşasına sıkı bir şekilde dikkat etmişlerdir. Mao Zedung şunu belirtmiştir: "Davamızı ileriye doğru taşıyan çekirdek güç, Çin Komünist Partisidir." Parti'nin liderliğini güçlendirmek için demokratik merkezîyetçiliğin geliştirilmesi gerekir, çünkü o Parti ve ülkenin kaderi üzerindeki etkili olan iyi bir Parti gele-

neğidir. Mao Zedung, Liu Shaoqi, Deng Xiaoping ve Parti'nin diğer liderlerinin hepsi iktidar partisi olarak Parti'nin kendisini ideolojik, örgütsel, kurumsal ve çalışma tarzı bakımından geliştirmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

Diğer Liderlerin Sosyalist İnşa Teorisine Katkıları

1980'lerde bu konudaki çalışmalar popüler değildi. Ancak 1990'arda çok sayıda araştırmacı bu konu üzerinde çalışmaya ve çok sayıda sonuçlar üretmeye başladılar. Bu teorinin de Parti'nin kolektif gelişiminin somutlanması olduğunu kanıtlamak için Li Shaoqi, Zhou Enlai, Chen Yun ve diğer parti liderlerinin sosyalist inşa teorisine katkılarını tartıştılar.

Li Shaoqi sosyalist inşa konusunda şu fikirleri geliştirmişti: Özel sektör de dahil olmak üzere farklı ekonomik sektörlerin bir arada var olması ve gelişmesine izin verilecekti. Mülkiyetin dönüştürülmesi, üretici güçlerin düzeyine uygun olmalıydı ve üretim araçları mülkiyetinin sosyalist dönüşümünün tamamlanmasından sonra bağımsız el sanatları ve satıcıların halkın yaşamındaki ihtiyaçları karşılamalarına izin verilecekti; sosyalist ekonomide farklılık ve esnekliğe izin verecekti; mahalli hükümetlerin, işletmelerin ve bireylerin ekonomik faaliyetlerinde yeterince serbestliğe izin verilecekti. Li Shaoqi'nin yukarıdaki yenilikçi fikirleri, Parti'nin ekonomik gelişme için koyduğu ilkelerle uyum içindeydi; bu fikirlerden bazıları hâlâ bugünkü ekonomik pratiğe yol gösterebilir.

Chen Yun'un ekonomi konusundaki fikirleri şöyleydi: sosyalist inşa Çin'in gerçeklerinden hareket etmeliydi; gelişmenin ölçeği ulusal güçle orantılı olmalıydı; genişletilmiş yeniden üretim basit yeniden üretim temelinde yürütülmeliydi; halkın yaşamının iyileştirilmesi ve ekonomik gelişme arasındaki ilişki doğru bir şekilde ele alınmalıydı; "üç ana dayanak noktası ve üç bütüncü" düşüncesi.

Zhou Enlai sosyalist inşa konusunda şunları düşünüyordu; tarım temeldir; üretim ilişkilerinin yapılandırılması Çin'in koşullarına uygun olmalıdır; ulusal gelişme ile halkın yaşamının iyileştirilmesi arasındaki ilişki doğru olarak ele alınmalıdır; ekonomi genel düzenlemeler ve çeşitli departmanların birleştirilmiş çabalarıyla düzenli, adım adım ve sürekli bir tarzda geliştirilecektir.

Birçok araştırmacı, Zhang Wentian 'ın sosyalist inşa konusundaki değerli fikirlerini incelemişlerdir. Araştırmacılar ilk önce onun sosyalizm hakkındaki teorilerini tartıştılar. O, İleriye Doğru Büyük Atılım ve "kültür devrimi"nin hatalarını düzeltmek için şöyle demişti, "ülkemizin üretici güçleri hâlâ az gelişmiştir. Bu yüzden biz, sosyalizmin bugünkü aşamasında çok uzun bir süre kalacağız. Sosyalizmden komünizme ilerlemek için gereken zaman ile karşılaştırıldığında, devrim döneminin süresi önemsiz sayılır. Sosyalizmin bugünkü aşaması hâlâ komünizmden çok uzaktadır; sosyalizm ile komünizmin aynı olduğunu düşünmek ve komünizme bugünkü aşamadan geçmeden var-

maya çalışmak doğru değildir". Zhang Wentian "kültür devrimi" sırasında cesaretle, sosyalizmin temel görevinin üretici güçleri geliştirmek olduğunu öne sürmüştü.

İkinci olarak araştırmacılar onun ekonomi hakkındaki şu fikirlerini de ortaya çıkarttılar; ekonomik işler, ekonominin yasaları temelinde yönetilmelidir, üretim maliyetleri hesaplanmalı ve politik ve ekonomik işlerin yönetimi birleştirilmelidir; hem sanayi hem de tarım programları kâr elde etmeye çalışmalıdır, aksi halde ne basit yeniden üretim ne de üretim dışındaki hizmet kurumları var olamazlar; şüphesiz, işçilerin toplum için daha fazla artık emek üretmeleri istenilir bir şeydir, fakat aynı zamanda hak ettikleri maddi çıkarlar etkin bir şekilde korunmalıdır ve proletaryanın ve halkın ekonomik ve maddi çıkarları hakkında konuşmaktan kaçınmak aptalca ve zararlıdır; ekonomik işlerin yönetimi için idari önlemler değil ekonomik önlemler alınmalıdır.

Partinin ilk kuşak kolektif liderliğinin, sosyalist inşa konusunda yukarıda belirtilen teori ve fikirleri Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisini oluşturup geliştirmesine büyük katkılar yapmış ve Deng Xiaoping Teorisi'nin oluşumunda teorik temeli oluşturmuşlardır.

Mao'nun Sosyalist İnşa Teorisini Farklı Açılardan Anlamak

1990'lardan itibaren, araştırmacılar ve akademisyenler, Deng Xiaoping Teorisi'nin yol göstericiliğinde, sosyalizmin temel görevi, itici güç, sosyalist gelişme için politik garanti ve dış koşullar ve anayurdun tekrar birleştirilmesi (Tayvan vb) konularına odaklanarak, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisi üzerinde kapsamlı bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu çalışmalarının sonucunda, Xing Bensi'nin "Parti'nin Önderliği ve Sosyalist Kültür ve Etiğin İlerlemesi", Zhang Baojun'un "1969'larda Diplomatik Stratejiler Konusunda Parti'deki Büyük Değişim", Pang Song'un "1950'lerde Çin'deki Mülkiyet Yapısındaki Değişimin Kavranmasında Bazı Sorunlar", Ding Junping'in "Mao Zedung'un Üretici Güçlerin Özgürleştirilmesi ve Geliştirilmesi Hakkındaki Fikirlerinin Tartışılması", Yang Fengcheng'in "1956-66 Arasında Parti'nin Aydınlar Üzerine Politikaları", ve Zhang Liqiang'ın "Demokrasi, Yasal Sistem ve Hukukun Üstünlüğü – Mao Zedung, Deng Xiaoping ve Jiang Zemin'in Ülkeyi Yönetme İlkesini Nasıl Yenilediler" vb. gibi çok sayıda bilimsel makale ortaya konuldu. Bu makalelerde, Mao Zedung'un sosyalist inşa teorisinin zengin içeriği farklı bakış açılarıyla tartışıldı.

8.5. Sosyalist İnşa'daki Hatalar

Mao Zedung'un sosyalist inşa konusundaki olumlu fikirlerini incelemenin yanı sıra, araştırmacı ve akademisyenler, onun sosyalist inşa yolu arayışında yapmış olduğu hataları ve bu hataların arkasındaki nedenleri tartıştılar. Onlar, objektif bir şekilde, politik bir partinin, bir liderin veya bir liderler kolektifinin olgunluk derecesinin mutlak olmayıp, göreceli olduğunu işaret ettiler. Devrimdeki tüm aşamalar için iyi geliştirilmiş teoriler hazırlanmış olduğunu veya anlayışların kısa sürede büyük ölçüde değiştirilebileceğini ümit etmek gerçekçi olmamaktadır. Şüphesiz, ÇKP'nin Mao Zedung liderliğindeki birinci kuşak kolektif liderliği, sosyalist inşa yolu arayışlarında büyük başarılar elde etmişlerdi.. Ancak, ayrıntıları geliştirilmemiş, bazıları değişen genel ilkeler olarak kalmış gerçekleştirilmemişler veya derinlemesine açıklanamamışlardı. Örneğin, Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki temel çelişkilerle ilgili tahlilleri doğrudur, fakat o, bunların çözümü için doğru yolu tanımlamamıştır. Parti çalışmalarının odak konularını ve sosyalizmin gelişme aşamalarını doğru kavramış, fakat bunları kesin bir biçimde açıklığa kavuşturmamıştır. Bunların tümü, hatalara yol açmıştır. Buna ek olarak Parti, bilinçsizce, devrimci savaş sırasında kazanılmış olan deneyimi, sosyalist inşaya yol göstermekte de kullanmış ve bu da ayrıca hatalara yol açmıştır.

Teorik Arayıştaki Başlıca Yanlışlar - Ekonomik Gelişmede Acelecilik

Çin'deki geri ve yokluk içindeki durumu değiştirmek ve en kısa zamanda gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşmak yalnızca Çin halkının talebi değil fakat aynı zamanda Parti'nin birinci kuşak kolektif liderliğinin de tutkusuydu. Ancak gelişmiş ülkelere yetişmek için böyle güçlü bir istek, kaçınılmaz olarak gelişmede körü körüne yüksek hızla ilerlenmesine yol açtı. Mao Zedung, Çin'in ne eski, ne Batılı sanayileşme yolunu ne de Sovyet Modelini körü körüne taklit etmemesi, Çin'in şartlarına uygun bir gelişme yolunda ilerlemesi gerektiğini belirtmişti. Bu açıklamanın arkasındaki önemli neden hızlı gelişmenin bir yolunu bulmaktı. Teorik olarak, Mao Zedung ülkenin ekonomik gelişmesinin uzun ve çetin bir görev olacağını kabul etmekteydi; pratikte ise ekonomik gelişme sürecinin yüksek hızlı büyüme ile kısaltılabileceğine inanıyordu. Bazı araştırmacılara göre Mao Zedung ekonomik gelişmeyi yöneten nesnel yasaları göz ardı ediyor veya bu konuda bir şey bilmiyor ve üretici güçleri gelişmede halkın rolünü abartıyordu. Yanlış bir şekilde halkın, tıpkı devrimci savaşta olduğu gibi Partinin önderliği altında her türlü mucizeyi gerçekleştirebileceğine inanmaktaydı. Çin'deki gelişmenin bir günü bile Batılı ülkelerde yirmi yıllık gelişmeye eşdeğerdi. Bunun sonucunda ülke, üretici güçlerin gerçek düzeyini dikkate almadan kör bir şekilde gerçekçi olmayan yüksek gelişme hızını yaka-

lamaya çalıştı ve bu da ulusal ekonomide dengesizliğe yol açarak üretici güçlerin gelişimini aksattı. Bu hataların arkasındaki neden, üretici güçlerin toplumsal gelişmedeki can alıcı rolünün göz ardı edilmesi idi. İleriye Doğru Büyük Atılım ve halk komünlerini kurma hareketi başından itibaren ütöpik fikirler içermekteydi, "Sol" hatayı ülkeye yaydı ve sosyalist inşaya ciddi şekilde zarar verdi. "Kültür devrimi" ve üretici güçlerin gelişmesine aşırı vurgu yapan teori de, o zamanlardaki toplumsal gelişme aşamasının çok ilersinde ütöpik fikirlerdi.

Çin Toplumundaki Esas Sorun: Sınıf Mücadelesi

Mao Zedung'un Sekizinci Kongre'de Partinin esas sorun değerlendirilmesini niçin değiştirdiği konusunda araştırmacılar farklı görüşlere sahiptirler. Çoğunluk Mao Zedung'un politik durumu yanlış değerlendirdiğini düşünmektedir. "Sağ'a karşı mücadele"den itibaren Mao Zedung, sınıf mücadelesindeki gerçek durumu yanlış tahlil etmiş, Parti'nin Sekizinci Kongre'sinde yapılan doğru değerlendirmeyi değiştirmiş ve sınıf mücadelesini Çin toplumundaki esas sorun olarak yeniden tanımlamıştı. Nitelikleri bakımından farklı iki tip çelişki giderek karmaşık bir hale gelmiş, sınıf mücadelesinin alanı büyük ölçüde genişletilmişti. Bunun da ötesinde, Mao Zedung, 1960 ve 70'lerde uluslararası toplulukta yoğunlaşan Çin ve Komünist Parti karşıtı kampanyayı ve sosyalist kamp içindeki sorunları, hatalı bir şekilde, Parti içindeki sözde revizyonizmle ilintilendiriyordu. Bu sorunların tümünden çözümü için, devrimci kitle hareketinin kullanılması gerektiğini düşünmekteydi.

Diğer araştırmacılara göre, Mao Zedung'un Çin toplumundaki esas sorun tanımını değiştirmesinin tek nedeni politik durum değildi. ÇKP'nin, bir sosyalist inşa yolu arayışı da ana nedenlerden biriydi. Mao Zedung, sosyalist kuruluşun amacı ve hızı konusunda kendisinden farklı düşünen herkesin, Sağcı olduklarını, Parti içerisinde güç sahibi olmuş Parti ve sosyalizm karşıtı unsurlar veya kapitalist yolun yolcuları olduklarını ve diktatörlükle alaşağı edilmeleri gerektiğini düşünüyordu. "Kültür devrimi" sırasında, devrimin proletarya diktatörlüğü altında sürdürülmesi teorisi, sınıf mücadelesini kavranacak halka olarak alma sloganı temelinde şekillendi. Mao Zedung'a göre, sınıf mücadelesi kavranacak halka, ekonomik gelişme de tali yan idi; sosyalist inşa ancak, silah taşımayan tüm düşmanların ortadan silinmesinden sonra pürüzsüzce ilerleyebilirdi. Bu da, genişletilmiş sınıf mücadelesi hatasının sebebinin de aslında bir sosyalist inşa yolu arayışındaki yanlışlar olduğunu göstermektedir.

Sosyalizmin Temel Doğasının Yanlış Kavranılması

Sosyalizm yolunda ilerlemek için Çin öncelikle sosyalizmin ne olduğu ve nasıl kurulacağı sorularını çözümlemeliydi.. Mao Zedung daha ileriki yıllarda, bu konuyu yanlış kavraması yüzünden hatalar yapmıştır.

Öncelikle, “büyük halk komünleri kurmak ve saf sosyalist bir ekonomi inşa etmek”, hatalı bir şekilde sosyalizmin tartışılmaz doğası olarak görül-mekteydi. Mao Zedung, Çin’in geri ekonomik durumunu iyi biliyordu ve bir ke-resinde mantıklı bir şekilde, ülkenin ekonomisinin gelişmesine yardımcı olmak üzere bazı kapitalist sektörlerin muhafaza edilmesi gerektiğini belirtmişti. Fakat bu, Parti’nin her türlü sömürüyü ortadan kaldırma genel amacına aykırı idi. Sonunda, sosyalizmin temel doğasını yanlış kavrayışı yüzünden, bütün kamu dışı sektörlerin olumlu rolünü inkar etti. Tüm sömürücü sınıfların orta-dan kaldırılması ve kamu mülkiyetinin desteklenmesi kesinlikle doğru olma-sına rağmen, bazı araştırmacılar, sosyalizm aşamasında özel mülkiyetin tamamıyla kaldırılıp kaldırılmaması sorusunun hâlâ tartışılması gerektiğine ve bunun cevabının pratikle bulunabileceğine işaret etmektedirler.. Çin sos-yalizminin özellikleri hakkında bütünlüklü bir anlayışa sahip olmaması nede-niyle, Mao Zedung sonunda kamu sektörü dışında diğer ekonomik sektörlerin uygun şartlarla var olabileceklerini inkâr etti ve devlet sektörünün tek başına mevcudiyetini savundu; emek katkısına göre bölüşümü ve sosyalizm aşama-sında rasyonel gelir farklılıklarının bulunabileceğini reddetti ve eşit bölüşümü savundu; sosyalizmden, komünizme ilerlemek için aceleci davrandı.

Bazı araştırmacılar, ayrıca sosyalist bir ekonominin doğal olarak çeşitli mülkiyet biçimlerini içereceğine işaret ettiler. Ancak, geçmişte, kamu sektörü ile kamu-dışı sektör arasındaki ilişki, hatalı bir şekilde, ciddi bir var olma mü-cadelesi olarak görüldü. Reform ve açılma politikası ortaya konmadan önce, ülke, özel sektörü tasfiye etmek için elinden geleni yaptı, ekonomiyi canlandı-racak ve insanların ihtiyaçlarını karşılayacak bütün ekonomik sektörleri ka-pitalizm olarak gördü ve hatta Çin’in koşullarına uygun olan bazı işletme ve yönetim metotlarını da kapitalizm altında sınıflayarak, bunlara da karşı çıktı. Sonuçta, ne üretici güçler geliştirildi ne de sosyalist üretim ilişkileri ilerletildi; aksine, “yoksulluk ve geri kalmışlık” sosyalizmin doğası haline geldi, sosyalist sistemin hiçbir üstünlüğü gösterilemedi.

İkinci olarak, planlı ekonominin vurgulanmasına ve neyin sosyalist, neyin de kapitalist olduğunun ayırt edilmesine çok fazla odaklanıldı. Uzun za-mandan beri, geleneksel bir biçimde planlı ekonominin sosyalizmin temel bir özelliği olduğuna ve pazar ekonomisinin de kapitalizme özgü olduğuna ina-nılmaktaydı. Bunun sonucu olarak, piyasa unsurları reddedilirken, planlı eko-nomiye vurgu yapılmaktaydı. Dahası, emek katkısına göre bölüşüm sistemi, meta üretimi, paraya dayalı değişim vb. de kapitalizm olarak kategorize edili-yor ve reddediliyor veya kısıtlanıyordu.

Üçüncüsü, dışa açılmaya karşı aşırı ihtiyatlı tavır, izlenmişti. Çin’in sos-yalist kuruluşa hizmet etmek üzere kapitalizmin güçlü yanlarından öğrenme-sini engelledi. Bazı araştırmacıların işaret ettikleri gibi Çin, reform ve dışa açılmadan önce Batılı ülkelerden ekipman ve teknoloji ithal etmeye başlamıştı, fakat bunu yaparken sık sık, aşırı ihtiyatlı davranmaktaydı. Uluslararası eko-nomik alışverişlerde Çin, genellikle, kapitalizme ait olduklarını düşündüğü şey-

lerden uzak durdu veya bunları reddetti. Ağustos 1970'de bir grup Batılı ziyaretçiyle görüşmesinde Mao Zedung şunu söyledi, "Bizim ülkemiz sosyalist bir ülkedir. Bunun anlamı sizinle ortaklık yapmayacağımızdır.. Bu çok açık." Mao Zedung'un, sosyalist Çin'in kendi ulusal ekonomisini geliştirmek için, kapitalist yatırım fonlarını veya teknolojileri kullanmaması ve yabancı firmaların ortak veya tek başlarına işletmeler kurmalarına izin vermemesi gerektiğini düşündüğünü göstermektedir. Kuşkusuz, dünyanın diğer kısımlarından bu şekilde tecrit olma düşüncesi, Çin'in sosyalist kuruluşunu olumsuz etkilemiştir."

Özetle, Parti'nin sosyalizmin ne olduğu ve nasıl kurulacağı temel sorusunu doğru cevaplandıramadığı ve sosyalizmin başlangıç aşamasında Çin'in koşullarını tümüyle kavramadığı durumda, doğru bir politik çizginin formüle edilmesi ve sürdürülmesi ve sosyalizmin doğası, temel görevi ve merkezi bağlantısı konularında hatalardan uzak durması beklenemezdi.

Arayış Sürecinde İki Eğilim

1956 ile 1978 arasındaki yirmi iki yıl içerisinde Parti'nin sosyalist inşa için bir yol arayışında birbirleriyle bağlantılı ve aynı zamana çelişik iki eğilim ortaya çıktı. Birinci eğilim, Mao Zedung'un "On temel ilişki" ve "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması Üzerine" yazılarında ortaya konan doğru fikirleri ve Parti'nin birinci kuşak kolektif liderliğinin diğer üyelerinin Parti'nin Sekizinci Kongresinde ortaya konan sosyalist inşa konusundaki değerli teorilerini ilerletip geliştirirken, ikinci eğilim bunlardan sapıyor ve bu görüşleri reddediyordu. Birçok araştırmacının da işaret ettiği gibi, bu arayış içerisinde doğrular ve yanlışlar bir arada bulunmaktaydı. Huang Shaoqun tarafından yazılan "ÇKP'nin Birinci Kuşak Kolektif Liderliğinin Bir Sosyalist İnşa Yolu İçin Zorlu Arayışı" başlıklı makale, arayış sürecini doğru ilerleme dönemi ve zikzaklı ve dönüşlü ilerleme dönemi olarak ikiye ayırmış ve doğru ve yanlış eğilimleri tanımlamıştı. Editörlüğünü Shi Zhongquan'ın yaptığı Mao Zedung Üzerine İncelemelerin Bir Eleştirisi adlı kitapta da bu iki eğilim tartışılmaktaydı. Bu konuda ayrıca Zeng Xiankai'nin, "ÇKP'nin Sosyalist Bir İnşa Yolu Arayışındaki İki Eğilimin Araştırılması" adlı makale ve Zhao Quanjun'un yayınladığı Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi" (No 4,1996) iki eğilimi detaylı bir şekilde ortaya koyup, tartışarak aşağıdaki değerli fikirler öne sürüyordu.

Birincisi, her iki eğilimde iki tarihsel süreçten geçmişti. Parti'nin Sekizinci Ulusal Kongresinden, "kültür devriminin" arifesine kadar olan ilk dönemde bir arada yer almışlardı. "Kültür Devrimi"nin başlangıcından, On Birinci Merkez Komitesi Üçüncü Genel Oturumu'na kadar olan ikinci dönemde, yanlış eğilim hatalı çizgi olarak gelişmiş ve egemen olmuştu. Fakat doğru eğilim baskı altında olmasına rağmen varlığını sürdürdü. 1978'deki oturum yanlış eğilimi düzelterek bir U dönüşü yapmış oldu.

İkincisi: Farklı ideolojilerin yol gösterdiği iki eğilim farklı teorileri, fikirleri, politika ve ilkeleri destekliyordu ve sosyalizmin başlangıç aşamasında ülkenin koşulları, Çin toplumundaki esas sorun, Parti'nin ana görevi, ekonomik gelişme ve inşaa yolunun ilkeleri üzerinde farklı anlayışa ve çözümlemelere sahipti. Bu süreçte Parti, sadece genel doğru teori ve ilkelerin yol göstericiliğinde az veya çok doğru davranmakla kalmayıp, aynı zamanda yanlış teoriler, fikirler ve ilkeler altında hatalar da yapmıştı.

Üçüncüsü, iki ayrı eğilim dikkate değer iki özellik göstermekteydi. Birlikte var oluyorlardı ve birbirleriyle iç içe girmişlerdi. Yalnızca tüm Parti'nin arayış ve anlayışında değil, fakat aynı zamanda bireylerin kafasında da birlikte yer alıyorlardı. Bazı teorik bakış açıları temelde doğru fakat yine de eksikti, bazıları temelde doğrudu, fakat daha sonra çok ileri giderek yanlışla dönuştüler; bazıları temel olarak hatalı idi, fakat doğru noktalar da içermekteydiler. İkincisi, teori ve pratik arasındaki ilişkiyi de değiştiriyorlardı. Bir yandan doğru teori, doğru uygulamaya yol açıyor ve yanlış teori, yanlış uygulamalar doğuruyordu. Diğer yandan, doğru teori tam olarak uygulanmadığında doğru pratiğe yol açmıyordu ve yirmi yıldan fazla süren yüz çiçek yan yana açsın ve yüz fikir akımı birbiriyle yarışsın uygulaması bunun tipik bir örneğiydi.

Dördüncü olarak, iki eğilim ters yönlerde gelişti. Hatalı eğilim sonunda daha da kötüleşen bir süreçle sona erdi. Doğru eğilim sürekli olarak, yanlışların üstesinden geldi ve sonunda doğru çizgi, politikalar ve ilkeler şeklinde gelişti. On Birinci Parti Merkez Komitesi Üçüncü Genel Oturumu'ndan sonra Parti'nin sosyalist gelişme yoluna ilişkin teorileri, çizgisi, ilkeleri ve politikaları hızla ilerledi.

Özet olarak, Mao Zedung ve Parti'nin birinci kuşak kolektif liderliği tarafından geliştirilen sosyalist inşaa teorisi üzerindeki çalışmalar, son yirmi yıl içersinde sürekli olarak derinleştirilmiş ve genişletilmiştir. ÇKP'nin tarihini inceleyen teorisyen ve araştırmacılar bu bakımdan çeşitli konuları da incelemişler ve birçok sonuçlar üretmişlerdir. Bu, şu soruyu ortaya çıkartmıştır: Mao Zedung'un Sosyalist İnşaa Teorisi özgöl biçimde tanımlanacak mıdır? Diğer bir deyişle bu teorinin içeriği ne olacaktır? Şimdiye kadar araştırmacı ve akademisyenler hâlâ bu soruya kesin bir cevap vermiş değillerdir. Parti'nin bir iktidar partisi olarak inşaa edilmesi düşüncesi ve Barış İçinde Bir Arada Yaşamanın Beş İlkesi'nin dahil edilmesi, bu teorinin çok geniş bir şekilde tanımlanmasına yol açacaktır. Sosyalist inşaa için genel düzenlemeler bakımından bu teori, hepsi de inşaa konusuyla ilgili birçok konunun çeşitli yönlerini içermektedir. Günümüzde, ekonomik gelişmenin uzun zamandır merkezi görev olarak tanımlanması ile bu teori üzerindeki çalışmalar onun, ekonomik çalışmalarda Partinin yol gösterici ideolojisi, gelişme stratejileri ve ilkeler ve farklı mülkiyet biçimleri altındaki ekonomik sektörlerin ele alınması gibi ekonomik gelişmeye ilişkin fikirleri üzerinde odaklanacaktır. Kısaca, Mao Zedung'un sosyalist inşaa teorisi, onun, Çin'deki sosyalist modernleşmenin yolunun ve Çin'e özgü sosyalizm yolunun oluşturulmasına evrensel olarak inanan araştırmacı ve akademisyenler arasında hâlâ bir odak noktası olmaya devam etmektedir.

Kaynaklar

- Bo Yibo, Bazı Temel Kararlar ve Olgular Üzerine Bir İnceleme, cilt. II, ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Publishing House, Beijing, 1993,
- Gong Yuzhi, Çin'e Özgü Sosyalizm'de Yirmi Konu, ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Publishing House, Beijing, 1995,
- Zhou Cheng'en et al., Mao Zedung'un Çin'in Sosyalist İnşa Yolunu Arayışı,, Zhejiang People's Publishing House, Hangzhou, 1993.
- Gu Longsheng (ed.), Mao Zedung'un Ekonomik Fikirlerinin Kronolojisi, ÇKP Merkez Komitesi Parti Okulu Publishing House, Beijing, 1993,
- Zhu Yang ve Guo Yongjun (eds.), Mao Zedung'un Sosyalizm Teorisi, People's Publishing House, Beijing, 1994.
- Lin Yunhui, "Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Olarak Ele Alınması teorisi ve Uluslar arası Komünist Hareketin İncelenmesi," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1997(5).
- Chen Lixu, "Parti'nin Sekizinci Ulusal Kongresine Doğru Mao Zedung'un Çin Toplumundaki Esas Sorunu Kavrayışı," Journal of Shanxi Normal University, 1997(1).
- Chen Xuewei, "Modern Çin'in Ekonomik İnşasında Deneyim ve Dersler," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1994(2).
- Chen Xuewei, "Çin'e Özgü Sosyalizm Yolu Arayışı ve Kuruluşu Üzerine Düşünceler," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1995(1).
- Huang Rujun, "1956 – 66 Arasında Mao Zedung'un Çin'in Sosyalist İnşa Yolu Arayışı," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1995(2).
- Huang Shaoqun ve Wang Zhitang, "ÇKP'nin Birinci Kuşak Kolektif Liderliği'nin Zorlu Sosyalist İnşa Yolu Arayışı," Party Literature, 1997(4).
- Tong Changping, "Çin'in Sosyalist İnşasının On Yılına Genel Bir Bakış," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1999(4).
- Yan Shuqun, "Mao Zedung's ve Deng Xiaoping'in Sosyalist Toplumdaki Temel Çelişkiler teorilerinin Karşılaştırılması," Humanities, 2000(1).
- Zeng Xiankai ve Zhao Qunjun, "ÇKP'nin Sosyalist Bir İnşa Yolu Arayışındaki İki Eğilimin Sorgulanması," Çin Komünist Partisi Tarihinin İncelenmesi, 1996(4).

Başlık 9

Mao Zedung Düşünce'sinin Yaşayan Özü Üzerine Araştırmalar

ÇKP'nin 1981 tarihli 11. Merkez Komitesi'nin Altıncı Plenum toplantısında alınan, *"Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorunlar Üzerine Karar,"* Mao Zedung Düşünce'sinin yaşayan ruhu konusundaki görüşleri tanımlamıştır. Bu karar, Mao Zedung Düşüncesi'nin tüm bileşenlerini içermektedir. Bu duruş, bakış açısı ve metod üç temel noktadan meydana gelmektedir: gerçeği olgularda aramak, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmek. Araştırmacılar ve akademisyenler, bu bağlamda söz konusu çalışmaya, özellikle de gerçeği olgularda aramaya yönelik araştırmalara büyük bir önem atfetmişlerdir. Gerçeği olgularda aramanın, kitle çizgisinin ve kendi öz gücüne güvenmenin neden Mao Zedung düşüncesinin yaşayan ruhunun üç temel noktası olduğunu, tarihsel belgelere başvurarak ve felsefe, politika, Parti yapılanması perspektiflerinden bakarak ve teorik alanda bir analiz ortaya koyarak açıklamaya çalışmışlardır. Mao Zedung'un, bu üç temel noktayı, ilk kez 1930 yılının Mayıs ayında, *"Kitaba Tapmaya Karşı Çıkın"* adlı makalesinde ortaya koyduğu konusunda genel bir anlayış birliği bulunmaktadır.

Yaşayan ruh, adının da çağrıştırdığı üzere, bir şeyin en temel, en önemli ve en hayati özelliğidir ve tüm diğer özelliklerin içine işlemektedir. Gerçeği olgularda aramak, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmek, Mao Zedung Düşüncesinin tam anlamıyla özü ve esasıdır. Jia Chunfeng'in, *"Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhunu Kavramak,"* Teng Wensheng ve Jia Chunfeng'in *"Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhuna İlişkin Tartışma,"* Guilin Askeri Koleji'nin Marksizm-Leninizm Araştırma Bürosu tarafından yazılan *"Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhuna Üzerine,"* Huang Deyuan'ın *Mao Zedung* 253

Düşüncesinin Yaşayan Ruhunun Üç Temel Noktası ve Aralarındaki İlişkiler,” Sun Haigen’in *“Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhü Üzerine,”* Wang Shunsheng’in *“Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhunun Formülasyonu ve Onun Üç Temel Noktası”* gibi makaleleri ve Li Fengwu’nun *“Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhü Üzerine”* adlı kitabı, bu alandaki araştırma sonuçlarının örnekleridir. Bu çalışmalar, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmenin içeriklerini; bunların önemini ve aralarındaki ilişkileri sistematik bir biçimde incelemişlerdir.

Öncelikle, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmenin içeriklerinin birbirleri ile yakından ilgili oldukları ve ayrılamayacak şekilde bağlanarak birbirleri için var olma koşullarını oluşturdukları açıktır. Mao Zedung Düşünce’sinin tavrı, bakış açısı ve metodu ile diyalektik bir birlik oluşturdukları düşünülmektedir. İkinci olarak, hepsi de, temelde, Marksizm’in evrensel ilkelerini, Çin devriminin somut gerçeklikleri ile birleştirme sorununun üstesinden gelmeye çalışmaktadırlar. Gerçeği olgularda arama, Marksizm’in neden Çin’in gerçeklikleri ile birleştirilmesi gerektiği sorusunu, kitle çizgisi, devrimin güçlerini ve bunların inşası sorununu analiz ederek, Marksizm’in, Çin’in gerçeklikleri ile nasıl birleştirilebileceği sorusuna cevap üretmiştir. Kendi öz gücüne güvenme, bu birleşmenin gerçekleşmesinin temelini ve stratejik ilkelerini tanımlamıştır. Üçüncü olarak, bu öğelerin tümü birbirleriyle ilintilidir ve birbirlerini tamamlamaktadırlar. Gerçeği olgularda arama temel nokta ve özü oluştururken, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenme, onun kaçınılmaz sonuçları ve başlıca garantileridir. Diğer bir deyişle, gerçeği olgularda arama, Mao Zedung düşüncesinin dünya görüşü, metodolojisi, esası, yaşayan ruhunun özü ve kitle çizgisi ile kendi öz gücüne güvenmenin teorik temelidir. Kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenme, gerçeği olgularda aramanın başlıca gerekliliği ve özüdür. Özetlemek gerekirse, karşılıklı bağlılığın ve sınırlamanın diyalektik birliğidir.

Gerçeğin olgularda aranması için, halkın yaşamının temel gerçekleri ve pratiğinden hareket edilmeli ve teoriler, halkın faaliyetleri ile birleştirilmelidir. Bu yüzden, kitlelere saygı duymak ve onlara dayanmak, gerçeği olgularda aramanın içsel bir koşuludur. Aynı zamanda, gerçeği olgularda arama temel ilkesi çiğnendiği takdirde, kitle çizgisi, boş laftan ibaret olacaktır. Kendi öz gücüne güvenme, gerçeği olgularda arama temel ilkesini sürdürmek, Çin’in gerçekliklerinden yola çıkmak ve ülkenin devriminde ve daha sonraki dönemde inşasında kitlelere güvenmek anlamına gelir. Gerçeği olgularda arama, ilkesi, onun garantileri olarak öne çıkan kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenme öğelerinden ayrı bir varlık gösteremez..

İkinci olarak, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenmenin, niçin Mao Zedung düşüncesinin yaşayan ruhu olduğu konusunda, araştırmacılar üç temel neden olduğuna inanmaktadırlar. Birincisi, bunlar, Marksizm’in temel ilkelerini içermektedirler ve Marksizm’in Çin’deki uygulanmasının sonuçlarıdır. Bu nedenle de, Mao Zedung düşüncesinin esası ve

özü olarak kabul edilmelilerdir. İkincisi bunlar, Çin komünistleri tarafından geliştirilen ve Mao Zedung Düşüncesi bilimsel sisteminin her bir bileşeninin nüfuz etmiş en temel tavır, bakış açısı ve metodlarıdır. Tek tek belirli sorunları çözme amacıyla ortaya konmuş düşünceler ve metodlar değil, Parti'nin, Çin devrimine ve sonrasında da inşasına yol gösterecek başlıca ideolojileri, ilkeleri ve metodolojileridir. Mao Zedung Düşüncesi'nin dayandığı tavır, bakış açısı ve metod olarak öne çıkmışlardır. Üçüncüsü, zorlukları yenme ve ülkenin devrimini ve inşasını zafere götürmenin başlıca garantileridir. Kısacası, gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenme, Mao Zedung Düşüncesi'ndeki en önemli ve en temel fikirlerdir. Mao Zedung düşüncesinin şekillenip geliştiği yönü tayin etmişlerdir. Mao Zedung düşüncesinin özü ile parti çizgisi ve seçkin/güzel bir çalışma tarzı arasında, dünya görüşü ve metodoloji açısından bir birliği içerirler. Partinin ve insanların, dünyayı anlama ve dönüştürme yolunda başvuracakları güçlü silahlardır. Mao Zedung Düşüncesi'nin özünü anlamak için, öncelikle, üç temel noktayı anlamak zorundayız. Aksi halde, Mao Zedung düşüncesini doğru ve kapsamlı bir şekilde anlayamayız ve hatta ondan saparız.

Üçüncü olarak, üç temel noktayı konu alan çalışmalarda, öncelikle araştırmacılar, gerçeği olgularda aramanın yalnızca ideolojik bir çizgi ve metod olmakla kalmayıp aynı zamanda bir çalışma tarzı olduğu konusunda da hemfikir olmuşlardır. Gerçeği olgularda arama ve zihinleri özgürleştirmenin diyalektik birliğini tanımlamışlar ve böylece, uzunca bir süredir kabul gören ve gerçeği olgularda aramanın zihinleri özgürleştirme eylemi ile zıtlık içerisinde olduğunu öne süren metafizik düşünceyi düzeltmişlerdir. İkincisi, kitle çizgisi üzerine incelemelerin önemini tartışarak bu inceleme ve araştırmaların, gereğine vurgu yapmışlardır. Son olarak, Çin'in gerçekliklerinden yola çıkmak, Marksizm'in evrensel ilkelerini Çin'in koşulları ile birleştirmek, geniş kitlelere dayanmak ve Çin'in koşullarına uygun bir devrim ve inşa yolu bulmak anlamına gelen bağımsızlık ve kendine gücüne güvenmenin, gerçeği olgularda arama ve kitle çizgisi öğelerinin kaçınılmaz sonuçları olduğu fikrini savunmuşlardır.

Bazı araştırmacılar ise, Mao Zedung Düşüncesi'nin yaşayan ruhunun belli başlı dört özelliğe sahip olduğuna inanmaktadırlar: öncelikle bilimseldir; ikinci olarak devrimcidir; üçüncü olarak uygulanabilirdir; dördüncü olarak Çin koşullarına uygundur.

Diğer araştırmacılar, yukarıda değinilen üç noktaya ek olarak, Mao Zedung Düşüncesi'nin yaşayan ruhunun aynı zamanda yenilikçi bir ruh taşıdığını öne sürmektedirler. Hatta bazıları, üretici güçlerin özgürleştirilmesi ve geliştirilmesi fikrini de içerdiğini düşünmektedirler.

9.1 Gerçeği Olgularda Arama İlkesi Üzerine Araştırmalar

Gerçeği Olgularda Arama İlkesinin İçeriği ve Özü

Bu alanda şu düşünceler geliştirilmiştir:

(1) Gerçeği olgularda arama Çin'deki felsefenin temel temel sorununu kavramanın bir sonucudur.

Mao Zedung, maddenin birincil ve bilincin ise ikincil olduğu materyalist ilkeye aşırı vurgu yapmaktan kaçınmıştır. Aksine, öznel olanla nesnel olan arasındaki en genel ve yaygın ilişki üzerinde durup, bunu araştırmaya odaklanmış ve böylece, temel felsefi sorunun içeriğini zenginleştirmiştir.

(2) Gerçeği olgularda aramak materyalist bir düşüncedir. Mao Zedung, “olguların” nesnel olarak var olan şeyler olduğuna ve “gerçeği aramanın” ise onların içsel ilişkilerini yani onlara hükmeden kuralları incelemek anlamına geldiğine inanıyordu. Diğer bir deyişle, maddenin birincil ve bilincin ikincil olduğunu öne süren materyalist ilkeyi ve bilinebilirlik düşüncesini, Mao da vurgulamıştır. Ve bu da, gerçeği olgularda aramanın özünün materyalizm olduğu anlamına gelmektedir.

(3) Gerçeği olgularda aramak epistemolojik bir düşüncedir. Mao Zedung, bu ilkeyi ortaya koyarak, Marksist bilgi teorisini büyük ölçüde geliştirmiştir.

(4) Gerçeği olgularda aramak, materyalizm, diyalektik ve epistemolojinin bütünüdür ve bu teorilerin ilkelerini içermektedir.

(5) Gerçeği olgularda aramak, diyalektiğin ve tarihsel materyalizmin temel ilkelerini içeren, materyalizm, diyalektik, epistemoloji ve metodolojinin bütünsel toplamıdır.

Gerçeği Olgularda Aramanın Tarihsel Gelişimi

Gerçeği olgularda arama ilkesinin gelişim süreci, aynı zamanda, ÇKP'nin kuruluşu, gelişmesi ve yayılmasının; Çin devriminin ortaya çıkışının, gelişmesi ve zafer kazanmasının tarihsel sürecidir. Bu ilke, idealist ve metafizik yanlışlara karşı verilen mücadele içerisinde şekillenmiş ve gelişmiştir. Tarihsel olgular, Partinin, gerçeği olgularda arama ideolojik çizgisini ortaya koyduğu zamanlarda, Çin devriminin ve yapılanmasının ilerleme gösterdiğini ve geliştiğini fakat Parti bu çizgiden saptığında, devrim ve insanın gerilediğini ve aksadığını kanıtlamışlardır. Gerçeği olgularda arama ilkesinin özü ve gelişiminin yasası, bu tarihsel olgu bağlamında kavranmalıdır.

Gerçeği Olgularda Arama İlkesinin Ortaya Çıkış Nedenleri

(1) Sınıfsal temeli: O zamanların devrimci görevi, halkın, sınıflar arasındaki ilişkileri, mücadele taktiklerini ve devrimin esas gücünü ve dostları düşmanlardan ayırma yollarını anlamalarını gerektiriyordu. Bunun için bir takım araştırmalar ve çalışmalar ortaya konmalıydı. Sonuç olarak, gerçeği olgularda arama ilkesi, insanların sınıf ilişkilerini daha iyi anlamalarına yardım etmek için oluşturulmuştu. Kaçınılmaz bir şekilde, devrimci sınıfların geleceğini, taleplerini ve çıkarlarını içermekteydi. Bu, onun sınıfsal temelidir.

(2) Parti ruhu. Mao Zedung, *“Kitaba Tapmaya Karşı Çıkın”* adlı makalesinde, gerçeği olgularda aramanın karşıtı olan tutumları eleştirmiştir. Bir komünistin önyargılı olmasını, gözlerini gerçeklere kapamamasını ve sorumsuzca konuşmasını utanç verici bulduğunu, kitaplara ve yerleşik metodlara sıkı sıkıya bağlanıp tapınmanın tamamıyla yanlış olduğunu ve bu tutumun, Komünistlerin mücadele ederek yeni avantajlı koşullar yaratma düşüncesi ile hiçbir ortak yön taşımadığını söylemiştir. Mao Zedung, *“Araştırma Tarzımızı Reforma Tabi Tutalım”* adlı makalesinde, gerçeği olgularda arama düşüncesini tanımlamıştır. Gerçeği olgularda aramanın, Parti ruhunun bir dışavurumu, teori ve pratiği birleştirmenin Marksist-Leninist bir yorumu ve her Komünist Parti üyesinin mutlaka sahip olması gerektiği bir tutum olduğunu açıklamıştır.

(3) İdeolojik kaynağı. Mao Zedung, klasik Çin Edebiyatı'nı okumuş ve eski Çin düşüncesini ve kültürünü yakından incelemiştir. MS. 1. yüzyılın ünlü Çin tarihçisi Ban Gu'nun Erken Dönem Han Hanedanı Tarihi adlı eserindeki Liu De'nin gerçekçi tarzı, Mao Zedung'un *“Kitaba Tapmaya Karşı Çıkın”* adlı makalesinde tam olarak açıkça gösterilmiş ve onu, diyalektik materyalizm açısından tartışan *“Araştırma Tarzımızı Reforma Tabi Tutalım”* yazısında ise felsefik düzeyde ele alınmıştır. Bu, Mao Zedung'un gerçeği olgularda arama düşüncesinin, eski Çin düşüncesinden ve kültüründen filizlendiğini göstermektedir.

(4) Kavramanın Amacı Sorunu: Mao Zedung ve diğer Çinli komünistler, ancak gerçeği olgularda arayarak ve nesnel şeylerin tümünü, herhangi bir öznel etkiye ya da önyargıya yer vermeksizin dürüst ve kapsamlı bir şekilde kavrayarak gerçeği olgularda arama ilkesinin gerekliliğini tam anlamıyla yerine getirebilirlerdi. Bu da, bir sorunu hangi amaçla kavramak istediğimizi anlatmaktadır.

Gerçek, Olgularda Nasıl Aranmalıdır?

Bu bağlamda şu düşünceler ortaya koyulmuştur

(1) Dört nokta: Birincisi, doğru bir tavıra, bakış açısına ve metoda – proletaryanın, halkın ve partinin tavrına ve diyalektik ve tarihsel materyalizm me- 257

toduna ve bakış açısına sahip olmalıyız. İkinci olarak, hem “Sağ” ve hem de “Sol” hataları yinelemekten kaçınılmalıdır. Üçüncü olarak, gerçekliğin derinine inmeli, çeşitli araştırmalar ve çalışmalar ortaya koymalı, gerçek koşulları daha iyi anlamalı, durumları doğru bir şekilde analiz etmeli ve mücadele için doğru taktikler ve yöntemler formüle etme amacı ile durumun gerçek karakterini ve doğasını etkili bir şekilde tespit etmeliyiz. Dördüncü olarak, pratiğin, gerçekliği test etmede başvurulacak tek kriter olduğu ilkesi sürdürülmelidir.

(2) Dört zorunluluk: Birinci zorunluluk, düşüncenin gerçeğe, öznelin nesnele uydurulması için zihinleri özgürleştirme ilkesini desteklemektir. İkincisi, Dört Temel İlkeyi onaylamaktır. Üçüncüsü, “Sol” ve “Sağ” hataların yapılmasına direkt olarak karşı çıkmaktır. Dördüncüsü, parçaları bütüne tabi kılarak ele almalı; herhangi bir bölümün çıkarları ile bütünün çıkarları arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde ele almaktır.

(3) Beş zorunluluk: Birinci zorunluluk, Marksist-Leninizm’in ve Mao Zedung düşüncesinin temel öğretilerini izlemektir. İkincisi, doğru bir politik yönelime ve bakış açısına sahip olmaktır. Üçüncüsü, gerçekliğin derinliklerine inmek ve çeşitli araştırmalar ve çalışmalar ortaya koymaktır. Dördüncüsü, olguları, herşeyin üzerinde tutup gerçeği aramaya katkıda bulunarak parti ruhunu yüceltmektir. Beşincisi, nitelikli örgütsel sistemler kurmak ve bu sistemleri yürütmektir.

Gerçeği Olgularda Arama İlkesinin Mao Zedung Düşünce’sindeki Yeri ve Deng Xiaoping Teorisi

Hem Mao Zedung Düşüncesi ve hem de Deng Xiaoping Teorisi, gerçeği olgularda arama ilkesinin ideolojik çizgisine sadık kalmışlardır. Gerçeği olgularda arama düşüncesi, Mao Zedung’un bu düşünceyi bir diyalektik materyalizm düşüncesi olarak formüle etmesinden hemen sonra, partinin ideolojik çizgisi oldu. Bu ilke, Mao Zedung Düşüncesi’nin özüdür; Mao Zedung Düşüncesi’nin teorik sisteminin bütününe nüfuz etmiştir ve Parti çizgisinin, ilkelerinin ve politikalarının başlıca dayanağı ve başlama noktasıdır. Mao Zedung, 1930 yılının Mayıs ayında yayınlanan “*Kitaba Tapmaya Karşı Çıkın*” adlı ünlü yazısında, “elbette Marksist kitapları incelemeliyiz fakat bu inceleme kendi ülkemizin gerçek koşulları ile bütünlük içerisinde olmalıdır” vurgusunu yapmıştı. Mao Zedung hiçbir zaman kitaplara tapınmamıştır. Bunu yerine, her zaman için, Marksizm’in evrensel gerçeğini Çin Devrimi’nin gerçeklikleri ile birleştirme yolunda nesnel gerçekliklerden yola çıkmıştır. İşte tam da bu yüzden, zafere ulaşan yolu bulmuştur. Deng Xiaoping de, gerçeği olgularda arama ideolojik çizgisine bağlı kalmıştır. Bu çizginin yalnızca gerçek koşullardan yola çıkmayı ve teoriyi pratik ile birleştirmekle kalmayıp, aynı zamanda, gerçekliği uygulamalı alanda geliştirmeyi ve test etmeyi de zorunlu kıldığını vurgular. Bu çizgi, Deng Xiaoping

Teorisi'nin özüdür ve onu oluşturan tüm nüfuz etmiştir. Deng Xiaoping, bu çizgiye sıkı sıkıya bağlı kalarak Çin'e özgü bir sosyalizm inşa etme teorisini formüle edebilmiştir.

Mao Zedung ve Deng Xiaoping'in Karşılaştırılması

Öncelikle, Mao Zedung'un gerçeği olgularda arama düşüncesi, bu konuya ilişkin olarak sürdürülecek araştırma ve çalışmaların önemini vurgulamaktadır. Mao Zedung, devrimci yaşamı boyunca, her zaman için, araştırma ve incelemeye büyük bir önem vermiştir. Daha 1919 yılında Xiangjiang Review'de yayınladığı bir makalede, Çin toplumunu tanıma anlamında net bir düşünce ortaya atmıştır. 1920 yılında, Çin'in, kendi koşullarını tam olarak kavrayabilmesi için saha araştırmaları yürütmenin zorunlu olduğunu belirtmekteydi. 1925 yılında yayınlanan makalesi "Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi" etkili bir araştırma raporuydu. 1927 yılında, Hunan Eyaleti'nde bulunan vilayetlerin koşullarına ilişkin birinci elden yapılan araştırmalara dayanan ve köylü hareketlerini yönlendirmede programatik bir belge olan, "Hunan'daki Köylü Hareketine İlişkin Araştırma Raporu"nu yazmıştı. Bunun sonrasında, Çin'deki politik ve ekonomik koşullara ilişkin olarak sürdürülen çalışmaların ve araştırmaların tümünü dikkate alarak Çin Devrim'inin izleyeceği yol sorununu çözüme kavuşturdu. Bu dönemde, ünlü "Kitaba Tapınmaya Karşı Çıkın" adlı makalesini yazdı. Bu makalesinde, net olarak şu ifadede bulunmuştu; "Araştırma yoksa konuşma hakkı da yok." "Elbette Marksist kitapları inceleyeceğiz fakat bu inceleme, ülkemizin gerçek koşulları ile bütünlük içerisinde olmalıdır" düşüncesini önemle vurgulamıştı. "Çin'in devrimci mücadelesinde, zafere ulaşma, Çinli yoldaşların Çin'in koşullarını anlamasından geçmektedir. Mao Zedung, Parti'de, öznelciliğin üstesinden gelmek ve gerçeği olgularda arama ideolojik çizgisini pekiştirmek için, "Araştırma Tarzımızı Reforma Tabi Tatalım" başlıklı yazısını yazmıştı. Bu makalede, araştırmaların ve çalışmaların, subjektivim ile Marksist-Leninizm'i birbirlerinden ayırmanın kriteri olduğunu vurgulamış ve gerçeği olgularda arama ilkesiyle, araştırma ve incelemenin birliğini tanımlamıştır. Aynı zamanda, Mao Zedung, Marksist bilgi ve diyalektik teorisinin bakış açısından, öznel olanın, nesnele ve teorinin, pratiğe uydurulmasını mümkün kılmak için çeşitli araştırmalar ve çalışmalar yürütmenin önemini tartışmıştır. Bunlara ek olarak, Mao Zedung, çıkarımların, araştırmaların öncesinde değil, sonrasında oluşturulması gereğini ifade ederek araştırma ve incelemenin yöntemlerini tartışmıştır. Bu, doğru bir anlayış geliştirme ve gerçekleri olgularda arama açısından önemlidir.

İkincisi, Deng Xiapoing'in gerçeği olgularda arama düşüncesi ise zihinlerin özgürleştirilmesini vurgulamaktadır. "Kültür devrimi"nin yarattığı on yıllık felaketten sonra, Çin, kaostan istikrara ve yapılanmaya geçti. Parti, Çin'e özgü bir sosyalist yol keşfetmek zorundaydı. Deng Xiaoping, iki tarihsel görev ile karşı karşıya kalmıştı: "iki şeye bağlılık" hatalı bakış açısına karşı çıkmak ve 259

yanlış ideolojik ve politik çizgileri düzeltmek; Marksist ilkelerin dogmatik yorumlamalarından kaçınarak zihinlerin özgürleşmesini reformu ve dış dünyaya açılmayı teşvik etmek ve Çin'e özgü karakterde bir sosyalizm inşa etmek. Deng Xiaoping, bu zorlu görevleri yerine getirmek için, Parti'nin gerçeği olgularda arama ideolojik çizgisini yeniden kullanıma sokma ve uygulama, zihinleri özgürleştirme temel ilkesini harekete geçirmiştir. Onun, zihinleri özgürleştirme düşüncesi, esas olarak "iki şeye bağlılık"* yanlışını düzeltmek ve kalıplaşmış düşünce yapılarını kırmak için formüle edilmiştir. "İki şeye bağlılık" bakış açısının Marksizm ile uyum içerisinde olmadığını ve Parti'nin, Lin Biao'nun ve Dörtlülük'ün kötücül etkilerini tasfiye etmek, aksaklıkları düzeltmek ve zihinleri gerçekten özgürleştirmek için zihinsel prangalardan tamamen kurtulmak zorunda olduğunu vurgulamıştır. Zihinleri özgürleştirmeyi, gerçeği olgularda arama ilkesi ile ilişkilendirmiş ve bu ikisinin, tek bir konunun birbirlerinden ayrılmaz yönleri olduklarını belirtmiştir. Zihinleri özgürleştirmek, Marksizm'in rehberliğinde, öznel önyargı ve alışkanlığın gücünün prangalarından kurtulmak; yeni durumları incelemek ve yeni sorunları çözmek; düşüncüyü gerçekliğe ve öznel nesnel uygun kılmak ve gerçeği olgularda aramak anlamına gelmektedir. Eğer çalışmalarımızda gerçekçi ve pratik olmak istiyorsak zihinlerimizi özgürleştirmeye devam etmeliyiz.

Bazı araştırmacılar, Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'un gerçeği olgularda arama ilkesine ilişkin düşüncelerini, rolleri, hedefleri ve içerikleri açısından karşılaştırmışlardır. Roller bakımından, Mao Zedung'un gerçeği olgularda aramaya ilişkin düşünceleri, Parti'nin ideolojik çizgisini belirlemişti. Deng Xiaoping ise, on senedir terkedilmiş olan bu çizgiyi yeniden geçerli kıldı. Hedefler bakımından, Mao Zedung gerçeği olgularda arama düşüncesini, öznelciliğe karşı koymak amacı ile Yan'an'daki düzeltme hareketi esnasında ileri sürmüştü. Öznelcilik, Marks'ın eserlerine tapınan ve gerçekliği önemsizleştiren dogmatizme, diğer bir deyişle, dogmatizm ile birlikte çok daha fazla yıkım yaratacak olan körçesine belirli bir dar deneye bağlanma ve teoriyi bozma anlamındaki ampirizme dönüşmüştür. Aslında Yan'an'daki düzeltme hareketi, öznelciliğe, özellikle de Wang Ming'in dogmatik düşüncelerine karşı çıkmak amacıyla başlatılmıştı. Deng Xiaoping, gerçekliği olgularda arama ideolojik çizgisini yenileme ve yeniden geçerli kılma süreci içerisinde, "iki şeye bağlılık" yanlışını düzeltmeyi amaçlamıştır. İçerikler bakımından, Mao Zedung, her zaman için, gerçeği olgularda arama düşüncesini, gerçeği olgularda arama ilkesini içeren ve bu ilkenin dayanakları olan araştırmalar ve inceleme ile bütünleştirmiştir. Deng Xiaoping, her zaman için, gerçeği olgularda arama düşüncesini, zihinleri özgürleştirme ile bütünleştirmiştir. Gerçeği olgularda arama ilkesinin önkoşulu, zihinleri serbest bırakmaktır ve gerçeği olgularda aramak zihinleri özgürleştirmenin dayanağıdır.

* İki şeye bağlılık; dönemin Parti genel sekreterinin (1976-78) savunduğu bir yaklaşımdı Mao ne dediyse, ve ne yazdıysa doğrudur, bunlara bağlı kalınmalıdır diyordu.

Mao Zedung ve Deng Xiaoping'de Zihinleri Özgürleştirme

Araştırmacılar, Mao Zedung'un zihinleri özgürleştirme teorisinin çalışma alanında bazı yeni ilerlemeler kaydettiler. İleri sürdükleri görüşler şunlardı:

(1) Mao Zedung'un zihinleri özgürleştirme teorisinin ortaya çıkma süreci dört evreden oluşmaktadır. Birinci evre, 1927'de gerçekleştirilen 7 Ağustos Toplantısı'ndan, 1935 yılındaki Zunyi Toplantısına kadar olan süreyi kapsar. Bu evrede, Mao Zedung, ilk kez bu dönemde zihinleri özgürleştirme düşüncesini ortaya koymuştu. İkinci evre, Zunyi Toplantı'sından, Mao Zedung'un "Uygulama Üzerine" ve "Çelişki Üzerine" adlı çalışmalarını yayınladığı zamana kadar geçen süreyi kapsar. Mao, bu evrede, düşüncelerini derinleştirmiş ve bir teoriye dönüştürmüştür. Üçüncü evre, yani Yan'an'da ortaya çıkan düzeltme hareketi dönemi, bu teorinin gelişimine tanıklık etmiştir. Dördüncü evre, 1950'li yılların sonlarından 1960'lı yılların başlarına kadar süren sosyalist inşa dönemidir. Bu dönemde, Mao, ülkenin koşullarına uyan bir sosyalist inşa yolun arayışında, uluslararası komünist hareketin deneyiminin yeniden gözden geçirilmesine dayanarak teoriyi pratik ile bütünleştirmek suretiyle, zihinleri özgürleştirme teorisini formüle etmiştir.

(2) Deng Xiaoping, Mao Zedung'un zihinleri özgürleştirme teorisini yeni dönemde de geçerli kılmış ve geliştirmiştir. Aynı zamanda, Deng Xiaoping, bu teoriyi büyük çapta zenginleştirmiştir de. Öncelikle, Parti'nin ideolojik çizgisinin içinde bulunduğu kaostan bir düzen yaratmak ve yeni dönemin ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile zihinleri özgürleştirme düşüncesini, bir teori ve görev olma konumundan çıkarmış; yeni dönemin başlangıcına işaret eden bir teori ve politik konu haline getirmiştir. Yeni sorunları çözme, yeni koşullar yaratma ve Parti'yi ve ülkeyi inşa etme girişimlerinde, zihinleri özgürleştirmenin taşıdığı öneme vurgu yapmıştır.

İkinci olarak, zihinleri özgürleştirme düşüncesini, gerçeği olgularda aramanın bir bileşeninden çıkarmış, önemli bir ideolojik çizgi teması haline dönüştürmüştür. Zihinleri özgürleştirmenin ve gerçeği olgularda aramanın birbirleri ile uyum içerisinde bulunduklarını ve tek bir konunun iki yönü olduklarını vurgulamıştır. Deng Xiaoping'e göre, zihinleri özgürleştirme, düşüncenin gerçeğe ve özneliliğin nesneliliğe uydurulması ve gerçeği olgularda aramak anlamına gelmektedir. Mao Zedung tarafından geliştirilen gerçeği olgularda aramanın ideolojik çizgisini, zihinleri özgürleştirme ve gerçeği olgularda arama ideolojik çizgisine dönüştürerek, bir üst düzeye çıkarmıştır.

Üçüncü olarak, zihinleri özgürleştirme teorisine, düzeltme hareketlerine hizmet etme rolü yerine, sistemleri iyileştirmeye yardım etme rolüne sahip olacağı bir alan sunmuştur. Zihinlerin gerçekten özgürleştirilmesi için, demokratik-merkeziyetçilik ilkesinin sürdürülmesi ve bu ilkenin uygulanmasının iyileştirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Mao Zedung'un, tüm parti üyelerini, zi- 261

hinlerini özgürleştirmeye ve pratik ve gerçekçi bir biçimde, çalışmaya teşvik ettiği söylenebilirse, Deng Xiaoping'in de, Mao Zedung'un düşüncelerini daha da ileriye götürmenin yanı sıra, zihinleri özgürleştirmenin ve gerçeği olgularda aramanın ideolojik çizgilerini, temel ve genel bir öneme sahip olan ve uzun dönemde uygulanılmaya devam edilmesi gereken Parti'nin örgütsel sistemi olarak tanımlamış olduğunun da belirtilmesi gerekmektedir.

Benzerlikler ve Farklılıklar

(3) Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in zihinleri özgürleştirme düşünceleri arasında hem benzerlikler ve hem de farklılıklar vardır.

Öncelikle, her ikisi de zihinleri özgürleştirmenin önemini vurgulamakta ve her ikisi de devrimde yeni bir durum ve yeni bir inşa koşulu yaratmak için zihinleri özgürleştirmenin, gerçeklerden hareket ederek, pratik ve gerçekçi bir tavır içinde çalışmayı içerdiğine inanmaktaydılar. Sonuç olarak, her ikisi de, halkın zihinlerinin özgürleştirilmesine yönelik hareketleri savunuyorlardı. Aynı zamanda, ikisi arasında bazı farklılıklar da vardır. Mao Zedung'a göre, zihinlerin özgürleştirilmesi, öncelikli olarak, felsefi çalışmanın konusu veya temel ödevidir. İkincil olarak da, Parti'nin üstlenmek zorunda olduğu bir görevdi Deng Xiaoping'de zihinlerin özgürleştirilmesi ise, onun, yeni bir dönemin başlangıcına işaret etmesi anlamına geliyordu; ikincisi, hem Parti'nin hem tüm halkın ve ülkenin başarısında ya da başarısızlığına doğrudan bir etkiye sahip olduğuna işaret ediyordu.

İkinci olarak, her ikisi de, Marksizmi dogmatik bir şekilde ele almaya ve diğer ülkelerin deneyimlerini idealleştirmeye karşı çıkmışlardı. Detaylı bir açıklamada bulunmak gerekirse, Mao Zedung, doğru düşünme yolları ile çözümlenebilecek bir sorunda; kitaplara tapınmaya karşı çıkmıştı. Deng Xiaoping ise, yalnızca kitaba tapınmaya ve kişi kültüne değil, aynı zamanda, geleneksel sosyalist modele körü körüne bağlanma tutumuna da karşı çıkmıştı. Onun önündeki sorunların çözüme kavuşturulması çok daha zordu. Çünkü bu sorunların ele alınması, hem teorik eğitimi ve hem de insanlar arasında ortaya çıkabilecek çıkar ilişkilerinin düzenlenmesini gerektiriyordu.

Üçüncü olarak, her ikisi de, temel teorik konu olarak, Marksizm'in ne olduğuna, nasıl geliştirileceğine dair ayrıntılı bir anlayış geliştirmeye odaklanmış ve doğru Marksizm ile yanlış Marksizm, yaratıcı Marksizm ile dogmatik Marksizm ve Marksizm'in özü ile lâfızı arasındaki farklılıkları ayırt etmenin önemine vurgu yapmışlardır. Fakat Deng Xiaoping, sosyalizmin ne olduğu ve onun nasıl inşa edileceği sorunlarına ilişkin çözümün, Marksizmi doğru bir şekilde anlama ve geliştirme açısından önemli bir adım olduğuna inanıyordu ve bu yüzden de, bu sorunu, ülkenin girdiği yeni dönemde zihinleri özgürleştirme teorisinin başlıca görevi olarak ele almıştı.

Dördüncü olarak, her ikisi de Marksizmi incelemenin ve çeşitli araştır-

malar ile çalışmalar yürütmenin önemini vurgulamışlardı. Mao Zedung, zihinlerin özgürleştirilmesini, (1942-1945) düzeltme hareketi vasıtasıyla Parti'nin çalışma stilini iyileştirme girişimleri ile birleştirdi. Deng Xiaoping, düzeltme hareketi yöntemini desteklemenin yanında, yasal ve tüzüksel sistemlerin ve standart kuarallar oluşturulmasını zihinlerin özgürleştirilmesinin başlıca garantileri olduklarını düşünerek zihinlerin özgürleştirilmesini, Parti'nin ve ülkenin kurumlarını ve sistemlerini iyileştirme faaliyetleri ile bütünleştirdi.

Beşinci olarak, her ikisi de, zihinlerin özgürleştirilmesinin, gerçeği olgularda aramak, teoriyi pratik ile birleştirmek ve özneli, nesnele uyarlamak anlamına geldiğine inanıyorlardı ve bunun sonucu olarak da, her ikisi de, zihinlerin özgürleştirilmesinin etkisinin, üretici güçlerin gelişimine katkısı ve pratiği ile test edilmesi gerektiğini vurgulamışlardı. Deng Xiaoping farklı olarak, reform, dış dünyaya açılma ve modernleşme ihtiyaçlarını karşılamak için daha olgun bir içeriğe sahip olan "üç olumluluk kriterini"* ortaya koymuştur.

Altıncı olarak, her ikisi de, tüm Parti üyelerinin kafalarını kullanmalarını ve düşünmeye cesaret etmek zorunda olduklarını vurgulamışlardır. Buna ek olarak, Deng Xiaoping, reformu geliştirme ve dış dünyaya daha fazla açılma yolunda, planlı ekonomiden sosyalist pazar ekonomisine dönüşümün gerekliliklerini karşılayabilmek amacı ile parti üyelerinin tümünün ve halkın, düşünme şekillerini ve değerlerini kökten değiştirmeleri gerektiğini ileri sürmüştür.

9.2 Kitle Çizgisi Teorisi Üzerine Araştırmalar

Çin komünistlerinin getirdiği bir yenilik

Bu konu yıllardır tartışılmaktadır. 1981 yılında, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşu'ndan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorunlar Üzerine Karar'da ilk kez, kitle çizgisinin, Çin komünistlerinin getirdiği önemli bir yenilik ve tarihi yapanın halk olduğu Marksist- Leninist teorisinin pratik bir şekilde hayata geçirilmesinin sonucu olduğu belirtilmiştir. Kitle çizgisi, Mao Zedung'un çalışmalarında ve Parti'nin belgelerinde açıkça ortaya konmuş, Çinli komünistlerin devrimci deneyimlerine baştan sona nüfuz etmiş ve Marksizm – Leninizm'i geliştirmiştir.

---

* Üç olumluluk: Bir reformun doğruluğunu üç olumlu kritere göre değerlendirmeliyiz: Halkın koşullarını iyileştirmesi; üretici güçleri geliştirmesi; ülkenin genel ulusal gücünü arttırması.

Kitle Çizgisinin İçeriği

Bu bağlamda iki farklı bakış açısı bulunmaktadır. Birinci bakış açısı, kitle çizgisi teorisinin şu iki öğeden meydana geldiğini öne sürmektedir; kitlenin bakış açısı ve kitle çizgisi (önderlik yöntemi).

Liu Shaoqi, 1945 yılında gerçekleştirilen ÇKP'nin 7. Kongresinde, Parti Program ve Tüzüğü'nün Yeniden Gözden Geçirilmesi Üzerine sunduğu Raporda, öncelikle, net bir şekilde, Parti'nin kitle çizgisinin şu iki noktadan oluştuğunu belirtmiştir: birincisi kitle bakış açısı ve ikincisi ise "kitlelerden kitlelere" şeklindeki önderlik ilkesi" Deng Xiaoping, 1956 yılında gerçekleştirilen ÇKP'nin Sekizinci Kongresi'nde, Parti Program ve Tüzüğü'nün yeniden gözden geçirilmesi üzerine sunduğu raporda, yukarıdaki iki noktayı tekrarlamıştır. Liu Shaoqi de, 1962 yılındaki "Parti Merkez Komitesi'nin Genişletilmiş Çalışma Konferansı'ndaki Konuşma"sında, tekrar aynı ifadelerde bulunmuştur. 1981 yılının Haziran ayında kabul edilen Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşu'ndan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar'da, Parti Merkez Komitesi kısa ve öz bir şekilde kitle çizgisini, "herşeyi kitleler için yapmak ve her şeyde kitlelere güvenmek, "kitlelerden kitlelere" ilkesi olarak özetlemiştir.

Diğer bakış açısı, kitle çizgisinin yalnızca kitle bakış açısını ve önderlik ilkesini değil, aynı zamanda, kitle çalışmasını da içerdiğini düşünmektedir. Kitle çalışması, Parti'nin önderlik çalışmasının önemli bir kısmıdır. Bu, kitleleri, kendi çıkarlarına ulaşma mücadelelerinde, örgütlemek ve kitleyle birleşmek için, onları Marksist-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesine uygun bir şekilde eğitmek; kitlelerin bilgeliğinden ve deneyimlerinden yararlanmak, kitlenin temel çıkarlarını korumak amacı ile geçerli bir çizgi, ilkeler ve politikalar formüle etmek; halkı, kendi ülkelerinin efendileri durumuna gelmeleri konusunda cesaretlendirmek ve desteklemek anlamına gelmektedir. Ancak, böylece kitleler, devletin ve toplumsal ilişkilerin yönetiminde söz hakkına sahip olma hakkını kullanabilirler, yeni bir başlangıcın tarihsel ruhuna uygun bir ifade yaratabilirler ve proleteryanın büyük tarihi görevini yerine getirilmesine katkıda bulunabilirler.

Tarihi Yapanın Halk Olması İlkesi

Tarihi yapanın halk olduğu, kitle çizgisinin temel teorik dayanağıdır. Fakat 1984 yılında, bazı araştırmacılar, üç neden öne sürerek bu önermeyi sorguladılar. Birincisi, ne Marks, ne Engels ne de Lenin böyle bir ifadede bulunmamıştır. Bu ifade, Sovyet felsefeciler tarafından, Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi kitabından kopyeledikleri zoraki bir analoji/benzetme ve Marksizm'in yanlış bir yorumlanmasıdır.

İkinci olarak, bu ifade, Çinli tarihçi Fan Wenlan tarafından, insanların tarihin efendileri olduğu düşüncesi olarak geliştirilmişti; fakat bu düşünce, gerçekliklere uymuyordu ve “kültür devrimi” sırasında topluma çok ciddi zararlar vermişti. Üçüncü olarak, Marks, Engels ve diğer klasik Marksist yazarlar, her zaman için, herkesin kendi tarihini kendi başına yarattığını fakat aslında, sınıf farklılıkları tamamen ortadan kalkmadan ve halkın tümü tam bir eşitliğin tadını çıkarmadan, hiç kimsenin kendi kaderini kontrol edemeyeceğini belirtmişlerdir.

Yukarıdaki bakış açısı, genellikle, şu iki farklı görüşe sahip olan birçok araştırmacı tarafından reddedilmiştir.

Birçoğu, tarihi yapanın halk olduğu ilkesinin, kararsız kalmamayı gerektiren bir konu olduğuna inanmaktadırlar. Öncelikle, Marks, Engels, Lenin ve diğer klasik Marksist yazarların tümü, tarihi yaratma hususunda, ideolojik güdünün rolünü doğrulamışlar ve yalnızca, insanların güdülerinin ya da onları harekete geçmeye iten güdülerin gerçekten bir tarih yaratabileceğini vurgulamışlardır. Üretimin gelişimine ve halkın ekonomik çıkarlarına tabi olan bu güdü, tarihsel gelişimin yasasını belirlemede izlenecek doğru yolu ortaya koymaktadır. Bunun sonucu olarak, tarihi halk yapar anlayışı, tarihsel materyalizmin başlıca ilkesi ve tarihsel gelişimi incelemek için zorunlu bir bilimsel bir metodolojidir. İkincisi, tarihsel bir kavram olarak “halk,” bazı sömüren sınıfları ya da belirli tarihsel dönemlerde bu sınıfların bazı üyelerini de içerebilir. Üçüncü olarak, tarihsel gelişim, zorunlulukların ve tesadüflerin diyalektik bir birliği olarak düşünülebilir; sosyal ve ekonomik evrim sürecini şekillendiren, imparatorların yaptıkları değil, halkın üretimi ve faaliyetidir. Bu yüzden, tarihi yapanın halk olduğu ilkesi, tarihteki tüm olayları açıklayabilecek kapasitede görülebilecek bir dogma değil, tüm bu olayların arkasında yatan yasanın belirlenmesinde başvurulacak olan bir rehberdir.

Yukarıdaki her iki görüşe de katılmayan diğerleri, doğru formülasyonun, “halk, tarihi yaratan itici güçtür” şeklinde olması gerektiğini savunmaktadırlar. Öncelikle, tarihi yaratan, yalnızca halk değil insanlığın tümüdür. Tarihi insanlar yapar; çünkü herkes bu sürece katılır şeklinde bir sonuç çıkarmak anlamlı olacaktır; çünkü bu sürece herkes katılmaktadır. Fakat tarihi, yalnızca halkın yaptığını iddia etmek yanlıştır. Elbette, her zaman için, tarihin yapılmasında etkin olan başlıca güç halktır. Bir keresinde, Mao Zedung, “dünya tarihinin itici gücü halktır, yalnızca tek başına halktır” demiştir. İkinci olarak, tarihsel gelişim sürecinde, hem tarihi ileriye götüren ve hem de tarihsel gelişime engel olan güçler vardır ve yeni bir tarihin yaratılması, bu olumlu rol oynayan ve olumsuz rol oynayan güçler arasındaki mücadelenin sonucunda olmuştur. Sosyal gelişimin genel gidişatında, olumlu güçler, her zaman için, olumsuz güçleri altederek, insan toplumunun sonsuzca ileriye doğru hareket etmesini sağlamışlardır. Bu durum da, tarihi ve toplumu geliştiren temel gücün, halk olduğunu göstermektedir.

Kitle Çizgisi ve Kitle Hareketi

Mao Zedung, 1927 yılında, “Hunan’daki Köylü Hareketinin Araştırılması Üzerine Rapor”unda, kitle hareketlerini ele almanın üç alternatif yolunu tartışmıştır: onların başlarında yürüyüp onlara liderlik mi etmeli? Ya da onları arkadan izleyip, el kol işaretleriyle eleştirmeli mi? Veya yollarına dikilip onlara karşı mı koymalı? Mao Zedung, 1945 yılında kongreye sunduğu “Koalisyon Hükümeti Üzerine” adlı raporunda, kitle hareketlerini ele almada iki yanlışa karşı çıkıyordu: kitlelerin politik bilinç düzeylerini aşan kumandacılık ve onların politik bilinç düzeylerinin altına düşen kuyrukçuluk. Çin’in devrimci savaş ve sosyalist dönüşümdeki pratikleri Mao Zedung’un yukarıdaki açıklamalarının doğruluğunu kanıtlamıştı.

Fakat 1958’den “kültür devrimi’nin sonuna kadar süren dönem boyunca, “Sol” hataların etkisiyle, kitle çizgisi neredeyse, “kitle hareketlerinin başlatılması uygun ve arzu edilen bir durumdur” düşüncesi ile yer değiştirmiştir. Bu dönemde sözde “kitle hareketleri” ekonomik alandan politik alana sıçramış ve muazzam bir biçimde yayılarak halkın yaygın bir şekilde zarar görmesine neden olmuştur. 1978 yılında gerçekleştirilen Onbirinci Merkez Komite, Altıncı Plenum’unda, yanlış ideolojik ve politik görüşlerin düzeltilmesiyle birlikte, araştırmacılar, kitle çizgisi ile kitle hareketi arasındaki ilişkiyi doğru bir şekilde kavramaya başlamışlardır.

Çin Halk Cumhuriyeti’nin Kuruluşu’ndan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorunlar Üzerine Karar’ın Dipnotları (gözden geçirilmiş baskısı) şu noktaya dikkat çekmiştir: Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra, kitle hareketi şeklinde başlatılan birçok hareket aslında kitlelerin arzuları ve çıkarları ile bağdaşmaz karakterdeydi ki bu da, ekonomik ve politik alanlarda ortaya çıkan yanlışların başlıca nedeniydi. “Kültür Devrimi”nin, ülkenin devrimine verdiği ağır zararlar, esas olarak, kitle çizgisinden büyük bir oranda sapmış olan sözde “kitle hareketi”nin sonuçlarıdır.

Kitlelerin Bakış Açısının Kapsamı

1945 yılında gerçekleştirilen ÇKP’nin Yedinci Kongresi’nde sunulan Parti Tüzüğü’nün Yeniden Gözden Geçirilmesi Rapor’unda, Liu Shaoqi, öncelikle, kitleler ile ilgili bakış açılarını şu şekilde tanımlamıştı: herşeyi halkın çıkarlarına uygun olarak yapma ve halka içtenlikle hizmet etme bakış açısı; halka karşı sorumlu olma bakış açısı; halkın kendi kendisini özgürleştireceğine inanma bakış açısı ve halktan öğrenme bakış açısı. Yukarıdaki özet görüşler, günümüzde hâlâ birçok araştırmacı tarafından kabul görmektedirler.

1990 yılında, ÇKP Merkez Komitesinin, Parti’nin Halkla Kurduğu Bağları Güçlendirme Kararı bu konuda başka bir özet ortaya koymuştu: tarihi, halkın yarattığı bakış açısı; halktan öğrenme bakış açısı; halka içtenlikle hizmet etme

bakış açısı; kadroların ve yöneticilerin sahip oldukları tüm gücün, onlara halk tarafından verildiği bakış açısı; Parti'ye karşı sorumlu olmanın halka karşı sorumlu olmak anlamına geldiği bakış açısı ve Parti'nin halka güvenmek, halkı eğitmek ve onlara, ileriye gitmede yol göstermek zorunda olduğu bakış açısı.

Tüm bunlara ek olarak, bazı araştırmacılar, yakın zamanlarda, Mao Zedung'un kitlelerle ilgili teorisinin şu beş temel nokta ile özetlenebileceği şeklinde yeni bir düşünce öne sürdüler: insanın gücünü muhafaza etmek (heder etmemek anlamında); halkın yaşamını iyileştirmek; demokrasiyi geliştirmek; insanların bilgeliklerini bir araya getirip değerlendirmek ve gelişme /kalkınma kavramını merkezine halkı koymak.

Kitle Çizgisi Teorisinin Gelişiminde Tarihsel Dönemler

Bazı araştırmacılar, kitle çizgisinin dört dönemde geliştiğini düşünmektedirler: (1) 1921-27, ortaya çıkışı; (2) 1927-35, şekillendi; (3) 1935-45, olgunlaştı; (4) 1945-57, sürekli bir gelişim gösterdi; (5) 1957-78, çeşitli dalgalanmalar ve zigzaglar yaşadı; (6) 1978 yılından itibaren, yeniden, doğru bir yönelim içerisine girdi ve gelişmeye devam etti.

Diğer araştırmacılara göre, kitle çizgisi, ilk olarak, 1922 yılında gerçekleştirilen İkinci Ulusal Kongre'de kabul edilen Parti Tüzüğü'nde yer almıştı. Parti, beyaz terörle mücadele ve 1924-1927 Büyük Devrim'in başarılı olmaması sonrasında, KMT'nin (Milliyetçi Çin Partisi) kuşatmasına ve uyguladığı baskılara karşı yürütülen savaş kampanyalarında, kitleler ile yakın ilişkiler kurdu; söz konusu ilke, bilimsel bir teoriye dönüştürülerek daha da önemli bir karakter kazandı ve Japonya'ya karşı sürdürülen Direnme Savaşı sırasında olgunlaştı.

Yine diğer bazı araştırmacılar ise, kitle çizgisinin, 1921'den 1937'e kadar süren dönemde ortaya çıkıp geliştiğine ve 1937'den 1949'a kadar geçen süre içerisinde de tam olarak şekillenerek sistematik bir teoriye dönüştüğüne inanmaktadırlar.

Kitle çizgisinin ne zaman ortaya çıktığına ilişkin olarak üç farklı düşünce ortaya konmuştur. Birincisi, Parti tüzüğünün kabul edildiği, İkinci Kongre'de ortaya çıkmıştır. Tüzükte, "tüm parti üyeleri, çalışmalarını yürütürken kitlelerin arasına karışmalıdır" ifadesi yer almaktaydı. İkincisi, ÇKP'nin kurulmasından önce ortaya çıktı. Mao Zedung, 1919 yılının yazında, Xiangjiang Review'de, "Halk Kitlelerinin Büyük Birliği" adlı makalesini yayınladı. Bu makalede, halk kitlelerinin büyük birliğinin en sarsılmaz güce sahip olduğu sloganını kullanmıştı. Üçüncü olarak, ülkedeki komünist gruplar, işçilerle, onlar için akşam okulları açarak, onları örgütleyerek ve onları süreli yayınlarla Marksizm üzerine eğiterek yakın ilişkiler kurdukları zamanlarda, Parti'nin kurulmasından önce ortaya çıkmıştır.

Kitle Çizgisinin Olgunlaşması

Bu konuya ilişkin olarak üç görüş ileri sürülmüştür. Birincisi, Mao Zedung'un 1943 yılındaki, "Liderlik Yöntemlerine İlişkin Bazı Sorular" makalesi, kitle çizgisinin olgunlaştığını ortaya koyan bir işaretti. İkincisi, Mao Zedung'un "Koalisyon Hükümeti Üzerine" raporu ve Liu Shaoqi'nin 1945 yılında toplanan Parti'nin Yedinci Kongresi'nde Parti Tüzüğü'nün Gözden Geçirilmesine İlişkin Raporu, yine bu gelişmeye ilişkin birer işaret sayılırlardı, çünkü her iki raporda da, kitle çizgisinin yöntemleri, kitle bakış açısı ile bütünleştirilmişti. Üçüncüsüne göre ası sembol olay, "Mao Zedung'un 1934 yılında, "Kitlelerin Refahı ile İlgili Olun, Çalışma Yöntemlerini Önemseyin" başlıklı makalesiydi. Mao Zedung, bu makalesinde, kararlı bir tutumla, kitle çizgisi yöntemlerini kitle bakış açısı ile bütünleştirmişti. Bu görüş, Mao Zedung'un kendi düşüncesi ile uygunluk içerisindedir. 1943 yılında, kitle çizgisi standart bir şekilde yazılı olarak formüle edildi ve 1945 yılında bütünlüklü bir teoriye dönüştürülerek daha fazla önem kazandı.

Mao Zedung'un Sosyalist Dönemde Halk İle İlgili Teorisi

Geçmişte, araştırmacılar ve akademisyenler, uzunca bir süre, Mao Zedung'un, sosyalist dönemde, doğru kitle çizgisinden ve bakış açısından saptığını ve bunun da, "büyük demokrasi" ve "kültür devrimi" şeklindeki yanlış fikirlerin ortaya çıkmasına neden olduğuna inanmışlardır. Fakat 1990'lı yıllara girildikten sonra, araştırmacılar, Mao Zedung'un sosyalist dönemde halk ile ilgili teorisini yeniden gözden geçirmeye ve yeniden onun üzerinde çalışmaya başladılar. Araştırmalar sonucunda bu teoriye ait birçok düşüncenin doğru ve olumlu olduğuna ve teorinin, zamanın özel koşulları dikkate alınarak analiz edilmesi gerektiğine sonucuna vardılar. Şu düşünceleri ortaya koydular:

(1) Yeni Çin'in kuruluşundan sonra, Mao Zedung, kitle çizgisini, devletin yönetim sisteminin bünyesine dahil etti ve onu, bir sosyalist sistem inşa etme, sistemi sağlamlaştırma ve geliştirme çabaları ile bütünleştirdi. Özellikle de, halkın, sosyalizmi inşa etme coşkusunun korunmasına vurgu yapmıştı ve kitle çizgisini, halk içindeki çelişkileri doğru ele almak için başvurulacak etkili bir yöntem olarak tanımladı.

(2) Doğru kitle çizgisini uygulamak için, tüm düzeylerdeki liderlerin, halka karışmak, onlarla birlikte yaşamak, onlarla birlikte çalışmak ve onlarla yakın ilişkiler içerisinde bulunmak zorunda olduğunu vurguladı. Ancak bu şekilde doğru politikalar formüle edilebilirdi.

(3) Halkın egemenliğini ve politik ilişkilere eşit katılımını savunmaktaydı. Parti'nin ve halkın tek bir vücut ve aynı düşüncede olduğunu; halkın, tarihin yaratılmasında her zaman için temel güç olduğuna ve Parti'nin halkı özgür-

lûge kavuşturacak öncü güç olduğunu vurgulamıştı. Fakat bu konuyu iyi bir şekilde ele alamadı ve bu ilkenin kontrolsüz kitle hareketlerine ve kitlelerin dikatatörlüğüne dönüşmesine izin verdi.

(4) Mao, halkın ekonomik gelişmede oynadığı rolü vurguladı ve eşitlikçiliği savundu. Halkın, ekonomik alandaki eşitliğinin politik ilişkilerdeki eşitliğin temeli olduğuna inanıyordu. Bu, kuşkusuz doğru bir saptamaydı. Fakat, onun eşitlikçilik arayışı gerçeklikten kopuk ütöpik bir yaklaşıma dayanıyordu.

Deng Xiaoping'in Getirdiği Yenilikler

Araştırmacılara göre, Deng Xiaoping kitle çizgisini şu cephelerde zenginleştirip geliştirmiştir.

Öncelikle, Deng kitle çizgisi ile gerçeği olgularda arama ilkesi arasındaki içsel ilişkiyi şöyle tanımladı:

Birincisi; kitle çizgisinin uygulanması gerçeği olgularda arama ilkesinin temel aracı ve gerçeği olgularda arama ilkesinin sürdürülmesi de, kitle çizgisinin uygulanmasının ideolojik garantisidir. Bu ilkeler birbirlerine bağımlıdır ve birbirlerini tamamlarlar.

İkinci olarak, liderler ile halk arasındaki doğru ilişkiyi tanımladı – liderlerin rollerine vurgu yapılmalı; fakat fazla abartılmamalıydı; liderlere saygı duyulmalı fakat tapınılmamalıydı ve kişilik kültüne karşı çıkılmalıydı. Kısacası, hem liderlere ve hem de halka, gerektiği kadar saygı gösterilmeliydi.

Üçüncü olarak, kitleleri eğitme ve onlara yol göstermeyi, kitlelere inanma ve güvenme ile birleştirmişti.

Dördüncü olarak, Deng aydınların konumunu olumlamış ve aydınların ile mavi yakalı işçiler arasındaki tek farkın, toplum içerisinde farklı türde işler yapmaları olduğunu ileri sürerek, aydınları çalışan sınıfın içerisinde kategorize etmiştir. Böylece, halkın tanımı genişletilmiştir.

Kendi Öz Gücüne Güvenme Teorisi Üzerine Araştırmalar

Bazı araştırmacılara göre, Parti'nin Dördüncü Kongresi ve Mao Zedung'un "Çin Toplumundaki Sınıfların Analizi" ve "Hunan'daki Köylü Hareketine İlişkin Araştırma Raporu," kendi öz gücüne güvenme düşüncesini taşımaktaydı. Büyük Devrim'in 1927 yılında başarısızlığa uğramasından sonra, Parti içerisinde, Wang Ming'in başlıca savunucusu olduğu, Çin'i devrime ulaştıracak yol ile ilintili olarak Marksist-Leninizme ilişkin dogmatik bir anlayış geliştirme ve Sovyet deneyimine ve Komünist Enternasyonal'in verdiği talimatlara tapınma yanlışları ortaya çıktı. Mao Zedung, bu yanlışlara karşı sürdürülen zorlu mücadelede, kendi öz gücüne güvenme teorisini geliştirdi. Öncelikle, Luochuan Toplantısı'nda (1937 yılının Ağustos ayında gerçekleştirilen Parti Merkez Ko-

mitesi'nin Politik Bürosu toplantısı), net bir şekilde bağımsızlık ilkesini öne sürdü. Bunun sonrasında, “Şangay ve Tayvan'ın Düşüşünden Sonra Japonya'ya Karşı Savaş'ın Durumu ve Görevler” ve “Birleşik Cephede Bağımsızlık ve İnisiyatif Sorunu” gibi makalelerinde, Japonya'ya karşı ulusal birleşik cephe içinde bağımsızlık ve inisiyatif arayışının içeriği, amacı ve önemini tartıştı. Sonuç olarak, kendi öz gücüne güvenme teorisi, yavaş yavaş tüm Parti'nin kararlı bir şekilde sıkı sıkıya bağlandığı sistematik ve bilimsel bir ilkeye dönüştü. Mao Zedung, bu teoriyi, sosyalist inşa döneminde, dıştan gelen yardımlardan çok, esas olarak kendi öz gücümüze güvenme ilkesini öne sürerek, daha da zenginleştirdi ve geliştirdi.

Bazı araştırmacılara göre, Mao Zedung'un kendi öz gücüne güvenme teorisi üç gelişim döneminden geçti. 1930 yılının Mayıs ayından 1935 yılının Ocak ayına kadar süren birinci dönem içerisinde, ilk kez devrimi, bağımsız olarak yapma düşüncesi öne sürüldü ve uygulandı. 1935 yılının Ocak ayından, 1949 yılının Ekim ayına kadar süren ikinci dönem, Parti'nin bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme ilkesini geliştirip uygulama yolunda sarfettiği çabalara tanıklık etti. Parti, iktidar partisi olmasından sonra, bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme ilkelerini pekiştirdiği 1949 yılından günümüze kadar gelen dönemde, Parti'nin odak noktasını, devlet iktidarının ele geçirilmesinden, ekonominin geliştirilmesine kaydırmıştır..

Diğer araştırmacılar, Mao Zedung'un kendi öz gücüne güvenme teorisinin şekillenip geliştiği sürecin beş döneme ayrılabilmesine inanmaktadırlar. **Birinci dönem**, 1927 Büyük Devrim'in çöküşünden, Japonya'ya karşı Direnme Savaşı'nın arifesine kadar geçen süreyi kapsamaktadır. Bu dönem içerisinde, Mao Zedung, “kitaba tapınmaya karşı çıkın,” “araştırma yoksa konuşma hakkı da yok” ve “Çin devrimci mücadelesinin zafer kazanması, Çinli yoldaşların, Çin'in koşullarını anlamalarına bağlı olacaktır” görüşlerini açıkladı. ÇKP, tarihte ilk kez, bir bağımsızlık ve kendi öz gücüne güvenme teorisini geliştirmekteydi. Bu teorinin rehberliğinde, Mao Zedung önderliğindeki Çin komünistleri, Çin'in gerçeklerini Marksizm'e göre tahlil ederek, kırsal alanlarda devrimci üsler kurma ve devlet iktidarını silah gücüyle ele geçirme şeklinde devrimci yolu buldular.

İkinci dönem, Japonya'ya karşı Direnme Savaşı boyunca devam etmiştir. Bu dönemde Mao Zedung, Parti içinden ve Komünist Enternasyonal'den gelen baskılara karşı direnerek Japonya'ya karşı savaşa ilişkin genel bir çizgi formüle etti; Japonya'ya karşı ulusal birleşik cephede bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme ilkelerini sürdürdü; “herşeyi, birleşik cephe vasıtasıyla yapmak” zorundayız şeklinde öne çıkan yeni teslimiyetçi bakış açısını ve Komünist Enternasyonal'in talimatlarını körcesine kopyalama tutumunun üstesinden geldi ve Sovyetlerin ulusal egoizmine karşı direndi. Bunları yaparak Parti, Japonlara karşı, düşman hatlarının gerisinde, demokratik üs bölgeleri kurdu ve geliştirdi; Japonya'ya karşı bağımsız bir gerilla savaşı yürüttü ve 1840 Afyon Savaşı'ndan bu yana, yabancı işgaline karşı ilk büyük zaferi kazanmış oldu.

Üçüncü dönem, Kurtuluş Savaşı'nı kapsamaktadır. Japonya'ya karşı savaşın sona ermesiyle, uluslararası komünist harekette, Çin'in devrimci gücünü, uluslararası güçler arasında erişilen uzlaşmaya boyun eğmeye zorlayan bir yönelim ortaya çıkmıştı. Mao Zedung liderliğindeki ÇKP, bu uluslararası baskıya direndi ve ABD tarafından desteklenen Chiang Kai-shek ve KMT'ye karşı dış bir mücadele başlattı ve sonunda, Çin devriminin zaferini gerçekleştirdi. (Ç.N. Sovyet-İngiliz-ABD, Yalta antlaşması, Çin'i ABD nin nüfuz alanına bırakmıştı; bu nedenle Sosyalist Sovyetler ve ABD Çin'deki Kurtuluş savaşına doğrudan değil ancak dolaylı olarak taraf olup destek verdiler)

Dördüncü dönem, Yeni Çin'in kuruluşundan, sosyalist dönüşümün tamamlanmasına kadar sürmektedir.(1949-56) Yeni Çin'in kuruluşundan ve ulusal ekonominin iyileşmeye başlamasından sonra, Parti, yeni demokrasiden sosyalizme ilerleme ile ilgili yeni sorunla karşı karşıya kaldı. Mao Zedung, bu sorunu, bağımsızlık ve kendi öz gücüne güvenme ilkelerine bağlı kalarak çözdü. Üretim araçlarının özel mülkiyetinde Çin'in koşullarına uygun sosyalist dönüşümün yolunu buldu ve ekonomik ve kültürel yönden geri kalmış Çin'de sosyalist sistemi kurmayı başardı.

Beşinci dönem ise, sosyalist dönüşümün tamamlanmasından sonraki dönemdir.(1956- sonrası) Mao Zedung, sosyalizmin nasıl inşa edileceği konusuna ilişkin olarak dıştan gelen yardımlarla birlikte, esas olarak kendi öz gücümüze güvenme ilkesini öne sürdü ve Çin'in kendi gerçekliklerinden yola çıkması ve kendi öz gücüne dayanarak Çin'e özgü özellikler taşıyan bir sanayileşme yolunu seçmesi gerektiğini vurguladı. Tüm bunlara ek olarak, Yeni Çin, her zaman için, dış ilişkilerde, bağımsız dış politikalar izlemeyi benimsemişti.

Yine de diğer araştırmacılar, kendi öz gücüne güvenme teorisinin şekillendiği ve geliştiği sürecin, Mao Zedung düşüncesinin yaşayan ruhuna göre dört döneme ayrılabilirliğini düşünmektedirler. 1921-27 yılları arasında ortaya çıkmış; 1927-35 yılları arasında şekillenmiş; 1935-45 yılları arasında olunlaşmış ve 1945 yılından sonra gelişmeye devam etmiştir.

Kendi Öz Gücüne Güvenme Teorisinin Bileşenleri

Araştırmacılar ve akademisyenler, bu konuya ilişkin olarak şu düşüncelere sahiptirler.

(1) Teori, stratejik bir öneme sahiptir. Bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme, herhangi bir ülkede, ülkenin devrimini zafere ulaştırmak için çaba sarfeden bir proleterya partisi için kritik bir önem taşımaktadır çünkü yalnızca bu koşulları gerçekleştirdiği takdirde, ülkenin gerçekliklerinden yola çıkabilecek, Marksizm-Leninizmin evrensel öğretilerini ülkenin koşulları ile bütünleştirebilecek ve ülkeye uygun bir devrimci yol bulabilecektir.

(2) Teori iki öğeden meydana gelmektedir. Bunlar: Çin devrimi ve inşası sürecinde, ülkenin kendi öz gücüne güvenme ve bağımsız bir şekilde, Çin'in 271

koşullarına uygun bir devrim ve inşa yolu seçme; dış ilişkilerde, bağımsız bir dış politika izleme ve aynı zamanda da, diğer ülkelerin bağımsızlık hakkına saygı duyma.

(3) Teori üç ögeden meydana gelmiştir. Bunlar: öncelikle, birleşik cephede, sınıf ilişkilerini ele alırken bağımsızlık ve insiyatif arayışı; ikincisi, dış ilişkilerde, devletten -devlete ve partiden - partiye ilişkileri içeren dış ilişkilerde, proletarya yurtseverliği ile proletarya enternasyonalizmin birliğine bağlı kalma; üçüncüsü, ekonomik gelişimde, dıştan gelen yardımlar dışında esas olarak kendi öz gücümüze güvenme ilkesini uygulama.

(4) Teori dört ögeden oluşmaktadır. Yukarıdaki paragraftaki (3) üç ögeye ek olarak, dördüncü öge, uluslararası komünist hareket içindeki partiler arasındaki ve diğer partiler ile uluslararası örgütlerle kurulacak ilişkilerde ve askeri ilişkilerde bağımsız olmak anlamına gelmektedir.

(5) Teori bir metodolojidir. Birçok araştırmacıya göre, bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme, Çin komünistlerinin ve onların dünya görüşü ile metodolojilerinin tavrı, bakış açısı ve yöntemidir. Kişi, herhangi bir şey yaparken, iç ve dış kaynaklar, bireyler ve gruplar, iç güç ve dış yardım arasındaki ilişkileri doğru bir şekilde ele almak için mutlak olarak bağımsız olma ve kendi öz gücüne güvenme yöntemini, bakış açısını ve tavrını sürdürmelidir.

Kendi Öz gücüne Güven Duyma Teorisinin Felsefi Temeli

Araştırmacılar ve akademisyenler, genellikle, kendi öz gücüne güvenmenin teorik temellerinin, Marksist felsefe -diyalektik materyalizm ve tarihsel materyalizm- olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıntılı olarak bunun felsefi yönü şunları içerir: (1) maddenin birincil ve bilincin ikincil olduğunu savunan materyalist ilke ve çelişkinin evrenselliği ile özgüllüğü arasındaki diyalektik ilişki; (2) ülke içi ve uluslararası etmenler arasındaki diyalektik ilişki ilkesi ve (3) tarihi, halkın yarattığı ilkesi.

Mao Zedung, yukarıdaki ilkeleri, Çin devrimini gerçekleştirme ve ardından Çin'i inşa sürecinde yaratıcı bir şekilde uygulayarak, Çin komünistlerinin kendi öz gücüne güvenme özelliğinin teorisini formüle etti. Ve bu teori de, Çin devriminde ve Çin'in inşasındaki ilerlemeyi yöneten yasayı bilimsel bir şekilde özetleyerek, Marksizm-Leninizm'i önemli bir biçimde geliştirdi.

Genelde, Mao Zedung düşüncesinin yaşayan ruhunun diğer iki temel noktası ile karşılaştırıldığında, kendi öz gücüne güvenme teorisine ilişkin olarak sürdürülen çalışmalar zayıftır ve bu teori yeterince ele alınmamaktadır. Bu eğilim, Çin'in reformu ve dışarıya dış dünyaya açılması ilerledikçe, daha da açığa çıkmaktadır. Bu yüzden, Mao Zedung'un kendi öz gücüne güvenme teorisini çalışma inceleme, araştırma ve kamuoyunda yaygınlaştırma çabaları önem kazanmaktadır. Birçok araştırmacı bu konuya vurgu yapmaktadır. Günümüzde, uluslararası alana halkların büyük çoğunluğu ve ülkelerin büyük çoğunluğu

açısından bakıldığında; dünyada etkin olan iki ana eğilim barış ve gelişmedir; yer kürenin her yerinde, tekelci sermaye baskın durumdadır ve sosyalist hareket düşük seviyelerde seyretmektedir. ÇKP ve Çin halkı, ideolojik, politik, ekonomik ve kültürel alanlarda bağımsızlığını ve kendi öz gücüne güvenmeyi nasıl sürdürebilir? Parti, bağımsız ve kendi öz gücüne güvenecek şekilde nasıl güçlendirilebilir? Bu teori, reform ve dış dünyaya açılmanın gereksinimlerini nasıl daha iyi karşılayacak şekilde hayata geçirilir ve geliştirilir? Mao Zedung'un bağımsızlık, kendi öz gücüne güvenme ve geleneksel Çin kültürü teorisi arasında nasıl bir ilişki vardır? Tüm bu soruların cevabını bulma yolunda daha derinlikli tartışmalar araştırmacıları beklemektedir.

Kaynaklar

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşu'ndan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorunlar Üzerine Karar, Halk Yayınevi, Pekin, 1985.

Shi Zhongquan (ed.), Mao Zedung Üzerine Bir Çalışmanın Eleştirisi, Central Party Literature Press, Pekin, 1992.

Li Fengwu, Mao Zedung Düşüncesinin Yaşayan Ruhu Üzerine, Shandong People's Publishing House, Ji'nan, 1991.

Parti Edebiyatı Araştırma Merkezi, Çin Komünist Partisi'nin Kitle Çizgisi Üzerine, The CPC Central Committee Party School Publishing House, Pekin, 1991.

Shen Baoxiang (ed.), Kitle Bakış Açısı ve Kitle Çizgisine İlişkin Yeni Tartışmalar, the CPC Central Committee Party School Publishing House, Pekin, 1991.

Qi Weiping, "Mao Zedung Düşüncesi ve Yenilik Ruhu," Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılması, 2001(1).

Li Shengzhang, "Mao Zedung'un Gerçeği Olgularda Arama İlkesinin Felsefi Temeli Üzerine," Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılması, 2000(4).

Wu Yuanhua, "Araştırma Yoksa, Konuşma Hakkı Yok—Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in Çalışmalar ve Araştırmalara İlişkin Düşünceleri," Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılması, 2000(4).

He Xianglin, "Gerçeği Olgularda Arama: Kitaba Tapınmaya Karşı Çık İlkesinin Özü—Gerçeği Olgularda Arama Üzerine, Bildiğinden Şaşmaz Olmak ve Kitaplara Tapınmak," Sosyal Bilimler (Şangay), 1998(6).

Hou Yuji, "Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in Gerçeği Olgularda Arama Düşüncesinin Özellikleri," Mao Zedung Düşüncesinin Araştırılması, 1999(6).

Guo Jianning, "Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in Gerçeği Olgularda Arama Teorileri Üzerine," Mao Zedung Düşüncesi Çalışması Üzerine Açık Oturum, 1994(2).

Wu Jiahua, "Mao Zedung'un ve Deng Xiaoping'in Zihinleri Özgürleştirme Teorileri Analizleri," Mao Zedung Düşüncesi Çalışması Üzerine Açık Oturum, 1997(4).

Chen Guocan, "Mao Zedung'un Sosyalist Dönemde Halk İle İlgili Olma Teorisi," Mao Zedung Düşüncesi Çalışması Üzerine Açık Oturum, 1993(3).

Zheng Derong, "Mao Zedung'un Kendi Öz Gücüne Güvenme Teorisine İlişkin Tartışma Özeti," Mao Zedung Düşüncesi Çalışması Üzerine Açık Oturum, 1995(1).

Başlık 10

Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi Arasındaki İlişkiler Üzerine Araştırmalar

Araştırmacılara göre; Hem Mao Zedung Düşüncesi hem de Deng Xiaoping Teorisi Marksizmin temel ilkelerinin bütünleştirilmesinin meyveleridir. Deng Xiaoping Teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'nin devamı ve geliştirilmesidir; ikisi birlikte aynı öze sahip olan bütünsel bir bilimsel sistem oluştururlar. Aynı zamanda bunlar farklı çağlarda formüle edilmiş ve bunun sonucu olarak farklı konuları ve sorunları ele almışlardır. Onların arasındaki ilişkinin incelenmesi önemli bir araştırma konusu oluşturmakta, araştırmacılar ve akademisyenler son yıllarda ikisi arasındaki ilişkiler üzerine değerli ürünler üretmektedirler.

10.1 Araştırmaların Genel Tablosu

Araştırma sonuçlarında genel eğilim, Parti'nin Ondördüncü ve Onbeşinci ulusal Kongrelerine sunulan politik raporlarda ortaya konulan görüşler doğrultusunun çevresindeki sonuçlara varmaktadır. Deng Xiaoping Teorisi'nin Mao Zedung Düşüncesi'nin bir devamı ve geliştirilmesi olduğu düşüncesi genel kabul görmektedir. Fakat bu genel eğilim dışında da görüşler bulunmakta, hatta oldukça uç düşünceler de savunulabilmektedir.

Araştırmalarda birinci aşırı uç eğilim, Mao Zedung Düşüncesi'ni küçümsemekte, hatta esas olarak Mao Zedung Düşüncesi'ni, özellikle de Mao'nun sosyalist inşaa teorisi ve pratiğini teorisini yadsımaktadır. Bu eğilimde yer alan araştırmacılar Mao Zedung Düşüncesi'nin sosyalizm anlayışının tamamıyla 275

ütopyacı olduğunu; onun döneminde kurulan katı ve merkeziyetçi sosyalist sistemin üretici güçlerin gelişmesini engellediğini, dolayısıyla sosyalist sistemin üstünlüğünü sergilemesini olanaksız kıldığını ve sosyalizm davasının gelişmesine ciddi biçimde zarar verdiğini; onun savunduğu sosyalizmin toplumda sınıf mücadelesini en önemli konuma çıkardığını, koşullar olgunlaşmadan büyük halk komünleri kurmaya çalıştığını savunmaktadır. Bu araştırmacılara göre Mao, ekonomik yapının yekpare bir biçimde kurulmasını teşvik etmiş ve sadece toplumsal mülkiyet altındaki devlet işletmelere ve kolektif mülkiyet altındaki kırsal komünlere izin vermişti. Ekonominin yönetiminde yüksek derecede merkezileşmiş bir mekanizmaya dayalı planlama sistemi yürürlükte idi. Mao Zedung, eşitlikçilik ve yoksulluğun paylaşılmasına dayalı sosyalizmi savunmuş ve ülkeyi dünyanın geriye kalanından soyutlayarak içe kapamış ve sosyalist sistemde hiçbir değişime izin vermemekteydi.

Bu görüşlerin doğru olmadıkları apaçık ortada.

Diğer uç eğilim ise hatalı bir biçimde, Deng Xiaoping Teorisi'nin içeriğini oluşturan bütün öğelerin Mao Zedung Düşüncesi'nde zaten üretilmiş olduğunu ele alınıp tartışıldığını düşünüyor.

10.2 Deng Xiaoping Teorisi Ve Mao Zedung Düşüncesinin Felsefi Temelleri

Zihinlerin özgürleştirilerek, gerçeğin olgularda aranması hem Deng Xiaoping Teorisi hem de Mao Zedung Düşüncesi'nin özünü oluşturmaktadır. Gerçeklerden yola çıkarak, gerçeği olgularda aramak ve teori ile pratiği bütünleştirmek, Marksizmin temel ilkelerini Çin'in gerçekleri ile birleştirmek, yalnızca Mao Zedung Düşüncesi'nin değil, aynı zamanda Deng Xiaoping Teorisi'nin de içine sinmiş ideolojik ve felsefi tutumu ifade etmektedir. . Bu, araştırmacıların çoğu tarafından kabul edilen bir nokta. Bazı araştırmacılar daha da ileri giderek, Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi'nin bir bayrak yarışı gibi öndekinin sonradan gelenin işini kolaylaştırdığı ve sonradan gelenin bir öncekini ileriye taşıdığı iki koşucuya benzetmektedirler. Kanımca durum gerçekçi olarak pek böyle görünmemektedir.

Yeni Demokrasi Teorisi ve Sosyalizmin Başlangıç Aşaması Teorisi

Mao Zedung Düşüncesi'nde yer alan sosyalizmin inşası yoluyla ilgili doğru teoriler, Deng Xiaoping Teorisi'ne esin verdi ve karşılığında Mao Zedung'un sonraki yıllarda yaptığı hataların düzeltilmesine katkıda bulunmuştu. Sosyalizm yolunda sebat etme, gerçeğin olgularda aranması, sosyalist toplumdaki

temel çelişkilerin doğru biçimde ele alınması, ülkenin inşa edilmesinde bağımsızlık ve kendi gücüne güvenme, ekonomik çalışmada tarımın temel alınması, bütün samimiyetiyle halka hizmet etme ve Mao Zedung Düşüncesi'nin kitle çizgisini savunma gibi görüşler, Deng Xiaoping Teorisi'nin oluşması için çok önemli tarihsel ve teorik koşulları sağladı. Dolayısıyla birçok araştırmacı Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi'nin birbirinden ayrılmaz olduklarını ve Mao Zedung Düşüncesi olmaksızın Deng Xiaoping Teorisi'nin biçimlenmesinin olanaksız olduğunu öne sürüyorlar. Kısacası, Deng Xiaoping Teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'nin bir devamı ve geliştirilmesi olarak görülmektedir.

Ayrıca bazı araştırmacılar Deng Xiaoping Teorisi'nin Mao Zedung'un yeni demokrasi teorisini yeniden ifade ettiğini ve Deng'in sosyalizmin başlangıç aşamasındaki ekonomik yapıyla ilgili görüşlerinin Mao Zedung'un yeni demokratik ekonomi modelinin geliştirilmesi ile ortaya çıktığı savunulmaktadır. Dolayısıyla, bu araştırmacılara göre Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisinin ayrı ayrı alınmak yerine, Çin ulusunun birleşik bir ideolojisi olacak biçimde bir "Mao Zedung ve Deng Xiaoping Düşüncesi" olarak birleştirilmesi daha uygun olacaktır.

Bazı araştırmacılar, Deng Xiaoping Teorisi'nin Çin'de 1956 da tarımın, el zanaatları sektörünün, kapitalist ticaret ve sanayinin sosyalist dönüşümünün tamamlanmasının ardından başlatılan Mao Zedung'un yeni ekonomik politikasının yeniden canlandırması ve ileriye taşınması olduğunu düşünüyorlar. 1950'lerin ortalarında Çin gibi ekonomik ve kültürel bakımlardan oldukça geri bir ülkeden sosyalizmin nasıl geliştirilebileceği sorununu çözmek için Mao Zedung'un ortaya koyduğu en önemli teorik görüşler, Deng Xiaoping Teorisi'nin oluşması için en hayati teorik malzemeyi sağladı ve onun temel bileşenleri oldu. Yol ve ilke, gelişmenin hedefleri ve temel görevleri, gelişmenin aşamaları ve adımları, kurumsal reform, gelişmenin dış ortamı ve dış dünyaya açılma gibi Mao Zedung'un sosyalist inşayla ilgili görüşleri, Deng Xiaoping Teorisi'ni oluşturdu. Mao Zedung'un sanayileşme yoluyla ilgili görüşü, Deng Xiaoping'in Çin'in modernleşme yoluyla ilgili teorisine esin vermişti.

1956'daki Parti'nin Sekizinci Kongre'sinde kabul edilen devlet ve kolektif sektörlerin hakim konumda bulunduğu, özel sektörün ise tamamlayıcı konumda olduğu bir ekonomik yapı öngörülmüştü. Plana dayalı üretimi öncü konumda bulunacak, serbest üretim ise onun tamamlayıcısı ele alınacaktı. Fakat bu ilkeler yeterince uygulanamamıştı. Fakat bütün bu belirlemeler, 1980'li yıllarda kamu mülkiyetinin başat konumda olması koşullarında farklı mülkiyet yapılarına sahip ekonomik sektörlerin bir arada bulunabileceği planlı bir meta ekonomisinin geliştirilmesi düşüncelerine esin vermişti.

1956'daki Sekizinci Kongre'nin Çin toplumundaki ana sorun üzerine getirdiği değerlendirme kararı, bu Kongre'de kabul edilen sosyalizmin bir az gelişmiş aşama ve bir de gelişmiş aşama olarak iki geniş döneme bölünebileceği ve oldukça uzun bir tarihi dönem boyunca sürececek çabalar sonucunda güçlü 277

bir sosyalist ekonominin inşa edilmesi hedefi, 1980'lerin sonunda oluşan "sosyalizmin başlangıç aşaması" teorisine esin vermişti. Mao, 20.yüzyılın ilk yarısında devrim yapıldığını, ikinci yarısında ve 21.yüzyılda ülke inşası ile uğraşmak ve Çin halkını ileri bir yaşam ve çalışma düzeyine çıkaracak koşulları yaratmak gerektiğine işaret etmişti.

Diğer bir grup araştırmacıya göre Deng Xiaoping Teorisi'nin, Mao Zedung Düşüncesi'nin bir devamı olduğu düşüncesi, onlar arasındaki benzerlikler ve devamlılık öğeleri ortaya konularak kanıtlanabilir. Bu araştırmacılar, benzerlikler ve devamlılık öğeleri ile ilgili şu belirlemeleri yapmışlardır:

(1) Düşüncelerin yaratıcıları bakımından devamlılık

Hem Mao Zedung Düşüncesi hem de Deng Xiaoping Teorisi, ÇKP'nin kolektif zekâsının billurlaşması olup; Mao Zedung ve Deng Xiaoping'in birbiri ardından merkezinde yer aldıkları, Ç.K.P'nin kolektif liderlik grubunun, birinci ve ikinci kuşakları tarafından yaratılmıştır. Kolektif liderliğin bu iki kuşağındaki üyeler bakımından bir devamlılık vardır. Deng Xiaoping ve Chen Yun, kolektif liderliğin birinci ve ikinci kuşaklarının en önemli üyelerindendir. Kolektif liderliğin ikinci kuşağının diğer üyeleri, ya merkezi kurumların liderleri ya belli bölgelerdeki veya kolektif liderliğin birinci kuşağının altında çalışan belli bölümlerdeki önde gelen liderlerdi. Yetişmekte olan bu yeni kuşak, geçmiş başarılar temelinde tarihsel görevi yerine getirmeyi ve Parti'nin davasını ileriye taşımayı omuzlamışlardı. Onbirinci Parti Merkez Komitesi'nin Tam Katılımlı Üçüncü Oturumu'ndan sonra üstlendikleri görevler, Parti kolektif liderliğinin birinci kuşağının tamamlamayı başaramadığı işleri tamamlamaktı. Deng Xiaoping'in bu konuda şu ifadeyi kullanmıştı:

"Şu anda Yoldaş Mao Zedung tarafından savunulan doğru şeyleri yeniden uygulamaya koymaktayız .... Birçok bakımdan Yoldaş Mao'nun tavsiye ettiği kendisinin yapmayı başaramadığı şeyleri yapmaktayız, bazı konularda onun hatalı bir biçimde karşı çıktığı belirli şeyleri doğrultup, düzeltiyoruz öte yandan onun tam tamamlamamış olduğu bazı şeyleri tamamlıyoruz . Bütün bunları daha uzun bir süre yapmaya devam edeceğiz ."

(2) Teorik çizgi bakımından devamlılık

Araştırmacılara göre, burada kullanılan "teorik çizgi" terimi, yapılan işlerin somut çizgisi anlamına gelmiyor, terim bunun yerine, hem Mao Zedung Düşüncesi'ne hem de Deng Xiaoping Teorisine nüfuz etmiş temel çizgiye işaret ediyor. Bu çizgi, gerçeği olgularda arama ve ülke gerçeklerine uygun olarak Parti'nin çizgisini, ilkelerini ve politikalarını formüle etme anlamına gelen, 278 Çin'in devrim ve sosyalist inşa gerçekleriyle Marksizm-Leninizm'in temel öğ-

retilerini bütünleştirme ilkesidir. Deng Xiaoping, gerçeği olgularda arama ilkesinin “Mao Zedung Düşüncesi’nin özü” olduğunu ve bunun “Mao Zedung Düşüncesi’nin temel noktası, çıkış noktası” olduğunu sürekli olarak yineliyordu. Deng Xiaoping’in kendisi de her zaman gerçeği olgularda arama ilkesini savunmuş ve uygulamıştır.

(3) Teorik karakterde devamlılık öğeleri

Mao Zedung Düşüncesi ile Deng Xiaoping Teorisi’nin karakterleri arasında hem farklılıklar hem de benzerlikler vardır. Öne çıkan iki benzerlik var. Birincisi, ikisi de Çin’in gerçeklerinin incelenmesine ve göz önünde bulundurulmasına odaklanıyor. İkincisi, ikisi de bunların savunulması temelinde Marksizm’in geliştirilmesinin önemine vurgu yapıyorlar. Mao Zedung, Marksizm’in zorunlu olarak ilerlemek zorunda olduğunu sürekli vurguluyordu; pratiğe paralel olarak geliştirilmeli ve hareketsiz kalmamalıydı. Marksizm, eğer durgunluğa girer ve bir basmakalıp haline gelirse cansız bir şeye dönüşecekti. Deng Xiaoping de Marks ya da Lenin’in ölümlerinin elli, yüz, hatta iki yüz yıl sonrasında ortaya çıkan sorunlara hazır yanıtlar sağlayacaklarını beklemememiz gerektiğini vurguluyordu. Şöyle diyordu: “Dünya her gün değişiyor, özellikle modern bilim ve teknoloji büyük bir hızla gelişiyor. Günümüzün bir yılı, geçmiş dönemlerdeki onlarca yıla, yüzyıla, hatta çok daha uzun bir döneme denk düşüyor. Marksizm’i yeni bir düşünceye ve yeni bir bakış açısına taşımakta başarısız olan birisi, gerçek Marksist-Leninist değildir.” Teorik karakterdeki bu devamlılık, Deng Xiaoping Teorisini Mao Zedung Düşüncesi’nin devamı kılan önemli bir özelliktir.

(4) Teorik içerikte oluşan devamlılık

Hiç kuşkusuz Deng Xiaoping Teorisi, esas olarak modernleşme reformları, dışa açılma ve sosyalist modernleşmeyle ilgili Çin’in yeni deneyimlerinin bir özetidir. Yine de bu teorinin görüşlerinin bazıları kaynaklarını Mao Zedung’un sosyalist inşaa teorisi ilgili çeşitli görüş ve açıklamalarında bulabilir. Bu konudaki Mao Zedung’un şu veya bu derecede doğru yanlar içeren düşünce ve teorileri Deng Xiaoping Teorisi’nin yaratılması için gerekli temeli sağlamıştır. Aynı zamanda, teorik içerikteki bu devamlılığın varlığı, hiçbir biçimde Deng Xiaoping’in teorik bakış açılarının tümünün zaten önceden keşfedilmiş ve oluşmuş olduğu ya da bütün bu görüşlerin Mao Zedung’un daha önce yaptığı analizlerdeki teorik açıklamalarda kaynaklarının bulunduğu anlamına gelmez. 1978’den sonraki süreçte Partinin ideolojik yönelimi düzeltildikten sonra da, deneyler, arayışlar ve bunları teorileştirme çabası yaklaşık 10 yıl süren bir süre almıştı. Elde birçok olumlu düşünce ve irade olmasına karşın bunlar henüz teori düzlemine çıkartılmamıştı. Tarihsel koşullar da değişmiş olduğu için 279

bütün bu düşünceler kesinlikle aynı anlama gelmemektedir. Deng Xiaoping Teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'nin birçok görüşünden yararlanmıştır ancak bu görüşler Deng Xiaoping Teorisi'nin teorik bakış açısı içinde geliştirilmiş, değiştirilmiş ve yeni koşullar altında yenilenmiştir.

10.3 Deng Xiaoping Teorisi'nin Geliştirdiği Noktalar

Deng Xiaoping Teorisi, Mao Zedung Düşüncesi'ni sadece ileriye taşımamış aynı zamanda, onu geliştirme yönünde önemli adımlar da atmıştır. Bu durum, şu dört noktada ortaya konulabilir.

(1) Deng Xiaoping Teorisi, politik devrime odaklanan teorik bir sistemden ekonomik gelişmeye odaklanan teorik bir sisteme geçişi sağlamıştır. Mao Zedung Düşüncesinin teorik sistemi ise demokratik devrimde, gerici sınıfları devirmeyi hedefleyen bir politik devrimi yönlendirmek için formüle edilmişti. Yeni Çin kurulduktan sonra Mao Zedung, Parti çalışmasının odak noktasının devrimden, sosyalist inşa görevlerine kaydırılmasının stratejik önemini kavramıştı. Mao bu yolda deneyleri teşvik ederek, sosyalist inşa yolunda yürütülen arayışlar içinde belirli önemli dersler ve düşünceler üretmişti, hatta sosyalizmin inşası ile ilgili bir dizi teori geliştirmişti. (Yazarın notu- Kitabın 7. bölümünde Mao Zedung'un sosyalist inşa üzerine görüşlerini içeren bir bölüm bulunmaktadır) . Fakat Parti'nin birinci kuşak önderliği, çeşitli nedenlere bağlı olarak, bu stratejik değişim ve odak kaydırmasını başaramamış ve uzun bir süre hatalı bir yöne doğru ilerlemişti. Onbirinci Parti Merkez Komitesi'nin Üçüncü Tam Katılımlı Oturumu'nda çekirdeğinde Deng Xiaoping'in olduğu kolektif liderliğin ikinci kuşağı, sınıf mücadelesine odaklanan ve inşa görevlerini engelleyen bu hatalı rotayı düzeltti, Parti ve halkın yeni yönelim doğrultusunda daha net bir kavrayış elde etmesini sağlayarak stratejik bir dönüşümü başardı ve ekonomik gelişmeye odaklandı. Ekonomik alanla ilgili bir dizi çizgiler, ilkeler, politikalar formüle edildi. Ardından Çin'e özgü karakteristiklerde sosyalizmin inşası teorisi, deneyler ve araştırmalar içinde adım adım biçimlendirildi ve formüle edildi. Bu teorinin formülasyonu, ÇKP'nin sadece devrimlere önderlik edecek tam bir teorik sisteme sahip olduğu; fakat sosyalist gelişme ile ilgili tam bir teoriye sahip olmadığı yönündeki görüşü tümüyle geçersiz kılmıştı.

(2) Deng Xiaoping Teorisi, kolektif liderliğin birinci kuşağının başlattığı ancak tam olarak tartışıp, ayrıntılarıyla ele alıp, sistematik hale getirip, bütünüyle açıklayıp, tamamlanmış teoriler haline getiremediği sosyalist inşa konusunda bir dizi teori geliştirdi. Örneğin, 1959 sonu ve 1960 başında Sovyetler Birliği'nde yayınlanan Ekonomi Politik kitabını okuduktan sonra aldığı notlarda; Mao Zedung, sosyalizmi iki aşamaya böldü: bir az gelişmiş aşama ve ardından görece gelişmiş aşama. Açıktır ki bu görüş, Deng Xiaoping Teorisi'nin

önemli bir katkıda bulunduğu sosyalizmin başlangıç aşaması teorisine kaynaklık eden bir düşünce idi. Mao, önemli ve yaratıcı fikirler ortaya koymuştu; Çin'de kapitalist sanayi ve ticaret burjuvazisinin barışçı bir biçimde dönüştürülmesi ve onlara kamulaştırma bedellerinin ödenmesi bu uygulamalardan bir tanesiydi. Belirli sektörlerde kapitalistlere devlete sabit bir faiz ödemeleri kaydıyla yeni fabrikalar kurabilme ve işletmeleri iznini vermişti. Uzun yıllar boyunca yurtdışında dışında yaşayan ataları Çin'li olan kişilerin Çin'e yapıkları yatırımların uzun bir dönem kamulaştırılmayacağı ve bazı kapitalist ekonomik öğelerin kapitalizm ortadan kaldırıldıktan sonra da kullanılabileceği gibi. Bu uygulama ve politikalar genel sorunlardan çok özel veya özgün durumlar için ortaya atılmıştı; fakat buna karşın, o günlerde Mao'nun politikalarda esnekliğini ve açık görüşlülüğünü ortaya koymaktadır. Mao Zedung bu düşüncelere fazla yoğunlaşmadı ya da onları geliştirip teori düzeyine çıkartmaya çalışmadı. Ancak Deng Xiaoping, Mao Zedung'un yukarıda anılan görüşlerini gözden geçirdikten sonra sosyalist kamu mülkiyetinin başat ve yönlendirici diğer ekonomik sektörlerin bir arada var olacakları bir mülkiyet yapısına dayanan bir ekonomik sistemin oluşturulmasıyla ilgili teoriyi geliştirdi. Bu, teorik anlayış açısından büyük bir sıçramayı temsil ediyordu.

(3) Deng Xiaoping Teorisi'nin farkı, planlı ekonomi teorisini geliştirilmesi, sosyalist pazar ekonomisi teorisini kurmasıdır.

(4) Deng Xiaoping Teorisi, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi'ndeki sosyalizmle ilgili geleneksel düşünceleri genişletti, ülkenin gerçekle-riyle daha uygun olan bir sosyalist inşa teorisi geliştirdi ve sosyalizm anlayışında önemli bir sıçrama gerçekleştirdi.

10.4 İki Bakış Açısı Arasındaki İlişkiler Üzerine Araştırmanın Derinleştirilmesi

Araştırmacılar, son yıllarda Mao Zedung Düşüncesi ile Deng Xiaoping Teorisi arasındaki karşılaştırmayı derinleştiren çalışmalar yapmaktadırlar. Bugüne kadar ortaya çıkan ürünlerde karşılaştırma ve farklılıklar üç düzeyde sınıflandırılmaktadır.

Birinci Düzey: Temel Tutum, Bakış Açısı ve Yöntemler

Birinci düzey, Deng Xiaoping Teorisi'nin Mao Zedung Düşüncesi'nin yaşayan özünün üç temel noktasını - gerçeğin olgularda aranması, kitle çizgisi ve kendi öz gücüne güvenme - düşüncelerini nasıl geliştirip ileriye taşıdığını araştırmaktadır.

rumu'ndan sonraki dönemde Deng Xiaoping, yalnızca gerçeği, olgularda arama ile ilgili ideolojik çizgiyi yeniden canlandırmakla kalmamış, aynı zamanda onu aşağıdaki bakımlardan geliştirerek yeni bir içerik vermiştir.

Birincisi, Deng, Mao Zedung Düşüncesi'nde gerçeğin olgularda aranması ve araştırılmasının önemine ve rolüne vurgu yaparak; bu ideolojik tutumun "Mao Zedung Düşüncesi'nin çıkış noktası ve aynı zamanda en temel yönü" olduğunu ve bu tutumun, Mao Zedung Düşüncesi'nin yaşayan özü ve asıl içeriği olduğu düşüncesini savunarak, tartışmalara katkıda bulundu.

İkincisi, gerçeğin olgularda aranmasıyla ilgili ideolojik tutumun temel içeriğinde yaptığı vurgularla "bütün her şeyin incelenmesinde gerçeklerden yola çıkmak, teorinin pratikle bağını kurmak ve gerçeğin sınıandığı yegane kriteri pratik olarak görme" biçiminde yeniden tanımladı.

Üçüncüsü, gerçeğin olgularda aranması bakış açısını zihinlerin özgürleştirilmesi ilkesi ile bütünleştirdi ve Deng'in yaptığı vurguya göre gerçeğin olgularda aranması kavranmadıkça, zihinler de özgürleştirilemeyecekti; diğer deyişle birinci bakış açısı, ikincisi için gerekli ön koşulu oluşturuyordu. Zihinlerin özgürleştirilmesi, aslında düşüncenin gerçekliğe uygun hale getirilmesi ve onu daha iyi yansıtması için çaba sarf etmeyi; öznel olanın nesnel olana uyarlanması çabası idi, gerçeğin olgularda aranması anlamına gelmekteydi.

Dördüncüsü, Deng Xiaoping, gerçeği olgularda arama bakış açısı temelinde Çin'e özgü karakteristiklerde sosyalizmin inşası yolunu yarattı.

Kitle Çizgisinde Farklılık ve Ortak Yönler

Deng Xiaoping, Mao Zedung Düşüncesi'nin yaşayan özü içinde olan bir başka temel noktada, kitle çizgisi bakış açısında önemli yenilikler getirdi.

Birincisi, Parti'nin tüm faaliyetlerinde çıkış noktası ve hedefi, daima halkın çıkarlarına hizmet etmek olmalıydı.

Parti'nin ilkelerini ve politikalarını formüle ederken, en önemli kriter bunların halkın büyük çoğunluğun çıkarlarına ve gereksinimlerine denk düşüp düşmediğine bakılmalıydı ve aynı zamanda halkın bunları destekleyip desteklemediğine, halkın bunları onaylayıp onaylamadığına, ve bunlardan tatmin olup olmadıklarının, göz önünde bulundurulması temel bir ilke olmalıydı.

İkincisi, Deng Xiaoping, kitle çizgisi ile gerçeğin olgularda aranması bakış açısı arasındaki içsel ilişkiyi yeniden tanımladı. Kitle çizgisinin hayata geçirilmesinin olgulardan gerçeğin aranması ilkesini savunmanın temel bir aracı olduğunu ve gerçeğin olgularda aranması savunmanın da kitle çizgisini hayata geçirmenin temel güvencesi olduğunu belirtti.

Üçüncüsü, Parti üyelerinin kitlelere yabancılaşmasının önünü almak için

teminin geliştirilmesi, bürokrasi sorununun temelde çözülmesi ve kurum-sallaşma yoluyla kitle çizgisinin hayata geçirilmesinin güvence altına alınması gerektiğine vurgu yaptı; buna uygun yöntemleri ve tedbirleri uygulamaya koydu. Kitle çizgisi anlayışını kararlıkla savunurken parti içinde ve dışında gereğinden çok ve sık kitlesel kampanya hareketleri düzenlenmesine karşı çıktı ..

Deng Xiaoping, kendi öz gücüne güven bakış açısını daha üst düzeyde bir konuma yükseltti ve bunu uluslar arası ilişkilerde sol ve komünist partiler arası ilişkilerde önemli reformlar yaparak uyguladı. İkincisi, bağımsızlık ve kendi öz gücüne güvenmeyi dış dünyaya açılma ile bütünleştirdi.

İkinci Düzey: Sosyalist Toplumda Çelişmeler Alanında İlerleme

Araştırmacıların karşılaştırmalarda belirlediği ikinci düzey, Deng Xiaoping Teorisi'nin Mao Zedung'un sosyalist toplumdaki temel Çelişkilerle ilgili teorisini nasıl ileriye taşıdığı ve geliştirdiğini kapsıyor.

Mao Zedung'un Çin'in sosyalist inşasına yaptığı en önemli katkılardan birisi, sosyalist toplumdaki temel çelişkilerin hâlâ üretim ilişkileri ile üretici güçler arasındaki ve üstyapı ile ekonomik temel arasındaki çelişkiler olduğunu ve sosyalist toplumun ancak ve ancak bu çelişkilerin ortasında gelişeceğini açık bir biçimde dile getirmesiydi. Deng Xiaoping, yalnızca bu görüşü hayata geçirmede, aynı zamanda bu çelişkilerin çözülme yöntemi olarak reformu tanımladı. Deng Xiaoping'e göre, reform, sosyalist sistemin kendi kendine gelişmesi ve kendini iyileştirme yetilerini kazanmasıdır. Deng'e göre, 1980'lerde başlatılan Reform stratejisi Çin'in ikinci devrimi, Çin'in modernleşmeyi başarmasının tek yoludur. Deng, ayrıca reformun sosyalizmin geliştirilmesi açısından hayati önemde önemli bir itici güç olduğunu savunmaktadır.

Üçüncü Düzey Sosyalist Toplumun İlerlemesi

Üçüncü düzey, Deng Xiaoping Teorisi'nin Mao Zedung'un sosyalizmin nasıl ilerletilmesi gerektiği konusundaki bir dizi doğru görüşlerini nasıl ileriye taşıdığı ve geliştirdiğini kapsıyor.

Çin'in sosyalist inşasına önderlik ederken Mao Zedung, bıkmadan usanmadan sosyalist inşa yolunu açıkladı ve Çin koşullarına uygun sanayileşme yolu düşüncesi, ekonomik yeniden yapılanmayla ilgili başlangıç niteliğindeki anlayışlar, halk içindeki çelişkilerin doğru bir biçimde ele alınması teorisi, sosyalist demokrasinin geliştirilmesi ve yönetici parti olarak Parti'nin güçlendirilmesi görüşü, yüz çiçek açsın ve yüz düşünce okulu tartışsın ilkesi, geçmişin bugüne hizmet etmesi ilkesi, bilimsel ve kültürel gelişme açısından yabancı 283

ürünlerin ülkenin gereksinimlerine hizmet etmesi gibi birçok değerli teorik katkıda bulundu. Sayılan bütün bu görüşler ve ilkeler, Deng Xiaoping Teorisi'nin önemli teorik kaynakları durumundadır.

Yeni dönemde de esas olarak Çin gerçeklerine uygun olan bu doğru görüşler ve ilkelerin iyileştirilmesi ve geliştirilmesini sağlayan Deng Xiaoping, Çin karakteristikleriyle sosyalizmin inşasıyla ilgili yeni bir teori geliştirebilmiştir .

İKİNCİ BÖLÜM

Mao ve Düşünceleri Üzerine Uluslararası Araştırmalar

Başlık 1

Çin Dışındaki Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları

1.1 Yurtdışındaki Araştırmalar

Mao Zedung Düşüncesi üzerinde yapılan araştırmalar yurt dışındaki Çin Araştırmalarının, özellikle de Modern Çin Araştırmalarının-Sinoloji-önemli bir dalıdır. Bu dalın kuruluşu, 1930'lardan başlayarak yarım yüzyıllık bir süreye uzanır. 1950'lerde tam anlamıyla gelişmeye başlamış ve 1960 ve 70'lerde hızla gelişerek belli bir yükselişe geçmiştir. 1980'lerde bir nevi gerilemesine rağmen yüksek akademik seviyede olan çok sayıda objektif tahliller üretilmiştir. Bu, araştırma seviyesinin yüksek bir seviyeye çıktığını gösterir. Çin dışındaki Mao Zedung Düşüncesi Araştırmacıları'nın bakış açıları ve metotları, Çin'li araştırmacılar için kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. Burada bir noktaya dikkat çekmek gerekir: Çin dışındaki Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları, Mao Zedung Düşüncesi'ni daima Mao Zedung'un kendi, kişisel düşünceleri olarak görmektedirler. Dolayısıyla onun, bizim deyimimizle 'Parti'nin kristalleşmiş, kolektif birikimi' olduğu göz ardı edilir.

Başlangıç Dönemi ve Ön Çalışmalar

Bu dönem yaklaşık 1930'lardan 1940'ların sonuna kadar sürmüştür. Sovyetler Birliği ve Komünist Enternasyonal, Mao Zedung'un eserlerini ilk kez 1920'lerin sonunda tanıtmaya başlamıştır. Elimizdeki mevcut kaynaklara göre Mao Zedung'un ilk eseri, 1927 Haziran'ında birçok ülkede yayınlanan meşhur 287

inceleme raporu olan “Hunan’daki Köylü Hareketi’nin Araştırma Raporu” dur. Bu rapor, Komünist Enternasyonal’in resmi yayın organı Komünist Enternasyonal’in Rusça baskısında yayınlanmıştır. Sonra Kasım 1934’de Mao Zedung’un “Ekonomik Siyasetimiz” Komünist Enternasyonal tarafından yayınlanmıştır. 1937 ile 1939 arasında bu yayınlara “İspanya Halkına Mektup”, “Japonya’ya karşı direnme döneminde Çin Komünist Partisi’nin görevleri”, “Yeni Çin Gündemi’nin muhabiri ile söyleşi”, “Birleşik Yayıncılık’tan gazeteci ile söyleşi”, “Uluslararası Öğrenciler Kurulu’ndan bir delegasyon ile görüşme”, “Yeni Aşama” ve “yeni uluslararası durum hakkında Yeni Çin Gazetesi’nin muhabiri ile söyleşi” eklenmiştir. Komünist Enternasyonal’in bu eserleri yayınlamasındaki amacı, onları araştırmaktan ziyade, Sovyetler Birliği ile Komünist Enternasyonal’in Ç.K.P’nin devrimci stratejilerini ve taktiklerini ve onun ana liderlerini nasıl değerlendiğini sunmak ve Çin devrimini uluslararası komünist cepheye tanıtmaktı. Ancak, yukarıdaki eserlerin yayınlanması Mao Zedung Düşüncesi’nin tüm dünya tarafından araştırılması için kaynak sağlamıştır.

Ayrıca, Sovyetler Birliği ile Komünist Enternasyonal dışında, çoğu Amerikalı olan birçok yabancı gazeteci ÇKP’yi ve ÇKP’nin devrimci davasını ve de Mao Zedung’un ve onun düşüncesinin tanıtılmasında büyük katkıda bulunmuşlardır. Çin halkının Japon saldırı savaşına karşı mücadelesine ilgi duyan ve kaygılı ve Çin devriminin liderlerine karşı duydukları merakları olan bu gazeteciler, Kuamintang’ın ablukalarını geçip ve birçok zorluğu aştıktan sonra devrimci üs bölgesine ulaşmayı başardılar. Bunun üzerine Mao Zedung’un önderlik yaptığı Çin komünistlerinin faaliyetlerini ve düşüncelerini nesnellikle tarif etmek ve tanıtmak için birçok makaleler ve raporlar yazdılar. Aralarında en tanınmış sima Çin halkının eski dostu Amerikan gazeteci Edgar Snow’du. Snow, 1936 Haziran’ında güçlüklerle dolu seferinde Kuzey Shaanxi Devrim Üssü Bölgesi’ne ulaşan ilk Batılı gazeteci oldu. Üç ay içerisinde orada hiç durmaksızın araştırmalar yaptı, Mao Zedung ve diğer parti liderleri ile uzun söyleşiler yaptı. Kendi yaptığı birçok haber bülteni dünya çapında ilgi odağı oldu ve sonrasında derlenerek, Çin Üzerinde Kızıl Yıldız başlıklı kitabında 1937’de Londra’da Victor Gollancz tarafından yayınlandı. Bu kitaptan, haftada 100.000 adetten daha fazla basıldı ve bir ay içersinde beş kez baskıya girdi. Kitap, dünyada yaklaşık yirmi dilde basıldı ve dünyaca ünlü bir klasik haline geldi. Kitap, Kuamintang’ın ÇKP’ye ve ÇKP’nin önderliğindeki devrimcilere attığı iftiraları geri çevirip, “kızıl eşkiyalar” ve Kuamintang’ın ÇKP liderlerine attığı “eşkiya reisleri” gibi iftiraları reddederek, ÇKP’nin ve liderlerinin durumunu nesnel bir şekilde ortaya koymuş, dolayısıyla siyasal olarak belirleyici olmuştur. Bundan öte yurt dışındaki Mao Zedung Düşüncesi üzerinde yapılan araştırmalar için de çok önemlidir.¹ Kitabın 1968’deki düzeltilmiş yeni baskısının öns-

1 Bu kitabın dördüncü bölümü “Bir Komünistin Doğuşu”, Mao Zedung’un hayatını ve devrimci keriyerini tanıtır ve Mao Zedung’un Biyografisi adlı kitapta toparlanmış

özünde Harvard Üniversitesi Çin Araştırmaları uzmanı John King Fairbank şöyle demiştir: “Kitabın, hem tarihsel bir belge, hem de bir eğilimin göstergesi olarak geçerliliğini koruması büyük ölçüde Edgar Snow’un eseridir.” Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları uzmanı ve Londra Üniversitesi’nde Siyasal Bilimler Profesörü Amerikalı Stuart Schram, Mao Tse-tung adlı meşhur kitabında şöyle demiştir: Çin Üzerinde Kızıl Yıldız’ın ayrıntılarında birçok hata olmasına rağmen, Mao Zedung’un Edgar Snow’a verdiği demeç hayatı ile ilgili en önemli kaynaktır. Kitap, tamamen nesnel olmasa da hâlâ ilginç çünkü Mao Zedung’un kendi geçmişi üzerine neler düşündüğünü yansıtıyor.² Ünlü Kanada’lı Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları uzmanı Jerome Ch’en, 1967’de yayınlanan Mao ve Çin Devrimi adlı kitabında Çin Üzerinde Kızıl Yıldız’ın kendisine büyük ölçüde ilham verdiğini itiraf etmiştir. Edgar Snow’un kitapları, Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları’nda gerçekten çok sık kullanılan bir referanstır.

Edgar Snow’dan Çin Üzerinde Kızıl Yıldız’ın yanısıra Anna Luise Strong’dan Mao Tse-tung ile Söyleşiler(1946) ve Mao Tse-tung (1948), Israel Epstein’dan Mao Tse-tung ile Söyleşi (1937), İşte Mao Tse-tung: Çin Komünist Partisi’nin Lideri (1945) ve Mao Tse-tung Chongqing’de (1946), Genter Steine’den Mao Tse-tung ve Zhu De ile Söyleşi (1945) and Mao Tse-tung ile Söyleşi (1946) ve Carman’dan Mao Tse-tung ile Söyleşi (1939) da Mao Zedung’u ve onun devrimci hayatını incelemek için önemli kaynaklardır. Edgar Snow ve diğer Batılı gazeteciler Mao Zedung’un hayatı ve devrimci mücadelesini her ne kadar sadece dürüst ve nesnel bir şekilde aktarmakta kalıp, onun düşüncesi hakkında derin bir inceleme yapmamasına rağmen, yazdıkları makaleler ve kitaplar Batı ülkeleri için değerli kayıtlar olmuşlardır.

1.2. İncelemelerin Gerçek Anlamda Başladığı Dönem

Bu dönem 1950’lerde oluşmuştur. Ekim 1949’da Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulması ve 1950’lerdeki ulusal inşadaki başarılar tüm dünyada ilgi çekmiştir. Yeni Çin’i kuran ve ülkenin inşasına öncülük eden Çin Komünist Partisi ve onun lideri Mao Zedung doğal olarak dünyadaki araştırmaların odak noktası haline geldi. Yeni Çin’in kurulmasından hemen sonra Mao’nun “Pratik Üzerine” ve “Çelişki Üzerine” adlı iki felsefi denemesi Halk Gazetesi tarafından sırayla 1950 ve 1952’de ve Mao Zedung’un Seçme Eserleri üç cilt olarak sırayla 1951, 1952 ve 1953’de yayınladılar. Mao Zedung, “On Büyük İlişki Üzerine” ve “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması” adlı yazılarını 1956 ve 1957’de yayınladı. Tüm bunlar, yurt dışındaki Mao Zedung Düşüncesi üzerinde yapılan araştırmalar için büyük ön em taşımaktaydı. Bu dönemde araştırmalar genelde Sovyetler Birliği, Birleşik Devletler ve Japonya’da yapılmıyordu.

Sovyetler Birliği'ndeki Araştırmalar

Sovyetler Birliği, Mao Zedung Düşüncesi üzerinde araştırma yapan ilk ülkeler arasındaydı. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) Bolşevik dergisinin 23. sayısı, Aralık 1950'de Mao Zedung'un "Pratik Üzerine" adlı denemesini Halk Gazetesi'nden önce yayınladı. SBKP'nin Merkez Komitesi'nin resmi yayın organı Pravda, 18 Aralık 1950'de "Mao Zedung'un 'Pratik Üzerine' Denemesi Üzerine" başlıklı bir başyazı yayınladı. Bu yazıda, Mao Zedung'un bu denemeyi hangi tarihsel arka planda, hangi amaçla ve stille yazdığı sunuluyor ve tartışılıyordu. Başyazı, Mao Zedung'un denemeyi yazma sebebinin Marksist epistemolojik bakış açısını kullanarak dar-deneycilik ve özellikle de dogmatizm hatalarını teşhir etmek olduğuna dikkat çekiyordu; "deneme, açık ve zengin bir üslupla karmaşık felsefi sorunları Marksist metotlarla çözmüş, Marksizm-Leninizm'in epistemoloji, pratiğin kavrama sürecindeki rolü ve devrimci pratikte teorinin önemi hakkındaki temel öğretisini geliştirmiştir" diyordu.

Mao Zedung'un 'Çelişkiler Üzerine' denemesi, Çin'de yayımlandıktan sonra 1952 yılında Bolşevik dergisinin 9. ve 10. Sayısında çıkmıştır. V. Mikheev, "bu denemenin Marksist diyalektiğin temel noktasını-çelişkilerin gelişimi yasasını işlediğini," "denemenin amacının dogmatizm ve dar deneyciliğe karşı koymak olduğunu," ve de "yaratıcı ve bağımsız bir şekilde pratik ile teori arasındaki karşılıklı ilişkiyi ele aldığını" demiştir. 1953 Büyük Sovyet Ansiklopedisi de diyalektik üzerine yaptığı açıklamada bu denemeyi olumlamıştır. Ancak Sovyetler Birliği'ndeki bazı araştırmacılar denemedeki bazı fikirlere karşı şüphelerini dile getirmişler, hatta karşı koymuşlardır. Bolşevik, denemenin orijinalindeki "savaş ve barışın özdeşliği" ifadesinin yerine "savaş ve barışın karşılıklı ilişkisi" ifadesini ve diğer cümlelerdeki "özdeşlik" ifadesinin yerine "yekparelik" ifadesini kullanmıştır. Mark M. Rozental ve Pavel Judin' in hazırladığı Kısa Felsefe Sözlüğü'nün 4. Baskısında, Marksist özdeşlik kavramının birbirine tamamen zıt şeylere uygulanmasının doğru olmadığı çünkü bunun idealist Menşeviklerin savunduğu Hegel'in gelişigüzel ifadelerinden bir farkı olmayacağı saptanmıştır. Bu yüzden, savaş ve barışın, burjuvazinin ve proletaryanın, yaşam ve ölümün özdeşliğinden söz edilemez, çünkü bu temel zıtlıklar birbirlerini reddeder. Bu aslında "Çelişki Üzerine"'nin ana fikirlerinin bir eleştirisi-dir. Mao Zedung, Ocak 1957'de bu eleştiriye köylerin, bağımsız bölgelerin ve belediyelerin merkezi hükümete bağlı parti komitesi sekreterlerinin katıldıkları bir konferansta ciddi biçimde eleştirmiştir. Burada dikkat çekilmesi gereken şey, Sovyet araştırmacıları "Çelişki Üzerine"'deki bazı fikirlere karşı çıkmalarına rağmen, genellikle denemenin özünü olumlamış olmalarıdır.

Mao Zedung'un Seçme Eserleri, 1952'den Aralık 1953'e kadar Rusça olarak dört cilt halinde (II. Cilt Rusça Baskıda iki cilde bölünmüştür) yayınlanmıştır. Pavel Judin, V. Mikheev ve Aleksandr Danilovich Aleksandrov gibi Sovyet araştırmacıları, Pravda'da ve Komünist'de Mao Zedung'un bu eserlerini tanı-

tan ve değerlendiren makaleleri yayınladılar. Onlara göre, “Çin Komünist Partisi, Marksizm’i dogmatik olarak değil, Çin’in koşullarına göre yaratıcı bir şekilde geliştirerek, başarılı olarak uygulamıştır.”³ “Bu eserlerde, Marksizm’in nasıl yaratıcı bir şekilde kavranacağı ve Marksist-Leninist teorinin Çin’in devrimci savaş pratiğine ve Çin Komünist Partisi’nin pratiğine nasıl uyarlanacağı hususunda bir model sunulmuştur.”⁴ denilmekteydi. Mao Zedung, “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması” denemesini 1957’de yayınladı. Sovyet araştırmacıları bu eseri tamamen olumlu ve Mao Zedung’un sosyalist toplumdaki temel çelişkiler hakkındaki fikirlerine katılmışlardı.

Bu dönemde, Sovyet araştırmacılarının Mao Zedung Düşüncesi’ni incelemelerinde üç çarpıcı nokta görülmektedir: Birincisi, araştırmalar Mao Zedung’un felsefi düşüncelerine, özellikle de “Pratik Üzerine” ve “Çelişki Üzerine”ye odaklanmıştır. İkincisi, Mao Zedung Düşüncesi’nin, SBKP’nin teorisi ile uyum içerisinde olduğunun altını çizmektedirler. “Araştırmacılar, daima Sovyetler Birliği’nin Çin Komünist Partisi’ni nasıl etkilediğine, ona ne şekilde destek olduğuna, Stalin’in Çin devriminin gelişimine nasıl baktığına ve Mao Zedung’un Lenin’in ve Stalin’in düşüncelerini nasıl savunduğuna odaklandılar.”⁵ Üçüncüsü, akademik araştırmayı politik gereksinimlerle birleştirerek, Mao Zedung Düşüncesi’ni tartışıp, analiz etmekten çok, onu tanıtmak ve halka duyurmaya çaba gösterdiler. Bunun sebebi, kısmen Çin ile Sovyetler Birliği’nin iyi ilişkiler içerisinde olması ve uluslararası alanda sosyalist blok ile kapitalist bloğun çatışması idi.

Sovyetler Birliği’ndeki sosyal bilimcilerin ve araştırmacıların etkisiyle, Doğu Avrupa sosyalist ülkelerindeki ve diğer Avrupa ülkelerindeki teorisyenler ve komünist partiler de, Mao Zedung Düşüncesi’ni tanıtmaya ve değerlendirmeye koyuldular. Mao Zedung’un başlıca “Pratik Üzerine”, “Çelişki Üzerine” ve “Halk Arasındaki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması” eserleri üzerinde odaklandılar.

Amerika Birleşik Devletleri’ndeki Araştırmalar

Batı dünyasında ilk olarak Mao Zedung Düşüncesi’ni Amerikalılar tanımış oldu. Yukarıda sözedildiği gibi, 1930’larda Edgar Snow dahil, bir takım gazeteciler Mao Zedung ve Çin Komünist Partisi’nin diğer liderleri ile görüşmek için Kuzey Shaanxi Devrim Üssü Bölgesi’ne ulaştılar. Çin’in Japonya’ya karşı direniş savaşında Amerika Birleşik Devletleri, dünya anti-faşist savaşında Çin Ko-

3 The People’s Daily, 1952-09-10.

4 a.g.e. 1953-10-31.

5 Li Junru ve Diğerleri, Yurtdışındaki Mao Zedung Araştırmaları, Henan Halk Yayınevi, Zhengzhou, 1993, s. 17.

münist Partisi'nin müttefiki olmuştur. Dolayısıyla birçok Amerikalı gazeteci, subay ve politikacının, iki tarafın birbirini daha iyi anlaması için Mao Zedung ve ÇKP ile irtibata geçme şansı oldu. Çin'in Japonya'ya karşı direniş savaşında aldığı zaferden sonra ABD hükümeti, Çin'i birleştirmek için Chiang Kai-shek'i ve Kuomintang'ı desteklerken, olası bir iç savaşı engellemek için aynı zamanda Kuomintang ile ÇKP arasındaki çatışmayı hafifletmeye çalıştı. Çin'deki durumun tam bir iç çatışmaya dönüşmesiyle birlikte, ABD hükümeti Chiang Kai-shek'in tarafında yer aldı. Dolayısıyla ÇKP ile ilişkisi hızla bozuldu. Halkın Kurtuluşu Ordusu'nun 1949'daki ülke çapındaki zaferi ve arkasından Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşu, ABD'yi ve tüm dünyayı sarstı. Aynı yılda sosyalist Sovyetler Birliği başarılı bir tatbikatla ilk atom bombasını attı. Sonuçta Batı ülkelerinde ve özellikle ABD'de bir komünist korku ağır basmaya başladı. Senatör Joseph McCarthy'nin temsil ettiği sağcı radikallerle ateşli bir anti-komünist atmosfer yarattı ve Amerika'da çok sayıda komünist ve ilerici infaz edildi. Dışişleri Bakanlığı'na komünistlerin sızdığı bildirildi ve bakanlıktaki kriptokomünistlerin Çin'in eline düştüğü suçlaması yapıldı. Mao Zedung ve ÇKP 'ye pozitif yaklaşan, John King Fairbank dahil birçok diplomat ve Çin uzmanı, infaz edildi. McCarthyizm'in yarattığı korkunç siyasal atmosfer, Mao Zedung düşüncesinin araştırılmasını ciddi şekilde daralttı.

1950'lerde ABD'de bütün bunlara rağmen Çin devrimi ve Mao Zedung düşüncesi ile ilgili belli başlı kitaplar çıktı. En etkili iki kitap, Benjamin I. Schwartz'ın Çin Komünizmi ve Mao'nun yükselişi ve John King Fairbank, Conrad Brandt ve Benjamin Schwartz'ın Çin Komünizmi'nin Belgesel Tarihi idi. Çin Komünizmi ve Mao'nun yükselişi ilk olarak 1951'de yayınlandı ve 1968'de yedi kez yeniden basıldı. Bu kitap, Batı ülkelerindeki Mao Zedung düşüncesi araştırmalarını tam anlamıyla başlatan kitaptır. Yazar, kitapta Mao Zedung düşüncesi ile Marksizm arasındaki ilişkiden söz eder ve Mao Zedung'un köylü sorunu hakkındaki ve Çin'in ve Sovyetler Birliği'nin devrim stratejileri arasındaki farkakentlerin kırlardan kuşatılmasına- dair düşüncelerine odaklanmıştır. Kitapta belirtildiği gibi Marksizm'in genel eğilimi Leninizm doğrultusunda "zenginleşmek" ya da "derinleşmek" yerine dağılmaya -dezentegrasyona- doğru ilerlemektedir. Hatta parti ile sınıf arasındaki ilişki konusundaki tutum, bu dağılma sürecinde diğer bir adımı temsil eder. Bizler, bu kopuşa rağmen, ne olursa olsun Çin Komünizmi'nin Marksizm-Leninizm'in diğer ana unsurlarını hâlâ koruduğu ana unsurlar olduğunu görebilmekteyiz" ⁶ şeklinde bir değerlendirme yapılmıştır. Yazar, Çin devrimi ile Sovyet Devrimini ve Maoizm ile Leninizm ve Marksizm'i karşılaştırarak, Mao Zedung düşüncesinin yaratıcılığını vurgulamıştır. Ancak, bu yaklaşım ve bu bakış açısı, biçimler üzerinde çok fazla duruyordu ve Mao Zedung Düşüncesinin Marksizm-Leninizm'den saptığına dair vargısı sorgulanmıştır. İlk olarak bu kitap, Mao Zedung düşüncesi için "Maoizm" kavra-

6 Benjamin I. Schwartz, Çin komünizmi ve Mao'nun Yükselişi, Harvard University Press,

mını kullanmıştır. Bu kavram, Batı araştırmacıları tarafından evrensel olarak kabul görmüştür.

1952'de John King Fairbank, Conrad Brandt ve Benjamin Schwartz'ın düzenlediği Çin Komünizminin Belgesel Tarihi, zengin tarihsel bilgi ve kaynak içermekteydi. Birçok Mao Zedung düşüncesi araştırmacısı bu kitaptan alıntı yapmıştır.

Kısacası, 1950'lerde ABD'de yayınlanan Mao Zedung düşüncesi ile ilgili kitaplar büyük etki yarattı. Kitaplar, yüksek akademik değere sahipti, yeni görüşler geliştirdi ve nesnellik prensibini takip etmekteydi. John King Fairbank ve Benjamin Schwartz Harvard Üniversitesi profesörleri olduklarından, benzer görüşleri benimseyen araştırmacılar sık sık "Harvard Okulu" ya da "liberal okul" diye sınıflandırılırlar ve böylece ilerideki sağ ve sol kanat araştırmacılarından ayrılmış olurlar.

Yale Üniversitesi, Columbia Üniversitesi, Harvard Üniversitesi ve California Üniversitesi gibi birçok ünlü Amerikan üniversitesi Çin ve Doğu Bilgisi araştırma kürsüleri kurdular. 1956'da Harvard Üniversitesi'nde Fairbank Doğu Asya Araştırma Merkezi kuruldu. 1950'lerin ortasında McCarthyizm zayıfladığında Amerikan hükümeti, Çin Araştırmaları'na karşı tutumunu değiştirdi ve 1958'de çıkarttığı uluslararası öğretim yasası ile birlikte Çin Araştırmaları öğretimine ve araştırmasına ayrılan fonları arttırdı. Carnegie, Rockefeller ve Ford Vakfı, Çin Araştırmaları'na fonlar ayırdı. Mao Zedung'u ve onun düşüncesini araştırmak Çin Araştırmaları'nın kuşkusuz önemli bir parçasıdır. Tüm bu gelişmeler Mao üzerine araştırmaların 1960'larda Amerika'da hızlı bir gelişme yaşamasının temelini oluşturmuştur.

Japonya'daki Araştırmalar

Japonya, Çin'in sınır komşusudur. Çin'in Japonya'ya karşı verdiği Direniş Savaşı esnasında Çin'deki bazı Japon komünistleri Mao Zedung düşüncesini kolayca anlayabildi çünkü Çin Komünist Partisi'nin faaliyetlerine direkt katılmışlardı ya da kişisel olarak şahit olmuşlardı. Ancak Mao Zedung düşüncesi üzerine, Japonya'da 1950'lerden önce gerçek anlamda bir teorik araştırma başlamadı. Japon araştırmacıları, Mao Zedung'un felsefi düşüncesini analiz etmeye ve değerlendirmeye odaklandılar ve en önemli temsilcileri Matsumura Kazuto idi. 1952'de Matsumura Kazuto, Fikirler adlı Japon dergisinde yayınladığı üç makalede, Mao Zedung'un felsefi düşüncesini analiz ederek, Mao Zedung'un felsefi düşüncesinin özünü ve temel özgünlüğünü tartışan ilk araştırmacı oldu. Kazuto'ya göre, Mao Zedung'un felsefi düşüncesinin özü, dogmatizmden arınmış olmasıydı. Kazuto, Mao Zedung'un daima teori ile pratiğin ve bilgi ile eylemin birliğini vurguladığına ve onun düşüncesinin Çin halkına uygun olduğuna dikkat çekti. Kazuto'ya göre bunun sebebi, Mao'nun Marksizm-Leninizm'i Çin devrimine uyarlaması ve Marksizm-Leninizm'in Çin

üzerinde uygulaması idi. Matsumura Kazuto, bilgi ile eylem arasındaki ilişki açısından Mao Zedung'un Antik Çin felsefesini devam ettirerek, Marksist felsefeyi Çin halkının bilgisine uyarladığını iddia etti. Kendisi, 1953'de "Diyalektiğin Gelişimi - Mao Zedung'un 'Çelişki Üzerine'si merkezinde" başlıklı makaleyi yayınladı. Bu makalede Mao Zedung'un düşüncesinin Marksizm-Leninizm'in evrensel öğretisinin Çin devriminin pratiği ve tecrübesi ile bütünleşmesinin bir ürünü olduğuna ve de Mao Zedung'un çelişki ile ilgili felsefi düşüncesinin Marksizm-Leninizm'in felsefi teorisini büyük ölçüde zenginleştirip, geliştirdiğine dikkat çekti. Hatta Kazuto çok daha ileri giderek, bir insanın Marksist-Leninist felsefeyi tartışmaya başlamadan önce Mao Zedung'un felsefi düşüncesini bilmesi gerektiğini vurguladı.

Bu dönemde Matsumura Kazuto dışında Nosaga Sanzou, Michio Iwaki, Tashichi Ooi ve Ken Yamazaki de Mao Zedung'un düşüncesini sunup, araştırdılar. Bu araştırmacıların bazıları Çin'in Japonya'ya karşı verdiği Direniş Savaşı'nda kurtarılmış bölgelerde çalışma yapan Japon komünistlerindendi.

1.3. Araştırmalarda Hızlı Gelişme Dönemi

Bu dönem 1960'lardan 1970'lere kadar sürmüştür. 1960'lar ve 1970'lerde, Mao Zedung'un düşüncesinin dış dünyadaki araştırılmasında özellikle Birleşik Devletler, Avrupa ülkeleri ve Japonya'da büyük bir ilerleme kaydedilmiştir. Hatta bu dönemde Birleşik Devletler'de bir "Mao Zedung fırtınası" ortaya çıktı. Tüm bunlar, uluslararası siyasal durum, Çin'in "kültür devrimi" ve Batı ülkelerindeki Çin Araştırmaları'nın akademik yönelimindeki değişime bağlıdır.

Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki buzların 1950'lerin sonunda erimesiyle birlikte 50'lerin sonlarında, Çin-Sovyet ilişkileri gerginleşmeye başladı. ÇKP ile SBKP arasındaki ilişkiler 1966'da koptu ve iki ülke arasında zaman zaman sınır çatışmaları ortaya çıktı. Aynı zamanda Çin'in Amerika ile ilişkileri düzelmeye başladı. Amerikan Başkanı Richard Nixon'ın 1972'deki Çin ziyareti iki ülke arasındaki bağların geliştirilmesinin kapısını açtı. Aynı senenin Eylül ayında Çin ve Japonya, iki ülke arasındaki diplomatik ilişkileri geliştirmek için ortak bir mutabakata imza attılar. Kısacası Çin, Batı ülkeleri ile arasındaki cephleşmeyi yumuşatıyor, onlarla barışçıl ilişkiler kurmayı, işbirliği sağlamaya ve de bunları geliştirmeyi deniyordu. Bunun üzerine Birleşik Devletler, Avrupa ülkeleri ve Japonya'da modern Çin Araştırmaları'nın ve Mao Zedung'un düşüncesinin araştırılması kolaylaştı.

1966'daki Çin'deki "kültür devrimi" dünyayı şoke etti. Çin'de neler oluyordu? ÇKP lideri Mao Zedung ne yapmaya çalışıyordu? Çin'deki bu şok "değişim" ve Mao Zedung'un hareketini yakından takip eden Batılı araştırmacıların aklında bu sorular vardı. Araştırmalar, "kültür devrimi"nin yarattığı sorunlara ve onun kurmak istediği yeni toplumsal modeli çözmeye odaklanmıştı. "Kültür devrimi", bürokrasi, sosyal statü, ayrıcalıklar, demokrasi, eğitim sisteminin re-

formu, şehir ile kırsal bölgeler ve kafa ve kol emeği arasındaki gelir dağılımının dengesizliği, ahlâk ve âdetler, kültür ve gelenekler gibi birçok alanda tartışma yaratmıştı. Batılı araştırmacılar bu tartışmaya büyük ilgi gösterdiler çünkü kendi ülkelerinde de bu sorunlar yaşanıyor ve kültürel bir sorgulama gündemdeydi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batılı kapitalist devletlerde, yirmi yıl süren hızlı bir ekonomik gelişme ve toplumsal istikrar yaşandı. Ancak, toplumsal sorunlar ve sosyal çatışmalar da ortaya çıktı. 1960'ların sonunda kapitalist dünyayı bir toplumsal kriz sardı. 1968'de sol aydınların ve öğrencilerin çıkardığı Fransa'daki Mayıs olayları, ülkenin siyasal ve toplumsal sistemini sarstı. İngiltere, Federal Almanya, İtalya, Hollanda, İsveç, Belçika ve İspanya'daki öğrenci hareketleri güçlendi. Amerika'da sol-radikal hareketler yaygınlaştı, zencilerin ırkçılığa karşı mücadelesi ciddi toplumsal çatışmaya yol açtı ve lise öğrencileri hükümete karşı pek çok protesto eylemi düzenlediler. Ayrıca radikaller, mevcut toplumsal sistemin değişmesini talep ettiler, gençlerin suçluluk oranı hızla yükseldi ve cinselliğin özgürleşmesi, alışlagelmiş davranış şekline meydan okuyordu. Bu koşullar altında Batılı araştırmacılar, Çin'deki "kültür devrimine" çok büyük ilgi duymaya başladılar. Aralarında bazı sol araştırmacılar, Batı ülkelerindeki toplumsal sorunlara bu şekilde bir çözüm bulunacağına inanmışlardı ve dolayısıyla "kültür devrimi"ne ve Mao Zedung'un düşüncesinin geç dönemine karşı abartılı bir sempati duydular. Sonuç olarak Çin, "kültür devrimi"ni inkâr ettiğinde, bu aydınlar büyük şaşkınlığa kapıldılar.

Mao Zedung'un düşüncesinin, hızlı bir gelişme kaydetmesinin diğer bir sebebi de: 1960'larda Batı ülkelerinde, özellikle ABD'de Amerikan araştırmacıların geçmişteki Çin üzerine yapılmış çalışmaları yeniden gözden geçirip, bunları eleştirmesiydi. Araştırmacıların akademik çalışmalarında, Soğuk Savaş'ın ve ABD'nin dış işleri bakanlığının ideolojik etkisinden kurtulmaları ve Çin hakkındaki tarihsel önyargılarından, ırkçı ve sömürgeci değerlerden vazgeçmeleri gerektiğini savundular. Bilhassa Paul A. Cohen, Amerikalı tarihçilerinin Çin tarihine bakışta geçmişteki Batı-merkezli paradigmanın dışına çıkıp, daha çok Çin-merkezli bir yaklaşıma doğru yönelmeleri gerektiğini belirtti.⁷ Bu yaklaşımın, Çin'in geçmişinin kavranmasında, tarihsel bir sorunu ithal eden bir anlayıştan çok, Çin'li insanların yaşadıkları tecrübeleri göz önünde bulunduran bir yaklaşım olması gerektiğini belirtti. Bu temel eleştiri, Batılı araştırmacıları modern Çin'i ve Mao Zedung'un düşüncesini daha nesnel, anlayışlı ve esaslı bir yaklaşımla incelemeye itti.

Bi Jianheng'in, 1993'de Zhejiang Halk Yayınevi tarafından yayınlanan Dış dünyadaki Mao Zedung Araştırmalarına Yeniden Bakış adlı kitabın on sayfasında (48-57) 1960 ve 70'lerde dış dünyada Mao Zedung üzerine yazılan yak-

7 Paul A. Cohen, Çin'de Tarihi Keşfetmek: Çin'in Son Geçmişi Üzerine Amerikan Tarih Yazımı, Chin. Vers., Zhonghua Yayınları, Pekin, 1989, s. 7.

laşık iki yüz kitap tek tek sıralanmıştır. Bu kitaplar, Mao Zedung üzerine yapılan araştırmaların her yönünü kapsamaktadır ve bunların çoğu Amerikalı, Avrupalı ve Japon yazarlar tarafından yazılmıştır. İlk grup, Stuart Schram'ın Mao Zedung ve Jerome Ch'en'in, Mao ve Çin Devrimi adlı kitaplarının göze çarptığı biyografilerden oluşur. İkinci grup, Mao Zedung'un düşüncesinin tarihini inceleyen kitaplardan oluşur. Bu grupta, Frederic E. Wakeman'ın Tarih ve İrade: Mao Zedung Düşüncesinin Felsefi Perspektifleri ve Richard Baum'un Devrimin Başlangıcı: Mao, Parti ve Köylü Sorunu, 1962-1966 göze çarpar. Üçüncü grup, Mao Zedung düşüncesinin değerini ve duruşunu değerlendiren kitaplardan oluşur. Bu grupta, Edward E. Rice'ın Mao'nun Yolu ve Dick Wilson'ın Tarih Sahnesinde Mao Zedung göze çarpar. Dördüncü grup, Mao Zedung düşüncesindeki psiko-kültürel faktörleri inceleyen kitaplardan oluşur. Bu grupta, Richard H. Solomon' un Mao'nun Devrimi ve Çin'in Siyasal Kültür ve Lucian W. Pye'in Çin Politika'sının Ruhu: Siyasal Gelişmede Otorite Krizinin Bir Psiko-kültürel Analizi göze çarpar.⁸

Aşağıdaki bölüm, Mao Zedung'un düşüncesinin bu dönemde Çin dışındaki araştırmalarını tanıtıyor:

Amerika ve İngiltere'de İki Hararetli Tartışma

1960'larda Amerikan ve İngiliz araştırmacılarının, modern Çin'i ve Mao Zedung'u araştırma gayretleri artınca, zamanla üç düşünce akımı ortaya çıktı: liberal okul, muhafazakâr sağcılar ve solcular. Nesnelci ya da Harvard okulu diye bilinen liberal okul, John King Fairbank, Benjamin Schwartz, Stuart Schram ve Maurice Meisner gibi Harvard Üniversitesi'nin Çin Araştırmaları uzmanlarından oluşmaktaydı. Muhafazakâr sağcılar, Karl A. Wittfogel tarafından temsil ediliyordu. Richard M. Pfeffer ve Andrew G. Walder'in temsil ettiği solcular ya da "Yeni Sol", "Çin kültür devrimi"nin etkisi altında kalan genç araştırmacılardan oluşmaktaydı. 1960 ve 70'lerde bu üç akımın arasında alevlenen iki hararetli tartışma, Mao Zedung düşüncesinin Batı dünyasında yapılan sonraki araştırmaları büyük ölçüde etkiledi.

İlk tartışma, 1960'ların başlarında Karl A. Wittfogel tarafından temsil ettiği muhafazakâr sağcılar ile Schwartz'ın temsil ettiği liberal okul arasında oldu. Wittfogel, Çin Quarterly dergisinin açılış yazısında "Maoizm' Efsanesi" başlıklı uzun makalesini yayınladı. Bu makalede Mao Zedung'un, Maksizm-Leninizm'e "aslında" bir katkı yapmadığını ve Çin devriminin Moskova tarafından düzenlenen bir komplo olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca Mao'nun düşüncesinin ve hareketinin 1930'lardan itibaren Stalin'in Ortodoks Marksizm'inin restorasyonu olduğunu ve "Maoizm"i'n sadece bir efsane olduğunu iddia etmiştir.

8 Bi Jianheng ve Diğerleri., Mao Zedung Dış Araştırmaları'nın Eleştirisi, Zhejiang Halk Yayın Evi, Hangzhou, 1993, S. 63.

Almanya doğumlu Wittfogel, eski bir Çin Araştırmaları uzmanıydı. Ayrıca, Almanya Komünist Partisi'nin Merkez Komitesi üyesiydi ve sonra Nazi baskısından kurtulmak için Amerika'ya kaçmıştı. Kolombiya Üniversite'sinde Çin Araştırmaları Merkezinde başkanlık yaptı ve Washington Üniversite'sinde profesörlük yaptı. Wittfogel'in en ünlü kitabı Doğu Despotizmi: Totalist İktidarın Karşılaştırmalı Analizi idi. 1950'lerden itibaren Komünizme politik olarak karşı çıkan muhafazakâr sağcılar temsil etmeye başladı. Politik duruşundan dolayı makalesinde Mao Zedung düşüncesini bilinçli bir şekilde küçümsemesine rağmen, Mao Zedung düşüncesi ile Marks ve Lenin'in öğretisi arasındaki ilişki üzerine belli sistematik ve esaslı fikirler de öne sürmüştü. Bunun sebebi kısmen kendisinin Almanya eskiden Komünist Partisi'nin üyesi oluşu ve Marks'ın ve Lenin'in teorilerini ve Komünist Enternasyonal'in tarihini yakından tanınmasıdır. Wittfogel'in makalesine Schwartz, Çin Komünizmi ve Mao'nun Yükselişi adlı kitabında savunduğu fikri taşıyan "‘Maoizm’ Efsanesi'nin Efsanesi" makalesiyle cevap verdi: "Mao Zedung, her şeyden önemlisi bir Çinli idi ve onun özgün teorik eseri, Çin devrimine rehberlik eden teorisi ve pratiği tarafından kanıtlanmıştı."

İkinci tartışma, 1970'lerin ortasında solcuları temsilen Richard M. Pfeffer ve Andrew G. Walder ile liberal okulu temsilen Benjamin Schwartz, Stuart Schram and Maurice Meisner arasında olmuştur. Tartışma, İngiltere'de yılda dört kez yayınlanan uluslararası Modern Çin dergisi üzerinden yürüdü.

Ekim 1976'da Johns Hopkins Üniversitesi'nde yardımcı profesör Richard M. Pfeffer, "Marksist-Leninist Gelenekte Mao ve Marks: 'Çin Alanı' ve Yeni bir Değerlendirmeye Katkı" makalesini Modern Çin dergisinin 2. Sayısında yayınladı. Mao Zedung düşüncesi ile Marksizm-Leninizm arasındaki ilişkiye odaklanan Pfeffer, "Çin Alanı" üzerine çalışan liberal okula mensup araştırmacıların görüşlerini eleştirdi.

Pfeffer, ilk önce Harvard Üniversitesi'nde profesör ve üniversitenin Doğu Asya Araştırmaları Merkezi'nde başkan vekilli Benjamin Schwartz'ı eleştirdi. Schwartz'ın Çin Komünizmi ve Mao'nun Yükselişi kitabı ABD'deki Çin Araştırmaları'na on yıl boyunca hakim olmuştu. Kitabına göre Mao'nun Marksizm-Leninizm'i yorumlayışı, Leninizm temeline dayanır; fakat Leninist gelenekten sapmıştır. Schwartz bu sonuca iki sebepten varmıştır: Birincisi; 1919'daki 4 Mayıs hareketi döneminde Çinli aydınlar yalnızca Marksizm'den yola çıkarak Çin'in durumunu anlayamamışlardır. İkincisi; Lenin'in emperyalizm teorisi Asyalılar için daha cazip gelmiş, Marksizm'i Asya'nın koşullarıyla birleştirmiştir. Ancak Çin Komünist hareketi, Maoizm'in yolunda ilerlemiş ve Leninizm'den sapmıştır. Aslında hem Lenin, hem de Mao Marksizm'den sapmıştır çünkü ikisi de Marks'ın eserlerinin özgün tarihsel koşullara, siyasal sorunlara ve kendi ülkelerinin gereksinimlerine uymadığına inanmışlardır. Schwartz, bu fikri Komünizm ve Çin (1968) adlı kitabında daha da geliştirerek, "Marksizm" kavramının Çin'de terminoloji olarak korunmasına rağmen, içeriğinin ciddi bir değişime uğradığını ileri sürmüştür.

Pfeffer'in eleştirdiğini İkinci araştırmacı Amerikalı Londra Üniversitesi profesörü Stuart Schram'dır. Stuart Schram, 1966'da ilk kez yayınlanan, 1967'de yeniden gözden geçirilerek tekrar yayınlanan ve sekiz kez basılan Mao Zedung kitabıyla ünlüdür. Pfeffer, Stuart Schram'ı, Benjamin Schwartz gibi Çin Komünist devriminin Marksizm'e değil, Leninizm'e dayandığına inandığı için eleştirmiştir. Schram, "Asya Marksizmi"nin Leninizme dayandığı ve Mao Zedung düşüncesinin Leninizm'den daha az fakat Marksizm'den çok fazla saptığı görüşünü temelde kabul etmekteydi. Ayrıca 1969'da yayınlanan Mao Zedong'un Politik Düşüncesi kitabında Schram, Mao'nun düşüncesinin Mao'nun kuvvetli kişiliğinin, Çin'in ortamının ve Mao'nun devrimci tecrübesinin ürünü olduğunu ileri sürmüştür. Mao'nun iradeci düşünce tarzı, halkın iradesine ve halkın silahlı gücüne verdiği önem Mao'nun sahip olduğu "doğal Leninizm"in ötesine gitmiştir. Mao, bu gerekçelerle yetersiz bir Marksist olmuştur."

Pfeffer'in eleştirdiği üçüncü araştırmacı Wisconsin Üniversitesi profesörü Maurice Meisner'dı. 1971'de Maurice Meisner, "Leninizm ve Maoizm: Çin'deki Marksizm-Leninizm Üzerine Popülist Görüşler" adlı makalesini yayınlamıştı. Pfeffer, Meisner'ı Maoizm'i Popülizm ile bağdaştırmakla ve ortak yanlarını vurgulamakla eleştirmiş ve bu şekilde insanlara Maoizm'i Çin'in pratik sorunları ile ilgilenen Marksist bir metod olması yerine soyut bir düşünce olarak gösterdiğini söyleyerek onu eleştirmiştir. Pfeffer, Meisner'ı ayrıca "Maoizm'de Ütopik Sosyalist Temalar" adlı makalesiyle Maoizm'i Ütopizm olarak görmekle eleştirmiştir. Meisner'a göre, hem Marksizm, hem Maoizm ve tüm büyük devrimler ve medeniyetler, öncelikle ütopik varsayımlardan ortaya çıkmıştır ve Mao'nun Ütopyacılığının kökleri, Marks'ın sınıfsız ve sınırsız eşitliğe dayanan ütopik bir toplum modeline dayanmaktadır. Mao Zedung, Yeni Çin'i kurmadan önce ve kurduktan sonraki ilk beş yıl içerisinde ütopik fikirlere sahip değildi. Ancak 1955'de Mao, ütopik fikirler geliştirmeye başladı ve bunun en çarpıcı örneği "Büyük İleri Adım" idi. Meisner, Marksizm'deki ütopizmin belli tarihsel koşullarla sınırlı iken, Mao'nun ütopizminin tamamen sınırsız gibi görüldüğüne dikkat çekmiştir.

Pfeffer, bu görüşleri eleştirmiştir. Pfeffer'a göre Mao, Çin devriminin ülkenin toplumsal, ekonomik, politik ve tarihsel gerçekleri tarafından nasıl sınırlandırıldığını durmadan incelemiştir. Bu süreçte "sürekli devrim" fikrini geliştirmiştir. Mao, bir toplumun komünizme ulaşmasının ön koşulunun maddi zenginlik olduğunu görmüş, fakat komünizme ulaşmak için bu maddi zenginlik toplumuna geçilmeden önce bazı tedbirler alınması gerektiğini de düşünmüştür; eli kolu beklemeye karşı çıkmıştır. Bu düşünce ortodoks ve alışlagelmiş gibi görünmeyebilir, fakat ütopik bir varsayım olmadığı açıktır. Pfeffer, "Büyük İleri Adım" ile "Kültür Devrimi"ni savunmuştur. Kısacası Pfeffer, Mao Zedung düşüncesinin Marksizm'de bir gelişim ve Çin devrimine rehberlik eden stratejidir ve kesinlikle Marksizm'den "sapma" değildir.⁹

9 Bi Jianheng ve Diğerleri., Mao Zedung Dış Araştırmaları'nın Eleştirisi, Zhejiang Halk Yayın Evi, Hangzhou, 1993, S. 63.

Richard M. Pfeffer'ın ardından Michigan Üniversitesi Sosyoloji Bölümü profesörü Andrew G. Walder da liberal okulun görüşlerini eleştirmiştir. "Marksizm, Maoizm ve Toplumsal Değişim" adlı makalesi, 1977'de Modern Çin dergisinin 1., 2. ve 3. Sayısında yayınlandı. Pfeffer, bu makalede Çin Araştırmaları'nda Mao Zedung düşüncesinin iradecilikle bağdaştırılmasını eleştirdi. Ona göre bu hatalı bağdaştırma, Çin Araştırmaları'ndaki bazı araştırmacıların Marksizm'i yanlış anladıklarından kaynaklanmıştı. Ona göre, aralarından bazıları, ekonomik temel ile üst yapı arasındaki neden-sonuç ilişkisi ile ilgili Marksist doktrini çarpıtıp, abartılı bir şekilde Marks'ı ekonomik determinist ve Mao'yu üst yapının önemini vurgulamasını bir ise iradecilik olarak görürken, bazıları da, tarihsel aşamalar ile ilgili Marksist doktrini çarpıtıp, katı bir biçimde kapitalizmin tamamen gelişmesinin sosyalizmin ön koşulunu oluşturduğunu düşünüyorlar ve dolayısıyla Mao'yu, sosyalizmi pre-kapitalist bir ekonomik temelde kurmayı savunan bir iradeci olarak görüyorlardı. Walder, yukarıdaki çarpıtmaları incelerken Marks ve Engels'e dayanarak, Marks'ın ekonomik alt yapının önemini vurgulamasına rağmen, ekonomik determinist olmadığını vurguladı. "Üst yapı", "ekonomik temel" ve "üretim ilişkileri" kavramları birbirlerine bağlıdır ve birbirinden soyutlanarak anlaşılamaz" diyordu. Marks'ta bu kavramlar bir şeyin farklı yönlerini anlatır ve birlikte karmaşık sürekli değişken organik bir bütün oluşturur. Bu durumda ekonomik temel, üst yapıya sıkı bir şekilde bağlı ve üst yapı tarafından birçok bakımdan sınırlanmakta ve "tarihsel gelişmeyi önden ve önceden belirleyen" nesnel bir kuvvet değildir. Dolayısıyla Marks, kesinlikle evrensel olarak her an ve her yerde uygulanabilir bir dünya tarihindeki "aşamalar" teorisi veya devrimin "zamanlaması" teorisi kurmamıştır. Bazı araştırmacıların Marks'ın böyle bir teori kurduğunu düşünmeleri, onları Mao'nun bir iradeci olduğu sonucuna sürüklemektedir. Walder, daha sonrasında da Mao Zedung ile ilgili birçok belgenin Mao'nun insan faktörüne vurgusunu abarttığını ve bu nedenle, "Mao'nun Marksizm'in insan bilincinin üretim ilişkilerine bağlı öğretisinden sapmış olduğu, tersine insan bilincinin üretim ilişkilerini belirlemesini savunan bir iradeci olduğu fikri yayılmıştı". Walder'e göre doğrusu ise: hem Marks hem Mao, üretim ilişkilerinin ekonomik temelin önemli bir bileşeni olduğuna dair ve insanların faaliyeti ve bilinci üzerinde büyük etkiye sahip olduğuna ısrar etmişlerdi. Mao, bir iradeci değildi çünkü üst yapı ve ideolojideki bir değişimin, üretim ilişkilerinde bir değişim olmadan uzun süre devam edebileceğine inanmıyordu. Mao'nun devrimci stratejisi kesinlikle sadece insanların bilinci ve üst yapı üzerinden toplumsal sistemin değiştirilebileceğini savunan iradeci bir teori değildi. ¹⁰

Pfeffer ve Walder'ın liberal okula karşı yaptıkları eleştiriler Çin araştırmalarındaki bazı araştırmacılar tarafından destek gördü. Örneğin Washington Üniversite'sinden Mark Selden, Pfeffer ve Walder'ın Mao Zedung'un ve Çin

10 Walder'ın düşünceleri için, bkz. Xiao Yanzhong ve Diğerleri. (eds.), "Efsanenin Efsanesi" Yasancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV. Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, pp. 315-362

devriminin Marksist ve dünya-tarihsel bir açıdan yorumlanmasında önemli bir kapı açtıklarını belirtmiştir. Onlar, Çin Araştırmaları'ndaki, Mao'nun bir Marksist filozof, öğretmen ve devrimci olarak yaptığı katkılarını gözardı eden veya çarpıtan yanıltıcı fikir birliğini doğru bir şekilde eleştirdiler.

Liberal okul araştırmacıları, solcuların eleştirilerini çürütmek için makaleler yazdılar. Benjamin Schwartz, "Marksizmin Özüne Yeni Bir Bakış: Bir Cevap" adlı makalesinde Maoizm'in "Marksizm'den saptığı" fikrini savundu. Ona göre, Mao'yu Çin'in somut kültürel mirası bağlamı çerçevesinde ve Mao'nun düşüncesini Çin'in 20. yüzyıldaki somut devrim tecrübesine verilen yaratıcı bir cevap olarak görmek daha anlamlıdır. Schwartz, bunu şöyle ifade etti: "Mao'nun düşüncesindeki Batı boyutu, derecesine göre, Marksizm'den çok, 18. ve 19. yüzyıl Batı düşüncesinin genel bir kavranışı ile verimli bir şekilde açıklanabilir. Böylece, Mao'yu sosyalist-komünist düşünce tarihi çerçevesinde değerlendirmek ile onun Marksist olduğunu saptamak aynı şey değildir." ¹¹ Schwartz, Marks ve Mao'nun sosyalizm ve komünizm, teori ve pratik ve proletarya diktatörlüğü hakkındaki fikirlerini karşılaştırdı. Mao ile Marks arasındaki bağlantıyı inkâr etmedi, fakat ona göre bu bağlantı Mao'nun Marks'ın gerçek öğrencisi olduğunu kanıtlamaya yeterli değildi. Mao'nun bir Marksist olmadığı hakkındaki görüşünü tekrar ifade etti.

Solcuların fikirlerini çürütmek için Schwartz'ın ardından, California Üniversitesi, Berkeley, tarih profesörü, Frederic Wakeman da Modern Çin dergisinde makaleler yayınladı. 1973'de yayınlanan Tarih ve İstek: Mao Zedung Düşüncesinin Felsefi Perspektifleri Çin Araştırmaları'ndaki Amerikan araştırmacılar arasında çok etkili oldu. Hiçbir bilim adamının bir düşüncenin köklerini ve geliştiği yönü tamamen anlamadan, onu tanımlamaya kalkışmaması gerektiğine inanan Wakeman, Mao'nun düşüncesini, Mao'nun teorik araştırmalarını etkileyen bir takım teorik görüşlere odaklanarak analiz etti. Modern Çin'de yayınlanan makalesinin hedefi Marks'ın ekonomik determinizmini küçümseyen Walder'dı. Wakeman, Marks ve Lenin'in hatta Stalin'in ekonomik determinist olduğuna inanıyordu. Ayrıca, Walder'ın "kültür devrimi"nin karakteri üzerine yaptığı yorumu reddediyordu. Walder'a göre, "kültür devrimi" dahil Çin'deki kitle hareketleri hem üst yapıyı hem de üretim ilişkilerini reforma tabi tutmuşlardı.. Wakeman, Mao'nun görüşüne göre üst yapının sınıf mücadelesinin sahnesi olduğunu ve "kültür devrimi"nin üst yapıda verilen bir sınıf mücadelesi olduğuna işaret etti.

1960'lardan itibaren bir taraftan Mao Zedung düşüncesi ile Ütopik Sosyalizm diğer taraftan Rus Popülizm'i arasındaki ilişki üzerine birkaç etkili kitap yayınlayan Maurice Meisner da solcuların eleştirilerine yanıt vermek için Modern Çin' dergisinde makaleler yayınladı. Meisner, "Pfeffer ve Walder'ın yazı-

11 Mark Selden, "Karl Marks, Mao Zedung ve Toplumsal Gelişimin Diyalektiği," bkz a.g.e., s. 409.

larında en büyük tarihsel hususları göz ardı ettiklerine işaret etti. Bu husus, Mao'nun ebedi doğruları ve doktrinleri ihlal eden bir 'sapkın' ya da "imansız" 'birisi olduğu değildir. Maoizm ile Marksist-Leninist gelenek arasındaki ilişki üzerine yaptığım araştırmalar her ne kadar yetersiz olsa da, Mao'nun kutsal kitaplara karşı 'günah işlemediğini' hiçbir yerde iddia etmedim. Kısacası bu husus, ortodoks Marksist-Leninist doktrinlere bağlı devrimcilerin modern Çin'in tarihsel konumunda siyasal olarak anlamsızlığının kanıtlanmış olmasıdır, oysa devrimi çaresizce bekleyen bir ülkede devrim yapmanın esas düşünsel-ideolojik ön koşullarını Mao'nun Marksizm ile Leninizm'in ana maddelerinin dışına çıkması (ve onun çıkışları muazzamdı) oluşturdu." Meisner, bu ifadeyi kanıtlamak için Mao Zedung'un Sovyetler Birliği'nde hazırlanan Ekonomi-Politika Ders Kitabı'nı okurken söylediklerinden alıntı yaptı. Mao, "Lenin'in 'Bir ülke ne kadar geriye, kapitalizmden sosyalizme geçişi o kadar zor olacaktır' hükmü hatalıydı. Gerçekte, bir ülke ne kadar geriye, kapitalizmden sosyalizme geçişi o kadar zor değil, o kadar kolay olacaktır." Dolayısıyla Meisner, Mao'nun bizzat kendisinin kendi düşüncesinin Marks ve Lenin'in teorisinden ne kadar uzaklaştığını belirtme hususunda Pfeffer ve Walder'dan çok daha açık ve dürüst olduğunu ifade etmiştir. Ardından Meisner, Pfeffer'ı proleterya diktatörlüğü üzerine tartışmasında Marksizm'in devlet ile toplum arasındaki ilişkiyi kavrayışını göz ardı ettiği için eleştirmiştir. Bunu şöyle ifade eder: "Marks, devleti her şeyden önce yabancılaştırmış bir toplumsal kuvvetin bir biçimi olarak görmüştür.. Sosyalizm ve komünizme geçiş ile ilgili kavrayışını büyük ölçüde bu bakış üzerinden oluşturmuştur." Meisner, Marksist kavramdaki proleterya diktatörlüğünün merkezinde devlet tarafından ele geçirilmiş toplumsal gücün topluma tamamen geri verileceğinin olduğunu vurgulamıştır. Ardından Meisner, eğer Pfeffer Marksist teoriyi incelemeyi gerçekten ciddiye alsaydı, Çin'li üretici kitlelerin kendi çalışma koşullarını belirlemeye ve emeklerinin ürünlerini kontrol etmeye yönelik siyasal araçlara sahip olup olmadığını sorabilirdi. Her şeyden önce bu, sosyalizmin ilk ve öz koşuludur. Halk Cumhuriyet'indeki bürokratik devlet aygıtının hakikaten halkın kontrolü altında olup olmadığı sorusunu sorabilirdi. Hatta sosyalist olduğu varsayılan bir toplumun Mao kütünde yabancılaştırmış toplumsal kuvvetin bu kadar uç bir şeklini nasıl üretebildiği sorusu üzerinde düşünebilirdi." ¹³

Stuart Schram da, solcuların bazı fikirlerini ve görüşlerini eleştirmek için Modern Çin dergisinde makaleler yayınladı. Ona göre, Pfeffer'ın Mao'nun Marks ile uyum içerisinde olduğu fikri muğlâktı ve Pfeffer, Mao'nun düşüncesiyle, Mao'nun üzerinde büyük etkisi olan geleneksel Çin kültürü arasındaki ilişkiyi gözden kaçırmaktaydı. Ardından Schram, solcuları liberal okulun araştırmacı-

12 Xiao Yanzhong ve Diğerleri. (eds.), a.g.e., s. 364.

13 Meisner'in düşünceleri için, bkz. Xiao Yanzhong ve Diğerleri (eds.), "Efsenenin' Efsanesi" Yabancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV.Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, pp. 382-386.

larını yel değirmenlerine saldırır gibi eleştiriye tutmalarını eleştirdi. Walder'ın, kendisini Marks'tan kopuk kopuk ve çelişkili alıntılar alarak kapitalizmin Avrupa dışındaki ülkelerinde kaçınılmaz olduğunu kanıtlamaya çalıştığı hakkındaki suçlamasına karşılık Schram kendisinin, Asya ülkelerinin kapitalizm aşamasını atlama imkânı olduğunu uzun süre önce açıkladığını savundu. Marksizm'in etkisini ilk defa Çin'de Leninizm şeklinde hissettirdiğini yazmış olmasına rağmen bunu, Mao'nun düşüncesini Leninizm'e "indirgemek" anlamında yazmamıştı, bunu Mao'nun pek çok kaynak arasından fikirlerini edindiği en önemli kaynağı tespit etmek için yazmıştı. Ardından Schram, Marks'ın ekonomik temel ile üst yapı arasındaki etkileşim ile ilgili tüm varsayımlar ve koşullar arasından ekonomik olanların son çözümlemede belirleyici olduğunu kesinlikle ifade ettiğini söyleyerek, Walder'ın Marks'ın bir ekonomik determinist olmadığı şeklindeki görüşünü reddetmiştir. Schram, liberal okulu eleştirmek için "kültür devriminin" aşırı sol teorisini kullanan solculara karşı güçlü bir eleştirel tutum sergilemiş ve Dörtlü Çete grubundan Yao Wengyuan'ın makalesinin pek çok saçmalık içerdiğini söylemişti. Önceden yazdığı her şeyin doğru olduğunu iddia etmemesine rağmen, küçümseyici bir tavırla kendisinin "kültür devrimi"ndeki aşırı-sol eğilimlerin etkisi altında bir yanlış bakış açısına kaymamış olduğunu ifade etti.¹⁴

Stuart Schram'ın ardından, California Üniversitesi politika bölümü asistan profesör John Bryan Starr da tartışmaya katıldı. 1970'lerde yayınlanan Devrimi Sürdürme: Mao'nun Politik Düşüncesi kitabı, Batılı araştırmacılar tarafından 1976-84 yayınlanan kitapların arasından Mao Zedung'un düşüncesine odaklanan tek kitap olarak görülüyordu. 1977'de Modern Çin dergisinde (3.,4. sayı) yayınlanan Bir Marksist Düşünür olarak Mao'nun Kendi İmajı adlı makalesi, Mao'nun düşüncesiyle Marks'ınki arasındaki ilişki sorusunun önemli bir yönünün, "Mao'nun kendisinin bu ilişkiyi nasıl algıladığı" olduğunu belirtmişti. Starr, Mao ile Marks arasındaki ilişkiyi tamamen inkâr etmemiş, Pfeffer ve Walder'ın Mao'nun bizzat kendisinin Marks ile arasındaki ortaklıklardan çok farklılıklarını vurgulayan kendi eğilimini yok saydıklarına işaret etmiştir. Starr, fikrini desteklemek için yabancılaşıma kavramından alıntı yaptı. Mao, yabancılaşıma kavramını konu ile ilgili Marks'a ait eserlerin Çince'ye geç çevrildiğinden değil, bu kavramın hem zamanın Çin tecrübesine yabancı olmasından hem de bu tecrübeyi Çin yöntemiyle kavramak istediğinden yok saymıştı.¹⁵

Wisconsin Üniversitesi Siyasal Bilimler Bölümü profesörü Edward Friedman da "Marks ve Mao ve ..." adlı makaleyi yayınlarak tartışmaya katıldı. Makale, "Mao, Marks olarak anlaşılırsa hayati Mao'da önem taşıyan pek çok şey atlanır ya da çarpıtılır." Bu makalede Friedman: "Mao büyük, belki de en büyük

14 Schram'ın düşünceleri için, bkz. Xiao Yanzhong ve Diğerleri, "Efsenenin' Efsanesi" Yasancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV. Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, s. 394-408.

devrimci yenilikçi ve yaratıcı olarak yüceltiyor. Etnik-merkezli ve anakronist eğilimlerle Mao'nun devrimci pratiğinin doğruluğunu Marks'ın düşünceleri ile ölçmek yerine; ben, Marks'ın bazı stratejik hatalarını, Mao'nun ve 20. yüzyıldaki diğer üçüncü dünya ülkelerindeki devrimci pratikle karşılaştırarak keşfetmeyi tercih ederim. Mao'nun pratikteki sapkınlıklarına dikkât çeken Schwartz, bu hususta herkesten önce davranmıştı ve haklıydı. Bizden, Mao'nun, onun etrafındaki liderlerin ne yazıp, söylediklerine değil, neler yaptıklarına dikkat etmemiz isteniyordu,"¹⁶ şeklinde yazmıştı. .

Modern Çin dergisinin baş editörünün daveti üzerine Stanford Üniversitesi İktisat Profesörü John G. Gurley, tartışmanın bir özetini sunmak için "Sempozyum Makaleleri: Tartışmalar ve Yorumlar" makalesini dergide (3. ve 4. sayı) yayınladı.

Bu makale ilk önce Marks ve Engels'in teorisini analiz ediyordu. Gurley'in işaret ettiği gibi sempozyumdaki tüm makaleler Mao ile Marks ve Engels arasındaki ilişki sorununu analiz ediyordu ve hiçbirisi Marks ile Engels'in neyi savunduğunu tam olarak açıklamadıklarından dolayı, işe onların tarih ve devrim teorileriyle başlamak gerekli gözüküyordu. Marks ve Engels, tarihsel gelişmeyi üç geniş kategori ile analiz etmişlerdi: üretici güçler, üretim ilişkileri ve üst yapı. Üretici güçlerdeki biriken değişimler eninde sonunda üretim ilişkilerinde nitel bir değişime sebep olacak. Ekonomik altyapıdaki bu tür değişiklikler eninde sonunda er ya da geç üstyapıda değişikliklere yol açacaktır. Üretici güçler geliştikçe, üretim ilişkileriyle aralarındaki çatışma gitgide daha çok büyüyor. Çatışmanın çözülmesi için genellikle bir devrim gerekir ve devrim tabii ki insanlar tarafından -yeni üretici güçleri temsil eden yükselen bir sınıftan- yapılır. Marks ve Engels'in üç tarihsel kategorisinin önerdiği nedensel ilişkiler ne olursa olsun, değişimin aktörü insanlardır. Marks ve Engels, insanın her ne kadar verili-kendilerinin seçmediği- bir takım şartlar altında olsa da, kendi tarihini kendi belirlediğine inandıklarından dolayı tarihsel değişimin iradeci ve determinist yorumları arasındaki bugünkü tartışmayı görselerdi kafaları karışır. Üretici güçlerin değişiminin tarihsel değişimin temeli olduğunu düşündüler, ancak bu kuvvetler insanlardan oluşmaktaydı ve değişime yönelik faaliyetlerinin belirlenmiş nedenleri vardır.

Bundan sonra Gurley, "Asıl Marksizm"'den "Maoizm"'e doğru ilerleyen gelişim sürecini tamamen yeniden gözden geçirdi. Ona göre Marks ve Engels sosyalist Avrupa konusunda yanılmışlardı. Onlar, proletarya devrimlerinin büyük ihtimalle ilk olarak yeterince gelişmiş üretici güçlerin üretim ilişkileriyle ciddi bir çelişki içinde olduğu ve dolayısıyla sınıf mücadelesinin ilerlemiş olduğu gelişmiş kapitalist ülkelerde, ve aşağı yukarı aynı zamanda, ortaya çıkacağına inanıyordu. Ancak burjuvazinin büyüyen gücünü ve proletaryanın zayıflayan devrimci iradesini küçümsediler. Gerçeklere baktığımızda devrime az-geliş-

miş Rusya’da başarıyla rehberlik yapan Marksizm, küresel kapitalizmin dışında olan bir ülkede-Leninizm şeklinde yeni bir devrimci biçim almıştır. Daha sonraki Stalinizm, Sovyetler Birliği’nin emperyalizmin denizinden dışlandığı ve tecrit olmuş olduğu dönemin Leninizm’idir. Stalin, ülkesinin üretici güçlerini hızlı bir şekilde geliştirmeyi başarmıştır. Maoizm, Çin devriminde şekillenmiştir. Marksist öncellerinin teorisi ve pratiğini geliştiren Mao, dünyanın yoksullarına örnek olan bir sosyalist toplumun mimarı olmuştur. Ancak bu başarıya giden yol, dünya Marksist hareketinden kopma yoludur; başarısızlık, başarının içinde gizlidir.

Gurley’in makalesinin üçüncü bölümü sempozyum makalelerini yorumlamıştı. Gurley, Pfeffer’ın “Mao Zedung’un düşüncesini anlamak, onun Marks’ın Çin’deki komünist hedeflerine ulaşmak için Marksist-Leninist geleneğin içerisinde geliştirilmiş bir devrimci gelişim stratejisi olduğunu görmeyi gerektirir” argümanına genel olarak katılıyordu. Ayrıca Pfeffer gibi, Çin Araştırmaları alanında Maoizm’i Marksizm’in zengin zemininden ayıran güçlü bir eğilim olduğunu inanıyordu.

Gurley, Schwartz’a Mao Zedung düşüncesi ile Marks’ın kendi düşüncesi ile aynı olmadığı konusunda katılıyordu, fakat aynı zamanda Schwartz’ın, Maoizm’in Marksizm’den saptığı ya da ayrıldığı konusundaki fikrine karşı çıkıyordu.

Gurley, Schram’ın A eşittir A, B eşittir B gibi metafiziksel kalıplardan kurtulup, Marks ile hem bağlantılı hem de Marks’tan farklı olan Mao’nun bir Marksist olup olmadığına kesin bir cevap vermek için diyalektik, materyalist bir düşünce yolunu benimsemesi gerektiğini savundu. Gurley’e göre, eğer bir kişi Marksizm’in Marksist (yani diyalektik materyalist) görüşünü benimsediği takdirde Mao, Marks’tan belirgin bir farklı olabilir ve hâlâ aynı zamanda sağlam bir şekilde Marksizm içinde olabilir.

Meisner’in merkezi düşüncesi, Gurley’e göre, Mao’nun Marks’a karşı “günah” işlemediği, fakat ondan kesinlikle uzaklaştığıdır.

Gurley, genel olarak Friedman ve Starr’ın Mao’nun “büyük bir devrimci yenilikçi ve yaratıcı” ve “yaratıcı ve cesur bir Marksist” olduğuna dair görüşlerine katılmıştır.

Gurley, Walder’ın Marks’ın bir ekonomik determinist olmadığı ve Mao’nun bir iradeci olmadığı fikrine karşı çıkmıştır. Tersine, Gurley, Wakeman ve Schram’ın, Marks’ın Walder’ın düşündüğünden daha determinist olduğuna dair yargılarına genel anlamda onaylamıştır. Mao bir materyalist idi, fakat, dünyası biraz düzensizdi. Mao düzenli olarak tarihsel kanunlar çerçevesinde düşünmemiştir ve yalnızca bu noktada kendinden önceki büyük Marksistlerden önemli derecede ayrılıyordu.

Ayrıca Gurley, Selden ve Andors’un fikirlerini de yorumladı. Ona göre Selden’in “Mao’nun, Marksist gelenek içerisinde en sonunda komünizme ulaşmanın ön koşullarını yarattığı” vargısı daha geniş bir tartışma ve araştırma

gerektiriyordu. Gurley, Andors'un Marksizm'e ağırlıklı olarak idealist bakışının kendisine Fabian Örgütünün kuruluş programını -"temel hedefimiz, mümkün olan en yüksek ahlâki normlara uygun bir toplum kurmak olan bir örgüttür "-anımsattığına işaret etmiştir.

Son olarak Gurley, Mao ile Marks arasındaki makalesinde vurgulanan benzerlikleri ve farklılıkları bir kez daha özetledi. Benzerlik olarak Mao, Marks'ın tarihsel materyalizminin kategorileri çerçevesinde düşünüyordu ve Marks'ın devrimci görüşüne sahipti; Marks'a bağlı kalarak kolektivizmi, toplumsal farkların azaltılmasını, planlamayı ve üretici güçlerin gelişmesini vurgulayan sosyalist programları savundu; temel hedefi Marks gibi sosyalizmdi. Farklılık olarak Mao, tamamen- olgun bir burjuvaziye karşı "Marksist bir biçimde" bir proletarya devrimi yapmamıştır. Bunun yerine devrimi, askeri üs bölgelerde savaşla ve köylülerin desteği ile, toprak sahiplerine ve çeşitli renkten burjuvaziye karşı yürütmüştür. Sınıf mücadelesini ve sosyalist toplumun inşasındaki toplumsal dönüşümü şiddetle vurgulamış ve sosyalizmden komünizme geçiş hakkında yeni yaklaşımlara sahipti. Son olarak Mao'nun dünyası Marks'ınki kadar "dar" değildi; içinde sürprizlere ve sorunlar da vardı.¹⁷

1970'lerdeki tartışma, 1960'lardakine nazaran daha fazla araştırmacıyı çekmiş ve daha fazla konuyu kapsamıştı. Ancak tartışmadaki odak noktası ve esas soru hâlâ Mao Zedung düşüncesi ile Marksizm-Leninizm arasındaki ilişkiydi. Li Junru gibi Çinli araştırmacılar bu tartışmanın özetini şöyle yapmıştı:

Liberal okul araştırmacıları Marks ile Mao arasındaki süreksizliğe çok fazla odaklanırken "Yeni Sol" araştırmacıları aradaki uyumu çok fazla vurguladılar. Ancak bu, liberal okul araştırmacıların Marks ile Mao arasındaki sürekliliğin varlığını reddettikleri ya da "Yeni Sol" araştırmacıların Marks ile Mao arasındaki süreksizliği tamamen yok saydıkları anlamına gelmez. Temel bakış açılarına göre Mao Zedung düşüncesi Marksizm'in devamıdır. Aslında liberal okul araştırmacıları bu devamlılığı belli derecede kavramışlardır, fakat Mao'nun sıradan bir Marksist değil, "yaratıcı ve cesur bir Marksist" (John Bryan Starr) olduğunu vurgulayarak daha çok süreksizliğe odaklandılar. İçeriksel olarak Mao Zedung düşüncesi ve Marksizm doğal olarak birbirinden farklıdır; çünkü Mao Zedung düşüncesi Çin'deki sorunların üstesinden gelirken, Marksizm Avrupa'da şekillendi. Aynı anlamda, "Yeni Sol" araştırmacıları da Marks ile Mao arasındaki süreksizliği esasen kabul ettiler; fakat aynı zamanda devamlılığını vurguladılar çünkü Mao'nun düşüncesinin "Marks'ın Çin'deki komünizmin hedeflerine ulaşmak için Marksist-Leninist geleneğin içerisinde geliştirilmiş bir devrimci gelişim stratejisi" idi (Richard M. Pfeffer).

Bazı liberal araştırmacılar, Marks ile Mao arasındaki süreksizliği çok fazla vurguladılar ve nihayet Maoizmin Marksizm'den bir sapma olduğu sonucuna verdiler. Mao Zedung'un Marksizm'i yaratıcı bir şekilde geliştirmiş olmasına

17 Xiao Yanzhong ve Diğerleri, "Efsenenin' Efsanesi" Yasancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV. Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, s. 455-473.

rağmen onun gerçek bir Marksist olmadığına ve düşüncelerinin Marksizm'in dışına çıktığına ve bir sapma olduğuna inandılar.

Aksine ise, "Yeni Sol" görüşlü araştırmacılar, Mao'nun Marksizm'i sadece Marks'çı geleneği yeniden ifade ederek değil, Marksizm ile geleneksel Çin kültürünü birleştirerek sürdürdüğü şeklinde gitgide genel olarak kabul gören bir fikir geliştirdiler. Bu anlamda, liberal araştırmacılar ile "Yeni Sol" araştırmacıları arasındaki tartışma, Maoizm'in Marksizm'den bir sapma mı yoksa Marksizm ile geleneksel Çin kültürünün bir birleşimi mi olduğuna dair bir tartışmaydı.¹⁸

Yukarıdaki "ulusal özgünlüğü" vurgulayan, Maoizm'in Marksizm ile geleneksel Çin kültürünün ve felsefesinin bir birleşimi olduğu fikrinin bugün evrensel olarak kabul gören, Mao Zedung düşüncesinin Marksizm-Leninizm'in temel öğretilerinin Çin devriminin somut gerçekliği ile birleştirilmesinin sonucu olduğu vargısından tabi ki farklı olduğunu belirtmek gerekir. Birleştirme fikri yenidir, fakat henüz çok yanlı değildir. Mao, Çin kültüründen fikirler almış olmasına rağmen, geleneksel Çin kültürünü aşip yerine Çin devriminin tecrübelerini koydu demek daha iyi ve uygun olacaktır.

1960 ve 70'lerde Japonya'daki Araştırmalar

1960 ve 70'lerdeki araştırmalarda Japonya, Amerika'nın ardından ikinciydi. Mao'nun düşüncesini 1950'lerde araştırmaya başlayan Matsumura Kazuto'nun dışında Minoru Takeuchi, Atsuyoshi Nijima, Hidemi Nagano, Tsutomu Nakanishi ve Koichi Yamura gibi araştırmacılar da bu dönemde çok etkiliydi.

Kyoto Üniversitesi İnsani Bilimler Enstitüsü Doğu Araştırmaları Bölümü profesörü ve üniversitenin Asya Belgeleri Merkezi Başkanı Minoru Takeuchi, Mao Zedung'un Notları'nı, Mao Zedung Düşüncesi: Bilinçli Dinamik Rol Üzerine'yi ve Mao'nun "Çelişki Üzerine"sinin Kökleri Üzerine adlı makaleyi yayınladı.

Mao'nun iki felsefi eseri Çelişki Üzerine ve Pratik Üzerine, 1920 ler 30 başlarındaki "Lenin dönemi" Sovyet felsefecilerden alınmıştı. Mao eserlerinde bu dönemdeki Sovyet felsefecilerin hazırladığı sözlük ve ders kitaplarından yararlanmış ve bunları Çin'in koşullarına uyarlamıştı. Mao Zedung'un düşüncesinde bilinçli dinamik rol kavramı önemli bir kavramdı.

Atsuyoshi Nijima, Rikkyo Üniversitesinde idi, ve Mao Zedung'un Felsefesi, Mao Zedung'un Düşüncesi, Mao Zedung Üzerine Çalışmalarım, Mao Zedung'un Diyalektik Teorisi Üzerine Bazı Konular ve Mao Zedung'un Düşüncesinin Oluşumu ve Gelişimi adlı çalışmalarını yayınladı.

Atsuyoshi Nijima,, Mao Zedung Düşüncesi'ni sistematik bir şekilde araştırdı. Ona göre Mao Zedung'un felsefesi bir savaş felsefesi idi çünkü düşüncesi savaş alanında oluşmuş ve gelişmişti ve Çin'in devrimci savaşına rehberlik etmişti. Üç devrimci tip- teknisyen, sanatkâr ve düşünür- arasından Mao, gerçeği arayan bir tutumla keşfetmek, düşünmek ve zamanın ihtiyaçlarına uyan en üstün düşünceyi yaratmak için hiç durmadan sıkı çalışan bir teknisyendir. Oysa sanatkâr, tecrübeye körü körüne inanır, yeniliği reddeder ve oturmuş kodlara ve kurallar çizgisine sıkı bağlıdır. Düşünür ise yalnızca anlamaya ve kendi teorisini yorumlamaya çalışır.

Atsuyoshi Nijima, Mao Zedung Düşünce'sinin ana içeriğini altı bakımdan özetledi: şekillenme ve gelişme döneminin teorileri, kırsal alanda devrimci üsler kurma ve Parti teorileri, Düzeltme Hareketi'nin teorisi, "Pratik Üzerine"- geleneksel pratik felsefenin bir özeti, "Çelişki Üzerine"- çelişkiler üzerine özgün bir teori, "Halka Hizmet Etmek", "Dağları Yerinden Oynatan Aptal Yaşlı Adam" dönemi ve son dönem "Norman Bethune'nin Anısına"- Mao Zedung ve gelenek.

Atsuyoshi Nijima, Mao'nun felsefesinin iki belirgin özgünlüğü olduğunu öne sürdü: Mao'nun felsefesi, teorik olarak tek bir nesneden değil, halkın toplumsal tecrübesinden yola çıkıyordu ve şeyleri ve nesneyi gözlemlerken hem kısa, hem uzun süreli ideolojik metotları benimsiyordu. İkincisi, Mao'nun felsefesinin hem Marksist-Leninist felsefeden hem de geleneksel Çin felsefesinden Yin ve Yang dualizminden, teori ve pratiğin birliğinden, akademik araştırmaların gerçeğe hizmet etmesini sağlama doktrini gibi fikirleri ve de Batı teknolojisinin Çin'e hizmet etmesini sağlama fikrini aldığına işaret etti.

Atsuyoshi Nijima, Mao Zedung'un özellikle iki felsefi denemesini araştırmaya odaklandı. Mao'nun "pratik" tanımını, maddi üretimi, sınıf mücadelesini ve bilimsel pratiği içermesi fikrini onaylayan Nijima, bunu Mao Zedung'un "özgün yaratıcılığı" olarak niteliyordu. Ardından Nijima, maddi üretim ve sınıf mücadelesi ile bilimsel pratiği (üçünü) birbiriyle karşılaştırdı; her birinin pratik faaliyet olduğunu, dolayısıyla teoriye karşıt konumda olduklarını, fakat aynı zamanda farklı formüllere tabi olduğunu düşündüğü açıkladı. Maddi üretim ve sınıf mücadelesinin formülü pratik-teori-pratiktir. Bilimsel pratiğin formülü ise teori-pratik-teoridir. İki formülün başlangıç ve bitiş noktaları ve ara bağlantıları farklı olmalarına rağmen, temel olarak aynıdır; çünkü bilimsel deneyin başlangıcı olan teori pratikten çıkar. Ayrıca Nijima buradaki pratiğin, bireylerin eylemlerini değil, toplumsal pratiği ifade ettiğini ve bunun pragmatist epistemoloji ile Marksist bilgi teorisi arasındaki fark olduğunu vurguladı.

Mao'nun bilgi teorisi ile pragmatist epistemoloji arasındaki farkı açıklamak için tekrar iki formül kullandı: Mao'nunki, pratik-bilgi-pratik olarak formüle edilirken, ikincisi algısal bilgi-akılsal bilgi-pratik olarak formüle edilir. Nijima, Mao Zedung'un Felsefesi adlı kitabında özellikle Mao Zedung'un "Çelişki Üzerine" sini analiz etti. Kendisine göre Mao'nun materyalist diyalektiğin Marks'tan Lenin'e ve Stalin'e doğru gelişimini temsil eden "farklılığın kendisi 307

de bir çelişkidir” ifadesine yakın ilgi gösterdi. Aynı zamanda, Mao’nun diğer Marksistlerden çok farklı olduğunu, çünkü onun her farklılığı çelişki olarak ele aldığını ve “Çelişki Üzerine”nin, mutlak çelişkiyi ve mücadeleyi savunduğunu açıkladı .. Hatta “kültür devrimi”nde silahlı mücadelenin çıkmasının, Mao’nun “Çelişki Üzerine”sinin Çin’in yedi yüz milyonluk nüfusuna sorunları böyle ele almasını öğretmesi olduğunu açıkladı. ¹⁹

Atsuyoshi Niiijima, üç devrimci tiplmesi, Mao Zedung Düşüncesi’nin genel içeriği ve Mao’nun felsefesinin analizi gibi orijinal ve yaratıcı fikirler üretmişti. Ancak, “Çelişki Üzerine”nin çelişkinin mutlaklığını savunması fikri ve Mao’nun “Çelişki Üzerine”sini “kültür devrimi”ndeki silahlı mücadele ile birleştirmesi pek doğru değildi .

Japon Rikkyo Üniversite’si profesörü Koichi Yamura, Kültür ve Devrim: Mao Zedung Çağında Çin, Çin Devrimi’nde Gelişme ve İlerleme, Mao Zedung Düşüncesi’nin Bileşenleri ve Özgünlükleri ve Mao Zedung adlı kitaplar yayınladı. 1978’de yayınlanan Mao Zedung adlı kitap onun en önemli eseri idi, Mao Zedung Düşüncesi’ne büyük değer biçiyordu. Koichi Yamura, Mao Zedung’un Marksizm-Leninizm’e daima sadık kaldığını ve Çin devriminde kendisini onunla donattığını vurguladı. Marksizm-Leninizm’in somut gerçekliklere göre uygulanmasını vurgulayan Mao Zedung Düşüncesi, Marksizm’in yaşayan ruhunu - somut koşulların somut analizini - bünyesinde toplamıştı. Mecazen söylersek Mao Zedung Düşüncesi, geleneksel Çin düşüncesinin manyetik alanında ya da toprağında yetişmiş ve Marksizm-Leninizm ekseninde gelişmiştir. Koichi Yamura, Mao Zedung Düşüncesi’nin karakteristiğinin üç bakımdan kendisini ifade ettiğine inanır: (1) En temel özgünlük olarak Özgürlükçü karakteri ve “İsyan etmek haklıdır” çizgisi. (2) Öznel ve nesnel dünyada pratik; teorik araştırmaya pratikten başlamak ve pratikte bilinçli dinamik rolün önemini vurgulamak. (3) Halkı dönüştürmek için eğitim – Halka, sınıfları ve sınıf mücadelesini öğretmek halkın ideolojisini değiştirmek.

Parçadakileri bütün olarak genelleştirme eğilimine rağmen Koichi Yamura, Mao Zedung Düşüncesi’nin karakteristiğinin ve Marksizm ile geleneksel Çin düşüncesi arasındaki etkileşimin canlı, öz ve aydınlatıcı bir analizini yapmıştır.

Tokyo Metropolitan Üniversitesi profesörü Hidemi Nagano, erken yıllardaki ve Büyük Devrim dönemindeki Mao Zedung Düşüncesi’ne ve onun Parti İnşası teorisine odaklanmıştır. Bu konudaki kitapları, Kuzey Seferi Savaşı esnasında Mao Zedung: Mao’nun Çizgisinin Oluşumu Üzerine, Mao Zedung ve Komünist Enternasyonal’in Çizgisi ve 1920’lerdeki Mao Zedung Düşüncesi’dir. Hidemi Nagano, Mao Zedung’un 1920’lerde bir popülist olduğu görüşündedir. Bu fikri destekleyen dört olguya sahiptir:

Birincisi Mao, 1919’da Xiangjiang Review’da “Halk Kitlelerinin Büyük Bir-

liği" adlı denemesini yayınlamıştır ve "Hunan halkının kendi kaderini belirlemesi" ve 1920'lerin başındaki Hunan Bağımsızlık Hareketi'nde "Hunan Cumhuriyeti" fikrini savundu. İkincisi Mao köylülere daima büyük önem vermiş ve onların hareketlerine destek vermiştir. Üçüncüsü Mao, kırsal sınıfların ve tabakaların devrime karşı tutumlarını kurak mevsimlerde ne kadar pirinçleri olduğundan hareket değerlendirmiştir. Ona göre pirinçleri ne kadar azsa, devrimi o kadar çok istiyorlar. Bu Marksist bir sınıf analizi metodu değildir, Mikhail Bakunin'in popülist bir fikriydi. Hidemi Nagano, Mao'nun yukarıdaki fikri ile Mikhail Bakunin'in lümpen-proletaryanın sosyalist devrimi zafere götürebileceği ve ona ulaşma yeteneğine sahip olduğu, köylülerin bilinçsiz sosyalistler olduğu ve devrimin ilk hedefinin insanların hayatını korumak olduğuna dair düşüncelerine, birbirine benzer olduğuna işaret etti.

Dördüncüsü Mao, üretici güçleri özgürleştirmek ve geliştirmekten çok, insan-insan ilişkilerine ve sömürü sistemin tasfiye edilmesine ve ideolojik mücadeleyi kökünden yok etmeye önem verdi. Nagano'nun görüşüne göre Mao, üretici güçleri özgürleştirmeyi sosyalizmin bir ön koşulu olarak almıyordu; fakat sosyalizmi, sömürünün kökünden yok edildiği ve insanları sömürerek iktidarlarını kötüye kullananların dışındaki insanların toplumun ve tarihin ilerlemesini sağlayan dinamik rolü oynadığı bir sistem olarak tanımlıyordu. Hidemi Nagano, Mao Zedung'un 1920'lerde, özellikle de 1920 yazından 1927'deki Sonbahar Hasadı Ayaklanması'na kadar, bir popülist olduğu sonucuna vardı. Aynı zamanda Mao'nun bu popülist düşünceyi geçici olarak değil, hayatı boyunca taşıdığını vurguladı.

Hidemi Nagano, 1920'lerdeki Mao Zedung Düşüncesi'ni özgün bir açıdan analiz etmişti ve orijinal sonuçlar elde etti. Ancak araştırmasında birçok kaynağı da görmezlikten gelmişti ve Mao Zedung Düşüncesi'nin kapsamlı bir analizini yapamıyordu. Dolayısıyla Mao'nun 1920'lerde bir popülist olduğuna dair vardığı sonuç kuşkuludur.

Tsutomu Nakanishi, Mao'nun erken düşüncesine odaklanan Hidemi Nagano'dan farklı olarak dikkatini Mao Zedung'un geç dönem düşüncesine verdi. 1969'da yayınlanan Çin Devrimi ve Mao Zedung Düşüncesi onun önemli çalışmasıdır. Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimini iki döneme ayırır: yeni-demokratik devrim ve sosyalist devrim. Yeni-demokratik devrimi döneminde Mao, teorisini (1924-27) İlk Büyük Çin Devrimi ve Çin'deki Sovyeti kurma döneminde hazırlamıştır; Mao'nun düşünceleri 1936'daki Xi'an hadisesinden sonra çok hızla gelişmeye başlamış ve 1945 de ÇKP'nin 7. Kongre'sinde resmen Mao Zedung Düşüncesi ilan edilmiştir.

Sosyalist devrim dönemi de 1957-58 öncesi ve sonrası olarak iki döneme ayrılabilir. Tsutomu Nakanishi'ye göre, Mao Zedung'un yeni-demokratik devrim döneminde formüle ettiği ve ÇKP ve 7. Kongre'si tarafından onaylanan ve aynı zamanda sosyalist devrim döneminde 1957-58 öncesinde formüle ettiği ve ÇKP ve 8. Kongre'si tarafından onaylanan düşüncelerinin doğruluğu tarih tarafından kanıtlanmıştır. Ancak 1957-58 sonrası savunduğu, ana çizgi, İleriye 309

Doğru Büyük Atılım, halk komünleri ve “kültür devrimi” fikirleri baştaki doğru yönden sapmıştır. Tsutomu Nakanishi, temelde Çin’deki yeni sosyalist üretim biçimi ile Mao’nun eski düşünce tarzı arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan Mao’nun 1957-58 sonrası fikirlerini “Bugünün Mao Zedung Düşüncesi” diye nitelendirdi. Tsutomu Nakanishi, “Bugünün Mao Zedung Düşüncesi”ni tasvip etmiyordu ve dolayısıyla Mao Zedung’un büyük bir ulusal kurtarıcı fakat gerçek bir sosyalist olmadığı sonucunu vardı. Tsutomu Nakanishi’nin Mao Zedung’un geç düşüncesi ile erken düşüncesini birbirinden ayırması olumluydu fakat aynı zamanda Mao Zedung’un bir sosyalist olmadığını ileri sürmek fazlasıyla tek taraflıydı.

Japon araştırmacıları da, Amerikalı ve İngiliz meslektaşları gibi 1960 ve 70’lerdeki araştırmalarında iki ayrı tartışmaya girdiler. İlk tartışma Kyuichi Tokuda’nın başını çektiği sol kanat araştırmacılar ile Hiroshi Jono’nun başını çektiği liberal araştırmacılar arasında oldu. Bu tartışmanın konusu Mao’nun ulusal kurtuluş teorisini nasıl değerlendirmek gerektiği idi. İkinci tartışma ise Kazuto Matsumura’nın başını çektiği sol kanat araştırmacılar ile Sotaro Ozaki’nin başını çektiği sağ-kanat araştırmacılar arasında Mao Zedung’un “Çelişki Üzerine” ve “Pratik Üzerine” eserleri üzerine oldu. Günümüzden bakıldığında sağ-kanat araştırmacıların anti-komünist fikirleri çürütülmelidir ve sol kanat araştırmacıların liberal araştırmacılara yönelttikleri eleştiriler de kuşkuludur çünkü “kültür devrimi”ndeki aşırı sol eğilimler tarafından ciddi şekilde etkilenmişlerdir ve dolayısıyla Mao Zedung’u tanrılaştırmış, Lin Biao’yu methetmiş ve Dörtlü Çete’yi desteklemişlerdir.

Japon araştırmacıların Mao Zedung ile ilgili dokümanları ve kaynakları derlemeye ve düzenlemeye daimi önem vermeleri dikkate alınmalıdır. Özellikle Minoru Takeuchi ve Diğerleri’nin derlediği Mao Zedung’un Tüm Eserleri tüm dünya araştırmacıları tarafından büyük saygınlık görmüştür. On ciltlik bu derleme Çin harflerinde basılmıştır ve Mao Zedung’un orijinal eserlerine ve fikirlerine sadıktır. 1972’de basılan ilk on cilt, Mao Zedung’un 1917 ile 1949 arasında yazılmış 429 eserini derlemiştir. 1983’de basılan diğer dokuz cilt ile birlikte 19 ciltlik büyük bir eser ortaya çıkmıştır. Ayrıca derlemede Mao Zedung’un eserlerinin farklı baskıları itina ile karşılaştırılmıştır. Orijinal baskıları veya en kötü ihtimalde en erken baskıların derlenmesine ve baskılar arasındaki büyük-küçük tüm farklılıkları dipnotlarla açıklamaya özen gösterilmiştir. Ancak bu derleme Çin’de yayınlanan Mao Zedung’un Seçme Eserleri ve Mao Zedung’un Seçme Yazıları’nda bulunan bazı denemeleri kapsamaz. Bunu amaçlı bir şekilde yaptıkları, “bu derleme sadece Mao Zedung’un Seçme Eserleri ve Mao Zedung’un Seçme Yazıları’nda bulunan eserleri kapsamayacaktır” ifadesinden bellidir. Açık söylemek gerekirse derleyenler, Mao Zedung’un eserlerinin Çin’de yayınlanan derlemesinin sahiciliğine inanmamışlardır. Dolayısıyla var olduğu hakkında kanıt bulamadıkları eserleri derlemediler fakat aynı zamanda Mao’ya ait olduğuna inandıkları, hatta üzerinde Mao’nun imzası dahi olmayan eserleri derlemeye kattılar. Bu açıkça görüldüğü gibi çok öznelci ve

Ayrıca Japon araştırmacılar, Mao Zedung'un eserlerini toplamaya Halk Cumhuriyeti kurulduktan sonra da devam ettiler. Çin'de "Kültür devrimi" boyunca ünlü olan Yaşasın Mao Zedung Düşüncesi kitabı Japonca da yayınlanmıştı.

Diğer Ülkeler: Almanya, Fransa, Hindistan, Sovyetler

Almanya, Fransa ve Hindistan gibi ülkelerdeki araştırmacılar da Mao Zedung'u ve Düşüncesini araştırdılar ve 1960 ve 70'lerde bazı araştırmaların sonuçlarını yayınladılar.

Almanya'daki Mao Zedung ve Düşüncesi üzerine araştırmalar başlıca iki kurum tarafından yürütülüyordu: (1) ÇKP ve Yeni Çin üzerine aktüel kaynakları derleyen ve araştıran ve Mao Zedung üzerine araştırma yapan devlet-fonlu araştırma enstitüleri; (2) üniversitelerdeki Çince, Asya dilleri, Çin ve Doğu Asya enstitüleri. Birçok profesör ve araştırmacı pekçok sonuca varmıştır, örneğin Münih Üniversitesi profesörü Peter J. Opitz, Maoizm (Stuttgart, W. Kohlhammer, 1972) ve Ejder'in Oğulları (List Yayınları, München, 1974) ve Saarland Üniversitesi'nden Jürgen Domes, Yirmi Yıllık Tiranlık: Komünist Çin 1949-69 (1971) ve "Kültür Devrimi" Sonrası Çin: İki Parti Kongresi Arasındaki Politikalar (1975).

Alman araştırmacılar da Mao Zedung üzerine dokümanları ve kaynakları düzenlemeye ve yayınlamaya büyük önem vermişlerdir, örneğin H. Martin, 1979'da yedi ciltten oluşan ve Mao'nun denemelerini, konuşmalarını, sohbetlerini ve telegraflarını içeren Çince- Almanca Mao Zedung Eserlerinden Seçmeler'i derlemeye başlamıştır.

Fransız araştırmacılar, Mao Zedung'un Seçme Eserleri'ni çevirmeye ve yayınlamaya 1950'lerde başladılar. Fransız Komünist Partisi teorisyeni Jean Chesneaux, Mao Zedung'un Seçme Eserleri'nin Fransız baskısının birinci cildinin yayınlanmasını tebrik etmek için Kasım ve Aralık 1955'de La Pensée (Düşünce) dergisinde "Mao Zedung ve Marksizm'in Çin'deki Yaratıcı Gelişimi"ni yayınladı. Makalesinde Mao Zedung'a büyük değer veriyordu. 1973'de Profesör Michelle Loi, Mao Zedung'un "Pratik Üzerine"sinin Fransız baskısının önsözünü yazdı. Bu felsefi denemeyi kapsamlı bir şekilde analiz eden ve değerlendiren Loi, Mao'nun teori ve pratiğinin felsefedeki gizemciliği ortadan kaldırdığını ve dünyayı değiştirme biliminin teorisi olduğunu söylüyordu..

Hindistan, Mao Zedung'u derin ve kapsamlı bir şekilde araştıran Çin'e komşu ülkeler arasındaydı. 1950'lerde Mao Zedung'un İmajı, Çin'i Fetheden Mao Zedung ve diğer bazı kitaplar yayınlandı. 1960 ve 70'lerde Hint araştırmacılar, Manoranjan Mohanty'nin Mao Zedung'un Politik Felsefesi (1978), Lev Petrovich Deliusin'in Maoizm'in Sosyo-politik Özünü (1975), Ram Swarup'un Maoizm'in Temelleri (1966) ve Vladimit Glebov'un Maoizm: Sloganlar ve Pratik (1979) gibi pek çok sayıda çalışma ortaya koydular.

Sovyetler Birliği'ndeki çalışmalar da söz edilmeye layıktır. ÇKP ve SBKP arasındaki sürtüşmeler 1960'larda başladı, Çin-Sovyet ilişkileri bozuldu ve neticede koptu. Bu süreçte Sovyet araştırmacıları Mao Zedung Düşüncesi ile ilgili değerlendirmelerini tamamen değiştirdiler. Mao Zedung Düşüncesi ile ilgili denemeleri nesnellikten çok uzaktı ve politik önyargılar ve anti-Çin fikirlerle doluydu. Örneğin, Maoizmin Özü kitabında Sovyetler Birliği Bilim Akademisi Uzak Doğu Enstitüsü Başkanı Sladkovsky Mikhail İosifovich ve diğer araştırmacılar, Mao Zedung'un "Çelişki Üzerine" ve "Pratik Üzerine" ye 1950'lerde biçtikleri büyük değeri inkâr etmekle kalmayıp, Mao Zedung'un "Pratik Üzerine" 'yi yazmasının sebebinin, sadece Çin devrimine direkt ve sürekli bir şekilde katılanların onu tartışma ve Komünist Enternasyonal'in talimatlarını reddetme hakkı olduğunu garanti altına almak olduğunu ve "Çelişki Üzerine"nin ÇKP ile Marksizm'i birbirinden koparmayı hedeflediğini öne sürüyordu. Bu dönemde, Mao'nun Sahte Sosyalizm'i (1968), Maoizm: Marksizm-Leninizm'in İdeolojik ve Politik Düşmanı (1974) ve Maoizm'in Gerici Yapısı (1975) gibi Mao Zedung Düşünce'sine saldıran ve onu çarpıtan pek çok kitap yayınlanmıştı.

1.4. Araştırmalarda Düşüş ve Suskunluk Dönemi

Bu dönem 1980'lerden 90'lara kadar sürdü. Mao Zedung Düşüncesi'nin Çin dışındaki araştırmaları 1980'lerde büyük bir düşüşe uğradı. 1990'lada sadece birkaç yabancı araştırmacı Mao Zedung Düşünce'sini araştırdı ve etkileyici çalışmalar sınırlı sayıda kaldı.

Ç.K.P'nin 11. Merkez Komitesi'nin Aralık 1978'deki 3. Oturumu, Çin'in reformunu ve açılımını ve Çin'e özgün sosyalizmin inşasını başlatarak Çin tarihinde yeni bir sayfa açtı. Partimizin Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan Bugüne Kadarki Tarihi'ndeki Belirli Sorunlar Üzerine Karar, ÇKP'nin 1981'deki 11. Merkez Komitesi'nin 6. Oturumu'nda Büyük Proleter Kültür Devrimi'ni ve onun teorilerini güçlü bir şekilde eleştirdi ve Mao Zedung'un geç döneminde yaptığı hatalara işaret etti. ÇKP'nin teori ve pratiğindeki bu büyük dönüm noktası ve liderlerin ve Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne kadarki tarihinin yeniden değerlendirilmesi, Mao Zedung Düşünce'sini incelemekte olan araştırmacılar arasında bir karmaşa yarattı. Aralarında bazıları bu değişimi anlayamamıştı. Bu değişime yoğunlaşan diğer araştırmacılar, önceki araştırmalarının yüzeysel ve tek-tarafli olduğunu fark ettiler. Yeni duruşlarını, bakış açılarını ve Mao Zedung Düşünce'sini araştırma metotlarını, onu daha iyi kavrama umuduyla bu temelde düzelttiler.

Daha da önemlisi, Çin'i ve özellikle modern Çin'i araştıran yabancı bilim adamları ayrıca hükümetlerinin Çin'le ilişkilerinde ve çok-uluslu şirketlerin Çin'deki iş stratejileri hakkında danışmanlık yapıyorlar. Bu yüzden Çin'i iyi tanımaları, Çin'deki değişimleri sıkı bir şekilde takip etmeleri ve yeni trendleri ve hususları araştırmaları gerekiyordu. 1960 ve 70'lerde Mao Zedung tüm dün-

yanın odak noktasıydı çünkü o, Ç.K.P'nin ve Çin halkının lideri olarak dünyayı şok eden ve Çin'in politik ve sosyal durumunu büyük ölçüde değiştiren "kültür devrimi"ni başlatmıştı. Ancak 1980'lerde Deng Xiaoping'in merkezde olduğu ÇKP'nin ikinci nesil kollektif önderliği kuruldu ve güçlendirildi, Çin'in reformu, açılımı ve modernleşmesi hızla ilerledikçe ve Çin'e özgün sosyalizmin inşası teorisi formüle edilince, Batılı araştırmacıların dikkatlerini Deng Xiaoping'e ve Çin'in reformuna ve açılıma kaydırdılar.

Amerikalı "Kültür devrimi" uzmanı Roderick MacFarquhar, bu değişimi 1998 sonbaharındaki Çin gezisi sırasında Renmin Üniversitesi ÇKP tarihi profesörleri ile tartıştı. Avustralyalı araştırmacı Nick Knight, durumu şöyle ifade etti: "Mao'nun ölümünün onuncu yılında zamanında hem Çin hem de Batı ülkelerinde ünlü olan hayatı ve eseri üzerine araştırmalar, artık eskisi kadar kaçınılmaz ve önemli değildir. Kendisi artık Batı'daki genç insanların hayran olduğu bir lider değildir ve Çin'deki konumu son yıllarındaki politikaları yüzünden büyük düşüşe uğramıştır. Bu yüzden Mao araştırmaları gelecekte sadece az sayıda araştırmacıyı ilgilendirecektir ve araştırmaları gitgide akademikleşecektir; çünkü araştırmanın nesnesi politik olarak önemsizleşmiştir." Stuart Schram da benzer düşüncelere sahipti. China Quarterly'de Mart 1984'de yayınlanan "Mao Araştırmaları: Geriye ve İleriye Bakış" adlı makalesinde Schram, fikrini şöyle ifade etti: "Mao Zedung, uzaktan bakıldığında 1960'lardaki gibi büyük gözükme de, günümüzde hâlâ hem Çin'de hem dünyada ufuktan yeterince inmemiştir ki ona doğru tarihsel perspektiften bakabilelim." Japon araştırmacılar da, "kültür devrimi"nin sona erdirilmesinden sonra ve özellikle Çin'de tamamen reddedildikten sonra Mao Zedung'a olan ilginin birden düştüğünü benzer ifadelerle belirttiler. Kısacası Mao Zedung Düşüncesi'nin araştırması, 1980'lerde büyük bir düşüşe uğramıştır, fakat hâlâ bir takım akademik kitaplar ve makaleler yayınlanmakta ve yeni araştırmacılar çıkmaktadır.

Diğer Batı ülkeleri ile karşılaştırıldığında Amerikan, İngiliz ve Avustralyalı araştırmacılar 1980'lerde düşünceyi daha aktif araştırmışlar ve birkaç etkili çalışma ortaya çıkarmışlardır.

Ünlü Stuart Schram 1989'da yeni kitabı Mao Zedung Düşüncesi'ni yayınlamıştır. Bu kitap, Amerikan araştırmacıları arasında büyük övgü almıştır: "Bu kitap, Mao'nun yeni bulunan eserlerinin tüm metinlerini kullanarak Mao Zedung Düşüncesi'nin kapsamlı bir analizini sunmuştur. onun eseri Mao'nun eserlerinin yakın gelecekteki metinsel araştırması için ortak standart olacaktır."²⁰ Kitapta Schram, Mao Zedung Düşüncesi'nin öznel ile nesnel faktörler, teori ile pratik geleneksel Çin düşüncesi ile yabancı düşünce ve akılcılık ve kişilik arasındaki bir etkileşim süreci olduğunu ve Mao Zedung Düşüncesi'nin zıtların diyalektik birliği olduğunu ortaya koydu ve aralarındaki kompleks etkileşimi tartıştı. Kitap, diğer kitaplar gibi genellemelere başvurmuyordu ve Mao Zedung Düşüncesi'nin gerçek anlamını keşfetmek için çok-boyutlu bir

20 Brantly Womack, "Stuart Schram'ın Mao Zedung Düşüncesi'ni Eleştirisi," Çin Ver., Mao Zedung Düşüncesi Araştırmaları, 1991(2).

analitik metot kullanıyordu. Ancak, Batı kültürünün, Marksizm'in, geleneksel Çin kültürünün ve milliyetçiliğin Mao Zedung Düşüncesi'nin oluşumunu nasıl etkilediğine odaklanan Schram, Çin'in somut devrimci pratiğine gereken ilgiyi göstermemiştir. Dolayısıyla kitaptaki bazı fikirler tam olarak bilimsel değildir.

Kuzey Illinois Üniversitesi Siyasal bilimler profesörü Brantly Womack, Mao Zedung'un Politik Düşüncesi'nin Tarihsel Şekillenmesi (1982), Mao Zedung'un Politik Düşüncesi'nin Temelleri (1982) ve Çin'de Politika (1982) kitaplarını yayınladı. En tanınmış olan Mao Zedung'un Politik Düşüncesi'nin Temelleri 1917-1935 (1982), Mao Zedung'un Politik Düşüncesi'nin doğru, tutarlı, derin ve kavranabilir bir analizini sundu ve "Mao Araştırmaları: Geriye ve İleriye Bakış" makalesinde Stuart Schram tarafından Maoizm'i en iyi tartışan kitaplardan biri ilan edildi. Womack, Mao Zedung'un eserlerinin politik niteliğini ve politik arka planı bulmaya çalıştı ve Mao'nun politik olarak kritik anlarda acil ve önemli konulara nasıl tepki gösterdiğini tartıştı. Mao Zedung Düşüncesi'nin 1935 öncesinde şekillendiği ve geliştiği süreci tamamen inceledikten sonra, teori ile pratik arasındaki etkileşimin birleşiminin ve etkin devrimci faaliyet amaçlı pratiğin, Mao'nun düşüncesinin sadece temel karakteristiği değil, ayrıca onun köklü bir karakteristiği olduğu sonucuna vardı. Ona göre Mao Zedung'un 1935 öncesindeki politik manevraları üç boyutlu bir biçimde açığa çıkıyordu- kişisel model, devrimci strateji ve finansal kaynakların eşitlikçi paylaşımını, kadroların kitlelerle sıkı bağını koruma prensibini ve kitlelerin desteğini askeri güce dönüştürmesini benimseyen politik model. Bu biçim büyük tarihsel önem taşıyordu; çünkü Çin'in tarihsel koşullarına uygun bir politik kavrayışı benimsiyor ve ülkenin tarihsel tikanıklığını ortadan kaldırıyordu. Aynı zamanda Womack, bu biçimin sadece şartlara uygun olduğu takdirde işlev göreceğine ve şartları başarı ile değiştirdikten sonra artık uygunsuz hâle geleceğine işaret etmişti.

ABD'deki Mao araştırmaları alanında diğer bir etkili araştırmacı Raymond F. Wylie, 1930 ve 40'lardaki Mao Zedung Düşüncesi üzerine makalelerini 1970'lerde yayınladı ve 1980'de ünlü Maoizm'in Oluşumu: Mao Zedung, Ch'en Po-da ve Çin Teorisini Arama, 1935-1945 kitabını yayınladı. Bu kitap, ÇKP içerisindeki teorik tartışmaları hem parti içindeki hem de parti dışındaki politik mücadelelerle görkemli bir şekilde birleştiriyordu. Wylie, Maoizm'in içeriğini ve anlamını ve onun Mao Zedung düşüncesiyle ilişkisini, Mao Zedung düşüncesinin adım adım partinin ana ideolojisi olduğu ideolojik ve politik sürece odaklanarak sistematik bir şekilde analiz etmişti. Bu analiz, hem Marksizm'i hem de geleneksel Çin düşüncesini içeriyordu. Wylie'ye göre "Marksizm'i Çin pratiği ile birleştirme" prensibi, Mao Zedung düşüncesinin ÇKP'nin ana ideolojisi olarak yerleşmesinde hayati önem taşıyordu; çünkü bu Marksizm-Leninizm'in teorik bakış açısının uygulanması, geliştirilmesi ve aşılması demekti ve Çin komünistlerinin ülkenin yeni durumuna uygun yeni teoriler geliştirmeye zorluyordu. Marksizm bu süreçte Çin devrimine rehberlik ediyor ve geleneksel Çin kültürünü değerlendiriyordu; Çin kültürü de bunun karşılığında Mark-

sizm'in Çin'in devrimci mücadelesine ettiği rehberliğin etkinliğini ölçüyordu. Dolayısıyla Wylie, Maoizm'in Çinlileşmiş bir Marksizm olduğunu ve Çin devriminin yepyeni bir teorisi olduğunu öne sürüyordu. Kısacası Wylie, Marksizm'in Çin'e nasıl uyarlandığını hem Marksizm-Leninizm'i hem de geleneksel Çin düşüncesini tartışarak takip ederek, Maoizm'in oldukça kusursuz bir analizini sundu. Analiz, eğer Çin'in devrimci pratiğini de tartışmış olsaydı, daha kapsamlı ve inandırıcı olabilirdi.

1980'lerde yurtdışındaki Mao araştırmalarının merkezi, Avrupa ve Amerika'dan Avustralya'ya kaydı. Avustralya'daki Mao araştırmaları, Amerika, İngiltere ve Japonya'dan daha geç başladı fakat hızla gelişti. 1981'de ÇKP, 11. Merkez Komitesi'nin 6. Oturumunda Mao Zedung'u açık ve adil bir şekilde değerlendirdikten sonra, birçok yabancı araştırmacı, araştırmayı ya bıraktı ya da geçmişteki araştırması üzerinde yeniden düşünmeye başladı. Ancak Mao araştırmaları sahnesinde, Avustralya Milli Üniversitesi'nin Çin Merkezi'nden Graham Young, Sydney Üniversitesi Kıdemli Okutmanı Frederick C. Teiwes ve Griffith Üniversitesi'nin Modern Asya Enstitüsü Kıdemli Okutmanı Nick Knight gibi çok sayıda Avustralyalı araştırmacı belirdi. Bu grup, 1980'lerin ortasında "İyi Mao" - "Kötü Mao" tartışması üzerine görüşlerini ifade etmek için pek çok makale yayınladı.

The Australian Journal of Chinese Affairs'da (Avustralya Çin Meseleleri Dergisi), Haziran 1986'da "İyi Mao" - "Kötü Mao" konusu hakkında birçok makale yayınlandı. Bunlar sırayla John Bryan Starr'ın "'İyi Mao' - 'Kötü Mao': Mao Araştırmaları ve Mao'nun Politik Düşüncesi", Nick Knight'ın "Mao Araştırmaları Alanında Ampirizm ve Söylem", Brantly Womack'ın "Mao Nerede Yanlış Yaptı: Mao'nun Solcu Politikalarında Epistemoloji ve İdeoloji", Graham Young'ın "Mao Zedung ve Sosyalist Toplumda Sınıf Mücadelesi", Frederick C. Teiwes'in, "Peng Dehuai ve Mao Zedung" ve Lowell Dittmer'in "Mao'dan Sonraki On Yıl" idi. Burada "İyi Mao" - "Kötü Mao" tartışmasının, Mao Zedung'un katkılarının tamamen onaylanması gerektiğine dair ve katkılarının hatalarıyla kıyaslandığında ağır bastığına dair bir uzlaşma temelinde yapıldığını hatırlatmak gerekir. Tartışmanın merkezinde, hatalarla doğruları nasıl birbirinden ayırmalı sorusu yatıyordu.

Nick Knight, tartışmanın arkasındaki nedenin Batı araştırmacılarının ampirist epistemolojisi olduğuna inanıyordu. Ampirizme göre, bilginin kanıtsal temeli, en yaygın olarak duyu-bilgileri ve gözlenen olgular tarafından belirlenir ve insani öznenin tecrübesi böylece bilginin varlığının belirlenmesindeki son düzeltici temyiz mahkemesidir. Bu mantıkdışı ampirist mantık yürütmenin ilk sonucu, Mao araştırmaları alanındaki teorinin fakirliği olmuştur. İkincisi, ampirizm, "bazı insanların tecrübelerinin neden diğer insanlarınkine tercih edilmesi gerektiğini açıklayan hiçbir şey söyleyemediği" için, bazı ampirist Mao araştırmacılarının, diğerlerininkine karşı dogmatik bir şekilde kendi yorumlarının doğruluğunu tekrarlamaktan başka alternatifi yoktur. Üçüncüsü, ampirist açıdan baktığımızda Mao metinleri, belli bir yorumun nesnelliğinin ge-

çerliliğini sağlayan tarafsız bir alan oluşturur; metnin iletisinin pasif alıcısı olan okurun, metni sadece yazarın içeriğini kavramak için okuması gerekir. Bu, metnin yüzeysel iletisinin harfiyen okunmasının yazarın içeriğini açıklamaya yeterli olduğu varsayımını içerir. Sonuçta; yazarın gerçek içeriği çoğu kez belirsizleşir çünkü bir metin birkaç olası anlam katmanının oluşturduğu kompleks bir yapıyı temsil eder ve okur, yazarın içeriğini ancak tüm anlam katmanlarını karmaşık bir yapı olarak kavradığı zaman anlar. Dördüncüsü, ampirizm, nesnellik bayrağını kaldırmaya cüret etme eğilimindedir. Knight'a göre bu mümkün değildir; çünkü Mao metinlerini okumada nesnellik, ideolojik olarak tarafsızlık yoktur ve bu yüzden ideolojik bir temelde okunmalıdırlar. Okurun kişisel ideolojik açısı, bir metinden çıkarılan anlamı oluşturan önemli bir faktördür. Okur bunun farkında olmasa da, bu böyledir. Bu anlamda, Mao araştırmacılarının Mao'nun eserlerini nasıl okudukları, nasıl araştırdıkları ve nasıl değerlendirdikleri "ampirik doğruluklarına", argümanlarının kesinliğine ve takviye edilen alıntılarının sayısına göre değil, teorik ve ideolojik duruşlarına göre değişir. Beşincisi, ampirizm, metni okura erişilebilir hâle getirmek için, karmaşık metni bir "öze" indirgeme eğilimi içerisindedir. Dolayısıyla metindeki çelişkiler ve eksiklikler, metin öz bir ileti içerirmiş gibi yorumlandığından dolayı örtbas edilir ya da bir kenara kaldırılır. Bunun mantık dışı olduğu ve bilimsel yöntem olmadığı açıktır. Nitekim, okur ile metin arasında bir karşılıklı etkileşim vardır. Okur, metnin yüzeydeki iletisinin pasif alıcısı olamaz; bunun yerine okur metni kendi bakış açısından sorgulayacaktır ve metnin daha derin anlam katmanlarına hâkim olmak için ilk yüzeysel okumanın ötesine geçer.

Nick Knight'a göre, Mao araştırmaları alanındaki gürültülü tartışmaların arkasındaki neden, Mao araştırmacılarının ampirist mantık prosedürlerinin uygulanmasıdır. Öyleyse, bu ampirist epistemolojiyi aşmak ve Mao'yu ve düşüncesini daha bilimsel değerlendirmek için hangi önlemler alınmalıdır?

Nick Knight, "teorik çerçeve", "yöntemsel prosedürlerin" ve "kanıt protokollerinin" bir bileşimi olan "kişisel ideolojik bakış açısı" metodunu ileri sürmüştür. Birincisi, Mao metinlerinin okunmasında, yazarın içeriğinin kesin bir kavranışına ulaşma arayışı olması sona ermeliydi ve bunun yerine okurun, metni anlamak için kendi çerçevesini metne empoze ettiği bir süreç olmalıydı. Bu metni harekete geçirecek ve okurun, Mao'nun derin anlamını anlamasına yardımcı olacaktı. Bu süreçte Mao araştırmacıları, okurlar olarak artık yazarın iletisinin pasif alıcısı olmayacaklar ve aktif, egemen aktörler hâline gelirler. İkincisi, Mao araştırmacıları kendi teorik çerçeveleri doğrultusunda metodolojik prosedürler formüle etmeliydi. Okumanın temelini oluşturan söylemsel varsayımların kabulü ve detaylandırılması, bu süreçte önemli bir adımdır. Üçüncüsü, Mao araştırmacılarının tüm teorik çerçevesini sağlayan söylem, yorumun geçerliliğinin değerlendirmesi için kanıt protokolleri olmalı. Kısacası kanıt protokolleri, tarafsız gibi görünen Mao metinlerinde değil, sadece araştırmacıların kendi teorik çerçevelerinde bulunabilir. Ve yorumun geçerliliği-

nin değerlendirebilen başka tarafsız alan yoktur²¹

Lowell Dittmer, Nick Knight'ın görüşlerine karşı çıktı. Dittmer, "Knight'ın argümanı, pek az kişinin peşine takılacağı faydasız bir tekbencilığe varacaktır, ancak gerçeği aramadaki kaçınılmaz öznelliği ve ek kanıtın belirsizliğini anımsatmak için faydalı olabilir. Aslında Mao'nun bu tür tartışmalardaki katkısının betimleyici izahatında şaşılacak derecede bir ahenk vardır," dedi.

John Bryan Starr da, Nick Knight'ın görüşlerine karşı çıktı. Kendisine göre Mao araştırmacıları, Deng Xiaoping ve yoldaşlarının Mao'yu nasıl değerlendirdiklerini inceleyerek "iyi" ile "kötü" Mao arasındaki ikiliği kavramaları gerekiyordu. Starr, "Partimizin Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan Bu Yana Tarihi'ndeki Belirli Sorunlar Üzerine" adlı Kararnamesi'nde geçen 1957 yılının Mao'nun politikasındaki ve düşüncesindeki dönüm noktası olduğu tespitini onaylıyordu. Star, ayrıca, Mao'nun 1957'den sonraki fikirlerinin tümünün kötü olmadığını- Mao'nun başarılar kazanıp, hatalar da yaptığını ileri sürdü. "Kötü" Mao imajı 1957'ye özgüydü ve "Büyük İleri Adım" ve "Kültür Devrimi" Mao'nun yeni yoluna özgün hatalardı. Fakat aynı zamanda "kötü" Mao imajını Mao'nun kendisine empoze etmek adil değildi çünkü "Büyük İleri Adım"'ın sebep olduğu aksaklık ve kıtlık onun amaçladığı sonuçlar değildi ve aynısı "Kültür Devrimi" için de geçerliydi. Dahası Womack, Mao'nun ortak kabul gören hatalarının aslında doğru bir ideolojinin yapısal zayıflamasında bir adım olduğuna ve Marksizm-Leninizm'in dogmatik yorumlamasına yüklenebileceğine işaret etti, dolayısıyla hatalardan için sadece Mao suçlu tutulmamalıydı.

Lowell Dittmer, Womack'ın yukarıdaki fikirlerini reddetti. Dittmer, Womack'ın Mao'nun 1957'den sonraki düşüncesi ve pratiğindeki kararsızlığı betimlemede başarısız olduğunu belirtti. Mao, "Büyük İleri Adım"'ın doruk noktasında gerçekçi olmayan bir şekilde havalarda uçuyordu. Oysa "Kültür Devrimi"'ni başlatırken devrimin geleceği hakkında derin bir endişe, hatta karamsarlık taşıyordu. Nitekim Mao, sık sık bu tür kararsızlıklar gösteriyordu. Dittmer eleştirisini şöyle tamamladı: "Womack, Mao'yu iyi bir Maoist olarak görmeye uğraşmasına rağmen, o Mao'yu hâlâ "sapkın" bir Marksist hatta Sovyet diktatörü Stalin ile eş tuttu. Ancak Mao gerçekten Stalin gibi değildi. Bu gerçek, Mao'nun mirasının ölümünden sonraki kaderinin Stalin'inki ile karşılaştırıldığında kanıtlanabilir. Stalin tamamen reddedilmişti. Oysa Mao'nun gerçeği olgularda arama, kitle çizgisi ve kendi gücüne güvenme prensipleri Mao Zedung Düşünce'sinin canlı ruhu olarak işlemeye devam etmekteydi..

Diğer araştırmacılarından farklı bir açıdan yaklaşan Graham Young, Mao'nun sınıflarla ilgili üç teorisini inceleyerek, "Kötü Mao"'nın arkasında yatan teorik nedenleri tartıştı. Birincisi, Yeni Çin kurulduktan sonra ve 1950'lerin başından sonuna kadar mevcut "eskiden kalan" sınıflar kavramı üzerineydi. İkincisi ise, sosyalizmde sınıfların "bölüşümde burjuva hakkı" gibi üst yapısal kalıntılardan yararlanarak kendilerini yeniden var edebileceği algısına dayanıyordu.

21 Xiao Yanzhong ve Diğerleri, "'Efsenenin' Efsanesi" Yasancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV. Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, s. 117-140.

Üçüncüsü ise, iktidar olma ve bunun getirdiği ayrıcalıklar temelinde “yeni bir sınıfın” yükselebileceğine ve bunun ayrıcalıklı bir Komünist politik elit yaratabileceğini kucaklayan fikirdi.

Graham Young’a göre, bu üç sınıf teorisinin her biri birbirinden oldukça farklı politik içerikler getirmekteydi ve aralarındaki farklılıklar “kültür devrimi” olana kadar gizli kalmıştı ve daha sonra çelişkiler açığa çıktı. Birinci teori, kalıntı sınıfları, yani eski “beş kara unsuru”-toprak sahiplerini, zengin köylüleri, devrim-karşıtlarını, kötü unsurları ve sağcıları- hedef alıyordu. İkinci sınıf teorisi ise, burjuva unsurlarını hedef alıyordu. Üçüncüsü ise, devrimci kadroların burjuva fikirlerini ve devrimden yararlanma konumuna gelen diğer unsurları hedef alıyordu. Graham Young’a göre, Mao ve arkadaşları bu üç teorik yönelim arasındaki farkı görmediler ve etmeyeişleri “kültür devrimi”nin başarısızlığına yol açmıştı: Ve aynı zamanda Mao’yu sosyalist devrimi sonuçlandırmak ve kapitalizmin geri dönmesini engellemek için tutarlı önlemler almakta başarısız kılan, böyle bir çelişkiler taşıyan bir teorik çerçeveye sahip olmasıdır.

Hem Starr hem de Dittmer, Graham Young’ın yukarıdaki analizine büyük değer verdi. Aynı zamanda Dittmer, ikinci ve üçüncü sınıf teorisinin arasındaki farkın o kadar net olmadığına da işaret etti.

The Australian Journal of Chinese Affairs’daki (Avustralya Çin Meseleleri Dergisi) tartışma, bir bakıma Avustralya’nın Batı’daki Mao araştırmalarının merkezi hâline geldiğini gösterir. Avustralya’lı araştırmacılar, bazı yeni, önemli analitik metotlar ve yaklaşımlar ortaya koymuşlardı.

1980’lere geçtiğimizde, Mao araştırmalarındaki bazı yabancı araştırmacılar Çinli araştırmacılarla aralarındaki fikir alışverişini arttırdılar. Stuart Schram, Roderick MacFarquhar, Nick Knight, Frederick C. Teiwes ve Minoru Takeuchi gibi araştırmacıların tümü akademik değişim için Çin’i ziyaret etti-aralarında bazıları Çin’i pek çok kez ziyaret etti ya da Çin üniversitelerinin konuk profesörü oldular. Çinli araştırmacılar ile aralarındaki alışverişi genişletip, derinleştirerek, onların görüşlerini daha dolaysız ve kapsamlı bir şekilde öğreniyor, Mao Zedung hakkındaki dokümanlara ve kaynaklara daha kolay erişebiliyorlar. Tüm bunlar, araştırmalarına büyük katkı sağladı.

Mao Zedung ve düşüncesi üzerine araştırmalar, 1990’larda en düşük seviyesini yaşadı. 1990’ların başında yayınlanan az sayıda kitap ve makale, aslına 80’lerin sonunda elde edilmiş sonuçlardan ibaretti. 90’ların ortasından bugüne dek Mao Zedung Düşüncesi ile ilgili az sayıda kitap yayınlandı ve mevcut bilgiler bu alanda etkileyici eserlerin olmadığını göstermektedir.

1990’larda Mao Zedung Düşüncesi ile ilgili yayınlanan kitaplar şunlardır: Gregory Eliyu Guldin’den Çin’deki Antropoloji Destanı: Malinowski’den Moskova’ya Mao’ya (M.E. Sharpe, Inc., 1994), Lai Sing Lam’dan Mao Zedung’un Liderlik Tarzı’nda Ch’i’nin Rolü (San Francisco: Mellen Research University Press, 1994) ve Mao Zedung’un Büyük Güçlerle Amaçlı Çekişmesi: Ch’i Teorisi (New York: Mellen Research University Press, 1994), Harrison E. Salisbury’den Yeni İmparatorlar: Mao ve Deng’in Çağında Çin (Little Brown & Co., 1992), Te-

ichi Ikegami'den *Modern Çin'in Siyaseti ve Mao Zedung* (Japan Law and Culture Publications, 1991), Ryosei Kokubun'dan *Çin'in Reformu ve Demokratikleşmesi* (Japan Contemporary Publications, 1992), Toshio Watanabe ve Tomoyuki Kojima'dan *Mao Zedung ve Deng Xiaoping* (NTT Publications, 1994). Mao araştırmaları üzerine makaleler 1990'larda genellikle *China Quarterly* ve *Modern Çin* dergilerinde yayınlandı. Örneğin, *China Quarterly*, John W. Garver'ın "Bir Yorum: Mao, Komintern ve İkinci Birleşik Cephe" (No. 129, 1992), He Di'nin "En Saygın Düşman: Mao Zedung'un Amerika Birleşik Devletlere Bakışı" ve Stuart Schram'ın "Yüzyıl Sonra Mao Zedong: Bir İktidardakinin Mirası" (No. 137, 1994) adlı makalelerini yayınladı.

Avustralyalı araştırmacıların Mao araştırmalarına hâlâ büyük ilgi gösterdiklerini ve 1990'larda pek çok makale yayınladıklarını söylemekte yarar var. Özellikle Nick Knight, "Mao Zedung Düşüncesinde Nedensellik ve Toplumsal Değişim Üzerine Çelişen Görüşler", "Sovyet Felsefesi ve Mao Zedung'un 'Marksizm'i Çinlileştirmesi'", "Mao Zedung'un 'İnkârın İnkârı' Yasasını Ele Alışındaki 'Ortodoksluk'" ve diğer bazı makaleler yayınladı. Paul Healy, "Mao ve Klasik Marksizm: Epistemoloji, Toplumsal Formasyon, Mao Zedung'un 1955-sonrası Düşüncesi'nde Sınıflar ve Sınıf Mücadelesi" makalelerini yayınladı. Nick Knight, son yıllarda kendisini Mao Zedung'un felsefesini araştırmaya adanmış. 1930'ların Sovyet Marksist felsefesinin, Mao'nun 1937'de yazdığı iki felsefi denemeyi- "Pratik Üzerine" ve "Çelişki Üzerine"yi- nasıl etkilediğini analiz etti. Ona göre Sovyet Marksist felsefesi, Mao'nun felsefesini büyük ölçüde etkilemişti. Ancak Mao'nun Marksizm'inin ne Sovyet öncüllerinin düşüncelerinin bir yeniden üretimi ne de Marksizm'den bir sapma olduğunu belirtmemiz gerekir. Mao Zedung, çok sayıda etkili felsefi ders kitabı ve deneme yayınlarak Çin Marksizmi'nin teorik ve ideolojik temellerini atmıştır. Aynı zamanda Nick Knight, Mao'nun Marksist teorisinin Sovyetler Birliği'nin 1930'lardaki ders kitaplarının temelinde şekillendiğini kabul etmiştir.²² Nick Knight, Mao'nun "Pratik Üzerine" ve "Çelişki Üzerine"nin yazılımında esinlendiği "Diyalektik Materyalizm – Okuma Notları"nın ve Sovyet ve Çin'deki ders kitaplarına düştüğü orijinal notlarının önemini özellikle vurgulamıştır. Knight'ın amacı, hem Mao'nun Sovyet felsefesi ders kitaplarındaki fikirleri kopyaladığı hakkındaki öznelci fikre hem de Mao'nun ortodoks Marksizm'den saptığı hakkındaki tek taraflı düşünceye karşı çıkmaktır.

Nick Knight, Paul Healy ve diğer Avustralyalı araştırmacılar da 1990'lardaki Batı'daki Mao Araştırmaları'nı değerlendirdi. Nick Knight, 1993'de *Bulletin of Concerned Asian Scholars* (Cilt. 25, No. 2) dergisinde yayınladığı "Mao Zedung Düşüncesi ve Çin Marksizmi: Güncel Dokümanlar ve Yorumlar" makalesinde, Stuart Schram'ın Mao Zedung Düşüncesi, Maurice Meisner'in Çin'de Felsefe ve Politika: 1930'lardaki Diyalektik Materyalizm Tartışması ve Roderick MacFarquhar'ın Başkan Mao'nun Gizli Konuşmaları: Yüz Çiçek'ten Büyük İleri Adım makalelerini değerlendirdi.

22 Xiao Yanzhong ve Diğerleri, "Efsenenin' Efsanesi" Yasancı Araştırmacıların Mao Zedung'u Değerlendirmeleri IV. Cilt'i, Çin İşçi Yayın Evi, Pekin, 1997, s. 117-140.

Nick Knight, Batı'daki Mao Araştırmaları'ndaki ampirist araştırma metodunu, bu araştırmacıların Marksizm'in Mao'nun teorisi üzerindeki etkisini çoğu kez göz ardı ettiği için ve Mao'nun düşüncesinin sınıf mücadelesinin ve parti içi mücadelenin gereğinin sonucu olduğunu iddia ettikleri için eleştirmiştir. Paul Healy de Batılı araştırmacıların ampirist araştırma metodunu, "Mao ve Klasik Marksizm: Epistemoloji, Toplumsal Formasyon, Mao Zedung'un 1955 sonrası Düşüncesi'nde Sınıflar ve Sınıf Mücadelesi" makalesinde eleştirmiştir. Mao'nun bir ortodoks Marksist olmadığı fikrine karşı çıkan Healy, Mao'nun ekonomik temel ve üst yapı, sınıf ve sınıf mücadelesi ve bilim teorisi ve diyalektik üzerine ifadelerini analiz etti, Maoizm'in Marksizm'in temel öğretilerinden kopmadığını kanıtlamaya çalıştı ve Maoizm'in Çin'deki ortodoks Marksizm'in bir gelişimi olduğu sonucuna vardı.²³

1993'de Mao Zedung'un doğumunun 100. yılında Japon Çin Araştırmaları dergisi, Mao Zedung'un hayatı ve düşüncesini değerlendiren bir dizi makaleler yayınladı. Yokohama Milli Üniversitesi profesörü Tadayoshi Murata, Mao Zedung'un tarihsel başarılarını şöyle yazdı: 1) Stalin'i sıkı bir şekilde takip etmedi, fakat şehirleri köylerden kuşatarak özgün bir devrimci yol yarattı; 2) Sovyetler Birliği'ni açık bir şekilde sosyal emperyalizm uygulamakla suçladı ve Çin halkının sosyalizmin inşasında Sovyet modelinden farklı bir yol izlemesi gerektiğini açıkça ifade etti; ve 3) hegemonyacığa karşı koyma fikrini tüm dünyaya yaydı.

Son olarak 1990'larda Amerika'da yayınlanan Mao Zedung eserlerine değinmekte yarar vardır. İlk kitap, Nick Knight'ın Diyalektik Materyalizm Üzerine Mao Zedung'un Düşünceleri: Felsefe Yazıları'dır (derleyen: Nick Knight; yayınlayan: M.E. Sharpe, Inc. Armonk, 1990) ve "Diyalektik Materyalizm – Okuma Notları" metninin tümünü, "Pratik Üzerine" ve "Çelişki Üzerine"nin en ilk metinlerini, Mao'nun Ai Siqi'nin Felsefesi ve Yaşam'ından alıntıları ve okuma notları ve Sovyet felsefe kitaplarına düştüğü kenar notlarını içerir. İkinci kitap, Stuart Schram'ın derlediği Mao'nun İktidar Yolu: Devrimci Yazılar 1912-1949, 1. Cilt'dir (M.E. Sharpe, Inc. Armonk, 1992). Üçüncü kitap, John K. Leung ve Diğerleri'nin derlediği Mao Zedung'un Yazıları, 1949-1976'dır (M.E. Sharpe, Inc. Armonk, 1992). Dördüncü kitap, Roger R. Thompson'ın çevirdiği ve Stanford University Press'in yayınladığı Mao Zedung'un Xunwu Raporu'dur. Beşinci kitap, Roderick MacFarquhar'ın derlediği ve Harvard University Press'in 1989'da yayınladığı "Başkan Mao'nun Gizli Konuşmaları: Yüz Çiçek'ten Büyük İleri Atılım'a" dır. İlk yüz sayfasını etraflı ve konuyu tanıtıcı bir önsöze adayan bu kitap, Mao Araştırmaları'nda büyük etki yaratmış ve 1990'da Japonya'da basılmıştır. Ünlü araştırmacı Brantly Womack Mart 1994'de China Quarterly'de yukarıdaki beş kitabı tanıtan bir makale yazmıştır.

Başlık 2

1.1 Mao Araştırmalarının Odağı

Yabancı araştırmacılar, Mao Zedung'un düşüncelerini uzun dönemler içinde incelemişlerdir. Bu araştırmalarında da Mao'nun düşüncelerinin kaynaklarına, temel bileşenleri ve nitelikleriyle Mao'nun metodolojisine odaklanmışlardır. İlerleyen bölümler, ortaya koydukları yeni ve etkili fikirlerin sunuşunu içermektedir.

2.1. Mao Zedung Düşüncesi'nin Kaynağı

Mao araştırmaları yapan yabancı bilim adamları, Mao Zedung'un düşüncelerinin kaynağıyla yakından ilgilenip bu konuyu çokça tartışmışlardır. Bu konu, 1960'larda ve 1970'lerde gerçekleşen iki tartışmanın temelini oluşturmuştur. Bu bağlamda aşağıdaki fikirler ortaya atılmıştır.

İlk olarak, Mao Zedung'un düşüncelerinin Marksizm ile çeliştiğini ve asıl kaynağının Leninizm ve geleneksel Çin felsefesi olduğu öne sürülmüştür. Bu görüşe göre, Marksizm'i yaratıcı bir biçimde geliştirmiş olsa da Mao Zedung Marksist değildir. 1960 ve 1970'lerde Batılı bilim adamları, özellikle de Benjamin Schwartz gibi liberal ekolün düşünürleri arasında yaygın olan bu görüş, Mao'nun Marksizm ile çeliştiğini söylerken Mao Zedung'u ya da düşüncesini karalamaya çalışmamakta, aksine Mao'nun düşüncelerinin yaratıcı ve yenilikçi boyutunu vurgulamaktadır.

İkinci iddia ise Mao Zedung'un düşüncelerinin yalnızca Çin geleneğinden kaynaklandığını ve Marksizm-Leninizm sistemiyle herhangi bir bağlantısı olmadığınıdır. Bu iddianın birkaç dayanağı vardır. Çince'nin kendine özgü dil yapısından dolayı Çin kültürü ve felsefesi dünyanın geri kalanından temelde her zaman farklılık göstermiştir. Mao'nun görüşleri de dil yapısındaki Çin kültürü ve felsefesini devam ettirdiği için bir Çin düşüncesidir. Ayrıca, Çin felsefesinde 321

olduğu gibi Mao Zedung düşüncesinde de ontolojiye yer yoktur. Bu nedenle Mao'nun fikirleri geleneksel Çin kültürü ve felsefesinin bir parçası ve gelişimidir. Bunlara ek olarak, Çin geleneği, kültür ve siyasetin bütünleşmesini öngörmektedir. Mao Zedung da kültür ve felsefenin, siyasetin önemli bir unsuru olduğunu ve bu amaca hizmet etmesi gerektiğini savunmuştur. Bütün bu etkenler göz önünde bulundurulduğunda, Mao Zedung'un fikirlerinin Marksizm ile ortak yönleri olsa da esas olarak Çin kültürü ve felsefesinden türediği görüşü doğmuştur.¹ Bu anlayışın başlıca temsilcileri ise Japon akademisyen Yoshimi Takeuchi ve Fransız bilim adamı Roger Garaudy'dir.

Üçüncü görüş çerçevesinde Mao Zedung'un fikirleri Marksizm'in gelişiminin bir sonucudur. Mao'nun düşünceleri, Marksın komünist hedeflerini Çin'de gerçekleştirmek için Marksist-Leninist geleneğin içinden evrilmiş devrimsel bir gelişim stratejisidir. Mao'nun görüşlerinin Marksizm'den doğup doğmadığını anlamak için yalnızca Mao'nun yazılarını Marks'ın yazıları ile karşılaştırmak dogmatik bir yaklaşımdır. Araştırmacılar, Marksizm'i bir dogma olarak değil, toplumu incelemek için analitik bir yöntem olarak almalı ve Mao Zedung'un Marksizm'i Çin'in kendine has koşullarında nasıl uyguladığını incelemelidir. Ancak bu şekilde Mao'nun üst yapıyı vurgusunun ve köylü sorunlarıyla ilgili ifadelerinin Marksizm'den sapmadığı görülebilir. Ayrıca, Mao Zedung'un, ekonomik temel ve üst yapı, üretim güçleri ve üretim ilişkileri, sınıf ve sınıf çatışması gibi Marksist kavramları inceleyen birçok eseri olduğu da unutulmamalıdır. Bu da Mao'nun görüşlerinin Marksizm teorisinden doğduğunun bir göstergesidir. Bu yaklaşım genel itibarıyla Amerikalı Richard M. Pfeffer ve Andrew G. Walder, Fransız Michelle Loi ve Avustralyalı Nick Knight gibi sol görüşlü bilim adamları tarafından benimsenmektedir.

Son bir görüş olarak, Mao Zedung'un görüşlerinin hem Marksizm'den hem de geleneksel Çin kültüründen etkilendiğini öne sürülmektedir. Hangisinin daha fazla etkilediği konusunda ise henüz bir uzlaşmaya varılmamıştır. Çin kültürünün ağırlığını savunanların yanı sıra her ikisinin de eşit derecede etkili olduğunu ve bütünlük oluşturduğunu savunanlar da vardır. Marksizm'in daha etkili olduğu da görüşler arasındadır. Bu yaklaşımın başlıca temsilcileri ise Amerikalı bilim adamı John G. Gurley, Alman bilim adamı Peter J. Opitz ve Japon bilim adamı Kazuto Matsumura'dır. Her geçen gün daha fazla kabul gören bu yaklaşım, "çoğunluk görüşü" haline gelmiştir.

İlk iki görüş, belirli konulara odaklanıp diğerlerini göz ardı ettiği için tek taraflıdır. Bunun aksine son ikisi de daha nesnel ve adildir. Gerçekten de, Mao Zedung Düşüncesi'nin iki kaynağı olduğuna inanmaktayız: Birincil olarak Marksizm-Leninizm ve Çin felsefesi ve kültürünün incelikli fikirleri. Ayrıca, Mao Zedung Düşüncesi'nin teorik kaynağı araştırılırken Çin devriminin somut gerçekliklerine de dikkat edilmelidir, zira Düşünce yalnızca saf hayal gücünden doğmamış, kökleri Çin devriminde yatan teorik bir sistemdir.

2.2 Mao Zedung'un Düşüncelerinin Temel Unsurları ve Nitelikleri

Yurt dışındaki Mao araştırmacıları, Maoizm'in odak noktasını ve niteliklerini bulmak için çabalamaktadırlar. Ancak bu konudaki görüşler, araştırmacıların farklı toplumsal ve kültürel alt yapılardan gelmeleri ve farklı araştırma perspektifleri benimsemeleri nedeniyle çeşitlilik göstermektedir.

Japon araştırmacı Koichi Yamura'ya göre Mao'nun düşüncelerinin üç niteliği vardır: Çin halkını özgürleştirmek için kurulması, bilinçli olarak Çin devriminden teori çıkarma çabası, toplumun değişime olan ihtiyacını vurgulayarak, halkın düşünce biçimini sınıf mücadelesi yoluyla dönüştürme hedefi. Koichi Yamura, Mao Zedung'un Çin'i özgürleştirmede kararlı olduğunu ve dolayısıyla da Çin devrimini zaferle sonuçlandırmaya çabaladığını belirtmektedir; "Yalnızca kalabalık Çin halkının devrim faaliyetleri devrime zafer kazandırabilir. Bu bağlamda, Mao'nun düşünceleri devrimsel pratiği yönlendirmek için kurulmuştu ve doğruluğu, devrim süresince test edilip kanıtlanmıştır. Bu açıdan bakıldığında, düşüncelerini geliştirirken Mao'nun devrimsel pratikle yakından ilgilendiğini söylemek mümkündür." "Mao pratiğe odaklanarak en büyük önceliği ona vermiştir"² demek doğru olacaktır.

Bir diğer Japon araştırmacı Atsuyoshi Niiijima da benzer görüşler öne sürmüştür. Niiijima, Mao'ya göre pratiğin bilgiyi ürettiğini ve gerçekliği test etmenin bir yolu olduğunu, bu nedenle görüşlerinin savaş alanı üzerine oluştuğunu ve eylemle ilgili olduklarını belirtmiştir.³

Amerikalı araştırmacı Brantly Womack da Mao'nun Marksizm'i pratik üzerinden Çinlileştirdiğini öne sürenler arasındadır. Yani, esas konu devrimci pratiktir. Çin devriminin koşulları zaman içinde değiştiğinden Mao'nun da Marksizm'i belirli devrimci gerçekliklere esnek ve gerçekçi bir biçimde uygulaması gerekmiştir. Mao hiçbir zaman teori adına teori üretmemiştir. Onun teorileri, gerçek sorunlarla baş etmeyi hedeflemiştir. Bilinçli bir şekilde aktif siyasetteki yeniliklerle ve gelişimiyle uyumlu ve bütünlüklü bir teoriler sistemi yaratmaya kalkışmamıştır.⁴

Anlaşılabacağı üzere, pek çok yabancı araştırmacı, pratiği Mao'nun görüşlerinin temel bir unsuru olarak ele almaktadır. Bunların bir kısmı pratiği Maoizm'in merkezine koyarken bir kısmı da Mao'nun ideolojik sisteminin önemli bir kavramı olarak görmektedir.

2 Bi Jianheng et al Dış Dünyada Mao Araştırmalarının Gözden Geçirilmesi s. 237. Japon Araştırmacıların Gözünde Mao Zedung Düşüncesi Chin. ed., ÇKP Party Literature Research Center, the Central Party Literature Press, Beijing, tarafından çevrilmiş ve yayınlanmıştır. 1988, s. 66-67.

3 Aynı eser .., sayfalar 33, 47.

4 Brantly Womack, Mao Zedung'un Politik Düşüncelerinin Temelleri Chin. ed., in Research of Mao Zedong's Philosophical Thought, 1989(6).

Bir yandan da Mao'nun köylülere ve kırsal bölgelere yaptığı vurgu incelenmektedir. Japon akademisyen Mineo Nakajima'nın ifadesiyle, "Mao'nun düşüncesinde ülkenin devriminde başlıca güç köylü sınıfıdır" ve "Tarım Devrimi fikri de Mao'nun askeri görüşlerinin temelini oluşturmaktadır." Nakajima'nın yaklaşımına göre Mao'nun Çin devrimindeki başarısı; köylü sınıfından devrimci güçleri kazanması, kırsal üs bölgelerini genişletmesini ve bu üs bölgelerindeki devrimi daha da hızlandırmasını sağlayan başarısıydı. Bu devrim tecrübesi "hâlâ ÇKP'nin eylem gücünün kaynağıdır ve Parti'nin doğasını ve kimliğini tanımlayan başlıca etkenlerden biri haline gelmiştir." "Mao'nun Tarım Devrimi fikri, kısa sürede yoksul köylü ve işçilerden oluşan işçi-köylü ittifakı teorisine dönüşmüştür. Bu teori, Lenin'in işçi ve köylülerin diktatörlüğünden farklıdır." Lenin, bir yandan köylü sınıfının, devrimi sonuca ulaştırabileceğini ve işçi sınıfının, köylülerin desteğini kazanması gerektiğini vurgularken diğer yandan da onların toprak sahibi olmaları nedeniyle devrim mücadelelerinde tutarsızlık yaratabilecekleri gibi kısıtlamalarını belirtmiştir. Buna karşılık, Mao, yoksul köylüler olmadan devrim olamayacağını; köylü sınıfının emperyalistleri, savaş ağalarını, yozlaşmış memurları, yerel tiranları ortadan kaldıracığını, devrimci partileri ve yoldaşları sınavdan geçireceğini söylemiştir. Mineo Nakajima şu sonuca varmıştır: "Mao, en başından beri köylü sınıfının devrim yapmaya hazır olduğunu fark etmiş ve bu anlayışını da Çin'in devrimi boyunca korumuştur. Lenin'in esasen işçilere dayanan işçi ve köylü diktatörlüğü teorisinden farklı olan işçi-köylü ittifakı teorisi köylü sınıfını temel dayanak noktası olarak almıştır." Bu fark, kısmen iki ülkenin kendine has farklı gerçekliklerinden kaynaklanmaktadır. "O dönemde, Çin'deki kapitalizm Çarlık yönetimindeki Rusya'ya kıyasla daha az gelişmişti; Çin'deki endüstriyel işçilerin nüfusa oranı çok düşüktü." Sonuç olarak, "teorik gelişim açısından bakıldığında Mao'nun işçi-köylü ittifakı teorisi, Lenin'in işçi ve köylü diktatörlüğü teorisinin bir devamı niteliğindedir."

Mineo Nakajima, Mao'nun, köylü sınıfının devrim hareketleri hakkındaki çıkarımlarının ve bu konudaki deneyimlerinin, Çin'deki geleneksel tarım toplumuyla ilgili olduğunu da belirtmiştir. Çin'in tarımsal medeniyeti kendine has ütöpik ve eşitlikçi fikirler doğurmuştur. Eski Antik Çin'deki, kuyu-arazisi ve eşitlikçi toprak sistemleri, 19.yüzyıldaki Taiping Cennet Krallığı'nın toprak sistemi ve modern Çin'de Dr. Sun Yat-sen'in "toprak sahipliğinde eşitlik" ve "çiftçiye toprak" tezleri, bir şekilde Çin'in kırsal toplum geleneğini yansıtmaktadır. Bu çerçevede de "Mao'nun çıkarımları etkili olmuştur çünkü Çin köylülerini bu gelenek hakkında daha bilinçli olmalarını sağlamıştır."⁵

Amerikalı akademisyen, Maurice Meisner de Mao Zedung'un köylü sınıfına yaptığı vurguyu incelemiştir ve Maoizm'in bir ütöpik sosyalizm ve popü-

5 Japon Araştırmacıların Gözünde Mao Zedung Düşüncesi Chin. ed., ÇKP Party Literature Research Center, the Central Party Literature Press, Beijing, tarafından çevrilmiş ve yayınlanmıştır. 1988, s. 9-12.

lizm eğilimi olduğu sonucuna varmıştır. Meisner, ütöpik sosyalizm iddiasını üç kanıtla desteklemiştir. Birincisi, Maoizm, Marksizm'in modern endüstriyel kapitalizmin tarihsel gelişimde gerekli ve ilerici bir aşama ve sosyalizm için bir önkoşul olduğu önermesini reddetmektedir. Meisner'e göre, Çin'in tarihsel konumu, kapitalizmin ilerici doğasına olan bu Marksist kavramı taşıyabilir durumda değildir. Modern kapitalist sanayi Çin'in kendi içinden gelişmemiş; aksine, yabancı emperyalizmin himayesinde gelmiştir. Yirminci yüzyılda Çin'de gelişen endüstri kapitalizmi, beraberinde Batı'daki erken dönem sanayileşmede ortaya çıkan aşırı sömürü ve toplumsal kötülükleri daha da aşırı bir biçimde getirmiştir. Erken sanayileşmenin etkilerine verilen genel tepki, kapitalizmin yabancı ve kötü bir olgu olarak algılanmasıdır ve Çin'in tarihi gelişmesi de de bu algıyı kuvvetlendirmiştir. Çin'in o dönemki koşulları altında kökeni bu kadar yabancı ve biçimsel olarak bir o kadar bozulmuş bir kapitalizmde sosyalist bir potansiyel görmek mümkün olmamıştır. Maoizm ile vücut bulan genel eğilim, kapitalizmi emperyalizmle özdeşleştirmek, ikisini de dışsal etkiler olarak görmek ve Çin toplumunun sosyalist yeniden yapılanması için başka bir çözüm aramak yönündedir. Başka bir deyişle, Maoizm, "Çin'in sosyalist geleceğinin, modern kapitalist üretici güçlerinin toplumsal ve maddi sonuçlarına dayandığını ya da bu güçlerin göreceli eksikliğinin devrimci sosyalist hedeflere ulaşmada engel teşkil edeceğini"⁶ görememiştir.

İkincisi, Maoizm "sanayi proletaryasının, sosyalist geleceğin dayanağı olduğu inancını (teoride üstü kapalı olarak, uygulamada ise açıkça)"⁷ reddetmektedir. Maoizm, bunun yerine sosyalizmin kaynağını köylülerde aramaktadır. Meisner'in de ortaya koyduğu gibi, Marks'ın, Batı'da feodalizmden kapitalizme geçiş analizinde, esas sınıf çatışması yeni doğmuş burjuvaziyle eski feodal aristokrasi arasındadır; köylüler ise tarihsel geçişin kurbanları olmakla birlikte bu süreçte önemli birer oyuncu değillerdir. Maoist teoride ise Çin'in feodal toplumdaki temel çelişli köylülerle toprak sahipleri arasındadır. Mao da Marksizm'in modern tarihte tanımladığı iki devrimci sınıf olan burjuvazi ve proletaryaya değil, köylü sınıfının yaratıcılığına ve taşıdığı potansiyele odaklanmıştır. Buna rağmen, Mao sıklıkla proletaryanın önderliğini de savunmuştur. Ancak, "söz konusu önderlik, Komünist Parti'nin önderliği, yani doğru proleter sosyalist bilince sahip devrimcilerdir."⁸

Üçüncüsü, Maoizm, Marksizm'deki tarihin nesnel yasalarını, bilinç unsuru ve sosyo-tarihsel gelişimdeki belirleyici faktör olan insanın ahlaki potansiyeline olan inançla değiştirmiştir. "Ekonomik gerilik, Maoizm'de, ütöpik sosyalizmde olduğu gibi, sosyalist hedeflere ulaşmada bir engel olarak görülmemekte, aksine sosyalist bir avantaja dönüştürülmektedir. Dolayısıyla Mao Çin'in devrimci erdemleri olarak 'yoksul ve boş' olmayı göstermiştir. 'Gerilik avantajı'nı yücelt-

6 Maurice Meisner, *Marxism, Maoism, ve Ütopycılık Chin.* ed., the Central Party Literature Press, Beijing, 1991, s 54.

7 Aynı eser . s. 60.

8 Aynı eser ., s .58.

mek; tarihin nesnel belirleyici güçlerine olan inançtan ayrılmak ve sosyalizmin, tarihin ileriye dönük akışının doğasında olduğunu reddetmektedir. Böylesi bir anlayışta, tarihsel sonuçlar, bilinç, ahlaki değerler ve kendini adanmış insanların eylemleri gibi 'özel etkenler'i devreye sokar. Maoizm'in ütöpik sosyalist gelenekle ortak noktası, sosyalizmin maddi üretici güçlerinin gelişimine değil "yeni insanın" ahlaki değerlerine dayandırılmasıdır."⁹

Maurice Meisner de Maoizm'in popülist eğilimini de incelemiştir. "En genel anlamda, Maoizm'in içindeki popülizm, "halk"ı organik bir bütün olarak görmek ve onların anlık, kendiliğinden devrimci eylemlerini, kolektif potansiyellerini yüceltmek şeklinde kendini göstermektedir." "Maoizm'in el üstünde tuttuğu 'kitlelere inanma' fikri, aslında Çin halkının çoğunluğunu oluşturan ve Çin'in Komünist devriminde başrolü oynayan köylü kitlelere inanmak demektir. Mao'nun kırsal bölgedeki başarılı devrim hareketleri kırsalcı ve köylücü yönelimini beslemiş olmakla birlikte, köylülere olan ilgisi, köylülerin mücadele içinde devrimci karakterlerini kanıtlamalarından çok daha önce ortaya çıkmıştır. Maoist düşünce yarım yüzyıl boyunca kırsal bir ideal olan 'yaşamın ve çalışmanın birliği' inancına olduğu kadar kırsal birer gelenek olan 'sade yaşamak' ve 'sıkı çalışmak' fikirlerine derin duygusal bağlarla bağlanmıştır." Mao, köylü sınıfının gelenekler itibarıyla sosyalist olduğunu hiçbir zaman iddia etmemesine karşın, Çinli köylü sınıfının devrimci geleneklerine her zaman değer vermiştir. "Mao'nun, devrimci yaratıcılık kaynağı olarak kırsala ve kırsal kitlelere dönmesi doğal olarak kentsel bölgelerin toplumsal ve ideolojik olarak yozlaşmış olduğu algısını beraberinde getirmiştir." Meisner, şehirli aydınları hakir gören ve şehirli proleterlerin devrimci potansiyellerine güvenmeyen Mao'nun şehirlere olan bu düşmanlığının, Çin devriminin köylü sınıfına ve kırsal bölgelere dayanmasıyla ilgili olduğunu ve kentli işçi sınıfının 1927'de sonraki siyasi kayıtsızlığının da bu eğilimi güçlendirdiğini iddia etmiştir. "Bu kırsal eğilimler, devrim sonrası dönemde de Maoist düşünce üzerindeki hakimiyetini sürdürmüştür. Mao, köylü sınıfın devrimci erdemlerine yönelik birçok güzel söz sarf ederken, Çin'in hızla büyüyen kentli işçi sınıfının siyasi rolü hakkında fark edilir derece sessiz kalmıştır." Bu çerçevede, şehirli kesim, 'proleterleştirilmek' ve mücadele, sıkı çalışma ve basit yaşam gibi 'proleter erdemleri' köylülerden öğrenmek için kırsal bölgelere gönderilmiştir. İleriye Doğru Büyük Atılım döneminden bu yana Maoist ekonomik politikalar kırsal bölgelerin sanayileşmesini, potansiyel olarak 'revizyonist' saydığı kentlerin endüstriyel büyümesinden daha fazla vurgulamaktadır."¹⁰

Bunlara ek olarak, Mao, devrimci kariyeri boyunca toplumsal kötülüklerin en büyüğü olarak suçladığı bürokrasinin tüm biçimlerine karşı aşırı düşmanca bir popülist yaklaşım benimsemiştir. Bürokrasiyle "birlikte gelen toplumsal kalıpların ve değer yönelimlerin," aydınlarla, halk kitleleri, özellikle

9 Aynı eser s. 59.

10 Maurice Meisner, *Marxism, Maoism, and Utopianism*, Chin. ed., the Central Party Literature Press, Beijing, 1991, pp. 100-102.

de köylüler, arasındaki ekonomik ve kültürel açığı artıracaklarını ve şehirlerle, kırsal bölgeler arasındaki uçurumu daha da açacağını öngörmüştür. Bu nedenle de bürokrasinin kökünü kazımak için tasfiye hareketlerini ve hatta Kültür Devrimi'ni başlatmıştır.

Meisner, Maoizm'in popülist eğilimlerini de araştırdıktan sonra, Maoizm ile klasik Rus Popülizm'i, olan Narodnizm arasında gözle görülür benzerlikler olmasına rağmen Maoizm'in, 19.yy Rus öğretisinin 20. yy.da yeniden vücut bulmuş hali olduğu sonucuna varmıştır. "Maoizm'deki popülist eğilim, Çin'e özgü bir olgudur." "Marksizm ile popülizmi birleştiren Maoizm, yabancı kapitalist ve ekonomik güçlerin tehdidi altında olan, ekonomik gerileme yaşayan ve çoğunluğu köylülerden oluşan bir coğrafyada, Marksizm tarihi çerçevesinde mantığa aykırı bir oluşum değildir." "Gelecekte eşitlikçi bir sosyalist toplum yaratmak" için devrimci bir toplumsal değişimi teşvik etmeyi hedeflemektedir.

Mao'nun, Çin devrimi ve toplumsal yapılanmasında köylülerin konumunu ve rolünü fazlasıyla vurguladığı doğrudur ve köylü sınıfına yönelik teorisi de düşüncesinin önemli bir bileşenidir. Marks'ın ve Lenin'in köylü sorununa bakışını geliştirmiş ve ileriye taşımıştır. Bu, büyük bir tarım ülkesi olan Çin'de devrimin özünde Ç.K.P tarafından yönetilen bir tarım devrimi olmasıyla yakından alakalıdır. Yabancı bilim adamları, Mao'nun bu alandaki görüşlerini ustalıklı ve iyi bir kavrayışla incelemişlerdir. Ancak, Mao Zedung'un popülist olduğu sonucu tek taraflı bir anlayışın sonucudur. Mao Zedung'un, son yıllarında geliştirdiği popülist fikirlere rağmen, genel anlamda bir Marksist ve proleter devrimci bir siyasi lider olduğuna inanmaktayız.

Mao Zedung'un, pratiği ve köylü sorununu neden ve nasıl vurguladığını derinlemesine inceleyip çeşitli fikirler üreten pek çok yabancı akademisyenin aksine James C. F. Wang ve Edward Hammond'ın temsil ettiği bir grup bilim adamı, Mao'nun görüşlerinde kitle çizgisi ilkesinin ne kadar önemli, hatta merkezi olduğunu araştırmıştır. Bu gruba göre, Mao her zaman hem pratikte hem de teoride kitle çizgisine öncelik vermiştir. Mao'nun anlayışına göre doğru teori ve pratik, insanların düşünüşünden değil kitle çizgisinden doğmaktadır. Bütünlüklü bir teori olan kitle çizgisi, Mao'nun düşüncesinin tüm unsurlarıyla yakından alakalıdır ve yöneten ile yönetilen, teori ile pratik, politika ile kitle hareketi arasındaki ilişkiler gibi bir dizi karmaşık sorunu çözmüştür. Bu derece önemli bir role sahip olan kitle çizgisi nasıl doğru biçimde anlaşılabilir? James C. F. Wang ve Edward Hammond'a göre, gerçek kitle çizgisi üç boyutta incelenmelidir. Birincisi, kitle çizgisi, sosyolojik bir tanımdır. Herhangi bir üstün insanın ve doğa üstü gücün varlığını ve teknolojik determinizm fikrini reddeder; insanların liderleri, makineleri ve tanrıları yarattığını, aksinin mümkün olmadığını kabul eder. İkincisi, kitle çizgisi bir metodolojidir. Somut problemlerin somut biçimde analiz edilmesini savunur. Üçüncüsü, kitle çizgisi bir bilgi teorisidir. İnsanları, nesne veya tarihsel sürecin bir parçası olmaktan çıkarıp kendi algısal pratikleri doğrultusunda tarihi yazmaya ve yapmaya yönlendirir.

mesi ve kendi kendilerini yönetmesi bir ifadesi olarak tanımlamışlardır. Mao'nun kitle çizgisi ile çelişen bir sonuca varmalarının nedeni, kitle çizgisini tanımlamak için Batı'daki "kendi kendini yöneten öz yönetim toplulukları" fikrine başvurmuş olmalarıdır.

Kitle çizgisini Mao'nun düşüncesinin merkezine koyan akademisyenler, Mao'nun, kitleleri, irade ve kararlılığı tetikleyerek ve geçmiş yüzyıllardaki cehalet ve batıl inançlar nedeniyle bastırılmış yaratıcılığı teşvik ederek bütün zorlukları ve engelleri aşmada yönlendirdiğini de belirtmişlerdir.

Yabancı Mao araştırmacıları, Mao Zedung'un düşüncesinin odak noktası ve nitelikleri üzerinde tartışmalarda, onun esas unsurunun iki niteliğe taşınması gerektiğini ileri sürmüşlerdir . Birincisi, bu esas karakter Mao'nun politikacı ve düşünür kimliklerinin her aşamasında fikirlerini ve teorilerini etkilemiş olmalıdır . İkincisi; bu esas karakter Mao'nun düşüncesinin mantıksal uzantısını ve yan anlamını da tanımlayabilmelidir .

2.3. Mao Zedung'un Metodolojisi Üzerine

1970'lerin başında Batılı bilim adamları Mao Zedung'un metodolojisini incelemeye başlamış ve birtakım eserler ortaya koymuşlardır. Amerikalı araştırmacı Francis Y. K. Soo'nun Mao Zedung'un Diyalektik Teorisi adlı kitabı bu eserler arasında en çok yankı uyandıranıdır. Bu kitaba göre, Mao'nun metodolojisi özünde bir diyalektik teorisidir . Dört başlıca unsuru vardır: sentetik perspektif, tarihsel perspektif, somut nesnellik, pratikçi perspektif (praxiological). Sentetik perspektif, "bütün-parça-bütün" yaklaşımını izlemektedir. Mao, gerçeği parçalı değil, bir bütün olarak ele almıştır. Başka bir deyişle, hiçbir durum veya olayı birbirinden bağımsız boyutlarıyla incelememiş, bütün olarak görmüştür ve parçaların bütüne tabi olduğunu savunmuştur. Tarihsel perspektif "geçmiş-bugün-gelecek" yaklaşımını benimser. Mao'ya göre, bugün geçmişten doğmuştur, dolayısıyla geçmiş tarih göz ardı edilmemeli ve öğrenilmelidir. Bir anlamda, Mao, tarihi, geçmişin yanı sıra bugünü de gösteren bir "ayna" olarak görmüştür. Ancak tarihin önemine dair bu vurgusu koşulsuz değildir. Aksine, tarihin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi, faydalı öğeler öğrenilirken "zararlı" olguların reddedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca, tarihten ders çıkarmak ve bugünle geleceği doğru yönetip yönlendirmek için günümüz Çin'ini ve geçmişteki Çin'i anlatan tarihin araştırılmasını zorunluluk olarak görmüştür.

Somit nesnellik yöntemi, "nesnel-öznel-nesnel" yaklaşımını izler. Araştırmacı nesnel gerçeklerden yola çıkmalı, belirli olgu ve dataları toplamalı, analiz etmeli ve eleştirel bir biçimde değerlendirerek fikir ya da sonuç üretmelidir. Ardından başlangıçtaki nesnel gerçeğe dönerek kendi fikir ve sonuçlarının doğruluğunu sorgulamalı ve sınamalıdır. Pratikçi perspektif ise "pratik-teori-pratik" ya da "toplumsal pratik - teori - toplumsal pratik" yaklaşımını takip

eder. Francis Y. K. Soo'ya göre, Mao en çok bu unsur üzerinde durmuştur. Mao'nun düşüncesinde bir insan bilme sürecini başlatabilmek için toplumsal pratikten yola çıkmalıdır. Birbirinden farklı ancak ayrıştırılamaz-- iki yolla -- algısal ve mantıksal pratik sonucunda teori oluşturulur ve teori yine toplumsal pratikle teste tabi tutulur. Böylelikle insanın bilme sürecinin ilk döngüsü tamamlanmış olur. Bu süreçte sayısız döngü vardır ve tamamlanan her döngüyle birlikte, pratiğin ve bilginin içeriği bir üst seviyeye taşınmaktadır.

Francis Y. K. Soo'ya göre Mao'nun metodolojisinin üç temel özelliği vardır. İlki, esnek olmasıdır. Yöntem tercihleri konusunda esnektir, bu nedenle de tek bir yöntemle sınırlanmamıştır ve bütün yöntemlere açıktır. Esnekliği ayrıca yukarıdaki 4 yöntemde de üçlü hareketlerin çok boyutlu sürecinde de görülebilmektedir. İkincisi; dinamik olmasıdır. Çok boyutlu hareketler üzerine odaklanır; bütünden parçalara gider, parçalardan tekrar bütüne ve nesneden öznele, öznelden de yine nesnele varır. Dahası, bu hareketlerin hepsi birbiriyle bağlantılıdır. Bütün bu hareketler, gerçeği öğrenmek için dinamik bir yol sunmaktadır. Üçüncüsü pratik olmasıdır. Bu pratiklik, toplumsal pratiğin iki katlı işlevinden kaynaklanmaktadır, bu hem sentetik pratiğin başlangıç noktası olarak hizmet vermekte hem de alınan her kararın ve oluşturulan her politikanın doğruluğunu onaylanmasına katkıda bulunmaktadır.

Francis Y. K. Soo, Mao'nun metodolojisindeki iki sıkıntıyı da ortaya koymuştur. İlki, sistematik ve mantıksal bir biçimde sunulmadığı için anlaşılmasının ve pratikte uygulanmasının zorluğudur. Mao'nun yazılarına dağılmış olan metodolojisi, uygulama için somut herhangi bir açıklama barındırmamaktadır. Somut bir durumda hangi yöntemin daha kullanışlı ve gerekli olduğu nasıl bilinebilir? Belirli bir durumla ilgili olarak farklı, hatta çelişen görüşler ortaya çıktığında ne yapılmalıdır? Böyle bir durumda kriter nedir? Bu soruları yanıtlamak için Mao'nun sentetik pratiğini kullanmak çok zordur. İkinci olarak, doğası gereği soyut veya metafiziksel olan sorunları çözümlemede sınırlı kalmasıdır. Mao'nun metodolojisi, insana ve topluma dair somut konu ve sorunları ele alırken etkili ve gerçekçidir, fakat soyut ve metafizik konularda uygulanması zor olmaktadır. Bu noktada, Mao kendisinin sentetik pratiğinin bu gibi sorunları çözmek için uygun olmadığını ve bu konuların onun alanına girmediğini söyleyebilirdi. O, tüm hayatı boyunca somut bir problem olan Çin devrimine odaklanmış ve teorik yapılar oluşturmaya pek zaman ayırmamıştı. Ayrıca, bir Marksist olarak doğa üstü veya soyut olan hiçbir şeye inanmamıştı. Dolayısıyla da evreni, toplumu ve insanı pragmatist bir açıdan görme eğilimindeydi ve insan hayatının manevi boyutunu din veya soyut bilim olarak ele almıştı.

Francis Y. K. Soo, Mao'nun metodolojisini Çin felsefesinin yöntemleriyle kıyaslayıp, Mao metodolojisinin özünde Çinli olduğu sonucuna varmıştır. Soo'ya göre Çin düşünüşünün dört özelliği vardır. Öncelikle, parçalardan çok bütünü vurguladığı için sentetiktir. Bu, en ayırt edici özelliğidir. Mao da tüm problemleri sentezci bir perspektiften ele alıp çözümlemiştir. Çin düşünüşünün ikinci 329

özelliği sezgidir, fakat “sezgi” ilkel ve içgüdüsel bir his olarak algılanmamalıdır. Aksine, bir şeyin ya da durumun bütünlüğünün, yaşam tecrübelerinden yola çıkılarak doğrudan ve anında anlaşılmasıdır. Üçüncüsü, tarihe sürekli atıfta bulunması ve hep geçmişten yola çıkarak bugüne gelmesidir; ancak geçmişin ve bugünün ışığında geleceğe bakılabilir. Sonuncusu ise “pratik” olmasıdır. Bu sonuncu özelliğin üç yönü vardır. Birincisi, Çin düşüncüsü, insanlar ve insan ilişkileri için kullanışlı ve faydalı olana her şeye yönelmeyi öngören pragmatik bir dünya görüşünü benimsemektedir. İkincisi, gerçeği, beş duyuya, özellikle de görme duyusuna başvurarak algılamakta ve soyutu değil somutu vurgulamaktadır. Üçüncüsü, teori ve pratiğin birliğini ya da sözlerle eylemlerin tutarlılığını çok önemli addetmektedir. Francis Y. K. Soo, bu incelemeleri doğrultusunda Mao’nun düşünce biçimiyle Çin düşüncüsü arasında mükemmel bir benzerlik olduğu sonucunu elde etmiştir. Çin düşüncüsünün dört özelliği, Mao’nun düşünce biçiminde de vardır. Tek temel farklılık, Mao’nun metodolojisinde sezgi vurgusunun olmayışıdır.¹¹

Amerikalı araştırmacı Chu Don-chean de Mao Zedung’un metodolojisini incelemiş ve şu sonuca varmıştır: “Mao’nun teorileri, basit metafizik soyutlamalardan uzaktır ve onun teorileri aslında yöntemlerini sosyal- felsefi açıdan gerekçelendirmektedir. Maoizm bir mantık teorisi ya da yapma biçimleri sistemi olarak görülebilir. Hayattan, çalışmaktan, savaş ve devrimden doğan Mao Zedung düşüncesi, felsefi olmaktan çok metodolojiktir.” Peki, Mao bilimsel yöntem hakkında nasıl bir düşünceye sahiptir?

Birincisi, “konu her ne olursa olsun kendi özgün süreci içinde ele alınmaktadır. Bilinçli planlama, olgusal analiz, nesnel gözlem ve düzenlilik içeren işlemler bütünüdür. Bu nedenle de nitelikleri kesinlik, özlülük ve basitliktir.”

İkincisi, “onun bilimsel yöntem temelini Mao’nun görüşleriyle uyumlu bir biçimde incelemek gerekir. Araştırma gerçeğe başlar. Mevcut, somut ve belirli olguları anlamak hem temel hedeftir, hem de sorunu çözmenin anahtarıdır. Mao, bu durumu ‘... kişi bir işi yaparken, onun koşullarını, özelliklerini ve diğerleriyle bağlantısını anlamadan o işin yasalarını ve nasıl yapılması gerektiğini bilemez ve o işi iyi yapamaz’ şeklinde ifade etmiştir.”

Üçüncüsü, “Mao’nun bilimsel sürecin aşamalarına yönelik görüşleri şu şekilde analiz edilebilir: Birinci aşama, bilimsel çalışmanın başlangıç noktası ve sorun çözmenin önkoşulu olan araştırmadır.” “İkinci aşama ise gözlem ve araştırma sonuçlarının analizidir. Mao’ya göre analizi yapılan şey sadece basit bir biçimde, ‘somut,’ niceliksel, ya da ‘yapay’ olan değildir.” Dahası, Mao şeylerin gelişiminin gerçek nedenlerinin de analiz edilmesini düşünmüştür. Bir konu ele alınırken değersiz olan göz ardı edilip esas olan seçilmeli, yanlış olan ele-

11 Francis Y. K. Soo, Mao’nun Diyalektik Teorisi Mao Chin. ed., Mao Zedung’un Felsefi 1986(4); “Mao Zedung’un Diyalektik Teorisinin Felsefi ” see Xiao Yanzhong et al. (eds.), Xiao Yanzhong et al. (eds.), Düşüncenin Ölümsüzlüğü Cilt III Mao Zedung’un düşüncelerinin Yabancı Düşünürler Tarafından Değerlendirilmesi, 1997 s. 240-268.

nip doğru olan saklanmalı ve birinden diğerine, dışarıdan, içeriye doğru hareket edilmelidir. Ancak böyle bir temelde bir fikir oluşturulur, karar alınıp planlar oluşturulabilir. “Bilimsel sürecin son aşaması ise deneydir. ‘Deney,’ ‘test’ ve ‘uygulama’ kelimeleri Mao tarafından birbirinin yerine geçecek şekilde kullanılmıştır. Deney, teorinin belirli koşullara uygulanması, yapma yoluyla doğrulanması ve geliştirilmesidir. Deney, toplumsal bir durumun ya da fiziksel bir nesnenin niteliği hakkında daha fazla bilgi toplamanın aracıdır. Deney yapma, bilginin arayışı şeklindeki bütünsel sürecin bir devamıdır.” “Derin kavrayış, zeki yargılar ve güçlü önermeler nesnel kanıtlarla güçlendirilir.” “Hiçbir bilgi pratiğe vurulup uygulanmadığı sürece tam değildir.”

Francis Y. K. Soo ve Chu Don-chean’ın yanı sıra, başka Amerikalı araştırmacılar da Mao’nun metodolojisini incelemiştir. Bunlar arasında, Marx’tan Mao Zedung’a: Devrimci Diyalektik Araştırmaları eseriyle George Thomson, Mao Zedung’un Düşüncesi: Biçim ve İçerik eseriyle Steve S. K. Chin ve Mao Zedung’un Diyalektik Teorisinde Çin ve Batı Felsefesinin Sentezi eseriyle Andreas Arndt yer almaktadır.

Yabancı Mao araştırmacıları, Mao Zedung’un metodolojisini incelerken birçok yeni yaklaşım ve analitik yöntem benimsemiş ve Çinli araştırmacıların kendi çalışmalarına temel alabilecekleri pek çok yeni fikir ortaya atmışlardır.

Başlık 3

Araştırma Yaklaşım ve Yöntemleri

Dünyadaki Mao araştırmalarında en göze çarpan özelliklerden biri yabancıların, özellikle Batılı araştırmacıların, çok çeşitli araştırma yaklaşım ve yöntemlerini benimsemeleridir. Yapılan araştırmalarda en bilinen yaklaşım ve yöntemler şunlardır: karşılaştırmalı araştırma, “dinamik araştırma”, “statik araştırma”, “süreklilik ile süreksizliklerin birleşimi” ve “sosyo-psiko-tarihsel analiz” yöntemleri. Bi Jianheng ve arkadaşlarının Yabancı Ülkelerdeki Mao Zedung Araştırmalarının Gözden Geçirilmesi kitabı sistematik olarak kullanılan bu ilk dört yöntemi incelemiştir. Bu beş yöntemin kısa bir tanıtımı aşağıdadır.

3.1 Karşılaştırmalı Araştırma Yöntemi

Bu yöntem yabancı araştırmacılar tarafından Mao Zedung’un düşüncesi üzerine karşılaştırmalı araştırma yapmak için sıkça kullanılmıştır. Bu yöntem aşağıdaki yönleriyle açıklanacaktır.

Birincisi, bu yöntemi kullanan bu araştırmacılar, Mao’nun düşüncesini geleneksel Marksizm ile karşılaştırmışlardır. Batılı Mao araştırmacıları, Mao Zedung’un Marksizm’i nasıl sürdürdüğü ve onun düşüncesinin Avrupa ve Sovyet Marksizm’i ile ne derecede ilintili olduğu şeklinde iki tartışma yürütmüşlerdir. Karl A. Wittfogel tarafından temsil edilen tutucu araştırmacılar, Mao’nun düşüncesini Marksizm ile özellikle Lenin ve Stalin’in düşüncesiyle karşılaştırarak Mao’nun köylülerin sorunlarında, Tarım Devrimi ile yeni demokratik devrim teorisi ile özgün bir yaratıcı çözüm getirmediği ve ortaya koyduğu düşüncelerin yalnızca Sovyet öncellerinin yeniden üretimi olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca, Çin devriminin Moskova tarafından yönlendirilen enternasyonal bir 333

“komplonun” sonucu olduğuna ve Mao’nun düşüncesinin Stalin’in ortodoks Marksizm’inin Çin’de mekanik olarak uygulanmasının sonucu olduğuna hükmetmişlerdir.

Liberal Benjamin Schwartz ve Stuart Schram tarafından temsil edilen liberal araştırmacılar Mao’nun düşüncesinin hem Marksizm’le ilintili hem de geleneksel Marksizm’den farklı bir düşünce olduğuna inanmışlardır. Mao’nun düşüncesi ve Marksizm, her ikisi de komünizmi gerçekleştirmeyi amaçlar..Ne var ki, Mao, Çin devriminde gerçekleri dikkate alıp köylüleri devrimin ana dayanağı veya “öncüsü” olarak görmüş, siyasi ve ideolojik çalışmaya önem vermişti, gerilla savaşı için strateji ve taktikler oluşturmuş ve devrimde halkın ve halkın eyleminin önemi üzerinde özellikle durmuştu. Karşılaştırmalı olarak konuşursak, liberal araştırmacılar Mao’nun Marksizmi ile ortodoks Marksizm arasında farklılıklara daha fazla odaklanmış Maoizm’in Marksizm’den bir sapma olduğu sonucuna varmışlardır.. Çin devrimini kendine özgü bir devrim ve Mao’nun düşüncelerinin sadece Çin’e uygulanabileceğini ve Marksizm-Leninizm’den bir sapma olduğunu ileri sürmüşlerdir.

Richard M. Pfeffer ve Andrew G. Walder tarafından temsil edilen sol kanat araştırmacılar ise Mao’nun düşüncesinin Marksizm ile uygunluğunun önemine odaklanmışlardır. Mao Zedung’un, birçok çalışmasında ve eserlerinde Marksist kavramları ele aldığını ve onun özellikle köylü sorunu ve üstyapıya yaptığı vurgu ile Çin’in özel koşullarında Marksizm’i yaratıcı bir biçimde uyguladığını ve geliştirdiğini savunmuşlardır

İkincisi, Mao’nun düşünceleri geleneksel Çin kültürü ile karşılaştırılmıştır. Liberal araştırmacılar geleneksel Çin kültürünün Mao’yu nasıl etkilediğine dair tartışmaya özellikle önem vermişlerdir. John King Fairbank Çin’in 19. yüzyıldan itibaren olan modern dönem tarihini araştırma çalışmalarının Çin’in geleneksel kültürünü araştırma çalışmalarıyla birleştirilmesi gerektiğini ilk önce fark eden araştırmacı olmuştur. Mao’nun düşüncesini geleneksel Çin kültürüyle karşılaştırırken Fairbank ÇKP’nin özeleştirisi konusundaki düşüncesinin hemen akla Konfüsyüsçü kendi özünü düşünme ve kendi özünü inceleme/sinama düşüncesini ve özellikle Çin’in onaltıncı yüzyıl idealist filozoflarından biri olan Wang Yang-ming’in düşüncelerini anımsattığını öne sürmüştür. Benjamin Schwartz ve Stuart Schram da, Mao’nun ahlak eğitimi ve etik davranışlar üzerine düşüncesini geliştirirken Çin’in Konfüsyüsçü geleneğinden düşünceler aldığına işaret etmişlerdir. John Bryan Starr, Mao’nun diyalektik çelişmelerle ilgili teorisini Çin ve Batı felsefesiyle karşılaştırırken, Mao’nun çelişmeler sorununa verdiği önemin Çin’in ying-yang teorisinin etkisiyle ve karşıtların mücadelesine verdiği önemin de Marks’ın etkisiyle olduğu sonucuna varmıştır.

Mao’nun teori ve pratiğinin çok sayıda geleneksel Konfüsyüsçü düşünceler taşıdığına çoğunlukla inanılmasına rağmen, bu Mao’nun düşüncesinde bir geriye gitme olarak veya muhafazakârlık olarak değerlendirilmemiştir. Fairbank bunu şöyle açıklamıştı: “Bu Mao’nun komünizmi Çin’e uygulamasına ve yaymasına yardımcı olmaktadır”, bu nedenle o, Mao’nun yaratıcı bir Marksist

olduğunu savunmuştur. Sol kanat araştırmacıların düşüncesine göre, durumların ve halkın duygularını yansıtmak ve olaylardaki diyalektik hareketi çözümlmek için Mao'nun kullandığı birçok eski atasözü Mao'nun eski Çin geleneklerini ve özellikle de Konfüsyüsçülüğü koşulsuz olarak kabul ettiğinin kanıtı olarak görülemez. Aslında, Mao, Konfüsyüsçülüğe açıkça karşı çıkmıştır. Bu araştırmacılar, ayrıca, Mao'nun her zaman Marksizm'i Çin'e uyguladığına ve Çin geleneklerini eleştirdiğine işaret etmişlerdir. Yoshimi Takeuchi ve Koichi Yamura gibi Japon araştırmacılar Mao'nun düşüncesi ile geleneksel Çin kültürü arasındaki birliğe çok daha önemle odaklanmışlardır. Mao'nun düşüncesinin dilsel yapısı ile felsefi ve siyasi özellikleri üzerinde çalışma yapmışlar ve Mao'nun düşüncesinin temel olarak geleneksel Çin kültürü ve felsefesinden geldiği sonucuna varmışlardır.

Üçüncü olarak, Mao'nun düşüncesi o dönemlerin Avrupa düşünce akımlarıyla karşılaştırılmıştır. Mao'nun düşüncesi yalnızca Batı Marksizmi akımının kurucuları olarak bilinen üç temsilcisiyle - Georg Lukacs, Karl Korsch ve Antonio Gramsci - karşılaştırılmamış, ayrıca Troçki, Buharin ve Marcuse'un düşünceleriyle ve hatta Max Weber'in örgüt kuramı ve Rus Narodnizmi olan halkçılık ile de karşılaştırılmıştır. Mao'nun düşüncesiyle Batı Marksizm'inin karşılaştırılmalı bir araştırmasından sonra hem benzerlikler hem de farklılıklar ortaya konulmuş ve bunlar incelenmiştir. Benzerlikler açısından, hem Maoizm hem de Batı Marksizmi uygulamada tarihsel materyalizmi pratikçi bir bakış açısından ele almış ve Marksizmi bir dogma olarak değil - eylem kılavuzu olarak kabul etmiştir. Mao, insanların pratik sorunların çözümüyle uğraşırken Marksizm'i uygulaması, incelemesi ve öğrenmesi gerektiğini savunmuştur ve aynı zamanda özne olarak insanın tarihte oynadığı role, insanların manevi dünyalarına ve toplumsal üstyapıya büyük önem atfetmiştir. Halkın Marksist eğitim almasının üzerinde önemle durmuştur ve insani ve düşünsel faktörler ile üstyapının oynadığı role büyük önem vermiştir. Farklılıklar açısından ise, Batı Marksizm'i "yeni sol" aydınlara dayanmayı önemserken, "Mao köylülerin taleplerine yanıt vermeyi önemsemiş ve bu nedenle onun düşüncesine "köylü Marksizmi" denebilir" şeklinde fikirler öne sürülmüştür. Japon araştırmacılar Mao'nun "Çin Toplumunda Sınıfların Çözümlemesi" ve "Hunan Köylü Hareketinin Araştırılması hakkındaki Rapor" adlı çalışmalarında niçin köylülere bu kadar önem verdiğini analiz etmişler ve Mao'nun 1926 ila 1927 yıllarındaki çalışmalarında ortaya konulan bu fikirlerinin Marksizm-Leninizm olmadığını fakat Mao'yu yaşamı boyunca sürekli etkisi altında tutmuş olan Rus Narodnizmi olduğu sonucuna varmışlardır. Maurice Meisner de Marksizm, Maoizm, ve Ütopyacılık adlı kitabında Rus popülizmi ve Rusya'da doğan Leninizmi çağdaş Çin siyasi düşüncelerle karşılaştırmıştır. Ve Mao'nun düşüncesinin birçok yönden klasik dönem Rus popülizmiyle (Halkçılık) yakından ilintili olduğu sonucuna varmıştır.

Özet olarak, yukarıdaki karşılaştırmalı araştırmalar bir anlamda şüphesiz kabul edilebilir gerçeklere değinmektedir; fakat kanımızca aynı zamanda bir 335

ölçüde tek yanlıdır çünkü Mao'nun düşüncesindeki belirli konulara çok fazla odaklanırken diğerlerini görmezden gelmişlerdir.

3.2 Dinamik Araştırma Yöntemi

“Süreklilik içinde ele alan araştırma yöntemi” olarak da adlandırılan bu yöntem, Mao'nun düşüncesini sürekli değişen bir süreç olarak ele alır ve Düşünce'nin her dönemdeki gelişimini birbirleri ile bağlantı içinde ele alarak sonuçlara varmaya çalışır. her belirli dönemde fikir ve teorilerini formüle ettiği sürekli değişen bir süreç olarak ele alır. Bu yöntem ilk önce Brantly Womack tarafından Mao Zedong'un Politik Düşüncesinin Temelleri, 1917-1935 adlı kitabında sunulmuş ve uygulanmıştır. Brantly Womack görüşünü şöyle vurgulamıştır: “Mao'nun teorik gelişmesi hiç bir zaman basitçe daha önceki görüşlerin bir yorumlaması olmamıştır; artan deneyimleri sonucunda ve değişken siyasi ortamlar düşüncelerini sürekli başka biçimler almasına yol açmıştır. Dolayısıyla Mao'nun düşüncesinin herhangi bir belirli döneminin araştırılması onun tüm düşüncesinin tüm kaynak ve köklerini açıklayamaz; bu nedenle araştırmanın geniş kapsamlı olması için bu araştırma onun ölümüne kadar 9 Eylül 1976'ya kadar sürdürülmelidir.” Bu sürekli, dinamik araştırma yönteminin basitçe Mao'nun düşüncelerinin kaynağını açığa çıkarmak olmadığına dikkat edilmelidir; bu dinamik araştırma Mao'nun siyasi pratiğine odaklanarak ve Mao'nun düşüncesinin gelişmesini ve onun diğer düşünce ve doktrinlerle olan ilişkisini gözlemleyerek Mao'nun düşüncesinin diyalektik gelişmesinin izlediği yolu keşfetmeye çalışmalıdır. Bu yöntem Stuart Schram tarafından da övülmüş ve Tarih ve İrade: Mao Zedung'un Düşüncesinin Felsefi Perspektifleri kitabını yazan Frederic E. Wakeman tarafından da bir anlamda kabul görmüştür.

3.3 Statik Araştırma Yöntemi

Bu yöntem Mao'nun teori ve pratiğinin 1920'lerden 1970'lere kadar elli yılı aşkın süresini analiz etmeye çalışan bir yaklaşımla Mao'nun düşüncesini bir “tümleşik bütün” olarak ele alır ve Mao'nun düşüncelerinin bu dönem boyunca statik olduğuna ve zaman içinde hiç değişmediğine odaklanır.

John Bryan Starr bu yöntemi Devrimi Sürdürme: Mao'nun Politik Düşüncesi adlı kitabında kullanmıştır. Starr, kitabın önsözünde şunları yazmıştır: “Mao'nun siyasi fikirlerinin sunumunun tarihi olmaktan çok tematik olması iyice düşündüğümüz bir tercihtir ... Mao'nun bilgi teorisindeki temel kavram devrimci teori ile devrimci pratik arasında zorunlu, diyalektik bir ilişki olduğudur... Onun ulaştığı teorik sonuçların; bu teorilerin pratik bağlamından yalıtarak ele alınmasında belirli bir aykırılık olacaktır.” Ona göre, Mao'nun

çalışmalarını bir soyut bütün olarak ele almak Mao'nun düşüncesinin temasını ve ana özünü anlamayı kolaylaştıracaktır Starr, "kültür devrimi" teorisi ışığında yürüttüğü pratiğin Mao'nun tüm hayatı boyunca uğraştığı amaç olduğu ve Mao'nun teorik katkıları arasından en önemlilerinin; düzenin ancak kaostan çıkabileceği fikri ve burjuvaziye karşı hiç durmaksızın mücadele etme fikri olduğu sonucuna varmıştır. Aslında, Mao ve onun çalışmalarını böylesi bir "tümleşik bir bütün" olarak ele alan yöntem diğer birçok araştırmacı tarafından değişik şekillerde benimsenmiş ve uygulanmıştır. Amerikalı araştırmacı Richard H. Solomon, Mao'nun Devrimi ve Çin'in Politik Kültürü adlı kitabında Mao'nun düşüncelerinin değişik dönemlerdeki sürekliliğini psikolojik açıdan irdelenmiştir. Mao'nun Düşüncesindeki Aşk ve Mücadele adlı kitabın yazarı Raymond L. Whitehead, Mao'nun etik düşüncesini irdelerken onun düşüncesinin sürekliliğini önemle belirtmiştir. Starr, Mao'nun düşüncesinin sürekliliğine çok fazla önem vermesi ve Mao'nun siyasi düşüncesiyle siyasi pratiğini sistematik olarak birleştirmedeki başarısızlığı nedeniyle Mao'nun siyasi düşüncesinin özünün elli yıl boyunca değişmediği sonucuna varmıştır. Stuart Schram, bu problemin Starr'ın araştırma yönteminin temel olarak tarihi gelişmeye yeteri kadar önem vermemesi nedeniyle çıktığına işaret etmiştir. Öte yandan, Schram, Starr'ın araştırma yönteminin akla uygunluğunu kabul etmiş ve Mao ve yaşamının hem tarih hem de temalar perspektifiyle irdelenebileceğini ve temalar temelinde inceleme perspektifine hiç bir araştırmacının karşı çıkması gerektiğini belirtmiş ve Mao'nun ve onun yaşamının tarihsel dönemler veya temalar etrafında incelenip tartışılabileceğini söylemiştir. Fakat Schram, Starr'ı eleştirerek hangi özel dönemde Mao'nun hangi düşünceyi formüle edildiğinin açıkça netleştirilmesi gerektiğine vurgu yaparak; Starr'ın buna çok ender başvurduğunu söylemiştir.

3.4 Süreklilik ile Süreksizliklerin Birleştirilmesi Yöntemi

Bu yöntem esasen Mao'nun bazı konulardaki fikirlerinin süreklilik taşıdığına ve diğer fikirlerinde süreksizlik olduğuna inanan Stuart Schram tarafından benimsenmiştir. Shcram, Mao'nun düşüncesindeki bazı öğelerin en başından sonuna kadar tüm yaşamı boyunca değişmediğini kabul ederken onun fikirlerinin siyasi pratiğinin süreci içinde ve fikirlerini formüle ettiği arka planın incelenmesi ve analizi ile anlaşılabilirliğini öne sürmüştür. Schram, Mao'nun düşüncesinin her zaman gelişme içinde olduğu ve bu nedenle somut tarihi arka planın araştırılmasının gerekli olduğu konusunda Brantly Womack'a katılmaktadır. Ek olarak, Mao'nun düşüncesinin belli bir formatta geliştiğini ve esasen Uzun Yürüyüş'ten sonra, özellikle Yan'an döneminde biçimlendiğine işaret etmiştir. Daha sonra, birçok araştırmacının da kabul ettiği gibi, Mao'nun düşünce ve pratiğinin dönemlere ayrılabilirliğini öne sürm-

üştür.” Örneğin, Avustralya’lı araştırmacı Nick Knight bu yöntemi kullanarak Mao’nun devrimci kariyerini altı döneme ayırmaktadır: Yan’ın döneminden önce; Ya’nın dönemi; Kurtuluş Savaşı dönemi; kooperatifleşme dönemi; “kültür devrimi” dönemi; “kültür devrimi” sonrası dönem. Nick Knight daha sonra Mao’nun düşüncesinin ana fikirlerinin süreklilik ve istikrar taşıdığına ve bütün bu dönemlerde değişmediğine fakat farklı dönemlerde farklı odaklanmaları olduğuna dikkat çekmiştir.

Nesnel anlamda konuşmam gerekirse, bu yöntem Mao’nun düşüncesini bir bütün olarak anlamayı ve değişik dönemlerde onun düşüncesinin gelişimi üzerine nitel araştırma yapmayı kolaylaştırır, fakat burada araştırmacıların süreklilik ile süreksizlikleri ustaca birleştirme yeteneği önem kazanmaktadır. Brantly Womack, Schram’ın bazı çalışmalarını ve fikirlerini inceledikten sonra Schram’ın aslında yukarıda belirtilen yönteminin Mao’nun olgunlaşmış düşüncesini onun erken dönemdeki düşüncesinden ve “kültür devrimi” sonrası düşüncesinden ayırmaya çalışan bir süreksizlikler yöntemi olduğu sonucuna varmıştır. Brantly Ross Terrill, Schram’ı Mao’nun tüm devrimci kariyerini çelişik olmayan tutarlı bir süreç gibi görmesini eleştirmiştir. Although the above two critics were somewhat one-sided in their analyses, it is undoubtedly true that Schram failed to well combine continuity and discontinuities. Yukarıda Schram’a yapılan iki eleştiri bir şekilde tek yönlü iseler de, Schram’ın süreklilik ile süreksizlikleri iyi bir biçimde birleştirmede başarısız olduğu şüphesiz doğrudur.

3.5 Psikolojik-Tarihsel Analiz

“Restorasyon yöntemi” de denilen bu yöntem, Mao’nun düşünce ve pratiğini onun psikolojisi ile yeniden kurgulamaya çalışmaktadır. Bu yöntemi benimseyen araştırmacılara göre, hem Çin devriminin yöntem ve karakteri hem de Mao’nun düşüncesi sonuç olarak Mao’nun kişiliği tarafından belirlenmiştir. Bu araştırmacılar, diğer Mao araştırmacılarının çoğunun sonuçlar üzerine çok fazla odaklandıklarını fakat nedenleri önemsemediklerini ve bunun sonucu olarak Mao’nun düşünme tarzını ve psikolojik sürecini anlamadıkları eleştirisini getirmişlerdir. Bunlar; Mao’nun düşüncesinin biçimlenmesinin ve gelişiminin her zaman büyük ölçüde öznelci, psikolojik faktörlere bağlı olduğuna inanmaktadırlar. Böylece; Mao’nun psikolojik yaşamını ortaya çıkararak onun düşüncesini ve siyasi pratiğini açıklamaya çalışmaktadırlar. Bu yöntemi benimseyen araştırmacıların temsilcileri Amerikalı araştırmacılar Lucian W. Pye, Robert Jay Lifton ve Richard H. Solomon’dur. Bazı Sovyet araştırmacıları da bu yöntemi benimseyerek Mao ve onun düşüncesini araştırmışlardır.

Massachusetts Teknoloji Enstitüsü’nde (MIT) siyasi psikoloji profesörü olan Lucian W. Pye, Batılı Mao araştırmacıları arasında etkisi olan Mao Tse-tung: Liderin İçindeki Adam adlı kitabı yazmıştır. Bu kitap Batılı Mao araştırmacıları arasında oldukça etkili olmuştur. Pye; Mao’nun Çin halkının ve diğer ülke halk-

larının coşkusuyla başarıyla yükseltebilmesinin nedenini bulmak için Mao'nun duygu dünyasını ve diğer insanlarla iletişim sağlamadaki düşünce tarzını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Pye'in görüşüne göre, Mao, bir politikacı olarak hem kamusal hem de kişisel roller yüklenmiştir: bir politikacı olarak kamusal bir rol oynamış öte yandan da ilk yıllardan itibaren psikolojik yapısını ve kişiliğini biçimlendirirken kişisel bir rol oynamıştır. Pye, kamusal ve kişisel roller arasındaki karşılıklı etkileşimi ortaya çıkarmayı çalışmış ve Mao'nun kendi kişiliğini kişisel rol oynarken biçimlendirdiği sonucuna varmıştır.

Yale Üniversitesinde psikoloji profesörü olan Robert Jay Lifton bu yöntemi benimseyen bir diğer tanınmış araştırmacıdır. Onun Devrimci Ölümsüzlük: Mao Tse-tung ve Çin Kültür Devrimi adlı kitabı Mao ve düşüncesi ile özellikle "kültür devrimini" başlatmada onun derin psikolojik itici gücünü analiz etmek için iki kavram ileri sürer - ölümsüzlük sembolü ve devrimci ölümsüzlük. Lifton'a göre, ölümsüzlük ve ebedi hayat insanların iç psikolojik yapısının bütünlüklü bir kültürel temelidir ve bu gerçek pratik bir sembol vasıtasıyla anlaşılması gerekir. Mao hayatın süresinin sınırlı olduğunu pekala bilmekteydi, fakat o bir devrimci olarak bu sınırlamayı kendi devrimci dava ve düşüncesi için bir ölümsüzlük sembolünü kalıcı hale getirerek alt etmek istedi ve halkın ona son derece esnek ve müsamahalı sadakati bunu mümkün kılmıştı. Böylelikle, ölümünden sonra, kendisi ile ilgili ortodoks bir bağlılık devam edecek ve devrim düşüncesi ölümsüz olacaktı. Mao tarafından geç yaşlarında başlatılan "Kültür devrimi" tam anlamıyla ölümü aşmak ve devrimi ölümsüz kılmak için yapılmış bir girişimdi.

University of Kalifornia Üniversitesinde siyaset profesörü olan Richard H. Solomon da Mao'nun Devrimi ve Çin Politik Kültürü adlı kitabında Mao'nun düşüncesini psikolojik bakış açısından incelemiştir. Onun görüşüne göre, çağdaş Çin politikasının, düşüncelerinin ve pratiğinin analizi Çin halkının otoriteye ve iktidara yönelik tutumunun ortaya çıkarılması ile başlamalıdır; çünkü toplumsal tutum, duygu ve ahlaki normlar yani halkın kültürü özünde "entegre toplumsal pratiktir". Mao'nun kişiliği otoriteye direnmektedir ve öz güvenlidir. Solomon, şu soruyu ortaya atar; öyleyse, Mao kendi kişiliğini, Çin'in geleneksel siyasi ve kültürel ortamında, kitlelerin, özellikle yoksul köylülerin, devrimci coşkusuyla yükseltmek için nasıl kullanmıştı? Solomon'un ortaya koyduğu gibi, Çin toplumunda çok yaygın bir aşağılanmışlık ve hoşnutsuzluk duygusu oluşmuştu; çünkü Çin halkı uzun yıllar aşırı zorluklarda yaşamıştı, Çin'in ekonomik durumu ve siyasi sistemi nedeniyle siyasi konularda hiç bir şey söyleme hakkı yoktu ve yabancı istilacılar tarafından aşağılanmıştı. Bu küskünlük tam anlamıyla devrim ve isyanın ana itici gücü ve kuvvetiydi. Halkın yaşam koşulları ile ilgili en küçük talepleri dahi eski otorite tarafından zalimce bastırıldığı için, sorumlu ve güvenilir bir hükümet umudu kalmadığı için halkın güveni nefrete dönüşmüş ve kendilerine istediklerini birlikte yaşadıkları güce dayalı sorumlulukla verebilecek yeni bir otorite tarafından korunmayı beklemeye başlamışlardı; bu yönde güçlü bir istek doğmuştu.

Sovyet araştırmacılar Amerikalı araştırmacıların yukarıdaki psiko-tarihsel analiz yöntemini karşı çıkmışlardır. Sovyet araştırmacıların, Batılı araştırmacılardan farklı olarak, Mao ve onun düşüncesini sosyal psikolojik perspektifle araştırmışlardır. Sovyet araştırmacılar 1970'lerin sonlarında üç ayda bir çıkan Uzak Doğu İlişkileri adlı dergide psiko-tarihsel analiz yöntemini reddeden çok sayıda makale yayınladılar. Ekimova'nın 1982 yılı 1. sayısında yayınlanan "Birleşik Devletlerde Çin Araştırmalarındaki Maoizmin Sosyal Psikolojik Kavramları" adlı uzun makale Sovyet araştırmacıların bakış açılarını ortaya koymaktaydı. Bu yazıya göre, Amerikalı araştırmacılar, psiko-tarihsel yöntemi benimseyerek, Çin toplumundaki toplumsal coşkunun özünü yanlış anlıyordu ve kitlelerin demokratik devrim ve toplumsal kurtuluş heyecanını göremiyordu. Ekimova'ya göre; Çin'in çağdaş tarihinde Mao'nun öznelliği gerçekten önemli bir rol oynamış olmasına rağmen onun düşüncesi kişisel duygu ve psikolojisinin bir sonucu değildi.

Bu anlamda, Batılı araştırmacılar Mao'nun tarihi ilerlemeye katkıda bulunan sürecini ve zamanın gereksinimlerine ve toplumsal psikolojiye uygun olan pratiğini –bu dönemi – onun diğer döneminden ayırmıyorlardı. Ekimova'ya göre bir de Mao'nun kendi duygu ve psikolojisini halka aşıladığı ve halkı karanlığa sürüklediği tarihi gerilemeyi temsil ettiği dönem bulunmaktaydı; bunun anlaşılması için yalnızca Mao'nun kişisel psikolojisi ve duygularını değil fakat onun toplumsal ve sınıf psikolojisini de araştırmak gerekiyordu... Ekimova psiko-tarihsel analiz yönteminin temel hatasının konuları basitleştirme eğilimi olduğuna dikkat çekmişti. Onun da ortaya koyduğu gibi "Psiko-tarihsel analiz yöntemini benimseyen Amerikalı araştırmacılar Mao'nun öznel, psikolojik pratiğini mutlak olarak görmekteydi; çünkü Çin'deki tüm toplumsal faktörleri psikolojik nedenlere indiriyor ve Mao'nun kişiliğinin önemini abartıyorlardı. "Mao'nun kişiliğini geliştirdiği nesnel koşullardan ayrıldılar ve Mao'nun bilgi birikim sürecinin olduğu toplumsal koşulları göz önüne almıyorlardı". Sonuç olarak, vardıkları sonuçların birçoğu temelsizdi.⁶ Ekimova; bu makalede Amerikalı araştırmacıların yaptığı en büyük hatanın bazı kalıcı sosyal psikolojik olayları liderin kişisel duygu ve psikolojisi ile karıştırmak olduğuna dikkat çekmiştir. Sonuç olarak, sosyal psikolojik olaylar ile kişisel psikolojik olaylar arasındaki ilişkiyi iyi analiz etmede ve karmaşık birçok toplumsal ilişkileri göz önünde bulundurmada başarısız olmuşlardır. Ekimova kapsamlı bir "üçü birin içinde" araştırma yöntemi geliştirmişti. Burada "üç" üç ilişki anlamına gelmektedir: "Bir" de Marksist sosyolojinin birleştirici araştırma sistemi demektir. Ekimova ilişkileri şöyle tanımlıyordu: bireysel psikoloji ile sosyal psikoloji arasında; bireysel psikoloji ile sosyal ve tarihsel ortam arasında; psikolojik ve tarihsel gelişim ile bilinç dışı itici güçlerin bilinçli davranış üzerindeki etkisi arasında.

Kuşkusuz, özgün düşünme ve akıl yürütme yolları geliştirmiş olan Amerikalı Mao araştırmacıları tarafından benimsenen psiko-tarihsel analiz yöntemi mini basitçe reddetmek öznel ve eksik bir tutumdur. Aynı zamanda, bu

yöntemin göze çarpan birçok eksiklikleri gerçekten olabilir. Örneğin, bu yöntemi benimseyen birçok araştırmacı kendi somut fikirlerini belirtmeksizin çok sayıda sübjektif çıkarsamalar yapmışlar veya hatta soyut varsayımlarda bulunmuşlardır.. Bunların yanı sıra, kullandıkları bazı sözcüklerde kabul edilemez ırkçı ve siyasi önyargılar göze çarpmaktadır.

Yarım yüzyıllık süreyi kapsayan yabancı ülkelerdeki Mao araştırmaları çok sayıda zengin ürünler vermiştir ve bunların çoğundan Çinli araştırmacıların öğrenebileceği şeyler vardır..Örneğin, bu araştırmacılar her zaman bilgiyi toplama, tasnif etme ve bilginin asıl kaynağını doğrulamaya önem vermişler, en yeni akademik eğilimlerle yakından ilgilenmişler ve sürekli olarak araştırma yöntemlerini, bakış açılarını ve yaklaşımlarını genişletmişlerdir. Kuşkusuz, onların eksiklikleri de vardır. Örneğin, tarihi arka plana odaklanırken çoğunlukla nesnel gerçeklerin Mao'nun düşüncesi üzerindeki etkilerini gözden kaçırmaktadırlar. Öte yandan tarihi gerçekleri doğrulama yönünde araştırırken bazen teorik önkoşullara ve teorinin içeriğine çok az önem vermektedirler. Buna ek olarak, genellikle bu araştırmacılar Marksist teoriyi iyi bilmemekte ve çoğunlukla Marksist teoriyi kapalı, sabit bir teorik yapı içinde düşünmektedirler. Sonuç olarak, çoğunlukla Mao Zedung Düşüncesi ile Marksizm arasındaki iç ilişkiyi görmekte başarısız olmaktadırlar. Çinli araştırmacılar, onların eksikliklerinden de dersler çıkarmaya çalışmalıdır.

Kaynaklar

Stuart Schram, Mao Tse-tung, Chin. ed., Hongqi Publishing House, Beijing, 1987.

Stuart Schram, Mao Tse-tung'un Düşüncesi, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1990.

Maurice Meisner, Marksizm, Maoizm, ve Ütopycılık, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1991.

Jerome Ch'en, Mao ve Çin Devrimi, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1992.

Frederic Wakeman, Tarih ve İrade: Mao Tse-tung'un Düşüncesinin Felsefi Perspektifleri, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1992.

John Bryan Starr, Devrimi Sürdürme: Mao'nun Politik Düşüncesi, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1992.

Taijun Takeda ve Minoru Takeuchi, Bir Şair Olarak Mao Tse-tung, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1993.

Dick Wilson, Tarihin Terazisinde Mao Tse-tung, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1993.

Japon Araştırmacıların Gözünde Mao Zedong Düşüncesi, Çince Baskı., the Central Party Literature Press, Beijing, 1988.

Paul A. Cohen, Çinde Tarihi Keşfetme: Yakın Çin Tarihi üzerine Amerikan Tarih Yazarları, Çince Baskı., Zhonghua Book Company, Beijing, 1989.

Ross Terrill, Mao Tse-tung (Gözden Geçirme), Çince Baskı., Hebei People's Publishing House, Shijiazhuang, 1994.

Roderick MacFarquhar, Kültür Devriminin Kökenleri (Cilt 1-2), Çince Baskı., Hebei People's Publishing House, Shijiazhuang, 1989.

Benjamin I. Schwartz, Çin Komünizmi ve Mao'nun Yükselişi, Harvard University Press, 1951.

Brantly Womack, Mao Zedong'un Politik Düşüncesinin Temelleri, 1917-1935, Honolulu: University Press of Hawaii, 1982.

Dick Wilson (ed.), Tarihin Terazisinde Mao Tse-tung, Cambridge University Press, 1975.

Frederick C. Teiwes, Liderlik, Çinde Meşruiyet ve Çelişki: Karizmatik bir Mao'dan Haleflik Politikasına, M.E. Sharpe, Inc., 1984.

Lucian W. Pye, Mao Tse-tung: Liderdeki Adam, Harvard University Press, 1985.

Raymond F. Wylie, Maoizm'in Doğuşu: Mao Tse-tung, Ch'en Po-ta ve Çin Teorisi Arayışı, 1935-1945, Stanford University Press, 1980.

Richard H. Solomon, Mao'nun Devrimi ve Çin Politik Kültürü, Berkeley, University of California Press, 1971.

Robert Jay Lifton, Devrimci Ölümsüzlük: Mao Tse-tung ve Çin Kültür Devrimi, New York, Random House, 1968.

Xiao Yanzhong ve arkadaşları. (eds.), Yabancı Araştırmacılar Tarafından Mao Zedong Değerlendirmeleri, Cilt. I-IV, China Workers Publishing House, Beijing, 1997.

Li Junru ve arkadaşları., Yabancı Ülkelerdeki Mao Zedong Araştırmaları, Henan People's Publishing House, Zhengzhou, 1993.

Bi Jianheng ve arkadaşları., Yabancı Ülkelerdeki Mao Zedong Araştırmalarının İncelenmesi, Zhejiang People's Publishing House, Hangzhou, 1993.

3. BÖLÜM

Değerlendirmeler ve Belgeler

Başlık 1

ÇKP'nin Son Dönem Liderlerinin Mao Zedung Düşüncesi Üzerine Değerlendirmeleri

Ç.K.P 'de Liderlik Mekanizması ve Son Dönem Gelişmeler

Kitabın bu bölümünde Ç.K.P'nin Mao'nun ölümünden sonra öne çıkan liderlerinin Mao Zedung üzerine yaptıkları değerlendirmeleri vermek istiyorum. Ancak okuyucunun bu bölümü daha iyi değerlendirebilmesi açısından, Ç.K.P'deki liderlik mekanizması ve son dönemin tarihi gelişmeleri üzerinde kısaca durmakta fayda olabilir. Çin'deki politik yazında 1990 lı yıllardan itibaren Parti liderliği konusunda daha farklı bazı kavramlar dikkat çekmektedir. Parti organlarında kolektif liderlik ile kişisel sorumluluk arasındaki ilişkiler daha netleştirilmiş ve bu konuda bazı ilkeler belirlenmiştir. Her kolektif organda, Merkez Komitesi dahil olmak üzere, organın bir çekirdek lideri bulunmaktadır. Çekirdek lider kişisel olarak daha özel bir sorumluluk almakta, hem Partiye, hem organına karşı bazı daha yüklü sorumluluklar üstlenmekte, kişisel sorumluluğundan dolayı, özel olarak hesap vermesi gerekmektedir. Buna kişisel sorumluluk ilkesi adı verilmektedir. Organlar kolektif çalışma anlayışı içinde çalıştıkları için, bu da kolektif sorumluluk olmaktadır. Partinin en üst düzeydeki liderleri içersinde, birçok yetenekleri ile daha sivrilmiş olan liderlerin oluşturduğu gruba da liderler kolektifi adı verilmekte-

dir, bu parti tüzüğünde tanımlanmış bir kavram değildir. Bunlar belirli bir ortak yaş grubunda olan, yakın çalışmış, farklı eğilimler taşımalarına rağmen kolektif çalışabilme becerisi gösteren birbirlerinin yeteneklerini de iyi bilen en parlak isimlerin oluşturduğu gruptur. Yaş grubu ve Parti'ye katılmaları ve kıdemleri bakımından bunlar bir nesil oluşturmakta, daha sonra enerjik çağları geçtiğinde önderlik konumlarına, onların yerini doldurmaya hazırlanan yeni bir nesil yeni bir grup geçmektedir. Son 30 yılda bu anlamda düzenli geçişler sağlanmıştır. Partinin kurulduğu 1921 den itibaren bu güne kadar 4 neslin görev yaptığı kabul edilmektedir. Partinin birinci nesil liderler grubunun oluşmasının, ÇKP'nin olgunlaşması ile paralel bir süreç olduğu kabul edilmektedir. Bu anlamda bu grubun 1930 ların ortasında, 1940'ların başlarında Mao Zedung'un çekirdeğinde bulunduğu liderler kolektifi olarak oluştuğu kabul edilmektedir. Bu konunun anlaşılması açısından Deng Xiaoping'in bu konuda yaptığı bir konuşma ilginç bilgiler vermektedir. Deng Xiaoping bu konuşmayı 1989 sonunda yapmıştı: "Komünist Parti bundan böyle üçüncü nesil kolektif liderliğini meydana getirmelidir. Tarihsel açıdan, Partimiz, Zunyi Toplantısı'ndan önce olgun bir liderliğe sahip olmamıştır. Chen Duxiu, Qu Quibai, Zhiang Zhogfa, Li Lisan ve Wang Ming yetkin bir merkezi liderlik meydana getirememişlerdir. Ancak Zunyi Toplantısı'nın ardından, Parti'nin kolektif liderliği şekillenmeye başlamıştır. Söz konusu liderlik Mao Zedung, Liu Shaoqi, Zhou Enlai, Zhu De ve Ren Bishi yoldaşlardan oluşmuştu. Yoldaş Bishi'nin vefatının ardından, Yoldaş Chen Yun liderliğe dahil olmuştur. 1956' daki Sekizinci Parti Kongresi'nde, Merkez Komitesi, Mao, Liu, Zhou, Zhu, Chen ve Deng Xiaoping yoldaşlardan oluşan bir Daimi Komite meydana getirmiştir. İlerleyen süreçte, Lin Biao Daimi komiteye dahil olmuştur. Bu kolektif liderlik, "Kültür Devrimi"ne dek yoluna devam etmiştir.

"Kültür Devrimi" öncesindeki uzun tarihsel süreçte, Partimiz ne gibi yanlışlara düşerse düşsün, ve liderlik kolektifinin kompozisyonunda ne gibi değişiklikler gerçekleşirse gerçekleşsin, çekirdeğini Yoldaş Mao Zedung'un oluşturduğu kolektif liderlik varlığını korumuştur. Bu birinci nesil kolektif liderlikti.

1978 deki On Birinci Merkez Komite Üçüncü Genel Kurul Toplantısı'nda³, Parti yeni bir kolektif liderlik -ikinci nesil- meydana getirdi. Fiiliyatta, bu liderlik içerisinde şahsım kilit bir konumda yer almaktadır. Bu kolektif liderliğin meydana getirilmesinden beri, halefimi belirleme çabasıdayım". Deng Xiaoping, parti liderliği mekanizmasında 1990'larda önemli bir reforma imza atmış ve ömür boyu liderlik şeklindeki sisteme son vermiş ve bu uygulamayı kendisi ilk adımı atıp geriye çekilerek başlatmıştır. Daha sonra kendisi ile birlikte diğer daha yaşlı nesil geri çekilmiştir. Partinin ikinci nesil kolektif liderler grubu Deng Xiaoping etrafında, 1978 den itibaren şekillenmiş: fakat Deng Xiaoping yaşı nedeniyle 1980 lerden itibaren üçüncü neslin çekirdeğini oluşturacak lider tercihi için arayışlara başlamış ve Hu Yaobang'ı bu görev için uygun görerek; sorumluluğu ona devretmişti. Hu Yaobang etrafında yeni bir li-

derler grubu kolektifi oluşmuştur. Fakat bu dönem Parti'nin sorunlu olduğu bir dönem olmuştur. 1978 den itibaren; yapılan değerlendirmeye göre "sol" hataların Parti tarihinde daha sık ve daha etkili engellemeler yaptığı ve köklerinin daha derinlerde olduğu düşünülmüştür. Bu nedenle kültür dönemi ve daha öncesinde ortaya çıkan sol hataların etkileri ve kalıntıları, düşünsel belirimleri araştırılmış ve düzeltilmeye çalışılmıştır. Bu arada reform ve dışa açılma politikaları ve demokrasiye vurgu ile birlikte özel olarak aydınlar ve toplumda sağ fikirler; sola karşı mücadele adı altında güç toplamaya başlamıştır. Bunu gören Deng Xiaoping ve diğer liderler bu kez sağ ve sol eğilimlere aynı ölçüde dikkat edilmesi gerektiği vurgusunu yapmaya başlamışlar ve bu konuda bazı önlemler alınmıştır. Fakat Deng Xiaoping bu dönemde aktif görevden çekilmiş bulunuyordu, uyarılar yapmasına karşı asıl sorumlu olan; Hu Yaobang ve onun etrafında oluşan liderler kolektifi idi. Hu Yaobang sağa karşı mücadelede ısrarlı olamıyor bir anlamda tereddütler taşıyordu; birkaç önemli olayda başarısız olunca özeleştiri yaparak geri çekildi. Daha sonra Parti kongresinde onun yerine yine Deng Xiaoping'in tercihi ile Zao Ziyang çekirdek lider olarak seçildi ve aşağı yukarı aynı grupla çalışmaya başladı. Zao Ziyang'da sağa karşı mücadelede etkili çabalar geliştiremedi. Hatta ünlü Tian an men ayaklanması öncesi kargaşalıklar ve son olaylarda kolektif çalışma ilkesini çiğneyip; ayaklanmacı öğeleri cesaretlendiren açıklamalar yaptı ve Parti önderliğini zor duruma düşürdü. Bu anlamda üçüncü grubun çekirdeği sorunu çözülemeden kalmıştı. Tien an Men olaylarından sonra Zao Ziyang özeleştiri yaptı ve Parti disiplini gereğince görevlerini bıraktı. Bundan sonra Deng Xiaoping'in tercihi ile üçüncü tercih olarak Jiang Zemin çekirdek önder olarak seçildi ve göreve başladı. Jiang Zemin ve onun etrafındaki grup başarılı oldu ve iki kongre dönemi Partiyi ve ülkeyi yönetti. Arkasından bu grup 2002 yılında görevi dördüncü nesil önderlere devretti bu grubun çekirdeğinde ise Hu Jintao bulunmaktadır.

Parti Liderlerinin ve Belgelerinin Mao Zedung ile İlgili Değerlendirmeleri

Ç.K.P liderlerinin Mao Zedung Düşüncesi üzerine değerlendirmeleri, bu düşüncenin çeşitli farklı yönlerini içeren değerlendirmelerdir. Bunların kitaba konulmasının nedeni araştırmacıların yaptığı çalışmaların liderlerin görüşleri üzerinde ne tür etkiler bıraktığı hakkında okuyucuya bir fikir vermektir. Aşağıda görüleceği gibi Parti liderleri ile çeşitli araştırmacıların görüşleri arasında benzerlikler olduğu gibi; önemli farklılıklar da bulunmaktadır.

Diğer göze çarpan bir olay, konunun politik hassasiyeti nedeniyle, liderlerin daha toparlayıcı ve geneli temsil eden ve henüz araştırma sonuçlarının olgunlaşmadığı konularda açıklamalar yapmaktan sakınmış olmalarıdır. Aşağıda liderlerin açıklamalarını tema başlıkları altında vereceğiz.

Marksizm'in Çin Gerçekleri İle Birleştirilmesi

Mao Zedung Düşüncesi Marksist-Leninist teorileri Çin devriminin pratiğiyle birleştiren bir teoridir. Çin'e uygulanmış olan Marksizm'dir.

Mao Zedung Düşüncesi bugünkü dönemde sömürge, yarı sömürge ve yarı feodal ülkedeki milli demokratik devrime ilişkin olarak Marksizm'in geliştirilmesidir. Marksizmin verili bir ulusa nasıl uygulandığına dair önemli bir örnektir. Bu düşünce, üç büyük devrimci savaşı (Kuzey Seferi, Tarım Devrimi Savaşı ve bugünkü Japonya'ya Karşı Direniş Savaşı) içeren Çin ülkesi ve halkının uzun devrimci mücadeleleri sürecinde biçimlenmiş ve gelişmiştir.

İlk bakışta Çinli ve tamamen Marksist'tir. Marksist dünya görüşü ve sosyal görüşünün, özel olarak da olarak, diyalektik materyalizm ve tarihi materyalizmin uygulanmasıyla evrilmiştir. Başka bir deyişle, tüm modern devrimlerin son derece zengin deneyimlerinin dikkatli, bilimsel analiziyle evrilmiştir. Kuşkusuz, bu Çin ülkesinin özelliklerinin ışığında ve Marksist-Leninist teorilerin sağlam zemininde Çin halkının devrimci mücadelesini yönlendirirken Çin Komünist Partisi tarafından kazanılan deneyimleri içerir. Çin ulusunun ve halkının özgürlüğünün sağlanması için teori ve politikalar olarak, Mao Zedong Düşüncesi Marksizm-Leninizm'in bilimsel yönteminin proletaryanın çıkarlarını ve buna bağlı olarak tüm halkın çıkarlarını ilerletmek amacıyla Çin'in tarihinin, sosyal koşullarının ve tüm devrimci deneyiminin sentez edilmesi ile gelişmiştir. Bunlar, bu nedenle, proletaryanın ve tüm çalışan Çin halkının kendi özgürlükleri için savaşırken kullandıkları yegane doğru teoriler ve politiklardır.

"Parti Üzerine," Liu Shaoqi'nin Seçilmiş Çalışmaları, İngilizce Baskı., FLP, Beijing, 1984, Cilt. I, s. 331-332.

Çin'in sosyal ve tarihsel gelişiminin kendine özgü özellikleri ve bilimde geri olması nedeniyle, Marksizm'i sistematik olarak Çin'e uygulamak, onun Avrupa'lı biçimini Çin'li bir biçime dönüştürmek ve böylece çağdaş Çin devrimindeki çeşitli sorunları Marksist bakış açısı ve Marksist yöntemle çözmek özgün ve muazzam büyük bir görev idi. Bizim sorunlarımızın çoğu dünya Marksistleri tarafından hiç karşı karşıya kalınmamış veya ele alınmamıştı çünkü, diğer ülkelerdeki koşullardan farklı olarak, Çin'de kitlelerin ana kesimi işçiler değil; köylülerdi ve kavga iç kapitalizme karşı değil yabancı emperyalist baskıya ve feodal uygulamalara karşıydı. Bazı kişiler olabileceğini düşünmesine rağmen, Marksist çalışmaları ezberleyip okuyarak veya onlardan yalnızca alıntı yaparak bu hiç bir zaman başarılamazdı. Bu, bilimsel tutumun ve devrimci azim ile yüksek bir düzeyde birleştirilmesini gerektirmekteydi. Bu, derin bir tarihsel ve sosyal bilgi, devrimci mücadeleleri yönlendirmede zengin deneyim ve sosyal ve tarihsel koşulların ve onların geliş-

minin doğru, bilimsel bir analizini yapmak için Marksist-Leninist yöntemleri kullanmada ustalık gerektirmekteydi.. Ayrıca, proletaryanın ve halkın davasına sonsuz ve çok güçlü sadakat, kitlelerin gücüne, yaratıcı gücüne ve geleceğine inanç ve kitlelerin deneyim, düşünce ve iradesini billurlaştırmada ve billurlaşan şeyleri kitlelerin uygulaması için tekrar onlara götürülmesinde ustalık gerektirmekteydi. Marksizm-Leninizm'e her bir özgün dönemin tarihsel gelişiminin ve Çin'in somut ekonomik ve siyasal koşullarının ışığında orijinal ve parlak katkılar yapmak, Çin halkının kolayca anlayabileceği bir dille Marksizm-Leninizm'i basit bir dille ifade etmek, onu yeni tarihsel çevreye ve Çin'in özel koşullarına uyarlamak ve onu Çin proletaryasının ve çalışan halkın elinde bir silah yapmak ancak böyle mümkündür.. Yalnız ve yalnız, yoldaşımız Mao Zedung son derece zor bir görev olan Marksizm'i Çin'e uyarlamayı bu kadar görkemli ve başarılı bir biçimde başarabilmiştir..Bu tüm dünyadaki Marksist hareketin tarihindeki en büyük başarılardan biridir ve Marksizm'in 475 milyonluk bir ülkeye yayılması -Marksizm, tüm gerçeklerin en mükemmeli- daha önce görülmedik bir olaydır..

"Parti Üzerine," Liu Shaoqi'nin Seçilmiş Çalışmaları, İngilizce Baskı., FLP, Beijing, 1984, Cilt. I, s. 333-334.

Başkan Mao'nun yönelimi Çin halkı için de doğru olan yönlendirmedir. Başkan Mao, hep art arda gerçeğe işaret etmiş ve doğruları savunmaya önem vermiştir.. Ve bu nedenle hep şunu söylüyoruz: Başkan Mao dünya devriminin gerçeğini - Marksizm-Leninizm'in evrensel gerçeğini- Çin'e uygulamıştır ve onu Çin'in devrimci pratiği ile birleştirmiş ve. Mao Zedung Düşüncesi'ni yaratmıştır. Mao Zedung gerçeğe işaret eden ve onu savunan ve onu geliştiren bir adamdır.. Onun yönelimi son otuz yılı aşkın sürede Çin devriminin birçok önemli hayati tarihsel dönüm noktalarında doğrulanmıştır.

"Mao Zedong'dan Öğrenelim," Zhou Enlai'in Seçilmiş Çalışmaları, İngilizce Baskı., FLP, Beijing, 1981, Vol. I, pp. 373-374.

Bu, Marksizm-Leninizm'in evrensel gerçeğini Çin devriminin ve kalkınmasının somut pratiği ile birleştiren bir ideolojidir.. Onun doğruluğu tarih tarafından teyit edilmiştir. Çin devrimini zafere götüren --başka bir ideoloji değil- Mao Zedung Düşüncesi olmuştur.,. Zaferi takip eden yıllardaki sosyalist inşada böyle dikkate değer başarıların elde edilmesi ve büyük başarılı ilerlemenin sürdürülmesi -şükranla - Mao Zedung Düşüncesi'nin yol göstericiliği sayesinde olmuştur.

"Parti Merkez Komitesinin Genişletilmiş Çalışma Konferansı'nda Yapılan Konuşma," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İngilizce Baskı., FLP, Beijing, 1995, Cilt. I, s. 295.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Marksizm-Leninizm'in bütün yönleriyle bir gelişmesi olduğunu veya Marksizm'in yeni bir çağını temsil ettiğini

söylemek doğru olmayacaktır. Fakat Mao Zedung Düşüncesi'nin Marksizm-Leninizm'in Çin'de uygulanması ve geliştirilmesi olduğunu kabul etmek durumundayız. Onu Çin'in pratik sorunlarını çözmek için pratiğimiz süreci boyunca Partimiz Marksizm-Leninizm'i bir çok yönden gerçekten de geliştirmiştir..Bu bir nesnel gerçek ve tarihsel bir olgudur.

“ ‘Çin Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu Yana Parti Tarihimizdeki Belirli Sorunlar Üzerine ’ adlı belge için hazırlanan taslak üzerine düşünceler,”

Deng Xiaoping'in Seçilmiş Çalışmaları, İngilizce Baskı, FLP, Beijing, 1995, Cilt II, s. 298.

Marksizm'i yeni bir düşünce ve yeni bir bakış açısıyla ileriye taşımada başarısız olan hiç kimse gerçek bir Marksist değildir.

Lenin gerçek ve büyük bir Marksist'ti çünkü onun devrimci yolu bulmasını ve geri kalmış Rusya'da sosyalist Ekim devrimini başarmasını sağlayan kitaplar değil; fakat gerçekler, mantık, filozofça düşünme ve komünist ideallerdi. Büyük Marksist-Leninist Mao Zedung'un geri kalmış Çin'de yeni demokratik devrimin nasıl yapılacağını öğrenmesini sağlayan Marks ve Lenin'in çalışmalarını okuması değildi. Marks, Ekim Devrimi'nin geri kalmış Rusya'da olabileceğini öngörebilir miydi? Lenin, Çinli devrimcilerin kırlardan kentleri kuşatarak galip gelebileceğini önceden görebilir miydi?

“Geçmiş Arkamızda Bırakalım ve Yeni bir Çağ Açalım,” Deng Xiaoping'in Seçilmiş Çalışmaları, İngilizce Baskı., FLP, Beijing, 1994, Cilt. III, s. 284-285. (Yazarın Notu : Deng Xiaoping ile Gorbachev zirve görüşmesindeki konuşma)

Çinli komünistler, baş temsilcileri olan Yoldaş Mao Zedung ile birlikte Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini Çin devriminin somut pratiği ile birleştirerek Mao Zedung Düşüncesi'ni yarattılar. Mao Zedung Düşüncesi Çin'de uygulanan ve geliştirilen Marksizm-Leninizm'dir; pratik ile doğruluğu ispat edilmiş Çin'deki devrim ve inşaa ile ilgili teorik ilkelere ve oradaki deneyimlerin özetinden oluşur; ve Çin Komünist Partisi'nin billurlaşmış, kolektif zekasını temsil etmektedir.

“Çin Komünist Partisi'nin Tüzüğü (6 Eylül 1982'de Çin Komünist Partisi'nin Onikinci Ulusal Kongresinde Benimsenmiştir),”Çin Komünist Partisi'nin Onikinci Ulusal Kongresi'den bu yana Seçilmiş Önemli Belgeler, Çince Baskı., People's Publishing House, Beijing, 1986, s. 64.

Çin Komünist Partisi Marksizm-Leninizm, Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi'ni eyleminin yönlendiricisi olarak kabul eder.

Marksizm-Leninizm, insan toplumunun tarihinin gelişimine egemen olan yasaları aydınlığa çıkarır, kapitalist sistemdeki çözülemez, yapısal çelişmeleri çözümler ve sosyalizmin kaçınılmaz olarak kapita-

lizmin yerini alacağını ve komünizme evrileceğini gösterir Komünist Manifesto'nun yayımlanışından bir yüzyılı aşkın süreden bu yana; tarih bilimsel sosyalizm teorisinin doğru olduğunu ve sosyalizmin muazzam hayatıyeti olduğunu ispat etmiştir. Sosyalizmin karakteri; herkese refah sağlamak için üretici güçleri özgürleştirmek ve geliştirmek, sömürü ve toplumsal kutuplaşmayı yok etmektir. Sosyalist sistemin gelişmesi ve iyileştirilmesi uzun bir tarihi süreçtir ve bu süreçte virajlar ve dönüşler olacaktır. Ancak, sosyalizmin kapitalizmin yerini alması geri dönülemez ve kaçınılmazdır ve sosyalizmin yolu her ülkenin kendi halkı tarafından kendi isteklerine göre seçilir, kendi özgül koşullarına uydurulur ve bu nedenle nihai zaferle taçlandırılacaktır.

Çinli komünistler, baş temsilcileri olan Yoldaş Mao Zedung ile birlikte Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini Çin devriminin somut pratiği ile birleştirerek Mao Zedung Düşüncesi'ni yarattılar. Mao Zedung Düşüncesi Çin'de geliştirilen ve uygulanan Marksizm-Leninizm'dir; pratik ile doğruluğu ispat edilmiş Çin'deki devrim ve inşaa ile ilgili teorik ilkelerden ve oradaki deneyimlerin özetinden oluşur ve Çin Komünist Partisi'nin billurlaşmış, kolektif zekasını temsil eder.

“Çin Komünist Partisi'nin Tüzüğü (18 Eylül 1997'de Çin Komünist Partisi'nin Onbeşinci Ulusal Kongresi'de gözden geçirilmiş ve benimsenmiştir),” Çin Komünist Partisi'nin Onbeşinci Ulusal Kongresi'nin Belgeleri, Çince Baskı., People's Publishing House, Beijing, 1997, s. 54-55.

Çin Komünist Partisi teorisinin yönlendirici rolüne büyük önem vermektedir. Çin halkı Marksizm-Leninizm'le buluştuktan sonra Çin devrimi tamamen yeni bir görünüm aldı. Marksizm-Leninizm'in Çin gerçeği ile birleştirilmesi iki büyük teorisinin ortaya çıkmasıyla sonuçlanan iki tarihi sıçramaya tanık olmuştur... Birinci sıçramanın sonucunda; doğru bir teori, doğru bir ilkeler bütünü ve pratikte Çin devrimi ve sosyalizmin inşası ile teyit edilen bir deneyimin özeti ortaya çıkmıştı. Partimiz, bunun asıl yaratıcısı Mao Zedung olduğu için bunu Mao Zedung Düşüncesi olarak adlandırdı. İkinci sıçramanın sonucu Çin karakterine uygun sosyalizmin inşası teorisiydi. Partimiz, bunun asıl yaratıcısı Deng Xiaoping olduğu için bu teoriyi Deng Xiaoping Teorisi olarak adlandırmıştır. Başarılı olan bu iki büyük teori Parti ve halkın pratik deneyimin ve kolektif zekasının billurlaşmasıdır.

Jiang Zemin, “Deng Xiaoping Teorisi'ni Yüksekte Turalım ve ‘Çin’ Özgü Karakteristiklerde Sosyalizmin İnşası Hedefiyle Her Alanda İlerleme Hedefi ile Yirmibirinci Yüzyıla Yürüyelim - Çin Komünist Partisi'nin Onbeşinci Ulusal Kongresi'ne Rapor,” Çin Komünist Partisi'nin Onbeşinci Ulusal Kongresi Belgeleri, Çince Baskı., People's Publishing House, Beijing, 1997, s. 9.

Ç.K.P'nin ve Halkın Kolektif Zekâsının Billurlaşması

Mao Zedung düşüncesi, Partinin kolektif bilincinin billurlaşmış ifadesidir.. Partimizin birçok önde gelen lideri Mao Zedung Düşüncesinin oluşumu ve gelişmesine önemli katkılar yaptı ve Mao Zedung 'un bilimsel eserleri bu düşüncenin ortaya konmasında merkezi konumda yer aldı.

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Kuruluşundan İtibaren Partimiz Tarihindeki Bazı Sorular Üzerine Karar', Çin baskısı, People's Publishing House, Pekin, 1981, s. 40.

Benim düşüncelerim henüz olgunlaşmadı, hâlâ Marksizm-Leninizm'i öğreniyorum. Bu yüzden henüz düşüncemi savunma vakti gelmedi. Belki bazı makalelerim, örneğin düzeltme hareketiyle ilgili makaleler savunulabilir. Ama bir bütün olarak düşüncem savunulamaz çünkü henüz tam bir teorik sistem haline gelmedi.

"He Kaifeng'e Mektup" Mao Zedung 'un Toplu Eserleri, Çin baskısı, Cilt III, s. 15.

Bütün başarıları benim haneme yazmanın doğru olmadığını belirtmeliyim. Benim temsilci olduğumu söylemek daha doğru olur; sonuçta ben tek başına partiyi oluşturamam.

"Çin Komünist Partisi Yedinci Ulusal Kongresinde Partimizin Çalışmasıyla İlgili İlkeler," Mao Zedung 'un Toplu Eserleri, Çin baskısı, Cilt III, s. 297.

Yoldaşımız Mao Zedung Çin tarihinin en büyük devrimcisi ve devlet adamı olmakla kalmayıp aynı zamanda en büyük teorisyeni ve bilim adamıdır. Bütün Partiyi ve tüm Çin halkını dünyayı sarsan mücadelelerden sağlam çıkarmak konusunda üstün bir yeteneğe sahip olduğu gibi, teorileri sorgulamada en usta ve en kararlı kişidir. Teorik alanda yeniliklerde başı çekme konusunda cesur davranmıştır. Çin'in somut koşulları karşısında yetersiz kalan ya da günün şartlarına uymayan belli Marksist ilkeleri ve onların sonuçlarını terk etmiş ve bunların yerine daha uygun yeni ilkeler koymuştur. Bu nedenle Marksizm'i Çinlileştirme konusunda zor ve anıtsal bir görevi başarıyla yerine getirmiştir.

"Parti Üzerine," Liu Shaoqi'nin Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1984, Cilt I, s. 334.

Yoldaş Mao Zedung'un davası ve düşüncesi sadece ona ait değil: bunlar aynı zamanda Partideki yoldaşları ve halka aittir. Onun düşünceleri Çin halkının yarım yüzyılı aşkın bir zamandan beri süren devrimci mücadele tecrübesinin kristalleşmesidir.. Karl Marks'ın davası da

benzer özellikler taşıyordu. Marks'ın anısına yazdığı yazıda Frederick Engels, dönemin proletaryasının sadece Marks sayesinde ilk kez kendi konumuyla talepleri konusunda ve özgürlüğü için gerekli koşullar hakkında bilinçlendiğini belirtiyordu. Bu tarihin sadece bir birey tarafından yapıldığı anlamına mı gelir? Tarih halk tarafından yapılır ama bu öne çıkan bir bireye saygı duymayı engellemez. Elbette bu saygının körü körüne tapmaya dönüşmemesi gerekir. Hiçbir insana yarı tanrı gözüyle bakılmamalıdır.

“Dört Temel İlkeye Sahip Çıkın,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 181.

Soru: Mao Zedung Düşüncesine katkı yapan başka kişiler olduğundan bahsettiniz. Kimdi onlar?

Cevap: Eski kuşaktan diğer devrimciler, örneğin Başbakan Zhou Enlai, yoldaşlar Liu Shaoqi ve Zhu

Deng Xiaoping: daha pek çok kişi. Birçok üst kadro yaratıcı ve orijinal düşüncelere sahiptir.

Soru: Kendi adınızı neden dışarıda bıraktınız?

Cevap: Ben oldukça önemsizim. Tabii ben de biraz eser verdim. Yoksa devrimci olarak kabul edilmezdim.

Deng Xiaoping Age., s. 348-349.

Mao ve Hatalı Fikirler ve Eğilimlere Karşı Mücadele

Demokratik devrimi uzun bir zaman dilimi içinde gerçekleştirip birçok savaşta çarpıştıktan ve pek çok hata yaptıktan sonra bir dizi doğru siyasi, askeri ve örgütsel doğru oluşturabildik. Parti içi ilişkilerle nasıl başa çıkılacağını, Parti üyeleriyle Parti dışındaki halkın çıkarlarının nasıl dengeleneceğini, birleşik cephenin nasıl kurulacağını, kitle çizgisinin nasıl oluşturulacağını öğrendik. Bu şu anlama geliyor ki, konuyla ilgili tecrübeye sahip olmadan tezler yazamayız. Kuzey Seferi, Tarım Devrimi Savaşı ve Japonya'ya karşı Direniş Savaşı tecrübeleri olmasa bu makaleleri yazamazdım. Başarısızlıklarla yenilgiler bizi eğitip hataları düzeltmemizi sağlar.

“Çin Komünist Partisi Sekizinci Merkez Komitesinin Seçimi Sorunu Üzerine,” Mao Zedung'un Toplu Eserleri, Çin baskısı, People's Publishing House, Pekin, 1999, Cilt VII, s. 101.

Ancak Japonya'ya karşı Direniş döneminde Parti için genel bir çizgi ve mevcut duruma uygun bir takım somut politikalar oluşturabildik. Bu sırada yirmi yılı aşkın bir süredir devrim yapmaktaydık. Daha önce uzun yıllar boyunca karanlıkta çalışmıştık. Birisi çıkıp herhangi bir yol-

daşın, örneğin Merkez Komitesi üyelerinin ya da benim Çin devriminin yasalarını başından sonuna tamamen anladığımızı iddia ederse, o zaman o yoldaş durumu abartmış demektir. Kesinlikle ona inanılması gerekir. Durum hiç de öyle değildi. Geçmişte, özellikle başlangıçta bütün enerjimiz devrime yoğunlaşmıştı. Ancak devrimin nasıl yapılacağı, neyi değiştirmek istediğimiz, neyin önce neyin sonra geleceği, bir sonraki aşamaya nelerin bırakılacağı konularına gelince uzunca bir süre bu sorunların hiçbirisi tam olarak anlaşılmamıştı, daha doğrusu etraflıca anlaşılmamıştı. Demokratik devrim sırasında, pek çok güçlükten sonra Partimizin nasıl Çin devriminin yasalarını anladığını izah ettiğim zaman, bu tarihi gerçekleri hatırlatmaktaki amacım yoldaşlarımızın bir şeyi takdir etmelerini sağlamaktır: sosyalizmi inşa yasalarını anlamamanın belli bir süreçten geçmesi gerekir. Çıkış noktası olarak pratiğin alınması gereklidir; hiç tecrübenin olmadığı dönemden bir miktar tecrübenin olduğu döneme geçiş, az tecrübeden çok tecrübeye geçiş. Henüz anlaşılmadığı halde zorunluluk/gereksinimler âleminde bulunan sosyalizmin inşası sorunundan da körlüğümüzün üstesinden yavaş yavaş geldiğimiz, nesnel yasaları anladığımız özgürleşme sürece geçiş; dolaısıyla özgürlüğe ulaşılması, bilgimizde uçar adım bir sıçrama kat edip özgürlükler âlemine ulaşılması.

“Çin Komünist Partisi Merkez Komitesinin Genişletilmiş Çalışma Konferansında Konuşma”, Mao Zedung ‘un Toplu Eserleri, Çin baskısı, People’s Publishing House, Pekin, 1999, Cilt VIII, s. 300.

O zamanlar (Jinggang Dağlarındaki günlerde) bazı yoldaşlar bana namlunun ucundaki fanatik diyordu çünkü ben, “Siyasi güç namlunun ucunda büyür” demiştim. Siyasi gücün nasıl namlunun ucunda büyüyeceğini sorarak beni eleştirdiler. Marks’ın böyle bir şey söylemediğini, Marksist eserlerin böyle bir şey yazmadığını belirtip yanlış yaptığımı söylediler. Marks’ın tam olarak böyle bir şey söylemediği doğrudur ama iktidarı silahlı güçler vasıtasıyla ele geçirmeyi vurgulamıştı. Benim kastettiğim de buydu. Elbette kelimenin tan anlamıyla siyasi iktidarın bir tüfek ya da makineli tüfeğin namlusundan çıkacağını kastetmedim. Daha sonra bana “daima oportünist” adını taktılar. Ardından “dar-deneyci ampirist” olarak dalga geçtiler. “Çin’de Devrimci Savaşın Stratejik Sorunları” adlı makalemde, “dar-deneyci ampirizmi” küçümseyenleri eleştirdim. “Dar-deneyci ampirizmin” Marksizm olmadığını söylediler. Onlara göre Marksizm dağlarda değil şehirlerde mevcuttu. Kendilerinin dağa çıktığını, bizim ise daha önce şehirlerde olduğumuzu unutmuşlardı. Bizim iki üç yıldan beri dağda olduğumuzu, artık Marksizmle ilgilenmediğimizi, kendilerinin dağa yeni geldiğini ve hâlâ Marksizmle uğraştığını düşünüyorlardı. Kendilerinin Marksizm konusunda tekele sahip olduğuna, onlardan başka kimsenin Marksist olamayacağına ina-

nıyorlardı. Öyleyse başkaları Marksizmle uğraşabilir mi? Ben yabancı dilleri bilmem, diğer ülkelere hiç gitmedim. Sadece Çinceye çevrilmiş bazı kitapları okudum. Ama yoldaşlara her zaman Marksizm-Leninizmi az çok öğrenebileceğimizi söyledim.

“Çin Komünist Partisi Sekizinci Merkez Komitesinin Seçimi Sorunu Üzerine,” Mao Zedung ‘un Toplu Eserleri, Çin baskısı, People’s Publishing House, Pekin, 1999, Cilt VII, s. 105-106.

Mao Zedung Düşüncesi – komünizmin teori ve pratiğinin Çin’e uygulanması – sadece iç ve dış düşmanlara karşı mücadele sırasında değil, Parti içindeki muhtelif hatalı oportünist fikirlere karşı ilkeli mücadeleler sırasında ortaya çıkıp gelişti. Bu oportünist fikirler arasında Chen Duxiu çizgisi, Li Lisan çizgisi, ardından “Sol” sapmacı çizgi, teslimiyetçi çizgi, dogmatizm ve ampirizm vardı. Mao Zedung Düşüncesi Partimizin tek doğru yol gösterici ideolojisi ve tek doğru genel çizgisidir.

Liu Shao Şi – Seçme Eserler Cilt 1, s. 332.

Dogmacılık nereden kaynaklanır? Marks’ın, Engels’in, Lenin’in, Stalin’in eserlerinden mi? Cevap kesinlikle hayırdır.

Onlar eserlerinde bize sürekli öğretilerinin dogma değil rehber olduğunu hatırlatmıştır. Buna rağmen biz onların eserlerini dogma gibi okuruz. Bu onların fikirlerini yeterince anlamadığımızı gösterir. Bunun için onları kınayabilir miyiz?

“Çin Komünist Partisi Yedinci Ulusal Kongresi Kapanış Konuşması”, Mao Zedung ‘un Toplu Eserleri, Çin baskısı, People’s Publishing House, Pekin, 1996, Cilt III, s. 418.

Yoldaş Mao Zedung komünist harekete katılıp Partimizin kurulmasına katkı sağladığı günlerden beri daima nesnel toplumsal koşulların incelenip araştırılmasıyla ilgilenmiş, başkalarını da böyle yapmaya sevk etmiştir. Teoriyi pratikten ayıran hatalı eğilimlerle, hüsnükuruntuyla veya gerçek koşullara bakmaksızın yukardan gelen talimatlara ve kitaplara göre mekanik biçimde uygulanan gerçekçi olmayan davranışlarla her zaman kararlı biçimde savaşmıştır. 1929’da Gutian Toplantısı için hazırladığı kararda, işlerin sevk ve idaresi konusunda öznelciliğe şiddetle karşı çıkmış, bunun “kaçınılmaz biçimde oportünizm veya darbecilikle sonuçlanacağını” belirtmiştir. 1930’da “Kitaba Tapmaya Karşı” adlı makaleyi yazmıştır. Bu makalede “araştırma yoksa, konuşma hakkı da yoktur” bilimsel tezini geliştirmiştir. Komünist Parti içindeki tartışmalarda, kitaplarda yazılan her şey doğruymuş gibi, bir kitaptan alıntı yapmadan ağızlarını açamayanların yanlış zihniyetine kararlı bir tutumla karşı koymuştur.

Çin devriminde ciddi gerilemelere yol açan Wang Ming'in "Sol" çizgisinin yenilgisinin ardından Yoldaş Mao Zedung bu mücadeleden dersler çıkararak 1936 ve 1937'de bir dizi ölümsüz eser yazdı. Bunların arasında "Çin'in Devrimci Savaşında Strateji Problemleri," "Pratik Üzerine" ve "Çelişki Üzerine" vardı. Bu eserlerde Partimizin ideolojik ve teorik temellerini atmıştır.

Buna rağmen Partimizin içindeki bazı Mao Zedung Düşüncesi karşıtları, Yoldaş Mao'nun öğretilerinin ışığına rağmen tavırlarını değiştirmediler. Bu nedenle o 1941-42'de büyük düzeltme hareketini başlattı. Bu harekete rehberlik eden başlıca belgeler arasında onun "Kırsal Araştırmalara Giriş ve Dipnot," "Çalışmalarımızda Reform," "Partinin Çalışma Tarzının Reforma Tabi Tutulması" ve "Basmakalıp Parti Yazılarına Karşı Koyun" gibi eserleri vardı. Hareket içinde olgulardan yola çıkarak gerçekleri arama ve gerçeklerden hareket etme şeklindeki temel ilke ve tavra duyulan ihtiyacı sürekli tekrarlamıştır. Yoldaş Mao Zedung Partideki bütün yoldaşları "Marksist teoriyi cansız bir dogma olarak görmeleri" ya da "Marksist-Leninist eserlerden rastgele yapılan alıntıları bütün hastalıkları kolayca tedavi edebilen hazır reçeteler olarak düşünmemeleri" konusunda uyarmıştır. Zira bu tavır "teorinin gelişmesine sekte vurup kendilerinin yanı sıra diğer yoldaşlara da zarar vermekteydi." "Bu dünyada tek bir gerçek teori vardır, o da nesnel gerçeklikten çıkarılan ve nesnel gerçeklik içinde sınanan teoridir." Marksizmin bu temel görüşüne dayanan Yoldaş Mao Zedung, Partinin Yedinci Ulusal Kongresine sunduğu raporunda teorinin pratikle bütünleşmesini Partimizin çalışma tarzının üç ana özelliğinin birinci önemde olanı olarak tanımlamıştır.

Yoldaş Mao Zedung bu görüşü ve çalışma tarzını sonra da birçok vesileyle sık sık açıklamıştır.

"Siyasi Çalışma Üzerine Bütün Ordular Konferansında Konuşma," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 125-127.

Mao ve Marksizm-Leninizmin Geliştirilmesi

Mao Zedung Düşüncesi, dünyaya bakış açısı ve çalışma tarzı bakımından Marksizmin Çin'deki uygulaması vasıtasıyla geliştirilip ilerletilmesidir. Bu düşünce devrim ve Çin halkının ulusal yeniden inşası konusundaki kapsamlı teorileri oluşturur. Bu teoriler Yoldaş Mao'nun yazılarında ve Parti literatürümüzün pek çok eserinde bulunabilir. Bunlar arasında Yoldaş Mao'nun dünyanın mevcut durumu ve Çin'in koşulları hakkındaki analizi, Yeni Demokrasi konusundaki teorileri ve politikaları, köylülerin özgürleştirilmesi, devrimci birleşik cephe, devrimci savaşlar, devrimci üsler, yeni demokratik cumhuriyetin kurul-

ması, Partinin inşası, kültür, vb. yer alır. Bu teoriler ve politikalar kesinlikle tamamıyla Marksist ve tamamıyla Çin'e özgüdür. Bunlar Çin halkının bilgeliğinin en yüksek ifadesi ve teorik genellemelerin en öz şeklidir.

"Parti Üzerine," Liu Shaoqi'nin Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1984, Cilt I, s. 333.

Çin devriminde neden başarı kazandık? Çünkü Yoldaş Mao Zedung 'un önderlik ettiği Çin Komünistleri bağımsız düşünüp Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerini Çin'in kendine özgü koşullarına uyarlayıp Çin'e uygun devrimci yolu, biçimleri ve yöntemleri oluşturdular.

"Hem Yüksek Maddi Standartlara Hem Yüksek Kültürel ve Ahlaki Standartlara Sahip Sosyalist Toplumu İnşa Ediyoruz," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 37.

Yeni demokratik devrim sürecinin yanı sıra sosyalist devrim ve inşası sürecinin ilk dönemi boyunca da Yoldaş Mao Zedung 'un fikirleri doğrudur, dolayısıyla onları gözden çıkarmamamız gerekir. Bu uzun dönem boyunca Yoldaş Mao Zedung, Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerini Çin'in gerçekleriyle başarılı biçimde bütünleştirerek şehirleri kırlardan kuşatma konusundaki yaratıcı stratejiyi ve Ekim Devriminin yolundan yürürken farklı yöntemleri benimsemeyi önermiştir. Çin'deki gerçekleri yakından takip ettiğimiz ve yaptığımız her şeyde bu gerçeklerden yola çıkarak devam ettiğimiz için yeni demokratik devrimi başarıyla gerçekleştirip sorunsuz bir şekilde sosyalist döneme geçtik.

"Şimdi Bütünüyle Yeni Bir Çabaya Girişiyoruz," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 250.

Siz dostlarım, ziyaret ettiğiniz muhtelif yerlerde Çin'in kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümünü öğrenmiş olmalısınız. Bu evrensel gerçeği Çin'in somut koşullarıyla birleştirmenin bir örneğidir. Evrensel gerçek kapitalizm ve sömürüyü ortadan kaldırıp sosyalizmi gerçekleştirmeyi gerektirir. Bu gerçekten ayrılırsak kapitalist sanayi ve ticaretin sosyalist dönüşümü gündemden kalkar ve kendimizi sosyalist değil kapitalist yolda buluruz. Bu meselenin bir yönüdür. Diğer yönüne gelince, bugün almakta olduğumuz yol, yani kapitalist sanayi ve ticareti dönüştürme, Lenin'in kafasında yatan ama yürüyemediği yoldu. Biz kapitalist sanayi ve ticaretin barışçı dönüşümünü seçtik. Tecrübe bize göstermiştir ki, böyle yapmakla üretimimiz zayıflamayıp büyüdü ve biz sadece kapitalizmi ortadan kaldırmakla kalmayıp burjuvaziyi de yeni bir kalıba soktuk. Bunun iyi bir yöntem olduğu kanıtlanmıştır. Evrensel gerçeği Çin'in somut koşullarıyla birleştirmeseydik ya da kötü bir bi-

çimde birleştirseydik, büyük kayıplara uğrardık. Aynı şey tarımın sosyalist dönüşümü ve tüm uğraş alanlarımız için de geçerlidir.

“Marksizm-Leninizmi Çin’in Somut Koşullarıyla Bütünleştirin,” Deng Xiaoping’in S. Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt I, s. 258.

Sosyalist dönüşümü uygulamada özellikle başarılıydık. Tarımı dönüştürme çabalarımız sırasında karşılıklı yardım ekipleri ve küçük kooperatifler kurmayı savunduk. Bunlar küçük ve köylüler arasında dağıtım adil olduğu için tahıl üretimi arttı ve köylülerin üretici coşkusu çoğaldı. Kapitalist sanayi ve ticareti dönüştürmek amacıyla onlar iflaslardan kurtarma politikasını benimsedik. Özel mülkiyeti kamu mülkiyetine dönüştürme sırasında ulusal ekonominin kalkınması etkilenmedi. Uzun bir zamandan beri bireysel el sanatlarının varlığına izin verdik. Zanaatkarları gönüllü katılım ilkesi çerçevesinde kolektif kooperatifler içinde örgütledik. Tüm bunları ülkenin kendine özgü koşullarına göre yaptığımız için neredeyse hiçbir aksaklıkla karşılaşmadık. Üretim artmaya devam etti, işsizlik ortaya çıkmadı ve bol miktarda ürün elde edildi.

“Sosyalizmi İnşa Etmek İçin Önce Üretici Güçleri Geliştirmeliyiz,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 312-313.

Çin’in sosyalist yolu Sovyetler Birliği’yle aynı değildir. İkisinin yolu daha başından itibaren birbirinden farklıydı. Çin sosyalizminin, Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan beri kendine özgü nitelikleri vardı. Örneğin kapitalist işletmelerin sosyalist dönüşümünde onları kısıtlama yerine kurtarma politikasını benimsedik. Bunun sonucunda, burjuvaziyi ortadan kaldırmayı ve ulusal ekonomiye olumsuz etki yapmadan sosyalist dönüşümü uygulamayı başardık.

“Sosyalizm Altında bir Piyasa Ekonomisi Geliştirebiliriz,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 238.

Mao ve Parti İnşa Teorisi Üzerine

Bugün Mao Zedung Düşüncesini oluşturan unsurlardan biri olan Parti inşa etme teorisini kısaca ele almak istiyorum. Marks ve Engels bu konuda fazla yazmamıştı ama Lenin’in bu konuyla ilgili kapsamlı bir teorisi vardı. Bu teori kusursuzdu zira Lenin öyle mükemmel bir parti inşa etti ki, Ekim Devrimi zafere ulaştı ve ilk sosyalist ülke yaratıldı. Lenin’in parti inşa teorisini en kapsamlı şekilde geliştirense yoldaş Mao Zedung oldu. Jिंगgang Dağlarındaki devrimci mücadele yıllarında, yani Çin Kızıl Ordusunun oluşturulması aşamasında, parti inşası konusun-

daki fikirleri gayet iyi şekilde ortaya konmuştu. Bunu Kızıl Ordunun dördüncü ordusunun dokuzuncu parti kongresindeki kararı okuyunca görebilirsiniz. Konu hakkındaki kapsamlı teorisi Yan'an Düzeltme Hareketi pratiğine dayalı olarak şekillendi. İnşa edilecek parti şekli ile onun yönlendirici ideolojisi ve çalışma tarzı hakkında bütünleyici bir teori geliştirdi. Yan'an Düzeltme Hareketinde kapsamlı bir parti inşa teorisi geliştirerek – ve bütün Partiyi, orduyu ve halkı bu teoriyle eğiterek – iyi bir parti kurmamızı sağladı. İşte bu yüzden Japonya'ya karşı Direniş Savaşı (1937-45) ve Kurtuluş Savaşında (1946-49) kesin bir zafer kazandık. Çin Halk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra partimiz coşkulu ve dinamik olmaya devam etti. Daha sonra yoldaş Mao Zedung 'un parti inşa teorisi daha ileri götürüldü. 1957'de hedefimizi şöyle özetledi: "Bizim amacımız hem merkeziyetçilik hem demokrasiye, hem disiplin hem özgürlüğe, hem amaç birliği hem bireysel akıl yürütme ve canlılığa sahip olduğumuz bir politik durum yaratmaktır. Böylece sosyalist devrimimiz ve sosyalizmin inşasını ilerletip güçlüklerin üstesinden daha kolay gelmeyi, modern bir sanayi ve tarımı daha hızlı şekilde inşa etmeyi, Partimizi ve devleti daha güvenli, fırtınalara ve sıkıntılara daha dayanıklı hale getirmeyi istiyoruz." Elbette yoldaş Mao Zedung sadece Partide değil orduda ve bütün ülke halkında hâkim olacak genel bir politik durumdan bahsediyordu. Tekrarlamak gerekirse, bu tür bir politik durumun bütün Partide, bütün orduda ve bütün halk arasında hüküm sürmesi gerekir.

Yoldaş Mao Zedung 'un parti inşa teorisine tam olarak uygun şekilde bizim mükemmel partimizin kurulduğunu bir kez daha hatırlayalım. Yan'an'daki tasfiye hareketinden sonra gerek ön saflarda gerek arkada bulunan halk faal ve canlıydı. Kafaları salimdi ve bir bütün olarak birleşmişlerdi. Yoldaş Mao'nun inşa ettiği Parti alt kademelerde çalışanlar arasında geniş bir demokrasi ruhunu ve disipline gönüllü olarak uymayı özendiriyordu. Bu temele dayanarak üst düzeyde bir merkeziyetçilik sağladı. Bu durumda kim gönüllü olarak Başkan Mao ve Merkez Komitesinin emirlerine uyup çağrılarını yerine getirmezdi? Partideki bu çalışma tarzı olmasaydı bizden çok daha güçlü bir düşmanı nasıl yenebilir ve Halk Cumhuriyetinin kurulmasından sonra nasıl zaferden zafere koşabilirdik?

"Mao Zedung Düşüncesinin Eksiksiz Bir Bütün Olarak Doğru Şekilde Anlaşılması Gerekir," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 56-57.

Mao Zedung ve Dünyanın Üç Bölünmesi

Yaşamının sonbaharında Yoldaş Mao Zedung 'un formüle ettiği, üç dünyanın farklılaştırılması stratejisinin ne kadar parlak ve uzak görüşlü

olduğunu şimdi herkes daha iyi anlamaktadır. Bu konudaki politik kararlarının da ne kadar parlak ve uzak görüşlü olduğu anlaşılmıştır. Buna göre, Çin'in üçüncü dünya ülkelerinin yanında olup onlarla birliğini güçlendirmesi, ikinci dünya ülkelerini hegemonyacılığa karşı harcanan çok güçlü çabalara karşı kazanmaya çalışılması, ABD ve Japonya ile normal diplomatik ilişkiler kurulması gerekiyordu. Bu stratejik ilke ve politikalar dünya halklarını hegemonyacılığa karşı çıkmaya yöneltmede, dünya siyasi dengesini değiştirmede, Sovyet hegemonyacıların Çin'i uluslar arası alanda tecrit etmeye yönelik küstah planını bozmada, Çin'in uluslar arası ilişkilerini geliştirmede ve prestijini arttırmada paha biçilmez rol oynamıştır.

Uluslar arası görüş açısına göre Mao Zedung Düşüncesi hegemonyacılığa karşı mücadeleyle ayrılmaz biçimde bağlantılıdır. Marksist-Leninist bir partinin iktidara geldikten sonra sosyalizm kisvesi altında hegemonyacılığı uygulaması, sosyalist ilkelere açık bir ihanettir. Daha önce belirttiğim gibi, Yoldaş Mao ömrünün sonbaharında üç dünyanın farklılaşması stratejisini formüle edip Çin-Amerikan ve Çin-Japon ilişkilerinde yeni bir aşamaya kişisel olarak öncülük etmiştir. Böyle yapmakla hegemonyacılığa karşı dünya çapında mücadelenin gelişmesi ve dünya siyasetinin geleceği için yeni koşullar yaratmıştır. Mevcut uluslar arası ortamda modernleşme programımızı yürütürken Yoldaş Mao'nun katkılarını hatırlamaktan kendimizi alamıyoruz.

“Dört Temel İlkeyi Destekleyin”, Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 170, 180.

Mao ve Sosyalist Dönüşüm

Sosyalist dönüşüm temel olarak tamamlandığında, Yoldaş Mao, Çin'in sosyalizmin inşası için kendi yolunu arayışında faal olarak çalışırken Sovyetler Birliği'nin tecrübesinden ve derslerinden yararlandı. 1956'da “On Büyük İlişki Üzerine” adlı makalesini yayınladı. Burada sosyalizm davasına hizmet için iç ve dış bütün olumlu etkenleri seferber etmenin bizim temel politikamız olduğunun altını çiziyordu. 1957'de “Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Biçimde Ele Alınması Üzerine” adlı makalesini yayınladı. Burada sosyalist toplumdaki temel çelişkilerin hâlâ üretim ilişkileriyle üretici güçler arasında ve üstyapı ile ekonomik alt-yapı arasında sürdüğünü belirtiyordu. Temel görevimizin üretici güçleri özgürleşmekten çıkıp-farklılaşıp onları yeni üretim ilişkileri bağlamında koruyup arttırmaya doğru dönüştüğünü belirtti. Ayrıca toplumdaki iki farklı çelişki türünün kesin biçimde birbirinden ayrılması ve bunların doğru biçimde ele alınması konusunda, bunun yanı sıra ekonomi ve kültürü geliştirip Çin'i güçlü bir sosyalist ülke haline getirmek için bütün etnik gruplara mensup halklarla birleşme konusunda stratejik fikirler

geliştirdi. Bu iki makale, sosyalist inşa yolunu ilk kez çizen Parti için çok önemli belgelerdi. Yoldaş Mao bunlarda ve diğer belgelerde Çin'in sosyalist inşasıyla ilgili politika, ekonomi, kültür, ulusal savunma ve dış meseleler hakkında çok önemli fikirler sunmuştur.

Jiang Zemin, "Yoldaş Mao Zedung 'un Yüzüncü Doğum Yıldönümü Kutlama Toplantısında Konuşma," Halkın Günlüğü, 27 Aralık 1993.

Mao Zedung Düşüncesi'nin Yaşayan Ruhu Üzerine

Başkan Mao'nun araştırmaya yönelik tavrına gelince, onun kendi şiarı "olgulardan yola çıkarak gerçeği aramak" idi. Neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda en dürüst, en net kişiydi. Bu yüzden, olgulardan yola çıkıp gerçeği arama konusunda ondan öğrenmek için dürüst tavır ve çalışma tarzına sahip olmalı; yüzeysellik, kendini beğenme veya acelecilik gibi alışkanlıklar edinmemeliyiz. Kendimizi acelecilik, küstahlık, yeis, cesaret kırılması, moral bozulmasından kurtarmalıyız. Mao Zedung 'un çalışma ve araştırma tarzından dersler çıkarmalıyız. Dürüst olmalı, olgulara dayanarak gerçeği aramalı, işimizi severek çalışmalı, istikrarlı ve gözü pek bir şekilde ilerlemeliyiz.

"Mao Zedung'dan Öğrenmek," Zhou Enlai'nin Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1981, Cilt I, s. 381.

Olgulardan gerçeği aramak eski bir deyimdir. Yoldaş Mao Zedung bunu yeni bir şekilde yorumlamış, bu da onun temel görüşlerinden birini yansıtmıştır. Veciz bir ifade olmasına rağmen zengin bir anlamı vardır. Bunu pratiğe geçirmenin en iyi yolu nedir? İlk yapılması gereken şey ayrıntılı bir soruşturma ve araştırma yapmaktır... Başarılı toplumsal soruşturmalar yapmak için kitlelerle yakın temas kurmak zorundayız.

"Doğru Konuş, Gerçek Çaba Sarfet, Gerçek İş Yap ve Pratik Sonuçlar İçin Çabala," Zhou Enlai'nin Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1989, Cilt II, s. 363.

Bence kitle çizgisini izlemek ve olgulardan yola çıkarak gerçeği aramak Yoldaş Mao'nun savunduğu çalışma tarzında temel öneme sahip ilkelere. Elbette demokrasi ve merkezîyetçilik ile özgürlük ve disiplin arasındaki ilişkiler de çok önemlidir. Ancak Partimizde işlerin mevcut durumu göz önüne alındığında, ben kitle çizgisini takip etmenin ve olgulardan yola çıkarak gerçeği aramanın özel bir önemi olduğuna inanıyorum. Yoldaş Mao Zedung kusursuz bir materyalistti. Kitlelere inancı tamdı. Kitlelere güvenmeyen ve onlara dayanmayan her eyleme karşı

çıkardı. Kitlelerin sesine özellikle kulak verirdi. Yoldaşlarımız Yan'an günlerinde üretim seferberliğinin nasıl başlatıldığını muhakkak hatırlarlar. Bu üretim seferberliğinin sebepleri neydi? Sebeplerden biri kitlelerin tahılına çok fazla el koymamızdı. Bu yüzden şikâyetler yükselmiş, bu da birçok Parti üyesini üzmüştü. Ama Yoldaş Mao olaylara farklı bakıyordu. O şikâyetlerin haklı olduğunu, bunun kitlelerin sesi olduğunu söylemişti. Hepimizden farklı ve büyüktü çünkü o kitlelerin şikayeti altında yatan sorunları ayırt edebiliyor ve bunlarla başa çıkmak için gereken ilke ve politikaları formüle edebiliyordu. Kitlelerin görüşlerine, fikirlerine ve sorunlarına büyük önem veriyordu.

“Mao Zedung Düşüncesinin Tamamlayıcı Bir Bütün Olarak Doğru Anlaşılması Gerekir,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 58.

Yoldaş Mao Zedung her zaman problemleri ele almak, analiz etmek ve çözmek için Marksist-Leninist duruşa, bakış açısına ve yönetime bağlı kalmamız gerektiğini savunmuştur. O sorunları daima zaman, mekân ve koşulları bağlamında ele almıştır. Bir keresinde makalelerini yazarken Marks ve Lenin'den nadiren alıntı yaptığını, oysa kendi sözlerinin gazetelerde defalarca alıntılanmasından rahatsız olduğunu belirtmiştir. İnsanların kendi sözcükleriyle yazmayı öğrenmesi gerekir. Bu elbette başkalarından hiç alıntı yapılmaması anlamına gelmez. Daha ziyade, başkalarından hep alıntı yapılmaması gerektiğini anlatmaktadır. Önemli olan problemleri analiz edip çözerken Marksist duruş, bakış açısı ve yönetime bağlı kalmaktır. Somut koşulların somut tahlili Marksizmin can alıcı özüdür. Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi, gerçek koşullarla bütünleştirilmezse canlılıklarını kaybederler. Problemleri analiz edip çözerken, önder kadrolar olarak Partinin Merkez Komitesi de dahil olmak üzere üst kademelerden gelen talimatları kendi birimlerimizdeki gerçek koşullarla bütünleştirmek bizim görevimizdir. Talimatları alıp iletmekten başka iş yapmayan bir “aktarma istasyonu” gibi çalışmamalıyız.

Yoldaşlar, bir kez daha düşünelim: olgulardan yola çıkarak gerçeği aramak, gerçeklerden yola çıkmak, teoriyi pratikle bütünleştirmek Mao Zedung Düşüncesinin temel ilkesini oluşturmaz mı? Bu temel ilkenin miadı doldu mu? Bu ilke hiç güncelliğini kaybeder mi? Olgulara dayanarak gerçeği aramaya, gerçeklerden yola çıkmaya, teoriyle pratiği bütünleştirmeye karşı çıkarsak nasıl Marksizm-Leninizm'e ve Mao Zedung Düşüncesine bağlı kalabiliriz? O yol bizi nereye götürür? O yolun bizi idealizm ve metafiziğe, dolayısıyla çalışmamızın ve devrimimizin başa rısızlığına götüreceği açıktır.

“Siyasi Çalışma Konusunda Bütün Ordular Konferansında Konuşma,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 128.

Marks ve Engels diyalektik ve tarihi materyalizmin ideolojik çizgisini ortaya koydular. Yoldaş Mao ise bu çizgiyi dört Çince karakterle özetledi: "Gerçeği olgulara dayanarak aramak." Olgulara dayanarak gerçeği aramak için her şeyde gerçeklerden yola çıkmamız, teoriyi pratikle birleştirmemiz ve pratiği gerçeğin mihenk taşı olarak benimsememiz gerekir. Bu Partimizin ideolojik çizgisidir. Ama yine de, bu ideolojik çizginin Yoldaş Mao Zedung tarafından belirlendiğini ve onun bu çizgiye Çin devriminin önderliğini yaptığı yıllardan bu yana bağlı kaldığını unutmamak gerekir. Savunduğumuz ilke – olgulara dayanarak gerçeği arama – Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin temel unsurudur. Dolayısıyla bu ilkeyi savunmamız hiçbir şekilde Marksizm-Leninizmin ve Mao Zedung Düşüncesinin temel öğretilerinden ayrılacağımız ya da Yoldaş Mao'nun bu ilkeyi oluşturmaya yaptığı büyük katkıyı inkar edeceğimiz şeklinde yorumlanmamalıdır.

"Parti Çizgisine Bağlı Kalın ve Çalışma Yöntemlerini Geliştirin," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 277.

Çin'in sosyalizme giden yolu virajlarla doludur. Ancak son yirmi yılın tecrübeleri bize çok önemli bir ilkeyi öğretmiştir: sosyalizmi inşa etmek için Marksist diyalektik ve tarihi materyalizme bağlı kalmalıyız, ya da Yoldaş Mao'nun belirttiği gibi, yaptığımız her şeyde olgulara dayanarak gerçeği aramalıyız – bir başka deyişle, gerçeklerden yola çıkmalıyız.

"Siyasi Demokrasiyi Genişletip Ekonomik Reformu Sürdüreceğiz," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 124.

Bu yıllarda ulaştığımız başarılardan bir şey öğrendiysek o da şudur ki, Yoldaş Mao'nun savunduğu gibi olgulara dayanarak gerçeği arama ilkesini yeniden onaylamakta haklıydık. Çin devrimi başarısını, Marksizm-Leninizmi Çin'in gerçekleriyle bütünleştirerek Çin'in yolunu aydınlatan Yoldaş Mao Zedung 'a borçludur. Son kalkınma programımızda biz de aynısını yapmalıyız.

"Devrimde Olduğu Gibi Ekonomik Kalkınmada da Kendi Yolumuzdan Yürümeliyiz," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 101.

Marksizm-Leninizm'i incelerken özünü kavramalı ve bilmemiz gerekenleri öğrenmeliyiz... Marksizmin özü olgulara dayanarak gerçeği aramaktır. Kitaba tapınmayıp bu ilkeyi savunmalıyız... Gerçeği sınamanın tek ölçütü pratiktir. Ben çok fazla kitap okumadım ama inandığım bir şey var: Başkan Mao'nun olgulara dayanarak gerçeği arama ilkesi.

Savaşlarda çarpışırken bu ilkeden güç alıyorduk, inşa ve reform sürecinde yine bu ilkeden güç almaya devam ediyoruz. Bütün hayatımız boyunca Marksizmi savunduk. Aslında Marksizm anlaşılması zor değildir. Basit bir şeydir, gerçeğin en basit şeklidir.

“Wuchang, Shenzhen, Zhuhai ve Shanghai’da Yapılan Konuşmalardan Alıntılar,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 369-370.

Yan’an’dayken Başkan Mao’nun hazırladığı belgeleri ve telgrafları dikkatle inceledim. Bunları incelerken yol gösteren temel ideolojinin olgulara dayanarak gerçeği aramak olduğunu gördüm. Ama insan olgulara dayanarak gerçeği nasıl arar? O zamanlar bu soruya cevabım, üst kademedekilerin talimatlarını veya okuduklarımızı körü körüne kabul etmemek; sadece değişim, karşılaştırma ve yeniden değerlendirme yoluyla emin olduğumuz bilgiye değer vermemiz gerektiği şeklindeydi.

Bununla birlikte, üst makamların talimatlarına karşı gelmemiz ya da belgelerle kitapları bir yana itmemiz gerektiğini kastetmiyorum. Sadece kesin bilgilere değer vermekten kastım sorunları inceleyip çözüme gerçeklerden hareket etmemiz gerektiğidir. Bu en güvenilir yöntemdir. Değişim kelimesiyle fikirlerin değişimini kastediyorum... Karşılaştırma kelimesiyle kapsamlı karşılaştırmalar yapmamız gerektiğini belirtiyorum... Yeniden değerlendirmeye bir sorunu aceleyle çözmeyip yeniden değerlendirme için zamana ihtiyacımız olduğunu belirtiyorum.

Bu makalenin ilk kısmı materyalizmle, ikinci kısmı diyalektikle ilgilidir ve ikisinin bir araya gelmesiyle diyalektik materyalizmden kastedilen ortaya çıkar.

“Üst Kademedekilerin Talimatlarını ya da Okuduklarımızı Körü Körüne Takip Etmemek; Sadece Değişim, Karşılaştırma ve Yeniden Değerlendirmeye Doğrulan Bilgiye Dayanma,” Chen Yun’un Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1999, Cilt III, s. 362-363.

Mao Zedung Düşüncesinin can alıcı özü bütün bu alanlara nüfuz eden duruşu, bakış açısı ve yöntemidir. Bu duruş, bakış açısı ve yöntem üç temel noktadan oluşur: olgulara dayanarak gerçeği arama, kitle çizgisi ve kendi-öz gücüne güvenmek. Olgulara dayanarak gerçeği aramak; Çin’in koşullarını sürekli daha iyi anlamak, toplumsal gelişmeyi yöneten nesnel yasaları tam olarak inceleyip anlamak, devrim ve Çin’in koşullarına uygun inşa şekli için bir yol bulmak, tarihi ileri götürme hedefine ulaşmak için Çin’i dönüştürüp kalkındıracak halka yol göstermek için Partinin kullanacağı strateji ve taktikleri belirlemek anlamına gelir. Kitle çizgisi özünde Partinin bütün faaliyetlerini tarihi halkların yaptığını savunan Marksist-Leninist teoriye göre şekillendiren temel çalışma ilke-

sidir. Parti her şeyi kitleler için yapar, onlara inanır ve güvenir, onların bilgisini kendinde toplar, onların gücünü örgütler. Böylece bütün güçlüklerin üstesinden gelip her türlü mucizeyi gerçekleştirir. Kendi Öz Gücüne Güvenmek: ulusal bağımsızlığımızı azimli bir şekilde gözetmek, ulusal egemenliğini korumak, faal biçimde dış yardım aramakla birlikte çabalarımızı kendi gücümüze dayandırmak, uluslar arası ekonomik ve kültürel alışverişi geliştirmek, diğer ülkelerden Çin'in yararına olabilecek bütün gelişmiş şeyleri öğrenmek anlamına gelir.

Jiang Zemin, "Yoldaş Mao Zedung 'un Yüzüncü Doğum Yıldönümünü Kutlama Toplantısındaki Konuşma," Halkın Günlüğü, 27 Aralık 1993.

Mao ve Mao Zedung Düşüncesi Üzerine

Yeterince teorik hazırlık yapılmadığı için Partimiz ve pek çok üyesi işlerini nasıl yapacakları konusunda kafaları karışmış ve gereksiz sapmalar yaparak epey sıkıntı çekmişlerdir. Oysa şimdi, Yoldaş Mao'nun zahmetli çalışması ve parlak yaratıcılığı sayesinde, Partimiz ve Çin halkı için teorik altyapı tamamen oluşmuş durumdadır. Bu özgüvenimizi ve mücadele yeteneğimizi büyük ölçüde arttırıp Çin devrimini zafere taşımamızı hızlandıracaktır. Dolayısıyla şimdi yapmamız gereken önemli görev, bütün Parti üyelerini Mao Zedung Düşüncesini inceleyip yaymak ve üyelerimizle devrimci halkı bu düşünceyle donatıp canlı, karşı konulmaz bir güç hale gelmesini sağlamaktır. Bu amaçla bütün Parti okulları ve eğitim sınıfları Yoldaş Mao'nun yazılarını temel öğretim materyali olarak benimsemeli ve kadrolar bu yazıları sistemli şekilde çalışmalıdır. Bütün Parti basını Mao Zedung Düşüncesini sistemli bir şekilde yaymalıdır. Partinin propaganda kısmı Yoldaş Mao'nun önemli eserlerinden seçmeleri sıradan Parti üyelerinin anlayabileceği düzeyde, yaygın biçimde okunabilecek şekle getirmelidir.

"Parti Üzerine," Liu Shaoqi'nin Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1984, Cilt I, s. 334-335.

Mao Zedung Düşüncesi, Partimizin en değerli manevi varlığıdır. Uzun bir süre boyunca eylemlerimizin rehberi olmayı sürdürecektir. Parti liderleri ve Marksizm-Leninizm ile Mao Zedung Düşüncesinden beslenen büyük bir kadro, davamız için büyük zaferler kazanan güçlerin omurgasını oluşturmuştur. Onlar sosyalist modernleşme davamızın en değerli dayanak noktası olmuştur ve öyle kalacaktır. Yoldaş Mao Zedung 'un önemli eserlerinin büyük kısmı yeni demokratik devrim ve sosyalist dönüşüm sürecinde yazılmasına rağmen onları ısrarla incelemeye devam etmeliyiz. Bu sadece geçmişle bugünün bağlantısını koparmanın imkânsız olmasından ve geçmişi iyi anlamamanın mevcut

problemleri anlamamızı engellemesinden değildir. Aynı zamanda bu eserlerde ortaya konan temel teoriler, ilkeler ve bilimsel yaklaşımlar evrensel öneme sahip olup bize bugün paha biçilmez şekilde yol gösterdiği gibi gelecekte de göstermeye devam edecektir. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesini ayakta tutmaya devam etmeli, hevesle incelemeli, duruşunu, bakış açısını ve yöntemini yeni durumları inceleyip pratiğe geçirirken ortaya çıkan yeni sorunları çözmede kullanmalıyız. Mao Zedung Düşüncesi, Marksist-Leninist teorinin dağarcığına yeni pek çok şey eklemiştir. Yoldaş Mao'nun bilimsel eserleriyle ilgili çalışmalarımızı Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in yazdıklarıyla birleştirmeliyiz. Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel değerini inkâr etmek, onun son yıllarında yaptığı yanlışlar yüzünden bu düşüncenin devrimimiz ve inşadaki yol gösterici rolünü reddetmek tamamen yanlıştır. Aynı şekilde Yoldaş Mao'nun yazdıklarına dogmatik bir yaklaşım benimsemek, her söylediğini her yere mekanik olarak uygulanacak mutlak gerçek olarak kabul etmek, son yıllarında yanlışlar yaptığını dürüstçe kabul etmeye isteksiz olmak, hatta yeni faaliyetlerimizde bu yanlışlara sarılmaya çalışmak da aynı şekilde yanlıştır. Her iki tavır da Mao Zedung Düşüncesiyle – uzun bir süreçte oluşan ve sınanan bilimsel bir teori – yoldaş Mao'nun son yıllarında yaptığı yanlışlar arasında bir ayrım gözetmeyi başaramaz. Bu ayrımın yapılması mutlaka gereklidir. Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerini Çin'in devrim ve elli yılı aşkın inşa sürecindeki somut pratikle birleştirme yolunda elde edilen bütün pozitif tecrübelerden yararlanmamız gerekir. Bu tecrübeyi yeni çalışmalarımızda daha ileriye taşıyıp Parti teorisini yeni ilkeler ve gerçeğe dayanan yeni sonuçlarla zenginleştirmeliyiz ki, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel yolunda ilerleyen davamızın sürekli ileri gitmesini sağlayalım.

Çin Halk Cumhuriyetinin Kurulmasından Bu Yana Partimizin Tarihindeki Belirli Sorunlarla İlgili Karar, Çin baskısı, People's Publishing House, Pekin, 1981, s. 50-52.

Mao Zedung Düşüncesi bütün kuşağımızı beslemiştir. Burada bulunan bütün yoldaşların Mao Zedung Düşüncesiyle beslendiği söylenebilir. Mao Zedung Düşüncesi olmasaydı, bugün Çin Komünist Partisi olmazdı ve bunu söylemek abartı değildir. Mao Zedung Düşüncesi ebediyen Partimizin, ordumuzun ve halkımızın en büyük entelektüel hazinesi olarak kalacaktır. Bu düşüncenin bilimsel öğretilerini doğru ve bir bütün olarak anlayıp yeni tarihi koşullar altında geliştirmeliyiz.

“Zihninlerinizi Özgürleştirin, Olgulara Dayanarak Gerçeği Arayın ve Geleceğe Bakarken Birlik Olun,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 158.

Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını hiçbir şekilde elimizden bırakamayız. Böyle yapmak Partimizin şanlı geçmişini inkâr etmek anlamına gelir. Bir bütün olarak Partimizin tarihi zaferlerle doludur... Komünist Partimiz, yeni demokratik devrimimiz, sosyalist devrimimiz ve sosyalist sistemimizin kurulması olmasaydı ülkemiz hâlâ kötü durumda olurdu. Başardıklarımız Çin Komünist Partisinin liderliğinden ve Yoldaş Mao Zedung'dan ayrı düşünülemez. Bu noktayı gençlerimizin çoğu yeterince takdir edemiyor.

Yoldaş Mao Zedung 'a değer vermek ve Mao Zedung Düşüncesini sergilemek sadece bireysel olarak Yoldaş Mao'yla değil Partimizin ve ülkemizin bütün geçmişiyle bağ kurmaktır. Bu genel yargıyı aklımızdan çıkarmamalıyız... bu yalnızca teorik bir sorun değil aynı zamanda ve özellikle büyük iç ve uluslar arası öneme sahip siyasi bir sorundur.

“ ‘Çin Halk Cumhuriyetinin Kurulmasından İtibaren Partimizin Tarihiyle İlgili Belirli Sorunlar Üzerine Karar’ Konusunda Müteakip Taslaklarla İlgili Notlar,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 297-298.

Mao Zedung Düşüncesi Yedinci Ulusal Kongrede (1945) bütün Partimiz için yol gösterici düşünce olarak belirlenmişti. Parti bütün bir kuşağı bu düşünceye göre eğitti ve işte bu düşünce bizim devrimci savaşı kazanıp Çin Halk Cumhuriyetini kurmamızı sağladı. “Kültür Devrimi” gerçekten büyük bir hataydı. Bununla birlikte, Partimiz karşı devrimci Lin Biao ve Dörtlü Çete kliklerini ezip “Kültür Devrimine” son vermeyi başardı ve o günden beri ilerleyişini sürdürüyor. Bütün bunları kim başarmıştır? Mao Zedung Düşünce'sinin eğittiği kuşak değil mi? Şimdi, işleri yoluna koymaktan bahsederken Lin Biao ve Dörtlü Çete kliğinin yaptığı hasarı gidermek, Yoldaş Mao'nun son yıllarında yaptığı hataları eleştirmek ve Mao Zedung Düşüncesinin doğru yoluna dönmeyi kastediyoruz. Kısacası, alacağımız karara, pratikte doğru olduğu kanıtlanmış ve gelecekteki işlerimizde rehber olarak hizmet edecek Mao Zedung Düşüncesiyle ilgili bir bölüm koymazsak; devrimin ve mücadele edip ilerde de bunu sürdüreceğimiz inşa sürecinin pratik ve tarihi önemini azaltmış oluruz. Karar Belgesinde Mao Zedung Düşüncesini açıklamaz veya onu yüksekte tutmaktan vazgeçersek bu tarihi bir hata olur.

“ ‘Çin Halk Cumhuriyetinin Kurulmasından İtibaren Partimizin Tarihiyle İlgili Belli Sorunlar Üzerine Karar’ Konusunda Müteakip Taslaklarla İlgili Notlar,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 299.

Yoldaş Mao Zedung 'un tarihi rolünün onaylanması ve düşüncesi-nin desteklenip geliştirilmesine duyulan ihtiyacın açıklanması. En hayati nokta budur. Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını sadece bugün değil gelecekte de yukarıda tutmalıyız.

Çin Devriminin bütün geçmişi içinde Yoldaş Mao Zedung 'un şanlı imgesini asla lekelememeli ve düşüncesinin bayrağını yukarıda tutma ilkesinde asla tereddüt etmemeliyiz. Bunu anlamalı ve asla aklımızdan çıkarmamalıyız. Zira bu sadece Çin Komünist Partisi ve Çin ulusuna değil bütün uluslar arası komünist harekete de hizmet eder.

“Parti Çizgisine Bağlı Kalın ve Çalışma Yöntemlerini Geliştirin,” “Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, C. II, s. 277

Burada, Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını yukarıda tutmak ne anlama gelir? Yoldaş Mao Zedung 'un belirleyip Yoldaş Zhou Enlai'ın ilan ettiği dört modernleşme hedefine ulaşmayı sağlayacak bütün elverişli koşullardan tam anlamıyla yararlanmak ve gerçeklere dayanarak yol almak anlamına gelir. Eğer Yoldaş Mao'nun önerdiği gibi davranıyorduk şimdi başka ne yapabiliirdik? Marksizmi ve Mao Zedung Düşüncesini geliştirmemiz gerekir. Aksi takdirde, ikisi de kemikleşecektir.

“Mao Zedung Düşüncesinin Bayrağını Yukarıda Tutun ve Olgulara Dayanarak Gerçeği Arama İlkesine Bağlı Kalın,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 138-139.

“Kültür Devrimi” büyük bir hata ve başarısızlıktı çünkü Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel öğretilerine tamamen karşı gelmişti. Uzun yıllar uygulanan pratik boyunca sınanıp doğruluğu kanıtlanan bu öğretiler bizi yalnızca geçmişteki zaferlere yürütmekle kalmayıp önümüzdeki mücadele yılları boyunca da yol gösterici ideolojimiz olmaya devam edecektir. Partimizin bu önemli ilkesi hakkında en ufak tereddüt ya da kuşku duymak doğru değildir ve Çin halkının temel çıkarlarına karşıdır.

“Parti ve Devlet Liderliği Sistemi Reformu Üzerine,” “Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 332-333.

Başkan Mao'nun yaşamının doğru kısmını yansıtan Mao Zedung düşüncesine bağlı kalmayı sürdüreceğiz. Bu düşünce bizi sadece geçmişteki devrimde zafere taşımakla kalmadı; aynı zamanda Partinin ve ülkemizin en değerli varlığıdır ve öyle kalmaya devam edecektir.

“İtalyan Gazeteci Oriana Fallaci'ye Cevaplar,” “Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 344.

Pratik yoluyla doğruluğu kanıtlanmış olan Mao Zedung Düşüncesi bizim rehber ideolojimiz olmaya devam etmektedir. Ona bağlı kalıp özgül koşullar ışığında geliştirmeliyiz. Tam bir güvenle bu düşünceyi yaymalı, çabalarımızda gevşemeye izin vermemeliyiz. Kafa karışıklığına yol açmamak için Mao Zedung Düşüncesini, Yoldaş Mao'nun son yıllarındaki yanlışlarından ayırmalıyız. Elbette bu Yoldaş Mao'nun ömrünün sonlarında hiç doğru fikirler ortaya koymadığı anlamına gelmez.

“Yeniden Düzenleme Politikasını Yürürlüğe Koyun, İstikrar ve Birliği Sağlayın,” Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 361.

Mao Zedung Düşüncesinin yayılmasını Shandong ve Tianjin’de, daha sonra merkez yürütme organlarında diğer yoldaşlarla tartıştım. Dün bu konuyu Başkan Mao’ya açtım, o da aşağıdaki görüşleri kabul etti. Birincisi, günümüzde en büyük problem Mao Zedung Düşüncesi-nin kabaca yüzeyselleştirilmesidir. Her başarı bu düşünceye atfedilmektedir. Örneğin bir mağazanın iş hacmi arttığında herkes bunun Mao Zedung Düşüncesinin gelişmesi sonucu olduğunu söylemektedir. Hatta bu düşüncenin masa tenisine bile uygulanabileceği ileri sürülmektedir. İkincisi, insanlar Marksizm-Leninizm’den pek az bahsetmektedir. Bu eğilime farklı derecelerde birkaç gazetenin dışında da rastlanmaktadır. Bu sorunu kime açmamız gerekir? Çünkü doğru anlamışsak Mao Zedung Düşüncesinin iki unsuru vardır: birincisi, Marksizm-Leninizmi destekleyip gözetmek, ikincisi, Marksizm-Leninizmi geliştirmek. Mao Zedung Düşüncesiyle Marksizm-Leninizm bir ve aynı şeydir. Mao Zedung Düşüncesi sadece evrensel Marksizm-Leninizm gerçeğine bağlı kalmakla yetinmez, aynı zamanda onun dağarcığına pek çok yeni içerik ekler. Dolayısıyla, bu düşünceyi iki farklı şeymiş gibi Marksizm-Leninizmden ayırmamak gerekir.

“Mao Zedung Düşüncesini Doğru Biçimde Yayın,” “Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt I, s. 280.

Daima çözmemiz gereken büyük bir sorun olduğunu hissediyorum: Mao Zedung Düşüncesini nasıl yayacağız? Lin Biao’nun bu düşünceyi bayağılaştırmasını onaylamadığını ilk dile getiren Yoldaş Luo Ronghuan oldu. Başkan Mao’nun eserlerini incelerken onun özünü anlamamız gerektiğini söyledi. O zamanlar, Merkez Komitesi Sekreterliği Yoldaş Luo’nun görüşlerini tartıştıktan sonra bunlarla hemfikir olduğunu açıkladı. Lin Biao halkı sadece “sürekli okunan üç makaleyi” incelemeye zorladı (daha sonra iki makale eklenince bunlara “sürekli okunan beş makale” adı verildi). Bu Mao Zedung Düşüncesini parçalamanın bir yolu- ydu. Bu düşünce içerik olarak zengindir ve bütünsel bir yapıdan oluşur. İnsan Yoldaş Mao’nun diğer eserlerini bir yana itip nasıl “sürekli okunan üç ya da beş makaleyi” Mao Zedung Düşüncesi haline getirebilir? Bu düşünceyi orantısız biçimde yaymak, bütün bağlamdan sadece bir iki cümleyi ya da fikri çıkarıp öne koymak nasıl mümkün olabilir? Mao Zedung Düşüncesini parçalama sorunu henüz çözülmemiş olarak durmaktadır... Mao Zedung düşüncesinin sistematik olarak nasıl inceleneceği, yayılacağı ve uygulanacağı sorununun çok az alanda varlığını sürdürdüğünden korkmaktayım. Mao Zedung düşüncesi her alanda pra-

tikle; her çalışma tarzında ilkeler, politikalar ve yöntemlerle yakından ilişkilidir. Bu düşünceyi bütünlük içinde incelemeli, yaymalı ve uygulamalıyız. Çıkardığımız sonuçları kısmi anlayışa ya da diğerlerinin hatalı yorumlarına dayandırmamalıyız.

“İşlerin Bütün Alanlarda Yoluna Koyulması Gerekir,” “Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 49-50.

Yoldaş Mao Zedung ‘un belli bir konu hakkında söylediklerini başka bir konuya, belli bir yerde söylediklerini başka bir yere, belli bir zamanda söylediklerini başka bir zamana, belli koşullar altında söylediği şeyleri başka koşullara mekanik olarak uygulayamayız... 10 Nisan’da Merkez Komitesine yazdığım mektupta şunları önermiştim: “Kuşaktan kuşağa, Partimizi, ordumuzu ve halkımızı yönetip Çin’de Partinin ve sosyalizmin davasını ve uluslar arası komünist hareketin davasını ileri götürmek için çalışırken gerçek Mao Zedung Düşüncesini bir bütün olarak kullanmamız gerekir.” Ayrıca onlara bu öneriyi uzun uzun düşündükten sonra yaptığımı belirttim. Mao Zedung Düşüncesi ideolojik bir sistemdir. Yoldaş Luo Ronghuan ve ben Lin Biao’ya karşı mücadele edip onu bu düşünceyi bir sistem olarak görmeyip bayağılaştırdığı için eleştirdik. Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını yukarda tutmamız gerektiğini söylediğimizde, tam olarak bu düşünceyi ideolojik bir sistem olarak inceleyip uygulamamız gerektiğini kastediyoruz.

“Marksizmle Uyuşmayan ‘Her yazdığı her söylediği doğruydu ‘” Tutumu Üzerine:, Deng Xiaoping’in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 51-52.

Gerçek Mao Zedung Düşüncesini bir bütün olarak kullanmak gerektiğini söylerken kastettiğim, bu düşünceyi bir sistem olarak doğru ve kapsamlı şekilde anlamamız gerektiğidir. Bu düşünceyi ele almada, öğrenmede ve yaptığımız işlerde rehber olarak kullanmada mahir olmamız gerekir. Ancak bu şekilde bu düşünceyi parçalamadığımızdan, çarpıtmadığımızdan, itibarını zedelediğimizden emin olabiliriz. Yoldaş Mao Zedung ‘un belli bir zamanda belli koşullar altında, belli bir sorun için söylediklerinin doğru olduğunu görürüz. Aynı sorun için farklı bir zamanda, farklı koşullar altında söylediklerinin de ara sıra ayırtılandırma boyutunda, vurguda, hatta fikirlerini dile getirme şeklinde farklılıklar olmasına rağmen yine doğru olduğunu görürüz. Bu yüzden, birkaç özel kelime veya cümleyi alıntılarla yerine Mao Zedung Düşüncesini bütünsel bir sistem olarak doğru şekilde anlamamız gerekir. Ama Dörtlü Çete ve bilhassa sözde teorisyenleri Zhang Chunqiao bu düşünceyi çarpıtıp saflığını bozmuştur. Yoldaş Mao’dan bir iki alıntı yaparak insanları aldatmaya ya da sindirmeye çalıştılar. Belli bir alanda uğraşırken ya da belli bir sorunun bir kısmını çözmeye çalışırken bile

Mao Zedung Düşüncesine doğru biçimde sarılmamız, onu bir bütün olarak doğru şekilde anlamamız gerekir... Mao Zedung Düşüncesi Marksizm-Leninizmi bir takım tekil konularda değil birçok alanda geliştirmiştir. Bütünsel bir sistem içerir ve Marksizm'in geliştirilmiş şeklidir. Bu nedenle Mao Zedung 'un eserlerini alıntılıyıp yayınlamaya ek olarak, teorik çalışma yapan yoldaşların Mao Zedung Düşüncesini farklı perspektiflerden bir sistem olarak yorumlamaya çaba harcamalarını öneriyorum. Partimize bu düşüncenin bir sistem olarak eğitimini vermeliyiz ki, böylece bizi ileriye taşıyabilsin.

“Mao Zedung Düşüncesinin Tamamlayıcı Bir Bütün Olarak Doğru Anlaşılması Gerekir,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 55-56.

Lin Biao ve Dörtlü Çeteye karşı mücadelemizin kilit noktalarından biri Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesini tahrif etme, su-landırma ve parçalama girişimlerine karşı çıkmamızdı. Çetenin ezilmesinden bu yana Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel karakterini onarıp bunları kendimize rehber kıldık. Bu bütün Parti ve halk için ses getiren bir zafer oldu... Biz eylem rehberimiz olarak daima Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin temel öğretilerini alıyoruz. Başka bir deyişle bu öğretilerin oluşturduğu bilimsel sistemi rehber alıyoruz. Bireysel tezlere gelince, ne Marks ve Lenin, ne de Yoldaş Mao şu ya da bu şekilde yanlış hükümlerden muaf değildir. Ama bunlar Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin temel öğretileri tarafından oluşturulan bilimsel sistemin içinde yoktur.

İşte bu yüzden sık sık zihnimizi özgürleştirmemiz yani yeni durumları inceleme ve yeni problemleri çözmede bu düşüncelerin temel öğretilerini uygulamak gerektiğini tekrarlıyoruz.

Dört modernleşmeyi gerçekleştirirken karşılaşılan yeni koşullar ve yeni sorunları derinlemesine araştırırken ve bu sorunlara çözümler hazırlarken -eylemlerimize rehber olarak hizmet edecek çözümler- ideolojik ve teorik çalışanlarımızla Marksizme büyük bir katkı yapacak ve Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını yukarıda tutmuş olacağız.

“Dört Temel İlkeyi Destekleyin,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 180, 187.

Bence Marks, Lenin ve Mao Zedung 'un eserlerini incelemek için bir hareket başlatmalıyız. Bu incelemenin Çin devriminin tarihini incelemeyele birleştirilmesi gerekir. Böylece Partinin devrimi nasıl yönettiğini, Mao'nun nasıl katkıda bulunduğunu ve nasıl başarılı olduğunu halkın anlamasına yardımcı olabiliriz.

“Yanlış İdeolojik Eğilimlere Karşı Çıkma Üzerine,” Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1995, Cilt II, s. 375.

Marksizmin geliştirilmesi gerekir. Biz Marksizmi dogma olarak almıyoruz. Aksine Marksizmi Çin'deki somut pratikle birleştirerek kendi ilkelerimizi oluşturuyoruz. Başarılı olmamızın sebebi budur. Devrimimiz başarıya ulaştı çünkü şehirleri kırsal alanlardan kuşattık. Bu strateji Marksist-Leninist kitaplarda yer almaz. Bugün hâlâ kısmen miras aldığımız, kısmen kendimiz geliştirdiğimiz Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesini devam ettiriyoruz. Sosyalizmi inşa ediyoruz; daha doğrusu, Çin'in koşullarına uygun olan bir sosyalizm inşa ediyoruz. Bu şekilde Marksizme gerçek anlamda bağlı kalıyoruz.

"Halkı Sağlam İnançlara Dayanarak Birleştirmeliyiz," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 191.

Dörtler Çete'nin yenilgisi ve Partinin On birinci Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Toplantısından bu yana, doğru ideolojik, politik ve örgütsel çizgiler ve doğru bir takım ilkeler ve politikalar belirledik. İdeolojik çizgi nedir? Marksizme bağlı kalarak onu Çin'in gerçekleriyle bağdaştırmak – bir başka deyişle, Yoldaş Mao'nun savunduğu gibi olgulara dayanarak gerçeği aramak ve onun temel fikirlerini ileriye taşımak.

"Özellikle Çin'in Karakterine Sahip Sosyalizmi İnşa Etmek," Deng Xiaoping'in Seçme Eserleri, İng. Baskı, FLP, Pekin, 1994, Cilt III, s. 72.

Mao Zedung Düşüncesi, Marksizm-Leninizm'in Çin'de uygulanıp geliştirilmesi ve ÇKP'nin kolektif zekasının kristalleşmesidir. Mao Zedung Düşüncesi her zaman Çin komünistlerinin teorik hazinesi ve Çin ulusunun manevi direği olacak, daima Çin'i modern sosyalist bir ülke haline getirmede eylem rehberi olarak hizmet edecektir.

Jiang Zemin, "Yoldaş Mao Zedung 'un Doğumunun Yüzüncü Yıldönümü Toplantısında Konuşma," Halkın Günlüğü, 27 Aralık 1993.

Yoldaş Mao büyük bir Marksist, bir proleter devrimci, stratejist ve teorisyen, büyük bir yurtsever, modern Çin tarihinin ulusal bir kahramanıydı. Uzun süren çetin devrim döneminde devrimci bir liderin politik uzak görüşlülüğünü, devrime sarsılmaz inancını, mücadele sanatındaki yetkinliği, genel durumu kontrol etme becerisini sergilemiştir. Yoldaş Mao kitleler arasında büyümüş ve daima halka ait olmuş büyük bir liderdi. Onun devrimci ruhu halkı bir araya getirme gücüne sahipti. Büyük bir karizması, bilimsel düşüncesinin büyük bir çekim gücü vardı. Yoldaş Mao ve mücadele arkadaşlarının büyük başarıları tarihteki parlak yerini almış olup bütün dünya halkları tarafından saygıyla karşılanmaktadır... Adı, düşüncesi ve ruhu her zaman Çin komünistlerine, bütün etnik gruplardan halkımıza esin kaynağı olacak

ve Çin tarihini ileri götürmeye devam edecektir. Yoldaş Mao büyük bir tarihi şahsiyet olarak hem Çin'e hem de bütün dünyaya aittir. Daima aramızda yaşayacaktır. Onun bilimsel yazılarını gayretle incelemeli, onlardan güç ve bilgelik almalıyız. Çin'in Mao Zedung gibi bir insan yetiştirmesi, Partimiz, ülkemiz ve Çin ulusu için bir gurur kaynağıdır. Yoldaş Mao'ya her zaman derin bir sevgi ve saygı duyacağız.

Age.

Yoldaş Mao'nun tarihi başarılarıyla hatalarını doğru biçimde değerlendirmek ve düşüncesinin tarihi pozisyonunu teyit etmek için mücadelenin son on yıllarında Partinin ve ülkenin ne yaptığı konusunda iyi hüküm vermek, Partinin birliği ve ülkenin istikrarını, Partiyle ülkenin gelecekteki yolunu iyi yargılamak gerekir. Bu, Yoldaş Mao'nun ölümü ardından Partinin karşılaştığı kapsamlı, baskı yaratan, hayati bir konuydu. Yoldaş Deng Partiyi ve ülkeyi Kültür Devriminin yol açtığı büyük felaketten kurtarıp düzeni yönlendirici ideolojiye uygun olarak yeniden kurarken, Yoldaş Mao ve onun düşüncesini doğru biçimde değerlendirme sorununu çözmek için büyük çabalar harcamıştır. O, Başkan Mao olmasaydı Çin halkının en azından karanlıkta yolunu bulmak için daha fazla vakit harcamayacağını belirtmiştir. Mao Zedung Düşüncesi bilimsel bir sistemdir. Parti ve sosyalizm davasını ileri götürebilmek için bu düşünceyi tam ve doğru olarak anlamak, bütün Partimize, ordumuza ve halkımıza yol göstermesi için doğru uygulamak zorundayız. Yoldaş Deng hatalı "Her yazdığı her söylediği doğrudur" tutumuna karşı çıkıp eleştirmede başı çekmiştir. Kendisi doğruyu sınamak için pratiğin tek ölçüt olup olmadığı konusunda bütün Parti ve ülkenin tartışmasını desteklemiş ve bütün Partinin "Sol" ideolojinin kısıtlamalarını aşmasında öncülük etmiştir. Yoldaş Deng, Yoldaş Mao'nun katkılarının birinci derecede önemli olduğunu, hatalarının ikincil önemde olup bunları kendi doğru fikirlerinin aksine davrandığı için yaptığını belirtmiştir. Hataları büyük bir devrimci ve Marksist'in yapabileceği türden hatalardır. Yoldaş Deng, Mao'nun son yıllarında yaptığı hataları kullanıp onun katkılarını ve düşüncesini toptan boşa çıkarmaya bahane yaratma konusundaki hatalı eğilimi büyük bir kararlılıkla eleştirmiştir. Mao Zedung Düşüncesi'ne bağlı kaldığımız için Çin devriminde böyle büyük bir başarı elde ettiğimizi söylemiştir. Bu düşüncenin bayrağını aşağı indiremeyiz, böyle yapmak büyük bir tarihi hata olur. Yoldaş Mao'nun tarihteki konumunu tespit etmek ve onun düşüncesini ileriye taşıyıp geliştirmek son derece önemlidir. Onun düşüncesinin bayrağını gerek bugün gerek gelecekte uzun bir zaman boyunca yukarıda tutmalıyız. Yoldaş Deng'in bu önemli görüşleri; Çin Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu Yana Partimizin Geçmişindeki Belirli Sorunlarla İlgili Kararın temelini oluşturmuştur. Kendisi bu kararın yazılmasını şahsen yönetmiş ve karar On birinci Mer-

kez Komitesinin Altıncı Genel Toplantısında kabul edilmiştir. Bu karar Marksizmi ileriye taşımış, doğru, adil ve objektif biçimde Partinin tarihsel tecrübesini analiz edip liderlerini değerlendirmiştir. Bir kez daha Partinin politik ve teorik açıdan güçlü, Marksist bir parti olduğunu göstermiştir. Bu karar “Sol” ve “Sağ”dan gelen hatalı müdahaleleri ortadan kaldırmış, Parti içinde ideolojik birlik sağlamış, Parti birliğini güçlendirmiş, bütün Parti üyeleriyle halkımızı geleceğe güven içinde yürüme konusunda cesaretlendirmiştir.

Jiang Zemin, “Yoldaş Mao Zedung ‘un Doğumunun Yüzüncü Yıldönümü Toplantısında Konuşma,” Halkın Günlüğü, 27 Aralık 1993.

Partimiz kurulduğundan beri Marksizm-Leninizmi rehber ideoloji olarak benimsemiştir. Zunyi Toplantısı ve Yan’an Düzeltme hareketinden sonra Parti Yedinci Kongresinde Mao Zedung Düşüncesini – Marksizm-Leninizm teorisinin Çin devriminin pratiğiyle bağdaştırılması olarak – yönlendirici ideolojisi olarak kabul etmiştir. Bu tarihi karar Partinin kuruluşundan sonraki yirmi dört yılın tecrübe birikimine dayanıyordu. On birinci Merkez Komitesinin Üçüncü Genel Toplantısına ve Partinin On ikinci, On üçüncü ve özellikle On dördüncü Kongrelerine dayanarak Merkez Komitesi On Beşinci Parti Kongresinde Partimize Deng Xiaoping Teorisini benimsemeyi önermiştir. Buna göre, Tüzük ve Programda ÇKP’nin Marksizm-Leninizmi, Mao Zedung Düşüncesini ve Deng Xiaoping teorisini eylemlerinin yönlendiricisi olarak benimseyeceğini taahhüt etmektedir. Bu tarihi karar Partimiz tarafından yaklaşık yirmi yıllık başarılı reform, dışa açılma ve sosyalist modernleşme uygulamasının ardından alınmıştır.

Jiang Zemin, “Sosyalizmi Yirmi birinci Yüzyılda Çin Koşullarına göre İnşa Etme Davasında Toptan bir İlerleme İçin Deng Xiaoping Teorisinin Büyük Bayrağını Yukarıda Tutun – ÇKP On beşinci Ulusal Kongresine sunulan Rapor,” Çin Komünist Partisi On beşinci Ulusal Kongresi Belgeleri, Çince baskı, People’s Publishing house, pekin, 1997, s. 9-10.

Marksizm nesnel olgulara sıkı biçimde dayanan bir bilimdir. Bununla birlikte gerçek hayat daima değişmekte olup geçen yüzyıl boyunca da değişmiştir. Bu değişim öyle büyük ve süratli olmuştur ki seleflerimiz bunu kavramakta güçlük çekmiştir. Dolayısıyla, Marksizm zamanın, pratiğin ve bilimin gelişmesine uygun olarak ilerleyecektir, değişmeden kalamaz. Marksist çalışma tarzıyla ilgili bir sorun vardır: Çin’deki pratik sorunları çözmek için tamamen kitaba mı bağlı kalmalıyız, yoksa Marksist duruş, bakış açısı ve yöntemi mi kullanmalıyız? Yan’an’daki düzeltme hareketi sırasında Mao Zedung şu görüşün altını

çizmiştir: “Çin devriminin pratik sorunlarını incelemeye odaklanmak, Marksizm-Leninizmin temel ilkelerini rehber olarak kullanmak için bir politika belirlenmesi ve Marksizm-Leninizmi statik ve tecrit edilmiş bir şekilde inceleme yönteminin terk edilmesi gereklidir.” Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesini asla terk etmemeliyiz. Böyle yaparsak temelimizi kaybederiz. Bu arada, reform, dışa açılma ve modernleşme hamlesine ve yaptığımız işlere yoğunlaşırken Marksist teorinin uygulanması, pratik sorunların teorik araştırması ve yeni pratik ve gelişmeler üzerinde durmalıyız. Marksizmi belli bir ülkenin gerçeklerinden ve zamanın gelişmelerinden tecrit ederek konuşmak anlamsızdır. Marksizmi statik ve tecrit ederek incelersek, gerçek hayattaki canlı gelişmeden ayrı tutarsak, ya da bunları birbirine karşı kullanırsak bir yere varamayız. Günümüz Çin’inde Marksizm-Leninizm, Mao Zedung Düşüncesi ve Deng Xiaoping Teorisi aynı ruhla aşılanmış birleşik bir bilimsel sistem oluşturmaktadır. Deng Xiaoping teorisine bağlanmak demek, gerçek anlamda Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesine bağlanmak demektir. Deng Xiaoping teorisinin bayrağını yukarıda taşımak demek Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını yukarıda taşımak demektir.

Jiang Zemin, “Sosyalizmi Yirmi birinci Yüzyılda Çin Koşullarına göre İnşa Etme Davasında Toptan bir İlerleme İçin Deng Xiaoping Teorisinin Büyük Bayrağını Yukarıda Tutun – ÇKP On beşinci Ulusal Kongresine sunulan Rapor,” Çin Komünist Partisi On beşinci Ulusal Kongresi Belgeleri, Çince baskı, People’s Publishing House, Pekin, 1997, s. 13-14.

Ek .1

Çin Halk Cumhuriyetinin Kuruluşundan Bu Yana Partimizin Tarihinde Belirli Sorunlar Üzerine Karar.

Bu karar ÇKP nin 11. MK sinin Altıncı tam katılımlı genel toplantısında 27 Haziran 1981 de Karar altına alınmıştır. Okuyucunun değerlendirmesi amacıyla belgenin konumuzla ilgili 2, 3, 4, 5 ve 6. bölümleri aşağıda verilmektedir.

İçindekiler

Karar Belgesinin Bölümleri

Bölüm 1 Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan önceki 28 yılın gözden geçirilmesi.

Bölüm 2- Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren olan Otuz iki yılın temel değerlendirmesi

Bölüm 3 - Sosyalist Dönüşümün Temelde Tamamlandığı Yedi Yıllık Dönem (1949- 1956) Sosyalist Aşamaya ilerleme

Bölüm 4- Bütün Alanlarda Sosyalizmin Başlangıç anlamda Kurulduğu On Yıllık Dönem (1956-1966

“Kültür Devrimi’nin 10 Yılı 1966-1976

Büyük Bir Dönüm Noktası 1976-1978

Mao Zedung Yoldaşın Tarihsel Rolü ve Mao Zedung Düşüncesi

Bölüm 2-

Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren olan Otuz iki yılın temel değerlendirmesi

6- Genel olarak ifade edersek, ÇKP, Çin Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren olan ilk dönemde, Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesinin kılavuzluğu altında halka sosyalist devrimi ve sosyalizmin inşasını sürdürmelerinde çok başarılı bir şekilde önderlik etmiştir. Sosyalist sistemin kuruluşu Çin tarihinde en büyük ve en kapsamlı sosyal değişimi ifade etmekte ve ülkenin ilerideki ilerleme ve gelişmesinde temel oluşturmaktadır.

7- Halk Cumhuriyetinin kuruluşunu izleyen 32 yılda elde ettiğimiz temel başarılar şunlardır.

A- Çalışan sınıf önderliğinde ve işçi köylü ittifakı temeline dayanan halkın demokratik diktatörlüğünü, diğer deyişle proletarya diktatörlüğünü kurduk ve pekiştirdik. Bu Çin tarihinde görülmedik, halkın kendi sisteminin egemeni olduğu yeni tipte bir devlet iktidarındır. Bu durum, modern sosyalist, refah içinde ve güçlü, demokratik ve kültürel bakımdan gelişkin bir ülke inşa edebilmek için temel güvenceyi oluşturmaktadır.

B- Ülkenin, ulusal çapta birleştirilmesini başardık ve pekiştirdik ve Tayvan ve diğer bazı adalar haricinde eski Çin'in bölünmüş olan karakterine son verdik. Halkın bütün milliyetleri kucaklayan büyük birliğini başardık ve pekiştirdik, elliden fazla milliyet arasında eşitlik ve karşılıklı yardıma dayalı sosyalist bir ilişkiyi sürdürdük ve pekiştirdik. Ve işçilerin, köylülerin aydınların ve diğer tabakalardan halkın büyük birliğini başardık ve pekiştirdik ve ÇKP önderliğinde ve yurtsever partiler ve halk örgütleri ile tam bir işbirliğine dayalı geniş birleşik cepheyi güçlendirdik ve genişlettik. Bu birleşik cephe sosyalizmi destekleyen bütün sosyalist çalışan halkı ve bütün yurtseverlerden ve anayurdun birleştirilmesini destekleyen yurtseverlerden oluşmakta ve Tayvan, Hong Kong, Makao ve yurtdışındaki Çin vatandaşlarını da içine dahil etmektedir.

C- Emperyalistler ve hegemonyacılar tarafından yürütülen saldırganlık sabotaj ve silahlı provokasyonları yendik ve kendi ülkemizin güvenliği ve bağımsızlığını koruduk ve sınır bölgelerimizin savunması için başarılı bir şekilde dövuştük.

D- Bir sosyalist ekonomi kurduk ve geliştirdik ve büyük ölçüde ve esas olarak üretim araçlarının özel mülkiyetini kamusal mülkiyete dönüştürdük ve "herkesin emek katkısına göre " şeklindeki bölüşüm ilkesini pratiğe geçirdik. İnsanın insan tarafından sömürsüne dayalı sistem ülkemizde tasfiye edilmiştir ve sömürücülerin ezici bir çoğunluğu yeni bir kalıba döküldükleri ve kendi çalışmaları sonucu yaşamlarını sürdürdükleri için artık varlıklarını bir sınıf olarak sürdürmemektedirler.

E- Endüstrinin inşasında çarpıcı başarılar elde ettik ve tedricen adım adım bağımsız ve oldukça kapsamlı bir endüstriyel temel ve ekonomik sistem kurduk. Ekonomik rehabilitasyonu tamamlamış olduğumuz 1952 yılı rakamları ile karşılaştırırsak 1980 yılı itibariyle endüstri sektöründeki sabit yatırım varlıkları orijinal fiyatlar üzerinden yapılan hesaba göre 27 kat artmıştır ve 410 milyon yuan değerine gelmiştir. Dokuma iplik üretimi 4.5 kat 2.930.000 ton, kömür 9.4 kat 620 milyon ton, elektrik 41 kat 300.000 milyon Kilowatt. Ham petrol çıkışı 105 milyon tonu aşmış, çelik ise 37 milyon tona ulaşmıştır. Mühendislik endüstrisinin çıktıları 54 kat artmış 127.000 milyon yuan değerine ulaşmıştır. Ülkenin uzak iç bölgelerinde ve azınlık milliyetinden nüfusun yerleştiği bölgelerde belirli sayıda yeni endüstri temel alanları kurulmuştur. Ulusal savunma endüstrisi sıfırdan başlayarak adım adım inşa edilmektedir. Doğal 377

kaynakların tespiti ve araştırılmasında oldukça iş yapılmış tır. Demiryolu ulaşımında, otoyolu, su ulaşımı, havayolları posta ve iletişimde muazzam bir büyüme sağlanmıştır.

F- Tarımsal üretimde süren koşullar belirgin bir değişim yaşamış üretimde büyük artışlara sonuç vermiştir. Sulama kanalları ile sulanan arazi 1952 deki miktarın 2.2 katına çıkmış. Taşmakta olan 8 büyük nehir başlangıç kontrolü altına alınmıştır. Kurtuluştan önce tarımsal makineler, kimyasal gübre ve elektriğin pratik olarak olmadığı kırsal bölgelerde traktör sulama ve drenaj makine araçlarının sayısında ve kullanılan kimyasal gübre miktarında büyük artışlar sağlanmış ve kırsal bölgelerde tüketilen elektrik miktarı tüm ülkede kurtuluştan önce üretilen elektrik miktarının 7.5 katına ulaşmıştır. 1980 yılı itibariyle toplam tahıl çıktısı ve pamuk çıktısı 1952 ile karşılaştırıldığında yaklaşık iki kat düzeyine gelmiştir. Bu dönemde Nüfusta aşırı bir büyüme yaşanmış olmasına karşın ki şimdi nüfusumuz yaklaşık 1 milyarı bulmuştur, kendi çabalarımızla halkımızın yiyecek ve giyecek gereksinimini temel düzeyde karşılamayı başardık.

G- Kentsel ve kırsal ticarete ve dış ticarete önemli bir artış gerçekleşmiştir. Tüm halkın mülkiyeti kapsamındaki işletmelerin satın aldıkları metallerin değeri 1952 deki 17.5 milyar yuandan 1980 de 226.3 milyar yuana 13 kat artış yapmıştır. Parakende satışlar 7.7 kat artmış. Devletin aynı dönemde dış ticareti 8.7 kat artmıştır. Endüstri tarım ve ticarete büyüme sonucunda halkın geçimi kurtuluş öncesi günlerle karşılaştırıldığında çok belirgin bir şekilde iyileşmiştir. 1980 de kırlar ve kentlerde ortalama kişi başına tüketim (fiyat değişiklikleri dahil) yaklaşık iki katına çıkmıştır.

H- Eğitim bilim kültür kamusal sağlık kültür-fizik alanlarında belirgin bir ilerleme kaydedilmiştir. 1980 itibariyle tam gün okullara kayıtlı olanların sayısı 204 milyon ve 1952 sayısının 3.7 katıdır. Geride kalan 32 yıl içinde yüksek eğitim kurumları ve meslek okullarından özel bilgi ve yetenek sahibi 9 milyon mezun verilmiştir. Nükleer teknoloji insan yapımı uydular, roket yapımı vb bilim ve teknolojiye önemli ilerlemeler gösterdiğimizizin örnekleridir. Edebiyat sanat ve güzel sanatlar alanlarında insanların gereksinimlerine ve sosyalizmi yansıtan hitap eden eserler ortaya çıkmıştır. Kitlelerin katılımı ile spor alanında canlı bir gelişme yaşanmış belirli bazı dallarda rekorlara erişilmiştir. Yüksek ölüm oranları olan Bulaşıcı tipte hastalıklarda büyük başarı elde edilmiş kırsal ve kentsel nüfusun sağlık durumu büyük ölçüde iyileştirme yaşamış ve ortalama yaşam beklentisi seviyesi çok daha yüksek bir duruma gelmiştir.

I- Yeni tarihi koşullar altında Halk Kurtuluş Ordusu gücü ve kalitesi itibariyle büyümüş ve artık sadece kara kuvvetlerine sahip değil ve deniz, hava ve çeşitli teknik dalları kapsayan birleşik bir ordu haline gelmiştir. Alan birlikleri, bölgesel birlikler ve milis kuvvetleri üçlü birleşiminden oluşan silahlı kuvvetlerimiz güçlendirilmiştir. Şimdiki durumda bunların kalitesi ve teknik teçhizatları çok daha iyidir. HKO sosyalist devrim ve sosyalist inşayı savunan ve

onlara katılan halkın demokratik diktatörlüğünün sağlam direği olarak hizmet vermektedir.

J- Uluslararası düzeyde kararlı bir şekilde bağımsız sosyalist dış politika yürüttük, barış içinde bir arada yaşamının beş ilkesini savunduk ve bağlı kaldık. 124 ülke ile diplomatik ilişki kurduk ve çok daha fazla ülke ve bölge ile ticarette ekonomik ve kültürel alanda alışveriş sağladık. Ülkemizin Birleşmiş Milletler ve BM Güvenlik Konseyindeki yeri tekrar bize geri verilmiştir. Proletarya enternasyonalizmine bağlı kalarak diğer ülkelerin halkları ile dostluğu geliştirerek ve kurtuluş davalarında ezilen uluslara, yeni bağımsız ülkelerin ulusal inşa süreçlerine, çeşitli ülkelerin halklarının haklı mücadelelerine destek ve yardım sunarak uluslararası mesellerde artan ölçüde etkili ve aktif bir rol oynamaktayız. Emperyalizme hegemonyacılığa sömürgeciliğe ve ırkçılığa sağlam bir şekilde karşı durarak ve dünya barışını savunarak bütün bu kapsam içinde yürüttüğümüz çalışmalar bizim sosyalist inşamız için olumlu uluslararası koşullar ortaya çıkardığı gibi bütün dünyanın her yerindeki halklar için dünya durumunun daha olumlu bir yönde gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

8. Yeni Çin'in varlığı çok uzun bir süreye dayanmıyor ve başarılarımız hala başlangıç sayılır. Partimiz, sosyalizm davasının yönetilmesi sürecinde yetersiz tecrübeden dolayı hatalar yapmış ve parti önderliğinin durumun analizinde ve Çin'in koşullarına bakışında öznelci hataları olmuştur. "Kültür Devrimi"nden önce sınıf mücadelesinin kapsamının genişletilmesi ve ekonomik inşada acelecilik ve telaşlı-hızlı ilerleme şeklinde hatalar vardı. Daha sonra ise kapsamlı, uzun süren etkileri olan, "kültür devrimi" nin büyük hatası geldi. Bütün bu hatalar yeteneklerimiz dahilinde olan daha büyük başarılar elde etmemizi engelledi. Hataları gözden uzak tutmak ve temize çıkarmaya izin verilmemeli bu da bir hata olur ve daha fazla ve daha kötü hatalara yol verir. Fakat bütüne baktığımızda geçmiş 32 yılda başarılarımız esas olan yöndür. Başarılarımızı ve bu başarıları elde ederken sağladığımız başarılı tecrübelerimizi gözden kaçırmak ve inkar etmek de aynı şekilde ciddi bir hata olur. Bu başarılar ve başarılı tecrübelerimiz Partimizin ve halkımızın Marksizm-Leninizm'i yaratıcı bir şekilde uygulamasının birer ürünüdür ve sosyalist sistemin üstün yanlarının kendisini ortaya koymasıdır. Bunlar bizim partimizin ve halkımızın bütününün üzerinden ilerlemeye devam edeceği temeldir. "Doğrulara bağlan ve hatayı düzelt" bu bizim Partimizin izlemesi gereken temel diyalektik materyalist bakış açısıdır. Geçmişte, bu bakış açısına dayanarak davamızı tehlike ve yenilgiden kurtardık ve zafer kazandık. Aynı bakış açısını izleyerek kesinlikle gelecekte daha büyük başarılar kazanacağız

Bölüm 3

Sosyalist Dönüşümün Temelde Tamamlandığı

Yedi Yıllık Dönem (1949- 1956)

Sosyalist Aşamaya İlerleme

9 -Ekim 1949 da ÇHC'nin ilan edilmesinden 1956 ya kadar Partimiz bütün halka yeni demokrasiden sosyalizme adım adım tedricen dönüşümde önderlik etti, hızla ülkenin ekonomisini onardık, planlı bir ekonomik inşaya giriştik ve büyük ölçüde ve esasta ülkenin büyük bölümünde üretim araçlarının özel mülkiyetinde sosyalist dönüşümü gerçekleştirdik. Bu tarihi dönemde partimizin tanımladığı genel çizgi ve temel politikalar doğrudu ve ve parlak başarılarla götürdü.

10- Halk Cumhuriyetinin ilk üç yılında anakara parçasındaki çeteleri ve Kuomintang gericilerinin silahlı kuvvetlerinin kalıntılarını temizledik, barışçı bir biçimde Tibeti kurtardık, ülke çapında bütün kademelerde halk hükümetlerini kurduk bürokratik kapitalist işletmelere el koyduk ve bunları devlet mülkiyetindeki sosyalist işletmelere dönüştürdük. Ülkenin mali ve ekonomik alandaki çalışmasını bütünleştirdik, meta fiyatlarını istikrara kavuşturduk ve yeni kurtarılmış olan kırsal bölgelerde tarımsal reformlar sürdürdük, karşı devrimcileri bastırdık. ve yolsuzluk, israf ve bürokrasi ile mücadele kapsamında “üç Kötülük”le mücadele hareketleri yürüttük. Ardından rüşvet vergi kaçırma devlet malını çalma, devlet ihalelerinde hile yapma ve ekonomik bilgi hırsızlığına karşı “Beş Kötülük”le mücadele hareketini yürüttük bu hareket burjuvazinin o günlerde başlattığı bir saldırıyı geri püskürtmeyi amaçlıyordu. Etkin bir şekilde eski Çin'in eğitimsel bilimsel ve kültürel kurumlarını dönüşüme tabi tuttuk. Bir yandan karmaşık ve güç bir sosyal reform yürütürken aynı zamanda ABD saldırganlığına direnip Koreye yardım şeklinde büyük bir savaş veriyor, yuvalarımızı ve ülkeyi savunuyorduk ve hızla eski Çin'de dar-madağın olmuş ülke ekonomisini onardık.1952 sonu itibariyle ülkenin sanayi ve tarım üretimi rekor seviyelere ulaşmıştı.

11. 1952 de Mao Zedung Yoldaşın önerisiyle Parti Merkez Komitesi dönüşüm dönemi için parti genel çizgisini ortaya koydu. Ülkenin sosyalist sanayileşmesi ve tarımın, zenaatların ve kapitalist sanayi ve ticaret sektörünün sosyalist dönüşümü uygunca uzun bir süre içinde adım adım tedricen gerçekleştirilecekti. Bu genel çizgi tarihsel gerekliliğin bir yansıması idi.

A- Sosyalist endüstrileşme ülkenin bağımsızlığı ve refahı için vazgeçile-

B- Ülke çapında yeni-demokratik devrimin zaferinin sağlanması ve tarım reformlarının tamamlanması sonucunda çalışan sınıfla burjuvazi arasındaki ve kapitalist yol ile sosyalist yol arasındaki çelişme temel iç çelişme haline geldi. Ülke, ekonominin ve halkın geçiminin iyileşmesine yararlı olabilecek biçimde kapitalist sanayi ve ticaretin belirli bir derecede genişletilmesine gereksinim duyuyordu. Fakat bu genişleme sürecinde ulusal ekonomi ve halkın refahı açısından bazı olumsuz şeylerin ortaya çıkması kaçınılmazdı. Bunun ışığında bizim olumsuzlukları sınırlama çabamızla bu sınırlamaya karşı koyma arasında bir mücadele kaçınılmazdı. Çıkar çelişmeleri bir yanda kapitalist şirketler ve karşı yanda ise a) devletin izlediği ekonomik politikalar b) devlet mülkiyetindeki sosyalist işletmeler, c) bu kapitalist şirketlerde çalışan işçiler ve memurlar d) ve bir bütün olarak halk olmak üzere artan ölçüde görünür hale geldi. Birbiri ile bağlantılı bir dizi gerekli adım ve tedbirlerle; Spekülasyona ve fırsatçılığa karşı mücadele, sanayi ve ticarete yeniden ayar verilmesi ve yeniden düzenlemeler ile “Beş Kötülükle Mücadele” hareketi ile, İşçilerin üretim sürecini denetlemeleri yolu ile ve devletin tahıl ve pamuk alım satımını kendi tekeli altına alması ile tedricen ve adım adım geri, anarşik dengesiz, ve kar-yönelimli kapitalist sanayi ve ticaret sektörünü sosyalist dönüşümün yö-rüngesine sokmak gerekiyordu.

C- Bireysel aile işletmelerine dayanan köylüler ve özellikle tarım reformu sonucunda henüz yeni toprak edinmiş olan yoksul ve orta köylüler diğer üretim araçlarından yoksun bulunuyordu. Bunun sonucunda bunlar arasında iş-birliği ve karşılıklı yardımlaşma şeklinde gerçek bir özlem bulunuyor ve bunlar yüksek faiz oranları ile borçlanmaya karşı hatta tarlalarını rehin vermek veya satmak karşısında birleşmek istiyorlardı. Bunlara izin verilmesi kırsal halk içinde yeniden kutuplaşma anlamına gelecekti. Üretimlerini arttırmak, tarım için gerekli suyun biriktirilmesini sağlayan projeleri başarmak, doğal afetlere karşı korunabilmek, tarımsal makineleri ve yeni teknikleri sağlayabilmek için birleşme eğilimi güçlüydü. Sanayi in ilerlemesi sonucu bu sektörün gereksinim duyduğu tarımsal ürün miktarı artarken bu olgu tarımsal üretimin teknik yön-den ileriye doğru dönüşümü için giderek daha güçlü artan bir teşvik unsuru oldu. Bu da bireysel aile işletmeciliğinden kooperatif çiftçiliğe dönüşüm için ikinci bir itici güç oluşturdu. Tarihin de gösterdiği gibi dönüşüm sürecinde Partimizin genel çizgisi tamamen doğruydu

12- Dönüşüm süreci boyunca Partimiz Çin'in özgün koşullarına uygun yaratıcı bir yol planladı. Kapitalist sanayi ve ticaret sektörü ile ilgili politikalarda devlet kapitalizmine özgü alt düzeydeki gelişme aşamalarından giderek daha üst gelişme aşamalarına geçiş öngören formülasyonlar ve çözümler geliştirdik. Önce devlet olarak özel işletmelere çeşitli metalleri üretmeleri veya işle-meleri için siparişler verdik. Arkasından özel işletmelerin ürettiği metallerin alım ve satımını devlet tekeli altına aldık. Devlet işletmelerinde üretilen ürün-leri özel kişilerin dükkanları üzerinden pazarlama yolunu uyguladık. Özel iş- 381

letmelerle devletin ortak olduğu şirket tipleri kurduk. Veya bütün bir ticaret sektörünü kapsayacak şekilde kurulan devlet ve özel ortaklığına dayalı şirketler yarattık. Aslında biz Marks ve Lenin'in bir olasılık olarak öngördükleri gibi burjuvaziyi barışçı bir şekilde dönüştürmeyi gerçekleştirdik. Bireysel tarım çiftçiliği ile ilgili olarak çeşitli aşamalar içeren işbirliği biçimleri geliştirdik. Önce geçici yardımlaşma birlikleri kurduk sonra üç yıllık dönemi kapsayan karşılıklı yardım takımları kurduk arkasından yarı sosyalist karaktere sahip ilkel tarım üretim kooperatiflerine geçtik buradan da tamamen sosyalist karakterde olan gelişkin tarımsal üretim kooperatiflerine ilerledik. Her zaman gönüllülük, karşılıklı fayda, gelişkin örnekler sunarak teşvik etme. ve devletin yardımcı olması güvencesini veren ilkelere bağlı hareket ettik. El emeğine dayanan zenaatların dönüşüm alanında da benzer yöntemler kullanıldı. Bu tür bir dönüşüm sürecinde (devlet artı kapitalist) ekonomi sektörü ve kooperatif ekonomi sektörü yanılmaz üstünlüğünü ortaya koydu. 1956 yılına gelindiğinde üretim araçlarının özel mülkiyetinin sosyalist dönüşümü çoğu bölgelerde büyük ölçüde tamamlanmıştı. Fakat bazı eksiklikler ve hatalar da yapılmıştı. 1955 yazından itibaren tarımsal kooperatifleşmeyi üst biçimlere yükseltmede, özel zenaat işletmeleri ve ticari kuruluşların dönüşümünde çok aceleciydik. Özenli olmaktan uzaktık, değişiklikler çok hızlı idi ve işlerimizi özet gibi yapar olmuştuk, basmakalıpçı bir tutum ve bazı sorunları uzun bir süre cevapsız bırakmıştık. 1956 da kapitalist sanayi ve ticaret sektörünün dönüşümünü temel olarak tamamladıktan sonra önceki dönemde sanayici ve işadamları konumunda olan kişilere işler vermede ve bunlarla ilgili sorunları ele almada doğru bir çalışma ortaya koyamadık. Fakat bütün olarak bakıldığında etkilediğimiz süreç tarihsel bir zaferdi, ve oldukça sarsıntısız bir etkileme idi, çünkü oldukça güç karmaşık, kapsamlı bir sosyal değişimi, çok geniş bir ülkede birkaç yüz milyon halkı kapsayan şekilde yapmıştık ve üstelik dahası sanayinin tarımın ve bir bütün olarak ekonominin büyümesini teşvik edebilmiştik.

13- 1953-57 arasındaki, Birinci beş yıllık plana bağlı ekonomik inşada aynı şekilde kendi çabalarımızla ve Sovyetler Birliği ve diğer dost ülkelerin yardımı ile önemli başarılar elde ettik. 1953 ve 1956 arasında geçmişte çok zayıf olan fakat ülkenin endüstrileşmesi için önemli temel alanlarda kuruluş adımları atıldı. Bu üç yıl içinde sanayide yıllık çıktı artışı ortalama yüzde 19.6, Tarımda ise yüzde 4.8 idi. Ekonomik büyüme oldukça hızlıydı ve tatmin edici sonuçlar alınıyor ve kilit önemdeki endüstriler arasındaki dengeler iyi oluşmuştu. Pazar geliyor ve fiyatlar istikrarlıydı. Halkın geçim koşulları fark edilir biçimde iyileşiyordu. 1956 Nisanda Mao Zedung Yoldaş On Temel İlişki Üzerine adlı konuşmasını yaparak sosyalist inşa sürecindeki tecrübelerimizin özetlenmesine bir başlangıç yapıyor ve önümüze ülkemizin özgün koşullarına uyacak bir yol araştırma hedefini koyuyordu.

14- Eylül 1954 te Birinci Ulusal Halk Kongresi toplanarak ÇHC'nin Anayasa'yı yürürlüğe koydu. Mart 1955 te toplanan ve ülke çapında bir konfe-

rans niteliği taşıyan Parti konferansı yapıldı. Bu konferansta kariyerist Gao Gang ve Rao Rushi nin partiyi bölme ve Parti ve devletin yüksek iktidar kademelerini elde etmeye dönük komplolarına karşı verilen mücadele gözden geçirildi ve böylece partinin birliği güçlendirildi. Ocak 1956 da Parti Merkez Komitesi aydınlar sorunu üzerine bir konferans düzenlenmesi çağrısı yaptı. Bunun ardından "Yüz çiçek açsın ve yüz düşünce okulu bir arada bulunsun " şeklindeki politika ortaya kondu. Bu tedbirler aydınlarla ilgili ve bilim eğitim ve kültür alanları ile ilgili doğru politikayı ifade ediyor ve bu alanlarda belirgin bir ilerleme ortamına yol açıyordu. Partinin doğru politikaları, geliştirdiği güzel çalışma tarzı ve bunun sonucunda halk içinde yüksek bir prestij söz konusu olmuş, kadroların, kitlelerin, gençliğin ve aydınların büyük çoğunluğu hevesle Marksizm- Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi üzerine araştırma ve incelemelere girişmiş ve Partinin önderliğinde yürütülen devrimci ve inşa çalışmalarına büyük bir iştiaqla katılmaları yaşanmaktaydı. Bunların sonucu olarak ülke çapında sağlıklı ve enerjik bir devrimci hava yürürlükteydi.

15- Eylül 1956 daki Sekizinci Ulusal Parti Kongresi çok başarılı oldu. Kongre Çin'de sosyalist sistemin esas olarak kurulmuş olduğunu ve Tayvan'ı kurtarmaya, sosyalist dönüşümü bütünüyle tamamlamaya sömürü sisteminin kökünü tamamen tasfiye etmeye ve karşı devrimin kalıntısı güçlerin tasfiye edilmesi çalışmasının sürdürmemiz gerekli olmakla birlikte artık ülkedeki temel çelişmenin işçi sınıfı ile burjuvazi arasında değil; bunun yerine halkın hızlı ekonomik ve kültürel gelişme talebi ile ekonomimizin ve kültürün halkın gereksinimlerinin gerisinde kalan mevcut durumu arasındaki çelişmenin temel olduğunu, bütün ülkenin önündeki temel görevin ve tüm çabaların üretici güçlerin gelişmesi, ülkenin sanayileşmesi ve halkın sürekli artan maddi ve kültürel gereksinimlerinin adım adım, tedricen karşılanması üzerinde yoğunlaşmayı sağlamak olduğunu belirtiyordu. Sınıf mücadelesi toplumda hala varlığını sürdürmekle ve halkın demokratik diktatörlüğünün daha da güçlendirilmesine gerek olmakla birlikte bu diktatörlüğün temel görevinin artık yeni üretim ilişkilerinin çerçevesi içinde üretici güçleri koruyup geliştirmek olduğunu söylüyordu.

Bu Kongre aynı yıl Mayıs ayında yapılan Parti Merkez Komitesi toplantısında öne sürülen ekonomik inşa sürecinde hem muhafazakar çizgiye hem de aceleci ilerleme çizgisine karşı çıkmak diğer bir deyişle bütünü gözetken bir ilerleme çizgisi şeklinde ifade edilen ilkelere bağlı kaldı. Bu kongre iktidarda bulunan bir partinin inşası sorununun önemine vurgu yapıyor ve demokratik merkezizetçilik uygulaması ile kolektif önderlik yaklaşımına sahip çıkmaya ve kişileri yüceltme kültüne karşı çıkmaya, Parti içinde ve halk içinde demokrasiyi teşvik etmek gereğine ve Partinin kitlelerle bağlarının güçlendirilmesi gereğine işaret ediyordu. Partinin Sekizinci Kongresinde belirlediği çizgi doğrudu ve yeni dönemde sosyalizm davasının gelişmesinin ve yeni dönemde partinin doğru bir biçimde inşasının rotasını çiziyordu.

Bölüm 4

Tüm Alanlarda Sosyalizmin temel anlamda Kurulduğu On Yıllık Dönem (1956-1966)

16- Sosyalist dönüşümün temel anlamda tamamlanmasından sonra Partimiz bütün halka, dikkatlerimizi ve çalışmalarımızı bütün yönleri kapsayan geniş çaplı sosyalist inşaya girişmede önderlik etti. “Kültür Devrimi” öncesindeki on yıllık dönemde, ciddi tökezlemelere karşın çok büyük başarılar elde ettik. 1966 ya geldiğimizde sanayi sektöründeki sabit yatırımlarda orjinal fiyatlar üzerinden yapılan hesaplama baz alındığında 1956 ya göre 4 katlık bir büyüme sağlamıştık. Dokuma ürünleri, kömür, elektrik, ham petrol, çelik ve mekanik aletler gibi önemli dallarda etkileyici bir ilerleme sağlanmıştı. 1965 yılından itibaren Çin petrolde kendine yeter hale gelmişti. Elektronik ve petrokimya gibi yeni sanayi alanları birbiri ardından kuruluyordu. Sanayiın ülkenin çeşitli bölgeleri arasındaki dağılımı daha iyi ve daha dengeli hale gelmişti. Tarımda sermaye birikimi ve yapılanması ile tarımda teknolojik dönüşüm büyük bir atılım yapmaya başlamış ve giderek artan ölçüde iyi sonuçlar ortaya koyuyordu. Traktör ve kimyasal gübre kullanımı 7 kat üstünde artmış, kırsal bölgelerde elektrik kullanımı 71 kat artmıştı. Yüksek eğitim kurumlarından mezun olanların sayısı son 7 yıla göre 4.9 kat yükselmişti. Pekiştirme çalışmaları sonucunda eğitim alanında belirgin bir iyileşme sağlanmıştı. Bilimsel araştırmalar ve teknoloji geliştirme alanında da kayda değer sonuçlar ortaya çıkmıştı.

Parti 1956 ve 1966 arası dönemde sosyalist inşaya önderlik kapsamında değerli bir birikim biriktirdi. 1957 yılı baharında Mao Zedung Yoldaş sosyalist toplumda karakterleri itibariyle farklılık gösteren iki ayrı tipte sosyal çalışma bulunduğuna ve bunları doğru ele alıp birbirinden ayırt etmek gerektiğine vurgu yaptı. Ülkenin politik yaşamında temel içeriğin halk içindeki çelişmelerin doğru ele alınması olduğunu analiz etti. Daha sonra “içinde merkezîyetçilik ve demokrasinin, disiplin ve özgürlüğün, irade birliği ile kişisel düşünce serbestliği ve canlılığının birlikte ve bir arada bulunacağı bir politik durum” yaratmak gerektiği çağrısını yaptı. 1958 yılında Mao Zedung Yoldaş, Parti ve hükümetin çalışmasında teknik devrime ve sosyalist inşaya odaklanması gerektiği önerisini yaptı. Bütün bunlar Partinin Sekizinci Kongresinde ortaya konulmuş bulunan çizginin devam ettirilmesi ve geliştirilmesiydi ve bu çizginin değerli bir yönlendirme olarak devam ettirilmesi gerekiyordu. Mao Zedung yoldaş, Büyük İleri Atılım döneminin ve halk komünlerinin kurulması hareketinin hatalarının düzeltilmesi ile ilgili çalışmalara önderlik ederken köylülere hiçbir baskı uygulanmaması ve verili bir sosyal gelişme aşamasının üze-

rinden atlanmaması gerektiğine dikkat çekiyordu ve eşitlikçilik bakış açısına karşı çıkılması gerektiğine vurgu yapıyordu. Ona göre meta üretimine vurgu yapmalı, değer yasasını göz önünde bulundurmalı ve ekonomik planlamada bütünsel dengeyi yakalamayı hedeflemeli, ekonomik planlarda öncelikle tarımdan başlayarak ilerleyen, tarımdan hafif sanayiye ve oradan da ağır sanayiye yönelen bir çalışma yapılmalıydı.

Liu Shao Şi yoldaş, çeşitli üretim araçlarının bir bölümünün meta gibi dolaşım sürecine sokulabileceğini ortaya attı. Bundan başka çalışma hayatına ve eğitime dönük olarak iki yönlü politikalar geliştirilebileceğini savundu. Bu iki yönlü politikaya göre fabrikalar, devlet daireleri ve kırsal bölgelerde hem 8 saatlik işgünü uygulanacak hem de bunun yanı sıra bir bölüm insan 4 saat eğitim ve 4 saat iş yapabilecekti. Eğitim alanında ise bir yandan tam gün eğitim sürerken öte yanda bir bölüm insan yarım gün eğitim yarım gün emek sürecine katılacaktı.

Çu En Lai yoldaş, diğer şeylerin yanı sıra şu görüşleri ileri sürdü; aydınların ezici bir çoğunluğu çalışan sınıfın içinde görülmüşlerdi ve Çin'in modernleşmesinde bilim ve teknoloji kilit bir rol oynayacaktır.

Chen Yun Yoldaş, yapılan planlarda hedeflerin gerçekçi olması gerektiğini ve Yeni inşa çalışmalarının çapını belirlerken bunun ülkenin olanakları ile uyumlu olmasına dikkat etmek gerektiğini ileri sürüyordu. O planlar yapılırken bir yandan halkın geçim durumunun göz önünde bulundurulmasını öte yandan devletin inşasının gereksinimlerinin akılda tutulmasını öneriyor ve planlamada maddi, finansal ve kredi-borçlanma dengesinin sağlanması gerekir, diyordu.

Deng Xiao Ping yoldaş, sanayideki işletmelerin pekiştirilip güçlendirilmesini, yönetimlerinin iyileştirilerek etkinleştirilmesini ve işletmelerde işçilerin konferansı şeklinde bir sistem geliştirilmesi gerektiğini ileri sürüyordu.

Zhu De yoldaş zenaat üretiminin geliştirilmesine ve tarımda çeşitli açılımlar yapılması gerektiğine vurgu yapıyordu.

Deng Zihui ve diğer yoldaşlar tarımda üretim sorumluluğu sisteminin getirilmesi gereğini savundular.

Bütün bu bakış açıları sadece o günler için hayati önemde değildi, o günden bu yana değerli fikirler olarak kalmaya devam etti. Ekonomide ayarlamalar yapılması süreci içinde Merkez Komitesi kırlardaki halk komünlerinin çalışmaları, sanayi sektörü, ticaret, eğitim, bilim, edebiyat ve sanat alanlarını kapsayan taslak niteliğinde çalışma kural ve hedefleri belirledi. Bu kurallar bizim sosyalist inşa alanındaki deneylerimizin aşağı yukarı sistematik bir özeti vermiştir. Bu kurallar ve deneyler içinde geliştirilen özel politikalar o günün yürürlükteki koşullarına uygun olmakla birlikte hala bugüne kadar da bizim için önemli bir başvuru kaynağı olarak kalmaya devam etmektedir.

Kısaca o dönem içinde ülkenin modernleşmesi için maddi ve teknik temeller büyük ölçüde kurulmuştur. Bu dönemde aynı zamanda ve büyük ölçüde ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda çekirdek personelimiz eğitilmiş ve bun-

lar kendi deneylerini biriktirmişlerdir. Bu dönemde Partinin çalışmasının temel yönü bu olmuştur.

17- Bu on yıllık dönem içinde Partinin çalışmasının yönlendirici çizgisinde ciddi hatalar ve eksiklikler vardı. Parti çizgisi savrulma ve zigzaglarla ilerliyordu. Partinin Sekizinci Ulusal Kongresinde formüle ettiği doğru çizgisinin titizlikle uygulanması sayesinde 1957 yılı Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren en iyi ekonomik sonuçların elde edildiği bir yıl oldu. 1957’de parti çapında bir düzeltme kampanyasının başlatılması ve kitlelerin eleştiri ve önerilerini dile getirmelerinin teşvik edilmesi sosyalist demokrasinin geliştirilmesi açısından normal olarak atmamız gereken adımlardı. Düzeltme hareketi sırasında bir avuç burjuva Sağcısı fırsattan yararlanarak “sesini yükseltmek ve görüşlerini büyük bir hava yaratarak dile getirmek” olarak adlandırdıkları şeyi savunarak Komünist Partisinin önderliğini değiştirmek amacıyla partiye ve yeni doğmuş sosyalist sisteme karşı çılgın bir saldırı başlattılar. Dolayısıyla buna kararlı bir karşı saldırı ile yanıt vermek tamamen doğru ve gerekliydi. Ancak bu mücadelenin kapsamı aşırı derecede geniş tutuldu ve bazı aydınlar yurtseverler ve parti kadroları haksız yere “Sağcı” olarak damgalandılar ve bunun talihsiz sonuçları oldu.

1958 yılında Partinin Sekizinci Kongre Merkez Komitesinin ikinci genel toplantısında sosyalist insanın genel çizgisi saptandı. Bu çizgi ve bu çizginin temel yönleri doğrudu, kitlelerin ülkenin ekonomik ve kültürel geriliğinde değişim yönünde güçlü istemlerini yansıtıyordu. Bu çizginin eksikliği nesnel ekonomik yasaları gözden kaçırmasıydı. Bu toplantının hem öncesinde hem sonrasında Parti’deki bütün yoldaşlar ve bütün milliyetlerden halk sosyalizm için büyük bir iştia ve inisiyatif gösterdiler ve üretimde ve inşada belirli başarılar kazanıldı. Bununla birlikte aşırı hedefler saptamakla, keyfi talimatlar yayınlamakla böbürlenme ve “komünist rüzgar” estirmekle somutlanan “Sol” hatalar ülke çapında doludizgin kontrolden çıkmış bir şekilde yayılmaya başladı. Bu olgular sosyalist inşadaki tecrübesizliğimizden ve ekonomik gelişmenin yasaları ile Çin’in temel ekonomik koşulları hakkındaki kavrayışımızın yetersizliğinden kaynaklanıyordu. Daha önemlisi bunun nedeni Mao Zedung yoldaş ile birlikte gerek merkezdeki ve gerekse taşradaki bir çok önder yoldaşın başarılarından dolayı kibire kapılmış olmaları ve çabuk sonuç almak için sabırsızlanmaları, insanın öznel iradesi ile çabalarının rolünü abartmaları idi. Genel çizgi formüle edildikten sonra Büyük İleri Atılım hareketi, kırsal bölgelerde halk komünleri hareketi titiz araştırma – inceleme ve bazı ön deneyler yapılmaksızın başlatıldı. 1958 sonundan Parti Merkez Komitesi Politik Bürosunun 1959 yılı Temmuz ayındaki Lusan toplantısının ilk aşamasına kadar olan dönemde Mao Zedung yoldaş ve Merkez Komitesi saptanabilen bazı hataların düzeltilmesinde tüm partiye enerjik bir biçimde önderlik ettiler. Ancak Lusan toplantısının ikinci bölümünde Mao Zedung yoldaş Peng Dehuai yoldaşın eleştirilmesi hareketini başlatma ve bunun ardından da Parti çapında “sağ

opportunizme" karşı mücadele başlatma hatasını yaptı. Partinin Sekizinci Merkez Komitesinin sekizinci genel toplantısında Peng Dehuai Huang Kacheng, Zhang Vetian ve Zhou Xiazou dan oluşan sözüm ona parti karşıtı grup hakkında alınan karar tamamen yanlıştı. Siyasi sonuçları itibariyle bu mücadele merkezi kademelerden en alt birimleri kadar parti içi demokrasiyi ciddi bir biçimde zedeledi, ekonomik alandaki çalışma sürecine etkileri ise bu alandaki "Sol" hataların düzeltilmesi sürecinin kesintiye uğratarak bu hataların etkilerini sürdürmesini sağladı. Esas olarak Büyük İleri Atılım hareketinde yapılan hatalar, "sağ oportünizme" karşı mücadele hareketi, aynı dönemde bunları izleyen doğal afetler ve Sovyet hükümetinin vefasızca çeşitli sözleşmeleri iptal etmesi sonucunda ekonomimiz 1959 ve 1961 yılları arasında ciddi güçlükler yaşadı ve ülkemize ve halkımıza ciddi kayıplara neden oldu.

1960 kışında Parti merkez komitesi ile Mao Zedung yoldaş kırsal çalışmadaki "sol" hataları düzeltmeyle koyuldular ve ekonominin genel durumu için yeniden düzenleme pekiştirme boşlukları doldurma ve standartları yükseltme şeklindeki ilkeyi benimsediler. Bir dizi doğru ilke ve kararlı önlem planlanıp Liu Shaoşi, Cuen Lai, Chen yun ve Deng Xiaoping gözetimi ve yönetimi altında uygulamaya konuldu. Bütün bunlar o tarihi aşamada can alıcı bir dönüm noktasını ifade ediyordu. Ocak 1962 de 7000 yoldaşın katıldığı genişletilmiş merkezi çalışma konferansında Büyük İleri Atılımın olumlu ve olumsuz deneylerinin ilk ön değerlendirilmesi yapıldı bu toplantıda eleştiri ve özeleştiri de gerçekleştirildi. "Sağ oportünizme" karşı kampanya sırasında haksız yere eleştirilmiş yoldaşların bir çoğunun itibarları bu konferans öncesi ya da sonrasında iade edildi. Buna ilaveten "sağcıların" büyük çoğunluğunun üzerindeki etiket kaldırıldı. Bu ekonomik ve siyasi önlemler sonucunda ulusal ekonomi toparlandı ve 1962 ile 1966 arasında görece düzgün bir şekilde gelişme kaydetti.

Ancak ekonomik çalışmaya yol gösteren ilkelerdeki "sol" hataların kökü kazınamadı. Öte yandan politika, ideoloji ve kültür alanında var olan bu tip hatalar adım adım büyümeye devam etti. Eylül 1962 de partinin 8.merkez komitesinin 10. genel toplantısında Mao Zedung yoldaş sosyalist toplumda ancak belirli sınırlar içinde var olan sınıf mücadelesinin kapsamını genişletip mutlaklaştırdı 1957 deki sağa karşı mücadeleden sonra geliştirmiş olduğu toplumdaki temel çelişmenin hala proleterya ile burjuvazi arasındaki çelişme olduğu şeklindeki görüşünü daha da ileri götürdü. Mao Zedung yoldaş bir adım daha ileri giderek sosyalizm tarihi döneminin bütünü süresince burjuvazinin varlığını sürdüreceğini geri dönüş girişiminde bulunabileceğini ve parti içerisindeki revizyonizmin kaynağını oluşturacağını ileri sürdü. Bununla birlikte 1963-65 arasında bazı kırsal bölgeler ile az sayıda kentin taban kademelerinde geliştirilen kadrolarının çalışma tarzını ve ekonomik yönetimi iyileştirme çalışması düzeltmeye bir parça katkıda bulundu. Fakat bu hareket sırasında da değişik karakterdeki sorunların hepsine sınıf mücadelesinin biçimleri ya da sınıf mücadelesinin parti içindeki yansımaları şeklinde yaklaşım 387

gösterildi. Sonuç olarak taban kademesindeki oldukça çok sayıda kadroya 1964'ün ikinci yarsında haksız biçimde olumsuz yaklaşıldı. Ve 1965 başlarında bu hareketin esas hedefinin “parti içinde kapitalist yolu tutan iktidar sahipleri” olduğu yanlış tezi geliştirildi. İdeolojik alanda bir dizi sanat ve edebiyat eseri ve çeşitli düşünce okullarının yanında sanat ve edebiyat ve bilim çevrelerindeki belirli sayıda önemli şahsiyet uygunsuz ve ölçüsüz bir siyasi eleştiriye tabi tutuldu. Ve aydınlara yaklaşım sorunu ile eğitim bilim ve kültür sorunu alanlarında giderek artan ölçüde ciddiyet kazanan bir “sol sapma” belirdi. Bu hatalar sonuçta “kültür devrimine” yolu açtılar. Ama henüz bu hatalar hala hakim hale gelmemiş bulunuyorlardı.

18-Bu on yılda elde edilen başarılarla başında Mao Zedung yoldaşın bulunduğu Parti Merkez Komitesinin kolektif önderliği altında ulaşılmıştır. Aynı şekilde bu dönemdeki çalışmalarda işlenen hataların sorumluluğu da aynı kolektif önderliğe aittir. Esas olarak Mao Zedung yoldaş esas sorumlu tutulması gerekmektedir birlikte bütün bu hataların tüm sonucunu sadece ona yükleyemeyiz. Bu dönemde Mao Zedung yoldaşın sosyalist toplumda sınıf mücadelesine karakterine ilişkin teorik ve pratik hataları giderek artan ölçüde ciddileşti. Kişisel keyfiliği parti hayatında demokratik merkezîyetçiliği giderek aşındırdı ve kişiye tapma eğilimi giderek ve giderek daha vahim bir hal aldı. Parti merkez komitesi, bu hataları zamanında düzeltemedi. Lin Biao, Jihang Qing, ve Kang Sheng gibi kariyeristler ise kötücül amaçlarla bu hatalardan yararlandılar ve hataları büsbütün geliştirdiler. Bunlar “kültür devriminin” yolunu açtı.

“Kültür Devrimi”nin 10 Yılı

19- 1966 Mayısından 1976 Ekimine kadar süren “kültür devrimi” Halk Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren, Partinin devletin ve halkın uğradığı en ciddi yenilgi ve en ağır kayıplardan sorumludur. Bu Mao Zedung yoldaş tarafından başlatıldı ve yönetildi. Mao Zedung yoldaşın temel tezleri burjuvazinin ve karşı devrimci revizyonistlerin birçok temsilcisinin partiye orduya ve kültür çevrelerine sızmış olduğu ve dolayısıyla bu örgüt ve organların önemli bir çoğunluğunda önderliğinin artık Marksistlerin ve halkın elinde olmadığı; kapitalist yolu tutan iktidar sahibi partililerin Merkez Komitesi içinde ve Partinin merkez örgütlerinde, bunun yanı sıra eyaletlerde belediyeler ve özerk bölgelerde de kolları ve ajanları olan bir burjuva karargah oluşturduklarını öngörüyordu. Geçmişte uygulanan mücadele yöntemleri bu sorunu çözemediğine göre kapitalist yolcuların gasp etmiş olduğu bu iktidarın ancak büyük bir kültür devrimi gerçekleştirilerek, geniş kitleleri yukarıdaki karanlık gelişmelere karşı aşağıdan yukarıya açıkça ve tamamen seferber ederek geri alınabileceğini; kültür devriminin gerçekte bir sınıfın bir diğer sınıfı devirmesini içeren büyük bir siyasi devrim olduğu ve bu devrimin defalarca tekrarlanma-

sının gerekeceği şeklinde idi. Bu tezler esas olarak “kültür devrimi” nin programatik belgesi niteliğindeki 16 Mayıs 1966 genelgesi ile Nisan 1969’da yapılan 9. Parti Kongresine sunulan siyasi raporda yer almıştır. Bu tezler genel bir teori düzeyine çıkarılmış ve formüle edilmişti “proletarya diktatörlüğü altında sürekli devrim teorisi”; bundan itibaren bu ifade artık özel bir anlam kazanmıştır. Bu hatalı sol tezler Mao Zedung’un “kültür devrimini” başlatmada hareket noktası olarak Marksizm-Leninizmin evrensel ilkelerini Çin devriminin somut pratiğiyle birleştirilmesi demek olan Mao Zedung düşüncesinin bütünsel sistemiyle açıkça uyumsuzluk içindedir. Bu tezler Mao Zedung düşüncesinden kesinlikle ayırıt edilmelidir. Mao Zedung yoldaşın önemli mevkilere getirdiği Lin Biao Jiang Qing ve diğerleri açısından problem tamamen farklı bir boyut kazanmaktadır. Bunlar üst iktidarı ele geçirme çabası içinde ayrı ayrı iki karşı devrimci klik oluşturdular. Ve Mao Zedung yoldaşın hatalarından yararlanarak onun arkasına gizlenip bir çok suç işleyip ülkeyi ve halkı felakete sürüklediler. Bunların karşı-devrimci suçları bütünüyle teşhir edilmiş olduğu için bu karar bu konuya daha fazla girmeyecektir.

20- “Kültür Devrimi”nin tarihi Mao Zedung yoldaşın bu devrimi başlatmada dayandığı temel tezlerin ne Marksizim-Leninizme ve Çin gerçeklerine uymadığını kanıtlamıştır. Bu tezler mevcut sınıf ilişkilerinin ve parti ile devlet içindeki siyasi durumu tamamen yanlış bir değerlendirmesini ifade etmektedir.

A- “Kültür devrimi” revizyonist çizgiye ve kapitalist yola karşı bir mücadele olarak tanımlanıyordu. Oysa bu tanım için gerekli temel bulunmuyordu. Bu bir dizi önemli teori ve politika açısından yanlış ve doğrunun birbirine karıştırılmasına yol açtı. “Kültür devrimi” sırasında revizyonist veya kapitalist olarak mahkum edilen şeylerin bir çoğu gerçekten de Marksist ve sosyalist ilkelerdi; ki bu ilkelerin önemli bir kısmı daha önce Mao Zedung yoldaş tarafından ortaya atılmış ve desteklenmiş bulunuyordu. “Kültür devrimi” Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonraki 17 yılın doğru ilkeleri politikaları ve başarılarının bir çoğunu inkar etti. Gerçekte Mao Zedung yoldaşın kendi katkısı da dahil olmak üzere Parti Merkez Komitesi’nin ve Halk Hükümeti’nin yaptığı işlerin büyük kısmını inkar etti. Bütün halkın sosyalist inşa yolunda vermiş olduğu çetin mücadeleleri inkar ediyordu.

B- Yanlış ile doğrunun birbirine karıştırılması kaçınılmaz olarak halk ile düşmanın birbirine karıştırılmasına yol açtı. “Kültür devrimi” sırasında devrilen “kapitalist yolcular” aslında sosyalizm davasının çekirdek gücünü oluşturan her kademedeki parti ve hükümet örgütlerinin önder kadrolarıydı. Parti içinde Liu Shao Şi ile Deng Xiao Ping’in başını çektiği burjuva karargahı diye bir şey mevcut değildi. Liu Shao Şi yoldaşın “dönek, gizli hain ve grev kırıcı” diye damgalanmasının Lin Biao ve Jiang Qing’in tertiplelediği bir iftiradan ibaret olduğu çürütülmesi imkansız kanıtlarla saptanmıştır. Partinin 8. Merkez Ko-

mitesi'nin 12. genel toplantısında yapılan Liu Shao Şi yoldaş hakkında değerlendirme ve ona uyguladığı disiplin cezası tamamen hatalıydı. "Kültür devrimi" sırasında sözüm ona gerici akademik otoritelerin eleştirilmesi denen olay da birçok yetenekli ve yetkin aydının saldırıya uğrayıp baskı altına alınmasına yol açtı. Ve halk ile düşman arasındaki ayrımın kötü bir şekilde karıştırılmasının sonucunu doğurdu.

C- Görünüşte "kültür devrimi" doğrudan kitlelere dayanılarak yürütülüyordu. Gerçekte ise gerek Parti örgütlerinden ve gerekse de kitlelerden kopuktu. Hareket başladıktan sonra çeşitli kademelerdeki parti örgüteri saldırıya uğrayıp kısmen veya tamamen felç oldular. Partinin çeşitli düzeylerindeki önder kadrolar eleştiri ve mücadele hedefleri haline getirildiler. Parti içi hayat durgunlaştı. Partinin uzun süre dayandığı çok sayıda aktif unsur ile temel kitlelerin geniş kesimleri karalandı ve itildi. "Kültür Devrimi"nin başarında harekete katılanların büyük çoğunluğu Mao Zedung yoldaşa ve partiye duydukları güvene dayanıyorlardı. Bu çoğunluk bir avuç aşırı unsur dışında partinin önder kadrolarına karşı amansız mücadelelerin başlatılmasını onaylamıyordu. Zaman içinde bu geniş çoğunluk kendi zikzaklı yollarından geçerek adım adım daha yüksek bir siyasi bilince ulaştılar ve dolayısıyla "kültür Devrimi"ne karşı şüpheli veya bekleyip görme yanlısı bir tutuma girdiler, ya da hatta ona karşı direndiler ve karşı durdular. Birçok insan tam da bu nedenle az ya da çok ciddi saldırılara uğradı. Böyle bir durumun ortaya çıkması oportünist, kariyerist ve komploculara elverişli bir boşluğun oluşmasına yol açtı. Bunlar bu boşluktan yararlanarak önemli sayılarda yüksek konumlara ve kilit mevkilere gelebildiler.

D- Pratik "kültür devrimi"nin bir devrim veya herhangi bir şekilde bir toplumsal ilerleme oluşturmamış olduğunu göstermiştir. Nitekim oluşturmaması mümkün değildi. Kültür devriminin kargaşalık yarattığı saflar düşman değil, bizdik. Dolayısıyla başından sonuna kadar "gök kubbe altında büyük karışıklıklar" hali "gök kubbe altında büyük düzen" haline dönüşmemiştir. Nitekim bu da mümkün değildi. Çin'de halkın demokratik diktatörlüğü biçiminde devlet iktidarı kurulduktan özellikle de sosyalist dönüşüm esas olarak tamamlandıktan ve sömürücü bir sınıf olarak tasviye edildikten sonra sosyalist devrimin görevleri henüz tamamlanmamış olmakla birlikte bu yapılan işlerden sonra yeni girilen sosyalist devrim dönemi içeriği ve izlenecek yöntemler açısından geçmiş ile esaslı bir kopuşu ifade etmesi gerekiyordu. Parti ve devlet organlarında kuşkusuz bazı sağlıklı olguların olduğu doğrudur. Bunları hesaba katmak ve bunları anayasa, yasalar ve parti tüzüğüne uygun doğru tedbirlerle gidermek elbetteki gerekiyordu. Ama hiçbir şekilde "kültür devrimi"nin teorileri ve yöntemleri uygulanmamalıydı. Sosyalizm koşullarında "bir sınıfın bir diğer sınıfı devirdiği" büyük bir siyasi devrimi yapmanın ekonomik ve siyasi temeli yoktur. Bu girişim kesinlikle hiç bir yapıcı program ortaya koyamazdı. Peşinde sa-

dece vahim bir düzensizlik yıkım ve gerileme getirebilirdi. Tarih bir önderin yanılmalara sürüklenerek onun tarafından başlatılan ve karşı-devrimci kliklerin katarına koşulan “kültür devrimi”nin ülkede iç kargaşalığa yol açtığını partiye devlete ve tüm halka felaket getirdiğini kanıtlamıştır.

21 “Kültür Devrimi” Üç Aşamaya Ayırılabilir

A) “Kültür devrimi”nin başlamasından itibaren Nisan 1969’daki 9. Parti Kongresine kadar aşama.

Parti Merkez Komitesi Siyasi Bürosunun Mayıs 1966’daki genişletilmiş toplantısı ve yine 1966’daki Ağustos ayındaki 8. Merkez Komitesi’nin 11. Genel Toplantısı “kültür devrimi”nin tam kapsamlı olarak başlatılmasını ifade ediyordu. Bu iki toplantıda sırasıyla 16 Mayıs genelgesi ile ÇKP Merkez Komitesi’nin Büyük Kültür Devrimine ilişkin kararı kabul edildi. Bu kararla Peng Zhen, Luo Ruiqing, Lu Dingy ve Yang Shangkun oluşturduğu sözde parti karşıtı kliğe ve sözüm ona Lio Shao Şi ve Deng Xiao Ping’in karargâhlarına karşı hatalı mücadele başlatıldı. Bu toplantılarda alınan kararlarla merkezdeki yönetici organlar yanlış bir şekilde yeniden oluşturuluyor “ÇKP Merkez Komitesi’ne bağlı kültür devrimi grubu” kuruyor, ve bu kararlarla, bu gruba Merkez Komitesi’nin yetkilerinin ve gücünün büyük bir bölümü devrediliyordu. Gerçekte Mao Zedung yoldaşın “sol” hatalarla belirlenen kişisel önderliği Merkez Komitesi’nin kolektif önderliğinin yerini almıştı. Ve Mao Zedung yoldaşın nezdinde kişiye tapma çılgınca boyutta aşırılığa götürüldü. “Kültür devrimi grubu” adıyla hareket eden, Lin Biao Jiang Qing Kang Seheng ve Zhang Chunqiao, ve diğerleri durumdan yararlanarak halkı “her şeyi devirmeye ve topyekün iç savaşa girişmeye” tahrik ettiler. Şubat 1967 dolaylarında Tan Zhenlin, Chen Yi, Ye Jianying, Li Fuchun, Li Xiannian, Xu Xiangqan, Nie Rongzhen ve diğer MK siyasi büro üyeleri ile MK’nin askeri komisyonundaki önder yoldaşlar çeşitli toplantılarda “kültür devrimi”nin hatalarını sert bir şekilde eleştirdiler. Bu eleştirilere “Şubat karşı cereyanı” damgası vuruldu ve bu yoldaşlar saldırıya uğrayıp bastırıldılar. Zhu De ve Chen Yun yoldaşlar da hatalı bir şekilde eleştirildi. Çeşitli alan ve bölgelerindeki hemen hemen bütün yönetici parti ve hükümet örgütlerindeki önder yoldaşlar görevden alındı ve bu örgütler yeniden oluşturuldu. Kaos öyle boyutlara ulaştı ki, Solu; işçileri ve köylüleri desteklemek için askeri kontrolü işletmek ve askeri eğitimi devam ettirmek için Halk Kurtuluş Ordusunu devreye sokmak gerekli hale geldi. Bu müdahale istikrar sağlamada olumlu bir rol oynadı. Aynı zamanda bazı olumsuz sonuçlara da yol açtı. Partinin 9. kongresi “kültür devrimi”nin hatalı teori ve pratiklerini meşrulaştırdı ve Lin Biao Jiang Qing Kang Şeng ve diğerlerinin parti merkez komitesinin içindeki konumlarını sağlamlaştırdı. 9. kongrenin yönelimi ideolojik, politik ve örgütsel bakımdan yanlıştı.

B) Partinin 9. ulusal kongresinden Ağustos 1973'teki 10. Ulusal Kongre arasındaki 2. aşama:

1970-71'de karşı devrimci Lin Biao kiliği bütün iktidarı ele geçirmek için bir komplo tezgahladı. Ve karşı devrimci silahlı devlet darbesi girişiminde bulundu. Bir dizi temel parti ilkesini ihlal eden "kültür devrimi"nin doğurduğu sonuç işte buydu. Nesnel olarak bu "kültür devrimi"nin teori ve pratiklerinin iflasını simgeliyordu. Mao Zedung ve Cu En Lay yoldaşlar tezgahlanan darbeyi akıllı bir şekilde önlediler. Mao Zedung yoldaşın desteğiyle Cu En Lay yoldaş Merkez Komitee'sinin günlük çalışmalarının başına geçti ve durum her anlamda düzelmeye başladı. 1972'deki Lin Biao'nun eleştirilmesi ve teşhir edilmesi kampanya hareketi sırasında Çu En Lay yoldaş ultra-sol düşünce tarzını eleştirmesi gerektiği yolunda doğru bir öneride bulundu. Aslında bu Şubat 1967 dolaylarında Merkez Komitesinden birçok önder yoldaşın "kültür devrimi"nin hatalarının düzeltilmesi konusunda yapmış oldukları doğru uyarılarının bir uzantısıydı. Ne var ki Mao Zedung yoldaş görevimizin hala ultra-sağa karşı mücadele olduğu şeklindeki hatasında ısrar ediyordu. 10. parti kongresi 9. kongrenin "sol" hatalarını sürdürdü. Wang Hongwen'i parti başkan yardımcılığına getirdi. Jiang Qing, Zhang Chunqio, Yao Wenyan ve Wang Hongwen MK Politik Bürosunda bir Dörtlü Çete oluşturmalarına yol açtı ve karşı-devrimci Jiang Qing kiliğinin etkisini arttırdı.

C) Partinin 10. kongresinden Ekim 1976'ya kadar olan aşama:

1974 başlarında Wang Hongwen ve diğerleri "Lin Biao'yu ve Konfüçyüs'ü eleştirme" kampanyası başlattılar. Jiang Qing ve diğerleri bu kampanyanın sivri ucunu Cu En Lay yoldaşa yönelttiler. Bu kampanyanın yürütülüşü karşı-devrimci Lin Biao kiliğinin komplolarıyla ilgili kişi ve olayların soruşturulduğu kampanyadan nitelik olarak farklıydı. Mao Zedung yoldaş Lin Biao'yu ve Konfüçyüs'ü eleştirme hareketinin başlatılmasını onayladı. Fakat Jiang Qing ve diğerlerinin iktidarı ele geçirmek için bunu kendilerine yonttuklarını gördüğünde ise onları sert bir şekilde eleştirdi. Onların "Bir Dörtlü Çete" oluşturdıklarını açıkladı ve Jiang Qing'in kendisini Merkez Komiteesi Başkanı yapıp siyasi manipilasyonlar yoluyla "bir kabine kurmak" gibi çılgın bir istek taşıdığına işaret etti. Cu En Lay yoldaşın ağır hasta olduğu 1975 yılında Mao Zedung yoldaşın desteğiyle Deng Xiao Ping yoldaş MK'nin günlük çalışmalarının başına geçti. Merkez Komitesi Askeri Komisyonu'nun genişletilmiş toplantısını düzenledi. Sanayi tarım, ulaştırma, bilim ve teknoloji alanlarındaki problemleri çözmek amacıyla bir dizi önemli toplantı daha yaptı. Çeşitli alanlardaki işleri düzeltmeye girişti. Sonuçta durumda açık bir iyileşme baş gösterdi. Ancak Mao Zedung yoldaş "kültür devrimi" hatalarının Deng Xiao Ping yoldaş tarafından sistematik bir şekilde düzeltilmesine tahammül edemeyip "Deng'i eleştirmek ve doğru kararların iptalini amaçlayan sağcı eğilime karşı durmak" şeklinde bir hareket başlattı. Ve ülkeyi bir kere daha kargaşalığa itti. O yılın

Ocak ayında Cu En Lay yoldaş öldü. Cu En Lay yoldaş partiye ve halka tamamen bağlıydı ve son nefesine kadar görevinin başında kaldı. “Kültür devrimi” sırasında son derece zor bir durumda kalmıştı. Daima bütünün çıkarlarını göz önünde bulundurdu. Ağır yönetim yükünü şikayet etmeksizin omuzladı, partinin ve devletin olağan devamlı yürütülmesi gereken işlerinin aksamadan yürütmesini sağlamak “kültür devriminin” tahribatını asgariye indirmek ve birçok partili ve partisiz kadroları korumak için habire kafa yordu ve yorulmak bilmez çabalar gösterdi. Karşı-devrimci Lin Biao ve Jiang Qing kliklerinin yıkıcılığına karşı koymak için her türlü mücadele biçimine başvurdu. Ölümü bütün partiyi ve halkı son derece derin bir kedere boğdu. O yılın Nisan ayında Tianmen meydanında güçlü bir protesto hareketi bütün ülkeyi sardı. Bu ölen başbakan Cu En Lay’ın yasını tutmayı talep eden ve Dörtlü Çete’ye karşı çıkan bir hareketti. Hareket özünde partinin Deng Xiao Ping yoldaş tarafından temsil edilen doğru önderliğine bir destek gösterisiydi ve karşı devrimci Jiang Qing kliğinin daha sonraki devrilmesini çok geniş kitlelerce desteğinin zeminini hazırladı. MK siyasi bürosu ile Mao Zedung yoldaş Tianmen olaylarının karakterini yanlış değerlendirerek Deng Xiao Ping yoldaşı partinin içindeki ve dışındaki bütün görevlerinden uzaklaştırdı. Mao Zedung yoldaş Eylül 1976’da ölür ölmez karşı devrimci Jiang Qing kliği partinin ve devletin üst yönetimini ele geçirmeye yönelik tertiplerini yoğunlaştırdı. Aynı yılın Ekim ayının başında parti merkez komitesi siyasi bürosu partinin ve halkın iradesini uygulayarak kliği yerle bir etti ve “kültür devrimi” felaketini sona erdirdi. Bu bütün partinin ordunun ve halkın uzun mücadelelerden sonra kazandığı büyük bir zaferdi. Hua Guofeng, Ye Jianying, Li Xianhnia ve diğer yoldaşlar kliği ezme mücadelesinde hayati bir rol oynadılar.

22- “Kültür devrimi”nin ifade ettiği vahim sol hatanın bu geniş kapsamlı etkileri olan ve uzun süreli hatanın baş sorumluluğu gerçekten de Mao Zedung yoldaşa aittir. Ama bu eninde sonunda büyük bir proleter devrimcinin hatasıydı. Mao Zedung yoldaş partinin ve devletin hayatındaki aksaklıkları gidermeye sürekli bir önem veriyordu. Ancak son yıllarında birçok sorunu doğru bir şekilde tahlil edemeyip “kültür devrimi” sırasında doğru ile yanlış ve halk ile düşmanı birbirine karıştırdı. Ciddi hattalar işlemekle birlikte tekrar tekrar bütün partiye Marks, Engels ve Lenin’in eserlerini ciddi bir şekilde incelenmesini öğütledi ve kendi teori ve pratiğinin Marksist olduğuna proleterya diktatörlüğünün pekiştirilmesi için gerekli olduğuna inandı. Onun trajedisi burada yatmaktadır. “Kültür devrimi”nin ifade ettiği kapsamlı hatada ısrar etmekle birlikte onun bazı özel hatalarını önledi ve düzeltti. Bazı önder parti kadrolarıyla parti dışı şahsiyetleri darbelere karşı korudu. Bazı önder kadroların önemli yöneticilik görevlerine tekrar geri dönmelerini sağladı. Lin Biao karşı-devrimci kliğinin ezilmesi mücadelesine önderlik etti. Jiang Qing ve Zhang Chunqiao ve diğerlerine esaslı eleştiri ve açıklamalar getirdi, onların bütün iktidarı ele geçirmeye yönelik karanlık ihtiraslarını zorlaştırdı. Bütün 393

bunlar Partimizin daha sonra Dörtlü Çete'yi nispeten acısız bir şekilde devirebilmesi için hayati önemdeydi. Mao Zedung yoldaş son yıllarında dahi ülkemizin güvenliğinin korunması konusunda uyanık kaldı. Sosyal emperyalistlerin baskılarına karşı koydu. Doğru bir dış politika izledi. Bütün halkların haklı mücadelelerini kararlılıkla destekledi, doğru üç dünya stratejisini çizdi ve Çin'in asla hegemonya peşinde koşmayacağına ilişkin doğru ilkeyi ortaya attı. Kültür devrimi sırasında partimiz yıkılmadı. Ve birliğini korudu. Devlet konseyimiz ve halk kurtuluş ordusu hala temel görevlerinin bir çoğunu yapabilmekteydi. Bütün milliyetlerden ve yaşamın bütün alanlarından delegelerin katıldığı 4. halk meclisi toplanabildi ve bu mecliste Cu En Lay ile Deng Xiao Ping yoldaşların oluşturduğu çekirdeğin etrafındaki önderlik yerini korudu.

Çin'in sosyalist sisteminin temelleri ayakta kaldı ve sosyalist ekonomik inşaya devam edilebildi. Ülkemiz birliği korundu ve uluslararası meselelerde önemli bir etki sağlayabildi. Bütün bu önemli olgular Mao Zedung yoldaşın oynadığı büyük rolden soyutlanamaz. Bütün bu nedenlerle ve özellikle devrim davasına yıllar boyu yaptığı hayati katkılar nedeniyle Çin halkı yoldaş Mao Zedung'a daima sevgili büyük önder ve öğretmeni olarak saygı duymuştur.

23- Parti ve halk tarafından sol hatalara ve karşı devrimci Lin Biao ve Jiang Qing kliklerine karşı "kültür devrimi" boyunca sürdürülen mücadeleler durmaksızın ve iniş çıkışlı bir yol izledi. Ve hiç dinmedi. "Kültür devrimi" boyunca canlı deneyler 8. Parti Merkez komitesinin üyelerinin büyük çoğunluğunun ve bu kongrenin politik büroya seçtiği üyelerinin MK komitesi daimi üyeleri ve sekreteryasının üyelerinin tarihte doğru tarafta olduğunu kanıtlamıştır. Partimizin çoğu kadrosu ister hatalı bir şekilde görevlerinden alınmış olsunlar ya da bu görevlerini korumuş olsunlar veya erken bir zamanda veya geç bir zamanda temize çıkarılmış olsunlar bu kadrolar partiye ve halkı sadıktır, sosyalizm ve komünizm davasına inançları kararlıdır. Aydınların büyük bir çoğunluğu; örnek işçiler; yurtsever demokratlar; deniş aşırı ülkelerdeki yurtsever Çinliler bütün tabakalardan bütün milliyetlerden yanlışığa ve olumsuz kararlara maruz kalmış kadrolar ve kitleler anayurda sevgilerinde parti ve sosyalizme verdikleri destekte sarsılmadılar. Yoldaş Liu Şao Şi, Peng Dehuai, He Long ve Tao Zhu ve bütün partili ve partisiz yoldaşlar, parti ve devlet önderleri "kültür devrimi"nde ölüme mahkum edilen bu insanlar Çin halkının anılarında ebedi yaşayacaklardır. Bütün Parti, işçi kitleleri, köylüler HKO subay ve erleri, aydınlar, eğitimli gençler ve kadroların birleşik mücadeleleri neticesinde "kültür devrimi"nin fırtınası bir şekilde zayıflatılabildi. Önemli kayıplara rağmen ekonomimizde bazı ilerlemeler kaydedildi. Tahil üretimi nispeten istikrarlı bir şekilde arttı. Sanayide iletişim ve sermaye oluşumunda bilim ve teknoloji alanlarında belirgin başarılar kazanıldı. Yeni demir yolları inşaa edildi. Nanjing'de nehir üstünde büyük köprü tamamlandı. Belirli sayıda gelişmiş teknoloji kullanan büyük işletme çalışmaya sokuldu. Hidrojen bombası deneyi başarıyla sonuçlandırıldı ve insan yapımı uydular başarıyla uzaya yerleştirildi. Ve yeni

hibrit cinsi uzun taneli pirinç tohumu geliştirildi ve kitleselleştirildi. İç kargaşalığa rağmen HKO kahramanca anayurdu savundu. Ve dış ilişkiler alanında yeni perspektifler oluşturuldu. Belirtmeye gerek yok ki bu başarılar hiç bir şekilde “kültür devrimi”ne mal edilemez. O olmasıydı davamız için çok daha büyük başarılar kazanabilecektir. Karşı devrimci Lin Biao ve Jiang Qing kliklerinin “kültür devrimi” boyunca sabotajlarından sıkıntı yaşamamıza rağmen sonunda onları yenmeyi başardık. Parti halkın politik gücü halkın ordusu ve Çin toplumu bütün acısından karakter itibarıyla değişmeden kaldı. Bir kez daha tarih halkımızın büyük bir halk olduğunu ve partimiz ve sosyalist sistemin muazzam bir canlılık gösterdiğini kanıtladı.

24- Yukarda belirtilen yoldaş Mao Zedung'un önderlik hatalarına bağlanan olgulara ilaveten “kültür devrimi”ne yol açan ve on yıl süre gelen olayın ardında karmaşık sosyal ve tarihsel nedenler bulunmaktadır. Temel sebepler şöyledir:

a) Sosyalist akımın tarihi çok uzun değildir. Sosyalist ülkelerin ise daha da kısadır. Sosyalist toplumun gelişmesini yöneten yasaların bazıları nispeten daha nettir. Fakat birçoğu henüz keşfedilmeyi beklemektedir. Partimiz uzun bir dönem boyunca savaş ve şiddetli sınıf mücadeleleri içinde var oldu. ve hem ideolojik olarak hem bilimsel inceleme bakımından hemen gelen yeni doğmuş sosyalist toplum hakkında ve ülkenin bütünlüğünü kapsayan sosyalist inşaa meselelerinde tamamen hazırlıklı değildi. Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in bilimsel eserleri bizim eylemimize kılavuzluk etmekle birlikte sosyalist davamızı sürdürürken karşılaştığımız problemlere hiç bir şekilde hazır çözümler sunmayacaktı. Sosyalist dönüşümü temel düzeyde tamamladıktan sonra dahi sahip olduğumuz yukardaki ideolojik şekillenme partimizin içinde geliştiği tarihsel koşullara bağlı olarak yeni dönemde sosyalist toplumun gelişme sürecinde politik-ekonomik, kültürel ve diğer alanlarda ortaya çıkan yeni çelişmeleri ve problemleri incelerken ve ele alırken sınıf mücadelesiyle bağlantısı olmayan meseleleri dahi, sınıf mücadelesinin görevleri olarak değerlendirmeye devam ettik. Ve gerçekten de yeni koşullar altında gerçek bir sınıf mücadelesi sorunuyla karşı karşıya kaldığımızda oluşan düşünce alışkanlıklarımıza bağlı olarak geçmişin aşına olduğumuz geniş çaplı ve sarsıntılı kitle mücadelesi şeklindeki yöntemlerimize ve deneylerimize geri döndük. Oysa artık mekanik bir şekilde bunu izlememeliydik. Sonuçta esas olarak sınıf mücadelesinin kapsamını genişlettik. Daha da ötesi bu sübjektif düşünüş ve gerçekten kopuk pratik Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in Eserlerinde “teorik bir temel” buluyor gibi görünüyordu. Çünkü bu eserlerde ileri sürülen düşünce ve tezler yanlış anlaşılıyor veya dogmatik olarak yorumlanıyordu. Örneğin tüketim araçlarının bölüşümünün de ortaya çıkan eşit hak meselesi -eşit hak eşit miktarda iş gücünün karşılıklı değişimini içerir- veya Marks tarafından ortaya atılan “burjuva haklar” meselesi bize kısıtlanması ve eleştirilmesi gereken bir şey olarak görünüyordu. Dolayısıyla “herkesin emek katkısına göre paylaşım” 395

ilkesi de eleştirilmesi ve kısıtlanması gerekir gibi görünüyor ve maddi çıkarların sınırlandırılması ve eleştirilmesi gereği sonucuna varılıyordu. Örneğin, sosyalist dönüşümün temel düzeyde tamamlanmasından sonra dahi küçük üretimin her gün her saat büyük çapta kapitalizme ve burjuvaziye dönüşeceği şeklinde vardığımız sonuç kentsel ve kırsal alanlarda ekonomik politikalarımızda ve diğer politikalarımızda bir dizi “sol” çizgiler formüle etmemize yol açtı. Ve parti içindeki bütün ideolojik farklılıkların toplumdaki sınıf mücadelesinin yansıması olduğu düşüncesi ile çok sık ve keskin parti içi mücadelelere başvuruldu. Bütün bunlar Marksizimin saflığını koruma eylemi kaygısıyla bizi sınıf mücadelesinin kapsamını daha geniş tutmak gereğine götürdü. Daha da ötesi Sovyet liderleri Çin ve Sovyetler Birliği arasında bir polemik başlattılar. Ve iki parti arasındaki ilke meseleleri üzerindeki tartışmayı iki ulus arasında bir çelişmeye dönüştürdüler. Bu Çin üzerinde muazzam bir politik ekonomik ve askeri baskı yarattı. Dolayısıyla bizler Sovyetler Birliği’nin büyük ulus şovenizmine karşı haklı bir mücadele yürütmek zorunda kaldık. Bu koşullar altında ülke içinde revizyonizmi önlemek ve onunla mücadele etmek yönünde bir kampanya başlatıldı. Bu da sınıf mücadelesini kapsamını genişletme hatasının yayılmasına yol açtı. Parti içindeki yoldaşlar arasındaki normal farklılıklar revizyonist çizginin görünüşleri veya iki çizgi arasındaki mücadeleler şeklinde değerlendirildi. Bunun sonucunda Parti içi ilişkilerde artan bir gerilim ortaya çıktı. Böylece partinin Mao Zedung yoldaş ve diğerleri tarafından öne sürülen belirli “sol” bakışlara direnmesi güçleşti. Ve bakış açılarının geliştirilmesi uzun süren “kültür devrimi”nin patlamasına götürdü.

b) Parti çalışmasını sosyalist inşa şeklindeki yeni görevine kaydırmak noktasına geldiğinde ki bu görev büyük bir ihtiyatlılığı gerektiriyordu. Yoldaş Mao Zedung’un prestiji bu noktada zirveye ulaşmıştı ve kibirli bir pozisyona kalmaya başladı. Adım adım kendisini pratikten ve kitlelerden kopardı ve giderek daha fazla keyfi ve sübjektif davranışlar içine girmeye başladı ve artan ölçüde kendisini MK’nin üzerinde gördü. Bunun sonucunda partinin ve ülkenin politik yaşamında kolektif önderlik ilkesi ve demokratik merkezîyetçilik ilkesi zayıflamaya hatta küçülmeye başladı. Olayların bu yönde gelişmesi adım adım yavaşça gerçekleşti ve kısmen bunda Parti Merkez Komitesi sorumludur. Marksist bakış açısından bu karmaşık olgular belirli tarihsel koşulların ürünüydü. Bunun suçunu sadece bir kişiye veya yalnızca bir avuç insana bağlamak partinin bütünü için derin bir ders sağlamayacaktır veya Partinin durumu değiştirebilmesi için pratik yollar bulmasına yardımcı olmayacaktır. Komünist akım içinde önderler oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu olgu tarihi süreçte çok kez karşımıza çıkmakta ve teredüte yer bırakmamaktadır. Şöyleki; uluslararası komünist akımın tarihinde parti ve onun lideri arasındaki ilişkinin doğru ele alınmamasının sonucu olarak belirli çok olumsuz sapmalar ortaya çıkmıştır, benzer ters bir etki partimizde de yaşanmıştır. Çin’de feodalizmin çok uzun bir tarihi olmuştur. Partimiz buna karşı en kesin ve kapsamlı biçimde mücadele etmiş ve özellikle feodal toprak mülkiyeti sistemine, toprak ağalarına ve yerel zorbalara karşı mücadele yürütmüş, anti-feodal mücadele içinde

güzel bir demokrasi geleneği geliştirmiştir. Fakat asırlar süren feodal otokrasinin kötü ideolojik ve politik etkisini tasfiye etmek zor olmaktadır. Ve çeşitli tarihi nedenlerden ötürü parti içi demokrasiyi ve ülkenin politik ve sosyal yaşamında demokrasiyi yasal bir baza oturtmak ve kurumlaştırmada başarısız kaldık. Geçerli olacağını düşündüğümüz kanunları hazırladık. Fakat bu yasalar gerek duyulan otoriteye sahip olamadılar. Bunun anlamı parti gücünün bireyler lehine aşırı bir yoğunlaşmasının koşullarının var olduğudur ve partide keyfiliye dayalı bireysel yönetim tarzının kişiyi yüceltme kültürünün var olmasıdır. Böylece parti ve devlet için “kültür devriminin” başlatılmasını engellemek veya onun gelişmesini kontrol etmek zor olmuştur.

1975-1978 Tarihte Büyük Bir Dönüm Noktası

25. Karşı devrimci Jiang Qing kliğinin Ekim 1976 da devrilmesiyle kazanılan zafer partiyi ve devrimi felaketten kurtarıp ülkemizin yeni bir tarihi gelişme dönemine girmesini mümkün kıldı. Ekim 1976 den sonra 11. Parti Merkez Komitesinin 3. genel toplantısının yapıldığı Aralık 1978 e kadar olan 2 yıllık dönem içinde çok sayıda kadro ve insan kendini her türlü devrimci çalışma ve inşa görevine coşkuyla adadı. Karşı devrimci Jiang Qing kliğinin suçlarının teşhir ve mahkum edilmesiyle birlikte gurupçu yapılanmalarının açığa çıkarılmasında önemli başarılar elde edildi. Parti ve devlet örgütlerinin pekiştirilmesi gerçekleştirdi. Parti ve devlet örgütlerinin pekiştirilmesiyle birlikte bazı yerlerde haksız uydurma ve yanlış bir şekilde suçlanmış olanların durumların gözden geçirilerek düzeltilmesi işine başlandı. Sanayi ve tarım üretimi oldukça hızlı bir şekilde yükseldi. Eğitim, bilim ve kültür işleri normale dönmeye başladı. Parti içindeki ve dışındaki yoldaşlar “Kültür devriminin” hatalarının düzeltilmesini git gide daha güçlü bir şekilde talep eder oldular. Fakat bu yönde talepler ciddi bir direnişle karşı karşıya kaldı. Elbette bu kısmen 10 yıl süren “kültür devriminin” yarattığı siyasi ve ideolojik kargaşalığın bir gecede düzeltilecek olmamasındandı. Fakat aynı zamanda Hua Guofeng yoldaşın ÇKP Merkez Komitesi başkanı olarak yol gösterici ideoloji alanında işlemeye devam ettiği “sol” hatalardan kaynaklanıyordu. Mao Zedung yoldaşın önerisi üzerine Hua Guofeng yoldaş 1978 deki “Deng Xiaoping eleştirme hareketi” sırasında hem Parti Merkez Komitesi 1. başkan yardımcısı hemde devlet konseyi başkanı olmuştu. Hua Guofeng yoldaş karşı devrimci Jiang Qing kliğini devirme mücadelesine katkıda bulundu. ve bundan sonra da yararlı işler yaptı. Fakat aynı zamanda hatalı iki bütün politasına bağlı kaldı yani: “başkan Mao’nun aldığı bütün genel politik kararlara ve başkan Mao’nun verdiği her talimata sarsılmaz bir şekilde bağlı kalmalıyız” politikasına sarıldı. Ve bu hatasını düzeltmesi uzun sürdü. 1978 de bütün ülkede gelişen ve işleri dü-

zeltmede çok önemli bir rol oynayan doğrunun ölçütünün ne olduğuna dair süren tartışmaları bastırmaya çalıştı. Emektar devrimci kadroların görevlerine geri iade edilmesi (1976 daki Tianmen olaylarında zarar görenler dahil) ve geçmişten kalan haksızlıkların düzeltilmesi çalışmalarında ayak diretici ve engelleyici oldu. Kendi kişiliği etrafında eskiye özgü kişiyi yüceltme kültürünün oluşmasını devam ettirdi ve kabullendi ve teşvik etti. Ağustos 1977 de toplanan ÇKP'nin 11. Ulusal Kongresi dörtlü çeteyi açığa çıkarmada ve mahkum etmede ve diğer yandan Çin'i modern ve güçlü bir ülke haline getirmek için bütün partiyi harekete geçirmede olumlu bir rol oynadı. Bununla birlikte o günkü tarihi şartların getirdiği sınırlamalar nedeniyle ve Hua Guofeng yoldaşın hatalarının etkisi nedeniyle bu Kongre kültür devriminin hatalı teori politika ve sloganlarını düzeltereği yerde onları onayladı. Hua Guofeng yoldaş ekonomik alanda çabuk sonuç arama aceleciliği ve diğer belirli "sol" politikaların sürdürülmesinde bir sorumluluk payı taşımaktaydı. Açıktır ki onun önderliği altında parti içinde "sol" hataların düzeltilmesi ve partinin güzel geleneklerinin canlandırılması mümkün değildi.

26. 11. Merkez Komitesinin Aralık 1978 de yapılan 3. genel toplantısı Partimizin, Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan sonraki tarihi dönemdeki can alıcı önem taşıyan bir dönüm noktasını oluşturdu. Bu genel toplantı parti çalışmasının Ekim 1976'dan beri duraksamalı ve tereddütlü ilerleyen çalışma durumuna son verdi ve "kültür devrimi" dönemiyle daha önceki dönemin "sol" hatalarının titizlikle ve kapsamlı bir şekilde düzeltmeye girişti. Bu genel toplantı Hua'nın "iki bütün" politikasını kararlılıkla eleştirdi ve Mao Zedung düşüncesinin bilimsel bir sistem olarak kapsamlı ve tamamen doğru bir şekildi kavranması gerektiği şeklindeki düşünceyi bütünüyle onayladı. Doğrunun ölçütünün tartışmasının övücü bir değerlendirmesini yaptı ve düşünüşümüzü özgürleştirmek kendi beynimizi kullanmak ve doğruyu olgularda aramak ileriye bakarak tek bir vücut gibi birleşmek şeklindeki yönlendirici ilkeyi karar altına aldı. Bu toplantı kararları "sınıf mücadelesini esas halka olarak almak" şeklindeki sosyalist topluma uygun olmayan sloganı kararlılıkla reddetti ve partinin çalışmasının odak noktasını sosyalist modernleşmeye çevirmek şeklindeki stratejik kararı benimsedi. Bu toplantı dikkatin ciddi dengesizliklerin olduğu ekonominin ana sektörlerindeki sorunlara verilmesi gerektiğini ilan etti ve tarımsal gelişmenin hızlandırılması için kararlar belirledi. Sosyalist demokrasinin güçlendirilmesi görevine ve sosyalist hukuk sisteminin güçlendirilmesine vurgu yaptı. Partinin tarihinde önem arz eden haksız uydurma ve hatalı kararları inceledi, bunları yeniden değerlendirdi ve bazı önde gelen önderlerin başarıları ve başarısızlıkları doğru veya yanlışları konusundaki karıştıkları çözümlledi. Bu toplantıda aynı zamanda partinin merkezi önderlik organlarına ilave bazı üyeler seçti. Bu dönüm niteliği gösteren değişiklikler parti önderliğinin yeniden Marksizmin doğru çizgisinin ideolojik-politik ve örgütsel olarak oluşturduğunu ortaya koydu. Bundan itibaren parti önderliği işleri doğru yoluna

koyma noktasında inisiyatifi elde etti ve halk cumhuriyetinin kuruluşundan itibaren çözülmeyen kalan birçok problemlerin adım adım düzeltilmesine girişti. Öte yandan pratikte yeni süreç içerisinde ortaya çıkan yeni problemlere eğildi, sosyalist inşa ve reformun yüklediği ağır görevleri hem ekonomik hem politik cephelerde çok iyi yürüyecek şekilde geliştirmeye başladı.

a) On birinci Merkez Komitesi'nin üçüncü genel toplantısının zihinleri özgürleştirme ve doğruyu olgularda arama şeklindeki çağrısına cevap olarak çok sayıda kadro ve diğer insanlar geçmişte yaşanan kişiyi yüceltme kültü ve dogmatizmin zihinsel baskılarından kendilerini özgürleştirdiler. Bu parti içinde ve dışında düşünme eylemini uyardı ve insanların en yüksek çaba göstererek yeni şeyleri incelemeye başladıkları ve yeni problemlere çözüm aradıkları canlı bir ortamın doğuşuna yol açtı. Zihinleri doğru bir şekilde özgürleştirme ilkesini yürütebilmek için parti iyi bir zamanlamayla dört temel ilkeyi yüksekte tutma fikrini ortaya attı: Sosyalist yola, Halkın demokratik diktatörlüğüne (Proletarya diktatörlüğüne), Komünist partisinin önderliğine ve Marksizm-Leninizm ve Mao Zedung düşüncesine bağlı kalmak. Parti ne demokrasinin ne de merkezîyetçiliğinin birbirinin lehine uygulanmayacağı ilkesini yeniden vurgulayarak şu temel olguya işaret etti: Sömürücüler, sınıflar bazında tasfiye edilmelerine karşın sınıf mücadelesi belirli sınırlar içerisinde varlığını sürdürmektedir. Yoldaş Ye Jianying Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun 30. yıl kutlamasıyla ilgili toplantıda, On Birinci Merkez Komitesi'nin 4. genel toplantısından aldığı onayla yaptığı konuşmada, Halk Cumhuriyeti'nin ortaya çıkışından itibaren partinin ve halkın sağladığı başarılarının tümüyle olumludur ve öte yandan parti adına partinin hatalarını açısından bu konuşmada özeleştiri yaptı ve ülkemizin parlak geleceğinin genel çizgilerini ortaya koydu. Bu bütün partinin ve halkın düşüncesinin birleştirilmesine yardımcı oldu. Ağustos 1980'de Merkez Komitesi Politik Bürosu önüne burjuva ideolojisinin çürütücü etkisini ve ideolojik/politik alanlarda hala varlığını sürdüren feodalizmin kötü etkilerini temizleme görevini önüne koydu. Aynı yıl aralık ayında Merkez Komitesi'nin düzenlediği çalışma konferansında partinin ideolojik ve politik çalışmasının güçlendirilmesi, sosyalist bir medenileşme için daha büyük bir çaba verilmesi ve dört temel ilkeye karşıt düşen hatalı ideolojik eğilimleri eleştirme ve sosyalizm davasını rahatsız eden karşı devrimci faaliyetlerine bir darbe vurma şeklinde kararlar aldı. Bu kararlar ülke çapında istikrar, birlik ve canlılık şeklinde karakterize edilebilecek bir politik ortamın yaratılmasını kuvvetle etkiledi.

b) Nisan 1979'daki Merkez Komitesinin çağrısıyla toplanan çalışma konferansında parti bir bütün olarak ekonominin yeniden ayarlanması, yeniden yapılandırılması pekiştirilmesi ve iyileştirilmesi ilkesini formüle etti ve geride kalan iki yıl içindeki ekonomik çalışmamızda ortaya çıkan eksikler ve hataların ve yeni ekonomik alanda etkisi olan "sol hataların" etkisini kırmak için ka-

rarlı bir çaba gösterilmesi görevini üstlendi. Parti ekonomik inşa sürecinin Çin'in koşulları ışığı altında yürütülmesi, ekonominin ve doğanın yasalarına uygun davranılmasına ve ekonomik inşanın kendi kaynaklarımızın sınırlarına göre yürütülmesi gerektiğine vurgu yaptı. Adım adım ilerlemeye ve pratik sonuçlara vurgu yaparak üretiminin gelişmesinin halkın geçiminin iyileştirilmesiyle yakın bir biçimde ilişkilendirilmesi gerektiğine vurgu yaptı. Diğer ülkelerle ekonomik ve teknik işbirliğinin bağımsızlık ve kendine güven temelinde aktif çabalarla teşvik edilmesi gerektiğini ileri sürdü. Bu ilkelerin yönlendirmesiyle hafif sanayide büyüme hızı arttı ve sanayinin yapısı daha akılcı ve daha iyi koordine edilebildi. Ekonominin yönetimi alanında yapılan reformlarla işletmelere karar verme gücü vererek işçilerin kongrelerinin yeniden canlandırılmasıyla şirketlerin yönetimlerinde demokratik yönetimin güçlendirilmesiyle ve ülkenin mali sistemindeki karar mekanizmalarını alt kademelere kaydırmak suretiyle bu reformlar ekonominin yeniden ayarlanmasıyla birlikte uyum içinde geliştirildi. Parti titizlikle tarımsal kooperatifleştirme döneminin son aşamalarında yapılan hataları ele aldı ve kırsal kesimde üretilen tarımsal ve yan ürünlerin alım fiyatlarını yükseltti. Diğer yandan kırsal kesimde üretim sorumluluğu şeklinde bir çiftçi ailesinin üretim artışına bağlı olarak diğerlerine göre daha fazla kazanabileceği çeşitli yöntemler geliştirdi. Ailelerin ekeceği arazi parçalarının sınırları yeniden düzenlendi ve uygun bir şekilde genişletildi. Köy pazarları canlandırıldı ve çiftçilerin tarım dışı yan uğraşlara girmeleri ve çeşitli sorumluluklar almalarının şartları geliştirildi. Bütün bu reformlar köylülerin heyecanını büyük ölçüde güçlendirdi. Son iki yılda tahıl üretimi bütün zamanların en yüksek zamanına çıktı ve aynı zamanda endüstriyel tarım ürünleri diğer bahçe ürünleri ve yan ürünler üretiminde büyük bir artış ortaya çıktı. Tarımın gelişmesine ve bir bütün olarak ekonominin gelişmesi sayesinde halkın yaşam standartları iyileştirildi.

c) Detaylı ve dikkatli bir araştırma ve inceleme sonucunda Parti'nin Merkez Komitesi'nin Başkan yardımcısı ve Çin Halk cumhuriyetinin Başkanı yoldaş Liu Shaoqi'nin isminin temize çıkarılması için tedbirler alındı ve benzer şekilde diğer parti ve devlet önderlerinin ulusal azınlık önderlerinin çeşitli alanlardaki önder kişilerin yanlışlıkla suçlandığı durumlar düzeltildi ve onların Parti ve halkın uzun süreli devrimci mücadelelerine tarihsel katkıları onaylandı.

d) Çok sayıda haksız uydurma ve yanlış davalar yeniden incelendi ve bu davalarla ilgili iddialar düzeltildi. İnsanların yanlışlıkla burjuva sağıcısı olarak damgalandıkları davalar da düzeltildi. Sosyalist dönüşüm öncesinde iş adamı ve sanayici konumunda olup yineden şekillenme sürecini yaşamış kişilerin artık çalışın halk içinde oldukları ilan edildi. Küçük tüccarlar, gezgin satıcılar ve zanaatkarlar ki bunlar köken olarak emekçidirler -burjuvazinin üyeleri olan iş adamı ve sanayicilerden farklı oldukları ilan edildi.- Daha önce

toprak ağası olanlar ve zengin köylülerin geniş bir çoğunluğu yeniden dönüşüm geçirdiklerinden dolayı çalışan halka dahil oldukları yeniden tanımlandı. Bu önlemler parti içinde ve halk içindeki çelişmeleri uygun bir şekilde yeniden çözümledi.

e) Bütün seviyelerdeki Halk Meclisleri şimdi çalışmalarını daha iyi bir şekilde yapmakta ilçe ve belde düzeyindeki Halk Meclisleri kendilerine ait sürekli organlarını oluşturmuş bulunmaktalar. İlçe ve altındaki seviyelerdeki Halk Meclislerine seçilen temsilciler şimdi bütün ülkede doğrudan seçmenler tarafından seçilmektedirler. Parti ve devlet örgütlerinde kolektif önderlik ve demokratik merkezîyetçilik ilkeleri mükemmelleştirilmektedir. Yerel ve taban örgütlerinin güç ve yetkileri düzenli bir şekilde genişletilmektedir. Anayasadaki "sözünü dışarı vur, görüşünü ortaya koy, yüksek sesle tartışmalar yürüt ve büyük yazılı posterler hazırla" olarak adlandırılan gerçekte sosyalist demokrasinin gelişmesini engelleyen yasa anayasada iptal edildi. Bir dizi önemli yasalar kanun ve yönetmelikler getirilerek yürürlüğe konuldu. Ceza yasası ve ceza infaz yasası yönetmeliği getirildi ki bunlar Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana hiç düşünülmemişti. Yargı yasama ve kamu güvenliği departmanları iyileştirildi. Her tipten üfürme, haber yayma olaylarıyla uğraşıldı. Ciddi tecavüzlerden sorumlu suçlular takibe alındı. Lin Biao ve Jian Qing karşı devrimci kliklerinin mahkemeleri kamuoyuna açık bir şekilde kanuna uygun olarak yürütüldü.

f) Parti bütün seviyelerdeki önderlik organlarını yeniden düzenleyerek güçlendirildi. 11. MK'nin 1980 Şubatında yapılan genel toplantısında politik büronun daimi komütesine yeni üyeler dahil edildi ve merkezi önderlik büyük ölçüde güçlendirildi. Parti merkezinde disiplini koğuşurma organının yanı sıra alt kademelerde de disiplin organları oluşturularak partinin militan karakteri güçlendirildi. Diğer yandan parti içi politik yaşam ve parti içi yaşamı düzenleyen diğer yönetmelikler getirilerek ve önder parti örgütlerini ve disiplin koğuşurma organlarını çabalarıyla sağlıksız pratikler düzeltmeye alındı. Bu çabaya partiye hitap eden kitle iletişim araçları muazzam bir katkıda bulundu. Parti önder kadroların yaşam boyu görevi sürdürmelerine pratikte olanak veren fiili duruma son verdi. Yetkilerin aşırı bir şekilde merkezleştiren sistemi değiştirdi. Ve devrimcileşme temelinde bütün kademelerdeki önder kadroların ortalama yaşını aşağıya doğru çektik. Diğer yandan onların eğitim seviyesini ve profesyonel yeteneklerini yükselten bir süreci başlattı. Devlet konseyindeki önder nitelikteki personel üzerinde bir yeniden tarama yapıldı. Bunun yanı sıra parti ve hükümet örgütleri arasındaki iş bölümü yeniden düzenlenerek merkezi ve yerel yönetimlerin çalışması iyileştirildi.

Buna ilaveten partinin eğitim, bilim, kültür, kamu sağlığı, kültür-fizik, milliyetler meselesi, birleşik cephe çalışması, deniz aşırı ülkelerde yaşayan Çinlilerle ilgili çalışmalar askeri ve dış ilişkiler alanındaki çalışmalar alanında politikalarımızın uygulanması zenginleştirilerek belirgin başarılar elde edildi. 401

Kısaca Mao Zedung düşüncesinin bilimsel ilkeleri ve partinin doğru politikaları yeniden canlandırıldı ve yeni koşullarda yeniden üretildi. 11 MK'nin 3. genel toplantısından itibaren parti ve hükümetin çalışmalarında bütün cephe-lerde yeniden bir canlanmayı başardık. Çalışmalarımız hala eksiklikler ve hatalar taşımaktadır. Hala çok sayıda güçlüklerimiz bulunuyor. Ancak başarılı gelişme yolu açıktır ve Parti'nin halk arasındaki prestiji gün be gün artmaktadır.

Mao Zedung Yoldaş'ın Tarihsel Rolü ve Mao Zedung Düşüncesi Üzerine

27- Mao Zedung büyük bir Marksist büyük bir proleter devrimcisi stratejist ve teorisyen idi. Onun "kültür devrimi" döneminde büyük hatalar yaptığı doğrudur. Fakat onun çalışmalarını bir bütün olarak değerlendirdiğimizde O'nun Çin devrimine katkıları hatalarının oldukça üzerindedir. O'nun katkıları temeldir, hataları ikincildir. O, Partimizin inşaaası, Çin Halk Kurtuluş Ordusu-nun inşaaası Çin halkının özgürlük davasının zafer kazanması Çin Halk Cum-huriyetinin kuruluşu ve sosyalist davamızın ilerletilmesinde büyük başarılı hizmetler vermiştir. O, ezilen ulusların özgürlüğü ve insanlığın ilerlemesine önemli katkılarda bulunmuştur.

28- Çin komünistleri önde gelen temsilcileri yoldaş Mao Zedung olmak üzere Marksizm-Leninizmin temel prensiplerinden yola çıkarak Çin'in özgün deneyinin ve uzun süreli devriminin teorik sentezini yaptılar. Bu sentez Çin'in koşullarına uyum gösteren yol gösterici bilimsel bir sistemdir, işte bu sentez Mao Zedung Düşüncesidir ve Marksizim-Leninizmin evrensel prensiplerini Çin devriminin somut pratiğinde birleştirilmesinin ürünüdür. Doğuda büyük bir yarı-sömürge yarı-feodal ülkede devrim yapmak birçok özel karmaşık problemler içerdiği için Marksizm-Leninizm'in genel prensipleriyle veya dış tecrübenin her detayının kopya edilmesi suretiyle çözülmesi mümkün değildir. Marksizmi bir dogma olarak almak Komintern kararlarını ve Sovyetler Birliği tecrübesini olduğu gibi izlemek uluslararası komünist akımda ve partimizde 1920'lerin sonuna doğru ve 30'ların başlarında hatalı bir eğilimdi. Ve bu eği-lim Çin devrimini toptan başarısızlığın eşiğine getirdi. İşte bu eğilime karşı mücadele süreci içinde ve kendi tarihsel tecrübemizin kapsamlı bir özeti te-melinde Mao Zedung Düşüncesi şekillendi ve gelişti. Bu düşünce çeşitli alan-larda sistemleştirilerek ve genişletilerek tarım devrimi savaşının ikinci yarısında ve Japonya'ya karşı direniş savaşı sürecinde olgun bir düzeye ulaştı. Ve kurtuluş savaşı sürecinde ardından Çin Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra daha da geliştirildi. Mao Zedung Düşüncesi Marksizim-Leninizm'in Çin'deki uygulaması ve geliştirilmesidir. Bu Düşünce doğru bir teori temeline oturan, doğru bir prensipler bütünü ve Çin devrimi pratiğinde kanıtlanmış de-neylerin özetidir. ÇKP'nin kolektif zekasının kristalleşmesidir. Partimizin bir-

çok liderleri Mao Zedung Düşüncesinin oluşmasına ve gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Bu katkılar da Mao Zedung yoldaşın bilimsel çalışmaları içinde sentezleşmiştir.

29- Mao Zedung Düşüncesi geniş kapsamlı bir içeriğe sahiptir. Marksizim-Leninizm'i aşağıda belirtilen yönlerde zenginleştiren ve geliştiren özgün bir teoridir.

A) Yeni demokratik devrim

Çin'in tarihsel ve sosyal koşullarından hareket ederek yoldaş Mao Zedung Çin devrimini karakteristlikleri ve yasaları üzerine kapsamlı bir araştırma yaptı. Ve demokratik devrimde proletaryanın önderliği şeklindeki Marksist-Leninist tezi uyguladı ve geliştirdi. Ve Yeni Demokratik Devrim teorisini kurdu. -Emperyalizme, feodalizme ve bürokrat kapitalizme karşı halk kitleleri tarafından yürütülen işçi-köylü ittifakı temelinde proletarya önderliği-, altında bir devrim.

Bu konu üzerindeki temel çalışmaları: "Çin Toplumunda Sınıfların Analizi, Hunan'da Köylü Eylemlerinin Araştırılması Üzerine Rapor, Bir Kıvılcım Bozkırı Tutuşturabilir, Komünist Dergisini Tanıtırken, Yeni Demokrasi Üzerine, Koalisyon hükümeti Üzerine ve Şimdiki Durum ve Görevlerimiz" adlı eserleri yazdı. Bu teorinin temel noktaları şöyledir:

1- Çin burjuvazisi iki bölümden oluşmaktadır. Emperyalizme bağımlı olan Büyük burjuvazi (Komprador burjuvazi veya bürokrat burjuvazi) ve devrimci yönelimleri olan fakat kararsızlık gösteren ulusal burjuvazi. Proletarya ulusal burjuvaziyi kendi önderliği altında birleşik cepheye katılmaya çaba göstermelidir ve belirli özel koşullar altında hatta büyük burjuvazinin bir bölümünün de birleşik cepheye katmaya çalışmalıdır; böylece temel düşmanı mümkün olan en büyük ölçüde tecrit etmeye çalışmalıdır. Burjuvaziyle birleşik cephe kurduğunda proletarya kendi bağımsızlığını korumalı ve "birlik, mücadele, mücadele yoluyla birlik" şeklinde üç politikayı uygulamalı ve burjuvaziyle ayrılmak zorunda kaldığında özellikle büyük burjuvaziyle ayrılmak zorunda kaldığında; ona karşı kararlı silahlı mücadeleyi yürütme cesaret ve yeteneğini göstermelidir. Bunu yaparken ulusal burjuvazisinin sempatisini kazanma çabasını veya onu tarafsızlaştırmaya devam etmelidir.

2- Çin'de burjuva demokrasisi olmadığı için ve gerici hakim sınıflar halk üzerinde silahlı kuvvetlere dayanan terörist diktatörlüğü sürdürdüğü için Çin devriminin esas olarak uzun süreli silahlı mücadele biçimini alması gerekiyordu. Çin'in silahlı mücadelesi proletarya önderliğinde köylüleri temel güç alan devrimci bir savaştı. Köylülük proletaryanın en güvenilir müttefikiydi. Öncüsü yoluyla; ilerici ideolojisi, örgütlenme ve disipline yatkınlığı ile proletaryanın köylü kitlelerinin politik bilincini yükseltebilmesi; kırsal dayanak alanları yaratması uzun süreli devrimci savaş sürdürülebilmesi ve devrimci kuvvetleri oluşturup geliştirilmesi gerekli ve mümkün olmuştur. Mao Zedung şuna 403

işaret etmişti: “Birleşik cephe ve silahlı mücadele düşmanı yenmek için iki temel silahtır.” bunlar parti inşaatı ile birlikte devrimin “üç sihirli silahı”nı oluşturur. Bunlar ÇKP’nin bütün ulusun önder çekirdeği haline getiren ve şehirlerin kırlardan kuşatılması çizgisini ve nihayet ülke çapında zafer kazanmayı mümkün kılan gerekli temeldi

B) Sosyalist Devrim ve Sosyalist İnşa Üzerine

Yeni demokratik devrimin zaferini sağlamak için ve sosyalizme geçişin ekonomik ve politik koşulları temelinde yoldaş Mao Zedung ve ÇKP, sosyalist endüstrileşmeyi, sosyalist dönüşümle simültane bir şekilde yürütme çizgisini sürdürdü ve üretim araçlarının özel mülkiyetini adım adım tedricen dönüştüren somut politikalar geliştirdi. Böylece Çin gibi büyük bir ülkede ekonomik ve kültürel olarak geri bir toplumda dünyanın dörtte bir nüfusunu barındıran bir ülkede zor bir görev olan sosyalizm inşasında teorik ve pratik çözümler üretti. Mao Zedung yoldaş, halk için demokrasi ve gericiler üzerinde diktatörlüğün birleştirilmesi tezini öne sürerek Marksizm-Leninizm’in proletarya diktatörlüğü teorisini zenginleştirdi. Sosyalist sistemin kurulduğundan sonra Mao Zedung sosyalizm koşullarında halkın aynı temel çıkarlara sahip olduğunu fakat halk içinde hala her türden çelişmeler bulunduğunu ve düşman ile halk arasındaki çelişmeler ile halk içindeki çelişmelerin kesinlikle birbirinden ayrılması gerektiğini ve bunların doğru ele alınması gerektiğine işaret etti. O, halk içinde bir dizi doğru politikalar yürütülmesi gerektiğini önerdi. Politik meselelerde “birlik-eleştiri-birlik” politikasını izlemeli partinin, demokratik partilerle ilişkilerinde “uzun süreli bir arada yaşama ve karşılıklı denetim” politikasını izlemeli, bilim ve kültür alanında “yüz çiçek açsın yüz düşünce okulu bir arada var olsun” politikasını izlemeli, ekonomik alanda ise kırlarda ve şehirlerde farklı sosyal tabakaları bir arada düşünmek, taraflar olarak devleti, kolektifi ve bireyi toplamda üçünü bir arada gözetken düzenlemeler yapmalıyız. O, tekrar tekrar yabancı ülkelerin deneyini mekanik olarak aktarmamayı vurgulayarak endüstrileşmede kendimize özgü bir yol bulmamız gerektiğini Çin’in koşullarına uyan Çin’in büyük bir tarım ülkesi olduğu olgusundan yola çıkan tarımı ekonominin temeli olarak ele alan bir yaklaşımı önerdi. O ağır sanayi bir yanda tarım ve hafif sanayi öte yanda olmak üzere bunlar arasındaki ilişkiyi doğru ele almayı ve tarım ve hafif sanayine gerekli önemin verilmesini vurguladı. O sosyalist inşaa sürecinde ekonomik inşa ile savunmanın inşaatı, büyük çaplı işletmelerle küçük ve orta çaplı işletmeler arasında, Han miliyeti ile diğer azınlık milliyetler arasında; kıyı bölgelerle iç bölgeler arasında; Merkezi yönetim ile yerel yönetim arasında kendi gücüne dayanma ile dış ülkelere öğrenme arasında; yatırıma dönük birikim ile tüketim arasındaki ilişkileri doğru ele almayı ve genel dengeye dikkat göstermeyi vurguladı. Daha da ötesi O, işçilerin işletmelerin sahibi olduğunu ve memur kadroların fiziki çalışmaya katılmaları işçilerin de yönetim işlerine katılmalarını ve rasyonel olmayan yasa ve düzenlemelerin

reforma tabi tutulmasını vurguladı. Üçü bir birleşim içinde olmalı yaklaşımla kadroların, işçilerin ve teknik personelin birleşmesini zorunlu gördü. Ve Mao Zedung yoldaş bütün Çin halkını birleştirmek ve güçlü bir sosyalist ülke inşa etmek için bütün olumlu faktörleri harekete geçirmek ile olumsuz faktörleri olumlu faktörlere dönüştürmek şeklindeki stratejik düşünceyi formüle etti. Yoldaş Mao Zedung'un sosyalist devrim ve sosyalist inşa ile ilgili temel çalışmaları: ÇKP'nin 7. Merkez Komitesi 2. Plenum Toplantısına Rapor, Halkın Demokratik Diktatörlüğü üzerine, On Temel İlişki üzerine, Halk İçinde Çelişmelerin Doğru Ele Alınması Üzerine ve Ç.K.P'nin Genişletilmiş Çalışma Konferansındaki Konuşma; adlı çalışmalarda yansıtılmıştır.

C) Devrimci Ordu ve Askeri Stratejinin İnşası Üzerine Katkıları

Yoldaş Mao Zedung esas olarak köylülerden oluşan devrimci bir orduyu proleter karakterli sıkı disiplin içinde kitlelerle sıkı bağlar oluşturan yeni tipte bir halk ordusuna dönüştürme sorununu metodik bir biçimde çözümlendi. O, halk ordusunu bütün amacının tüm kalple halka hizmet olduğunu ortaya koydu ve partinin silaha kumanda etmesi ve silahın partiye kumanda etmesi prensibini getirdi. O disiplinin üç temel kuralı ilkesini ve dikkat edilecek sekiz nokta prensibini geliştirdi ve subaylarla erlerin birliği prensibini ekonomik ve askeri demokrasiyi, halkla ordunun birliğini; düşman kuvvetlerinin bölünmesini; böylece orduda politik çalışma metotlarını ilgilendiren bir dizi politikanın toparlanmasını sağladı. Askeri alandaki; Partide Hatalı Fikirlerin Düzeltilmesi, Çin'in Devrimci Savaşında Strateji Problemleri, Japonya'ya Karşı Gerilla Savaşında Strateji Problemleri, Uzun Süreli Savaş; Savaş ve Strateji Problemleri yazılarında Mao Zedung yoldaş Çin'deki uzun süreli devrimci savaşların tecrübelerin toparladı ve halk ordusu oluşturma konusunda kapsamlı bir kavram geliştirdi ve üs alanlarının oluşturulması ve halk ordusunu temel güç alarak, harekete geçirerek halk savaşını kitlelere dayanarak sürdürme çizgisini kavramlaştırdı.

Gerilla savaşını stratejik aşamaya yükselterek Çin'in devrimci savaşında gerilla savaşı ve hareketli savaş şeklindeki gerilla savaşı tarzının uzun bir süre boyunca temel çalışma biçimi olduğunu belirledi. O, bizimle düşman güçleri arasındaki güçler dengesindeki değişikliklere ve savaşın gelişme sürecine göre askeri stratejide simültane ve hızlı bir biçimde uygun değişiklikler yapmak gerektiğini açıkladı. O, düşmanın güçlü ve bizim zayıf olduğumuz koşullarda halk savaşını sürdürebilmek için devrimci ordunun izleyeceği bir dizi strateji ve taktikler geliştirdi. Bu strateji ve taktikler stratejik olarak uzun süreli savaş sürdürme şeklinde öte yandan küçük muharebe ve kampanyalarda hızlı kararlar verme stratejik bakımdan zayıf durumumuzu, küçük muharebe ve kampanyalarla üstün olduğumuz duruma yükseltmeyi içermektedir. Aynı zamanda üstün bir gücü bir araya yoğunlaştırmak suretiyle düşman güçlerini teker teker yenmeyi içermektedir. Kurtuluş savaşı döneminde O, On Temel Çalışma Prensiğini formüle etti ve uygulattı. Bütün bu düşünceler Mao Zedung yoldaşın 405

Marksizim-Leninizm'in askeri teorisine önde gelen katkılarını oluşturmaktadır. Halk Cumhuriyetinin kuruluşundan sonra; O, ulusal savunmamızı güçlendirmemiz gerektiğini ve modern devrimci silahlı kuvvetlerini (deniz hava ve teknik branşlarda) inşa edilmesi gerektiğini ve modern savunma teknolojisini (savunma amaçlı nükleer silahlar dahil) geliştirmemiz gerektiği şeklindeki önemli yönlendirici çizgiyi ileri sürdü.

D) Politika ve Taktikler Üzerine Katkıları

Yoldaş Mao Zedung devrimci mücadeleler sürecinde politika ve taktiklerin hayati önemde olduğunu inandırıcı bir biçimde ortaya koydu. O, politika ve taktiklerin partinin hayatında can damarı olduğunu bunların devrimci bir partinin pratik faaliyetlerinde hem başlangıç noktasını hem sonucunu oluşturduğunu ileri sürdü ve partinin politikalarını var olan politik durum, sınıf ilişkileri ve gerçek koşullardaki durum ve değişikliklere dayanması gerektiğini söyledi. İlkelerle, esnekliği birleştirmeyi önerdi. Düşmana karşı mücadelede birleşik cephe içinde ve diğer sorunlarda taktik ve stratejileri ilgilendiren bir çok değerli tavsiyelerde bulundu. Diğer şeylerin yanı sıra Mao Zedung yoldaş şunları ileri sürdü: Değişen öznel ve nesnel koşullara bağlı olarak zayıf bir devrimci güç güçlü bir gerici gücü kesinlikle yenebilirdi, devrimci güç düşmanı stratejik olarak küçümsemeli; taktik olarak ciddiye almalıydı, gözümüzü mücadelenin ana hedefinden ayırmamalı ve bütün yönleri vurmamalıyız, düşmanlarımız arasında farklılıkları ayırd etmeli ve düşmanı dağıtmalıyız. Çelişmelerden yararlanan bir taktik geliştirmeliyiz, çoğunluğu kazanmalı, küçük güçleri karşımıza almalı ve düşmanlarımızı teker teker ezmeliyiz. Gericilerin yönetimi altındaki bölgelerde gizli ve açık mücadeleyi birleştirmeli ve örgütsel alanda silahlı kadroların yer altında çalışması politikasını izlemeliyiz.

Devirmiş olduğumuz gerici sınıflar ve gerici unsurlara karşı onlara yaşamlarını kazanabilmeleri için ve kendi emekleriyle çalışan halka dahil olmaları için onlara isyan etmedikleri ve kargaşa çıkarmadıkları sürece bir fırsat verilmesi gerektiğini ileri sürdü ve proletaryanın ve onun partisinin müttefikleri üzerinde önderlik rolünü uygulayabilmesi için iki koşulu yerine getirmesi gerektiğini açıkladı: a) Müttefiklerin izleyicilerine ortak düşmana karşı kararlı mücadele yürütmede önderlik etme ve zaferler kazanma. b) Müttefiklerin izleyicilerine maddi faydalar sağlama veya en azından onlara zarar gelmesine meydan vermeme ve aynı zamanda onlara politik eğitim vermeliyiz. Mao Zedung yoldaşın politika ve taktikler üzerine bu görüşleri bir çok yazılarında yer almaktadır: Özellikle; Japonya'ya Karşı Birleşik Cephe Günümüzün Taktik Problemleri, Politika Üzerine, İkinci Anti-komünist Kıyımın Geri Püskürtülmesinin Sonuçları Üzerine, Partimizin Günümüzdeki Politikasının Bazı Önemli Problemleri Üzerine, Bütün Yönleri Vurmayın, Emperyalizmin Sönümü Sorunu Üzerine ve Bütün Gericiler Gerçek Kaplanlardır; yazıları..

E) İdeoloji, politika ve kültürel çalışma alanlarında

Yeni demokrasi adlı eserinde Mao Zedung yoldaş şunu ileri sürmüştü: Herhangi bir verili kültür (bir ideolojik form olarak) verili bir toplumdaki politika ve ekonomik alanın yansımasıdır ve bu kültür buna karşılık diğerleri üzerinde muazzam nüfuz ve etkide bulunur; ekonomi temeldir, politika da ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. Bu temel bakış açısına uygun olarak; O, uzak görüşlü ve uzun vadeli önemi olan birçok önemli görüş ileri sürdü. Örneğin ekonomik alandaki ve diğer bütün çalışmalarda ideolojik ve politik çalışmanın bunların can damarını oluşturduğu tezi ile politika ile ekonomiyi birleştirmek ve politikayla profesyonel yetenekleri birleştirmek, hem kıvılcık hem uzman olmak ve ulusal, bilimsel bir kitle kültürü geliştirme politikası izlemek ve yüz çiçeğin açtığı bir ortamı yaratmak; eskinin içinden çıkıp yeniyi öne çıkartmak ve geçmiş bu güne hizmet edecek şekilde ele almak; yabancı olanın Çin'e yararlı olmasını sağlamak ve aydınların devrimde ve inşada önemli bir rolü olduğuna dair tez ve aydınların kendilerini işçi ve köylülerle birleştirmeleri gerektiğini aydınların Marksizim-Leninizm'i araştırarak proleteryanın dünya görüşünü edinmeleri gerektiğini, aydınların toplumu araştırma ve pratik çalışma içerisinde ilerleyebilecekleri tezini öne sürdü. Mao Zedung yoldaş "kim için" sorusunu temel bir soru olduğunu ve bir ilke sorunu olduğunu ileri sürdü. O, halka bütün kalbimizle hizmet etmek gerektiğini, devrimci çalışmada yüksek sorumluluk almamız gerektiğini, yılmadan mücadele etmeyi ve fedakarlıktan korkmamayı vurguladı. Mao Zedung yoldaş tarafından bu alanda yazılan birçok önemli eser arasında: Gençlik hareketinin yönelimi üzerine, Geniş sayıda aydını saflarımıza kazanın, Yeniden sanat ve edebiyat formundaki konuşmalar, Norman Bethune'nin anısına, halka hizmet edin dağları ortadan kaldıran aptal ihtiyar adam adlı yazıları bugün dahi muazzam önemdedir.

F) Parti inşası üzerine

Köylülüğün ve küçük burjuvazinin diğer bölümlerinin nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturduğu bir ülkede kitle karakterine sahip Marksist bir proletarya partisi oluşturmak en zor görevdi. Çin proletaryası sayısal olarak zayıftı fakat mücadele etkinliği güçlüydü. Mao Zedung'un parti inşası üzerine teorisi bu soruna başarılı bir çözüm sağladı. O'nun bu alandaki çalışmaları: Liberalizmle mücadele edin, ulusal savaşta Ç.K.P'nin rolü, Araştırma tarzımızı reforma tabi tutalım, Partinin çalışma tarzını düzeltin, Partinin basmakalıp yazma tarzına karşı çıkalım, Şimdiki durum ve araştırma çalışmamız üzerine, Parti komiteleri sistemini güçlendirme üzerine, Parti komitelerinin çalışma yöntemleri üzerine; yazılarıdır.

Mao Zedung yoldaş partiyi ideolojik bakımdan inşa etmek konusuna özel bir vurgu yaptı. O'na göre bir parti üyesi partiye sadece örgütsel olarak değil, ideolojik bakımdan katılmalıydı ve üye, proleter olmayan düşüncelerini sürekli bir reforma tabi tutmalı ve düşünceleri proleter düşüncelerle yenilemeliydi. O, çalışma tarzında, teoriyle pratiği birleştiren yaklaşımı, kitlelerle daima

yakın bağlar kurma yaklaşımını, özeleştirici yapma uygulamasını vurguladı ve bunun ÇKP'yi; Çin'deki bütün diğer partilerden ayıran temel çizgi olduğunu açıkladı. Parti içi mücadelede bir dönem izlenen hatalı "amansız mücadele, acımasız vuruşlar" şeklindeki "sol" politikaya karşı çıkmak için "gelecekteki hatalardan sakınmak için geçmişteki hatalardan öğrenmeyi, hastayı kurtarmak için hastalığı tedavi etmeyi" vurguladı ve parti içindeki yoldaşlar arasında ideolojik alanda netleşme ve birlik sağlamayı başarmak için bu doğru yöntemin gerekliliğini açıkladı. O, partinin bütünü içerisinde Marksizm-Leninizm'in ideolojik alanda eğitiminin bir biçimi olarak düzeltme kampanyaları başlattı. Bu kampanyalarda eleştiri ve özeleştirici yöntemini uyguladı. Partimizin iktidara gelme olanağını görerek ve daha sonra tüm ülkeyi yöneten iktidar partisi oluşunu göz önünde bulundurarak Mao Zedung yoldaş tekrar tekrar, önce Halk Cumhuriyeti'nin kuruluşunun hemen öncesinden itibaren bizlerin mütevazı ve sakin olmaya kibirliliğe ve aceleciliğe karşı kendimizi korumamıza sade yaşamaya ve sıkı mücadeleye dayanan bir çalışma tarzımızı sürdürmeye vurgu yaptı. Ve burjuva ideolojisini çürütücü etkisine karşı gözümüzü açmaya ve bizi kitlelere yabancılaştıracak olan bürokratizme karşı çıkmaya çağırdı.

30- Mao Zedung Düşüncesinin yaşayan özü, yukarda belirtilen duruş noktası, bakış açısı, yöntemler ve bunların içerdiği öğelerdir. Bu duruş noktası bakış açısı ve yöntem üç temel noktaya indirgenebilir. Doğruyu olgulardan çıkarmak, kitle çizgisi ve bağımsızlık (bağımsız düşünme anlamında) yoldaş Mao Zedung proleterya partisinin bütün çalışmalarına diyalektik ve tarihsel materyalizmi uyguladı ve böylece bu onun duruş noktasına, bakış açısına ve yöntemine damgasını vurarak aynı zamanda Çin devrimi sürecinde ve bu devrimin yılmaz uzun süreli mücadelelerinde Çinli komünistlerin karakterini belirledi ve böylece Marksizm-Leninizm'i zenginleştirdi. Bu olgu ifadesini sadece aşağıdaki: Kitaba tapmaya karşı çıkın, Pratik üzerine, Çelişme üzerine, Kırsal Araştırmaya Önsöz ve Notlar, Önderlik Yöntemleri Üzerine Bazı Sorunlar, Doğru Fikirler Nereden Gelir?, gibi eserlerde değil, aynı zamanda onun bütün bilimsel yazılarında ve Çin komünistlerin devrimci eylemlerinde bulmaktadır.

A) Doğruyu olgulardan çıkartmak

Bunun anlamı gerçeklerden yola çıkmak ve teoriyi pratikle birleştirmek, diğer bir deyişle Marksizm-leninizm'in evrensel prensiplerini Çin devriminin somut pratiğiyle birleştirmektir. Mao Zedung yoldaş Marksizm'in araştırılmasının Çin toplumunun ve Çin devriminin gerçeklerinden soyutlanmış bir biçimde ele alınmasına her zaman karşı çıkıyordu. Daha 1930 gibi erken zamanlarda körü körüne kitaba tapmaya karşı çıktı ve araştırma ve incelemenin bütün çalışmalarda henüz ilk adım olduğunu ve araştırma yapmayanın konuşma hakkı olmayacağına vurgu yaptı. Yenan'daki düzeltme hareketi öncesinde, O sübjektivizmin komünist partisinin en güçlü düşmanı olduğunu ve parti ruhunun saf olmayışının bir ifadesi olduğunu ortaya koydu. Bu parlak

tezler insanların dogmatizmin etkilerini aşmasına ve düşüncelerini büyük ölçüde özgürleştirmelerine yol açtı. O, felsefi çalışmalarında ve zengin felsefi içeriği olan birçok diğer yazılarında Çin devriminin derslerini ve deneylerini özetlerken Marksist bilgi ve diyalektik teorisini açıklayan ve zenginleştiren büyük bir kapsamlı yaklaşım ortaya koydu. O, diyalektik materyalizminin bilgi teorisinin dinamik ve devrimci bir yansıma teorisi olduğunu ve nesnel gerçekliğe dayanması ve onunla uyumlu olması koşulunda, insanın bilinçli dinamik rolüne tam bir olanak sağlanmasına vurgu yaptı. O, Kendisini sosyal pratiğe dayandırarak, kapsamlı ve sistematik bir biçimde diyalektik materyalist teoriyi: bilginin kaynağı, süreci ve amacı ve doğrunun kriteri temellerine dayalı olarak açıkladı. Mao Zedung yoldaş bir kural olarak doğru bilgiye ulaşabilmek ve onu geliştirebilmek için yalnızca maddeden başlayıp bilince giden ve tekrar maddeye dönen süreçler halinde birçok tekrarlananın gerekli olduğunu; diğer bir değişle pratikten başlayarak bilgiye ve sonra tekrar pratiğe dönen bakış açısını koydu. O, doğrunun karşıtı ve hatalarla birlikte var olduğunu ve bunlara karşı mücadele içinde geliştiğine işaret etti. Ve doğrunun tüketilemeyeceğini (sınırlanamayacağı) ve herhangi bir bilgi parçasının doğruluğunun diğer bir değişle nesnel gerçekliğe uygunluğunun yalnızca sosyal pratik süreci içinde kesin olarak yargılanabileceğini öne sürdü. O Marksist diyalektiğin çekirdeği olan karşıtların birliği yasasını daha da geliştirdi. Nesnel varoluş içinde sadece çelişmelerin evrenselliğini araştırmanın yetmeyeceğini daha da önemlisi çelişmelerin özgünlüğünü araştırmaya yönelmemizi ve farklı karakterdeki çelişmelerin farklı yöntemlerle çözmemiz gerektiğini söyledi. Dolayısıyla diyalektiğe mekanik olarak uygulanan bir formül gibi yaklaşan bakış açısının yerine pratikle yakın ilişki halinde araştırma ve inceleme yaparak diyalektiği esnek bir biçimde uygulamak gerektiğine ileri sürdü. Felsefenin, proletarya ve halkın elinde öğrenmek ve dünyayı değiştirmek için keskin bir silah olmasını sağladı. O'nun Çin'in devrimci savaşı üzerine önde gelen eserleri özellikle Marksist bilgi ve diyalektik teorisinin pratik içinde uygulanması ve geliştirilmesi açısından parlak örnekler vermektedir. Partimiz daima Mao Zedung yoldaş tarafından formüle edilen yukarıdaki ideolojik çizgiye bağlı kalmalıdır.

B) Kitle çizgisi her şeyin kitleler için olması her şeyle kitlelere dayanmak ve "kitlelerden kitlelere" demektir

Bütün çalışmalarda kitle çizgisinin ortaya çıkması bütün faaliyetlere tarihi halkın yaptığı şeklindeki Marksist-Leninist ilkenin sistemli bir şekilde uygulanmasının sonucudur. Bu partimizin zor koşullarda yıllar süren devrimci faaliyetini sürdürürken ortaya çıkardığı paha biçilmez tarihsel deneylerinin özetidir. Bu dönemlerde düşmanın gücü bizden kat kat üstündü. Mao Zedung yoldaş tekrar tekrar halka dayanmaya devam etmemiz halinde kitlelerin tükenmeyen yaratıcı gücüne sıkı bir inanç göstermemiz halinde onlara güvenmemiz ve onlarla özdeşleşmemiz halinde hiç bir düşmanın bizi ezemeyeceğini aksine bizim bütün düşmanları ve her türlü güçlüğü aşabileceğimizi vurguladı. 409

Bütün pratik çalışmalarda kitlelere önderlik ederken önderliğin yalnızca doğru fikirler oluşturabilmesinin yönteminin “kitlelerden kitlelere” ve önderliği kitlelerle birleştirmek ve genel çağrılarını özgün yönlendirmeyele birleştirmek yaklaşımıyla olabileceğine işaret etti. Bunun anlamı kitlelerin düşüncelerini yoğunlaştırmak ve bunu sistematik düşüncelere dönüştürmek ve daha sonra kitlelere gitmek böylece fikirlerin yaşamasını ve yürütülmesini sağlamak ve bu fikirlerin doğruluğunu kitlelerin pratiği içinde test ederek geliştirmektir. Ve bu süreç böylece tekrar tekrar devam ederek önderliğin kavrayışı daha doğru daha keskin ve her defasında daha zengin hale gelir. İşte Mao Zedung yoldaş Marksist bilgi teorisini, partinin kitle çizgisiyle birleştirmesini böyle gerçekleştirmiştir. Proletaryanın öncüsü olarak parti halkın çıkarları için vardır ve onun için savaşıır. Fakat parti yalnızca halkın küçük bir bölümünü oluşturur. Dolayısıyla kitlelerden soyutlanmak Partinin bütün mücadelelerinin ve ideallerinin içeriğini boşaltarak aynı zamanda başarıyı imkansız hale getirir. Devrimi sürdürmek ve sosyalist davayı ilerletmek için partimiz kitle çizgisini yüksekte tutmalıdır.

C) Bağımsızlık ve kendi gücüne dayanmak

Çin devrimini ve inşa sürecini, Çin gerçeğinden hareket ederek ve kitlelere dayanarak ilerletmek yaklaşımının kaçınılmaz bütünleyicisidir. Proletaryanın devrimi farklı ülkelerdeki proletaryanın karşılıklı dayanışmasını gerektiren uluslararası bir davadır. Ancak davanın zafer kazanması için her bir proletarya esas olarak kendisini ülkesinin özgün gerçekliğine dayandırmalı, kendi kitlesinin ve devrimci güçlerinin çabalarına dayandırmalı ve Marksizmleninizm’in evrensel prensiplerinin kendi devriminin somut pratiğiyle birleştirmelidir. Yoldaş Mao Zedung her zaman genel siyasetimizin kendi gücümüz üzerinde yükselmesi gerektiğini ve kendi koşullarımıza uygun sürecimizde ilerlerken daima kendi yolumuzu bulmamız gerektiğini vurguladı. Çin gibi geniş bir ülkede bu bir zorunluluktur, esas olarak kendi çabalarımıza dayanarak devrimi ve inşayı ilerletmeliyiz. Sonuna kadar mücadeleyi sürdürmede kararlı olmalı ve yüz milyonlarca Çin halkına inanmalı onların zeka ve gücüne dayanmalıyız. Aksi takdirde devrim ve inşamızın başarıya ulaşması veya başarılarının pekiştirilmesi, geçmişte başarı kazanılmış olsa dahi mümkün olmayacaktır. Şüphesiz Çin devrimi ve ulusal (ülkenin) inşası dünyanın diğer bölümünden izole değildir ve bu şekilde ilerletilemez. Kendimiz için her zaman dış destek kazanmak için çaba sarfetmeli ve özellikle diğer ülkelerin yararlı ve gelişmiş olan bütün yönlerinden öğrenmeliyiz. Kapalı kapıcılık politikası yabancı olan her şeye körü körüne karşı çıkmak veya herhangi bir büyük ulus şovenizmi teorisi veya pratiği bütün bunların hepsi tamamen yanlıştır. Aynı zamanda Çin karşılaştırmalı olarak ekonomik ve kültürel bakımdan hala geri olmasına karşın bizler kendi ulusal gurumuzu ve kendimize güvenimizi korumalı büyük güçlü ve zengin olan ülkelerle olan meselelerimizde ve ilişkilerimizde köle ruhunu ve tabiyet anlayışını aşmalıyız. Partinin ve yoldaş Mao

Zedung'un önderliği altında ne tip bir güçlkle karşılaşmış olsak dahi asla ayağımız titremedi. Bu yeni Çin'in kurulmasından öncede sonra da böyle oldu. Bağımsız ve kendi gücümüze dayanma çizgimizde kararlılığımız sürdü. Dışarıdan herhangi bir baskıya boyun eğmedik, ÇKP ve Çin halkı kahraman özünü ortaya koydu. Bizler bütün ülkelerin halklarının barış içinde bir arada yaşamalarını ve eşitlikçi yaklaşım temelinde karşılıklı yardımlaşmasını savunuyoruz. Kendi bağımsızlığımızı yüksekte tutarken diğer halkların bağımsızlığına da saygı duyuyoruz. Bir ülkenin karakteristiklerine uygun devrim ve inşayı sürdürmesinin yolu kendi halkı tarafından araştırılmalı kararlaştırılmalı ve geliştirilmelidir. Hiçbir kimsenin kendi bakış açısını diğerlerine dayatmaya hakkı yoktur. Sadece bu koşullar gerçekleştiği takdirde gerçek bir enternasyonalizmden söz edilebilir. Aksi takdirde yalnızca hegemonyacılık olur. Bizler daima uluslararası ilişkilerde bu ilkeli duruşumuza bağlı kalacağız.

31- Mao Zedung Düşüncesi partimizin değerli manevi varlığıdır. Önümüzdeki gelecek uzun bir dönem boyunca eylemimize yol gösterecektir. Partideki liderler ve Marksizim-Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesi ile yetişmiş kadroların geniş bir bölümü davamızın sürecinde kazandığımız büyük başarılarda bel kemiği rolü oynadılar. Onlar bugün ve gelecekte sosyalist modernleşme davasında dayanacağımız zengin ana güçtür. Mao Zedung'un önemli çalışmaları, Yeni demokratik devrim ve sosyalist dönüşüm dönemlerinde yazılmasına karşın onlar üzerinde hala sürekli araştırma yapmalıyız. Bu sadece bugünü geçmişten ayırmak mümkün olmadığı için değil ve geçmişi kavramaksızın bugünkü problemlerimizi kavramak zor olacağı için değil, fakat aynı zamanda bu eserlerde ortaya koyulan birçok temel teoriler ilke ve bilimsel yaklaşımlar evrensel önem taşıyan değerdedir ve bize bugün için paha biçilmez birer yol göstericidir. Aynı zamanda gelecekte de böyle olacaktır. Dolayısıyla Mao Zedung Düşüncesini yüksekte tutmaya devam etmeliyiz; O'nu ciddiyetle araştırmalı, incelemeli O'nun bakış açısını, duruşunu ve yöntemini yeni durumun incelenmesinde ve pratiğimizin sürecinde ortaya çıkan yeni problemlere uygulamalıyız. Mao Zedung Düşüncesi Marksist-Leninist teorinin hazinesine yeni olan çok şey katmıştır. Yoldaş Mao Zedung'un bilimsel eserleri üzerine çalışmamızı ve incelemelerimizi Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in bilimsel yazılarının incelenmesiyle birleştirmeliyiz. Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel değerini ve devrimimizdeki ve inşaa sürecindeki öncü rolünü -Yoldaş Mao Zedung geç yaşam döneminde hatalar yaptı gerekçesiyle- inkar etmek tamamen yanlıştır. Aynı zamanda Mao Zedung'un sözlerine dogmatik bir yaklaşım getirmek ve onun bütün söylediklerine tartışılmaz doğru olarak alıp her yerde mekanik olarak uygulanabileceğini ileri sürmek de tamamen yanlıştır. Ve O'nun yaşamının geç döneminde hatalar yaptığını dürüstçe kabul etmeye isteksiz davranmak ve hatta yeni çalışmalarımızda bu hatalara yapışmak yanlıştır. Bu iki yaklaşım da -uzun bir dönem içinde oluşmuş ve denenmiş bir bilimsel teori olan- Mao Zedung Düşüncesi ile Mao Zedung yoldaşın yaşamının geç bölümünde yaptığı hatalar arasındaki ayrımı görememek-

tedir. Bu ayrımın yapılması mutlak bir gerekliliktir. Bizler elli yıl boyunca yürütülen marksizim-leninizmin evrensel ilkelerini Çin devrimi ve inşasının somut pratiğiyle birleştirme sürecinde kazanılmış bütün olumlu deneyleri değerlendirmeli bu deneyleri yeni çalışmalarımızda uygulamalı ve ileriye götürmeliyiz. Davamızı sürekli ileriye götürmeyi Marksizim Leninizm ve Mao Zedung Düşüncesinin bilimsel çizgisi ile birlikte olarak geliştirmeyi garanti altına almak için parti teorisini gerçeğe uygun düşen yeni çıkarım ve yeni ilkelerle zenginleştirmeli ve geliştirmeliyiz.

Ek 2.

Deng Xiao Ping'in Konuşmalarında Mao Zedung İle İlgili Yaptığı Değerlendirmeler:

19 Mart 1980

Merkez Komitesinin önde gelen yoldaşları ile görüşme

Karar taslağı çalışma grubunun hazırlamış olduğu yazıyı inceledim.:

Bu belge üç ana noktayı kapsamaktadır.

Birincisi: Yoldaş Mao Zedung'un tarihi rolünü olumlu bir şekilde ortaya koymak ve neden Mao'nun düşüncesine sahip çıkmak, geliştirmek gereğine dair bir açıklama getirebilmeliyiz. Bu en önemli noktadır. Mao'nun düşüncesi-nin bayrağını yalnızca bugün değil gelecekte de tutmalıyız. 11. merkez Komitesinin 5. oturumundan bu yana ve Lui Sao Si'nin itibarını iade etmemize dönük kararın, alt kademelere duyurulmasından sonra bir kısım insanların kafasında ideolojik yönden oldukça fazla kafa karışıklığı ortaya çıkmış bulunuyor. Bazıları bu karara katılmıyorlar ve Mao Zedung düşüncesi ile bir çelişkiye düşüldüğünü düşünüyorlar.

Diğer bazıları ise yoldaş Lui Sao Si'nin itibarının iade edilmesinin, Mao Zedung düşüncesinin yanlış olduğunu gösterdiğini ve kanıtladığını düşünüyor. Bu iki bakış açısı da doğru değildir ve bütün bu karışık düşünceler netleştirilmelidir.

Yoldaş Mao ve Mao Zedung Düşüncesinin değerlendirilmesi, Partimiz içinde ve dışındaki insanlar açısından büyük önem atfedilen bir meseledir. Yurtiçinde ve yurtdışında da önem verilerek izlenmektedir. Sadece partimizdeki bütün yoldaşlarımız değil, çeşitli çevrelerdeki dostlarımız da bu sorun üzerine ne söyleyeceğimize büyük ilgi duymaktadır.

Mao Zedung düşüncesinin tarihi gelişmesi, kökleri ve süreci bu belgede yer almalıdır. Mao Zedung düşüncesinin nispeten tam olgunluğa ulaştığı dönem olarak Yenan toplantıları dönemi kabul edilebilir.

Yeni tipte demokratik devrim, parti inşası üzerine düşünceler, parti içi ilişkilerin düzgün ele alınması üzerine teorileri esas olarak bu dönemde şekillendi. 40'li yılların başlarında Yenan 'da sürdürülen düzeltme hareketi kampanyaları içinde fikirleri olgunlaştı.

Nisan 1945'te yaptığımız, 6. Merkez komitesinin 7. genişletilmiş oturumu esas olarak üç "sol" çizginin eleştirisi üzerine yoğunlaştı ve bunların karşıtı olarak Mao Zedung yoldasın temsil ettiği doğru çizgi öne çıktı. Fakat bu oturumdan sonra ortaya çıkan karar, Mao Zedung düşüncesinin kapsamlı ve sistematik bir açılımını vermekte yetersizdi. Bizler bu kez Mao Zedung düşüncesinin düzgün bir değerlendirmesini ortaya koymak istediğimize göre ve yol gösterici rolünü bilimsel bir biçimde açıklamak istediğimize göre; bu düşüncenin temel içeriğini genel çizgileri ile ortaya koymalıyız, özellikle de bu içerikte bize gelecekte de ışık tutacak öğeleri açıklamalıyız.

Mao Zedung yoldaş "Kültür Devrimi" dönemi içindeki 10 yıl içinde hatalar yaptı. (1966-76) Mao'nun kendisi ve Mao Zedung Düşüncesi hakkında yapacağımız değerlendirmede, hataların analizinde gerçeği olgularda arayan bir tutum içinde olmalıyız.

İkinci ana nokta: aynı yaklaşım içinde Yeni Çin'in kuruluşundan bu yana geçen 30 yıl içinde temel önemdeki olayların doğru ve yanlışlarını analiz etmeliyiz. Bununla birlikte, bazı önder yoldaşlarımızın, başarı ve başarısızlıklarını düzgün ve adil bir biçimde değerlendirmeliyiz.

13 Nisan 1980

Merkez Komitee'sindeki önde gelen yoldaşlarla görüşme

Genel olarak söylememiz gerekirse Mao Zedung'un 1957'den önceki dönemde önderliği doğrudur. O yıl içinde yürüttüğümüz sağcılığa karşı kampanyadan sonra, hata üzerine hata yapmaya başladı. "On Temel İlişki Üzerine" konuşması düzgündü. „Halk İçindeki Çelişkilerin Doğru Ele Alınması Üzerine” de öyleydi.

"1957 yazında durum" adlı makalesinde yoldaş Mao Zedung şunu vurguluyordu: Çin de modern bir endüstriyel ve tarımsal temel kurmalıyız, sadece bunu başarabildiğimiz takdirde, sosyalist ekonomik ve politik sistemimizin oldukça uygun maddi bir temele sahip olabileceğini söyleyebiliriz" Mao'ya göre sosyalizmi inşa etmek için işçi sınıfının, teknik kadrolardan, profesörlerden, öğretmenler, bilim adamları, yayıncılar, yazarlar, sanatçılar ve Marksist teorisyenlerden oluşan bir orduya sahip olması gerekiyordu. Üstelik bu çok geniş ve büyük bir ordu olmalıydı. Ona göre, içinde merkeziyetçiliğin ve demokrasi-nin bulunduğu bir politik durum yaratmalıydık, disiplin ve özgürlük, irade birliği ve bireysel düşünce açılımı ve düşünce canlılığı olmalıydı. O günlerde yapılan Zhengzhou'da yapılan toplantılarının zamanlaması çok iyiydi. 1959 yılının birinci yarısı içinde „sol” hatalarımızı düzeltmeye koyulmuştuk. Lushan'da yaptığımız toplantının birinci bölümü, ekonomik çalışmaların değerlendirilmesine yoğunlaşmıştı. Peng Deuhai yoldasın mektubunun açıkça yayımlanmasından sonra bir yön değişikliği meydana geldi. Yoldaş Peng'in

bakış açıları doğrudu. Ve onun Merkez komitesi siyasi bürosunun bir üyesi olarak, başkana mektup yazması normal bir davranıştı. Peng'in bazı yetersizliklerine karşın ona karşı alınan tavır tamamıyla yanlıştı.

Bundan sonra ekonomik güçlüklerin yoğun olduğu bir dönem yaşadık. 1961 yılında MK sekreteryası "Endüstriyel çalışmaları hakkında 70 Makale" adlı bir çalışma planladı ve endüstri ile ilgili meseleler üzerine bir karar üretmeye girişti. Bu günlerde Mao Zedung Yoldaş bu yazılardan oldukça tatmin olmuştu ve bu çalışmaları övücü konuşmalar yaptı. "Nihayet endüstriyel çalışmalar hakkında belirli bazı temel çizgileri ortaya koyabildik" dedi.

Daha önce de "Tarımsal çalışmalar hakkında 12 Makale" "Halk komünleri çalışması hakkında 60 Makale" şeklinde çalışmalarımız olmuştu. O günkü görünümüne bakılırsa Mao Zedung yoldaş "sol" hataları kararlı bir şekilde düzeltiyordu. 1962 yılı başında 7000 yoldasın katıldığı konferansta yaptığı konuşma da iyiydi. Ancak aynı yılın Temmuz-Ağustos aylarında Beidaihe şehrinde yaptığımız toplantıda yönü tekrar değiştirdi ve yeniden ve dozu daha fazla arttıran bir biçimde sınıf mücadelesi vurgusunu arttırdı.

Tabii ki, Mao Zedung Yoldaş 8. MK nin 10. Oturumunda yaptığı konuşmada halen Yürütülmekte olan ekonomik yeniden düzenleme çalışmalarının aksatılmaması gerekir demişti. Ve o konuşması olumlu bir rol oynadı. Fakat bu toplantıdan sonra bizzat kendisi sınıf mücadelesine yoğunlaştı ve "4 temizlik kampanyasını" başlattı. Daha sonra bunun arkasından "edebi ve sanatsal çalışmalar üzerine 2 talimat" yazısını yayınladı ve Ciang Qing'in(Dörtlü Çetenin Ç. N) saçmalıkları su yüzüne çıkmaya başladı.

1964 sonlarına doğru ve 1965 başlarında 4 temizlik kampanyası ile ilgili tartışmalar sırasında Yoldaş Mao sadece kapitalist yolcuların iktidarı paylaştıklarını söylemekle kalmıyor fakat Pekin de "iki Bağımsız Krallık " bulunduğunu ileri sürüyordu. 1961 ve 1966 arasındaki gelişmeleri irdelersek ekonomik alanda yapılan yeniden düzenlemelerle iyi sonuçlar alındığını görebiliyoruz. Ekonomik ve politik durumumuz da olumluydu, ülkede kamu düzeni de iyi idi. Tek kelime ile söylersek Halk Cumhuriyetinin Kuruluşunu takip eden ilk On-yedi yıl içinde çalışmamız esas olarak doğrudu. Eksik ve hatalara karşın Sosyalist devrimi iyi bir şekilde sürdürdük Yoldaş Mao iyi yazılar yazdı dikkatimizi sosyalist inşaya yöneltmemizden sonra da iyi fikirler geliştirdi.

Hatalardan söz ederken sadece Yoldaş Mao'yu ele alamayız, Merkez Komitesindeki birçok diğer önder yoldaşlar da hatalar yaptılar.

Yoldaş Mao Büyük İleri Atılım hareketini başlattığımızda kendini fazla kattırdı.

Fakat onun dışında bizler de onunla birlikte yürümedik mi? Ne Liu Shao Shi yoldaş ne Cu En Lai yoldaş ne de ben ve ne de Chen Yun yoldaş hiç bir itirazda bulunmadık. Bu sorunlar karşısında adil olmalıyız, diğer herkes doğrudu da sadece bir birey hata yaptı şeklinde bir izlenim vermemeliyiz. Çünkü bu olgulara da uygun değil; MK bir hata yaptığında belirli bir birey değil daha çok kolektif yapı sorumluluğu taşır.

Bu meseleleri Marksizm-Leninizm ile pratiğimizi birleştirerek analiz etmeliyiz ki yeni fikri katkılar yapabilelim ve süreci ileriye doğru geliştirebilelim.

Kararda en fazla gerekli ve en temel nokta Mao Zedung Düşüncesine bağlı kalmamız ve onu geliştirmemiz gerektiğidir. Partimiz içinde ve dışında yurtiçinde ve yurtdışında herkes bu meseleyi aydınlatmamızı açıklama getirmemizi ve bazı geçerli genellemelerde bulunmamızı bekliyor.

27 Haziran 1980’de

MK’deki bazı önder yoldaşlarla yapılan konuşma.

Karar taslağını gözden geçirdim. Hiç iyi değil ve yeniden yazılması gerekir. Daha bu işe ilk başladığımızda Yoldaş Mao’nun tarihi rolünün olumlanması ve Mao Zedung Düşüncesine bağlılık ve onu geliştirmek gereği gibi noktaları vurgulamıştık. Taslak bu niyetimizi uygun bir biçimde yansıtmıyor. 1957 den önceki olaylarla ilgili paragraflarda belirtilen olguların hepsi doğru fakat sunuluşu üslubu ve sözcük ve cümlelerin kuruluşu yeniden gözden geçirilmeli ve değiştirilmelidir. Mao Yoldaş’ın Çin Sosyalist Devrimine ve İnşasına katkıları net bir biçimde açıklanmalı. Mao Zedung Düşüncesi hala gelişme süreci içinde bulunuyor.

Bizler Mao Zedung Düşüncesini restore etmeli bu düşünceye bağlı kalmalı ve onu daha da ilerletmeliyiz. Yoldaş Mao bunları yapabilmemiz için bir temel oluşturdu ve karar onun düşüncelerini bütünüyle yansıtmalı...

Kararda onun sosyalist devrim döneminde yazdığı “On Temel ilişki Üzerine”

“Halk içindeki Çelişmelerin Doğru Alınması Üzerine” ve “1957 Yazındaki Durum” gibi önemli konuşmalarının ve yazılarının adları da yazılmalıdır.

Bu yazılarda bugün de bağlı kalmaya ve geliştirmeye devam edeceğimiz fikirler ileri sürülmüştür, insanlara Mao’nun düşüncesinin bayrağını yüksekte tutacağız ve Mao Zedung düşüncesine bağlı kalacağız dediğimizde beynimizde hangi özgül düşünceleri taşıdığımızı ve halka tam tamına ne düşündüğümüz hakkında tamamıyla net bir fikir vermeliyiz.

Bir bütün olarak ele alındığında taslağın havası oldukça kasvetli. Bir karar yazısı havasında değil. Revize edilmesi gerekir gibi gözüküyor. Ve bu da çok çalışmayı gerektirecek. Vurgu Mao Zedung Düşüncesinin gerçekte ne olduğu ve Yoldaş Mao nun doğru düşüncelerinin ne olduğuna yapılmalı. Yalnız Mao Yoldaş in kişisel hatalarının eleştirisi problemleri çözmeyecektir. Çok daha önemli olan sistemler ve kurumlar konusudur. Yoldaş Mao birçok kez doğru açıklamalar yaptı fakat geçmişin hatalı sistem özellikleri ve kurumları onu karşıt bir yöne doğru sürükledi. Yoldaş Mao’nun ölümünden önceki son yıllarında teo-ride ve pratikte yaptığı hatalar belirtilmelidir. Fakat düzgün bir şekilde ele alın-

malı ve yalnızca genel hatları ile ortaya konulmalıdır. Ana mesele onun doğru olarak getirdiği bakışlara yoğunlaşmaktır. Bu zaten tarihi gerçeklere de uygun düşmektedir.

Sonuç bölümünde Mao Zedung düşüncesini geliştirmek konusunda kararlılığımızı belirten bir pasaj olmamalı mı?

Öte yandan “iki şeye Bağlılık” bakış açısını da eleştirmeliyiz Yoldaş Mao’nun hataları kendi doğru düşüncelerine de ters düşüyordu. İki Şeye Bağlılık Bakış açısına göre ise Yoldaş Mao Zedung’un son yıllarındaki hatalarına en küçük bir değişiklik yapmaksızın bağlı kalmamız isteniyor (Çevirenin Notu: Burada Mao’dan sonra MK Başkanlığına gelen Hua Guo Feng kastediliyor. Hua Guo Feng; Mao’dan sonra 1976’dan 1981 Haziran’ına kadar bu görevde kaldı.)

Onun, “Ortaya konulmuş Olan ilkelere Göre Davranın” formülasyonu, Yoldaş Mao’nun hayatının son döneminde ortaya koyduğu hatalı ilkelere uygun davranmak anlamına gelmekteydi. Karar metni aynı zamanda içimizdeki feodalizmin kalıntılarının etkilerini de tartışmalıdır, fakat yine düzgün bir biçimde. Mao Yoldaş birçok olay vesilesi ile herhangi birinin yüceltilmesine karşı olduğunu belirtmişti. Liderlerin adlarının şehirlere caddelere ve kuruluşlara verilmesine doğum günlerinin tebrikine ve hediyeler verilmesine karşıydı. Bugünkü Merkez Komitemizin’imizin yüksekte tuttuğu tamı tamına Mao Zedung Düşüncesidir.. Sadece bizler bugün bu düşünceye somut bir içerik verebildik.

Merkez Komitesinin önde gelen yoldaşlarına hitaben 25 Ekim 1980 de yapılmıştır:

4000 yoldaşın bu görevimiz üzerine yürüttüğü parti içi tartışmalar hala devam ediyor.

En önemli sorun taslakta Mao Zedung Yoldaş ‘ın ve Mao Zedung Düşüncesinin başarılı Ve başarısız yönlerine yer verilip verilmemesi. Eğer yer verilecekse bu nasıl yapılacaktır?

Merkez Komitesi Genel Bürosuna bağlı Muhafız Birliğindeki bazı asker yoldaşlarla görüştüm. Kendi birliklerindeki asker ve erler benim İtalyan Gazeteci Oriana Fallaci ile yaptığım röportajın notlarını okumuşlar ve bazı tartışma toplantıları örgütlemişler. Bütün subay ve erler benim söylediğim şeyleri uygun ve makul bulmuşlar. Eğer Mao Zedung Düşüncesinden söz etmezsek ve Mao Yoldaş ‘ın başarı ve başarısızlıklarının düzgün bir değerlendirmesini ortaya koymazsak yaşlı işçiler bundan tatmin olmayacaktır. Aynı şekilde toprak reformu dönemindeki yoksul ve orta tabakanın alt kesimi köylülerle yakın çalışma yürütmüş kadrolarımız da tatminsizlik göstereceklerdir. Hiç bir şekilde Mao Zedung Düşüncesinin bayrağını aşağı indiremeyiz. Bunu yapmak demek aslında partimizin Parlak tarihini inkâr etmek anlamına gelecektir.

Eğer Komünist partimiz olmasaydı, Çin hala kötü kaderine bağlı kalacaktı. Yeni Demokratik Devrim; Sosyalist Devrim ve Sosyalist sistemimizin kuruluşu olmayacaktı. Kazanımlarımızı ÇKP'nin ve Mao Zedung Yoldaşın önder rolünden ayrı göremeyiz. İşte tam olarak bu nokta birçok genç insanlarımızın yeterince takdir edemedikleri şeydir. Mao Zedung yoldaşın değerlendirilmesi ve Mao Zedung Düşüncesinin açığa çıkarılıp yerli yerine oturtulması meselesi sadece Yoldaş Mao'nun şahsiyeti ile ilgili kişisel bir Mesele değil; fakat aynı zamanda partimizin ve bütünsel olarak ülkemizin tarihi içeriğini ilgilendirmektedir. Bizler toplamı ve bütünü ele alan Marksist bakış açısından ayrılmamalıyız. Bu karar hazırlıklarına girdiğimizden bu yana tekrarlar yukarıdaki yargıyı vurguladık. Kararda Mao Zedung düşüncesini açıklayan belirli bir bölüm olmalıdır. Bu sadece teorik bir mesele olması açısından değil aynı zamanda ve özellikle iç ve dış uluslararası ağırlığı olan politik bir meseledir.

Eğer böyle bir bölüm olmazsa veya bu bölüm kötü yazılacaksa karar çalışmalarını tümüyle bırakmak daha iyi olacaktır. Nasıl yazılacağı konusuna gelince ise şüphesiz yoldaşların yaptığı tavsiyeler ciddi bir şekilde göz önünde bulundurulmalıdır.

Mao Zedung düşüncesinin Marksizm-Leninizmin bütün yönlerden ve bakımlardan geliştirilmesi ve Marksizm'in yeni bir aşamasını oluşturduğunu söylemek doğru değildir.

Fakat Mao Zedung Düşüncesinin Marksizm-Leninizm'in Çin'de uygulanması ve geliştirilmesi olduğunu kabul etmeliyiz. Partimiz gerçekten de Marksizm-Leninizm'i Çin'in pratik sorunlarının çözümünde ve uygulanması sürecinde birçok açıdan geliştirmiştir.

Bu nesnel bir gerçekliktir. Ve tarihi bir olgudur. Karar taslağı nasıl yazılırsa yazılsın aynı zamanda Yoldaş Mao'nun olumlu ve olumsuz yanlarını açık bir şekilde ortaya koymalı Mao Zedung düşüncesinin içeriğini açıklamalı bugüne ve geleceğe dönük olarak çalışmalarımızda bu düşüncenin bize nasıl yol gösterici rol oynayacağını belirtmelidir.

Merkez Komitesinin 1978 teki 3. Oturumundan bu yana Mao Zedung Yoldaşın savunduğu doğru düşünceleri yeniden öne çıkarmaya başladık. Mao Zedung Düşüncesini doğru ve bütünsel bir yaklaşımla inceleme ve uygulama yönünde ilerliyoruz.

Mao Zedung Düşüncesinin temel noktaları hala bizim bugüne kadar getirdiğimiz şeylerdir. Birçok açıdan yapmakta olduğumuz şeyler Yoldaş Mao'nun tavsiye edip kendisinin başaramadığı şeylerdir. Başka bir deyişle onun hatalı bir şekilde itiraz ettiği bazı şeylerin düzeltilmesi ve onun yapmadığı bazı şeylerin uygulamaya sokulmasıdır. Bütün bunları oldukça uzun bir gelecek dönem boyunca böyle yapmaya devam edeceğiz. Şüphesiz bizler Mao Zedung Düşüncesini geliştirmiş olduk ve geliştirmeye devam edeceğiz.

Mao Zedung Düşüncesinin partimizin bütünü açısından önder rolü 1945

Parti bütün bir nesli Mao Zedung Düşüncesi doğrultusunda eğitti bu da bizim devrimci savaşı kazanmamıza ve Çin Halk Cumhuriyetini kurmamıza olanak vermiş oldu. Kültür Devrimi gerçekten büyük bir hataydı. Ancak buna rağmen partimiz Lin Biao ve Dörtlü Çete gibi karşı -devrimci klikleri devirebildi. Ve “Kültür Devrimine” son verebildi ve Partimiz bunlardan sonra da hep ilerlemeye devam etti.

Bütün bunları kim başardı? Bu Mao Zedung düşüncesi ile eğitilmiş olan nesil değil midir? Bugün işleri ve şeyleri doğru yönde düzeltmekten söz ettiğimizde kastettiğimiz şey Lin Biao ve Dörtlü Çetenin vermiş olduğu hasarları gidermek, Mao Yoldaşın son yıllarında yaptığı hataları eleştirmek ve şeylerin gidişini yeniden Mao Zedung Düşüncesinin doğru rotasına göre yoluna koymaktır. Kısacası kararda Mao Zedung düşüncesi ile ilgili bir bölüm koymayı başaramazsak ki bu Düşüncenin doğruluğu pratikle kanıtlanmıştır. Uğruna geçmişte ve geleceğe dönük olarak da bağlandığımız devrim ve sosyalist kuruluşun tarihsel ağırlığını küçültmüş olacağız. Kararda Mao Zedung Düşüncesinin açıklanmaması ve bu düşünceye bağlılığımızdan vazgeçmek büyük bir tarihsel hata olacaktır.

Bugün bazı yoldaşlar birçok problemi Mao Zedung yoldaşın kişisel özelliklerine bağlıyorlar. Olgular ışığında bu şekilde-kişisel olarak- açıklanmayacak birkaç tarihi olaydan söz edebiliriz. Belirli bazı koşullarda çok iyi yeteneklere sahip olan insanlar da hatalardan kaçınamazlar. 1926 yılında Kızıl Ordu'nun Merkezi Devrimci üs bölgesinde “Anti Bolşevik” gruba karşı bir kampanya geliştirmiştik. Başlangıçta Yoldaş Mao da bu kampanyayı destekledi ve katıldı. Fakat o sonradan diğer yoldaşlardan da önce bu kampanyadaki hatalı yönleri gördü ve gerekli dersleri çıkardı. Bu kampanyaya katılan bütün insanların kötü insanlar olduğunu söyleyebilir miyiz?

Daha sonraki yularda Mao, Yen'an da “Hiç Kimseyi Öldürmemek ve az sayıda insanı Tutuklama” şeklindeki ilkeyi ileri sürdü. O günün şiddetli savaş koşullarında içimizdeki kötü unsurları bulup ortaya çıkarttığımızda uyanıklığımızı arttırmamız gerekiyordu. Ancak sabırlı davranmadığımız ve net analiz yapamadığımız hallerde ve basitçe tutuklu sanıkların itiraflarına göre hareket ettiğimiz için hatalara düşebiliyorduk. Nesnel olarak ele alındığında gerçekten durum çok sert ve gergindi ancak öznel bakımdan da bizim yetersiz tecrübeye sahip olmamızdan kaynaklanan hatalar ve problemler de söz konusuydu.

Ve “Kültür Devrimi” nde Yoldaş Mao bütün kıdemli kadroları yıkma niyeti ve kastı taşııyordu. Örneğin başından itibaren Lin Biao Yoldaş He Long'u yıkıp tasfiye etme yönünde bir eğilim duyuyordu. Fakat Mao Zedung Yoldaş He'yi korumak istedi. Olgulara göre Mao Yoldaş kendisine karşı koyan kim olursa onu “düzeltmek” isteğinde olsa da ne kadar ileri gitmesi gerektiği hakkında bazı değerlendirmeler de yapıyordu. Ancak daha sonraki yıllarda kıdemli kadrolara karşı uygulanan yoğun eziyetlerde Yoldaş Mao'nun hiçbir sorumluluğu olmadığını söyleyemeyiz. Fakat suçu yalnızca onun üzerine yıkamayız.

Bazı durumlarda ise baskı ve yıldırımlar Lin Biao ve Dörtlü Çete tarafından başlatılmış ve yürütülmekteydi, bazı diğer durumlarda ise onlar Mao'nun arkasına geçerek destek verdiler. Bunları aklımızdan çıkarmadan, çok sayıda kıdemli kadronun devrilmesinin Mao Zedung Yoldaşın son yıllarında en büyük trajedilerinden biri olduğu söylenebilir.

O yıllarda, gerçekte Mao Zedung Yoldaş 'in fikir yürütmeleri, daha önceki yıllarda olduğunun aksine o kadar birbiriyle tutarlı değildi. Örneğin, "Kültür Devrimi" nin değerlendirmesinde, hataların sadece yüzde 30'u oluşturduğunu kazanımlarının ise yüzde 70'i bulunduğunu söyledi. Ve yüzde 30 hatalardan söz ederken kullandığı terimler "Her şeyi yıkmak" ve "topyekûn bir iç savaş" geliştirmek çizgileriydi. Bu düşünceleri yüzde 70 başarılı olduğu düşüncesi ile kim bağdaştırabilir?

Bizler, dolandırmadan net bir şekilde hataları eleştirmeliyiz. Mao Zedung Yoldaşın hataları da dâhil olmak üzere.... Fakat gerçeği olgulardan çıkarma yöntemini uygulamalı ve değişik durumları özel olarak analiz etmeliyiz. Her şeyi belirli bireylerin kişisel özelliklerine bağlamamalıyız. Yoldaş Mao Zedung, tecrit edilmiş bir birey değildi, ölüm anına kadar partimizin önderiydi. Onun hataları üzerine yazarken, abartmaya gitmemeliyiz. Çünkü aksi takdirde Mao Zedung Yoldaşa güvensizliği geliştireceğiz. Bu da, partimize ve devletimize güvensizlik anlamına gelecektir. Onun hatalarının bir şekilde abartılması, tarihi olguları uygun düşmeyecektir.

Taslak Çalışma Grubundaki Önde Gelen Yoldaşlar ile Görüşmeler; 18. Mart. 1981

Başarılarımızın tamamını doğrularken aynı kararlılıkta Sağcılığa Karşı Mücadelede; Büyük İleri Atılım da ve Lushan Toplantısında yaptığımız hataları da tartışmalıyız. Bu hatalar genel olarak bilgisizliğimizden/tecrübesizliğimizden ve elbette ki, başarının başımızı döndürmüş olmasından kaynaklanmaktaydı. Doğal olarak Yoldaş Mao Zedung oradaki hatalarda baş sorumluluğu taşıyordu ve bunun için kendisini eleştirmişti ve sorumluluğu üstlendi. Tüm bu konular açıkça ortaya konduğu zaman "sol" ideolojinin nasıl geliştiğini ve sonunda "Kültür Devrimine" nasıl yol açtığı konusuna geçebiliriz.

"Kültür Devrimi" ile ilgili bölüm geniş başlıkla yazılmalıdır. Yoldaş Hu Qiaomu'nun görüşüne katılıyorum. Geçen 17 yıl içerisinde yapılan hatalar ile karşılaştırıldığında "Kültür Devrimi" genel durumu etkileyen özellikle ağır olan bir hataydı. Sonuçları o kadar ciddiye ki bugün bile hissedilmekte. Biz, "Kültür Devriminin" halkımızın tüm bir kuşaktan insanların yeteneklerini boşa harcadığını söylüyoruz. Aslında Aslında zarar bir kuşakla sınırlı kalmadı. Anarşizm ve aşırı bireycilik alabildiğine yükseldi. Ancak, bu on yılda dahi sağlıklı

26 Mart 1981 İçin Taslak Grubunun Lideri Olan Yoldaşlar İle Görüşme

Merkez Komitesinde Alacağımız karar Yoldaş Mao Zedong' un Marksist felsefeye katkısı ile ilgili daha zengin ve önemli bilgiler içermelidir. Belgedeki sonuç bölümü, insanları inceleme ve araştırmaya teşvik eden açıklamalar içermelidir. Kadrolarımızın birçoğu hala felsefeyi anlamıyor ve bunların düşünme ve çalışma şeklinin önemli derecede iyileştirilmesi gerekiyor. "Pratik Üzerine", "Çelişmeler üzerine", "Uzun Süreli Savaş Üzerine", "Savaş ve strateji ile ilgili sorunlar", "Koalisyon Hükümeti" gibi başlıkları toplamalıyız. Ayrıca eğitim için Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in de eserlerinden seçmeliyiz. Başka bir deyişle, Marksist felsefe üzerinde eğitim yaparken biraz tarih eğitimi de almak gereklidir. Genç insanlar Çin tarihini bilmemekte, özellikle de Çin devrimi ve Çin Komünist Parti tarihini....

On birinci Merkezi Komite'nin Altıncı Plenum'unda Hazırlık Toplantısındaki Konuşmasından, 22 Haziran 1981

Asıl konu hala yoldaş Mao Zedong'un nasıl değerlendirileceği konusudur ve taslak bu konuyu ölçülü bir şekilde ele almaktadır.

İkincisi, bugün neden bu değerlendirmenin dengeli olmasının altını çiziyoruz? Çünkü yoldaş Mao Zedong'un hataları ile ilgili yapılan bazı son yorumlar çok ileriye gitti. Bu aşırılıklar, değerlendirmenin genel olarak gerçeğe uygun olacağı şekilde düzeltilmelidir ve ülkenin ve partinin bir bütün olarak imajı iyileştirmelidir.

Ana sorumluluk elbette yoldaş Mao Zedong'a ait olsa da geçmişte yapılan bazı hataların sorumluluğunun bir kısmı başkaları tarafından paylaşılmalıdır.

Biz sistemlerin ve yapıların hatalarda belirleyici faktör olarak görüyoruz ve bunların o zamanlar ne durumda olduğunu biliyoruz. O zamanlar her şeyi tek kişiye yükledik. Ancak bizim de karşı çıkmadığımız ve kısmen sorumlu tutulmamız gereken bazı şeylerin ve hataların olduğu bir gerçektir. O dönemlerde ve koşullarda her hangi bir muhalefet ifade etmek zordu elbette. Ancak biz de kendi sorumluluğumuzdan kaçamayız. Hata payımızı kabul etmemiz bize zarar vermez. Diğer yandan, bu deneyimden ders alarak yarar sağlamalıyız. Ben burada Merkez Komitesi ile ilgili duruma değinmekteyim. Yerel liderlere hiçbir sorumluluk yüklenmemeli. Yoldaş Chen Yun ve ben o dönemde 421

siyasi büronun daimi komitesinin üyeleriydik, yani bu nedenle en azından biz ikimiz sorumlu tutulmalıyız. Ancak merkez komitesinde lider olan diğer yoldaşlar da bazı sorumlulukları almalıdır. Bu gerçeklere uygun mu? Evet, uygun. Bu savunulabilir bir yaklaşımdır ve bize yarar sağlayacaktır. İşte bu, başlangıçta yoldaş Mao Zedong' un değerlendirmesinin dengeli olması ve gerçeklere dayanması gerektiğini dediğimize söylemek istediğimiz şeydir.

Ek. 3

Çin'deki Önemli Bazı Düşünürlerin Mao Zedung Hakkında Değerlendirmeleri

Mao Zedung'un Popülizme Karşı Yaklaşımı: Mao Zedung'un Yeni Demokrasi Teorisinin Bir Kez Daha Değerlendirilmesi ve Onun Popülizme Karşı Mücadelesi

Hu Sheng

Hu Sheng 1985-1999 yılları arasında Çin Sosyal Bilimler Akademisinin başkanlığını yapmış 17 yaşından itibaren politik faaliyetler içinde bulunmuştur. Hu Sheng eğitime Pekin üniversitesi felsefe bölümünde başlamış bu dönemde Japonya'ya karşı direniş savaşına katılmıştır.

Hu Sheng ayrıca, 1995'te yayınlanan ÇKP Parti Tarihi kitabını hazırlayan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne "Mao Zedung'un Yeni Demokrasi Teorisinin bir kez daha değerlendirilmesi ve onun popülizme karşı mücadelesi" adlı kapsamlı bir makaleden alınmıştır. Makale'nin tamamı 1999 yılında Marksist Teorik Cephe adlı dergide yayınlanmıştır.

Giriş

Mao Zedung'un Yeni Demokratik Devrim teorisinin bir yönü yeterli olarak incelenmemiştir, dolayısıyla onun bir kez daha gözden geçirilmesi uygun olacaktır. Yurtiçi ve yurt dışındaki Marksizm araştırmacıları arasında Mao Zedung'un populist düşüncelere sahip olup olmadığı konusunda farklı fikirler bulunmaktadır. Kanımca en azından onun en parlak dönemi olan 1939 ile 1949 arasındaki dönemde Mao Zedung populist fikirler taşıyordu. Daha da ötesi kararlı bir biçimde populist fikirlerle teori ve pratik düzlemde mücadele ediyordu. Onun bu dönemde yaptığı konuşmalara baktığımızda onun popülizmle mücadeleye bu kadar büyük önem verdiği anlaşılabilir.

Mao Zedung' a göre popülizmin temel karakteri küçük köylü ekonomisinden doğrudan -bir kapitalist dönemden geçmeksizin- sosyalizme geçmeyi savunmasıdır. Mao Zedung popülizmin Çin'de büyük bir etkisi olduğuna ina- 423

niyordu çünkü ona göre Çin Devrimi geniş kırlık bölgelerde sürdürülmekteydi ve Parti üyelerinin büyük çoğunluğu köylü kökenliydi, bu da Rusya'daki Narodnizm ile benzerlik taşıyan fikirlerin partide güçlü bir temel kazanmasına yol açıyordu.¹

Kapitalizm İle Sosyalizm Arasındaki İlişki Üzerine Teoriler

Çin devriminin önemli sorunlarından biri kapitalizm ile sosyalizm arasındaki ilişki sorunuuydu. Diğer bir deyişle bu ilişki populist kavram ve yargılarla mı ele alınacaktı yoksa Marksist teoriye göre mi incelenecekti. Eğer bu problem doğru bir biçimde ele alınırsa Çin Devrimi nispeten sorunsuz bir biçimde ilerleyebilirdi; aksi takdirde problemler çıkabilecekti. ÇKP tarihinin tecrübeleri bu noktayı açıkça ortaya koymuştur.

ÇKP'nin kurulmasından önce Marksizme ve Sosyalizme inanan bir çok genç kapitalizmin dünya çapında ve Çin'de inişe geçtiğine inanıyor ve Çin'in doğrudan sosyalizme geçip sosyalizmi uygulamasını mümkün görüyordu.1921 de kurulan Parti nispeten uzun bir dönem boyunca 20'li ve 30'lı yıllarda sağ ve "sol" oportunist hatalar yapmıştı ve hatta devrimci mücadelede büyük feci yenilgiler aldı, Komünist Enternasyonal'in ve Rusya'dan gelen etkinin de ciddi hatalarda büyük payı vardı. Sağ oportunistler Çin'de o günlerde hala burjuva devriminin yaşandığına inanıyorlardı devrim burjuvazinin önderliği altında olmalıydı. ve bu görüşün etkisiyle onlar populizme kesin bir şekilde karşı çıkan bir hat izliyorlardı - öte yandan "sol" oportunistler ise burjuva demokratik devrim döneminde Çin'de sadece emperyalizme ve feodalizme değil kapitalizme de karşı çıkılması gerektiğini savunuyorlardı. Onlar burjuva demokratik devrimin zaferinden hemen sonra ara vermeden Sosyalist devrime geçilmesi gerektiğini savunuyorlardı. Bunlar ülkede yaygın olan küçük köylü ekonominin geriliğini ihmal ediyorlardı. Bunların bakış açıları temel olarak populist idi. Partinin 1945 deki 7. Kongresinde Mao Zedung populizmi kapsamlı bir şekilde analiz etti ve kapitalizmi yıkmada aceleciliği savunan bu çizgiyi Parti içinde sıkı bir eleştiriye tabi tuttu. Bu çizgi 1930'lardaki düşüncelerin kalıntılarını temsil ediyordu.

Japonya ya karşı direnme savaşı döneminde ÇKP ve Milliyetçi Kuoming-

---

1 Bu sadece Çin'e özgü bir sorun değildi bütün doğu ülkelerinde bu nesnel gerçeğin yansıması olarak populizmin iki türü ortaya çıkmakta sosyalizm ile kapitalizm; burjuvazi ile proletarya, burjuva demokrasisi ile sosyalizme açılan demokrasi arasındaki ilişkiler konusunda teorik ve politik olarak olgunlaşmakta güçlükler çekilmekteydi.

tang aralarında işbirliğine girdi. Bu dönemde ÇKP içinde savaşın başarısı ve zaferin geleceği üzerinde çeşitli tereddütler ortaya çıkmıştı; bunlardan biri sosyalizm hedefine nasıl erişileceği üzerine idi; bu tereddütler ve sorulara çözümler üretilmesi gerekiyordu. Mao bu sorunları titizlikle incelemekteydi..

Ekonomik İnşa hedeflerine ilişkin Teoriler

Mao, Japonya'ya karşı direniş savaşının erken dönemlerinde iki önemli makale yazmıştı; "Çin Devrimi ve ÇKP" Aralık 1939 ve 1940 Ocak'ta "Yeni Demokrasi üzerine". Yeni Demokrasi teorisini açıklayan bu iki makale popülizm açısından büyük önem taşıyordu devrimin daha önceki iki dönemin tecrübeleri ile çözümü kavuşturulmamış olan sorunlara çözüm üreten görüşleri içeriyordu. Şöyle ki; burjuva demokratik devrimin zaferi ve Japonya'ya karşı savaşın zaferinden sonra Çin burjuva diktatörlüğü altında bir burjuva toplum olamazdı bu yol tarihsel olarak kapalıydı aynı zamanda bir vuruşta da sosyalist topluma da dönüştürülemezdi. Yeni toplum hem sosyalist hem kapitalist öğeleri bir arada içerecekti. Proletarya burjuva devrimde önderliği elde etmek için mücadele etmeliydi aynı zamanda Japonya'ya karşı direniş savaşında da önderliği elde etmek için savaşmalıydı. Eski demokratik devrim şimdi böylece yeni demokratik devrime dönüştürülmeliydi. Mao; Çin devriminin tarihinde ilk kez Yeni demokrasi kavramını ortaya atan liderdi. Şöyle diyordu "yeni demokratik devrim sosyal karakteri itibariyle esas olarak hala burjuva demokrasisi olmasına karşın ve onun karakteri ve gelişme yönünün talebi kapitalist gelişmenin yolunu açmak olmakla birlikte bu devrim artık burjuvazinin önderliği ile yürütülen ve burjuva diktatörlüğü altında bir burjuva toplumu kurmayı amaçlayan eski tipte demokratik devrim sınıflandırması içinde değildir. Bu devrim yeni tipte bir devrim sınıflamasına girer, proletarya önderliğinde yürütülen yeni- demokratik toplumu ve, bütün devrimci sınıfların ortak diktatörlüğünün devletini kurmayı amaçlayan.... Böylece bu devrim tam da sosyalizmin gelişmesi için daha da geniş bir yolun açılmasına hizmet eder" Mao'nun bu makaleleri insanların bakışını zenginleştirmişti.

"Koalisyon hükümeti Üzerine" adlı konuşmasında Mao, bu konudaki bir çok görüşünü bir adım daha ileri geliştirdi bu konuşması ÇKP'nin 1945 deki kongresine sunulan bir rapordur. Bu raporda çok ünlü bir paragraf bulunmaktadır: "Bazı insanlar bazı şeyleri anlamakta güçlük çekiyorlar, Komünistler kapitalizmden korkmak şöyle dursun onun verili belirli koşullar altında gelişmesini savunmalıdırlar; Bunun nedeni basittir emperyalizm ve iç feodalizmin baskısı karşısında ve onların yerine belirli bir derecede kapitalizmin geçmesi sadece bir ilerleme değil aynı zamanda kaçınılmaz bir süreçtir. Bu proletaryaya olduğu kadar burjuvaziye de yararlıdır." Daha sonraki dönemde Mao Zedung'un Seçme Eserlerinin derlenmesi ve yayınlanması döneminde Mao bu konuşmasındaki cümlelerine bir ilave yaparak şu vurguyu yaptı ve "belki de proletarya için daha da yararlıdır" şeklinde yayınlanmasını istedi. Ve 425

şunları da ilave etti “Bugün Çin’de güçlü ve fazla olan iç kapitalizm değil dış emperyalizm ve iç feodalizmdir gerçekten de çok az kapitalizmimiz var” Ve, Mao şuna vurgu yapıyordu; “Çin’in komünistleri bunları sosyal gelişmenin kanunlarını inceleyerek kavramışlardır”

Okuduğu raporu açıklarken Mao şöyle söylüyordu: “Bu rapor -yeni demokrasi üzerine adlı çalışmamda- açıkladığım görüşlerden farklıdır o çalışmada kapitalizmin geniş çaplı gelişmesini olumlamıştık ve bunun zararlı olmasından çok yararına vurgu yapmıştık” dedi ve devam ederek sözlerini şöyle sürdürdü: “kapitalizm sorununu inceledim ve meseleyi daha da geliştirerek kapitalizmi tamamen olumladım. Bunu böyle koymakta herhangi bir fayda var mı? Evet, kanımca vardır. Şu koşul altında bu onaylamayı ve olumlamayı yapıyorum; Dr. Sun Yat Sen’in söylediğinden farklı olarak bu kapitalizm ulusal ekonomiyi ve halkın geçim koşullarını belirlemeyecektir. Benim sözünü ettiğim kapitalizm ulusal ekonomiyi ve halkın geçim koşullarını belirleyen feodal büyük toprak sahiplerini, bankacıları ve komparodörleri içermemektedir. Kapitalizmin geniş çaplı gelişmesinin olumlanmasının kaçınılmaz bazı avantajları vardır, dezavantajları hiç yoktur. Uzun bir dönem boyunca bazı insanların bu problem konusunda net bir görüşü yoktu ve partimiz içinde popülist fikirler yaygındı” Mao’nun demek istediği; eğer bir kişi sosyalizme sadece ve sadece demokrasi içinden geçerek ilerlenebileceğini kabul etmiyorsa onun fikirlerinin bir popülistten farkı olamazdı ve yeni demokrasi rejimi koşullarında kapitalizmin geniş çaplı gelişmesine gerek vardı.

Mao’nun bu yaklaşımı Marksist miydi? Bunun cevabı bu fikirlerin Marksist tutum bakış açısı ve metotlara bağlı olup olmadığına bakılarak verilebilir. Diğer bir kriter olarak Mao’nun vardığı sonuçların ülkenin gerçeklerine ve Çin’in taleplerine uyup uymadığına bakmalıyız.

Devrimin ülke çapında zafere ulaşmasından önceki dönemde ÇKP ulusal koşullar ve ekonomi hakkında bazı tahminlerde bulunmuştu. Bu dönemde Çin ekonomik gelişmede eski dönemlere göre tepe-zirve noktasında bulunmasına karşın modern tipte sanayi üretimi toplamın sadece yüzde 10’u oluşturuyor tarım ve el sanatları ise yüzde 90’ı. Detayda bazı hatalar olabilir fakat tahmin kabaca doğruydı. Yedinci Merkez Komitesinin ikinci toplantısında Mao, Çin deki bu rakam ve koşullara dikkat çekerek “Çin devrimi ve zaferi elde etmemizden sonraki uzun bir tarihi dönem boyunca; önümüzdeki bütün sorunlara bu bakış açısından hareket ederek çözüm aramalıyız” diyordu. Mao’nun özel kapitalist sektör konusunda vardığı sonuç şöyleydi: “devrimin zaferinden sonraki uzun bir dönem boyunca kentsel ve kırsal kapitalizmin olumlu niteliklerinden ulusal ekonominin geliştirilmesinin çıkarları için mümkün olduğunca yararlanmalıyız”

Mao, gerçekten de Marksizmi Çin’in gerçeklerine uygulamaktaydı. Marksist kavramlara göre sosyalizm gerçekten de kapitalizmin koşullarında yaratılmış bulunan üretici güçlere dayanılarak inşa edilebilirdi. Ancak bunun anlamı sosyalizme doğru ilerlerken burjuvazinin iktidarı altında bir kapitalist toplum aşamasından geçmek gerekmiyordu. Marks da bunu öngörmüyordu.

Ve “kapitalizmin bütün olumsuz yönlerinin” yaşanmasının kaçınılmaz olmadığına söylüyordu. İşte tam da bu noktada Marksizm ve populizm uyuşmuyordu..

Mao'nun Yeni Demokrasi teorisinin bir yanı Çin'in özel koşullarında sosyalizmi geliştirebilmek için kapitalizmden hangi yollarla yararlanılabileceğine ilişkin idi. Bu teori burjuvazinin diktatörlüğü altında bir kapitalist topluma yol açmayacak bir yol haritası çiziyordu., bir yandan kapitalizmin olumsuz yanlarının önünü keserken olumlu yanlarının değerlendirilmesini içeriyordu.

Marks ve Engels'in eski düzeni eleştirisi ve bu düzenin çökmesinden sonra ortaya çıkacak gelecek için öngörülleri doğrudu. Ancak 1840 lı yıllarda onların Batı Avrupa da kapitalizmin çöküşünün koşulları konusunda oldukça ileri vurguları söz konusuydu. Engels yaşamının sonraki geç döneminde önemli bir eserin önsözünde, Avrupa'daki ekonomik gelişmenin düzeyinin kapitalist üretim tarzını alt edebilmek için yeterince olgunlaşmamış olduğu görüşünü ileri sürdü. Gerçekler üzerinden hareket etmeli nesnel ekonomik ve sosyal koşulları dikkate almalıyız, iyimser niyetlere göre düşünüp kapitalist üretim tarzının ortadan kaldırılması konusunda ekonomik gelişmenin olgunlaşma düzeyine bakmadan yargılar oluşturmamalıyız. Tarih bize proletarya ve onun öncüsü olan partinin mutlaka ekonomik gelişmenin olgunlaşma durumuna bakarak politik iktidarı alıp almamaya karar vermemesi gerektiğini öğretmektedir. Öte yandan da proletarya koşulların tamamen olgunlaşması gereğini beklememelidir. Şüphesiz proletaryanın iktidarı aldığı koşullarda koşullar kapitalizmin ortadan kaldırılması bakımından yeterince olgunlaşmış olmayabilir.

Proletaryanın bir zafer elde edebilmesi ve politik iktidarı ele geçirmesi ülke içi ve dışı bakımından birçok tarihsel koşullara bağlıdır. ÇKP bu yolu izlemiştir. Mao'nun büyüklüğü onun sadece Yeni demokrasi teorisini ortaya koyması ile sınırlı değildi -teorik alanla sınırlı değildi- o aynı zamanda bütün partiye ve bütün orduya cesaretle ileriye doğru önderlik etmiş ve devrimin kritik bir aşamasında mücadeleyi zafere ulaştırmada önderlik etmişti. Deng Xiao Ping bunu şöyle açıklıyordu “Mao olmasaydı son tahlilde Çin halkı çok daha fazla uzun bir dönem boyunca karanlıkta kalacaktı.” Daha devrimin zaferinden önce Mao açık bir görüşlülükle şunu öngörmüştü: “Çin devriminin zaferinin koşulu bu ülkede kapitalizmin güçlü ve yaygın olmasından çok kapitalizmin zayıf ve güçsüz olmasıydı Bu temel düşünce ışığında o yeni demokratik toplumun yapısı konusunda bazı bir dizi tezler geliştirdi ve demokratik devrimin sosyalist devrime ilerleme konusunda çok dikkatli bir yaklaşım geliştirdi. ÇN. Çin'de bu süreç 1953-57 arası dönemde sürdürülerek sosyalizme -sosyalist devrime- geçiş süreci 57 yılında tamamlandı .

Proletarya partisinin iktidarı ele geçirmesinden sonra eğer kapsamlı bir sosyalist toplum kurabilmenin olanakları ve koşulları bulunmuyorsa ne yapmalıydık? Elimizi bağlayarak ortalıkta dolaşacak mıyız? Hiç bir koşulda tembelce oturarak ve sosyalist devrim için koşullar uygun değil diyerek iktidarı almaktan uzak duramayız. Proletarya fırsatları değerlendirmeli devrimde zaferi elde etmeye çalışmalıdır ve bundan sonra proletaryanın iktidarı altında 427

üretici güçler ile kültür alanındaki boşluğu doldurmaya girişmelidir. İşte bundan dolayıdır ki Çin devrimi yeni demokratik yolu izlemeliydi. Yeni Demokrasi Teorisinin temeli budur. -Devrimin zaferinden sonra daha uzun bir tarihi dönem boyunca ulusal ekonomiye yararlı olan öğelerin varlığına izin verilmeli ve onların gelişmesine izin verilmelidir.

Bu Marksist bir görüş müdür? Buraya Marks'ın bir sözü uygun düşmektedir. "Bir sosyal formasyon hangisi olursa olsun içerdiği bütün üretici güçler bütünüyle açığa çıkmadan önce asla ölmeyecek ve sönmeyecektir. Ve yeni ve daha yüksek üretim ilişkilerinin ortaya çıkabilmesi için eski toplumun rahminde bunların varlığının maddi koşullarının olgunlaşması gerekir. Bu Marksizm'in temel tezlerinden ve ilkelerinden biridir. Marksizm proleterya devriminin teorisidir, kapitalizmin yerine sosyalizmin kapitalist dünyanın yerine sosyalist dünyanın geçirilmesinin teorisidir. Bu anlamda Marksizm "sosyalizmi yükseltme ve kapitalizmi tasfiye etmenin" teorisidir. Ancak yukarıdaki ilkedен hareket ederek kaba saba bir tarzda sosyalizmi yükseltmeye kalkışıp kapitalizmi tasfiyeye girişirsek kuracağımız şey Marksist bilimsel sosyalizm olmayacak aksine ütöpik sosyalizm, maceracılık, populizm veya bunlara benzer bir şey olacaktır.

Yeni Demokratik Devrim Teorisi sadece yeni demokratik devrimi başarıya ulaştırmakla kalmamış Yeni Çin'in kurulmasından sonra da ortaya çıkan problemlerin çözümünde ve bu yeni döneme ilişkin stratejilerin oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. Bu yeni dönemin başlangıcında parti sosyalist devrime ne zaman başlanması gerektiği konusunda çok dikkatli ve ihtiyatlı bir tutum almıştır. Parti ve Devlet'in önde gelen liderleri Mao Zedung, Lui Shao Si ve Çu en Lai yeni demokrasi teorisinin ruhuna uygun konuşmalar yaparak şöyle diyorlardı "yeni demokratik ekonominin geliştirilmesi 10 veya 20 yıl alabilecekti" ... Ancak parti 1953 te ani ve dramatik bir politika değişikliği yaparak tarımda sanayide ve kapitalist sanayi ve kapitalist ticaret alanlarında geniş çaplı sosyalist dönüşüm politikasını başlattı ve sosyalist devrim konusunda çok önemli bir adım attı. O günlerde tarımsal üretim ve kırsal ekonominin devrimden önceki geri yapısı köklü bir değişikliğe henüz uğramamış bulunuyordu. Belki de 1949-53 arası dönemde savaş ve yıkımlar nedeniyle kapitalizm önceki döneme göre daha az gelişmişti. Kapitalizmin Çin'de henüz az gelişmiş halde bulunduğu koşullarda onu silmek ve aceleci bir tarzda sosyalizme zıplamak Marksizm'den uzaklaşmak ve populizme kaymak anlamına geliyordu.

Yeni Demokrasi Döneminin Kapatılıp Sosyalizm Dönemine Geçilmesi

1953 yılında Parti (ara) geçiş döneminin genel çizgilerini tanımlamıştı. "Ara geçiş döneminin tanımı şöyle yapılmıştı" Geçiş dönemi Çin Halk Cumhuriyetinin kurulmasından itibaren ekonomik alanda sosyalist dönüşümlerin esas olarak tamamlandığı döneme kadar olan tarihsel dönemdir. Partinin bu döneme ilişkin genel çizgi ve görevleri şöyledir: nispeten uzun bir dönem içinde adım adım ve tedricen tarımın, el sanatlarının kapitalist sanayi ve ticari işletmelerin ulusal çapta sosyalist dönüşümünün tamamlanması...."

Burada söz konusu edilen nispeten uzun bir dönem şöyle anlaşıyordu.

üç yıllık bir toparlanma dönemi ve bunun arkasından üç tane beş yıllık plan yani toplam 18 yıllık bir dönem kastediliyordu. Bu ifade ve açıklamalara göre bu geçiş döneminin sonunda mülkiyet ve üretim ilişkilerinde sosyalist dönüşüm temel olarak tamamlanmış olacaktı. Ancak bu öngörülen dönüşüm süreci beklenmedik bir hızda gelişti daha 1956 sonunda bu dönüşümler "tamamlanmıştır" şeklinde merkezi bir açıklama yapıldı.

1953-57 arasındaki birinci beş yıllık plan döneminde sosyalist sanayileşmede iyi sonuçlar elde edilmişti. Ancak Çin henüz sosyalist sanayileşmeyi tamamlamaktan çok uzaktaydı ;çünkü işe çok düşük bir gelişme düzeyinden başlamıştı. 1956 da Mao On büyük İlişki üzerine adlı konuşmasında "Çin yoksul ve temiz bir sayfa gibidir" diyordu ... "yoksul derken zayıf ve küçük bir başlangıç temelini ekonomik geriliği ve azgelişmişliği sanayi ve tarımsal üretimin gelişmemiş durumunu kastediyordu. Beyaz bir sayfa derken kültür sanayi ve teknoloji düzeyinin yüksek olmayışını ifade etmek istiyordu. O günlerde Çin'de sosyalist endüstrileşme bir kuşun gövdesine ve sosyalist dönüşüm süreci ise kuşun iki kanadına benzetiliyordu. Fakat gövde ile kanatlar beklendiği gibi uyumlu gitmiyordu. Bunun nedenleri neydi? Bu durumun ne sonuçları olabilirdi? Özellikle mülkiyet ve üretim ilişkilerinde sosyalist dönüşüm böylesine hızlı bir biçimde tamamlandığı için. Bu doğal bir gelişme mi idi yoksa politik iktidarın gücüyle ortaya çıkmış olgunlaşmamış bir adım mı idi? Bu konular parti liderliği tarafından değerlendirilmiş olmalıydı. Ancak onlar o günlerde sosyalist dönüşümün çok hızlı geliştirildiğini düşünmüyorlardı. Sanayileşme sürecinin yavaş olduğunu ve geride kaldığını düşünüyorlardı. Bu düşüncenin sonucunda "büyük ileri atılım" hareketini başlattılar kısa bir süreç içinde devrimci kitle hareketleri ile sanayi üretiminin hızlı bir biçimde geliştirmeyi umut ettiler; fakat sonuç başarılı olmadı. Bu arada kanatlar umutsuz bir biçimde ileriye doğru hırçın bir biçimde koşuyor fakat kimse bu gidişin kuşun gövdesine uygun olup olmadığını ve uyumunu düşünmüyordu.

En çarpıcı örnek tarımda yaşandı. Halk komünleri 1958 yılı itibariyle bütün Çine yaygınlaştırılmıştı. O günlerde halk komünlerinin komünizme giden altın köprü olduğu fikri yaygındı. Bu tür niteleme ve ifadeler tabandaki 429

kadrolar tarafından dile getirilmesine karşın bu sloganın kökleri en tepedeki liderlerin de düşüncesini yansıtıyordu. Diğer bir deyişle tepe liderliğinde populist düşüncelere doğru küçük bir kayma taban kadrolarında büyük bir populist düşünce dalgasının oluşmasına alan açıyordu. O günlerdeki tarımsal üretici güçler büyük ölçüde geliştirilmemişken ve ulusal sanayileşme sürecinin daha başında bulunuluyorken bazı insanlar Çin'in halk komünleri üzerinden doğrudan komünizme geçeceğine inanıyorlardı. Bu hangi ideoloji idi? Bu ideolojinin populizmden başka bir şey olmadığını ve Marksizm'den oldukça uzak olduğunu söyleyebiliriz. ÇKP liderliği ve özellikle Mao hızla problemi kavradı ve bu "komünistleşme" tarzını düzeltici tedbirler geliştirmeye koyuldu, halk komünlerinin bazı işleyiş yöntemlerinde değişikliklere gidildi. Ancak, kanımca Çin de Halk komünleri hareketini haklı gösterecek yeterli maddi kanıtlar hiç bir zaman ortaya koyulamadı. Onların Çin'in kırsal alanlarındaki gerçeklerine uygun olduğu veya tarımsal alandaki üretici güçlerin gelişmesine ve kırsal ekonominin gelişmesine katkıda bulunduğu kanıtlanamadı. Tersine etki yaptığına dair oldukça güçlü örnek ve kanıtlar bulunmaktadır. Ancak 1980'lerin başına kadar halk komünleri sistemi sürdürüldü.

Kırsal kesimlerde halk komünlerinin hakim olduğu yirmi yılı aşkın süre boyunca bu konuda kafalar oldukça karışık idi. Örneğin "kapitalizmin kuyruğunu kesmek" "dönüşümü yoksulluk içinde gerçekleştirmek" gibi sloganlar halk içinde büyük ideolojik kargaşaya yol açıyordu. Örneğin "dönüşümü yoksulluk içinde gerçekleştirmek" örneğini alırsak bu çok kısa bir süre içinde tarımsal alanda oluşum halindeki işbirliği sistemlerini merdiven örneğinde olduğu gibi önce - üretim birliklerine ve komün sistemlerine veya hemen tüm halkın mülkiyeti sistemine dönüştürmeyi hedefliyordu. Kısaca belirtmem gerekirse sosyalizmin oldukça daha yüksek biçimlerine geçmek düşünülüyordu. Bu dönüştürmeye girişilmesinin nedeni üretici güçlerin gelişme düzeyinin yüksek olmasına ve köylülerin zenginleşmiş olmasına değil, Çin'in yoksul olmasına dayandırılıyordu. Ve böylece yoksulluk içinde dönüşüm yapalım deniyordu. Bu düşünceler insana populizmden başka bir şey anımsatmıyor.

Üç büyük dağ olan emperyalizm feodalizm, bürokratik kapitalizm gibi halkı baskı altında tutan gerici güçler alt edildikten sonra ve yeni demokratik devrimin zaferinden sonra "yoksul ve beyaz" olmak Çin'in geriliğinin nedenlerini oluşturmaktaydı. Beyaz sayfa gibi saf olması bu sayfa üzerine keyfi ve gelişigüzel bir biçimde en güzel resimleri çizmeyi ve en yeni başlangıçları yapabilme olanağını sunmuyordu.

Yeni Çin'in kurulmasından itibaren geçen otuzu aşkın yıl içersinde zorlu ve eziyetli bir yol izledik büyük başarılar kazandık fakat aynı zamanda birçok hata da yaptık. En önemlisi birçok değerli deney biriktirdik. En önemli öğrendiğimiz şeylerden biri üretim ilişkilerinin düzeyini yükselmeye girişirken üretici güçlerin gelişmesini ihmal etmemek gerektiği fikri olmuştur. Çünkü bu noktada yapılan hata üretici güçlerdeki gelişmeyi ve sosyal ilerlemeyi engellemektedir. Bu Marksizmi populizmden ayıran önemli bir noktadır.

1978'deki 11.Merkez Komitesi'nin Üçüncü toplantısı reform ve dış dünyaya açılma politikasına karar verdi. Bu toplantının çeşitli belgelerinde genellikle dış dünya olarak gelişmiş kapitalist ülkeler kastedilmektedir. Çeşitli ÇKP belgeleri Hong Kong; Makao ve Tayvan adaları ile ilgili olarak "bir ülke iki farklı sistem" şeklinde barışçı bir çözüm öngörmüştü. Diğer bir deyişle gelecekte de bu adalarda kapitalist sitemin devam etmesi öngörülüyordu. Çin Anayasası da Çin'in önümüzdeki uzun bir tarihi dönem boyunca sosyalizmin birincil başlangıç aşaması içinde olacağını belirtmektedir. Bunun anlamı Çin'in uzun bir dönem boyunca kamu ekonomisini hakim konumda bulundurmak kaydıyla diğer mülkiyet sitemlerine dayalı ekonomik sektörleri de yanyana ve bir arada yaşatmasıdır. Bununla birlikte bölüşüm sistemi olarak emek katkısına göre bölüşüm sitemi olarak hakim konumda bulunmak kaydı ile üretimdeki diğer faktörlerin katkısına göre bölüşüm sistemleri de uzun bir süre boyunca yan yana bulunacaklardır. Böylece kamu dışı mülkiyete dayalı üretim ve işletme sistemleri Çin'in sosyalist pazar ekonomisinin önemli bir ögesi haline getirilmiş olmaktadır. Eskiden kamu dışı mülkiyete dayalı bireysel aile işletmeleri ve özel sektör işletmeleri, kapitalizm olarak niteleniyor ve "kapitalizmin kuyruğu" olarak dışlanıyordu.

Ekonominin özel sektör bölümü küçük bir bölümü hariç eski toplumdaki özel kapitalist işletmecilikten farklı değildir – gerçi teorik olarak tamamen aynı olduğunu da söylemek de doğru olmaz. Çünkü bugün ülkemizdeki bu sektörün özgün bir niteliği bulunmaktadır, özgündür çünkü bu sektör bugün ülkemizde önce ortadan kaldırıldıktan sonra yeniden bizim tarafımızdan izin verilerek meydana getirilmiştir Komünist partisinin önderliğinde yönetilen bir sosyalist ülkede yönlendirmeler dahilinde faaliyet gösteren denetlenen ve planlı geliştirilen bir sektördür. Bu özel sektörün hak ve çıkarları da ekonominin diğer kamu dışı sektörleri gibi yasalarla koruma altına alınmıştır. Bütün bunlar kapitalizmin bazı olumluluklarından yararlanma adına ve sosyalizmi geliştirmek adına yapılmıştır. Populistler bu uygulamaları hayal bile edemezlerdi. Yazı ve sözel düzlemde populistler kapitalizmden nefret duyar ve onu reddederler. Fakat özde onlar kapitalizmden korkar ve onu önlemek isterler. Biz önümüzdeki dönemde bir yandan da insanların popülizmin aşırı karşıt ucu olan kapitalizme kaymamasına dikkat göstermeliyiz bunun için sosyalist kamu mülkiyetinin hakim konumda bulunması ilkesini izlemeliyiz. Öte yandan da populist eğilime dikkat etmeli ve bu eğilimin üretici güçlerin gelişmesine birincil önemi vermemize engel olmasına karşı uyanık bulunmalıyız Bu eğilim nispeten az gelişmiş üretkenlik düzeyinde komünizme geçmeyi ifade etmekte ve kapitalizmi- onun olanaklarını tam olarak kullanma gereğini görmezden gelerek - ortadan kaldırma konusunda sabırsızlık göstermektedir.

İzlediğimiz bu yolda riskler olacak mıdır? Kanımca bütün risklerin geçersiz olduğunu söylemek hatalı olur. Büyük veya küçük önemli veya önemsiz riskler olacaktır. Tek çözüm Marksizm ışığında Çin'in gerçeklerini araştırmaktır. Yeni yol ve yöntemler geliştirmek konusunda cesur olarak bütün risklere karşı önleyici tedbirler oluşturmalıyız.

Bundan dolayı Marksist ilkeler ışığında Mao'nun yeni demokrasi teorisini ve onun ülkenin özgün tarihsel koşulları içersinde kapitalizmle sosyalizm arasındaki ilişkiler üzerine geliştirdiği sistematik teorileri yeniden incelemeliyiz. Bu inceleme ve araştırma geliştirdiğimiz Çin'e Özgü Karakterlerde Sosyalizm Teorisi'ni ve Reform ve Dışa Açılma teorilerini daha iyi anlamak ve incelemek bakımından özel önem taşımaktadır.

Mao Zedung 20. yüzyıl tarihinin akışını, dünya sosyalist hareketinin kaderini etkileyen; aynı zamanda Yeni Çin'in yaratılmasında kilit rol oynayan bir devrimci lider...

Elinizdeki kitap Kıta Çin'inin önemli Marksist düşünürlerinden Yang Fengcheng'in uzun yıllara dayalı araştırmalarının ürünü bir eser. Fengcheng, Çin'de ve tüm dünyada Mao'nun politik ideolojisi üzerine yapılan araştırmaları ve tartışmaları sistematik bir biçimde inceyerek dalında ilk olan bir eseri ortaya çıkarmış bulunuyor.

Mao'nun düşünceleri Çin'de uzun bir süre boyunca onun kendi düşünceleri olarak ele alınmış ve araştırmalar bu perspektifle yürütülmüştü. Öte yandan onun düşünceleri ve aynı zamanda düşünceleri üzerine yapılan araştırmalar düz bir çizgi izlememişti. Parlak, sönük, buğulu dönemler birbirini izledi; Mao, kendisinin de etkisiyle bir dönem kişi putlaştırılmasının kurbanı oldu. Bu dönemde araştırmalar da yüzeyselleşti. Mao Zedung Düşüncesi daha sonra sadece kişisel yönüyle değil, düşüncenin oluşumuna tüm katkıda bulunan etken ve aktörleri içine alan daha zengin bir içerik içinde araştırılmaya ve değerlendirilmeye başlandı ve Çin'deki Marksizmin ve Çin'in komünist idealinin kristalleştiği kolektif zekayı temsil ettiği düşünülmeye başlandı. Tabii ki bu onun kişisel yönünün önemini azaltmamıştı.

Kitap "Mao Düşüncesi"ni, bütün yönleriyle ve tüm teorik ve felsefi açılımları ile, doğuşu, gelişmesi ve üzerinde yapılan tartışmalarla kapsamlı bir bilgi sunuyor.

ISBN 978-605-5679-71-2

9 786055 679712

